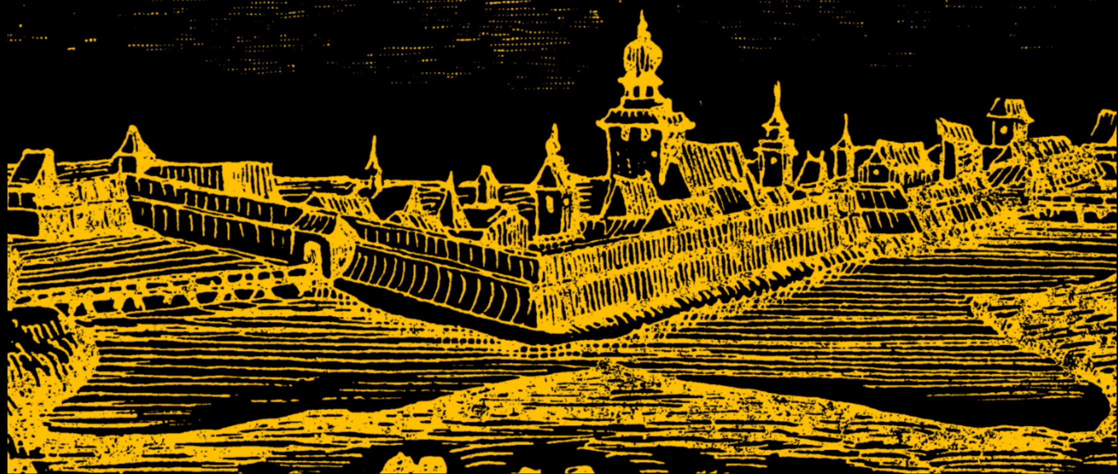

Dr. Leander Brozović

GRAĐA ZA POVIJEST KOPRIVNICE

Dr. LEANDER BROZOVIĆ: GRAĐA ZA POVIJEST KOPRIVNICE

BIBLIOTEKA »PODRAVSKOG ZBORNIKA«
Knjiga 3

Predsjednik Izdavačkog savjeta
PAVLE GAŽI

Stručni recenzent i pisac dijela bilježaka ispod teksta
MIRKO ANDROIĆ

Urednici i redaktori
DRAGUTIN FELETAR, FRANJO HORVATIĆ

Grafička oprema
DRAGUTIN FELETAR, JOSIP FLUKSI

Nakladnik
MUZEJ GRADA KOPRIVNICE

Za nakladnika
FRANJO HORVATIĆ

Tisak
TIZ »ZRINSKI« ČAKOVEC 1978.

Dr. Leander Brozović

GRAĐA ZA POVIJEST KOPRIVNICE

Crteži i skice:
Akademski slikar STJEPAN KUKEC

KOPRIVNICA
1978.

Dr. Leander Brozović-život i djelo

I.

Dr. Leander Brozović pripada u onu plejadu Koprivničanaca koji su svojim djelom i zaslugama posebno zadužili svoj grad, svoju Podravinu i domovinu u cjelini. Djelokrug njegovih interesa bio je raznovrstan i sveobuhvatan, ali je svoje srce usadio u istraživanje povijesti našeg kraja (i šire od njega). Bio je kozmopolit, dobar poznavatelj Evrope, a isto tako i marljiv lokalni kulturni djelatnik koji je plijenio suradnike i svoju okolinu neiscrpnim entuzijazmom.

Teško je danas pobrojati sve uspjehe (i neuspjehe), sva nastojanja i želje, dijapazon zanimanja i istraživanja kojima se za svojeg života bavio dr. Brozović. Prof. Krešimir Filić, osobni prijatelj Brozovićev, zapisao je u nekrologu i slijedeće: »On je, doduše, uvijek ostao odlični veterinar, koji se u toj struci isticao svojim naučnim radom (...), ali je glavni uspjeh njegovih nastojanja bilo kulturno-historijsko djelovanje« (Krešimir Filić: Uspomeni dr Leandra Brozovića 1898-1962, Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske, 5, Zagreb 1962.).

Aktivnost dr. Leandera Brozovića osjećala se u kulturnom životu Podravine i između dva svjetska rata, iako tada nije bio stalno nastanjen u našem kraju, a naročito nakon oslobođenja do njegove smrti 1962. godine, u kojem razdoblju je živio i radio u Koprivnici. Bio je prisutan na polju veterine i unapređivanja podravskog stočarstva, na polju pokretanja povijesne publicistike, prikupljanju povijesne i etnografske građe, osnivač je Muzeja grada Koprivnice, odlučni borac za očuvanje podravske narodne i povijesne baštine, animator i organizator niza kulturnih manifestacija (književnih, likovnih, muzealnih i drugih), narodni prosvjetitelj i odgajivač generacija ljubitelja starina i povijesti svoga naroda. I, vjerojatno, opet nismo pobrojali sve, jer Brozović je bio značajno ime i na planu izučavanja hrvatske i jugoslavenske povijesti veterine i medicine, sveučilišni predavač, antikvar i veliki bibliofil, pisac stotinjak stručnih i popularnih radova i članaka, veliki ljubitelj prirode i povijesnih spomenika i tako dalje.

Ipak, njegovo najznačajnije djelo, eto, tek sada predajemo na uvid javnosti, odajući tako dužno poštovanje i divljenje neiscrpnom stvaralaštvu dr. Leandra Brozovića. Prof. Filić (citirani izvor) još je 1962. godine zapisao: »Kao svoju najveću dužnost smatrao je posljednjih godina, da sve snage posveti istraživanju povijesti svojega grada, što je i provodio velikim marom i osobitom ljubavi pošavši strogim naučnim putom, pričajući o tome rijetkim, odanim prijateljima i veseleći se da će doskora uspjeti dovršiti djelo: Povijest grada Koprivnice«.

Uz dužne nadopune, koje je prvenstveno obavio prof. Mirko Androić, direktor Historijskog arhiva u Varaždinu (napisavši nanovo veći dio bilježaka ispod teksta) i redakturu prof. Franje Horvatića i prof. Dragutina Feletara, ovo je izuzetno djelo sada priređeno za tisak, iako je nažalost od smrti autora prošlo već petnaest godina. Uz dra Brozovića, najveće, pak, zasluge za izlazak ove knjige ima akademski slikar Stjepan Kukec (rođen u Koprivnici 20. VIII. 1894.), prijatelj i sudrug pokojnog autora, koji je priredio više stotina crteža i pridonio sređivanju građe, tako da se može, u određenom smislu, kazati da je ova knjiga njihovo zajed-

ničko djelo. Zahvalnost dugujemo i financijeru — Samoupravnoj interesnoj zajednici kulture općine Koprivnica.

Prerana smrt prekinula je dr. Brozovića u njegovu stvaralačkom radu, jer je tek na kraju svojeg životnog puta doživio optimalnije materijalne i druge uvjete za puniju afirmaciju njegovih istraživanja. Ostao je neizbrisiv trag stvaraoca, entuzijaste i dobra čovjeka.

»Na stolu otvorene knjige. Nedovršeni rukopisi. Slike. Nema više toplog smješka čovjeka« (In memoriam, Glas Podravine, Koprivnica, 8. IX. 1962.).

II.

Dr. Leander Brozović rođen je 2. listopada 1897. godine u Budimpešti, ali od svoje najranije mladosti živi u Koprivnici, gdje polazi i osnovnu školu. Kao srednjoškolac započinje svoje životne putešestvije po jugoslavenskim krajevima i Evropi, što mu, uz prirodnu nadarenost, otvara široke vidike znanstvenog i kulturnog radnika. Gimnaziju je polazio u Koprivnici, Zagrebu, Osijeku i Vukovaru, a zatim je veterinu i entografiju studirao na sveučilištima u Budimpešti, Brnu, Drezdenu i Lavovu (u ovom poljskom gradu je i diplomirao veterinu). Studij u stranim zemljama omogućio mu je poznavanje jezika, što mu je dobro došlo u kasnijem znanstvenom i kulturnom djelovanju.

U 1924. godini je jedno vrijeme bio asistent na Veterinarskom fakultetu u Zagrebu, a zatim je kao veterinar između dva svjetska rata službovao u Novom Vinodolskom, Kikindi, Kutini, Križevcima i Zagrebu. Ponovno se nastanio u Koprivnici 1941. godine. Otada do svoje smrti vodilac Muzeja grada Koprivnice.

Ljubav prema povijesti i starinama, dr. Brozović pokazuje od srednjoškolskih dana, a starinske predmete i knjige skuplja još od svojih studentskih putovanja po evropskim gradovima. Posebno se zainteresirao i za povijest veterine i medicine u hrvatskim i jugoslavenskim krajevima. Obrađujući život i djelo poznatog veterinarskog radnika i istraživača Josipa Ubla (1844-1925) iz vinodolskog kraja, Brozović je upravo na ovoj temi i obranio 1928. godine doktorsku disertaciju na Veterinarskom fakultetu u Zagrebu. Kasnije je mnogim generacijama studenata, kao vanjski predavač, i predavao povijest veterine i medicine u našim krajevima na veterinarskom fakultetu u Zagrebu, te u vezi s tom problematikom objavio mnog radove.

Odmah nakon drugog svjetskog rata, spasivši mnogu dokumentaciju i starine od okupatora i njihovih pomagača, Brozović zdušno radi na osnivanju prvog muzeja u Podravini. Uz pokojnog koprivničkog tiskara Vinka Vošickog, koji je predložio osnivanje »Odbora za osnutak Muzeja grada Koprivnice« do čega je i došlo već 12. studenog 1945. godine, upravo dr. Brozović je bio nosilac glavnog tereta oko provođenja ovog odgovornog zadatka. Stoga vjerojatno i nije bilo u Koprivnici sretnijeg čovjeka kada je 27. srpnja 1951. godine u adaptiranoj kući dra Sulimanovića otvoren na svečani način Muzej grada Koprivnice. Najveće zasluge imao je, bez sumnje, dr. Brozović koji postaje i njegovim prvim direktorom (Dr. Zvonimir Vargović: Proslava otvorenja muzeja grada Koprivnice, Zbornik Muzeja grada Koprivnice, broj 8, siječanj 1953.). Upravo zahvaljujući izuzetnim naporima, entuzijazmu i umješnosti pokojnog dra Brozovića, koprivnički Muzej pripada danas među bogatije u našoj republici, jer se u njemu čuva obilna povijesna i druga građa nezaobilazna prilikom svakog ozbiljnijeg istraživanja o nekadašnjem i sadašnjem životu Podravaca.

Dr. Brozović je i začetnik poslijeratne publicističke i izdavačke djelatnosti u Koprivnici. On je već u kolovozu 1946. godine tiskao prvi svezak »Zbornika Muzeja grada Koprivnice«, okupivši lijepi broj suradnika. Do 1953. godine, kada je prestao izlaziti, tiskano je osam svezaka ovog vrijednog zbornika (čiji nastavak je, u određenom smislu, »Podravski zbornik«, koji izlazi od 1975. godine).

Osim punog angažmana u Muzeju grada Koprivnice i oko njega, dr. Brozović je bio i nezaobilazno prisutan u cjelokupnom kulturnom i društvenom životu Koprivnice i Podravine od 1945. do 1962. godine.

Dr. Leander Brozović umro je u 65. godini života 31. kolovoza 1962. godine u Koprivnici, praktički na svojem radnom mjestu. Na pogrebu su mnogobrojnim okupljenim prijateljima o liku pokojnika govorili dr. G. Rubeša u ime veterinara, dr. I. Bach u ime Muzejskog društva Hrvatske i prof. K. Filić

Dr. Leander Brozović **Snimio: V. Kostjuk**

u ime Muzejskog društva iz Varaždina. Dr. Brozović je i posthumni dobitnik »Nagrade oslobođenja Koprivnice 7. studeni 1943.« za 1966. godinu. Njegov lik su ovjekovječili likovni umjetnici Miljenko Stančić, Stjepan Kukec i Josip Kerdić, a trg pred današnjom zgradom Muzeja grada nazvan je njegovim imenom.

(Izvori podataka za kratki životopis: 1. Obiteljska arhiva Brozović, 2. Krešimir Filić: Uspomeni dr Leandra Brozovića, Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske, broj 5, Zagreb, listopad 1962., 3. Dr. Zvonimir Vargović: Proslava otvorenja Muzeja grada Koprivnice, Zbornik Muzeja grada Koprivnice, broj 8, siječanj 1953., 4. Osnivanje Muzeja grada Koprivnice, Zbornik Muzeja grada Koprivnice, broj 1, kolovoz 1946., 5. Pajo Kanižaj: Mecena podravskih umjetnika, Glas Podravine, Koprivnica, 8. rujna 1962., 6. In memoriam dru Leandru Brozoviću, Glas Podravine, Koprivnica, 8. rujna 1962.).

III.

Kao što smo već naveli, dr. Leander Brozović je u svojem stvaralačkom djelovanju objavio u raznim časopisima i novinama više od stotinu radova i članaka. Pomnim pregledavanjem obiteljske ostavštine, kao i dokumentacije Muzeja grada Koprivnice, pokušali smo sastaviti bibliografiju najznačajnijih njegovih radova i članaka, od njegova prvog napisa 1914. (u koprivničkoj »Hrvatskoj podravskoj straži«) do rada na knjizi o povijesti Koprivnice zadnjih godina njegova života. Ova bibliografija nije potpuna, jer smo smatrali da nije neophodno na ovom mjestu navoditi i sve tekuće manje novinske članke iz veterine i gospodarstva (koje je osobito masovno objavljivao u zagrebačkom Seljačkom domu 1940. i 1941. godine), te svakodnevnih događaja (riječki Novi list 1928. godine). Ipak, vjerujemo da smo sada na jednom mjestu sabrali praktički sve najznačajnije što je dr. Brozović za svoga života objavio.

Sve objavljene stručne radove i članke pokušali smo poredati vremenskim slijedom kako su bili tiskani u časopisima i novinama. Pođimo redom.

1. Među hrvatskim ranjenicima, Podravska hrvatska straža, Koprivnica, 26. IX. 1914.

2. Iz povijesti grada Koprivnice, Podravski glasnik, Koprivnica, 16. IV. 1922.

3. Svečano polaganje temeljnog kamena pučke učione, danas gradske vijećnice u Koprivnici, Koprivničke novine, 3. I. 1926.

4. Pitanje arhiva grada Koprivnice, Koprivničke novine, Koprivnica, 24. VI. 1926.

5. Đuro Ester, Svijet, Zagreb, 21. V. 1927.

6. 25-godišnjica kunoveček bune, Koprivničke novine, Koprivnica, brojevi od 18. II. do 14. IV. 1928.

7. Josip Ubl (1844—1925), inauguralna disertacija za doktorat veterine, tisak sažetog teksta Vinko Vošicki Koprivnica, Zagreb 1928. (drugo izdanje 1929).

8. Bolesti naših životinja, Obiteljski kalendar, izdanje Vinko Vošicki, Koprivnica 1928.

9. Nekrolog (Martin Kani), Jugoslavenski veterinarski glasnik, broj 10, 1928.

10. Nešto iz narodne medicine, Jugoslavenski veterinarski glasnik, broj 12, 1928.

11. Iz povijesti veterinarstva i stočarstva u Hrvatskoj i Slavoniji do konca 18. stoljeća, Jugoslavenski veterinarski glasnik, brojevi 2 i 3, 1928.

12. Kulturno-historijski spomenici u Hrvatskom primorju, Novi list, Rijeka, 26. IX. 1928.

13. Afera zbog Hrvatske veterinarske zaklade, Novosti, Zagreb, 9. I. 1929.

14. Pirposlano Estate Sunto (polemika), Koprivnički Hrvat, Koprvinica, 27. X. i 13. X. 1929..

15. Prilozi povijesti Kunovečke bune — zapisnik od 24. III. 1907., Koprivnički Hrvat, Koprivnica, 16. VI. 1928.

16. Peterančan Martin vitez Imprišević (1801—1880), Koprivnički Hrvat, 17. II. 1929.

17. Predmeti iz kamenog doba nađeni u Koprivnici, Koprivnički Hrvat, Koprivnica, 25. XII. 1929.

18. Dr. Janez Bleiweis Trsteniški, Jugoslavenski veterinarski vjesnik, broj 1, 1929.

19. Hayneor Trahcoton, Jugoslavenski veterinarski vjesnik, broj 4, 1929.

20. Liječenje bedrenice prije 100 godina, Jugoslavenski veterinarski vjesnik, broj 1, 1930.

21. Kako je pronađena madžarska kruna?, Jutarnji list, Zagreb, 11. IX. 1933.
22. Kuga pčelinjeg legla, Jugoslaven, Kikinda, 4. VIII. 1935.
23. Cigani nadriveterinari, Liječnički vjesnik, Zagreb, broj 9, 1938.
24. Prof. dr. Josip von Zlatarić, Medicinski pregled, Beograd, broj 7-8-9, 1938.
25. Prof. dr. Josip pl. Zlatarić, Liječnički vjesnik, Zagreb, broj 9, 1938.
26. Veterinarska ljekaruša Baltazara Adama Krčelića, Liječnički vjesnik, Zagreb, 9, 1938.
27. Slinavka ili šap, Jugoslavenski ratar, Ljubljana, broj 10, 1938.
28. Seljačko gospodarstvo, Seljački dom, Zagreb, 5. XII. 1940. (ovdje je u toku 1940. i početkom 1941. objavio dvadesetak napisa iz gospodarstva)
29. Dr. Aleksa Vancaš (1808—1884), Liječnički vjesnik, Zagreb broj 2—4, 1941.
30. Narodna pomagala za sputavanje i savladavanje domaćih životinja, Etnografska istraživanja i građa, Zagreb, III., 1941.
31. Zapisi Martina pl. Ožegovića Barlabaševačkog, Hrvatski dnevnik, Zagreb, 23. II. 1941.
32. Nedavno se u našoj državi pojavila opasna bolest — zarazna uzetost svinja, Hrvatski dnevnik, Zagreb, 20. II. 1941.
33. Zarazna uzetost svinja, Jutarnji list, Zagreb, 8. III. 1941.
34. Dr. Aleksa Vancaš, Jutarnji list, Zagreb, 9. III. 1941.
35. Spasavanje gradskih bedema, Koprivnički Hrvat, Koprivnica, 20. IX. 1941.
36. Dr. Miho Skoretić (1741—1786), Liečnički viestnik, Zagreb, broj 4, 1942.
37. Hrvatski učenjak iz 18. stoljeća, Hrvatski narod, Zagreb, 15. IV. 1942.
38. Nepoznata zaraza svinja u Koprivnici 1831., Veterinarski viestnik, Zagreb, broj 12, 1942.
39. Štrojenje domaćih životinja frkanjem i tuckanjem, Etnografska istraživanja i građa, Zagreb, IV., 1942.
40. Povijest liječenja životinja u Poljskoj (prikaz), Veterinarski viestnik, Zagreb, broj 5—6, 1942.
41. Pismo vojničkog liečnika Ivana Bönischa iz 1849., Liječnički viestnik, Zagreb, III., 1943.
42. Franz Antun Brendel, bečki kirurg i njegova veza s hrvatskom medicinom u Vojnoj krajini, Liječnički viestnik, Zagreb, III., 1943.
43. Iz pismohrane grada Koprivnice, Wolsteinov naputak za liečenje dovedje kuge, Veterinarski viestnik, Zagreb, 10, 1943.
44. Izvidi o kriomčarenoj i uginuloj stoci u predgradju Bregi, Veterinarski viestnik, Zagreb, 9, 1943.
45. Zbirka cehovskih starina u Obrtnom zboru u Koprivnici, Koprivnički Hrvat, 23. V. 1943.
46. Kuga u Makarskoj godine 1815., Liečnički viestnik, Zagreb, III., 1944.
47. Barokna sinfonija u našem samostanu, Koprivnički Hrvat, 4. IV. 1942.
48. Propadanje ivanečke narodne nošnje, Podravska straža, Koprivnica, 18. II. 1945.
49. Starinski nalaz u gradskom šetalištu, Podravska straža, Koprivnica, 6. I. 1945.
50. Još jedan starinski nalaz u našem gradu, Podravska straža, Koprivnica, 4. III. 1945.
51. Pogibija koprivničkih židova, Podravske novine, Koprivnica, brojevi od 24. XI., 1. XII. 1945. i 12. I. 1946.
52. Obrt, trgovina i promet u prošlosti Koprivnice, Podravske novine, Koprivnica, 27. I. 1946.
53. Biographisches über Joseph Franz Domin, Centaurus, Cobenhagen, 1951.
54. Znak sajamske slobode i prava mača, Glas Podravine, Koprivnica, 7. XI. 1953.
55. Otkriće spomen stupa Antunu Nemčiću, Glas Podravine, Koprivnica, 16. V. 1953.
56. Uništena spomen slika iz 1657. godine, Zbornik Muzeja grada Koprivnice, 1946—1953.
57. Velika i mala Koprivnica, Zbornik muzeja grada Koprivnice, 1946-1953.
58. Popis umrlih svjetovnjaka pohranjenih u kripti franjevačkog samostana u Koprivnici, Zbornik muzeja grada Koprivnice, 1946-1953.
59. Osnutak čižmarskog ceha u Koprivnici, Zbornik Muzeja grada Koprivnice, 1946-1953.
60. Popis žitelja slobodnog i kraljevskog grada Koprivnice godine 1783., Zbornik Muzeja grada Koprivnice, 1946-1953.
61. Kape purgerskog kora u Koprivnici, Zbornik Muzeja grada Koprivnice, 1946-1953.

62. Bidermajersko pokućstvo u seljaka srednje Podravine, Zbornik Muzeja grada Koprivnice, 1946-1953.

63. Volkskunde der Tierärztlichen Medizin in Kroatien, XIV. congresso internazionale di storia della medizina, vol II., Roma-Salerno, 1954.

64. Podravska slikarska škola, Koprivnički tjednik, Koprivnica 19. VI. 1954.

65. Izložba slikara Van Gogha, Koprivnički tjednik, Koprivnica, 29. V. 1954.

66. Vručice u narodnoj medicini Hrvata, Hrvatska medicinska prošlost, spomenica, Zagreb 1954.

67. Bedekovićeva ljekaruša, Veterinarski glasnik, Beograd, broj 8 i 9, 1956.

68. Otkriće spomen ploče prof. dr. Ferdi Kernu u Križevcima, Veterinarski glasnik, Beograd, broj 10, 1956.

69. Kazna smrti izvršena je u 21 sat. Glas Podravine, Koprivnica, 25. VII. 1959.

70. Spoj boja (Ivan Generalić), Glas Podravine, Koprivnica, 6. VI. 1959.

71. Prilog povijesti veterinarstva u Hrvata, Spomenica Veterinarskog fakulteta u Zagrebu 1919—1959, Zagreb 1959.

72. Iz povijesti goveđe kuge u Hrvatskoj, Zbornik radova Jugoslavenskog društva za istoriju medicine, farmacije i veterine, III., 1960.

73. Prilog povijesti bjesnoće i njezinog suzbijanja u Hrvatskoj, Zbornik radova Jugoslavenskog društva za istoriju medicine, farmacije i veterine, II., 1960.

74. Naš sugrađanin Baltazar Dvorničić, Glas Podravine, Koprivnica, 26. III. 1960.

75. Pogibija koprivničkih Židova, Glas Podravine, 29. XI. 1961.

76. Mona Liza u Koprivnici, Glas Podravine, Koprivnica, brojevi od 2. i 9. VI. 1962.

77. Građa za povijest Koprivncie, Biblioteka Podravskog zbornika, Koprivnica 1978.

IV.

Kao što možemo zaključiti iz ovog (nepotpunog) popisa objavljenih radova, dr. Leander Brozović ostavio je iza sebe značajan broj radova, uglavnom s područja povijesti veterine i Koprivnice. Za svakog istraživača povijesti Podravine to su nezaobilazni i dragocjeni izvori podataka. Međutim, dr. Brozović ostavio je za sobom još nešto značajnije za podravsku povijest, a to je upravo impozantna zbirka starina u Muzeju grada Koprivnice (kao i u obiteljskoj ostavštini). Skupljena građa tako je velika da će je proučavati i na njoj učiti generacije.

Zato knjiga »Građa za povijest Koprivnice«, koja je pred vama, nije samo veliki prilog dr. Brozovića proučavanju povijesti našega grada, već i znak zahvalnosti prema njegovu djelu.

U Koprivnici, siječnja 1978. godine.

Dragutin FELETAR

Od kamenog doba do XIV. stoljeća

Iz mlađeg kamenog doba na tlu Koprivnice i bliže okolice nađene su tri kamene sjekire i mali uteg za ribarske mreže.[1]

Iz brončanog doba potječe brončana sjekirica (nedorađen odljevak) neobična oblika. Ova sjekirica je nađena 1937. godine prigodom rušenja stare klijeti u vinogradu u Starigradu nedaleko ruševina »starog grada«.[2]

Područjem Koprivnice prolazila je rimska cesta iz Ptuja u Osijek (Petovia-Mursa). Tabula Peutingeriana[3] bilježi na području Koprivnice mjesto AD PIRETIS.[4]

Iz tih je razloga i posve razumljivo da su koprivnički predjeli krili i neka rimska nalazišta. Dijelovi rimske posude nađeni su u ruševinama Starog grada, a sličan dio posude nađen je 1947. godine i kod kopanja temelja zgrade osnovne škole u Koprivnici. Sjeverno od župne crkve sv. Nikole u šetalištu za kopanje streljačkog jarka godine 1944. nađena je rimska konjska potkova, uz ljudske kosti i kamene temelje neke zgrade. Na području Koprivnice nađeni su i rimski novci na rudini Farkašić uz cestu prema Novigradu.[5]

Sačuvano nam je i nekoliko srednjovjekovnih spomenika nađenih u koprivničkom kraju, koje na ovome mjestu donosimo uz manje ili veće opise.

Na srednjovjekovnom putu od Legrada prema Koprivnici, na takozvanoj »Šoderici«, nađeno je dobro sačuvano križarsko oružje i oruđe, a među tima i normanski mač iz 9. stoljeća.[6]

Od građevnih spomenika srednjega vijeka Koprivnice sačuvani su spomenici crkvene arhitekture, pa i nešto od same utvrde grada Koprivnice.

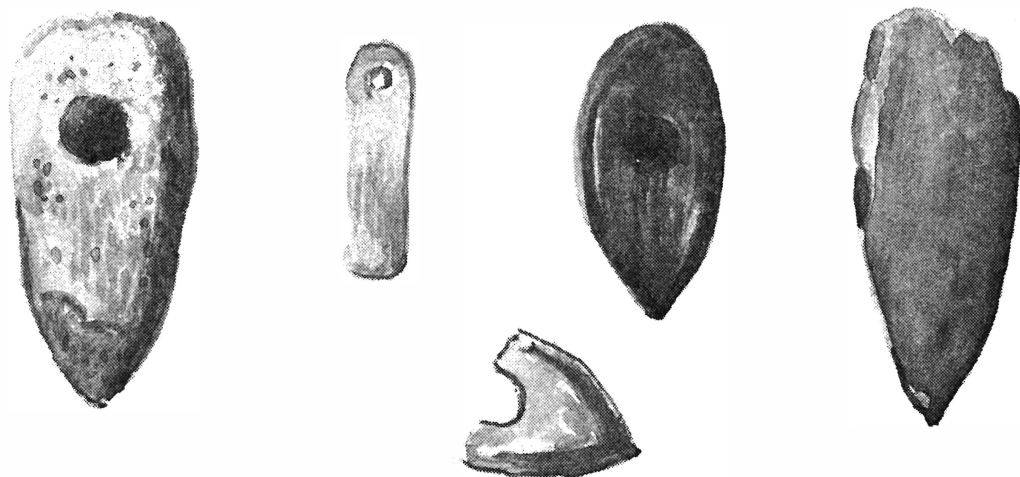
Od crkvenih srednjovjekovnih građevnih spomenika sačuvani su temelji i kameni ostaci stubova gotičke crkve u današnjoj župnoj crkvi, obzidani ciglom i sakriveni za gradnje u 17. stoljeću. U lapidariju Muzeja grada Koprivnice izloženi su sačuvani kapiteli, dijelovi rebarnog stupa i dijelovi lukova portala, koji su nađeni u gomili kamenja na kojoj je kasnije postavljen Glazbeni paviljon u gradskom šetalištu.

Tlocrt ove srednjovjekovne crkve iz 14. stoljeća sačuvan je na prikazu koprivničke tvrđave u 16. stoljeću.[7]

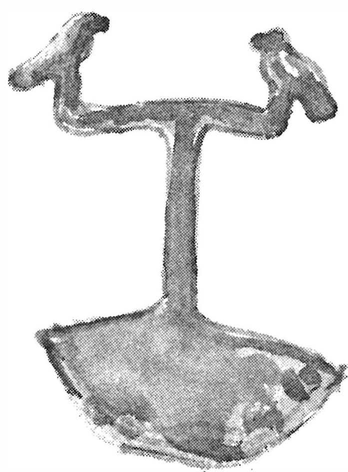
Od stambenih zgrada srednjega vijeka nije sačuvano ništa, jer je građevni materijal od kojega su bile sagrađene, bilo drvo, pleter, naboj i slama. Stambene kuće bile su tipa, koji se sačuvao dijelom i do danas. Od utvrda srednjovjekovne Koprivnice moguće je da se malen ostatak krije pod zemljanim ostacima (renesansnog) Florijanskog bastiona nekadašnje koprivničke tvrđe kod oružane. Ostaci drvenih (hrastovih) dijelova utvrde nađeni su godine 1908. kod rušenja Dvorskog bastiona.[8] Za nas su od posebnog interesa u koprivničkom kraju dva tvrda grada s naseljima uz njih — Starigrad i Kamengrad. Ovdje ćemo reći nekoliko riječi i o njima.

Sat hoda južno od Koprivnice, na jednom humku Bilogore[9] sve do 1960. godine bili su vidljivi tragovi neke utvrde, zvane Starigrad.

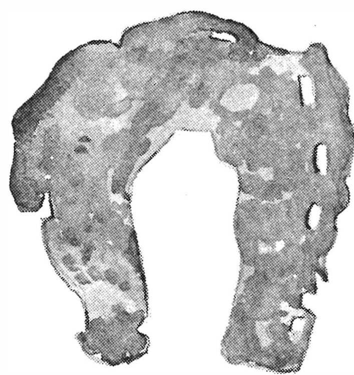
Napomena: Bilješke ispod teksta nalaze se na stranici 160 i dalje.

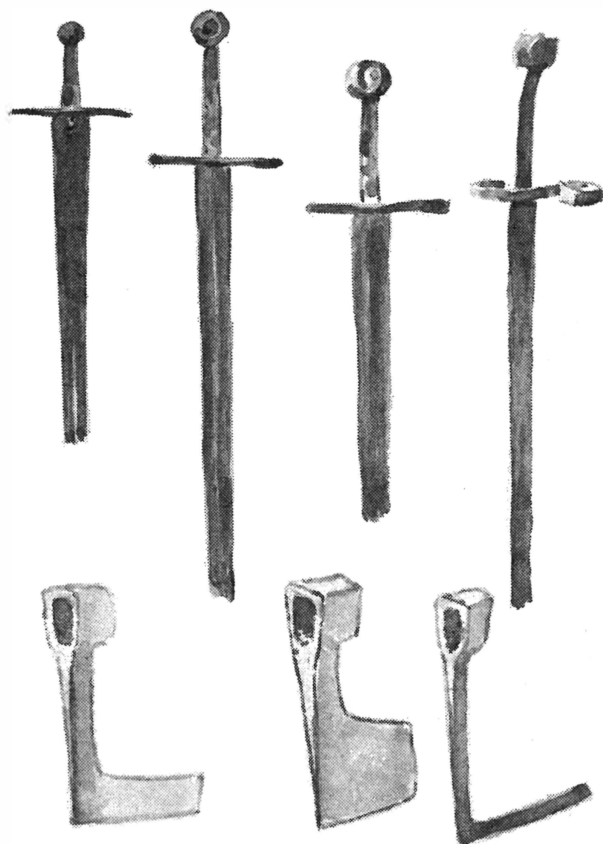
Kamene sjekire iz neolita (mlađeg kamenog doba) nađene u Koprivnici

Brončana sjekirica (nedorađen odljevak) neobična oblika iz Koprivnice

Rimska konjska potkova nađena u Koprivnici u gradskom parku

Križarsko oružje i oruđe nađeno u Šoderici (uglavnom XIII. stoljeće)

»Grad« je bio sagrađen od cigle. Tlocrt njegovih ostataka nalaz je iz godine 1926. sačuvan u skici ing. arh. Slavka Löwya, nalazi se u Muzeju grada Koprivnice.[10]

Kad govori o ovom starom gradu historičar Juraj Ćuk onda piše: »Da je to doista bio stari grad svjedoči činjenica da je u njega preko Jagnjedovca vodio put kralja Kolomana,[11] koji se još godine 1351. spominje«.[12] Uza svu svoju starost Stari grad kod Koprivnice nije ipak bio župnim gradom i središtem župe, jer bi tada morao ostati kakvi trag njegova plemena, ali toga nema. Vlasnici na teritoriju njegovu jesu neki poznati članovi roda Beluša i neki plemići, za koje smo prije rekli da nisu svojim porijeklom daleko od prvih.[13] Beluši su ovdje stranci, došli valjda za bana i vojvode Beluša u dvanaestom vijeku. Zato mislimo da je Stari grad sa svojim teritorijem bio od najstarijih vremena neovisnim državnim posjedom. To potvrđuje povijest Koprivnice, koja ga je zamijenila, a koja se smatrala nekim sijelom hrvatskih vojvoda.[14]

Naš Starigrad se spominje u više navrata i dolazi pod nazivima Ztarygrad ili Ovar. Urbar pavlinskog samostana u Strezi nuzgredno godine 1477. spominje Starigrad preko seoskog suca Gala — vilicus Gal de Ztarygrad.[15] Jednako popis župa zagrebačke biskupije iz godine 1501. spominje Óvár (Starigrad),[16] dok ga karta iz 17. stoljeća bilježi kao ruševinu.[17]

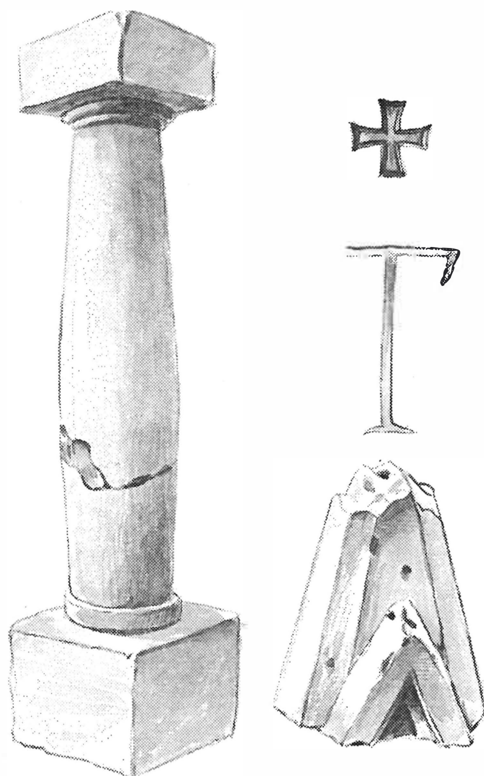
Nalazimo podjednako da su plemići Gylay od roda Djur (de genere Gyeör

ili Jeur) u varaždinskoj i križevačkoj županiji (i u okolini Koprivnice pod imenom Dersffy = Držić) nosili su pridjevak »de Övaf«,[18] dakle »od Starigrada«, Starigradski.

Govoreći o Starigradu recimo i to da Muzej grada Koprivnice čuva i jednu fotokopiju karte iz kraja 18. stoljeća, koja se karta inače čuva u Ratnom arhivu u Beču. Ova se karta odnosi na koprivnički kraj. Na predjelu »Alodial Weinbärg« zabilježeno je: Rudera oines alten Schloss (ruševine starog grada). Nedaleko toga zapisa ubilježena je crkvica sv. Emerika (St. Emerik). Alodijalni posjedi (privatni) nisu bili (kao ni danas) na teritoriju slobodnog i kraljevskog grada Koprivnice, nego na sokolovačkom području, dakle u Vojnoj Krajini. U ravnici podno ovih vinograda, u Širovičkom polju, na ovoj je karti zabilježena ciglana — Ziegelhütte, Ciglarska peć.[19]

Ruševine Starigrada sastojale su se od velikog mnoštva cigle — moguće još rimske — a tu je pronađeno i jedno dno rimske glinene posude, tri oklesana kamena, te željezna ostruga.[20]

Napokon iznesimo i legendu o Starigradu, najbolje zabilježenu po pjesniku Franu Galoviću iz 1913. godine, objavljenu u »Književnoj Republici u Koprivnici.[21]

Gotički (i drugi) elementi stare koprivničke (franjevačke?) crkve nađeni u današnjoj župnoj crkvi sv. Nikole (MGK)

STARI GRAD

Za onem bregom stari grad stoji:
»I on koj otpre sam železne vrata,
V podrumu bode našel bednje tri,
Do vrha pone kufra, srebra, zlata ...«
To pripovest je stara: kulkopot
ja čul sem za njo i veruval jesem
I spravlal sem se na daleki pot
I mislil iti tam, al išel nesem.
Pramalet dok je i nebeski lok
Pon zvezdi dok se tam nad bregom
kresi
Tak jezero me vleče otod rok:
O grad, moj grad, kak lep i čuden jesi!
Med zlatom, znam, da ja bi našel njo,
Princezo, koja spi, niti se ne gene,
Al znam, da strašno je daleko to
I nikadar da onde ne bo mene.

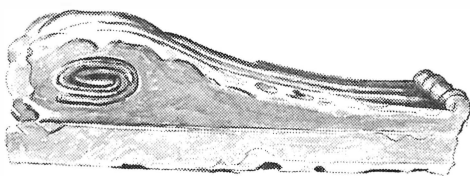
FRAN GALOVIĆ, 30. maja 1913.

Paralelno, u predjelu Slavonske Požege, spominje se također Starigrad — Óvár. Nalazimo ga u Mapi Ugarske — The Mape of Hungari ... anno domini 1626.«[22] Taj je »Óvár« međutim kasnosrednjovjekovni grad, sjeverozapadno od Slavonske Požege, Gjuro Szabo opisao pod imenom Kamengrad. On ga opisuje ovako:

»Tu su se sačuvale razmjerno znatne ruševine kasno srednjovječnog grada, koje su danas gustom šumom prikrite. Nutarnji je grad, u koji se ulazilo pod tornjem 7, veoma razvaljen, jedva se viđaju neki ostaci odaja. Taj je dio grada opasan na daleko čvrstim zidom, koji je pojačan s četiri polukule (Schalen) prema jugu, jednom osobito čvrstom prema zapadu, gdje se nalazila i cisterna, dok je jedna polukula iskočila na sjevernoj strani, a ulaz u taj obzidani prostor bio je na zapadu, gdje je nekad postojala i stražarnica. Sve su kule providene strijelnicama za manje oružje. Vlasnik je grada bio Nikola Treutel, bogati plemić požeške i vukovske županije, nu po njegovoj smrti dosudi palatin Gorjanski grad kralju, jer da je bio samo Nikoli Treutelu samom poklonjen. Ipak se domogne zet Treutelov Petar Ćeh grada. Početkom XVI. vijeka gospoduje tu kralj Ivan Zapolja, a kralj Ferdinand dariva g. 1528. taj grad (papirnati dar) Ivanu Hoberdancu, nu g. 1535. odstupa Ferdinand svoja prava Franji i Đuri Tahiju, a Franjo si dade taj posjed potvrditi još g. 1564., kad je grad već odavna bio u turskim rukama. Turci su držali 35 konjanika i 50 pješaka. G. 1702. spominje ga popisivač kao sasvim ruševnog.«[23]

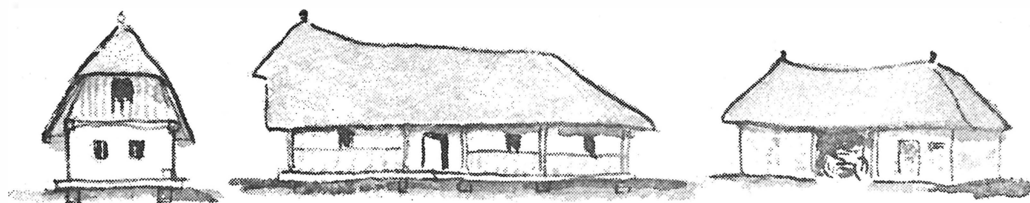

Detalji iz lapidarija Muzeja grada Koprivnice — ostaci stare koprivničke (gotičke) crkve. Tlocrt ove crkve iz XIV. sačuvan je na prikazu koprivničke tvrđave iz XVI. stoljeća

Tipovi starih (srednjovjekovnih) podravskih kuća

O Kamengradu Koprivničkom već je historičar Adam Baltazar Krčelić napisao u svojoj Povijesti Kraljevina Dalmacije, Hrvatske i Slavonije — De Regnis Dalmatie, Croatie, Sclavoniae notitiae praeliminares — da li napokon nisu jedno te isto Kuwar i Kukapronza, odnosno stara Koprivnica, ili su to bili različiti kastri — tvrđave, gradovi, budući da još nismo dovoljno ispitali povijest tih tvrđava, gradova.[24]

»Tek se ne može stalno odrediti, da li je stajao tamo, gdje se danas nalaze neznatni ostaci Staroga grada (po prilici sat daleko od Koprivnice), ili u Koprivnici samoj«, iznosi o gradu Kuwar ili Kukapronza Szabo u svojim »Srednjovječnim gradovima u Hrvatskoj i Slavoniji«.[25]

Srednjovjekovni grad (Burg) stajao je na mjestu »dvorskog bastiona« koprivničke tvrđave sagrađene u 16. stoljeću (na mjestu današnje Gupčeve ulice, jugozapadno od franjevačkog samostana.)

Grad, u pisanim spomenicima nazivan najčešće Kuwar = Kövár = Kamengrad, bio je sagrađen od kamena.[26]

Kad je Laszowski još 1900. godine pisao o Koprivnici u srednjem vijeku[27] u svome radu »Podaci o Koprivnici u srednjem vijeku« sa prilozima nekih dokumenata 1338—1407. godine, kaže da »nema sumnje da je već u XIII. vieku bila Koprivnica liepo mjestance, koje je spadalo pod drevni grad Kamengrad (Kuwar — Kukaproncha — — Kaproncha), čije razvaline još i danas vidimo u šumi nedaleko Koprivnice«.[28]

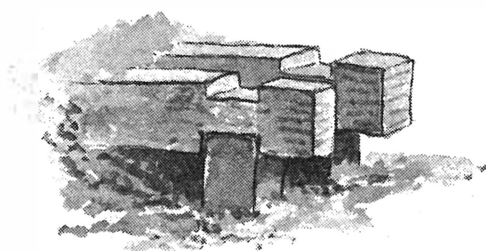
»Prvi spomen o Kamengradu potječe iz 1201. godine u listini kralja Emerika o granicama hrvatsko-ugarskog posjeda zagrebačkog biskupa (oko današnjeg Virja i Novigrada), a prvi pisani dokumenat je o Kuwar-u onaj kralja Ladislava iz 1272. godine, kad je njegovim kastelanom knez Bogodar.[29]

Kamengrad je do 1356. bio središte i sjedište velikog kraljevskog posjeda, kojem je posjedu pripadalo, osim Koprivnice, i područje današnjeg Peteranca, Drnja, Siska, Hlebina, Brega, Đelekovca i Jagnjedovca i Reke, kad je naselje »hospites« Koprivnica bila 1356. postala slobodni kraljevski grad, izdvojen je iz jurisdikcije toga posjeda.[30]

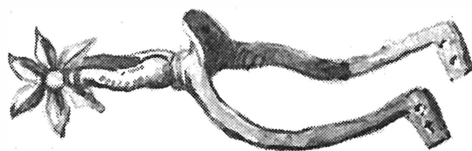
Godine 1446. je Kamengrad opustošio Ivan Hunjadi, gubernator ugarskog kraljevstva u ratnim sukobima sa celjskim grofovima. Otada sjedište kastelana nije više u Kamengradu, nego u njegovom podgrađu, (sub castro Kywar), koji je suburbium — podgrađe imalo i zasebnu jurisdikciju.[31]

Kamengrad — njegove ostatke su njemački vojnici koprivničke tvrđave posade u 16. stoljeću zvali »das Schloss — Kopreinitz«.[32]

Inače još 1599. godine vidimo da se ruševina Kukapronca spominje, unaprijed više ne postoji, jer je za gradnje novih koprivničkih tvrđava uklonjen Kuwar, a na njegovom je mjestu podignut »Dvorski bastion«. Taj nazivom podsjeća na nekadašnji »dvor« — Kamengrad.[33]

Ostaci drvenih dijelova koprivničke utvrde, nađeni 1908. godine kod rušenja Dvorskog bastiona

Željezna ostruga sa Starigrada (XIV. do XV. stoljeće)

Koprivnica do turskih provala

Teritorij koprivničke općine — kotara nije bio uvijek cjelovit. Povijest je zabilježila, da je taj kotar mijenjao i svoj opseg i oblik uprave, što je utjecalo da su pojedini njegovi dijelovi dobili osebujne značajke.

U najstarije povijesno poznato doba, u srednjem vijeku, doticalo se na njemu nekoliko plemenitih župa.

Najveći opseg koprivnički je kotar zabilježio godine 1950—1960., kada se njegovo područje uglavnom opsegom podudaralo s područjem srednjovjekovne koprivničke plemenske župe.

Na području ove srednjovjekovne plemenske župe — od Ferdinadovca do Slanja i od Drave na sjeveru, pak Bilogorom do roviščanske plemenske župe na jugu — već se početkom 12. stoljeća razlikuju tri posjedovna skupa: južni, prvotne **Komarnice;** srednji **koprivnički** i sjeverni **rasinjski.**

Zemlje koprivničkog skupa (districtum capronezensis i slično) opsezale su područje današnjih sela Drnja, Peteranca, Sigeca, Hlebina, Brega i grada Koprivnice i zemlje oko sela Jagnjedovca i Reka.

Središte zemalja koprivničkog skupa bila je Koprivnica. U 13. stoljeću, u doba prodiranja ugarsko-hrvatskog feudalizma u ove krajeve, zemlje ovoga skupa bile su posjed hrvatsko-ugarskih kraljeva i na njemu je bio podignut Kamengrad (castrum, Kówar, Kuvar, Kybar) u Koprivnici (Kókapruncha), tipično barski grad, wasserbrug. Kada i tko ga je podigao, ne zna se.

U 14. stoljeću iz toga je kraljevskog posjeda izlučena **Koprivnica** kao **slobodni i kraljevski grad.**

U doba turske agresije ovaj je kraljevski posjed podijeljen na tri dijela, od kojih je svaki imao svoj oblik uprave, privrede i prosvjete: **Koprivnica, slobodni i kraljevski grad,** imao je — po povelji od godine 1356. — gradsku upravu izravno podloženu kralju, odnosno banu; sela **Drnje, Peteranec, Hlebine, Sigetec, Gola i Sokolovac** krajišku upravu, a **Rasinja, Ivanec i Đelekovec** županijsku upravu (križevačka županija). Razvojačenjem Vojne Krajine i krajiško područje kotara (upravne općine Drnje, Peteranec, Hlebine, Novigrad i Sokolovac) dobilo je županijsku upravu (bjelovarsko-križevačka županija). Grad Koprivnica zadržao je svoju gradsku upravu izravno podloženu banu.

Trajanje svake od ovih uprava ostavilo je u svakom kraju svoj biljeg, negdje jače, negdje slabije izraženi govorni, etnografski i društveno gospodarski, pak se starosjedioci u mnogočemu razlikuju od došljaka, koji su nakon ukinuća kmetstva godine 1848. u velikom broju nagrnuli na područje koprivničkog kotara. Većinom su nadošli iz Hrvatskog Zagorja i Slovenije.

Istočni, gospodarski i kulturno razvijeniji dijelovi koprivničkog kotara, pokazuju tragove silovite, katkada i surove krajiške uprave. Nošnja, i muška i ženska, odavala je nastojanje vojne uprave, da uniformira sve stanovništvo. Odatle i sve one, makar i sitne razlike, u nošnji pojedinih sela, nekadašnjih »kumpanija«, u građenju i rasporedu kuća, ostalih gospodarskih zgrada, razlike u gospodarenju, itd. To su sve postale navike održane i do današnjega dana.

Zapadni dio koprivničkog kotara, koji je dugo bio feudalno upravljan, kulturno prepušten sam sebi, ali tim jače iskorištavan u gospodarsko-dru-

štvenom smislu od svojih feudalnih gospodara i »zaštitnika«, pokazuje u mnogočemu više konzervativnosti, pa jasno i zaostalosti.

Stanovništvo grada Koprivnice sastavljeno je bilo pretežno od obrtnika, činovnika i vojnika. Ono se iz generacije u generaciju gotovo iz osnova mijenjalo, te rodova u više generacija ima vrlo malo.

Seljačko, autohtono, slobodno i zakupničko stanovništvo koprivničkih predgrađa pokazalo je otpornost prema utjecajima jakog stranog garnizona u koprivničkoj tvrđi, pak se još i danas ističe svojom klasičnom kajkavštinom, koju je dobrim dijelom nametnulo i doseljenim došljacima.

Razvitkom feudalizma u srednjem vijeku, i kralj i feudalci su nastojali da davanjem raznih privilegija primame strane obrtnike i trgovce u svoje zemlje i tako povećaju svoje prihode. Ti su se stranci (hospites = gosti) naseljavali, stvarajući nova sela na prometnim putovima i uz utvrđena mjesta. I domaći naseljenici dobivali su taj naziv u tim mjestima, koji su se bavili obrtom i trgovinom. Bili su pod izravnom zaštitom kralja ili hercega.

Ovim novonastalim zajednicama »gostiju« prijetila je opasnost od susjednih feudalaca. U kraljevom je interesu bilo da feudalci ne ojačaju, pak su podupirali težnje »gostiju« da stvore slobodne općine neposredno podređene kralju. Toga radi im je kralj davao posebne povlastice — samostalnu upravu i sudstvo s okolnom zemljom, koja je prije pripadala kralju, odnosno kraljevskom posjedu kastra — kraljevog utvrđenog grada.

Karlo I. Robert (Anžuvinac) slomio je otpor velikaša protiv centralne vlasti pomoću crkve, nižeg plemstva i gradova. Ludovik I. slomio je do kraja feudalnu anarhiju i učvrstio centralističku vlast kralja, a to je pak omogućilo napredak trgovine i robn-novčane privrede.

NEKOLIKO PODATAKA O KOPRIVNICI PRIJE PROGLAŠENJA SLOBODNIM I KRALJEVSKIM GRADOM

Koprivnica je svoje ime dobila po rijeci Koprivnici, koju spominju arhivski izvori, primjerice 1207., 1209., 2117., ili 1316. godine imenima fluuius Quopurniche,[34] Copronice-rimulus, Copronice,[35] rimulus Coprunich«,[36] »fluuius Koproncha«[37] i tome slično. Dakle, rijeka (fluvius), a i potok (rivulus) Koprivnica.

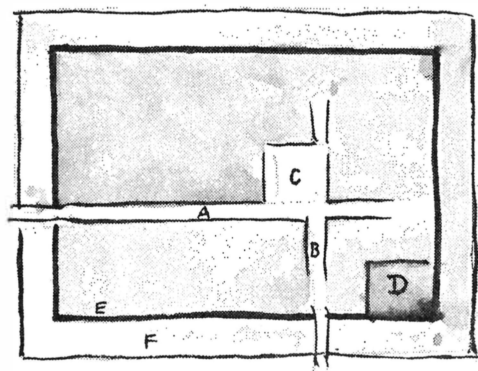
Kao što je to i rekao povjesničar Emilije Laszowski u svome radu »Podaci o Koprivnici u srednjem vijeku«, ovo je naselje već u 13. stoljeću bilo »lijepo mjestance«, a 1308. godine »na obćinsku poput drugih hrvatskih obćina« uređeno. Nalazimo da je te 1308. godine sucem (villicus) u Koprivnici Benko. Taj »villicus«[38] Benko sa sugrađanima Draganom, Matejem i Čućem, te s cijelom općinom (communitas) kako s imućnicima tako i sa sirotima (et universa communitas tam maiores qnam minores de kapraneha) dopušta dobrome Jurju sucu, koji je sagradio tri mosta na raznim mjestima, da može oko svoga mlina izvan varoši uz potok Koprivnicu slobodno držati osim vrtlara i čuvara sedam kmetova, ili nešto više, bez obveze da plaća »bir« ni sucu niti postavljenom kraljevskom županu. To je imalo vrijediti dok bude postojala koprivnička općina.

Već je slijedeće godine 1309. zamolio rečeni sudac Juraj bana cijele Slavonije Henrika (Gissinga), da mu ovu slobodu potvrdi, ovaj je to učinio 4. svibnja iste 1309. godine u Koprivnici.

Dana 7. listopada 1315. boravio je u Koprivnici Ivan Gising, župan šimečki, baranjski i bodroški, te je na molbu Jurja, sina Kuzme, građanina i podanika svoga koprivničkog, potvrdio ispravu bana Henrika. Što više, dao mu je pravo ne samo da rečenih sedam kmetskih dvorišta (curia) može podići, već dapače: osam ili njih deset.[39]

Pogledajmo nastavno nekoliko podataka o Koprivnici i njenom stanovništvu ili o događajima vezanim za ovaj grad sve tamo do godine 1338., koje je ban slavonski Mikac Prodanić regulirao pitanja koprivničkih izbora suca.

Prigodom diobe zemalja plemića komarničkih (nobiles de Komarcha) godine 1316. spominju se kao međaši ko-

Nacrt Kamengrada iz XIII. stoljeća (rekonstrukcija): A — kardo — Gospodska ulica; B — dekumanus — Školska ulica; C — pretorij — Vijećnički trg; D — oppidum — Kamengrad; E — nasip; F — opkop

Tlocrt koprivničke utvrde prije pregradnje u XVI. stoljeću. I — utvrda slobodnog i kraljevskog grada Koprivnice; II — utvrda Kamengrad. A —velika vrata (prema Varaždinu), B — vrata prema Novigradu, C — mala vrata (prema Križevcima), D — franjevačka crkva iz XIV. stoljeća, E — drvene utvrde iz 1354. i 1356. godine, F — varaška graba, E₁ — kapitanska graba, G — drveni ostaka nađen 1908. godine

privnički — »Velika cesta«, koja je išla prema Koprivnici, te rijeka Koprivnica (Kaproncha). Tu se Koprivnica ne označuje ni kao selo (villa) ni kao varoš (civitas). Ova dioba posjeda je obavljena u Križevcima pred križevačkim županom Beke.[40]

Koprivnica je zacijelo, već tada bila mjesto, villa, općinski uređena i sa svojim građanima (cives). To potvrđuje i nalog kralja, da budimski kaptol ispita oporuku meštra (magistra) Jakoba, sina Petrova, plemića preko Drave (de ultra Drabam), koji je umro u Budimu i ondje pokopan u samostanu sv. Nikole, a u korist njegova rođaka Gervazija, sina Urbana iz zaladske županije. Svjedoci oporuke su u Budimu dne 24. prosinca 1321. izjavili da je rečeni Jakob legirao, dao i predao Gervaziju, svome zetu i njegovoj ženi Elizabeti (Elis), a sestri svojoj, kao i njihovoj djeci svoje nasljedstvo — rasinjske posjede (Rasiensis) u županiji križevačkoj. Zatim im je legirao svoj posjed Zablatje (Zablatya) u istoj županiji, ali tako, da taj posjed imaju otkupiti od Niklika, građanina koprivničkog (Nyklyu cive de Caproncha), koji je taj posjed držao kao zalog za deset maraka. To ima biti u korist neudate Jakobove sestre, koja je živjela kod Gervazija.

Nadalje im je legirao vinograd na brijegu Kereszturu (Cristury) kod Drave. Drugi vinograd, u Timirjanu (Timirian) legirao je »za spas svoje duše« maloj braći u Koprivnici (fratribus minoribus de Caproncha) u korist gradnje njihove crkve.[41]

U vezi s Koprivnicom, ali uz Kamengrad, 1327. i 1331. godine, upoznajemo se s kaštelanom Ivanom tog koprivničkog kastra, utvrde, u doba banovanja Mikca prodavića. Taj je ujedno i župan rovišćanski.[42]

I nekoliko crkvenih podataka nas upoznaje s Koprivnicom tog razdoblja. Tako računi papinskog izaslanika Jakoba Berengera za biskupiju zagrebačku 1332—1337. godine spominju Martina iz Koprivnice u dva navrata i to u plaćanju papinske desetine 1334. godine oba puta u iznosu od pola marke[43] a 1341. godine spominje Petra, rektora župne crkve sv. Nikole u Koprivnici, koji je po nalogu bana Mikca bio izaslanik Kaptola zagrebačkog u uređenju međa posjeda Klokočevac, Pleterna i Miketeluk.[44]

Svojevremeno smo rekli da je ban cijele Slavonije Mikac rado boravio u Koprivnici, uz to, što se zadržavao u svojoj kući u Zagrebu, ili u Prodaviću (Virju).[45] To se zaključuje i po nizu isprava, koje je u Koprivnici izdao.

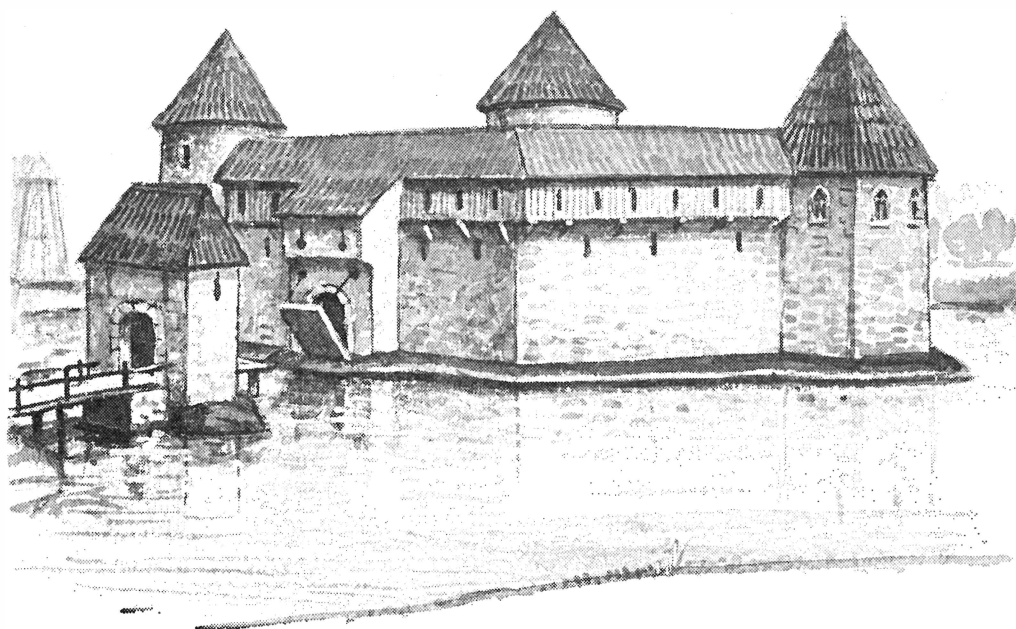
Godine 1333. (29. travnja) ban Mikac, pošto je ustanovio da građani Griča (Zagreba) niti od posjeda, a niti od bilo kakovih trgovačkih predmeta nisu trebali plaćati »lucrum camere«, a niti je to on, ban Mikac, od njih zahtijevao, to Zagrepčanima izdaje ispravu da tu daću (oprez) neće ni u buduće plaćati, da su od iste u potpunosti slobodni i izuzeti.[46]

Mikčevo banovanje i stolovanje u Koprivnici godine 1335. potvrđuje isprava svjedočanstvo, koje je izdao 9. svibnja Petru sinu Nikolinu u predmetu po njemu založenog svog posjeda Otok Dominiku, sinu Grge. Svoj je založeni posjed otkupio od Dominika, ali je zagubljena obveznica sada po banu Mikcu proglašena ništavnom.[47]

Malo dana kasnije — 29. svibnja 1335. — ban Mikac je svoga kralja Karla Roberta upoznao pismeno — opet iz Koprivnice — s tokom stvari glede prava na djevojačku četvrtinu posjeda Subotica (Zombathel) od strane Klare, žene župana »Chamaz«. Tu je ženu morao isključiti iz rečenog prava na djevojačku četvrtinu, te ga čitavog prepustiti Margareti, udovi pokojnog Pavla, inače kćeri Ladislava, sina Renolda Bostića. Najprije je po nalogu kraljice Elizabete, žene kralja Karla, utvrdio Klarino pravo na djevojačku četvrtinu, koja je inače sestra ove Margarete, ali je Margareta prezentirala drugo i kraljevo i kraljičino pismo, gdje je vidljivo da im je Margareta dokazala, da sestra Klara nema nikakvog prava na tu četvrtinu, već da čitav posjed ide samo Margareti, onda je Margareti i čitav posjed dosudio, a Klaru je natjerao na šutnju.[48]

Naredne 1336. godine, 11. studenoga, boravak bana Mikca u Koprivnici dokazuje isprava — kupnja dijelova posjeda zvanog »Breg« — dakle Bregi.

Kaštelanu Mikčevu Tomi, sinu Beke iz Staničnjaka, te zetu drugoga Beke, prepuštaju i prodaju dijelove posjeda Bregi Andrija i Beko, sinovi Stjepana, sina Beloša, te Stjepan, sin istoga Beke, inače plemić od »Gorbonoka«, a na ime dužnih 40 maraka Bekinu zetu Tomi, kao i njegovoj braći Andriji i Ivanu.[49] Inače četiri mjeseca ranije — 5. kolo-

Rekonstrukcija nizinskog burga (fortifikacije) na primjeru susjednog Varaždina

voza 1336., također u Koprivnici ban Mikac je izdao ispravu o darovanju tih dijelova posjeda Bregi kaštelanu njegovu u Steničnjaku Tomi po istima. Andrija, naime, i Beka, sinovi Stjepana od roda Beluš, pa Stjepan, sin istoga Beke plemić »de Gobornuk« darovali su zetu Bekinu Tomi kastelanu Mikčevu u Steničnjaku i njegovoj ženi Kali (Chalec), kćeri Beke, te dijelove posjeda, koji će se vratiti darovateljima, ne bude li iz toga braka potomstva.

Opet je ban Mikac 1337., 1. ožujka, za vrijeme zadržavanja u Koprivnici, izdao ispravu protestaciju protivu kupoprodaje dijelova posjeda, a napose dobra Lačkalaz (Lachkalaz). Te je, naime, posjedovne čestice Nikola sin Beloša bez prisuća i privole svojih rođaka Ivana i Emerika, sinova Henrikovih, te Andrije i Dominika, braće istoga Nikole, prodao Nikoli Nemethu, pa su se rođaci i braća usprotivili sada pred banom Mikcem toj prodaji, najavljujući i svoju tužbu, odnosno sudski proces u tom predmetu.[50]

U Koprivnici je godine 1340., 21. listopada ban Mikac održavao banski sud, zajedno sa plemstvom Kraljevine Slavonije, pa je tom zgodom, imajući pred sobom i prethodnu presudu križevačkog župana Stjepana od 9. rujna 1340., kao i svjedočanstva dvanaestorice prisežnika, koji su čitavu stvar dobro preispitali, Luku sina Martinova, zbog zločinačkog ranjavanja i šibanja žene župana Mike Lade, te zbog krađe njezine haljine i triju svinja, za primjer ostalima, da ne bude sličnih i još gorih zlodjela, je kaznio na gubitak glave i njegovog posjeda Poljana.[51]

Ban Mikac je 1339. godine, ovaj puta u Zagrebu, izdao nalog svima i plemstvu, a posebice podvlači, naročito da taj nalog vrijedi za građane Koprivnice, da imadu zagrebačkom biskupu naplaćivati desetinu.[52]

Među značajne podatke o razvoju, napose gospodarskom, Koprivnice toga vremena spada i podatak, da je u tom gradu postojalo pravo trga (privilegium fori). Godine 1337., 29. kolovoza, je u Zagrebu ban Mikac bio odlučio da se neka odredba javno proglasi na trgovima (sajmovima) u Križevcima, Koprivnici i Srediśću. U pitanju je bio posjed Peturkova Gorica (Peturche goricha). Granični lokaliteti tog posjeda su »velika cesta od Brega«, »rijeka Koprivnica«, neka »voda Blacha«, »Rakov mlin«, »Visoki laz«, »mlaka Cekutina«, »Vučji dol«, »pritoka Mlečnica«, »Grabišće«, »potok Smrdel«, »most selišta Vukše«, te Dobruch«.[53]

A sada da vidimo ispravu bana Mikca od 3. svibnja 1338. godine. Naime, kod izbora suca (villicus) u Koprivnici često je dolazilo do razmirica između građana (cives et hospites), naseljenih obrtnika i trgovaca. Toga radi je ban Mikac od Prodavića, da bi se razmirice dokrajčile, odredio slijedeće:

1. Na dan sv. Filipa i Jakova (1. svibnja) prigodom starog običajnoga roka za izbor suca (villicus), sastavši se svi žitelji zajedno, imadu izabrati dvanaest poštenih i vrijednih muževa, koji obitavaju s njima, a ovi će izabrati suca (villicus).
2. Ovo dvanaest poštenih i vrijednih muževa dužni su pojedinačno pred građanima i gostima priseći, da će za suca izabrati poštenoga i vrijednoga čovjeka između općinara koprivničkih.
3. Izabrani sudac (villicus) dužan je ponajprije obdržavati vjernost i pravdu prema kralju, a dosljedno i prema banu cijele Slavonije, zatim prema cjelokupnosti građana i gosti koprivničkih.
4. Tko bi se od građana i gosti koprivničkih protivio odredbi ili određenju rečene dvanaestorice i ne bi priznavao za vrijeme izabranoga suca sucem, izgubivši sva svoja dobra neka se kazni gubitkom glave (capitalis sententia vindieta).
5. Nikoji građanin ili gost koprivnički ne smije uzeti u zakup (conducere) ili novcem kupiti od zagrebačkog biskupa ili njegovih službenika (ministris et officialibus) bilo kakve desetine (decima) rečene varoši ili biskupove provincije.
6. Tko protiv ove odredbe banove uzme u zakup od zagrebačkog biskupa, ili njegovih službenika, budi kakve desetine, gubeći sva svoja dobra, ima se kazniti gubitkom glave (capitalie sententie vindicta existat puniendus).[54]

U nastavku pogledajmo i upoznajmo se s nekoliko podataka o Koprivnici do stjecanja kraljevskog privilegija slobodnog kraljevskog grada. Napokon i sa samim tim privilegijem.

Već je bilo riječi o biskupskoj desetini, pa i u ovoj Mikčevoj ispravi — naredbi glede načina izbora suca u Koprivnici. Višegodišnja parnica zbog biskupove desetine dovršila se 29. siječnja 1346. godine pred kraljem u Višegradu. Tu su Koprivnicu zastupali građani koprivnički (de Kapruncha) sudac Lukač, sin Saulov, te Ambroz, a biskupa zagrebačkog Jakoba Gregorije, arciđakon kanonik stolnobi ogradski, te Petar kanonik čanadski. Nagodili su se tako da će građanima i gostima koprivničkim, te ljudima Koprivnice mjesec dana prije žetve biti određeni desetničari (decimatores). Koprivničani treba da svu desetinu plodova u snopovima ostave na polju, te da odmah dan nakon žetve predaju sve biskupovom desetinaru. Propusti li biskupov desetinar, ili ako ne bi htio preuzeti desetinu, mogu je Koprivničani za sebe zadržati. Vinsku desetinu moraju naplatiti u (kući) kolibi desetinara, koja se nalazi na kraju varoši.[55]

Iste godine, 15. kolovoza, naložio je ban Slavonije i Hrvatske Nikola svome koprivničkom kastelanu da u skladu s kraljevom naredbom biskupovu desetinu građana Koprivnice preda desetničarima.[56]

Uslijedila je i naredne 1347. godine (15. kolovoza) još jedna naredba kralja Ludovika I. Velikog iz Višegrada banu cijele Slavonije Nikoli, da u pogledu desetine zagrebačkog biskupa postupi u skladu s njegovim pismima, ako bi se Koprivničani opirali dati tu desetinu.[57]

Jedna isprava zagrebačkog Kaptola o prodaji dvaju dijelova posjeda Ledenice u Međimurju, te o zamjeni za jedan vinograd kraj Koprivnice uz nadoplatu u toj prodaji-zamjeni Stjepana, bana cijele Slavonije i Hrvatske s jedne, te Benedikta, zvanog Bela, sina Benediktova Radinova iz Ivanca kraj Ko-

privnice (de sancte Johanne prope Kaproncham) s druge strane, uz to što nas ta kaptolska isprava 12. X. 1352. godine upoznaje sa tim ljudima iz Koprivničkog Ivanca, kao i sa sinovima Benedikta-Bele Matejem Benediktom i Ivanom, donosi nam podatak i o još nekoliko njegovih međašnih susjeda. Ti vinogradari međaši na zemljištu koprivničke župne crkve blaženog Nikole su Zorjan i Petar, sin Kolarov (Kolara) iz Koprivnice.[58]

Svakako da je značajan dokumenat za Koprivnicu, eto u »predvečerje« dana, koji je gradu donio privilegij slobodnog kraljevskog grada, isprava određenih sloboština hercega Slavonije, Hrvatske i Dalmacije, najmlađeg brata kralja Ludovika I. Velikog Stjepana. Sloboštine utvrđene privilegijem hercega Stjepana 10. ožujka 1353. su slijedeće:

1. Građani i gosti koprivnički zauvijek se izuzimlju od sudbenosti i suda budi kojih sudaca i činovnika.
2. Svake godine izabiru svoga suca (iudex) i župnika (plebanus), kojega budu jednodušno željeli izabrati.
3. Suca i župnika izabranoga imaju predstaviti hercegu (na potvrdu).
4. Izabrani sudac sudit će sa svojim prisežnicima (iuratis concivibus) sve sporove među građanima i gostima na način i po običaju drugih slobodnih varoši (civitas).
5. Bude li sudac u krojenju pravde prema tužitelju nemaran, ima se pozvati pred hercega ili tavernika.[59]
6. Građani i gosti imaju u miru i miroljubivo primati uopće sve uporabe i koristi, naime zemlje, oranice, polja, šume, gajeve, livade i sjenokoše, pod istim oznakama međa, kako su te i do sada poznate bile, uz posvemašnje osiguranje prava drugih, naročito hercegova grada Kamenkoprivnice (castri Keu[ka]proncha), zatim selišta, odnosno dvornih mjesta, (locus sessionalis seu curia), kao i zgrade koje pripadaju herceštvu u varoši-gradu Koprivnici.
7. Varoš koprivničku okružiti odasvud drvenim utvrdama ili zidovima u svrhu čvršće njihove ograde, jačeg opasivanja i na mjestima izlaza iste varoši iznad dvaju vratiju također urediti i izgraditi tornjeve od drvene građe.
8. Vina uobičajena i bir (collecta) dužni su uvijek davati hercegovom veličanstvu prema brojnosti i prema količini njihovih dobara.[60]

U toj listini prvi put se spominje grad (castrum) Kamenkoprivnica (Keuproncha) tada u vlasti hercega Stjepana.

Herceg Stjepan, brat kralja Ludovika I, bio je osobito sklon koprivničkim građanima, što je istaknuto i riječima »pošto smo našu varoš, Koprivnica (civitas Kapruncha) zvanu, pomogli istim preimućstvom sloboština (praerogativa libertatis) koja ima naša varoš Grička (Zagreb — civitas nostra Grecensis)«. Obzirom na vjerne iskazane mu službe Ambroza, građanina i bilježnika koprivničkog, odredio je herceg Stjepan da Ambroz, kao i njegovi nasljednici bilježnici varoši Koprivnice, od tada na uvijek dobivaju šesnaesti dio dohodaka od desetine, od žita i vina i drugih potrebština, koje se ubiru u varoši Koprivnici i njegovom podgrađu (suburbium). Ujedno je naložio sucu, prisežnicima i svim gostima koprivničkim, sadašnjim i budućim, da to njemu i njegovim nasljednicima podaju bez ikakovog smanjivanja. O tome je herceg po Jurju, svome bilježniku, u Zagrebu 8. prosinca 1353. izdao povelju s visećim pečatom.[61]

Kada su se Kopriviničani hercegu Stjepanu potužili, da oskudijevaju na šumama, kako su to njemu očitovali sudac (villicus) Jekul, bilježnik Ambroz, i koprivnički građanin Mihalj, herceg je 7. siječnja 1354. u Zagrebu pristao da se od tada unaprijed mogu služiti drvima šuma hercegova grada Koprivnice (castri nostra Kaproncha) u svrhu gradnje zgrada i za svoje potrebe, ali im prodaju drva nije dopustio, za druge.

Za ovakvo sječenje i uzimanje drva neće biti smetani niti će im se to braniti od strane hercegovih kastelana. Ujedno je herceg naložio Tomi sinu Ladislava, svome koprivničkom kastelanu (casttellane nostre de Kaproncha) i njegovim nasljednicima kastelanima, da u tom uživanju šume ne smetaju i ne uznemiruju koprivničke građane i od toga ne ubiru nikakove pristojbe.[62]

I Margareta, kći njemačkog kralja Ludovika Bavarca, udova hercega Stjepana, naložila je iz Budima 27. travnja 1355., Ladislavu sinu Petra, koprivničkom kastelanu, i svim budućim kastelanima, da Koprivničane štite i brane u uživanju sloboština, koje im je njezin pokojni muž podijelio.[63]

I napokon je kralj Ludovik I. Veliki listinom izdanom 4. studenoga 1356. u

Virovitici podijelio Koprivnici sloboštine i povlastice, koje su je uvele u red slobodnih i kraljevskih gradova.[64]

Evo teksta Ludovikovog privilegija u prijevou sa latinskog.[65]

(Latinski tekst:)

Lodouicus dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Seruie, Gallicie, Lodomerie, Comanie, Bvlgarieque rex, princeps Sallernitanus et Honoris montis sancti Angeli dominus omnibus Christi fidelibus presentibus et futuris presencium noticiam habituris salutem in omnium salutore. Regie speculacionis et solicitudinis esse debet inuigilare subditorum remedio et quieti et eos prosequi ampliori munificencia gracie specialis, vt tanto illi ex fidelibus et deuociores se exhibeant ex deuotis, quanto pociori libertatis beneficio ex regalis prouisionis dono eos contigerit gratulari.

Proinde ad vniuersorum noticiam harum serie volumus peruenire, quod nos volentes ciues et hospites nostros fideles de Kapruncha, vt ipsi fidelitate et eciam numerositate augeantur ad instar aliarum ciuitatum nostrarum regalium capitalium, libertatibus et graciia regiis decorare. Ad instanciam eorundem humilem et deuotam, libertates infrascriptas, quibus eciam inter ceteras ciuitas nostra Grecensis a tempore fundacionis eiusdem est gauisa, duximus eisdem concadendas, ita, vt a modo imposterum dicta Kapruncha tamquam libera et capitalis ciuitas regalis censeatur, ciuesque eiusdem infra denotatis libertatum prerogatiuis more ciuium Grecensium perpetuis temporibus gratulentur. Ita videlicet, quod quadraginta marcas, solummodo in vsuali moneta et pro tempore currenti, marcam quamlibet cum quinque pensis computando, in die strennarum et non ante neque post, ipsi ciues per nuncios suos precise et absque interpellacione qualibet nobis mittere et soluere pro censu annuo teneantur. Condiciones itaque et libertates hospitum seu ciuium in predicta ciuitate habitancium et conuenienciumtales habeantur: Quod quicunquw ciuis alium ciuem vituperiis, oprobriis aut contumeliis affecerit, si inde conuictus fuerit, leso decem pensas, in communes expensas centum denarius soluat. Qui si post trinam correccionem sa non emendauerit, rebus omnibus in commune appolicatis,

(Hrvatski prijevod:)

Ludovik milošću božjom kralj Ugarske, Dalmacije, Hrvatske, Rame, Srbije, Galicije, Lodomerije, Kumanije i Bugarske, princ Salerna i oblasti Brda sv. Anđela gospodin, svim vjernicima Krista, sadašnjima i budućima, koji će ovo saznati, pozdrav u spasu sviju. Dužnost je kraljeva da mišlju i brigom bdije nad pomoći i mirom podložnika i ove slijedi širom darežljivošću osobite milosti, da se što više pokažu od vjernih vjerniji i odaniji od odanih, u koliko budu mogli biti usrećeni većim dobročinstvom darom kraljeve brige. Zato hoćemo glasom ovoga dati na znanje, da se naši građani i gosti Koprivnice u vjernosti i brojem podignu, da ih poput drugih naših kraljevskih glavnih varoši uredimo slobodama i kraljevskom milošću, na poniznu i odanu molbu ovih, odlučili smo im podijeliti niže napisane slobode, koje je također među ostalima uživala od postanka svoga naša varoš grička tako, da od sada u buduće bude rečena Koprivnica smatrana kao slobodna i glavna kraljevska varoš, i da njezini građani niže naznačena preimućstva, po običaju građana gričkih, na vječna vremena uživaju. Tako naime, da su isti građani dužni četrdeset maraka[66] samo u običajnom novcu i kakav bude to vrijeme u opticaju, svaku marku računanu s pet pensa, na Novo ljeto, niti prije niti poslije, po svojim poslanicima, točno bez prigovora ikakvoga, u ime godišnjeg činza, poslati nam i platiti. Uvjeti pako slobode gostiju ili građana, koji u prijerečenoj varoši stanuju i sakupljaju se, jesu ovi: Da kojigod građanin drugoga građanina bude napao psovkama pogrdnim ili častuvredljivima i s toga bude suđen, ima platiti povrijeđenom deset pensa, a za općinske izdatke sto denara. Koji, ako iza trokratne opomene to ne uradi, pošto se sve njegove stvari budu uzele za općinu, ima se kao bescastan sramotno istjerati iz varoši. Dade li tko ćušku drugomu, ili ga bude zlobno vukao za kosu istu neka pretrpi kaznu. Bude li se to usudio činiti u prisuću suca sjedećega na sudu,

tamquam infamis de ciuitate turpiter expellatur. Si quis eciam alapam alteri dederit, uel per crines maliciose traxerit, eandem penam paciatur. Si vero hos iudice sedente pro tribunali, vel alias vbicumque in eius conspectu perpetrare presumpserit, pena dupli plectatur quod si soluando non fuerit satisfactum, manum amittat. Si quis vero cultello, gladio, lancea aut sagitta, vel aliquo tali modo alium wlnerauerit, et wlneratus sine defectu membrorum resanatus fuerit, medico lesi satisfaciat et leso viginti quinque pensas, quinque vero ad vsus ciuitatis persoluat. Si vero in aliquo membrorum debilitatus ruerit, medico lesi satisfaciat et leso decem marcas, et ad vsus ciuitatis duas marcas persoluat. Si quis vero hominem interficerit et affugerit, due partes rerum suarum cedant parentibus occisi, pars tercia ciuitati; si autem captus fuerit, secundum consuetudinem, de ipso vindicta sumpmatur, nisi quis in ludo sine premeditata malicia aliquem interficerit; in hoc enim casu centum pensas cognatis interfecti, viginti vero pensas ad communes vsus refundat interfector, cui si facultas non suffecerit, ciuium arbitrio relinquatur, ltem, si quis de extraneis intrans ciuitatem, siue in domo, siue in foro similia ut x supra potatum est, perpetrauerit, per iudicem ciuitatis iudicetur et eisdem penis subiaceat condempnatus. Si vero wx incolis ciuitatis aliquis siue wxtraneus infra terminos ciuitatis puniatur. Item si quis extraneus aliquem de ciuitate in causa pecuniaria vel illata iniuria voluerit conuenire, coram iudice ciuitatis conueniat, et nulla causa ad duellum iudicetur, sed per testes et iuramenta terminetur, siue sit cum extranis siue cum indigenis, et quod ipsi testes iurati in deponendo testimonio sigillatim (!) et condicionis cuius sunt isti assumpmantur eodem modo; siue extraneus inueniat apud incolas, siue incola apud extraneos equp (!), bouem aut aliquas res furtiuas, semper testes vt supradiximus producantur. Item ciues de predicta ciuitate mullius iudicio, nisi iudicius ciuitatis astare teneantur, quod si iudex suspectus habebitur et actor legitimam causam recusacionis allegauerit, conuocatis omnibus maioribus ciuitatis, ipso iudice presente negocium decidatur, de quorum sentencia, si adhuc contingeret dubitari, et actor inportunus eos ad regiam citauerit presenciam, solus iudex

ili gdje drugdje u njegovom prisuću, neka se kazni dvostrukom kaznom, a ako to počini na osobi suca ili kojega-god prisjednika, neka se kazni s deset maraka običajnoga novca, ako platežom ne bude zadovoljeno, neka gubi ruku. Ako bi pak tko nožićem, mačem, kopljem ili strijelicom ili kojim takovim načinom drugoga ranio, a ranjeni bi ozdravio bez štete gubitka uda, neka namiri liječnika i ozlijeđenom neka plati dvadeset pensa, a pet za uporabu varoši. Ako pak bude oslabljen na kojem udu, ima namiriti liječnika, i platiti ozlijeđenom deset maraka, a u svrhe varoši dvije marke. Ubije li tko čovjeka, pak bi pobjegao, dva dijela njegovih stvari neka se dadu roditeljima ubijenoga, treći varoši, bude li ipak uhvaćen, neka se po običaju kazni, osim ako bi tko koga u igri bez promišljenja zlobe ubio, u tom slučaju ima ubojica platiti sto pensa rođacima ubijenoga, dvadeset pak pensa za općinske porabe, ako za to ne bi imao sredstava, prepušta se presudi građana. Ako tko od stranaca došavši u varoš, ili na putu, ili u kući, ili na trgu slično gore naznačenom bude počinio, neka mu sudi varoški sudac i neka bude suđen na iste kazne. Ako pak bude tko od stanovnika varoši, ili stranac u granicama varoši uhvaćen u krađi, neka ga kazni varoški sudac. Zatim, bude li koji stranac koga iz varoši htjeo tužiti u novčanoj stvari ili zbog nanešene nepravde, neka ga tuži pred varoškim sucem, i nikoja se parnica ne smije suditi na dvoboj, već se ima dovršiti sa svjedocima i prisegama, bilo to između stranaca ili domaćih, te se imadu zaprisežení svjedoci u iskazivanju svjedočanstva pojedinačno i pojedince preslušavati, a imaju se pak svjedoci uzimati iste slobode i istoga preimućstva, kakovoga su oni. Nađe li ili stranac kod stanovnika ili stanovnik kod stranca konja, vola ili kakove ukradene stvari, imaju se vazda kako je rečeno izvesti svjedoci. Zatim, prije rečeni građani varoši nisu dužni doći pred sud nikojega suca, osim suca varoši, bude li sudac smatran sumnjivim i tužitelj se bude pozivao na razloge otklona, pošto budu sazvani svi starješine varoši, ima se ta stvar riješiti u prisuću suca, o kojem rješenju ako bi se još dvojilo, i tvrdokorni bi tužitelj ove pozvao pred kralja, ima sam sudac u ime svih ići pred kralja. Na isti način u svakoj parnici, ako bi tko varoškog suca i građa-

pro aliis omnibus ad regem ire teneatur. Eodem modo pro quacumque causa iudicem ciuitatis et ciues, vel ciues solos ad regiam presenciam quis citaret, non tenetur ire nisi solus iudex ciuitatis. Et si aliquis aliquem ciuem vel ciues non requirens antea a iudice ciuitatis iusticiam sibi fieri, ad regem pro illo vel illis, iudex ire tenebitur et ei citator refundet expensas, eo quod contempta auctoritate regalis priuilegii sibi cogniti irrequisito iudice ciuitatis fatigbit eum frustra laboribus et expensis; ciues autem liberam habeant vndecumque voluerint eligendi facultatem iudicem cuitatis nobis presentandum, et mutandi eundem annuatim; plebanum eciam, qui eis vtilis fore videbitur, eligant in ecclesiam eorundem pro sue arbitio voluntatis. Sane, si quis in calumpnia vel falso testimonio manifeste conuictus, fuerit, vel eciam deprehensus, nec in iudicem, nec in eius assessorem seu consiliarium deinceps admittatur.

Item, si quis deciuitate sine herede decesserit, de rebus suis mobilibus liberam habeat cuicumque voluerit disponendi facultete, res vero inmobiles et domos, curiam, vineas et hedificia suorum conciuium habito consilio, vxori sue, vel alicui cognatorum suorum relinquat; ita tamen, quod nec per ipsum, nec per vxorem, nec per cognatos a iurisdiccione ciuitatis possit alienari, seu eximi vel auelli, Item, si quis intestatus decesserit et nec vxorem nec filios, nec cognatos habuerit, due partes rerum suarum per viros fidedignos ad hoc nonsilio conciuium deputatos, pauperibus et ecclesie siusdem ciuitatis distribuantur, tercia vero pars ad vtilitatem ciuitatis reseruetur. Item statuimus, quod in eadem ciuitate forum solempne in ebdomada, videlicet die lune celebretur et preter hoc forum cottidianum, cottidie habeatur. In cuius rei memoriam perpetuamque firmitatem presentes eisdem conssimus litteras nostras priuilegiales pendentis autentici duplicis sigili munimine roboratas. Datum per manus venerabilis in Cristo patris domini Nicolai dei et apostolice sedis gracia acrhyelecti confirmati Colocensis, aule nostre cancellarii, dilecti et fidelis nostri, anno domini millesimo trecentesimo quinquagesimo sexto, pridie nonas nouembris, regni autem anno quintodecimo. Venerabilibus in Cristo patribus, dominis Nicolao Strigoniensi, locique iusdem comite

ne pozvao pred kralja, ne treba ići drugi osim sam varoški sudac. I ako bi tko suca ili građane, ne tražeći prije, da mu sudac kroji pravdu, za ovo ili ono pozivao pred kralja, ima polaziti sudac i njemu će pozivaoc namiriti troškove stoga, što je prezrijevši ugled njemu poznate kraljevske povlastice, ne tražeći varoškog suca, njemu uzalud dodijavao poslom i troškovima. Građani pak neka imaju mogućnosti slobodnoga izbora varoškog suca odakle ga hoće, koji se ima predložiti nama i godišnje izmjene ovoga. Također i župnika, koji će im se sviđati kao koristan, neka za svoju crkvu izaberu po sudu svoje volje. Zaista, bude li tko očito suđen zbog klevete ili krive prisege, ili u tome zatečen, ne ima se u buduće pripustiti ni za suca ni za njegovog prisjednika ili vijećnika. Zatim, ako bi tko od varošana umro bez nasljednika, slobodno mu je opredijeliti svoje gibive stvari komu hoće, negibive pak stvari i kuće, dvor, vinograde i zgrade, posavjetovavši se sa svojim sugrađanima, može ostaviti svojoj ženi ili komu od svojih rođaka ali tako, da se to ni od njega samoga, ni od žene ni od rođaka ne može izuzeti ni otuđiti od varoške sudbenosti. Zatim, ako bi tko umro bez oporuke i ne bi imao ni žene ni sinova ni rođaka, imaju dva dijela njegovih stvari vjerodostojni muževi, na to po vijeću sugrađana određeni, podijeliti siromasima i crkvi iste varoši, treći pak dio ima se pridržati u korist općine. Zatim određujemo, da se u istoj varoši održava svečani trg, naime ponedjeljkom, i osim toga dnevni trg svakog dana. U spomen toga i vječnu stalnost izdali smo ovo naše povlasno pismo potkrepljeno zaštitom vjerodostojnoga visećega dvostrukoga pečata. Dano kroz ruke časnoga u Kristu gospodina Nikole, božjom i apostolske stolice milošću izabranoga i potvrđenoga nabiskupa kaločkoga, dvora našega kancelara, miloga i vjernoga našega, godine gospodnje tisuću tristo pedeset i šeste, dan prije nona studena, kraljevstva pak našega petnaestoga, dok su časni u Kristu gospoda Nikola ostrogonskom i istoga mjesta vječni župan, Uglin spljetskom nadbiskupi, Nikola jegarskom, Demetrij varadinskom, Nikola pećuhskom, dok si transilvalska bila ispražnjena, Koloman gjurskom, Ivan vesprimskom, Stjepan izabrani i potvrđeni zagrebačkom, Toma čanadskom, Mihalj vackom, Petar bosanskom fratri Toma srijem-

perpetuo, Vglino Spalatensi archyepiscopis, Nicolao Agriensi, Demetrio Waradyensi, Nicolao Quinqueecclesiensi, Transiluana sede vacante, Colomano Jauriensi, Johanne Wesprimiensi, Stephano electo confirmato Zagrabiensi, Thoma Chanadiensi, Mychaele Wachyensi, Petro Boznensi, fratribus Thoma Syrmiensi, Stephano Nitriensi et Blasio Tininiensi, ecclestarum episcopis, ecclesias dei feliciter gubernantibus. Magnificis viris Nicolao Konth palatino et iudice Comanorum, Cykou magistro tawarnicorum nostrorum, Andrea woywoda Transiluano, comite de Zonuk, comite Nicolao iudice curie nostre, Nicolao bano de Machow, magistro Leustachio comite Symigiensi, Albensi et Tolnensi, banatum tocius Sclauonie tenente, Leukas dapiferorum et pincernarum, Dyonisio agazonum et Thoma ianitorum nostrorum magistris, et Symone comite Posoniensi, aliisque quampluribus comitatus regni nostri tenentibus et honores.

skom, Stjepan njitranskom i Blaž kninskom crkava biskupi crkvom božjom sretno upravljali. Dok su velemožni muževi bili Nikola Kont palatin i sudac Kumanaca, Cikov meštar naših tavernika, Andrija vojvoda transilvanski, župan solnoški, župan Nikola sudac dvora našega, Nikola ban mačvanski, meštar Leustahij župan simiški, stolnobiogradski i tolnanski banovinu cijele Slavonije držao, Leuko stolnika i peharnika, Dioniz konjušnika, Toma vratara naših meštri i župan požunski, i drugi mnogi obnašali županstva kraljevstva i časti.

Malo godina nakon izdanja ove povelje Koprivničani su, bojeći se požara i drugih zala, dne 2. veljače 1372. godine dali načiniti vjerovanja dostojan prijepis kod zagrebačkog Kaptola.[66]

Taj su prijepis zatim Koprivničani dali potvrđivati od vladara sve do Habsburgovca Ferdinanda II.

Takve potvrde ovog prijepisa izdali su:

- kralj Sigismund, godine 1384.,
- kralj Sigismund, godine 1405.,
- ponovno kralj Sigismund, godine 1411.,
- Barbara Celjska, žena kralja Sigismunda nazvana »Crna kraljica« godine 1412.,
- Ulrik Celjski, ban hrvatski, godine 1442.,
- kralj Rudolf II. Habsburgovac, posebnom je poveljom potvrdio sloboštine i pravice varoši Koprivnice date od kraljeva Ludovika I., Sigismunda, Matije Korvina i Maksimilijana II. 1590 godine, zatim
- kralj Matija II. 10. prosinca 1609. godine i napokon
- kralj Ferdinand II. 15. svibnja 1630. godine.[67]

KOPRIVNICA KAO SLOBODNI KRALJEVSKI GRAD DO TURSKIH UPADA (1356—1526)

Dostatno smo se upoznali napose u komentaru bilježaka, s razvojnom linijom Koprivnice i stjecanja izvjesnih prava, kao vlastitog suda, izbora svoga suca, u stvari »prvog građanina«, koji u jednoj te istoj osobi objedinjuje i upravu i sudsku vlast u toj varoši. Pabirci po povijesti Koprivnice, prilog građi za povijest te varoši, unutar 1356. do 1526. godine, upoznaje nas sa čitavim nizom veoma korisno upotrebljenih podataka, koji su istovremeno i informativni u svim pravcima života i prilika u kojima je Koprivnica sa svojim varošanima živjela, kako se razvijala, te koji i kakvi su bili međusobni odnosi i ne samo varošana, već i svih ostalih faktora onoga vremena sa stanovništvom Koprivnice i njom samom kao slobodnim i kraljevskim gradom.

Nalazimo da je Koprivnica razdijeljena na dvije općine, svaka sa svojom upravom, sudstvom i crkvenim uređenjem: na općinu slobodnog i kraljevskog grada i općinu (s jobagionskim ustrojstvom) pod tvrđom Kamengrad — opidum de sub castro Kuwar.[68]

Građani slobodnog i kraljevskog grada birali su svoga suca, vijećnike (prisežnike) i crkvenog starješinu, župnika, a u općini pod Kamengradom vlast je, vojna, upravna i sudbena bila u rukama kastelana, kraljevog činovnika.[69]

Vojnu službu u slobodnom i kraljevskom gradu — na gradskim utvrdama i vratima vršili su njegovi građani, odnosno najamnici (gradski) haramije i »hajduci« (u Koprivničkom puku za hrabre, ali i nasilne), a u općini pod Kamengradom jobagioni.

O odvojenosti Koprivnice svjedoči i spor o ključevima gradskih vrata između Vojne Krajine i grada Koprivnice u 17. stoljeću.

Dakle, godine 1356. postojala su u Koprivnici dva magistrata: »Oppidum de sub castro Kuwar« i »Libera ac regia civitas de Kapruncha«, svaki sa svojom jurisdikcijom. U doba Vojne Krajine »kapitanskom« i »varoškom«.[70]

Svojim zanimanjima dio se je stanovništva Koprivnice bavio odavno trgovinom. Neposredno nakon proglašenja slobodnim gradom postoje o tome i pismeni dokazi. Tako je godine 1367. Koprivnica došla u sukob sa Stjepa-

Detalj podravske srednjovjekovne odjeće (rekonstrukcija)

Pečat kožarskog ceha Koprivnice iz XV. stoljeća

nom, sinom bana Mikca Prodavića, jer je ovaj od koprivničkih trgovaca — zanatlija na sajmovima na svojim posjedima u Đurđevcu, Suhalogu i sv. Jelisavi (možda Szent Erzsébet preko Drave uz današnju Ždalu), ubirao velike daće (tributa). U nagodbi u ovome sporu navode se vozila, velika prevozna kola, mala kola, dvopreg i volovska kola. Od stoke se navode volovi, krave, ovce i svinje.[71]

Nedugo nakon ove nagodbe, izdao je godine 1371. u samoj Koprivnici (Kamengradu), kralj Ludovik I. listinu u kojoj se svima svjetovnim i duhovnim velikašima, plemićima, kastelanima i službenicima nalaže, da samovoljno ne smiju uznemirivati i suditi koprivničkim trgovcima. Kralj posebno naglašuje, da građanima Koprivnice u trgovačkim sporovima može suditi samo njihov sudac.[72]

Trgovina se obavljala i na gradskim sajmovima. U Koprivnici se sajam navodi prvi put 1337. godine.[73]

Povelja kralja Ludovika I. od godine 1356. dala je građanima Koprivnice pravo održavanja velikog trga (sajma) svakog ponedjeljka i dnevni trg svakog dana. Godine 1477. navodi se sajam na dan sv. Emerika. Ovaj se je sajam održavao na god druge koprivničke župe sv. Emerika, ispod Kamengrada (de sub castro Kuwar). To nije bio sajam slobodnih koprivničkih građana, već podložnika Kamengrada.[74]

Svoje unutarnje, samoupravne poslove, koprivnička je gradska općina uređivala samostalnim odredbama. Prvu ovakvu odluku izdaje godine 1376., dne 1. svibnja, na sam dan izbora gradskog suca. Ovom se odredbom ustanovljuje da u slučaju hotimičnog ili nehotičnog ubojstva strane osobe na gradskom području, građanin počinitelj ubojstva, ne gubi svoje pravo građanstva, a posljedice toga čina snosi cijela gradska općina (kolektivno plemstvo građana).

Ova je odredba zapravo nadopuna povlastice dane od kralja Ludovika I. iz godine 1356.

Iz teksta ove odredbe ne može se ustanoviti podrazumijevaju li se pod »strana osoba« i podložnici Kamengrada, koji su obitavali unutar granica Koprivnice, osobito unutar gradskih utvrda.[75]

U vrijeme velikog pokreta u Hrvatskoj potkraj 14. stoljeća protiv kralja Sigismunda i kraljice Marije (kćeri kralja Ludovika I.) Koprivnica je stra-

Srednjovjekovna odjeća branilaca koprivničke tvrđe (rekonstrukcija)

Srednjovjekovna odjeća iz Koprivnice (rekonstrukcija)

dala, a njezini stanovnici osiromašili toliko, da je kraljica Marija Koprivnicu oslobodila od plaćanja sviju daća u trajanju od jedne godine. Budući da su se borbe nastavile, kralj je Sigismund godine 1405. Koprivnicu oslobodio od svega poreza i sviju podavanja u trajanju od četiri godine.[76]

Na temelju povelje kralja Ludovika I. Koprivnica je uređivala svoje novčane i privredne dohotke. Tako primjerice listina zagrebačkog biskupa Ivana Albena[77] od 5. prosinca 1427. godine sadrži:

1 — Svaki čovjek i varošan koji ima vinograd na području varoši Koprivnice, ima godišnje podavati 4 kabla vina, a od manjih vinograda 3, 2 ili 1 kabao,[78]

2 — od svake sjenokoše na području varoši 10 denara, koji su u tečaju,[79]

3 — od mesnice 10 denara,

4 — od mlina mjeru žita »fertal« zvanu[80]

5 — od svakog lagva punog vinom od 40 kabala dinara 4, a od lagva sa vinom od 20 kabala 2 denara,

6 — svaki obrtnik ima svakog sajmenog ponedjeljka od svoga obrta plaćati 1 denar; 1 denar platit će i žene koje pomažu na trgu u poslu (obrtu),

7 — od kupališta[81] u varoši godišnje 40 denara,

8 — od svake rali oranice (na varoškom području) godišnje 12 denara,

9 — od kupljenog vina koje se toči (krčmari), krčmar plaća od svakog lagva vrijednost jednog pinta,[82] tj. cijenu za koju se pinta toči (prodaje),

10 — svaki građanin može slobodno od berbe do Martinja i to do Zdrave Marije (uvečer) uvesti u grad vino — mošt. Poslije Zdravo Morije na dan sv. Martina do druge berbe to nije slobodno. Tko bi ipak u to vrijeme uvozio u grad vino, zaplijenit će mu se ono u korist općine, kako sudac s prisežnicima odredi.[83]

»Cives seu iobagiones de sub castro Kuwar«[84]

Kraljica Barbara, žena kralja Sigismunda, darovala je 15. veljače 1417. u Budimu, Nikoli, sinu Matijinom, i njegovim potomcima predij Kameno i to šest kmetskih selišta, oranice, livade i šume — vlasništvo Kamengrada. Nadarenik je za ovo plaćao gospodaru Kamengrada godišnje 3 forinta u novcu, za Uskrs 12 jaja i 1 hljeb (od 3 denara), za Malu Gospu 1 kokoš, 1 hljeb (od 3 denara), i za Božić 1 kopuna i 1 hljeb (od 3 denara).[85]

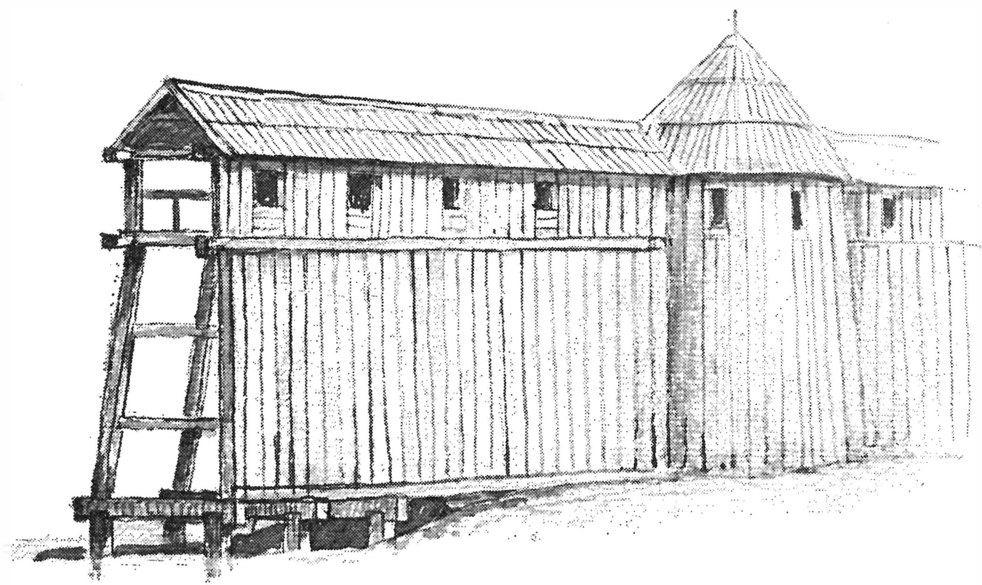
Isprava iz godine 1424. uz mnoga imena zabilježila je i Ladislava literata, varoškog suca u Koprivnici (Ladizlaus literatus iudex urati, iudice et universi cives de Kapruncha), koji potvrđuje dne 19. siječnja 1424., da su pred njima Emerik, sin Lovre, i njegova žena Jelena, kći vlasnika Grgura (villicus de sub castro Kuwar) za dvadeset maraka srebra prodali koprivničkom varošaninu Pasinu zemlju između zemlje gospodina Alberta, župnika crkve svetog Nikole u Koprivnici, i zemlje Gurina, te drugu jednu zemlju i to oranicu između zemlje Valentina, vojvode »de sub castro Kuwar«, te zemlje Tome, sina Sumplova iz Brijega (Bregi), kraj potoka Koprivnice. Polovica jedne i druge zemlje ostaje i dalje Jeleni (Ilki), kćeri vilikusa Grgura.

Iz ove se isprave vidi da je godine 1424. u Koprivnici bio varoški sudac Ladislav, vojvoda »de sub castro Kuwar«, te Valentin, Kamengradski vesnik, ili villicus Grgur, župnik crkve sv. Nikole u Koprinici Albert, a od građana se spominju Emerik sin Lovre, Pasinus, Garinus i Tom sin Sumpla.[86]

Dne 10. siječnja 1427. godine prodali su kamengradski građani Matija Dubrovec i Emerik Stretković (Mathias Dubrauech et Emericus Stretkovich, cives seu iobagiones de sub castri Kuwar) svoje vinograde na malom Gludniku i u Banovcu svome sugrađaninu Ivanu Kranjcu (Cranech) i to Matija Dubrovec svoj vinograd na Malom Gludniku za 15 maraka denara, a Emerik Stretković svoj vinograd u Banovcu za 8 penza denara (pro octo pensis denariorum novorum regalium).

Kupoprodajni ugovor sklopljen je pred Emerikom Plumberkom (Plomberg), kastelanom Kamengrada (Kuwara), a svjedoci, ili dobri ljudi, bili su vojvoda Valentin Roth, njegov brat vesnik Emerik Roth i Juraj, prije vojvoda u Hermanovcu. Prema tome u Kamengradu su bile tri časti: kastelan, vojvoda i vesnik (seoski straješina). Sve ove časti obnašali su stranci (Nijemci).

Iz ove isprave vidi se još i to, da se je kupoprodaja završila aldomašem (aldomasium, mercipotus), u ispravu »victimae bibitio«, tj. blagoslovom i napit-

Srednjovjekovne koprivničke drvene utvrde — rekonstrukcija prema drvenom ostatku pronađenom 1908., te prema tlocrtu iz Austrijske nacionalne biblioteke u Beču (broj 8609)

kom za svjedočanstvo, da je pravni posao među strankama završen.[87]

Zagrebački je biskup Ivan Alben III.,[88] vrhovni kancelar ugarskog kraljevstva, oslobodio Hansa Walpotha, građanina (civis de sub castro Kuwar) od svakog podavanja i pristojbe za kuću (curia), koju je kupio pod Kamengradom. Iz ove se isprave vidi da je te godine biskup Ivan Alben posjedovao grad Kuwar i Općinu Kamengradsku pod njim, a znamo da je to bilo s naslova zaloga kralja Sigismunda.

Isprava naziva nadarenika »Hans Walpoth«, »civis de sub castro Kuwar«. Ovdje je riječ Walpoth (pisana velikim početnim slovom), prezime Hans, ali riječ »valpot« može biti i oznaka službe vladarevog ili vlasteoskog službenika, koji se brine oko zaštite vladarevih ili vlasteoskih prava u podložnoj općini ili gradu. Ta riječ spada u niz starih njemačkih riječi, koje su k nama prenesene s razvitkom feudalnog prava: gastaldus, rihtar, porkolab, šafar, vogt i sl. Prema tome valpot može biti isto što i knez, župan, satnik, dvorski, pa i manje, kao pandur ili općinski sluga. Međutim, druge isprave u arhivu Streze pokazuju da je valpot zapravo »oficial ili dvorski«, a ona godine 1458. da to može biti i sam kastelan.

Isprava biskupa Ivana Albena pisana je dne 17. rujna 1427. godine u Čazmi.[89]

Podjednako je Ivan Alben darovao Hansu Walpothu 1. svibnja 1429. godine (civi de sub castro nostro Kyuuar) predij Kameno, čiji je prijašnji vlasnik — uživatelj Nicola Lypynschak umro bez nasljednika, pak je predij pripao Kamengradu.[90]

Pred Ivanom, kastelanom Kamengrada obavila se je 8. ožujka 1431. godine prodaja vinograda na brijegu Vinici uz

javnu cestu. Prodavao je Tomo Horvat građanin »de sub Kuwar«, a kupovao Dragonja, građanin »de sub castro Kuwar«.[91]

»Gaspar, castellanus domini Rodolphi castri Kuwar, ac Georgius, vicecastelanus domini Melchioris castellani castri praedicti« daruju 1433. godine Dragonji, »iudici villae sub castri Kuwar«, jedan davno napušten vinograd, koji se nalazi ispod Dragonjinog vinograda, uz uvjet da u ime »gornice« daje godišnje dva akova vina. Ovo vino ima dostaviti u podrum biskupa Ivana i u podrum gospodina Rudolfa.

Iz ove isprave se vidi, da su u Kamengradu 1433. bila dva kastelana: Gašpar je bio kastelan gospodina Rudolfa, a Melkior kastelana biskupa Ivana.[92]

»Titulo novae donationis«, tj. »kao novo darovanje« je poznati nam predij »Kamen«, odnosno »Kameno«, dio posjeda Kamengradskog, 11. svibnja 1438. grof Ulrich Celjski darovao je valpotu Luki (civis de sub castro nostro Kyuwar), što ga je zagrebački biskup Ivan Alben ranije poklonio Lukinom predšasniku Hansu valpotu i njegovoj ženi Margareti, udovici Hansa valpota — udala se za novoga valpota Luku. Uvođenje je izvršio banski izaslanik Ladislav Morus iz Morusovca sa svećenikom Petrom, prebendarom kora čazmanske crkve kao izaslanikom Čazmanskog kaptola.[93]

Župnik crkve svetog Emerika u Općini Kamengradskoj (Villa de sub castro Kuwar) imenom Antun je zamijenio polovicu mlina zvanog Salomonščak na rijeci Koprivnici za vinograd kamengradskog valpota Luke. Vinograd zovu Bankovčak, a o tome su izdali ispravu »Georgius Ztoianacz dictus iudex, iurati et universi cives seu hospites de Subkywar«, 24. lipnja 1441. godine.[94]

Eto nam i prvog podatka da je sudac sa prisežnicima građanima Općine Kamengrad donio neku presudu.[95]

Naime »Petrus dictus Prwsak, iudex, iurati et universi cives seu hospites de sub castro Kywar« po nalogu Ulrika grofa Celjskog izriču presudu u dugogodišnjoj parnici između građanina Kamengradske općine Stjepana Slijepog (Cekuš), te znanice nam Margarete, udove pokojnog oficiala Kamengrada Luke. Suđenju prisustvuju Stjepan, kastelan Kamengrada, vojvoda i svi građani i susjedi kamengradski. Bilo je to 1454. godine, 19. ožujka.[96]

Udova svojevremeno Walpota Hansa, pokopavši i oficiala kamengradskog Luku, dakle dvostruka udovica, nakon ovih nekoliko slučajeva stalno se pojavljuje u povijesti ove Kamengradske općine. Godine 1458. poklonila je pavlinskom samostanu u Strezi predij Kameno i kuriju ispod Kamengrada sa svim pripadnostima, vinograd Dubrovčak (Dwbrauschak), još jedan vinograd blizu kurije, te mlin Salomonščak na rijeci Koprivnici. Sve to nakon njezine smrti dobivaju Pavlini u Strezi.[97]

Tako su Pavlini iz Streze postali sugrađani Koprivnice 1458. godine, jer su posjedovali 10 kmetskih selišta u selu Kameno, kuriju oranice, livade, šume, vinograd Dubrovščak, vinograd kraj kurije i mlin Salomonščak (u ravnici sjeverno od šume Kamenice, u području alodijalnih dobara između današnjih sela Reka i Starigrad).[98]

Darovnici od 6. ožujka 1458. Margarete, udove kastelana Luke, poricao je zakonitost Antun, župnik crkve sv. Emerika u Kamengradu, tvrdeći, da i on ima pravo na predij Kameno, vinograde i mlin. Parnica se je vodila pred crkvenim sudom u Kaloči (u Kaloži u Ugarskoj bila je nadbiskupija pod koju je spadala zagrebačka biskupija). Prije izrečene presude stranke su se nagodile tako, da je Margareta župniku sv. Emerika dala 11 jutara oranice zvane Stramša (Stramssa) na području općine »Subkwvar«, a župnik se odrekao daljnjeg potraživanja. O nagodbi je sud izdao ispravu 11. rujna 1459. godine u Kaloči. Prijepis ove isprave izdao je Čazmanski kaptol 23. studenoga 1459. na molbu literata Blaža de Zenthmyal za Mihajla, priora samostana Svih Svetih u Strezi, te za plemkinju Margaretu, udovu Luke kastelana »de Subkwuar«. U ovom prijepisu pokojni Luka nazvan je kastelanom »de Subkwoar«, dok je prije u ispravama nazvan »castelanus et officialis castri Kyvar«, župnika Antuna ova isprava naziva (plebanus ecclesеae s. Emerici de Subkywar«, a u ispravi se je od 28. travnja 1444. nazivao »plebanus ecclesiae s. Emerici de Kywar«.

Kamengrad je naime godine 1446. razorio Hunjadi János.

»Godine 1466. »Georgius sartor, iudex, iurati et universi civec seu hospites de sub castro Kywar« potvrđuju, da su pred njima Katarina, kći Elizabete, kćeri Stjepana Slijepog (Cecus) i Barbara,

kći pomenutog Stjepana, u ime svoje, te u ime djęce Nikole, Petra i Doroteje, darovali samostanu Svih Svetih u Strezi četvrtinu (prijepornu od godine 1454.) mlina Salomonščak.[99]

O Kamengradskoj općini, kako smo vidjeli, najviše podataka nam je dao Arhiv pavlinskog samostana u Strezi. Sačuvan nam je na više isprava iz tog arhiva samostana pavlina u Strezi i pečat »villae de sub castro Kywar«, pa je svakako korisno da ga i ovdje donesemo oslikanog. Rekonstruiran tekst glasi:

»To su otisnuti pečati pečatnjakom ovog naselja — podgrađa Kamengrad u vosku, kao primjerice viseći pečat iz godine 1466. od 17. kolovoza na ispravi suca Jurja, krojača »de sub castro Kywar«, kojom ovaj potvrđuje darovanje samostanu pavlina Svih Svetih u Strezi četvrtinu mlina po Katarini kćeri Elizabete, koja je kći poznatog nam osuđenika upravo zbog tog mlina Stjepana Cekuš«.

Time i završavamo izlaganje o »cives seu hospites de sub castro Kuwar«, odnosno o općini Kamengrad ili stanovnicima podgrađa Kamengrad.

Kad smo pri Kamengradu, recimo na ovome mjestu i iznesene podatke o kmetskim selištima predija Kameno, koji predij pripada Kamengradu. Neke izravne veze sa spominjanom »Villa de sub castro Kywar«. U toliko možda nešto što je i to podgrađe pripadalo Kamengradu.

Evo što o tim selištima kaže Urbar samostana Streze iz 1477. godine.

Predij »Kamen«, odnosno »Kameno«, ima 8 kmetskih selišta:

1. selište Grgura Czal ima 5 jutara uređene i iskrčene zemlje, te 5 jutara šikare. Osim toga ima jednu livadu na 4 voza sijena. To selište ima mlin. Osim toga to selište ima jedno zemljište pod gorom, koje je kmet Juraj Kohnas založio viliku (vesniku) Galu. Sada (tj. godine 1477.) ovu zemlju uživaju unuci Galovi »de Ztarigrad«, ali ju je samostan iskupio. (Dakle g. 1477. zvao se Kamengrad već Starigradom!)

2. selište udove Jurja. To ima 8 jutara zemlje, od toga su 2 jutra šikare. To selište ima jednu livadu na tri voza sijena. Osim toga ima ovo selište 3 jutra od selišta zvanog Pavlinsko.

3. selište Emerika. Ima 10 jutara zemlje i 1 livadu od 4 voza sijena. Pomenuti Emerik založio je 3 jutra ovoga selišta i livadu.

4. selište Nikole. Ima 7 jutara zemlje i livadu sa 3 ili 4 voza sijena. Tome selištu pridodana je livada zvana Klešćina, koja je bila dugo vremena pusta, da ju Nikola uredi i uživa.

5. selište Ivana Hasnoša. Ima 8 jutara zemlje i livadu s 3 do 4 voza sijena. Isti je Hasnoš založio livadu.

6. selište zvano Pavlinsko. Ima 5 jutara zemlje i livadu na 4 voza. Ono je prazno.

7. selište Figkovsko. Ima 7 jutara zemlje i livadu od 4 voza sijena. Prazno je.

8. selište Riginsko i luka Puhavska, koja je luka naknadno pripojena ovom selištu. Ima 3 jutra dobre zemlje, no nema livade.

Glede prava i dužnosti kmetova predija »Kamen«, urbar određuje da nijedan od kmetova u Kamenom ne smije založiti zemlju niti livadu, niti ju prodati niti bilo kako otuđiti. Ako pak tko iskrči zemljište kraj oranice ili kraj livade, pripast će toj oranici itoj livadi do vijeka.

Kraj sela Kameno ima samostan jedan vinograd, koji moraju obrađivati kmetovi iz Kamena za »gospodčinu«. Oni moraju svaki tjedan dati od svakog selišta dva težaka. Prijašnjih godina morali su oni sve vino svojom spregom dovesti u samostan. No kako su sada osiromašili, pa nemaju blaga, to im je ovaj dovoz oprošten.

Pomenuti kmetovi iz Kamena morali su nekoć prije dovesti iz šuma na Dravi dužice za bačve, i to 1 ili 2 voza, ili im je prior morao prije ishoditi dozvolu sječe.

Osim toga ima samostan u Kamenom livade, koje pomenuti kmetovi moraju pokositi radi »daće«. U tu svrhu daje im se hrana, i to od časti, koju su dužni dati o Maloj Gospi. No prigodom košnje daje im prior vino od samostana. Oni su dužni o svojoj hrani sušiti sijeno, skupljati ga u plastove i dovesti ga zimi u samostanske staje o svojoj sprezi.

Seoski sudac iz Kamena slobodan je od daće (datium) i od časti (munera), no sve drugo mora davati kao i ostali kmetovi, da i kraljevsku pristojbu davati, ako ne može da bude od nje oslobođen. On plaća i dimnicu, ali prior ga može od toga oprostiti.[100]

Da bismo zaokružili i dali pregled daljnjih vlasnika ovdašnjih posjeda — Kamengrada i Koprivnice, iza grofova

Celjskih, odnosno iza prodaje svih posjeda Katarine Brankovićke, udove posljednjeg Celjskog Ulrika, Janu Vitovcu i njegovim šurjacima Baltazaru i Sigismundu Weisgriach godine 1461., treba reći da kralj Matija Korvin nije priznao taj njihov kupoprodajni ugovor, pa je čitav ovdašnji posjed potpao pod kraljevsku krunu.

Ivan Ernušt, zvan Hampo, inače pokršten jevrej, sposoban trgovac u Budimu, najprije je postao financijer kralja Matije, naročito u njegovim većim ratnim pothvatima. Posuđuje Matiji novac a kralj njemu na ime toga novca zalaže pojedina dobra i daje mu raznorazne časti. Tako ga je godine 1773. imenovao doživotnim banom Slavonije. Da bi pak mogao biti banom, morao je imati ovdje u Kraljevini Slavoniji neke posjede. Stoga mu kralj Matija daruje Čakovec i Štrigovu. Kad je 1476. ban Ivan Ernušt umro, njegova dva sina Ivan i Sigismund bili su zadržali visoko mjesto u Kraljevini. Ivan je zapovjednik kraljevskih konjušara i nasljednik očeve imovine, dok Sigismund drži biskupiju u Pećuhu (1457—1505.). On je i vrhovni blagajnik Kraljevine. Godine 1502. su imenovani banovima Hrvatske i Dalmacije. I posjedi Kamengrad i Koprivnica ostaju u obitelji Ernušt do njezinog izumrća 1541. godine. Ernušte je pokušao silom naslijediti Petar Keglević u ime svoje kćeri Ane, udove Gašpara Ernušta, tvrdeći da je Ana pred porodom. Time bi ona i još nerođeni nasljednik Ernušta trebali da ostanu i nadalje vlasnici svih tih posjeda. Međutim kralj Ferdinand je skinuo Petra Keglevića 1542. s banske časti, a banom je imenovan Nikola Zrinski. Njemu je ujedno naredio da zajedno s Lukom Sekelyem održava podravska i međimurska imanja. Tek su sinovi Keglevićevi Matija, Petar i Šimun, predali te posjede kralju 1546. godine.[101]

Našli smo da je u Saboru u Topuskom 1535., 9. rujna utvrđeno da »gospoda iz nasljednih zemalja Kranjske, Koruške i Štajerske mame i odvode hrvatske kmetove u te oblasti u velikom broju. Zahtijeva se ne samo zaustaviti taj proces već i vratiti kmetove nazad.[102]

Istina zbog silovitosti Keglevićeve bježalo je stanovništvo Koprivnice, Prodanića (Virja) i Đurđevca preko Drave u Ugarsku, pak sam kralj Ferdinand 1549. upućuje kapetana Luku Sekelja, da skloni te bjegunce na povratak na stara sjedišta.[103] Međutim treba i dodati, da Luka Sekelj nije ni malo zaostajao za Keglevićima u odnosu na Koprivničane. Kralj Ferdinand mu mora naložiti da dopusti varošanima Koprivnice u šumama sjeći drva za ogrijev, da im ne smeta u ribarenju u grabama oko tvrđave, da ih ne sili na naplatu poreza za zemlje koje je sam zaposjeo, te da im vrati otete zemlje na kojima su nekada iskrčili šume.[104] Podjednako je Luka Sekelj kao suvremeni koprivnički kraljevski prefekt oduzeo Koprivničkoj ubožnici i Kapeli Marijinoj u trgovištu Koprivnica oranice i livade, čime su nestali i prihodi, kojima su se ta ubožnica i rektori Kapele uzdržavali.[105] Kralj Ferdinand je morao imenovati posebne povjerenike, koji će ispitati optužbe stanovnika trgovišta Koprivnica protiv Sekelja, njegovih kaštelana, te kraljevskih vojnika. Sekelj će morati dozvoliti nekima da napuste Koprivnicu, koji su toliko bili uznemiravani i optuživani (opterećivani), da žele pod svaku cijenu napustiti varoš.[106] U tom su smislu pisana i druga Ferdinandova pisma »na kapitana i prefekta koprivničkog«.[107] Taj isti Sekelj im je oteo i ključeve od varoških utvrđenja, pa je kralj Ferdinand morao intervenirati.[108] Niti »supremus capitaneus gentium . . . prouincialium in Sclaunoni« Ivan Lenković nije bio ništa bolji od Sekelja. Hvata i zatvara Koprivničane, opterećuje ih dužnostima i oštećuje.[109] Promijenio se je samo gospodar, a Koprivničanima je ostalo isto, ili postalo još gore.

ZABILJEŠKE BROZOVIĆEVE[110] O OBILJEŽJIMA STARE KOPRIVNIČKE VAROŠI

GRB slobodne i kraljevske varoši Koprivnica se ne spominje na izvorniku povelje kralja Ludovika I. U darovnicama, poveljama i sličnim ispravama, kojima su se davale povlastice, imanja i plemstvo, u to doba nije bilo uobičajeno posebno naglašavanje grba. Svaki nadarenik ili povlaštenik sam je odlučivao o obliku i sadržaju grba, znaka svoje povlaštenosti.

Prva slika grba sačuvana je na pečatu varoškog suca Nikole Čmahova na listini od 4. svibnja 1545. godine. Srž sadržaja toga grba je dvojnost izražena likom tvrđave (simbola slobode): donji, nizak zid prikazuje gradske utvrde (spomenute u listini hercega Stjepana i potvrđene poveljom kralja Ludovika I.). Iza ovog zida uzdiže se visoka zidina — Kamengrad. Ljiljani i kruna sjećaju na kralja Anžuvinca Ludovika I.

U previranju nastalom odlaskom Keglevića iz Koprivnice i bezvlašća na kamengradskom dijelu Koprivnice, bit će da je varoški sudac svoju vlast protegnuo na taj dio Koprivnice. To je bila uzurpacija (izražena i unošenjem lika Kamengrada u grb), koja je tek 200 godina poslije riješena u korist Vojne Krajine (nasljednice kraljevskog posjeda, Kamengrada) — Kneidingerova mapa.

Grb Koprivnice kao zaseban prikaz sačuvan je samo nad ulazom u Gradsku vijećnicu.

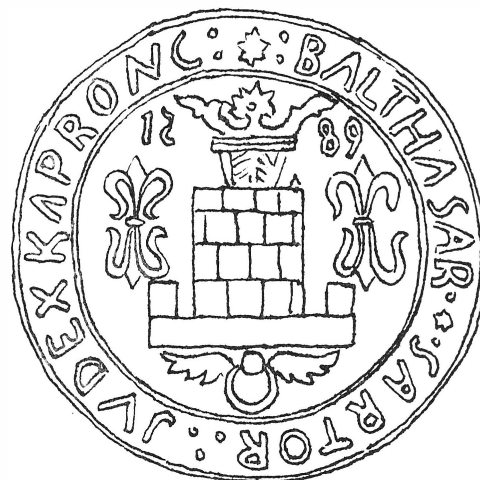
PEČAT varoši Koprivnice poznat je s listine, koju je izdao varoški sudac Nikola Chmahov 4. svibnja 1545. godine. Pečat je jako oštećen, ali se na njemu razaznaje kula, nad njom kruna, a sa strane kule ljiljani. Naokolo je napis, od kojega se može pročitati samo početak: Sigillum civitatis (Capronczensis).

Drugi poznati pečat je iz godine 1589. Jednak je prvom, ali okolo ima napis: Balthasar Sartor iudex Kapronczensis.

Treći pečat potječe iz godine 1610., okrugao je, a u sredini ima kulu, bez prozora, vrata i kruništa. Lijevo i desno od kule (anžuvinski) ljiljan. Navrh kule, lijevo i desno, je po jedna na kolac nataknuta (turska) glava, a nad kulom je kruna. Nad ljiljanima su brojke, desno 16, lijevo 10. Naokolo pečata je napis: SIGILLUM MINUS LIBERAE AC REGIAE CAPRONCZENSIS.

Pečatnjak grada Koprivnice iz 1545. godine

Pečatnjak iz Koprivnice iz 1589. godine

Pečat varoši Koprivnica, koji potječe iz 18. stoljeća komponiran je tako da se na sferičnom štitu u donjoj polovici nalazi kameni zid, pred njim kula s vratima i prozorom, dok je sa svake strane po jedan ljiljan i kruna nad štitom. Pečat ima napis: Civit (as) Capron(czensis).

Ovaj pečat (crveni vosak pod tankim papirom) nalazi se na artikulima Čizmarskog ceha, koje je potvrdio gradski sudac Ivan Švagel i gradski bilježnik Andrija Lučić (Lucsich) 3. I. 1773. godine.

Pečatnjak iz godine 1804. ima napis: SIGILLUM LIBERAE AC REGIAE CIVITATIS CAPRONCZENSIS.

ZASTAVU je slobodna i kraljevska varoš Koprivnica također imala. Jedna se je varoška zastava sačuvala do danas, a pohranjena je u Zagrebu. Ona je iz tamnocrvene svile (oštećene). Na njoj je varoški grb i natpis: Civ(itas) Capro(nczensis) 1778.

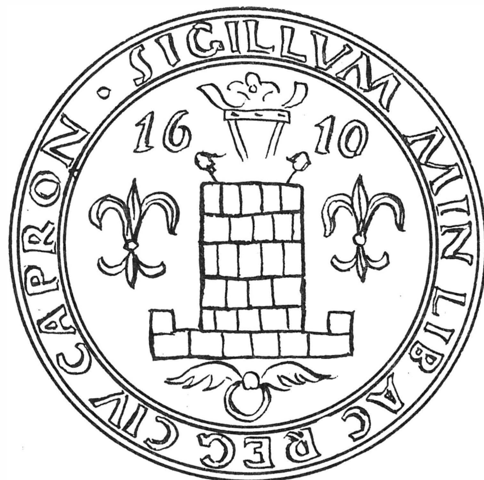
Druge zastave su poznate iz popisa varoške imovine iz godine 1834.: »Vu palači iliti hiži sesionalski« bile su dvije varoške zastave, jedna iz žute svile, još dobra, druga iz plave svile (»zdrapana«).

ŽEZLO varoškog suca sačuvalo se do danas u Muzeju u Zagrebu. Žezlo je u obliku kugle s kratkim drškom, a potječe iz godine 1610.

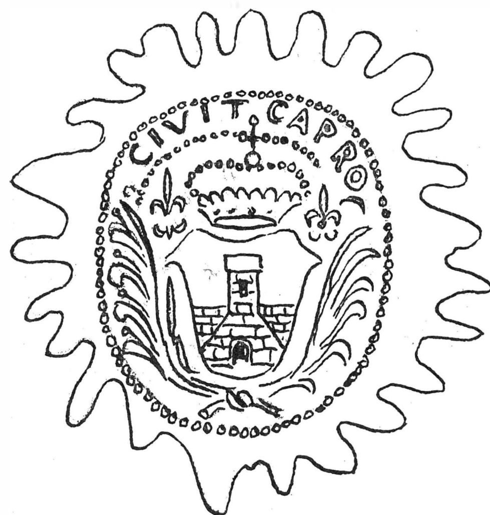
PRAVO MAČA, tj. IUS GLADII[111] je Koprivnica privilegijom od 4. XI. 1356. dobila istim povlasticama, koje je imao i Zagreb. Prema tome su njezini suci mogli izricati presude i u kaznenim stvarima, napose u onima, na koje je udarena smrtna kazna s konfiskacijom imovine. Zato je s punim pravom na vijećnici Koprivnice, kao simbol punog pravosuđa, bila istaknuta ruka s mačem, prmještena poslije na zgradu kotarskog suda.

MUČILA su u Koprivnici, kao i drugdje korištena. Bile su to s jedne strane s p r a v e za mučenje kao Regede, hrastovica, železo, pranger, a s druge pak sve ono što je služilo u izvršenju smrtne kazne — mač, g a l g e (vješala), k o l o (kotač), te g r o m a d a (lomača).

Jedan Inventar varoški iz godine 1834. kaže da »vu hiže trabantove i njegovi komori od zdola imade 3 komada lisic na ruke, 4 korbači od remena, 6 špringe od železa, a na tavanu ober hiže varoške vu komori imade 6 komada železja za kriminaliste«.

Pečatnjak s grbom grada Koprivnice iz 1610. godine

Pečatnjak grada Koprivnice iz 1773. godine

Klupa na kojoj su šibani osuđeni na šibanje, ili batinjanje, sada je u Povijesnom muzeju Hrvatske u Zagrebu.

U Matici umrlih župne crkve u Bregima (od 1790. do 1858) zabilježeno je, da je tamo 6. studenoga 1807. umro Ivan Rogović (aliter Fegeš), koji je provalio u neku klijet. Osuđen je bio na 6000 (šest tisuća) batina, od kojih je nakon četiri dana umro. Bregovski župnik završio je svoju latinsku pisanu bilješku: »O crudelitas, o inhumanitas«![112]

KRALJEVI hrvatsko-ugarski, odnosno Austrije, Ugarske, te Hrvatske, Slavonije i Dalmacije, su u nekoliko navrata boravili u Koprivnici.

Kralj Ludovik I. Veliki je napisao 8. svibnja 1361. godine u Koprivnici odgovore Dubrovačkoj Republici na dva pisma glede Marina de Goce. U prvome iznosi da je isti kao njegov pouzdanik sve dobrohotno njemu kao kralju o Dubrovniku pisao, pa da ga ne sumnjiče; u drugome da je isti Marin u svemu podmirio dugove već ocu kralja Raše (Srbije).[113]

Isti je kralj ponovno boravio u Koprivnici godinu dana kasnije, pa je 2. svibnja 1362. posredstvom njegovim u Koprivnici sklopljen mir između Habsburgovaca i akvilejskog patrijarha.[114]

I 1367., 1371. i 1375. godine zadržavao se kralj Ludovik I. Veliki u Koprivnici. Godine 1367. 13. prosinca je stanovništvu pod Kalnikom u Brezovici podijelio sloboštine;[115] godine 1371. 3. svibnja je ovdje sudio građanima,[116] a prema Itineraru kralja Ludovika I, bio je još u Koprivnici prije 24. travnja 1364., te 25. studenoga 1375. godine.[117]

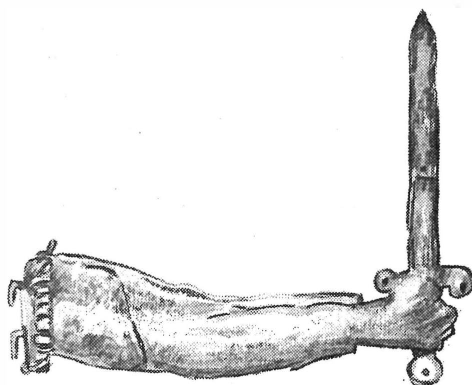
Kćerka kralja Ludovika I. Velikog, kraljica Marija, zadržavala se je u Koprivnici 1. siječnja 1384. godine.[118]

I kralj Žigmund je u Koprivnici boravio u tri navrata. Najprije 10. siječnja 1387., kad je pošao osloboditi zarobljenu kraljicu Mariju i njezinu majku Elizabetu,[119] zatim 7. kolovoza 1387., kad u Koprivnici izdaje povelju varošanima Gradeca (Zagreba) o posjedu Hrastje i Petrovine,[120] te napokon iste 1387., 20. kolovoza.[121]

Žena udova kralja Žigmunda kraljica Barbara u »Kukaproncha« — Kamengradu 6. travnja 1413. izdaje zagrebačkim cistercitima darovnicu na posjed »Crni Otok«,[122] a imamo i podatak da je i car Josip II. privatno — »in forma privata« došao u »Capronizam«.[123]

Pečatnjak grada Koprivnice iz 1804. godine

Simbol pravosuđa koprivničkog suca — ius gladii (i danas na zgradi Muzeja grada Koprivnice)

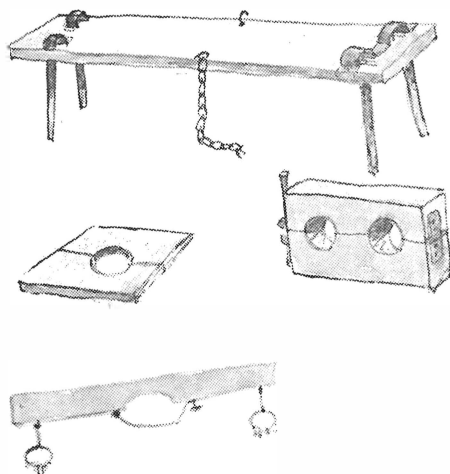
TAVERNIKALNI SUD je drugostepeni sud za varošane Koprivnice. Građanima slobodnih i kraljevskih varoši — ne izuzevši ni plemića — u prvoj molbi sudio je varoški sud s varoškim sucem na čelu. Prema tome ove su varoši bile izuzete od vlastelinske i županijske jurisdikcije, a u Hrvatskoj i od banskog suda. U drugoj molbi varošanu je sudio u civilnim stvarima tavernikalni odnosno personalni sud prema tome, da li je apelacija protiv osude varoškog suda spadala na tavernikalni ili personalni sud. Od hrvatskih su varoši pod tavernikalni sud spadali Zagreb, Križevci i Koprivnica, a poslije i Karlovac. Ostale pod personala. Tavernikalne varoši dobile su i treću instancu, stol sedmorice (tabula septemviralis).

Već godine 1353. je herceg Stjepan odredio, da se u parnicama protiv osude koprivničkog suda i njegovih prisežnika može prizvati na hercega ili meštra tavernika.[124]

Prema povelji Ludovika I. Velikog od 4. 11. 1356. bilo je određeno da su varošani dužni kralju plaćati činž, census od 40 maraka u tekućem novcu i to točno na prvi dan godine. Parnice između varošana rješavao je varoški sud, a priziv je išao na kralja, tj. na tzv. tavernikalno sudište — sedes tavernicalis, kojemu je sjedište bilo u Budimu, odnosno u Požunu (Bratislavi).

Tavernikalnom sudištu bio je na čelu kraljevski meštar tavernik (magistar tavernicorum regiae maiestatis) odnosno njegov zamjenik, vicemeštar tavernika — (vicemagistar tavernicorum). Na ovo sudište varoši su bile obavezne slati svoje zastupnike, nuncije ili legate (nuncios seu legatos), koji su zastupali stranke u parnicama, ili samu slobodnu i kraljevsku varoš. Osim zastupanja u parnicama ovi su poslanici na tavernikalnom sudištu primali i izvjesne upute i odredbe.

Tavernikalno pravo (ius tavernicale) artikulom — članom 18. određivalo je, ako bi se kojoj varoši uskraćivale njezine pravice i sloboštine (libertates) po kojemu plemiću ili velikašu, tada je meštar tavernik dužan po svojoj mogućnosti pred kraljem biti u pomoć a da se varoš u svojim pravima ne krnji. Zato su varoši običavale meštru taverniku podavati godišnji činž, census. Tako su Budim i Košice davali u ime činža po 10 forinti, a ostali po 5 forinti u kovanom novcu (moneti). Artikul (član) 35. određivao je kazne za one

Razna srednjovjekovna mučila iz Koprivnice (hegede, hrastovica, železo, pranger)

varoši koje ne odašalju svoje legate ili prisjednika (legati ves assesores) i to za svaki dan koji budu odsutni da plate po tri marke (tres marcale gravis ponderis) za opće svrhe tavernikalnog sudišta, osim ako se razborito opravdaju. Član 38. odredio je način utjerivanja kazne ili globe: osuđeni na globu od tri marke najprije su bili opomenuti da taj iznos polože kod tavernikalnog sudišta, a ako to ne bi učinili, ovlašten je meštar tavernik, odnosno vicemeštar, da to utjera bez ikakvog pravnog puta na posjedovnim pravima varoši i to u dvostrukom iznosu, svojom vlastitom moći, o čemu su starješine varoši dužni izdati meštru taverniku i vicetaverniku, pod njihovim pečatom, ovršno pismo (literas executionales). Polovica ove globe išla je meštru taverniku, ili vicemeštru, a druga polovica varoškim sucima.

Odredbe su bile stroge, ali Koprivnica je znala ove odredbe i omalovažiti, pa i propustiti slanje poslanika na tavernikalni sud. To se dogodilo godine 1633. (za sudjelovanja Benedikta Natulija ili Ivana Krupca), kada poslanici Koprivnice nisu 1. svibnja iste godine došli na tavernikalni sud. To se veoma zamjerilo tadanjem meštru tavernika Krsti Banffy-u od Donje Lendave, pak je on 23. svibnja iste godine Koprivnici uputio pismo, koreći ih i naglašavajući da su na sudu bile zastupane i varoši Bartefeld i Eperješ, čije je odaslanstvo putovalo veoma pogibeljnim putevima i iz daljnjih krajeva nego što je Koprivnica. On je u pismu uputio i odredbe tavernikalnog prava i naglasio, da to čini da ne bude oštećen ni on, niti njegovi nasljednici tavernici i da ugled tavernika ne bude krnjen da se riječ zakona vrši s upozorenjem na posljedice bude li primoran obratiti se na kralja. Od grada je očekivao odgovor.[125]

Godine 1556. kralj Ferdinand I. priznao je varoškom sucu sudbenost (jurisdikciju) nad svim kućama u varoši Koprivnica naredivši tvrđavnom kapetanu Luki Sekelyu, da varoškom sucu vrati ključeve varoških vratiju, koje mu je svojedobno oduzeo.[126]

Nadvojvoda Matija je 1595. u kraljevo ime odredio, da vojnici koji imaju kuće i druge nekretnine u Koprivnici bezuvjetno moraju plaćati varoši porez i daće i da se u pogledu svojih posjeda u Koprivnici moraju pokoravati varoškoj sudbenosti.

Početkom 17. stoljeća kad je minuo turski pritisak — prilike su se u Koprivnici sredile, pa su i koprivnički varošani sudovanje uredili ponovno prema svome najstarijem privilegiju iz godine 1356.[127]

Ovi privilegiji sadrže petnaest članaka i to:

1. Sastav žiteljstva po narodnosti, 2. Tko je mogao postati građaninom, 3. Gradska uprava, 4. Gradsko poglavarstvo, 5. Izbor gradskog suca, 6. Gradski činovnici, 7. Gradski pečat, 8. Gradska zastava, 9. Djelokrug gradskog zastupstva, 10. Glavni zakonik za sudbeni postupak, 11. O gradskom sudu, 12. Psovke i pogrde, 13. Klevetnici, 14. Porez i nameti, 15. Javne službe.

To bi bili nešto kao prvi pisani (razrađeni) »Statut Koprivnice«.[128]

VAROŠKI SUD u slobodnoj i kraljevskoj varoši Koprivnica započeti je mogao, kad bi tužitelj položio 100 denara. Ako bi tužitelj izgubio parnicu, izgubio je i položenu svotu, a ako bi je dobio, osuđeni parničar morao mu je vratiti polog (100 denara). Osuđeni je osim toga morao još platiti 100 denara (ili više), koje su suci razdijelili među sobom, jer druge plaće nijesu imali. Osuđeni je plaćao i biršag (globu) tužitelju.[129]

Varošanima je sudio varoški sudac s prisežnicima. Za Vojne Krajine suđenju su do druge polovice 18. stoljeća prisustvovali i izaslanici vojne vlasti, a ponekad i crkvene. Sudilo se po određenom sudskom postupniku, a tok suđenja unosio se na latinskom i hrvatskom (nikada na njemačkom!) jeziku u varoške protokole.

U ovim protokolima zabilježeno je i ovo:

Dne 11. siječnja 1675: »... za koje reči bila je Helena Škudina v železo postavlena ...«.

Dne 24. veljače 1680: »... da se Martin Sudčec v hrastovico postaviti ima i vnotre do večera ali doc tri hore (ure) držati, neka se vuči kako stareše jest potrebno v poštenju držati ...«

Dne 11. rujna 1680: »... ti si kurva, nesi drugoga vredna, nego da bi te k prangem privezal i tvoja mati je kurva bila ...«

Dne 31. siječnja 1703: »... da bude za biršag hegede po varašu nosila ...«

Dne 22. kolovoza 1703: »... tako za ta biršag hegede čez vulicu na vratu svojem prenesti bude morala na peldu takveh žen jezikov ...«

Dne 11. veljače 1699.: »... Juraj Gašparić je ubio svoju ženu i pokrao pčelce ... da mu se ima z mačem navadnim glava odseči ...«.

Juraj Gašparić bio je i plemić i varošanin koprivnički i toga radi — »časna« smrt mačem.

Dne 27. travnja 1699.: »... Mikula Kumek iliti Sokol ... jest se poufal pet volov gospodara svoga ... tatbenim i noćnim dugovanjem odagnati ... da se ima na galge obesiti na peldu najmre drugeh i ostaleh takveh del činitelom ...« On je bio do 1678. zvonar crkve sv. Nikole, ali nije bio koprivnički varošanin (purger).

Dne 3. studenoga 1700. u protokolu je zabilježeno: »Stosze pako szluge pervoga desztoy Andrassa poklakom daszeie prepusztil nato od drugih pregnuti daie valuval szproti gazdariczi svog, ona koia isztinzka meszu ravno tako drugi tulikaise Martin pokehdob-

gaie nato jemal a poufalszeie szuproti gazdariczi krivo szvedoichiti dasze (sluge Andraš i Martin) imaiu za tu obsanoszt dobro szpalichiem (s palicom) pretepszti, dekla pako pokoie gazdaricza obsaniena dasze ima prieti y k prangeru privezati y od varassa pressikati (protjerati).«

Dne 1. ožujka 1705.: »... da ona tulikajše na peldu drugem glavu svoju pogubiti i pod henkarski meč dojti polag pravic orsačkih ima«.

Dne 27. siječnja 1706.: »... Zato gore napisani gospon fiškuš i za takvo gore naprvo dane razboje i tolvajstva, hiže vužganje i ostalo njegovo zločinjenje ... prosi sud i pravicu polag pravice i oršaškeh artikulušov zadovolščinu. Najprvo da se ima na muku postaviti na očituvanje i valuvanje več pajdašev i ostaleh malovredneh činov svojeh, potlam pako da se ima (radi tolvajstva i razbojstva) kolom potrti i smrtno se mučiti na peldu takveh del činitelom ....«

Dne 14. svibnja 1706.: »... najprvo muka na očituvanje (priznanje) ... da mu se oštreša i polag navade i pravice vrsačke ... smrt zadati ima, ako bi pako ništar ne očituje ... da se ima ... mačem poseči«.

Dne 26. rujna 1703.: »... Zato se dosuđuje polag navade i pravic vrsačkih da se najprvo na muke postavi na očituvanje svojeh ostaleh malovredneh del i valuvanje pajdašeh svojeh potlam pak na galge na peldu takveh del činitelom da se privezati ima«.

Dne 20. prosinca 1703.: »... da se na muku postavi ... potlam pak da se na galge na peldu ostaleh takveh del činitelom privezati ima ...«

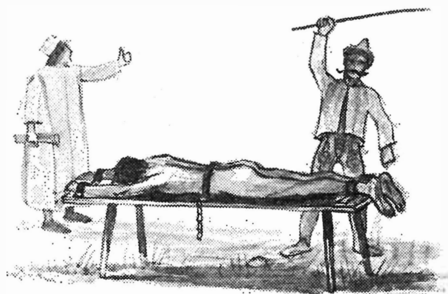
Dne 17. veljače, 10. ožujka i 20. ožujka i 21. svibnja 1700. na stranicama protokola 124, 126, 129, 131 i 132 zabilježena su imena nekih copernica (vještica): Barbara Keceuš, Barbara Kuščer, Elizabetat Remenar, Katarina Medjimorec, Jalža Videčka, Glavurinka s kćeri, gluha Jela, Sofka, Jalšinovka, stara Vidanča. Jedna osuda glasi: »da se ima na grmadi (lomači) za peldu i strahotu drugom ... živa zežgati ...«.

Dne 20. srpnja 1779. poslana je kraljici molba za pomilovanje na smrt osuđenoga palikuće Ivana Mikulčića.

Dne 7. prosinca 1779. izdana je potjernica za pobjeglim osuđenikom Ivanom Mikulčićem, a dne 17. prosinca 1779. stiglo (iz Beča) kraljičino rješenje

Srednjovjekovna kazna za »coprnicu« u Koprivnici (rekonstrukcija)

Bičevanje u srednjovjekovnoj Koprivnici

da se Ivanu Mikulčiću smrtna kazna pretvori u kaznu zatvora u trajanju od petnaest godina.

Dne 18. srpnja 1780. župnik Franjo Tesztyanszky zamolio je kralja milost za Josipa Horvata, na smrt suđenoga.

Gubilište je bilo na strviništu (živodernici) uz cestu Koprivnica — Križevci, na istočnom rubu šume Crna gora. Na uzvišici iznad ove ceste bila je kuća varoškog henkara (krvnika i živodera), frajmanova hiža, izraz koji je postojao u narodu do najnovijeg doba.

Polja pod tom kućom nosila su naziv »pod galgama« (vješalima). Isti naziv postoji na jednoj mapi Zagreba iz 19. stoljeća u Muzeju grada Zagreba (brežuljak u Ilici, zapadno od Vinogradske ulice), a pod njim južno od Ilice zapis »Pod Galgami«.

Varoški protokoli koprivnički, koji nisu bili sudski, donosili su raznorazne odluke i odredbe varoške uprave na čelu sa sucem.

Dana 6. ožujka 1675. »... vzeto je naipervo iz sztaroga prothocolluma dokonchanye od 9. lipnja 1614. godine od delavezev plachanye«. Navodi se popis naplaćivanja raznih uslužnih radova, ponajviše težačkih, ratarskih. Za plaćanje iznosa većeg od navedenog u odredbi »bude dužen poslodavac biršaga prez vsake milošće plaćati rajnške dvanajst«.

Dana 11. ožujka 1699. godine je zabilježeno: »... prijemlje se artikuluš od 6. ožujka 1675. godine za vseni onimi konstitucijami kak je vnutri deklaruvano« i ponovno je zaključeno »... ter bu vutegnul draže plaćati težaka neg je dokončano da bude onuliko dukat plaćati na plemeniti varaš moral, kuliko bi novac vutegnul više neg je dokončano kojemu težaku platiti ali dati ...«

»Težak pako takov koibi više vutegnul vzeti od gospodara neg je dokončano za težaka i delo 6 dukat da bude na biršagu prez nijedne milošće platiti moral i ovak dobro pretepen pred cirkvom z palichem od nas se pretirati ima«.

Na »PURGU i na vjernost plemenitom varašu« stanovnici Koprivnice, došljaci, useljenici i bivši podanici Podkamengradske općine, u 17. i 18. stoljeću na ime prava građanstva — purgerstva u varoši — polagali su prisegu.

Još tamo 3. svibnja 1611. izdana je povelja o danom zavičajnom pravu Antonu Delosthu (original u Muzeju grada Koprivnice — citiram MGK).

Nalazimo ovakove prisege na »purgu«:

»Dana 17. ožujka 1694. prisegel je Matias Jurinovich na purgu plemenite varoši«.

Dne 27. kolovoza 1694. »prisegel je Petar Rihtarich na vernost plemenitom varašu i na purgu«.

Godine 1707. navodi se da je »Poštuvani Jembrek Hegedušić prisegel na purgu i na plemeniti varaš«.

Od kolike je važnosti bila ova prisega vidi se iz parnice vođene pred gradskim sudom godine 1706. »Gore napisana tužena mu persona nazočna budući govori, da ne bude spomenutom tužitelju sada, vu ove pravde odgovarjala, ar tužitelj njoj par ne, pokehdob da purgerski sin ne, niti još na purgu prisegel«. Dalje se navodi, da tužena imenovanega tužitelja poštuje. Važno je, međutim, da je sud usvojio izjavu tužene i odlučio, da tako dugo, dok spomenuti tužitelj ne dokaže, da je purgerski sin ili dok sam ne položi prisegu na purgu, neće moći voditi nikakove parnice, a kada dokaže jedno ili drugog »put proceduavti odpert mu bude«.

Povelja kralja Ludovika I. iz godine 1356. kaže: »... imaju se pak svjedoci uzimati iste slobode i istoga preimućstva ...«.

Purgar (njem. Bürger) je prvotno podložnik burga. Bio je to i član općine pod Kamengradom (sub castro Kuwar).[130]

Tek poslije, potkraj 17. do kraja 18. stoljeća, počeli su se varošani nazivati purgarima (ali plemenitima!), a građane bivšeg Kamengrada (Jembrek Hegedušić je bio iz Hlebina) smatrati građanima nižeg reda. Ovi su morali, da postanu punopravni varošani Koprivnice, polagati prisegu, na purgu i varoške sloboštine.

»Statut Liberae Regiae Civitatis Kapronczensis« od 11. listopada 1753., izdan povodom smutnja u gradu u komentaru piše: »... varaški senatori (dvojica, premda plemići) moraju u »purgerski rešt« (30 dana), a onda se vraćaju u svoju (senatorsku službu) ...«.[131]

Prije no što je Koprivnica postala slobodna kraljevska varoš (1356.) predstavnici vlasti u Koprivnici nosili su naziv villicus (seoski knez ili starješina) de Kaproncha. Poslije 8. XI. 1356. suci nose naslove svojih općina u slobodnoj i kraljevskoj varoši — »iudex civitatis

de Kaproncha« (sudac varoši Koprivnice). U dijelu Koprivnice koji je ostao van jurisdikcije varoši, »villicus ili iudex villae sub castro Kuwar, ili Iudex de Sobkywar«.

U doba germanizacije za cara Josipa II. varoški sudac nosi naslov »Bürgermeister«, u doba Bachova apsolutizma »Vorstand«, a od godine 1861. načelnik, gradonačelnik i predsjednik gradske općine.

Još je ban Mikac Prodavić godine 1338. odredio, da se izbor suca obavlja svake godine na dan 1. svibnja. Ovu odredbu potvrdio je i herceg Stjepan 1353. i kralj Ludovik I. 1356. godine.

Malo je pisanih spomenika, koji spominju koprivničke suce u 14. i 15. stoljeću. Ne zna se tko je bio sudac godine 1356., a u priloženom kronološkom popisu koprivničkih sudaca ponekad su i vrlo velike praznine, pogotovu u nemirno doba kralja Žigmunda, te u razdoblju posjedovanja Koprivnice po Ernuštima i Kegleviću.

U doba Vojne Krajine često su suci bili vojničke osobe, »vojvode« iz koprivničkih garnizona.

Odmicanjem neposredne turske opasnosti od Koprivnice krajem 17. stoljeća, koprivnički su suci u 18.i 19. stoljeću skoro isključivo bili plemići.

PREGLED SUDACA — GRADONAČELNIKA — KOPRIVNICE I KAMENGRADSKOG PODGRAĐA 1308 — 1941.

1308. — BENEDICTUS villicus
— GEORGIUS villicus filius Cosmac
1346. — LUCACHIUS filius Sauli villicus
1354. — JECUL villicus de Kaproncha
1367. — MICHAEL quondam iudice
1372. — PHILLIPUS iudex de Kaproncha
1376. — STEPHANUS iudex de Kaproncha
1377. — STEPHANUS iudex
1405. — MATHEUS dictus STRUCZ iudex de Kaproncha
1411. — JOHANN TEUTONICUS filius Ulrici iudex
1417. — MICHAEL GALICUS iudex (unuci vilika Gala de Ztarigrad spominju se godine 1477. u Urbaru Streze)
1423. — RADOSLAV iudex de Kaproncha
1423. — LADISLAV sin Nikole, literatus, iudex de Kaproncha
1424. — GRGUR villicus de sub castro Kuwar
1424. — EMERICUS »villicus de sub castro Kuwar, sin Jurja zvanog Roth (Both)
1424. — LADISZLAUS literatus, iudex de Kapruncha
1424. — FABIANUS filius Georgi, iudex
1433. — DRAGONJA iudex villae sub castro Kuwar
1441. — GEORGIUS ZTOIANICH dictus, iudex de sub castro Kuwar
1453. — THOMAS BRADACHICZ iudex de Kaproncha
1457. — PETRUS dictus PRWSAK iudex de sub castro Kuwar
1459. — STANISLAVS iudex ... nostre Kaproncha
1466. — GEORGIUS SARTUR iudex de sub castro Kuwar
1466. — PETRUS PRWSAK iudex de Sobkywar
1467. — GRGUR trgovac, sudac koprivnički
1479. — NICOLAUS DECHKOYCH, iudex

(Razdoblje ERNUŠT — — KEGLEVIĆ)

1545. — NICOLAUS CHMAHOR iudex civitatis
1551. — MARTINUS MARTHINKOWYCH, literatus, iudex
1558. — BALTHAZAR BORSOS iudex
1559. — JOANNES literatus, iudex de Caproncza
1563. — MATHIAS MATTHEYICH, iudex
1567. — JOANES KWSSKOCZY, iudex nobilium comitatis Crisiensis et aliter iudex eiusdem dictac civitatis Capronczensis.
1571. — ANTHONIUS MYKWS iudex civitatis (nostre Kaproncha)
1589. — BALTHAZAR SARTOR, iudex
1590. — MARCUS CHMANOR, iudex
1600. — MICHAEL GORYCHICH, vojvoda sudac
1609. — MATHEUS GASPARYCH, sudac
1611. — MICHAEL GORNICHICH, vojvoda sudac
1612. — MATHEUŠ GASPARYIH, sudac
1613. — DEMETRIUS, vojvoda sudac
1614. — MATHIA GASPARYCH, sudac
1617. — MATHEOS GASPARYIC, sudac
1628. — TOMO NATULIA, vojvoda sudac
1633. — TOMO NATULIA, vojvoda
1633. — BENEDIKT NATULIA, brat Tome Natulie
1633. — IVAN KRUPAC (CRUPEZ)
1637. — JOHANNES DE GANCTA WILLA, sudac
1639. — STEPHANUS GARAY, sudac
1641. — NICOLAUS RUKELL
1642. — NICOLAUS RUKELL
1643. — NICOLAUS RUKELL
1645. — THOMAS NATULIA
1646. — THOMAS NATULIA
1646. — ANTONIUS KARLOVARY
1647. — ANTONIUS KARLOVARY
1648. — ANTONIUS KARLOVARY
1648. — PAUEL AYTICH (ZYTICH) PAVEL
1649. — ANDROCHA MOISE, vojvoda i sudac
1650. — ANDROCHA MOISE
1651. — ANDROCHA MOISE
1651. — TROMBETASSICH GEORGIUS
1652. — GONAN GULIAN
1654. — ERBLER BARTHOLOMEUS
1656. — ERBLER BARTHOLOMEUS
1657. — BELOVAR aliter PAVLOVICH MATIAS
1658. — PAULOVICH MATIAS
1659. — SZAYCH NICOLAUS
1659. — KARLOVARY ANTONIUS
1659. — PAULOVICH MATTHIA
1660. — ERBLER BARTHOLOMEUS
1661. — ERBLER BARTHOLOMEUS
1662. — PAULOVICH MATTHIAS
1663. — PAULOVICH MATTHIAS
1664. — SZAYCH NICOLAUS
1665. — ZYTICH PAULUS
1666. — ZYTICH PAVEL, knez sudec plemenite varoši Koprivnica
1667. — ZYTICH PAULUS
1668. — ZYTICH PAULUS
1669. — MICHAEL ZUMER, vojvoda
1670. — ZUMER MICHAEL
1671. — LUKARICH MICHAEL, supstitutus iudex
1671. — SZAYCH NICOLAUS
1672. — SZAYCH NICOLAUS
1673. — LUKARICH MICHAELIS
1674. — LUKARICH MICHAELIS
1675. — LUKARICH MICHAELIS
1675. — VIDANECZ STEPHANUS
1676. — MLINARICH GEORGIUS
1677. — VECHETI ANTONIUS
1677. — MLINARICH GEORGIUS
1678. — VECHETI ANTONIUS
1679. — VECHETI ANTONIUS
1680. — VECHETI ANTONIUS
1681. — VECHETI ANTONIUS
1682. — MLINARICH GEORGIUS
1683. — MLINARICH GEORGIUS
1687. — DAMNYANOVICH JOANNES
1688. — DAMNYANOVICH JOANNES
1691. — DAMNYANOVICH JOANNES
1692. — DAMNYANOVICH JOANNES
1693. — DAMNYANOVICH JOANNES
1695. — GRUBACHEVICH MIHAL, vojvoda
1696. — (G)RUBACHEVICH MIHALY
1697. — DAMIANOVICH JOANNES
1698. — DAMIANOVICH JOANNES
1699. — DAMIANOVICH JOANNES
1700. — ANTOLČIĆ (de Šapovec) STJEPAN
1701. — ANTOLČIĆ STJEPAN
1702. — DAMIANOVICH JOANNES
1706. — DAMJANOVIĆ IVAN
1706. — PECHY JOANNES
1707. — PECHY IVAN MIRKO
1709. — PECHY IVAN MIRKO
1710. — PECHY IVAN
1715. — SVAGEL LUCAS
1717. — MLAGJEN ELIAS
1718. — MLAGJEN ILIJA
1720. — LONCHARICH MICHAEL
1720. — SVAGEL LUCAS
1723. — LONCHARICH MICHAEL
1724. — CZINDERY IGNATIUS
1725. — CZINDERI IGNATIUS FRANCISCUS
1726. — SABARICH NICOLAUS JOANNES

1727. — SABARICH NICOLAUS JOANNES
1728. — LONCHARICH GEORGIUS
1733. — GRAHOVAC LADISLAV
1734. — GRAHOVAC LADISLAV
1735. — ŠVAGEL MATIJA
1736. — ŠVAGEL MATIJA
1737. — ŠVAGEL MATIJA
1738. — ŠVAGEL MATIJA
1739. — VAGAY LADISLAUS
1740. — VAGAY LADISLAUS
1741. — VAGAY LADISLAUS
1742. — ŠVAGEL MATIJA
1743. — ŠVAGEL MATIJA
1744. — ŠVAGEL MATIJA
1746. — ŠVAGEL MATIJA
1747. — ŠVAGEL MATIJA
1749. — ŠVAGEL MATIJA
1750. — KLOBUCHARICH MICHAEL
1751. — KLOBUCHARICH MICHAEL
1752. — ŠVAGEL MATIJA
1753. — SVAGELY MATHIA, podžupan i gradski sudac
1754. — SVAGELY MATHIA
1755. — KOVACHICH JACOBUS
1756. — HEGEDICH MATIAS
1757. — HEGEDICH MATIAS
1760. — KOVACHICH JACOBUS
1761. — KOVACHICH JACOBUS
1765. — KOVACHICH JACOBUS
1766. — KOVACHICH JACOBUS
1767. — KOVACHICH JACOBUS
1768. — KOVACHICH JACOBUS, liberae, regiaeque capronczensis gubernator et iudex
1769. — SVAGELY JOANNES
1771. — SVAGELY JOANNES
1772. — SVAGELY JOANNES
1773. — SVAGELY JOANNES
1774. — SVAGELY JOANNES
1778. — HÜBNER IVAN BAPT
1781. — BLASINCHICH SIMON
1783. — BLASINCHICH SIMON
1785. — BLASINCHICH SIMON, k. u. k. Preistadt Copreinitz Bürgermeister
1790. — HORVAT MIHALY
1791. — HORVAT MIHALY
1797. — BLASINCHICH SIMON
1799. — BLASINCHICH SIMON
1800. — HORVAT MIHAEL
1800. — SCHIKETANZ JOSEPHUS
1805. — KRALYCH GEORGIUS
1809. — SZINKOVICH IGNATIUS
1814. — SINKOVIĆ IGNAC
1816. — SZINKOVICH IGNATIUS, iudex
1819. — SOMOGY JOANNES BAPTISTA, iudex
1821. — SOMOGY JOANNES
1822. — SOMOGY JOANNES
1823. — SOMOGY JOANNES
1824-1829. — KUNICH GEORGIUS, »podjedno szudecz«
1833. — KUNICH GEORGIUS
1843. — KUNICH GEORGIUS
1847. — KUNIĆ JURAJ, sudac
1849. — KUNIĆ JURAJ
1850. — KUNIĆ JURAJ, sudac, čeonik
1851. — PEVALEK ĐURO
1852. — PEVALEK ĐURO
1854. — PEVALEK ĐURO
1856. — DEURBANI ALEXIUS, Magistratus Vorstand
1859. — DEURBANY ALEXIUS
1860. — DEURBANY ALEXIUS, Bürgermeister
1861. — KEMENOVIĆ pl. FRANJO, načelnik
1862. — KEMENOVIĆ pl. FRANJO
1863. — DEMETROVIĆ JANKO
1863. — KEMENOVIĆ pl. FRANJO
1864. — KEMENOVIĆ pl. FRANJO
1865. — KEMENOVIĆ pl. FRANJO
1866. — KEMENOVIĆ pl. FRANJO
1867. — KEMENOVIĆ pl. FRANJO
1869. — SOMOGY pl. VIKTOR
1870. — SOMOGY pl. VIKTOR
1871. — OŽEGOVIĆ pl. MARTIN
1872. — KEMENOVIĆ pl. FRANJO
1873. — OŽEGOVIĆ pl. MARTIN
1874. — OŽEGOVIĆ pl. MARTIN
1876. — ZIDARIĆ pl. ANDRIJA
1876. — ŠAŠIĆ pl. STJEPAN
1877. — ŠAŠIĆ pl. STJEPA N
1878. — ŠAŠIĆ pl. STJEPAN
1879. — ŠAŠIĆ pl. STJEPAN
1880. — ŠAŠIĆ pl. STJEPAN
1881. — ŠAŠIĆ pl. STJEPAN
1882. — ŠAŠIĆ pl. STJEPAN
1883. — ŠAŠIĆ pl. STJEPAN
1886. — FORKO
1886. — POLJAK FRANJO
1887. — POLJAK FRANJO
1888. — POLJAK FRANJO
1889. — ŠPIŠIĆ pl. VIKTOR
1890. — ŠPIŠIĆ pl. VIKTOR
1891. — ŠPIŠIĆ pl. VIKTOR
1891. — MATAČIĆ pl. KOLOMAN
1892. — MATAČIĆ pl. KOLOMAN
1893. — MATAČIĆ pl. KOLOMAN
1893. — MIKAC ALEKSA
1894. — MIKAC ALEKSA
1896. — PAVELIĆ dr. ANTE
1898. — SCHMIDT E.,
1901. — ŽIVKOVIĆ LJUBOMIR
1902. — ŽIVKOVIĆ LJUBOMIR
1903. — MARAVIĆ vitez ŽIGA
1904. — MALANČEC dr. MATIJA
1905. — MALANČEC dr. MATIJA

1905. — PAVLINIĆ DRAGUTIN
1906. — PAVLINIĆ DRAGUTIN
1906. — VARGOVIĆ JOSIP
1907. — VARGOVIĆ JOSIP
1908. — VARGOVIĆ JOSIP
1909. — VARGOVIĆ JOSIP
1910. — VARGOVIĆ JOSIP
1911. — VARGOVIĆ JOSIP
1912. — VARGOVIĆ JOSIP
1913. — VARGOVIĆ JOSIP
1913. — KAMENAR FRAN
1914. — KAMENAR FRAN
1915. — KAMENAR FRAN
1916. — KAMENAR FRAN
1917. — KAMENAR FRAN
1919. — KAMENAR FRAN
1919. — KRALJIĆ IVAN
1919. — GALJER BRANKO
1920. — GALJER BRANKO
1920. — KRALJIĆ IVAN
1921. — KRALJIĆ IVAN
1922. — KRALJIĆ IVAN
1923. — KRALJIĆ IVAN
1924. — KRALJIĆ IVAN
1924. — LACH GUSTAV
1925. — LACH GUSTAV
1925. — KOVAČIĆ JOSIP
1925. — KRALJIĆ IVAN
1926. — KRALJIĆ IVAN
1927. — KRALJIĆ IVAN
1927. — LENDVAJ dr. MIRKO
1928. — LENDVAJ dr. MIRKO
1928. — KOVAČIĆ JOSIP
1928. — MALANČEC dr. VLADO
1929. — MALANČEĆ dr. VLADO
1929. — JANSON dr. LEO
1930. — JANSON dr. LEO
1930. — MALANČEC dr. VLADO
1931. — MALANČEC dr. VLADO
1932. — MALANČEC dr. VLADO
1932. — SCHWARTZ dr. BRANKO
1933. — SCHWARTZ dr. BRANKO
1934. — SCHWARTZ dr. BRANKO
1935. — SCHWARTZ dr. BRANKO
1936. — SCHWARTZ dr. BRANKO
1937. — SCHWARTZ dr. BRANKO
1937. — KLJUČKA profesor IVO
1938. — KLJUČKA profesor IVO
1939. — KLJUČKA profesor IVO
1939. — MAGOVAC JOVO
1939. — HIRSCHLER prof. IVO
1940. — HIRSCHLER prof. IVO
1940. — ČIKOVIĆ TOMO
1941. — ČIKOVIĆ TOMO[132]

SABORI održani u samoj Koprivnici, odnosno u blizini, bili su:

— Sabor plemstva Kraljevine Slavonije 23. rujna 1526. u Koprivnici,
— Sabor u taboru Šemovcu 1620. godine,
— Sabor na Dravskom polju 24. kolovoza 1682. godine.[133]

SABORSKI ZASTUPNICI i ZASTUPNICI uopće varoši Koprivnice na Saborima u Požunu (Bratislavi), Varaždinu i Zagrebu od 1708. do 1913, pak zatim u Narodnoj skupštini u Beogradu 1923-1938. bili su slijedeći varošani:

Godine 1708-1714 u Saboru u Požunu (Bratislava) Koprivnicu su zastupali gradski bilježnik (notar ili senator) Juraj pl. Hergh i Juraj pl. Czindery, vlasnik nekad varoškog kmetskog imanja Jerešin (između Koprivnice i Peteranca).

Na saboru u Varaždinu 15. rujna 1766. zastupao je grad Koprivnicu varoški bilježnik (vijećnik, senator) Gašpar pl. Klobučarić.

Godine 1790. na saboru u Zagrebu Koprivnicu su zastupali varoški sudac (načelnik) Mihajlo Horvat i varoški bilježnik (senator) Josip Rauško.

Na saboru u Požunu godine 1843. zastupao je Koprivnicu Henrik Štajdaher, a od 17. veljače 1844. Antun Milićević.

Godine 1848. (12. svibnja) provedeni su u Hrvatskoj prvi narodni (a ne staleški) izbori za hrvatski sabor u Zagrebu. Na ovim izborima pravo glasa imali su plemići, svećenici, intelektualci, trgovci, gradovi, trgovišta, pak i neka sela u tadanjoj građanskoj Hrvatskoj i Vojnoj Krajini. Izborno pravo imali su još Pravoslavna akademija, kaptoli i samostani. Velikaši, visoko svećenstvo i veliki župani u sabor su ulazili automatski, pozivom bana.

Na ovom saboru Koprivnicu su zastupali varoški vijećnik (senator) Martin Šegrc i posjednik iz Jerešina Andrija pl. Brebrić.

Ovaj Sabor je održao 21 sjednicu, na kojima je izglasano više zakona, a među njima i zakon o dokinuću kmetstva u Hrvatskoj.

U Saboru u Zagrebu Koprivnicu su od 1848. zastupali:

— Izborom od 31. 05. 1848. — ŠEGERC MARTIN

— Izborom od 31. 05. 1848. — BREBRIĆ pl. ANDRIJA

— Od 23. ožujka 1861. — VUKOVIĆ JURAJ

— Od 26. lipnja 1865. — ŠPIŠIĆ pl. VIKTOR

— Od 02. prosinca 1867. — ŠPIŠIĆ pl. VIKTOR

— Od 16. svibnja 1871. — ŠPIŠIĆ pl. VIKTOR

— Od 28. svibnja 1872. — ŠPIŠIĆ pl. VIKTOR

— Od 04. kolovoza 1875. — BERUTA JOSIP

— Od 17. kolovoza 1878. — BERUTA JOSIP

— Od . . . . 1881. — BERUTA JOSIP

— Od 16. rujna 1884. — STARČEVIĆ dr. DAVID

— Od 17. travnja 1885. — PEVALEK FRAN

— Od 15. lipnja 1887. — RUKAVINA barun JURAJ

— Od 30. svibnja 1892. — VUČETIĆ dr. STJEPAN

— Od 05. lipnja 1894. — RUŽIĆ dr. IVAN

— Od 21. svibnja 1897. — RUŽIĆ dr. IVAN

— Od 04. prosinca 1897. — SCHWARTZ dr. LJUDEVIT

— Od 7. studenoga 1901. — KARLOVIĆ JOSIP

— Od 04. svibnja 1906. — ZAGORAC STJEPAN

— Od 28. lipnja 1906. — BANJAVČIĆ dr. IVAN

— Od 28. veljače 1908. — ZAGORAC STJEPAN

— Od 28. listopada 1910. — ZAGORAC STJEPAN

— Od 15. prosinca 1911. — ZAGORAC STJEPAN

— Od 13. prosinca 1913. — ZAGORAC STJEPAN

Koprivnica je bila zastupana u Narodnoj skupštini u Beogradu:

— 18. ožujka 1923. — ŠKRINJAR FRAN

— 08. veljače 1923. — KRALJIĆ IVAN

— 11. rujna 1927. — KRALJIĆ IVAN

— 08. studenoga 1931. — MALANČEC dr. VLADO

— 05. svibnja 1935. — ILIĆ dr. VELJKO

— 11. prosinca 1938. — MARIN ADAM

Mjedeni mužar obitelji Svagely de Felsö Bogacsevo

STANOVNIŠTVO Koprivnice krajem 18. stoljeća sastojalo se je od Hrvata starosjedilaca, doseljenih ratara iz Zagorja, Nijemaca i Mađara, ostataka vojnog garnizona (Brauneger, Šifkorn, Reich, Klamer, Čeha (Chössy, Garay, itd), zatim Srba doseljenika iz Bosne, trgovaca Grka (Cincara) — Demetrović, Malin, Vaisos-Vaić itd; ratara Slovenaca, cigana — koritara, Židova — madžarskih, austrijskih iza 1918. i španjolskih. Rijetki su bili Talijani (Detoni, Fantoni i dr.).[134]

Ovdje u doseljenju VLAHA podaci sižu do u prvu polovicu 16. stoljeća.

U doba početaka gradnje koprivničke tvrđave mjeseca lipnja i srpnja 1542. godine u Koprivnici je pregledano i razvrstano 12 vojvoda i 320 vojnika — pješaka Vlaha — uskoka iz Kranjske i Štajerske, koje su austrijski staleži poslali na obranu vindiške (varaždinske) krajine.

Ovi su »Vlasi« zatim iz Koprivnice upućeni na određena im obitavališta u okolini Novigrada kao Plavšinec, Vlaislav, Hudovljane i drugdje.

Zapovjednik koprivničke tvrđe Grasswein javlja 5. rujna 1592. nadvojvodi Ernestu u Graz da Vlasi mijenjaju djecu za konje iz Turske. Primjerice vojvoda Toma u Drnju dao je za jednog konja petoro vlaške djece.[135]

Prve vijesti o prisutnosti »Vlaha« u varoškom životu zabilježene su 8. veljače 1677., a po njima se čini, da su ovi »Vlasi« bili udomaćeni. Oni se s domaćim žiteljstvom svađaju i vode rasprave u varoškom sudu. »Vrag je vlaški v tebe, te budeš ti mene v moje hiže špotal« . . .[136]

Kraj 17. stoljeća bilježi u Koprivnici i trgovac iz Makedonije starogrčkog porijekla, tzv. Cincare. Ako koji primjer i nekoga po imenu želimo spomenuti, onda recimo da 3. rujna 1698. ti »G r c i s turskom robom ovdi pri plemenitum varošu trže . . .«, da se 27. veljače 1704.,« . . . contra et adversum aqilem Nicolaum Petrovich Graccum . . .« tuži, te da 28. svibnja 1704. naglašava ». . . govorechi da nitie kozu (kožu) od Gerkov kupil«. Matica umrlih župne crkve sv. Nikole u Koprivnici 11. 3. 1742. bilježi smrt trgovca »Theodorus Jankovich ex Macedonia«, koji je imao oko 45 godina i sahranjen je na groblju kod sv. Ivana. Bilo je do 1794. toliko pripadnika istočne crkve da je bila sagrađena i parohijalna crkva sv. Trojstva. I groblje povrh Dubovca gdje je 1788. sahranjen »Michael, filius Petri Sztoianovich, graeci non uniti . . .«[137]

I **Ž i d o v i** su našli interesa da se udome u ovome kraju. Najprije u Drnju. Drnje je naime bilo u tursko doba selo na Dravi, gdje su se na »Đurđevo« izmjenjivali zarobljenici. Taj običaj je i prema novijem vremenu ostavio traga. Naime u Drnju se je održavala nešto kao »burza« oko dobave slugu i sluškinja za seljačka gospodarstva gornje Podravine, ali i još nešto. U Drnju je bila karantena u obrani od kuge ali i raštel za trgovanje. Gdje pak je bilo ičega vezanog uz trgovinu i u toj prošlosti, tu su se pojavili i Židovi. Takvi Židovi — trgovci — su se u tom rastelu i nastanili. Još i danas postoji u Drnju ulica odnosno malo naselje, zvano »židovaroš«, što je zapravo bio židovski gheto. Takav gheto postao je i u nedalekom Legradu.

Prvi tragovi Židova u Koprivnici zabilježeni su za vrijeme generala Becka, u polovici 18. stoljeća. Židovi su, naime, kao spretni trgovci nabavljali odijela za krajiške vojnike. U Koprivnici su Židovi stanovali nedaleko šume zvane Crna gora, »pri galgah«, gdje je bilo gradsko stratište i strvinište i kuća gradskog krvnika (i živodera). Tu su stanovali i Cigani.

Tek nakon proglašenja patenta o vjerskoj toleranciji godine 1781., počinju se Židovi naseljavati u varoši Koprivnica. Ipak Židova u Koprivnici nema još ni godine 1785., a tek 1800. stalno su naseljene samo četiri židovske porodice s trinaest članova. Ovi su Židovi općini plaćali 20 forinta i 20 krajcera u ime tolerancije poreza, tj. poreza za dozvolu stanovanja u varoši.

Gradski magistrat se tužio na Židove: »Zaista, ne možemo se dovoljno čuditi, kojim drzovitim čelom tvrdi ovaj narod da je prije u ovoj Kraljevini slobodno boravio i trgovinu tjerao, a da nikakav namet nije plaćao, dočim je općenito poznato, da je istom prije nekoliko godina general Beck bio dozvolio i povjerio im dobavljanje vojničke mondure, pak su se onda naselili što u Bjelovaru, što u Koprivnici. Ali makar da su tu i bili vojni dobavljači, mi ih u našoj jurisdikciji nismo nikada trpjeli toga radi, što otimlju siromašnim oporezovanim varošanima i obrtnicima (miseris civibus contribuentibus) različitom trgovinom (sukna, tkanine, kože, meda, sira itd.) sredstva života, pak su se ovi

tužili iz dana u dan. Odlučili smo zato na njih namet nametnuti. No, budući da škode domaćima, odlučili smo ih ne pustiti ni na tjedne ni na godišnje sajmove. Zato molimo, da se odavle odstrane, što će jedina pomoć biti vapijućem siromašnom narodu«.[138]

Bolje raspoloženje spram Židovima nije bilo ni polovicom 19. stoljeća. Bansko je vijeće dostavilo gradskom poglavarstvu u Koprivnici u tom duhu pismo slijedećeg sadržaja: »Budući da smo se već dugim iskustvom na našu štetu osvjedočili, da su ovi čifuti koji iz Mađarske tobož rad kojekakovih izličnih uzrokah u domovinu našu prelaze, nemaju drugu nameru, nego da neprijatelja roda našega i svetlog carskog prestola o stanju našemu izvestjuju, ili da za papir ono još nešto srebra iz naroda izsijaju, toga radu odlučili smo i odluku našu strogog obdržavanja radi priobčujemo Vam da se nijedan čifut pod nijednim uvetom nesmie u domovinu preko Ugarske granice puštati. A koja bi između ovih oblastih ovu naredbu prekršiti usudila se, podmetje se najoštijoj odgovornosti.«[139]

Istovremeno čitamo i slijedeće: »Uslijed molbenice Bogoljuba Fürsta, sabolskoga (krojačkog) kalfe, inače Židova, sebe za stanovnika varoši ove primiti i tjeranje ovoga zanata dopustiti prosećega simo predložene odlučeno jest: gledeć nato, da je ovdje već dosta čifutah kao također od njegovoga zanata majstorah sabolskih, koji i onako iz obzira broja ovdašnjeg žiteljstva malo zaslužbe imadu, molbi prositelja doskočiti se ne može«.[140]

Slobodu stanovanja dobili su Židovi u Hrvatskoj tek carskim patentom od 31. prosinca 1851. godine. Koristeći se njime Židovi su u Koprivnicu nagrnuli većinom iz Mađarske (Gyögyes, Melek, Negy Kanizsa, Miklò, Sziget, Nemes Patro, Csurgo, Berzencze, Nagybajom, Zálaegerszék, Mocsolád, Tétény, Kaposmezö Vásvár, Kis Komárom itd.). Međutim glavnina Židova potječe iz mjesta Schlaining u Gradišću (23 porodice). Godine 1876. koprivnički Židovi podigli su svoju bogomolju sinagogu ili hram, kojeg je graditelj Josip Reš (Rösch), štajerski Nijemac, a uz nju i vjersku školu za svoju djecu.

Do 1941. godine Romi, zvani koritari (jer su se bavili pravljenjem korita), živjeli su stalno naseljeni u neposrednoj blizini Koprivnice (u Žlebicu i Bakovčicama). Vjere su bili rimokatolič-ke, ali su u crkvu dolazili samo na velike crkvene blagdane (Uskrs, Božić). Muškarci su se uglavnom bavili pravljenjem korita od topolovine i vrbovine. Pri radu služili su se samo s dvije vrste alata: teslom i sjekirom, a korita, pak i ona velika, za »haranje svinja«, prodavali su po okolnim sajmovima. Okolnim seljacima zgodimice su pomagali u radovima na polju.

Žene su se bavile prosjačenjem, a dobivenu milostinju (povrće, žito, uginulu perad i sl.) upotrebljavale su za hranu svinja. Svinje su uzgajali na poseban način, tako da su svinje dosegle i do 400 kg težine: u jamu duboku 2 m spustili su odraslu svinju i davali joj obilato hrane, žir, kesten, kukuruz, povrće i uginulu perad. Dozrelu svinju iskopali su iz jame, a jer od debljine nije mogla sama ići, vozili je u grad na sajam. Za ove svinje otimali su se trgovci — mesari.

Koritari su stanovali u manjim naseljima, na pr. u Žlebicu u 28 kuća (koliba) posebne vrste. Djeca im nisu polazila školu, pak su toga radi redom bili potpuno nepismeni.

Obzirom na stanovništvo, a vezano uz religiju, može se prilično toga reći i o katoličkoj i o protestantskoj crkvi u Koprivnici. Neke podatke ovdje i donosimo.

Vidjeli smo da kao što suca biraju sami varošani slobodno, da jednako u crkvi slobodno po volji biraju i župnika. Tako to stoji u povelji slobode Ludovika I. Velikog iz 1356. godine. Kad su kasnije u 19. stoljeću u Gradsko vijeće ušli i pripadnici drugih vjeroispovijesti, osim katolika ostali nisu mogli pri izboru glasati.

Sam župnik crkve sv. Nikole na području varoši imao je stanovite povlastice i prihode. Na svome posjedu, u ulicama Mali i Veliki Popovec imao je kmetove kvartaliste, nazvane ovako jer su obrađivali po jednu četvrtinu selišta (sesije) zemlje. Selište je obično zapremalo 20 rali zemlje.

Godine 1680. imao je župnik na navedenom posjedu 39 kmetova, od kojih su dvanaest (predijalisti-zakupnici) bili oslobođeni rabote (osobnog rada), ali su župniku morali davati godišnje 1 forint i dva težaka (dva radna dana). Broj kmetova godine 1716. spao je na 29, a godine 1787. na 22. Kmetovi su osim težaka, župniku davali i desetinu priroda. Župnikovi kmetovi mogli su i

Cigansko selo u Žlebicu kod Koprivnice 1922. godine

seliti, kada su to htjeli, što vidimo iz Urbara Župe sv. Nikole.

Na župnikove kmetove sjeća toponim »kmetija« zemlje na Pavlinama (Pavlinska ulica) i na Krupčini (Dravska ulica). Pavline su nekad bile posjed pavlina iz Streze, a Krupčina gradskog suca Ivana Krupca (Crupez).

Osim kvartalista župnik je na svojemu posjedu imao i censualiste. Bili su to oni, koji su na župnikovu zemljištu sagradili svoje kuće. Oni su župniku plaćali godišnji census, daću i to 1 forint i 15 krajcera.

Na Leništu je župnik imao gospodarske zgrade (marof). Nedaleko su bile i župnikove zemlje. Oko 100 rali oranica ovoga posjeda rasprodao je župnik Stjepan Zagorac.

Na Močilskom vinogradskom brijegu župnik je imao veliki vinograd, a pripadala mu je i »gornica«, tj. pravo na desetinu priroda (mošta) ostalih vinograda na tom brijegu.

U drugoj polovini 17. stoljeća tvrđavni kapetani počeli su od župnikove gornice ubirati po 12 vedara (vina) mošta godišnje. To podavanje trajalo je do godine 1765., kada se je generalat iz Koprivnice preselio u Bjelovar.

Inače već smo ranije zapazili da je neophodno razlikovati i u crkvenoj organizaciji ovdje dvije župe, kao što smo to utvrdili i u pogledu dvojnosti općina — varoška i ona kamengradskog podgrađa: jedna je ta župa sv. Nikole, tj. varoška, dok je podgrađe imalo župu sv. Emerika. Godine 1790. je u Bregima osnovana župa sv. Roka.

Protestantizam je u Koprivnicu prodro s njemačkom vojnom posadom. Ivan grof Trautmannsdorf je 16. svibnja 1579. zatražio jednog protestantskog svećenika propovjednika. Tek 28. studenoga 1581. imenovan je za propovjednika (praedicant uz plaću od 16 forinti) Ivan Šejbić. Nova vjera, činilo se, da se raširila po gradu, jer je zagrebački biskup Šimun Bratulić godine 1604. molio nadvojvodu Ferdinanda da iz Koprivnice ukloni protestantskog propovjednika, koji je pod zaštitom tadanjeg vojnog zapovjednika ovu vjeru propovijedao u župnoj crkvi (ostatku franjevačke crkve BDM).

Iz godine 1636. sačuvala se vijest da su se protestantski propovjednici smjestili u samostanu, koji su franjevci, bježeći od Turaka, napustili. Oni su ovdje propovijedali i vršili svoje vjerske obrede, ali je nekadanji »plebanuš« (katolički) njihove bubnje i piščali potervši nje misalom van goneći, od ke dob nuter već nese smeli i ne smeju do dandanašnji«.

Otpor građana protiv protestanata s vremena je bivao sve jači, a pristaše protureformacije su zatražili da se njemačke protestantske knjige unište.

Ipak je, izvan tvrđave, uz crkvicu sv. Lucije, bila sagrađena crkvica sv. Ivana Krstitelja, koju su građani zvali »njemačka«, a uz nju je bilo groblje na kojem su sahranjivani protestantski vojnici iz tvrđavne posade.[141]

Tursko doba

Početkom 16. stoljeća Koprivnici se je primaknula t u r s k a o p a s n o s t.[142]

Kod Mohača u južnoj Ugarskoj, 20. kolovoza 1526., teško je od Turaka poražena ugarska vojska. U boju je poginuo i mladi kralj Ludovik II., a kraljevstvo je ugarsko-hrvatsko ostalo bez kralja. Poginuli kralj nije imao potomka, nasljednika.

nici, gdje su 23. rujna 1526. održali Saizmeđu Drave i Save) sakupili su se odmah nakon mohačkog poraza u Koprivnici, gdje su23. rujna 1526. održali Sabor i izabrali Krstu Frankopana skrbnikom i braniteljem kraljevine.[143]

Nakon Mohača i te katastrofe dio Hrvata izabrao je za hrvatskog kralja Ferdinanda Habsburškog, a drugi su pak Hrvati na Saboru u Dubravi kod Čazme za ugarsko-hrvatskog kralja priznali erdeljskog vojvodu Ivana Zapolju (slavonskog velikaša). U nastalom građanskom ratu konačno je prevladao Ferdinand.

Kao kralj, Ferdinand se obvezao da će za obranu od Turaka, u novostečenim krajevima Hrvatske držati stanovitu vojsku i pomagati njezinu obranu.

Turci su već 1529. opsjedali Beč, a u drugoj su vojni na Beč, godine 1532., stigli samo do Kisega (u zapadnoj Ugarskoj). Na povratku je turska vojska, pod vodstvom sultana Sulejmana II. Veličanstvenog prošla kraj Koprivnice prema Osijeku.

Kralj Ferdinand, bojeći se da Turci ne provale u Austriju, odlučio je povesti veliku vojnu na Turke u Slavoniji. Vojska se od mjeseca rujna 1537. skupljala pod Koprivnicom (ex castro . . . Kapronza). Tu se našlo oko 27.000 vojnika, što pješaka, što konjanika. Vojsku je vodio general Kacijaner, krenuvši od Koprivnice prema Osijeku, gdje se nalazilo 15.000 Turaka. Vojna nije uspjela i Kacijaner je napustio opsadu Osijeka. Stao se povlačiti, ali su ga Turci 9. listopada 1537. kod Gorjana hametom porazili.

Kada je turska opasnost najozbiljnije zaprijetila, hrvatski je ban Nikola Zrinski, zabrinut sudbinom »ostataka nekad moćnog kraljevstva«, nagovorio kralja Ferdinanda, pa je ovaj 20. prosinca 1548. povjerio baronu Luki Sekelju iz Ormoža u Štajerskoj obranu srednje Podravine i odredio mu prihode kamengradskog vlastelinstva kao odštetu za uzdržavanje vojnih posada. Osim toga Sekely će godišnje dobivati 2.000 forinti da drži posadu u kraljevim tvrđavama u Koprivnici, Prodaviću i Sušici. Zatim je morao braniti i Viroviticu i Grbonog (Klošter).

Ovim je činom Luka Sekelj, a po njemu i njegovi nasljednici kapetani koprivničkog tvrđavnog prezidijuma, postao pravnim nasljednikom kamengradskog (kuwarskog) vlastelinstva, a zametnula se tu i Vojna Krajina u Hrvatskoj.

Ni Luka Sekelj nije bio bolji od Keglevića, jer je Koprivnici i njezinim varošanima nanio mnogo teških nasilja nastojeći da pod svoju vlast podvrgne i varoš. Čim je došao u Koprivnicu zabranio je sječu drva u šumama bivšeg kamengradskog vlastelinstva. Varošani su bili time teško pogođeni, jer na svome području šuma skoro nisu ni imali. Velike šume bile su na obroncima Bilogore, a ovi su pripadali Kamengradu. Varošanima je zabranio i ribolov u grabama oko tvrđave (fossae oppidi i fassae civitatis — jasno izražena dvojnost jurisdikcije Koprivnice i Kamengrada!), i utjerivao porez i od onih zemljišta varošana, koja im je najprije oteo, kao što je i oteo koprivničkoj ubožnici (hospitalu) i kapelici sv. Marije (Sv. Marija, van varoši prema Bregima, po istraživanju L. Brozovića), oranice i livade. Koprivničane je silio na davanje podvoza u mjesta, u koja to nisu trebali. Oduzeo je i ključeve varoških vratiju, koje su oni čuvali od davnine. On i njegovi službenici naredili su mesarima da im prodaju meso jeftinije nego samim varošanima.

Višekratne pritužbe kralju radi ovih nasilja urodile su plodom. Kralj je sklon zaštititi varošane. Pozvao je Sekelja da učinjene nepravde popravi, a u buduće da ne smeta slobodnu i kraljevsku varoš u pravima.

Kralj je povodom ovih sporova izdao četiri isprave, u kojima naređuje Sekelju da nepravde popravi. Godine 1558. kralj je dao sažet sadržaj ovih isprava u listini u obliku povlastice. Među ovim ispravama najznačajnija je listina od 17. ožujka 1556., koja rješavajući spor oko čuvanja ključeva vratiju, naređuje da ključeve čuvaju oni, koji daju straže za čuvanje tvrđave, a to su bili varošani. Unaprijed će varošani u određeno doba otvarati i zatvarati vrata, ali u prisutnosti kastelanovog čovjeka. Ovom odlukom kralj je priznao varoškom sucu jurisdikciju nad svim kućama unutar tvrđave.

Od tada dalje kralj Koprivnicu ne nazivlje »oppidum«, nego varoši (Civitas nostra Capronocza).

Godine 1549. upućeni su kraljevski savjetnik Adam Trautmansdorf i graditelj Dominik de Lalio da pregledaju i izvjeste u kojem je stanju tvrđava Đurđevac, Virje i Koprivnica.

Za Koprivnicu su utvrdili da su varoške utvrde i dvor (castellum), smješten u sklopu varoških utvrda, u veoma lošem stanju. Oni izvješćuju da je hodnik na bedemima nepokriven i dotrajao. Ostavi li ga se tako, za nekoliko godina će se sasma srušiti. Nadalje izvješćuju, da je u varošici (Stättl — za njihov pojam Koprivnica je bila doista mala!) jedna crkva, u kojoj se čuva hrana i druge potrepštine, djelomice nepokrivena. Osim toga navode da su oko varoši dvije grabe (kamengradska i varoška), a među njima zemljani nasip s prsobranom (nekadašnji barbakan Kamengrada), koji se u slučaju potrebe može ukloniti.

U varoši je bio i dvor (Schloss — ostatak Kamengrada?) dotrajao iruševan. Da se čuva trebalo bi ga nanovo pokriti. Dvor je bio jednospratan s tornjićem iznad ulaza. Stanovanje u njemu bilo je po život opasno. Za sve popravke kraljevi su izaslanici sastavili predračune.[144]

Turska je opasnost prijetila sve više i kada je bila najveća zadesila je Koprivnicu jedna od najvećih nesreća. Jednog dana u korizmi godine 1559. neki turski prebjeg podmetnuo je vatru i varoš je (unutar tvrđave) do temelja izgorjela, tako da je »postala pustoš i ruševina«. Kralj Ferdinand, želeći da se ponovno uzdigne i izgradi, oslobodio je varošane svih redovitih i izvanrednih poreza u trajanju od devet godina, pa i plaćanja prihoda namijenjenih njegovoj komori (bit će činža od 40 maraka iz g. 1356.?).

Prigodom požara spaljena je listina od 29. IV. 1558., kojom je kralj Ferdinand potvrdio sadržaj četiriju listina iz godine 1556. Kralj je 24. prosinca 1559. ponovno potvrdio »opaljenu« listinu. Iz toga se može zaključiti da je taj dokumenat bio veoma važan za varošane Koprivnice.[145]

Turci su još godine 1552. osvojili Viroviticu i Čazmu. U Podravini je nastala nesigurnost i panika i narod je opet počeo seliti, na sjever, u zapadnu Ugarsku. Seoba koja je započela 1528., kada je velik dio koprivničkih žitelja iselio (u Gradišće), sada je preotela mah. Podravina je opustjela tako da je između Virovitice i Koprivnice nastala »ničija zemlja«.[146]

U takvim je prilikama Koprivnica postala važna točka u obrambenoj liniji Ivanić-Križevci-Koprivnica i dalje preko Drave — od Babože do Sigeta u Južnoj Ugarskoj. Stanje se još pogoršalo kada su Turci godine 1556. zauzeli Siget.

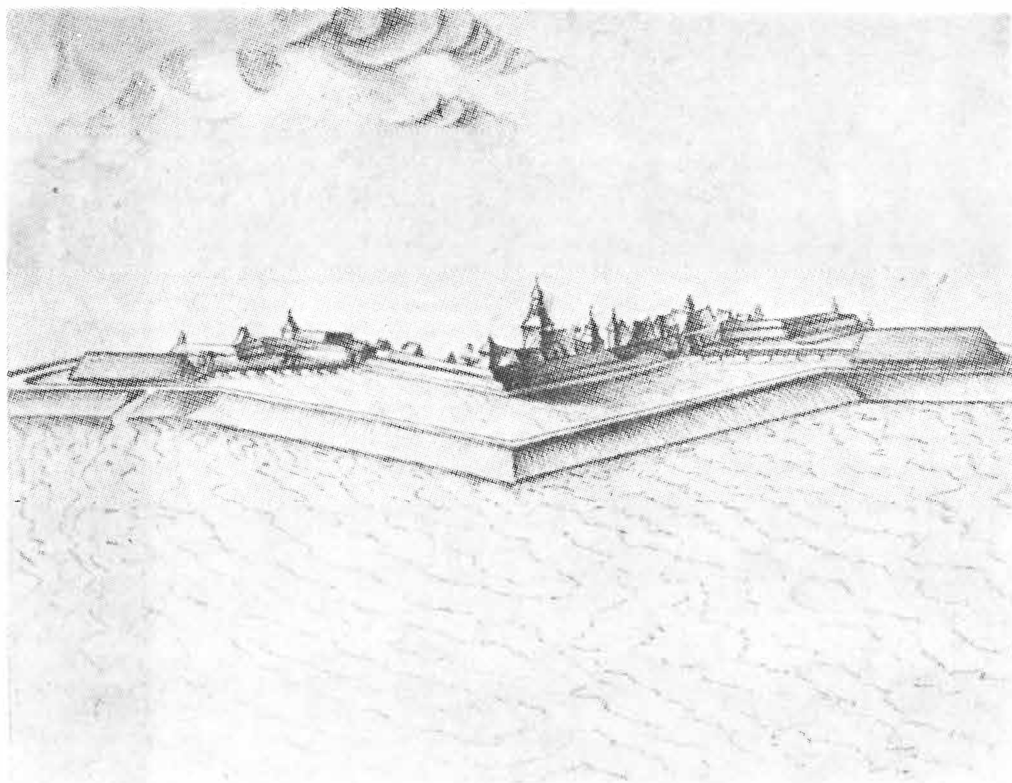
Budući da je Koprivnica godine 1559. pogorjela, a stare gradske utvrde bile slabe, mjestimice i razvaljene, to je na Saboru u Zagrebu 27. rujna 1567. zaključeno da se Koprivnica temeljito opravi i izgradi u modernu tvrđavu.[147]

Nova koprivnička tvrđava sagrađena je na mjestu stare (više zbjega) tvrđave. Drvena građa stare tvrđave zamijenjena je zemljanim nasipima, sa stražarnicama i prsobranima, okružena dubokim širokim opkopima napunjenim vodom (varoška grabišta).

S vanjske strane tvrđave bila su četiri mala utvrđenja, ravelini, također zaštićeni dubokim jarkom s vodom.

Tvrđava je imala dvoja vrata: velika vrata (glavna straža) na strani prema Varaždinu, te mala vrata na strani prema Križevcu. Treća vrata (stare gradske tvrđave) na strani prema Đurđevcu uklonjena su i ponovno sagrađena u 18. stoljeću.

Unutar tvrđave bile su općinske, vojničke i crkvene zgrade. Od vojnih zgrada bila je stara oružana, vojno zapovjedništvo (Commando Haus), glavna straža (die Wache) i zatvor (Profeseij).

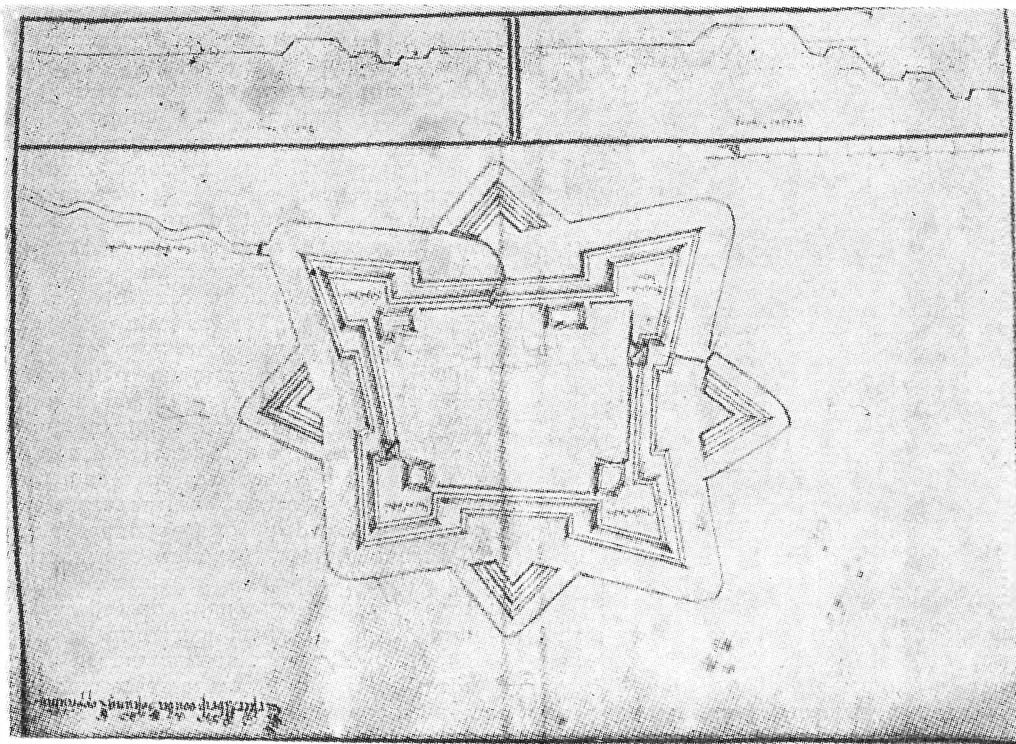
Tlocrt koprivničke utvrde po nacrtu Martina Stiera iz polovice XVII. stoljeća

Od crkvenih zgrada bila je od godine 1657. u tvrđavi župna crkva sv. Nikole sa župnim dvorom i franjevačka crkva sv. Antuna Padovanskog, a spominje se i stara škola. Ne zna se gdje je bila gradska vijećnica sve do početka 18. stoljeća.

Zapadno od franjevačke crkve bilo je malo groblje.

Tvrđavu su gradili kmetovi okolne vlastele, a radovi su često zapinjali i trajali su preko pedeset godina. Saborski spisi onoga doba puni su žalbi o slabom napredovanju gradnje, a kod provedbe radova bilo je i zloupotreba. Tako se hrvatski sabor tužio 30. listopada 1571. kralju da kapetan koprivničke tvrđave dodijeljene kmetove ne upotrebljava za gradnju tvrđave, nego da obrađuju njegovo polje.[148]

Prva tvrđava u Slavoniji s ove je strane Drave Koprivnica. Ona se kao dotiče Drave, koja dijeli Ugarsku od Hrvatske. Samo mjesto je prostrano, lijepo, plodovito, vinom, žitom, mesom, ribama i mnogim drugim. Minulo je već (godine 1581.) trideset godina što se to mjesto počelo utvrđivati, no, ono je još i danas u tako zlu položaju i tako otvoreno, napose zimi kad su opkopi zaleđeni da se može s malo truda zauzeti, jer opkopi nemaju zaštite osim nekih nasipa, koji su tako načinjeni da je čudo, što ovu utvrdu Turčin već odavno nije zauzeo. Pod ovom tvrđavom stoji još šest tvrđavica i to: Drnje, Đelekovec, Rasinja, Novigrad, Đurđevac i Ludbreg (Dernie, Jelekovaz, Rassiny, Novigrad, S. Giorgio i Ludbrich).[149]

Nacrt Koprivnice oko 1660. godine (Ratni arhiv Beč)

Godine 1583. izgrađena su dva bastiona i porušena vrata prema Đurđevcu, da se sagrade nova vrata. Kao »palirmeister« navodi se Andrea Maderno, a sačuvali su se i pisani podaci, da su pojedini dijelovi tvrđave građeni građom napuštenih crkava (von atlichen alten verödter Kirchen).

Krajem 16. stoljeća okolinom Koprivnice zavladala je nesigurnost. Putevi su bili puni skitnica i prosjaka, trgovina je zamrzla, obrta nije bilo, a u blizini su se pojavili i Turci, pljačkali martolozi, »vlasi« u turskoj službi.

Nesigurnost su povećavali i bjegunci iz Bosne, pak je između njih i preostalih žitelja Podravine dolazilo i do krvavih okršaja. Tako su Hlebinci 1567. »hametom potukli« bjegunce iz Bosne na dravskom prijelazu (bilješka u MGK).

Turci iz Slavonije u drugoj su polovini 16. stoljeća često provaljivali u Podravinu oko Koprivnice ne da osvajaju, nego da pljačkaju, robe i pale. Uhvaćeno roblje vrativši se kući, ili su prodavali, ili vraćali uz otkup.

Žitelji ugroženih sela branili su se oružjem i drugim obrambenim sredstvima i načinima. Primijetivši dolazak neprijatelja zapalili bi dimne krijesove i dimom dali znak svojim susjedima, a ovi bi istim načinom poslali obavijest dalje, sve do tvrđave iz koje bi oružana posada krenula prema neprijatelju.

Saborski zapisnici iz toga doba puni su vijesti o sve češćim upadima Tura-

Bakrorez koprivničke utvrde iz 1698. godine (Povijesni muzej Hrvatske)

ka u Podravinu. Međutim, Turci nisu nikada ni pokušali da osvoje Koprivnicu. Tako ni sultan Sulejman II. kada se vraćao iz Kisega osvojivši Rasinju, razdijelio je svoju vojsku i s njezinom glavninom prošao mimo Koprivnice.

Nešto snažniji upadi Turaka u Podravinu zbili su se godine 1573-1575., kada ih je oko šest tisuća obišlo Koprivnicu i probilo se skoro do Varaždina, harajući i paleći.[150]

Poslije Sigeta Turci su doskora osvojili krajeve na lijevoj strani Drave: Baboču, Breznicu, Čurgo, Veliku Kanjižu i tako granicu postavili i sjeverno od Koprivnice, čime se opasnost još više povećala.

Provale su sada vršile tatarske čete u službi Turaka smještene u južnoj Ugarskoj. Godine 1603. poharali su Tatari sav kraj od Koprivnice do Vinice kraj Varaždina.

Turci su doduše malo po malo suzbijani i bili su potisnuti. Izbjeglice su se počele vraćati na stara ognjišta. Da su nastale snošljivije prilike dokazom je i to, da su starosjedilačka vlastela već godine 1628. zatražila povratak svojih bivših posjeda i ovi su im bili vraćeni.[151]

Turski su upadi prestali oko 1632. godine.[152]

Kapetani i generali stalno krnje vlast građanskog suca. Jedan od najgorih neprijatelja gradskih prava bio je kape-

tan Fridrich Mansperg. On je 1643. građanima uskratio, ne zadugo, pravo biranja suca i župnika, čime je dokinuo jedno od najvažnijih gradskih prava iz povelje kralja Ludovika I. U popisu gradskih sudaca od rečene godine više godina gradski suci su većinom vojničke osobe. Građanima je zabranio ribolov u »varoškim grabama« (opkopima), te lov na divljač u okolici, otimao im livade i oranice. I župniku je oteo neke zemlje ispod Starog grada i ukinuo ubiranje gornice od vinograda.[153]

Sva ta bezakonja tvrđavnog kapetana zbivala su se godinama, iako je još 1635. godine došlo do nagodbe između tvrđavnog zapovjednika i koprivničkih građana na konferenciji u Varaždinu. U toj je nagodbi zaključeno, da se gradu vrate zemlje, koje je zaposjela vojska, dogovoreno glede izbora gradskog suca, sudbenosti i glede plaćanja daća. Na molbu gradskog suca Ivana pl. Damjanovića kralj Leopold I. potvrdio je godine 1687. ovu nagodbu.

Odlaskom Turaka iz ovih krajeva prestala je strateška važnost koprivničke tvrđe, a samim tim smanjilo se zaziranje vojnih zapovjednika u životne odnose grada Koprivnice.

Koprivnička kapetnija imala je svoje posjede i kmetove, a za dijelove ovih dobara varoš Koprivnica je vodila parnice još krajem 18. stoljeća. Ti su posjedi — dijelovi posjeda nedaleko Koprivnice bili u Kuzmincu, Koledincu, Pustakovcu, Ivancu i Peterancu.[154]

Iz oskudnih pisanih podataka razabire se, da su se ovi kmetovi pobunili i da je pobuna trajala dva mjeseca, svibnja i lipnja godine 1648. žarište bune bilo je u Kuzmincu. Pojedinosti ove pobune nisu poznate, ali je poznat njezin kraj. Kapetan koprivnički Trautmannsdorf je dobio nalog da kazni vođe pobune.[155]

Godine 1696. pobunili su se seljaci — vojnici krajišnici (graničari) varaždinskog generalata zbog ratnog poreza. Najednom bi ga i oni morali plaćati, iako su od davnine bili oprošteni takvog poreza. Pobunili su se i protiv ukonačivanja vojnika, koje su osim toga morali i hraniti. Do oružanog ustanka je došlo u okolici Koprivnice. Ustanici su opkolili koprivničku tvrđavu, no zapovjednik tvrđave kapetan Rindsmaul je uspio pobunjenike primiriti, a 22. veljače 1697. održan je sastanak krajišnika i predstavnika vojnih vlasti (generala grofa Caprane i pukovnika Prašinskog) kod stražarnice na Miholanskom polju (između Bregi i Koprivnice). Na tom sastanku došlo je do sporazuma i izmirenja.[156]

Unatoč očajnih prilika koje su vladale na turskoj granici, Koprivnica je u to doba dala jednog od najumnijih muževa tadanje Hrvatske — Baltazara Dvorničić-Napuly.

Baltazar Dvorničić, humanističkim imenom Napuly rođen je u Koprivnici godine 1560. U 21. godini postao je kanonik u Zagrebu, godine 1589. je već doktor teologije i građanskog prava na Sveučilištu u Bologni. U svojoj kuriji u Zagrebu osnovao je pravnu školu za mladež. Umro je u Zagrebu 29. oružja 1624. godine. Oporučno je ostavio 4.600 forinti za sjemenište u Grazu, ali je taj novac upotrijebljen za zagrebačko sjemenište, koje je nosilo njegovo ime.

Za Baltazara Dvorničića izrečen je po Pavlu Jagušiću savremeni sud.[157]

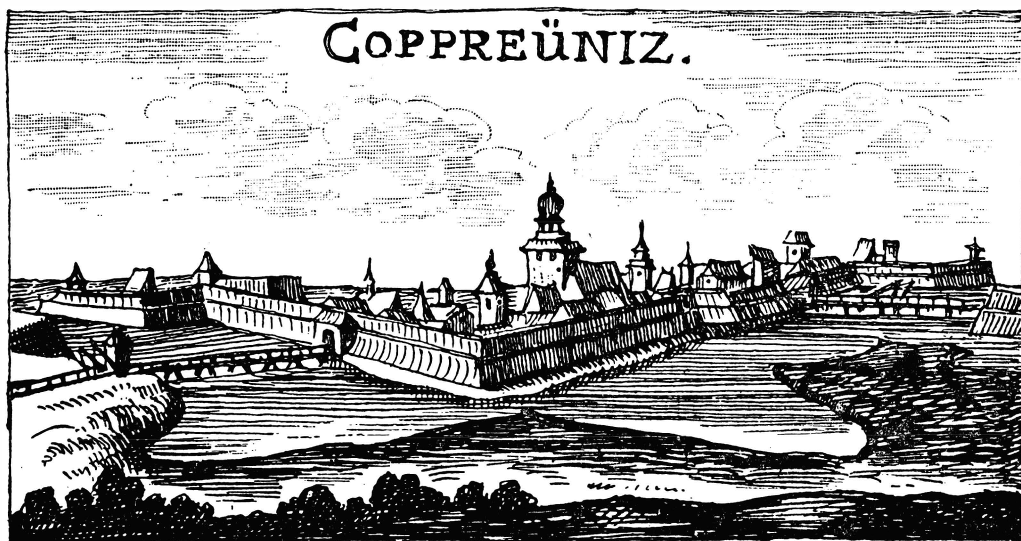
Od malog broja poznatih koprivničkih obitelji u 16. stoljeću bila je posebice ugledna obitelj Natulija. Odakle i kada je dospjela u Koprivnicu za sada se još ne zna, ali bit će da su došli u Koprivnicu u doba nastajanja Vojne Krajine (iz Furlanije?). Oni su tu uz vojničke časti stekli veliki ugled među svojim sugrađanima, jer je već godine 1628. Toma Natulija bio gradski sudac u Koprivnici (rođen 1583., umro u Koprivnici 1661). Njemu je, kao vojvodi u Sigecu, izdana u Beču 13. II. 1632. povelja o plemstvu.[158]

15. svibnja 1630. kralj Ferdinand II. u Požunu je potvrdio — na molbu Tome Natulije, suca grada Koprivnice — sloboštine grada Koprivnice kako ih je potvrdio 10. prosinca g. 1609. kralj Matija II.

Godine 1633. gradski sudac u Koprivnici bio je Benedikt Natulija, po svoj prilici brat Tomin, jer se u povelji Tome Natulije spominju »sinovi i braća Tomina«.

22. veljače 1640. Tomo Natulija je poklonio koprivničkom župniku Matiji Szumeru lijepo uvezanu knjigu »Liber memorabilium eccl. Scti Nicolai Capronezense«, što je župnik upisao u toj knjizi nazivajući darovatelja »generosus Dnus Thomas Natulia Voiwoda szegeteczensis«.

Kanonske vizitacije g. 1659. spominju i koprivničke posjednike kuća, među njima i Tomaša Natuliju u Miklinovečkoj vuliczi (danas Miklinovec). U toj ulici imao je kuću i Martin Natulija,

Veduta Koprivnice iz 1688. godine (bibiloteka Dresden)

po svoj prilici jedan od sinova Tome Natulija. Martinov sin Martin bio je g. 1668. upisan na sveučilištu u Beču.

31. ožujka 1660. Toma Natulija bio je krunski svjedok u raspravi između koprivničkog župnika i franjevaca, koji su se (još g. 1611.) vratili u Koprivnicu i tražili povrat svojih nekadanjih posjeda (crkve, samostana i nekih kuća) u Koprivnici. Toma je te godine bio star 77 godina, bio je vojvoda Vojne Krajine u tvrđici Sigetec i jedan od najstarijih koprivničkih građana. Iskaz Tome nije bio povoljan za franjevce i njihov je zahtjev bio odbijen. Tom prilikom je Toma opisao i zgradu prve koprivničke (pučke) škole.[159]

Toma Natulija spominje se još 1. ožujka 1661. kao svjedok u uređivanju općine Peteranec kraj Koprivnice.

18. rujna 1664. Nikola knez Natulija, sin Tomin (oko 1640-1683), prisustvuje pregovorima radi uređenja odnosa između koprivničkog župnika i njegovih kmetova.[160]

Ovaj Nikola (Mikula) bio je imućan, jer je oporučno ostavio zakladu od 1000 rajnskih forinta za orguljaša crkve sv. Nikole u Koprivnici, a 1000 rajnskih forinta kao zakladu za stalnog kapelana iste crkve, što su njegovi sinovi sudski osporili.

Nikola, sin Tomin, bio je oženjen Dorotejom Karlovary (x 1644. — + poslije 1686.), najmlađom kćeri Antuna Karlavarija, koji je plemićku povelju dobio 30. travnja 1644. u Beču.[161]

Evo i jednog teksta D. Karlovary iz 1686.:

Ja Dorothea Karlovary, negdasniega pokoineoga Miklouussa Natulie Voivode koprivnichkoga ostavlena udova. Daiem na znanie vszem y vszake verzte hvalie vrednem poglavitem Lyndem Po ovom moiem ottvorenom piszmu kakoszam Ja od Plemenite Goszpe Catharine Makar od Makarszke, Pleminitoga negdasniega dobroga Zpomenka Goszpod. Gotthall Gaspara Ztanovitih Koniani-

Dokument iz stare Koprivnice — 1686. godine — obitelj Karlovary

kov Feztunge koprivnichke Capitana osztavliene vdove Penezih dobre i po Orszagu tekuche Monete Zto y Dvaszet, y Seszt Rainshkoj priela. Zverhu koterah prietek penez niega Milozti Quietuien y mirneh cinim i napotlam zjakosztium ovoga moga Liszta. Datum Capronczae die 23 Mensis Februaris Anno 1686.

Eadem quae Supra
Dorothea Karlovary
+
(nepismena)

Karlovary (Karlavaus) imali su svoju kuću u Koprivnici. God. 1659. Katarina Karlavary, majka Doroteje ili njezina starija sestra spomenuta u povelji od g. 1644. bila je vlasnica kuće u »Futakovoj vuliczi«.

Matija Natulija, oko 1673., uz Jakoba Tomsenija, bio je g. 1738. skrbnik (kurator) crkvice sv. Florijana u Koprivnici. U kanonskoj vizitaciji g. 1737. upisano je u izvješću, da je Toma Natulija, osnivač obitelji Natulija, osnovao zakladu od 100 forinta za župnu crkvu. Matija je stanovao na »Piaczi« van tvrđave.

Obitelj Natulija izumrla je polovinom 18. st., a obitelj Kalavaris (Karlovary) je iselila iz Koprivnice (danas živi u Vojvodini).

Još nešto o lokaciji crkava u staroj koprivničkoj utvrdi:

Za tvrdnju[162] da je župna crkva sv. Nikole bila van gradskih utvrda, u predgrađu Miklinovcu, te da su je Turci g. 1575. prigodom jednog od čestih pljačkaških pohoda spalili, nema dokaza.

Međutim, u sačuvanim spisima navodi se da su Turci popalili »jednu crkvu u predgrađu«, ali se ne navodi da je to bila crkva sv. Nikole, a ne navodi se ni ime toga predgrađa. Predgrađe Miklinovec spominje se u spisima tek u prvoj polovini 17. stoljeća.

Ukoliko je crkva sv. Nikole i bila u kakvom Miklinovcu, onda je taj mogao biti blizu gradske tvrđave, a nikako ne na mjestu Miklinovca iz 17. st., na kojemu je i sadašnji Miklinovec (oko 1 km od središta grada).

Bliže je istini da je crkva sv. Nikole bila u sjeveroistočnom kutu unutar gradske tvrđave tamo, gdje je bio takozvani bastion nove tvrđave (krajiške), u sredini ili na kraju današnje Frankopanske ulice (JNA).

Da je nisu razorili Turci u mislinovečkom predgrađu g. 1575. svjedoči i pismo koprivničkih građana upravljeno g. 1636. zagrebačkom biskupu Franji Ergheliju, u kojemu navode: »A vremenom gda bi Koprivnica Krainom postala, propter commoditatem praesidii, razmetali su Nemci cirkvu našu farovsku sv. Mikulaša i plebanuš je moral v cirkve klošterske sankiuarium sakramenta obslužavati i mesto cirkve varaške držati.«[163]

Prema tome župnu crkvu sv. Nikole (kao i ostatke Kamengrada) srušili su njemački vojnici koprivničke tvrđavne posade za pregradnje i moderniziranje koprivničke tvrđave u 16. st., jer je smetala izvođenju radova (moguće je bila preblizu obrambenom, zemljanom nasipu).

Franjevci su, bježeći iz Koprivnice, iz svoje crkve B. Marije ponijeli gotički drveni kip Bogorodice iz 15.st. i pohranili ga u Šiklošu, u južnoj Ugarskoj, kamo su se i oni — po svoj prilici — sklonuli. Taj je kip početkom 18. st. dospio franjevcima u Osijeku i smješten u glavni, barokni oltar, gdje se i danas nalazi pod imenom Marija Jud.[164]

Početkom 17. stoljeća franjevci su se vratili u Koprivnicu. Gdje su se okućili nije poznato. Njihov je gvardijan Pavao Pribojević zatražio da se franjevcima vrati nekadašnja njihova crkva, ali je naišao na otpor, jer su građani osporavali vlasnost.[165]

Franjevci nisu mirovali, nego su g. 1635. prosvjedovali na konferenciji u Varaždinu, na kojoj su se rješavala sporna pitanja između Vojne Krajine i Koprivnice. Iako su franjevci dobili pravo, pak i od samoga kralja Ferdinanda III. (25. kolovoza 1644.) da im se vrati samostan i crkva, ipak nisu uspjeli, jer se grad nije pokorio kraljevu nalogu, već je crkvu zadržao.

Pravda grada s franjevcima trajala je preko pedeset godina. Konačno su franjevci popustili dobivši godine 1657. kuću i zemljište između Florijanskog i Dvorskog bastiona. Na tom zemljištu franjevci su sagradili samostan i crkvu sv. Antuna Padovanskog.[166]

Kada je župna crkva sv. Nikole bila porušena (»razmetana«), grad je ostao bez crkve. Budući da su franjevci svoju crkvu BDM napustili oko g. 1552., iz straha od Turaka, njezin zapadni dio je porušen radi gradnje nove tvrđave. U ostatku ove crkve, u svetištu, mise je služio gradski župnik (i protestantski!).

Na ostacima franjevačke crkve BD Marije sagrađena je crkva i posvećena na ime sv. Nikole 1657. godine.

U izvještaju o obavljenoj crkvenoj vizitaciji, dne 8. ožujka 1659., komarnički arhiđakon izvjestio je zagrebačkog biskupa Petra Petrečića da je župna crkva sv. Nikole nekada bila franjevačka crkva.

Svetište crkve BDM pregrađeno je u lađu crkve sv. Nikole, a ovoj prigrađeno (novo) svetište.

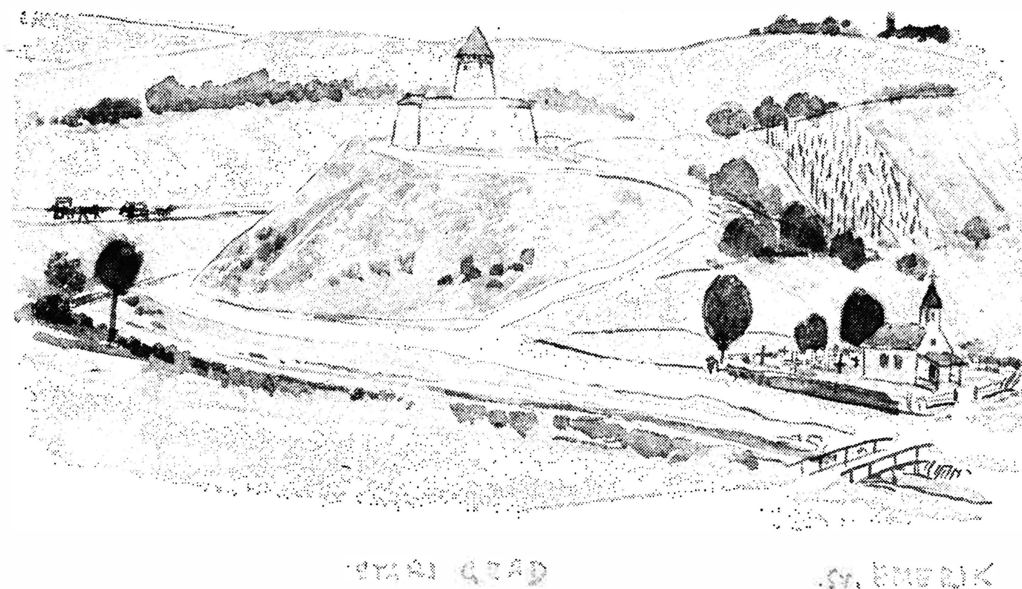
Crkvena zvona bila su smještena na drvenom stupovlju nedaleko crkve. Na sjevernoj strani je (poslije posvete crkve) bio sagrađen novi zvonik. Na južnoj strani crkve prizidana je kapelica sv. Josipa (kroz koju je bio i ulaz u crkvu), a ispod nje je bila grobnica. Grobnica je bila i ispod crkvene lađe.

Još nešto o orguljašima. Konanske vizitacije g. 1702. spominju, da orguljaša (organista Ivanes Liczitarii Germanus) plaćaju tvrđavno zapovjedništvo i gradski magistrat.

God. 1706. orguljaš prima plaću od gradskog poglavarstva u Koprivnici s time, da se izdaci vrate gradu iz zaklade Natulija (dakle, zaklada je te godine još pod sudom!).

Iz bilježaka kanonske vizitacije iz g. 1733. vidi se, da je grad iz svoje blagajne plaćao orguljaša godišnje 24 forinta i 6 vozova drva po 5 groša, a mjehogazac primao je 6 forinta.

Rekonstrukcija položaja Starigrada i crkvice sv. Emerika u srednjem vijeku

Stari koprivnički trgovi i ulice

SPOMENICI U TVRĐAVI

Mijat Sabljar u izvještaju o svome putu po srednjoj Podravini g. 1860. navodi da su koprivnički tvrđavni bedemi u veoma dobrom stanju i da ih uzdržava općina (zbog košnje trave — prihoda općinskog!) slobodnog i kraljevskog grada Koprivnice i da se ona ponosi svojim utvrdama, spomenicima iz turskih ratova.[167]

Međutim ovi su spomenici imali i lošu stranu: grabe oko tvrđave bile su leglo komaraca i žaba (»žabari« naziv za stanovnike Koprivnice — Kovačić Ante: Među žabarima, Vijenac 1883.), pak su Koprivničani poslušali savjet liječnika da se opkopi zasipaju zemljom iz tvrđavnih bedema. Rušenje bedema i zasipanje opkopa počelo je 1863. i (do danas) nije završeno, jer su posljednji njihovi ostaci zaštićeni kao kulturno-povijesni spomenik.

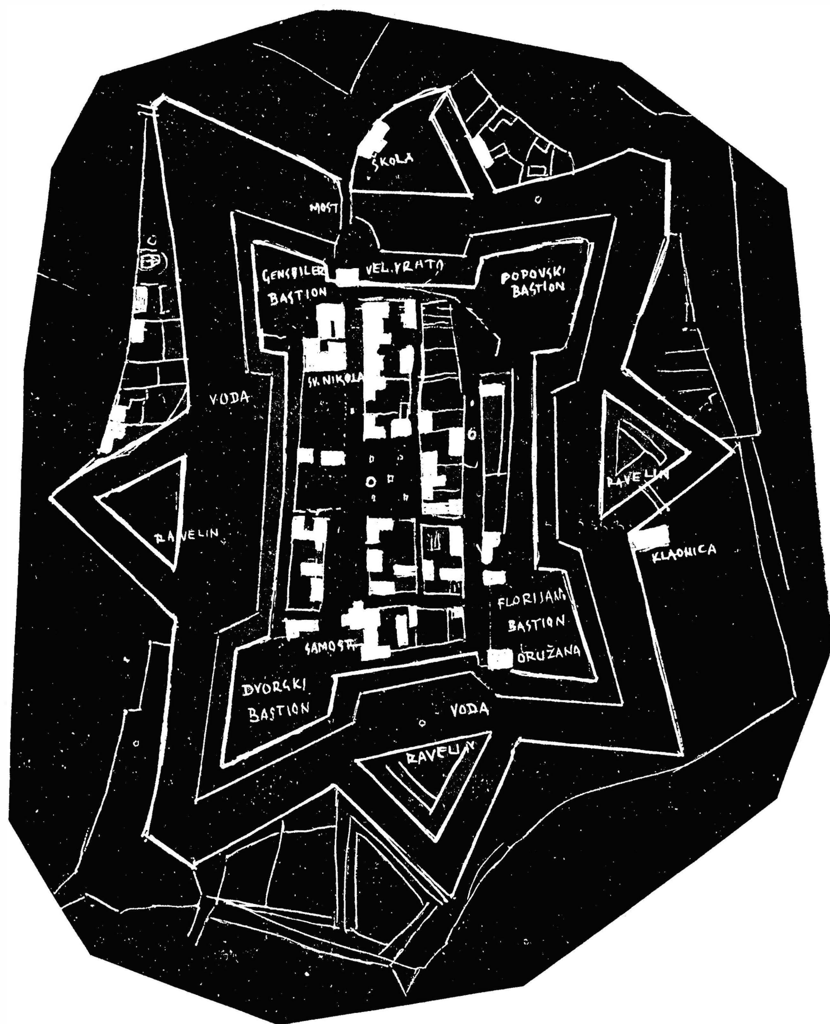
GRADSKA VRATA

Gradska tvrđava imala je troja vrata. Sjeverna vrata bila su u zgradi sagrađenoj (u drugoj polovini 17. st.) od kamena i cigle, sličnoj još danas sačuvanoj »oružani«, kroz koju je bio prolaz iz tvrđave prema istoku (Novigradu). Ostaci sjevernih vrata ili Glavne straže vidljivi su i danas na cesti nedaleko apoteke. Zgrada je porušena (oko) g. 1875. Od njezine građe sagrađena je kuća (Toplak) na Zrinskom trgu (danas Trg maršala Tita), a tesano i oblikovano kamenje poslužilo je kao podnožje glazbenog paviljona i Ivanove spilje u gradskom šetalištu.

Zgrada je služila kao ulaz u tvrđavu, a poslije, sve do rušenja, kao škola i gradski uredi (stara vijećnica »nad vrati«).

Iz srednjovjekovne Koprivnice: lijevo župna crkva sv. Nikole i popovski bastion, u sredini varaška graba, a desno ravelin i klaonica

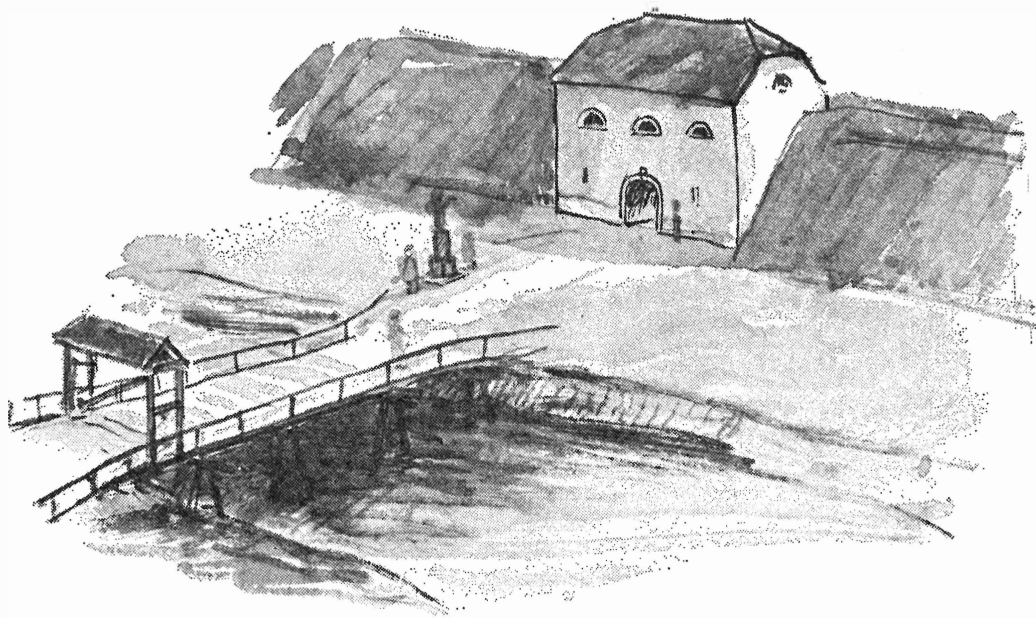

Koprivnička utvrda i podgrađe nakon rekonstrukcije u XVII. stoljeću

Desno od ovog izlaza iz tvrđave stajao je kameni kip sv. Ivana Nepomuka. Nakon rušenja tvrđavnih vrata (1875. g.?) kip je premješten na lijevu stranu izlaza, gdje je još i danas. Na 2 m visokom podnožju uklesan je latinski napis: ILLUSTRISSIMUS DOMINUS JOANNES NEPOMUCENUS (MIENITZKI DER. S. CAESAREIO) REGIAE MAIESTATIS GENERALIS VIGILIARUM PRAEFEC TUSCIVITATES ET PRESIDII/CAPRON CENSISAC GENERALATUS/ VARAS DINENSIS LOCUMTENENS/GENERALIS/ EX VOTO FIERI CURAVIT 1747.

Ivan Mienitzky general Varaždinske Krajine umro je u Koprivnici 23. ožujka 1747. u 54. godini života, a sahranjen je u kristi franjevačke crkve. (Matica umrlih župe koprivničke 1727-1763. i Popis sahranjenih (Liber defunctorum) u kripti franjevačkog samostana u Koprivnici.)

Velika vrata s mostom i rampom (rekonstrukcija prema stanju polovicom prošloga stoljeća)

GOSPODSKA ULICA (ESTEROVA ULICA — danas JNA)

DOMUS ANNONARIA. Ova je zgrada bila sagrađena kao spremište za vojničku hranu i opremu (domus annonaris) i spominje se već g. 1660. Kada je g. 1765. general iz Koprivnice preselio u Bjelovar, grad je u toj zgradi uredio ubožnicu (xenodochium).

Početkom 19. st. kada je upravitelj ubožnice bio ljekarnik Ljudevit Schiketanz, davale su se u toj zgradi kazališne predstave, a sedamdesetih godina istog stoljeća služila je za školu. Kao trošna i stara srušena je g. 1893., a ubožnica je smještena u novu zgradu uz zgradu nove gradske bolnice.

Na mjestu gdje je bila stara ubožnica davale su se godine 1926. »pasionske igre«. Prothocoll. civ. 1639 — 1695. bilježi:

5. III. 1671. Carolus Reiter magister annonac Caproncensis. 10. V. 1676. Ivannes Georgius Smidt annoae magister.

Za gradnje željezničke pruge Gyékényes-Koprivnica — Zagreb g. 1868/9. dio ove zgrade služio je kao bolnica za željezničke radnike.

1. **Generalatska apoteka**

   5. svibnja 1767. umro je »perillustris dominus Franciseus Carolus Laegler inclyti generalatus Varasdinensis Pharmacopeus« God. 1798. umro je »Ivannes Bapt. Hübner index (koprivnički) et Pharmacopcus« Poslije njih bili su apotekari Schiketanz Vjekoslav pl. Švagel de Felsö Bogácsevo (žena mu je bila Mimica Ujlaki), Verli Smekal i Derenčin. Na mjestu ove zgrade sagrađena je krajem 19. st. sadašnja zgrada apoteke zvane »Ljekarna k orlu«.
2. Kuća Martina Ožegovića, podžupana, gradskog načelnika i posjednika. Na njezinom mjestu sagrađena je g. 1907. nova kuća.
3. Prizemnica (Cesarec)
4. Katnica licitarske obitelji Ujlaki-Sulimanović. U prizemlju bio je smješten porezni ured.

   U ovoj kući umro je hrvatski književnik Josip Kozarac. Na kući je i spomen-ploča:

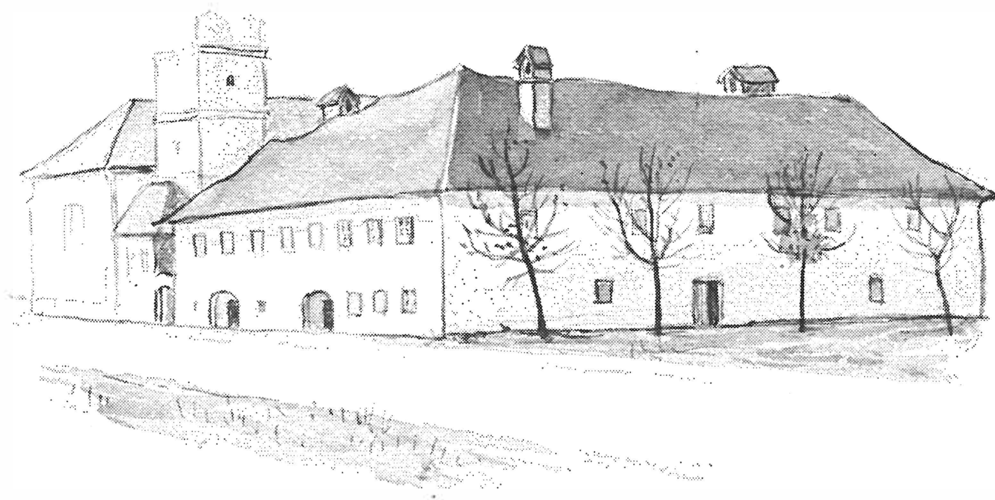
   Ovdje je umro 22. VIII. 1906.
JOSIP KOZARAC
hrvatski književnik rođen
18. III. 1856. u Vinkovcima
o 1000. godišnjici
Hrvatskog kraljevstva
podigao Hrvatski Sokol
5. Kuća iz 18. st. obitelji Ujlaki-Sulimanović. U njoj je bila licitarska, svječarska i medičarska radionica ove obitelji.
6. Kuća iz 18. st. vlasništvo obitelji Ostrovski, Peršun i Horvat.

ŽUPNA CRKVA SV. NIKOLE. Prvotna crkva sv. Nikole porušena je u 16. st., a župnom crkvom postala je od franjevaca crkva BD Marije. I bivša franjevačka crkva bila je smještena tako da je u pregradnji koprivničke tvrđe bila porušena, te je od nje ostalo samo svetište.

Župna crkva sv. Nikole u Koprivnici spominje se u popisu župa zagrebačke biskupije iz g. 1334. Nije poznato mjesto, gdje je u to doba bila, ali se nagađa da je bila u blizini gradskih bedema, negdje tamo gdje je poslije bio Popovski bastion tvrđave građen u 16. stoljeću.

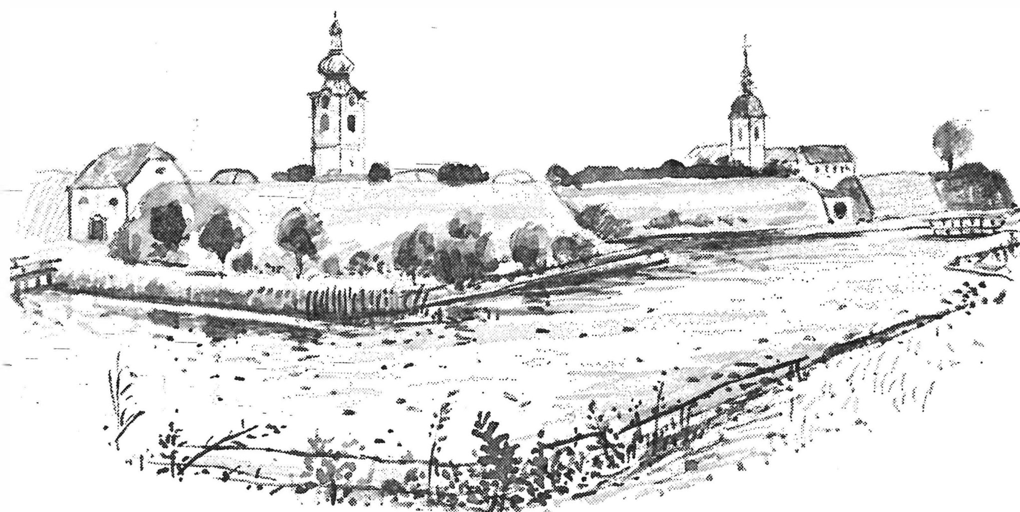

Kameni kip sv. Ivana Nepomuka, koji je stajao na izlazu iz tvrđe. Nakon rušenja tvrđavskih vrata (1875.) kip je premješten na lijevu stranu izlaza, a na istom mjestu se nalazi još i danas (kod gradskog parka)

Ubožnica (xenodochium), izgrađena u XVII. i srušena koncem XIX. stoljeća

Rekonstrukcija koprivničkih opkopa (stanje polovicom prošlog stoljeća)

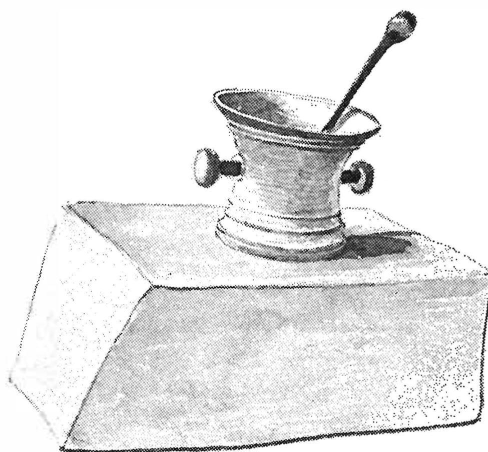
Ulica JNA — ljekarna »K orlu« (lijevo), crkva sv. Nikole

Jedna od prvih slika Koprivnice — detalj sa slike sv. Florijana oko 1736. godine (MGK)

Gospodska ulica u Koprivnici (Danas JNA). Od lijeva: generalska apoteka (danas apoteka), kuća podžupana Martina Ožegovića, prizemnica Cesarec, kuća obitelji Sulimanović (tu je umro 1906. Josip Kozarac), još jedna kuća obitelji Sulimanović-Ujlaki, na kraju kuća obitelji Ostrovski (pa Peršun i Horvat). Stanje sredinom XIX. stoljeća

Brončani mužar iz inventara ljekarne »K orlu« — iz 1777. godine

Župna crkva sv. Nikole bila je izgrađena do samog gradskog bedema. Zvonik ove crkve nalazi se već na slici Koprivnice iz 1660. godine

Sjeverno od ove crkve prema velikim tvrđavnim vratima bio je župni dvor (bivši samostan franjevaca?).

Još se g. 1680. spominje: Župniku pripada vrt blizu staroga nasipa pred vratima u tvrđu.

Obnovljenu crkvu posvetio je 14. svibnja 1657. zagrebački biskup Petretić.

Crkvena zvona bila su nakon gradnje crkve smještena na drvenom stupovlju nedaleko crkve.

Sakristija i zvonik sagrađeni su poslije 1657., a prije 1688. godine.

Crkva je do obnove g. 1892. imala i kriptu.

Crkva stilski nije određena. Na južnom zidu uzidana je (izvana) g. 1935. ploča u spomen O. Angielika Bedenika s ovim napisom:[168]

Dičnom sinu Koprivnice
Angeliku Jurju Bedeniku
Biskupu Indije
3. IV. 1808. — † 2. XI. 1865.
u Agri
o 60 godišnjici hrv. pjev.
Društva »Podravac«
Podigoše
»Podravac« i Braća Hrv. Zmaja
29. VI. 1935.

Nad vratima, zapadnima, na unutarnjoj strani nalazi se napis:

Svetište dio je crkve B.D.M. bez grijeha začete iz godine 1372. Župna crkva sv. Nikole u Miklinovcu uništena je požarom za provale Turaka.
g. 1575. Lađa dograđena je svetištu 1657. Od tada ova je crkva župna crkva sv. Nikole.
Obnovljena 1930.

Spomena su vrijedna barokna vrata (na sakristiji s kamenim vratnicima). Staro, vrijedno crkveno suđe čuva se u župnom dvoru. Krov zvonika višeput je promijenio oblik. Za posvete u crkvi su bila tri oltara: u svetištu posvećen sv. Nikoli, u lađi jedan oltar posvećen B. D. Mariji, a drugi posvećen arhanđelu Mihajlu.

Običaj je u katoličkoj crkvi da se čuvaju uspomene na porušene crkve i kapele, a sastoji se u tome da se u novoj crkvi postavi oltar ili kip sveca porušene crkve ili kapele. Tako je bilo i u novoj crkvi sv. Nikole: oltar sv. Nikole bio je prenesen iz porušene crkve sv. Nikole, oltar B. D. Marije postavljen je na uspomenu bivše crkve B. D. Marije, a oltar sv. Mihajla arhanđela na spomen na crkvu sv. Mihajla, koja se spominje u popisu crkava zagrebačke biskupije iz g. 1334.

Još su osim pjevačkog kora, sučelice glavnog oltara bila po dva kora, jedan nad drugim, na južnom i sjevernom zidu lađe.

Anton Vuković, kanonik zagrebačke biskupije, dne 10. veljače 1701. opisao je župnu crkvu sv. Nikole ovako: uz južni zid crkve je predvorje ili kapelica sv. Josipa, kroz koju vode velika vrata u crkvu. Ispod kapelice je grobnica (kripta), a grobnica je i ispod crkvene lađe.

Potres koji je 9. studenoga 1880. potresao cijelu Hrvatsku, pogodio je i crkvu sv. Nikole toliko da je već otprije trošna crkva postala neuporabiva. Konačno je g. 1890. po vlastima — na »sramotu« grada kolatora — zatvorena, jer je prijetila opasnost da se sama sruši.

Godine 1892. započela je obnova crkve (za župnikovanja župnika Kovačića). Iz lađe su uklonjeni kontrafori, (koji su nosili pritisak nasipa s pristupom na kor) kripta ispod crkve, zemljani nasip s južne i zapadne strane, a otvorena vrata na zapadnoj strani crkve.

Crkvu je iste godine oslikao Slovenac Antun Rihard, zet Slovenca Sodiča, kipara i slikara u Koprivnici.

Do rekviracije zvonova u prvom svjetskom ratu u zvoniku su bila ova zvona:

a) Veliko zvono (campana maxima) nazvan »Barbara« promjera 124 cm, a salio ga Anton Šifer u Zagrebu 1799. Zvono je darovala Barbara Chiszak. Težilo je 1382 funte, a stajalo je 1692 for.

b) Malo zvono (campana minor), promjera 108 cm, a salio ga Martin Feltl u Grazu 1773.

c) Zvono promjera 92 cm, prelio ga Anton Šifler u Zagrebu 1799. iz starog zvona od 699 funti u novo težine 749 funti za 203 for.

d) Zvono promjera 78 cm, salio ga Anton Šifler u Zagrebu 1803.

e) Zvono promjera 47 cm, saliveno g. MDXXXVII. To je najstarije zvono u Koprivnici, a potječe, moguće, još iz stare crkve B. D. Marije.

f) Zvono promjera 39 cm. Salio ga Anton Weyer u Grazu 1726. (cinklek — mrtvačko zvono).[169]

Godine 1925. postavljeno je novo veliko zvono teško 1.115 kg. Isto je nabavljeno od tvrtke: Inž. I. X Bühl iz Maribora. Zvono je dopremom i podignućem stajalo 62.000 dinara. Na nje-

mu je slijedeći napis: »Muka gospodina našega Isusa Krista« (Passio Domini nostri Jesu Christi). »Saliveno i isplaćeno milodarima dobrih (kršćanskih katoličkih duša na slavu božju) i na spomen tisućgodišnjice hrvatskoga (kraljestva te na spomen prikazivanja) muke gospodina Isusa Krista u Koprivnici 1925.«

ŽUPNI DVOR. Župni dvor barokna je građevina na dva kata, a sagrađena je g. 1779. nakon velikog potresa g. 1778. Zapadna strana — do g. 1892. — bila je, do drugog kata, u tvrđavnom nasipu.

Nadgrobna kamena ploča uzidana na zapadnom pročelju potječe s početka 17. st. Na ploči je reljefni lik djeteta koje leži na jastuku. Okolo ploče uklesan je njemački napis:

HIER RUHT IN GOTT DES WOHLGEBORNRNEN HERRN HERRN FELLIXIN VON SCHRATENPACHS FREUHERRN AUF HEGGENPERG UND OSSTERNWITZ ERBFURSCHNEIDER IN STEUR (FUR DURH. H. H. FERDINAND E... ERZHER ZOGEN ZU OSSTREICH RATH UND OBERHAUPTMAN ZU COPREINITZ. AUCH SEINER FRAUEN GEMAHL. FRAUEN FRAUEN MARIA ELISABETH GEBORNE V. FREU. ZU EGG. LIEBES SUNDLEIN. NAMENS GOTTHARDT. DESSEN ALTER 5. MONAT GEWEST. WELICHER 21 IANUAR 1608..— IST VERSCHIEDEN.[170]

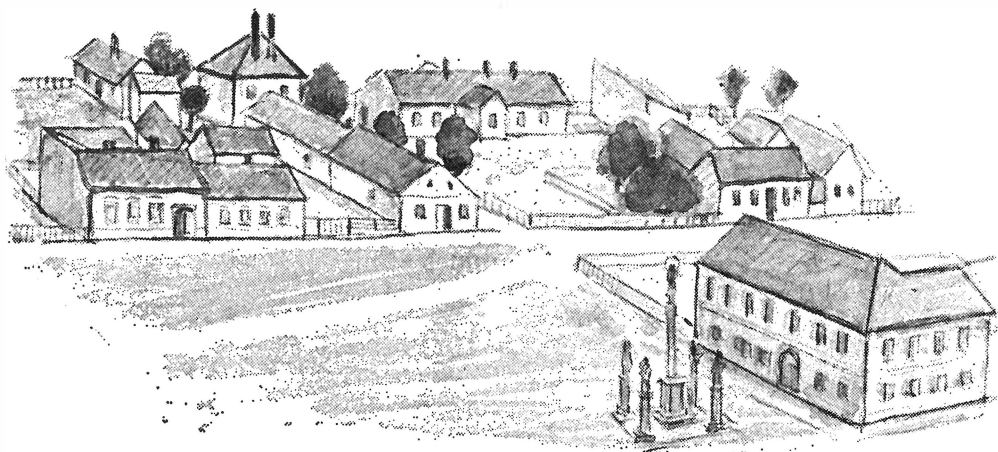
Na hodniku u drugom katu bili su uljeni portreti župnika sv. Nikole: Adama Žuvića, Josipa Berute i Antuna Kovačića, te Josipa Šavora, župnika u Malom Bukovcu.[171]

Posjed koprivničke župe bio je i Jagnjedovac. God. 1642. dao je koprivnički veliki kapetan pregledati i omeđiti naselje Jagnjedovac (u Bilogori), u koje je zatim naselio »Slovence«, radi vojničke službe.[172]

Obnovljeni Jagnjedovec imao je g. 1659. petnaest kuća (domova). Jagnjedovac (crkveno) pripada župnoj crkvi sv. Nikole u Koprivnici. Teritorij Jagnjedovca (i Reke) pripadao je Kamengradu, odnosno župi sv. Emerika (de sub castro Kuwar) odnosno — po Kneidingerovoj karti — Vojnoj Krajini. Po toj karti teritorij grada Koprivnice ostao je, otprilike, u granicama u god. 1356.

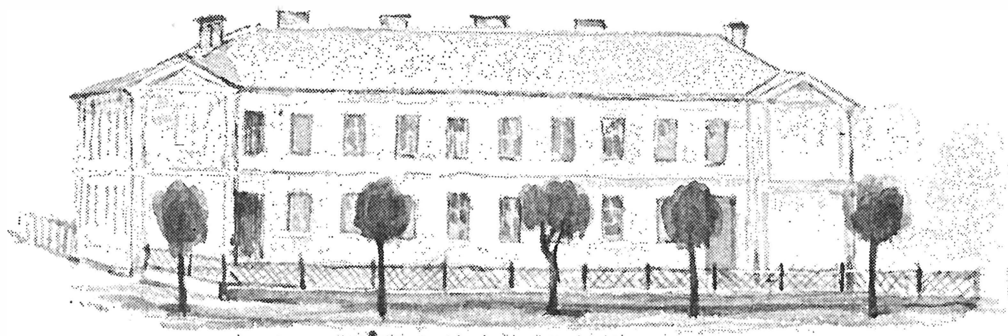
VIJEĆNIČKI TRG (TRG KRALJA ZVONIMIRA — TRG LEANDERA BROZOVIĆA) — Ovaj je trg nazvan po gradskoj vijećnici, sagrađenoj u 18. st. Na njezinom mjestu spominje se gradska vijećnica g. 1630. Kad je, u sadašnjoj Šetališnoj ulici (Nemčićevoj) pedesetih godina 19. st. sagrađena nova gradska vijećnica, u nju je bila smještena podžupanija, a poslije kotarski sud i gruntovnica. Pred vijećnicom su, u 18. st. bili postavljeni kipovi svetaca. Ovi kipovi su, oko g. 1863., preneseni u sredinu trga i postavljeni, kako još i danas stoje.

Unutar nasipa bila je stara oružana i stara škola. Obje zgrade porušene su, a na njihovom mjestu i susjednim ograđenim dvorištima g. 1891—2. sagrađena je pučka škola. Odostrag je stara gradska vijećnica, a desno kuće koje i danas postoje.

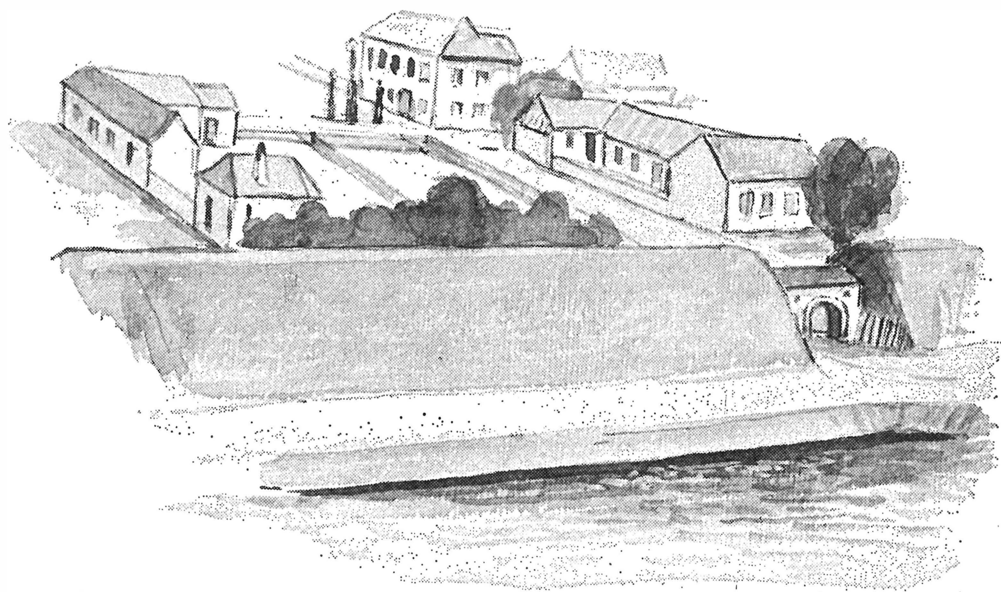
Viječnički trg (danas Trg. dr. L. Brozovića) — gradska viječnica (danas Muzej grada) izgrađena je u XVIII. stoljeću — prema nacrtu iz 1859.

Zgrada pučke škole podignute 1891. i 1892. godine

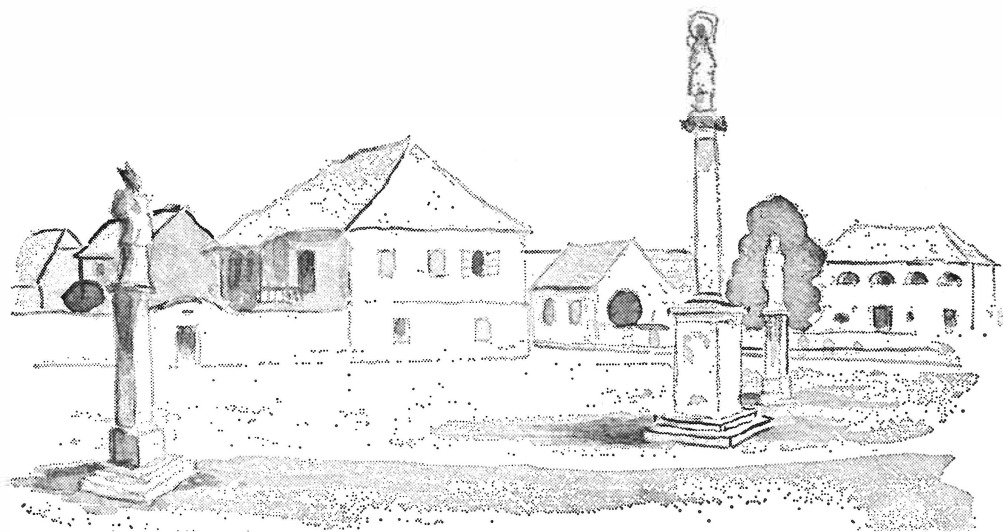
Župni dvor sa župnom crkvom sv. Nikole

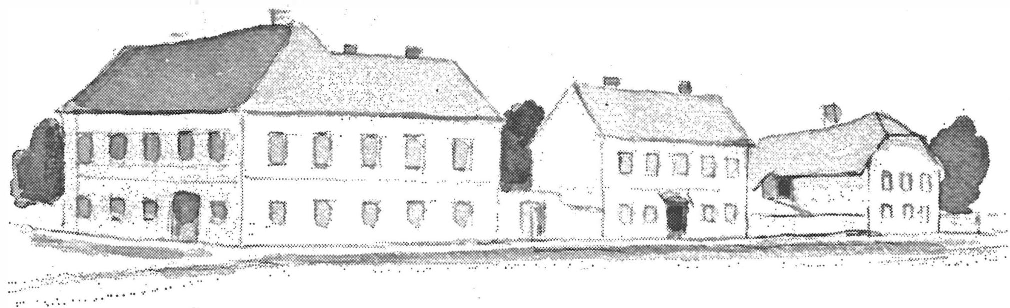

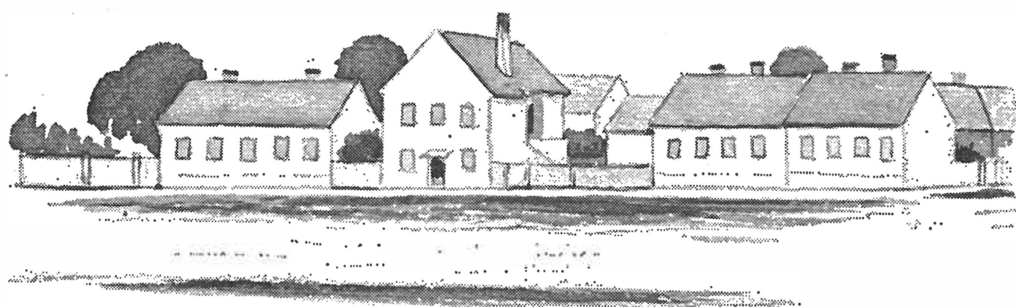
Mala vrata u koprivničku utvrdu —
prema katastarskoj mapi iz 1859.

Vijećnički trg 1918. godine

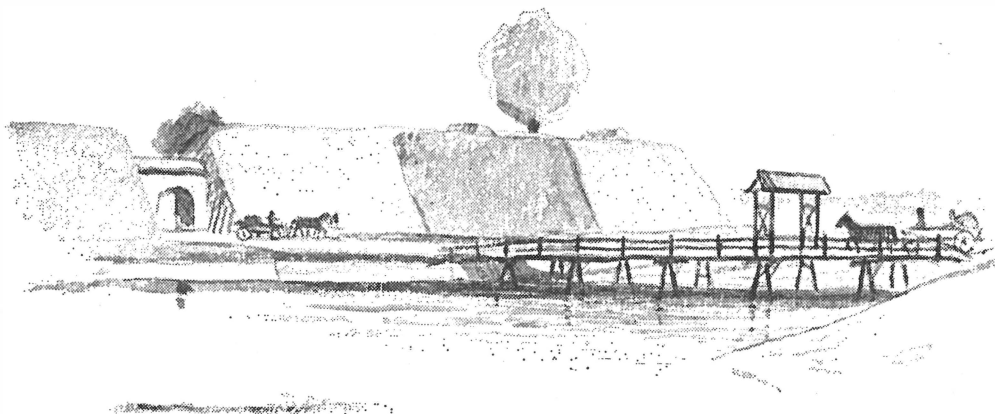

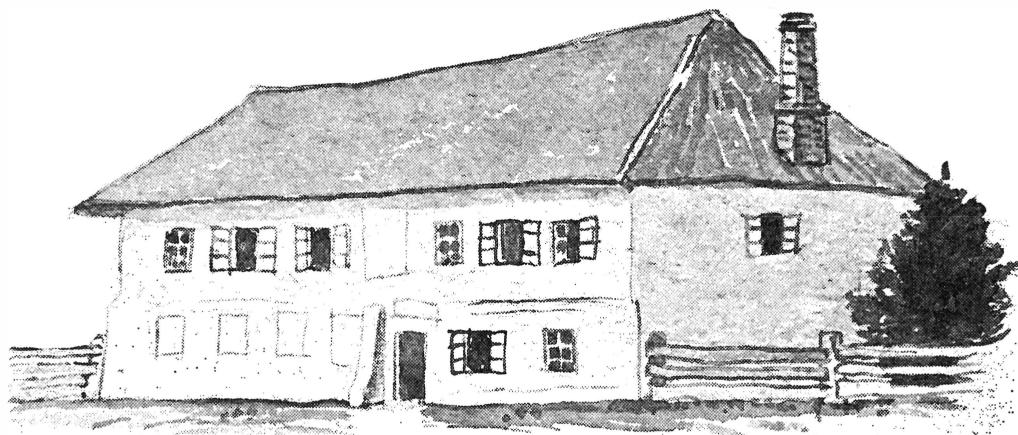
Kotarski sud oko 1918. godine

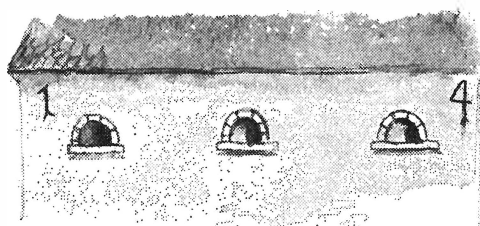
Ulica pred samostanom 1902. godine

Dvorski bastion i mala vrata — vrata srušena 1862., a nasip (bastion) 1908. godine

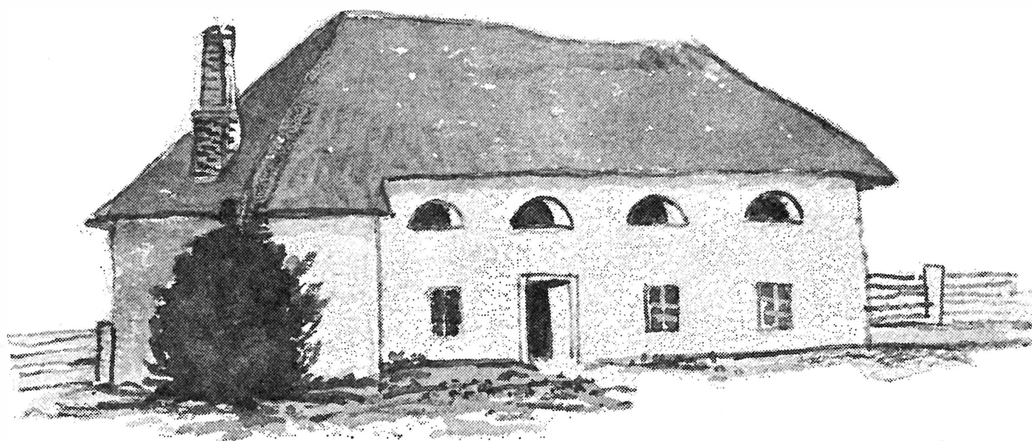

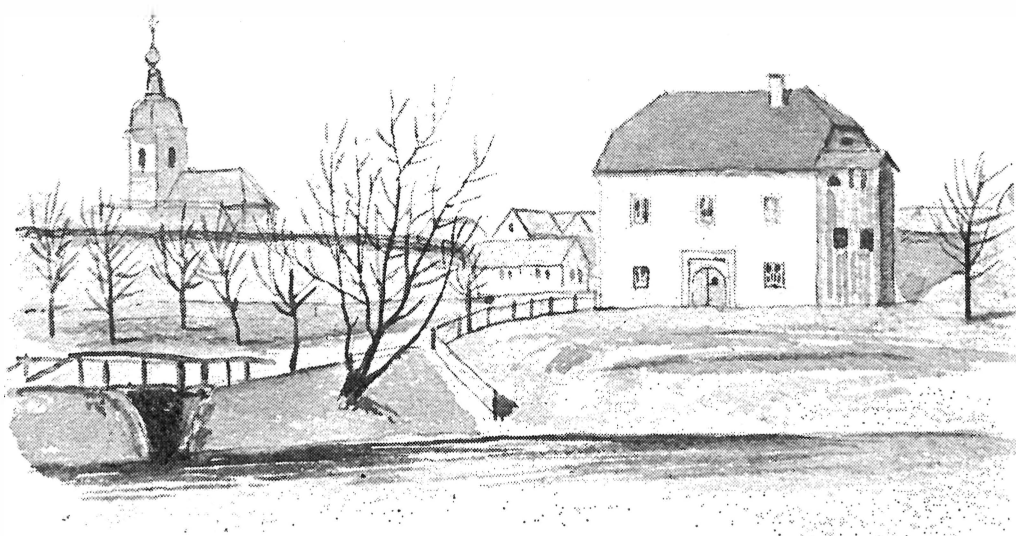
Krajiška kuća u Koprivnici iz XVIII. stoljeća (srušeno 1920.)

Izvorni oblik prozora oružane u Koprivnici (izgrađeno 1714.)

Krajiška kuća u Koprivnici iz XVIII. stoljeća (srušeno)

Izgled koprivničke oružane iz 1714. godine

DVORSKI BASTION I MALA VRATA — »Dvorski bastion«, »Mala vrata« i drven most s rampom, na putu u Starogradsku ulicu i u Križevce. Na bastionu je izrasla velika lipa. Vrata i most srušeni su g. 1862., a zemljom iz nasipa zasipan vodeni opkop. Sam bastion (i lipa na njemu) srušen je g. 1908.

Nedugo nakon preseljenja generalata i vojne posade iz Koprivnice u Bjelovar, godine 1768. koprivnička je tvrđava napuštena, a gradska se vrata više nisu preko noći zatvarala.

Iz dekreta od 10. travnja 1769. poznato je koje su zgrade pripadale Vojnoj Krajini: kuća zapovjedništva, zatvor (Profosey), glavna straža (Velika vrata), kuća tvrđavnog zapovjednika, generalatska ljekarna, stan kaprala, pisara, nadzornika oružja, spremište za topove i oružana.

Jedna od posljednjih gradnja vojnih zgrada u koprivničkoj tvrđavi bila je oružana. O njezinom postanku nema pisanih podataka. Jedino se sačuvao (oštećen) kronogram na samoj zgradi ispisan željeznim šipkama. Prema tome mogla bi g. 1714. biti godina njezinog postanka.

Oružana se, doduše u koprivničkoj tvrđavi spominje već i prije pod imenom »stara oružana«, a nalazila se uz zapadni bedem, na trgu između župne crkve i »malih vrata«.

Kada je g. 1768. koprivnička tvrđava napuštena, bila je napuštena i oružana. Uz ostale vojne zgrade grad je otkupio i oružanu. Ona je tada služila u različite svrhe — kao vatrogasno spremište, škola, stan i sl., kao kasarna (graničari?) itd.

Barokna zgrada oružane je (između dva rata) nestručno obnovljena i nakažena (g. 1934).

Franjevački samostan u Koprivnici — uglavnom sagrađen 1657. godine. Desno: samostanska zgrada iz 1685., a srušena 1923. godine

CRKVA I SAMOSTAN FRANJEVACA — Najstarija vijest o crkvi i samostanu franjevaca (male braće) u Koprivnici potječe iz g. 1290. Te je godine, naime, za vlade kralja Andrije II., ban Henrik Gisingovac podigao samostan i crkvu B. D. Marije u Koprivnici.

Isprava od 24. prosinca 1321. izdana u Budimu spominje franjevce u Koprivnici (fratribus minoribus de Kapruncha).[173]

O djelovanju franjevaca u Koprivnici zna se tek da je kraljica Jelisava, žena kralja Ludovika I. Anžuvinca, g. 1372. dala obnoviti taj samostan, nastradao za domaćih nemira.

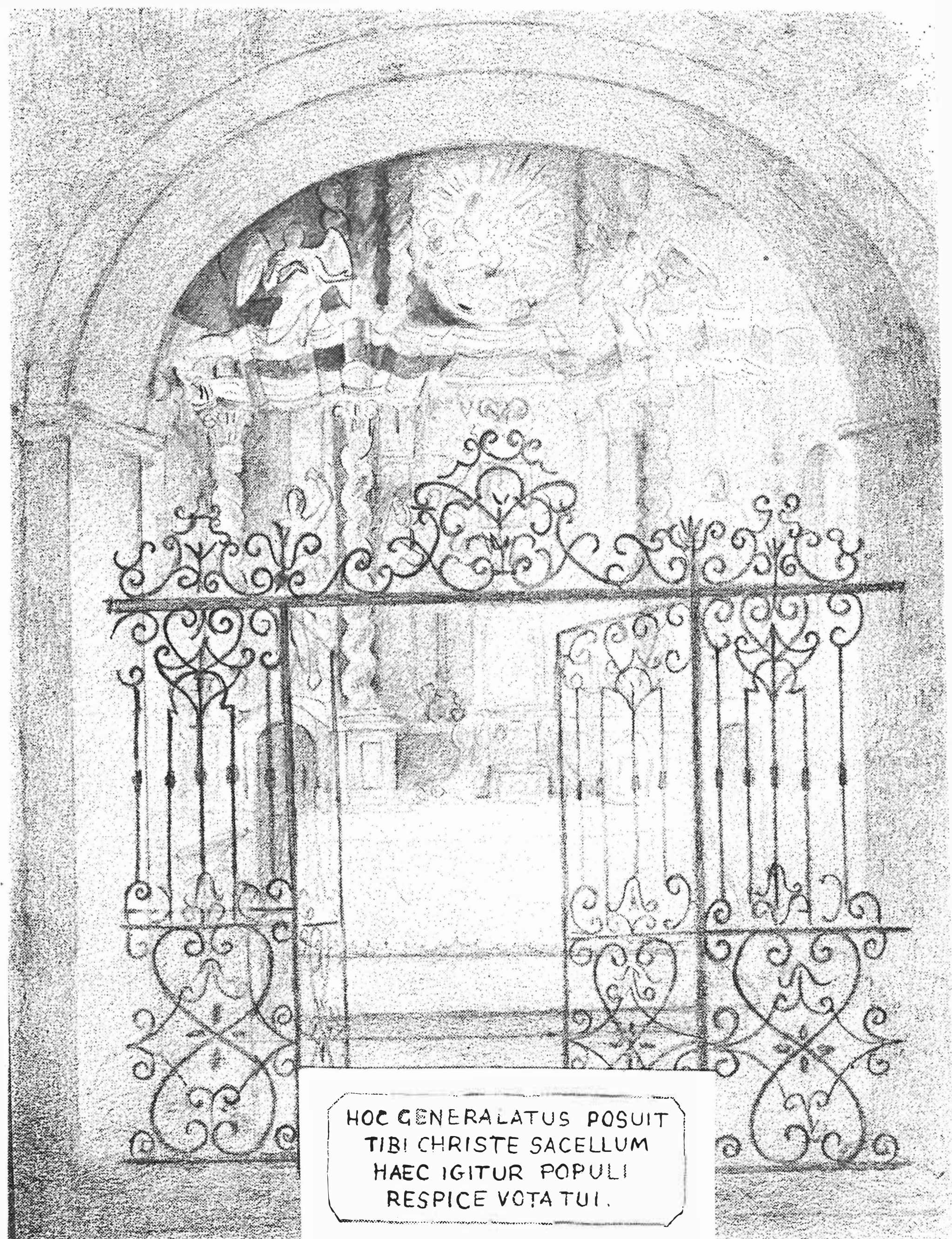
Prvotna franjevačka crkva bila je sagrađena na mjestu današnje crkve sv. Nikole, a i samostan je morao biti negdje u blizini. Nakon pada Virovitice u turske ruke g. 1552. franjevci su napustili svoj samostan i crkvu, iz straha od Turaka. Vijest od 18. rujna 1561. bilježi samostan kao napušten.

Početkom 17. st. (poslije g. 1606.) franjevci su se vratili u Koprivnicu i odmah uznastojali da vrate svoju bivšu crkvu i samostan, ali to im ni nakon dugogodišnjeg parničenja nije uspjelo.

27. veljače g. 1613. franjevci su kupili zemljište (unutar tvrđave) za svoj samostan.

Franjevci su — poslije 9. ožujka 1657. (»da ako bi se ze tem gosponi patri klošter podignuli« . . . Prothocoll. civium 1639—1695.) — uz južni nasip unutar tvrdnje sagradili nov samostan na mjestu gdje su još i sada njegovi ostaci. Uza samostan počeli su graditi i crkvu sv. Antuna Padovanskog.

Samostanskoj zgradi sagrađenoj godine 1657. prigrađena je i god. 1685. do-

Vrijedan barokni oltar sv. Salvatora u franjevačkoj crkvi

vršena veća samostanska zgrada (s refektorijem oslikanim freskama). Ta je zgrada srušena god. 1923.

God. 1692. dala je gospođa **Regina Barbara Altenbacher** uz južni crkveni zid sagraditi kapelicu B. D. Marije Lauretanske. God. 1730. ova je kapelica popravljena, a 8. studena g. 1778. potresom oštećena toliko da je g. 1816. morala biti uklonjena. Iste godine uz južni zid crkve prigrađen je hodnik s izlazom pod zvonik. Nad ovim prizemnim hodnikom bio je sagrađen i hodnik u katu s ulazom na propovjedaonicu i s ulazom na kor (s orguljama), a s ovoga u zvonik. Ovi hodnici postoje i danas.

U kripti kapele B. D. Marije Lauretanske bili su sahranjeni:

— g. 1721. Illustrissima domina Anna Comitissa de Konighszökh,

— g. 1735. Mense Decembri Illustrissimus Dnus Comes Ladislaus de Keglevich S. Caeo Regiae Maiestatis Consiliarins, Inclyti Generalatus Varasdinensis vicekollonelus et perpetuus Comes de Posega, sepultus est in medio Capelle Lauretanae.[174]

Na sjeverni zid crkvene lađe prigrađena je kapela sv. Salvatora, najljepši barokni spomenik u Koprivnici. Na luku nad vratima ovaj je natpis:

HoC generaLatVs posVIt
TIbl ChrIste saCeLLVM
haec Ig ItVr popVLI
respiCe Vota TVi

Na ulazu (iz crkvene lađe) postavljena su vrata iz kovanog željeza. Oltar sačuvan u prvotnom obliku, jedan je od najljepših oltara u Podravini, a posvećen je Salvatoru (Spasitelju), čija je slika (uljem) u sredini oltara.

Sliku sv. Salvatora (Spasitelja) darovao je samostanu general Đuro Kengyel g. 1766. Drugu, isto takvu sliku, darovao je župnoj crkvi u Virju. (Po legendi izvornu sliku sv. Salvatora donio je iz Rima u Prag češki kralj i njemački car Karlo IV. U Tridesetgodišnjem ratu bila je prenešena u Chrudim u Češkoj, gdje su je švedski vojnici proboli, a na probođenom je mjestu, navodno prokrvarila. Od g. 1679. smatrana je čudotvornom, osobito za kuge g. 1681. i 1713.).

Ispod krova (pjevališta) nad vratima koja vode u hodnik (u prizemlju) uzidana je kamena ploča s ovim natpisom:

1692
Hoc sacellum laurentanii
ad honorem B. V. fiericuravit
nob. De na Regina Barbara
Altenbaherin vidua.

o
Sacr. V. uni pro Defunctis
Die 5 marty celebra
ndo oblige P. P. et Va

Na koru — nasuprot glavnog oltara — bile su barokne orgulje. Na ovim orguljama svirao je i stvarao svoja glazbena djela franjevac o. Ferumat Pintarić.[175] Ove su orgulje uništene, a mjesto njih postavljene orgulje iz židovskog hrama u Koprivnici.

U svetištu crkve je glavni oltar posvećen sv. Antunu Padovanskom. Oltar je (nestručno) obnovljen. Lijevo i desno u kapeli sv. Salvatora. Na čeonoj ploči sjedala urezane su brojke. U crkvenoj lađi su dva oltara, jedan posvećen Majci božjoj, pomoćnici kršćana, drugi sv. Franji Ceriškom. (Ovi su oltari obnovom izobličeni.) Na južnom je zidu, s ulazom iz hodnika u I. katu, barokna propovjedaonica izvorno sačuvanog oblika. U crkvenoj lađi smještena su i sjedala (klupe), lijep barokni rad, moguće je domaćeg majstora.

Za proslavu 700-stote godišnjice smrti sv. Franje ceriškoga franjevci su g. 1927. do tada drven krov tornja svoje crkve zamijenili bakrenim, zadržavši pri tome izvorni oblik krova tornja iz 17. st.

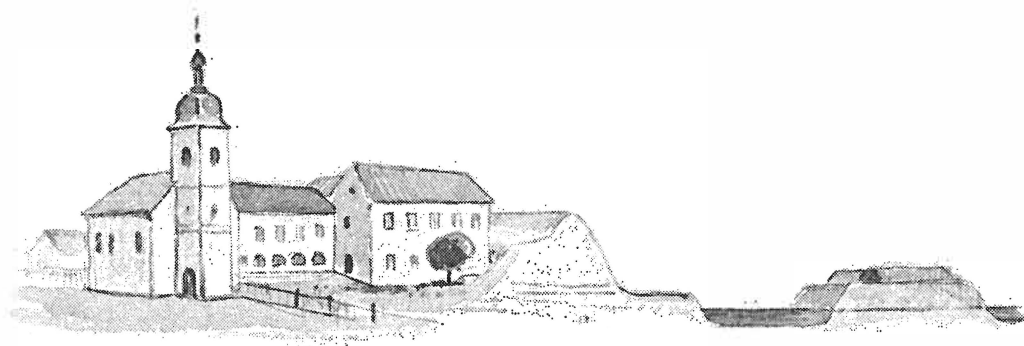
Ispod crkvene lađe još je i danas grobnica (kripta), u kojoj su sahranjivani franjevci, ugledni građani i vojnici (časnici). Posljednji, koji je sahranjen u kripti bio je o. Auzelmo Bolenji (umro 21. siječnja 1868.). Godinu dana poslije izdan je zakon, koji je zabranio sahranu mrtvaca u crkvenim grobnicama.

U crkvenom zvoniku do prvog svjetskog rata (1914 — 1918) bila su ova zvona:

a) »Sv. Antun«, promjera 85 cm, sliven od dva starija zvona troškom od 929 forinta za vrijeme gvardijana Serafina Mekavca g. 1820.

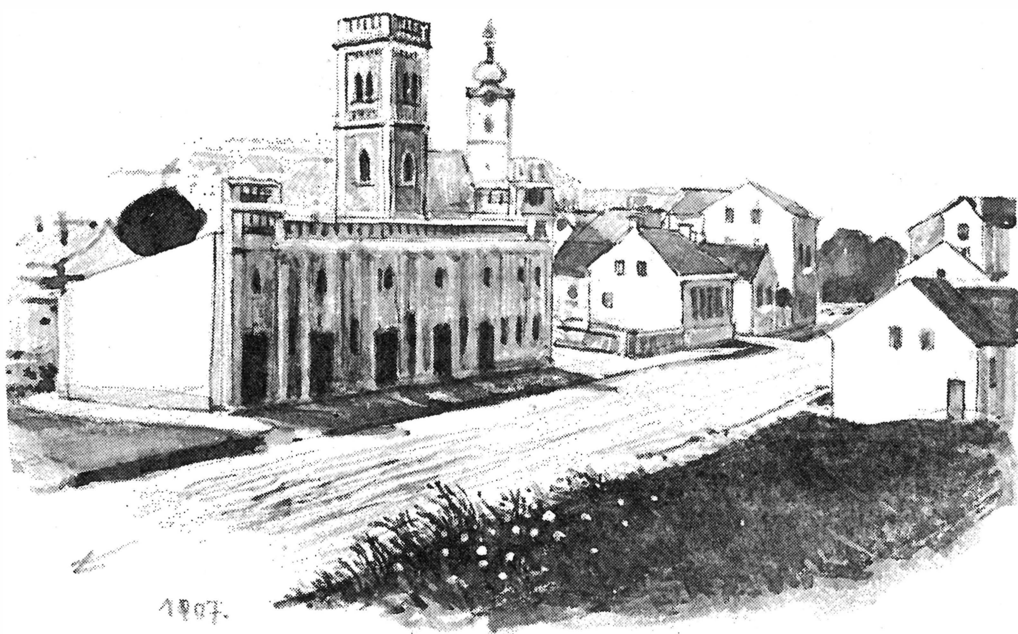
b) »Sv. Marija«, promjera 80 cm, salio Anton Papst u Varaždinu g. 1858. za vrijeme gvardijana Kristoforova Grišića.

c) »Šestak«, prelio ga iz starog zvona Anton Papst u Varaždinu g. 1879. Na starom zvonu bila je oznaka F. A. W.

Franjevački samostan nalazio se tik do bedema koprivničke utvrde

Vatrogasni dom u Frankopanskoj ulici izgrađen 1906. godine

1721, a povrh nje izreka: A fulgore et tempestate libera nos Domine. Na novo zvono prelivena su četiri reljefa: 1) Križ s B. D. Marijom i apostolom Ivanom, 2) Krunisanje B. D. Marije, 3) Sv. tri kralja i 4) Obraćenje sv. Pavla.

Zvona pod a) i c) su uništena (prelivena u topove i sl.).

Danas su u zvoniku ova zvona s ovim natpisom:

a) Saliveno milodarima pobožnih duša za župnika Stjepana Pavunića. Livarna zvonov inž. J & Bühl Maribor 1927.

b) zvono s ovim napisom:

»Nabavljeno uz pripomoć građanstva god. 1935. za franjevačku crkvu sv. Antuna u Koprivnici. Salio Kvirin Lebiš Zagreb god. 1936.«

c) »Sv. Marija« s ovim napisom: Transfusa sub gvardisno Patre Chrystoforo Grisich Fusa per Antonium Papst Varaždin 1858.

GRAĐENI SPOMENICI IZVAN TVRĐE. ULICE — Kada se krajem 16. st. gradila moderna koprivnička tvrđava, iz strateških je razloga trebao oko nje prazan (»brisan«) prostor. Toga radi uklonjene su sve kuće i druge zgrade na »puškomet« udaljenosti od tvrđave, a stanovnici preseljeni, većinom u sjeverozapadno gradsko područje, koje je, uostalom, bilo i manje izloženo naletu neprijatelja.

Iz godine 1659. sačuvao se vrijedan opis Koprivnice i njezine tvrđave u izvješću Andrije Vinkovića o kanonskoj vizitaciji u Koprivnici. On je zabilježio, da u koprivničkoj tvrđavi ima 80 kuća, da se u gradu nalazi učitelj, koji je ujedno i crkveni orguljaš, a izvan tvrđave da su ulice **Jamborica, Pijačna, Duga, Ciglenečka, Gibanična** i **Špoljarska** i da ima 10 predgrađa (naselja) i to: **Banovec, Dubovec, Miklinovec, Futakovec, Krupčina, Popovec, Severovec, Veliki** i **Mali Brežanec** i **Bregi.**

Stara predgrađa, naselja građana slobodnih seljaka, ostala su na svome mjestu do danas: **Banovec donji, Banovec gornji, Severovec, Miklinovec,** (s ulicom Kočec), **Brežanec stari, Brežanec novi** (prvi ili drugi), **Dubovec** (s ulicom Klisa), **Futakovec** (god. 1659. navodi se tu kao kućevlasnik Đuro Futak), Ribnjak (nije ubiciran), **Ciglenica,** Špoljarska ulica uz potok Koprivnicu (nekad villa ferrea) nekad naseljena bravarima (špoljarima).

Krajem 17. st. navodi se **Gibanična ulica** kao villa **Gibanica.** Nekako u isto doba navodi se i **Lenišće,** danas ulica uz cestu prema Novigradu. Tu je bilo **vojničko vježbalište** i **jahalište** (Reitschule u 18. st.), sada **stočno sajmište.**

Ulica na cesti prema Varaždinu zvala se je još početkom 20. st. **Jamborica,** a ulica uz nju, sjeverno, **Duga ulica** naseljena obrtnicima raznih struka.

U tvrđi bile su **Gospodska, Vijećnička** i **Oružanska** ulica, te **Vijećnički trg.**

God. 1835. Koprivnica je (bez predgrađa Bregi) imala 750 kuća i 2650 stanovnika. God. 1847. Koprivnica je imala 750 kuća i 2646 stanovnika. Znatniji porast stanovništva u Koprivnici zabilježen je g. 1885. uslijed priliva Židova, Zagoraca i Slovenaca. Broj stanovnika Koprivnice te je godine bio 3120.

God. 1866. Koprivnica je imala 639 kuća i 3224 stanovnika, a od toga Nijemaca 21, Mađara 23, Talijana 2 i inih 131. Po vjeri bilo je 3063 katolika, grčko istočnjaka 40, židova 119 i luterana 2. Škole su bile dvije, sa 7 učitelja, 166 učenika i 133 učenice.[176]

Godine 1890. Koprivnica je imala 1092 kuće i 6512 stanovnika, od toga katolika 6036, grkokatolika 1, grčkoistočnjaka (srpsko pravoslavnih) 72, evangelista 5 i židova 398. U ukupan broj stanovnika ubrojeno je: 1394 stanovnika predgrađa Bregi (u 302 kuće).

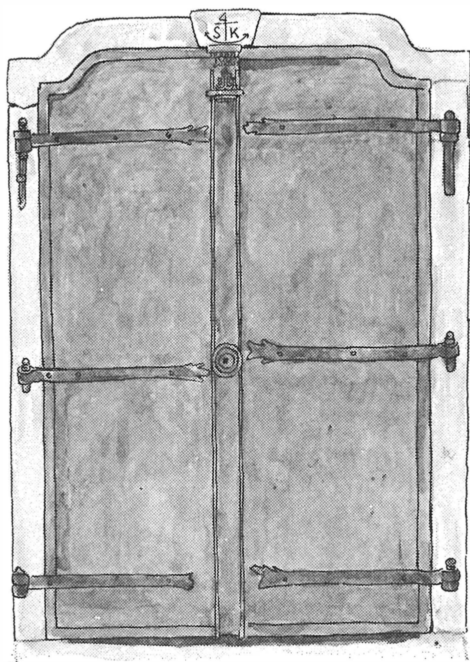
U školama bilo je 1898. oko 600 učenika i oko 100 šegrta, 5 učitelja, 5 učiteljica i 1 kateheta. Škola u Bregima imala je 2 učitelja.[177]

U ovom opisu prikazani su trgovi i ulice naseljene obrtnicima, trgovcima i činovnicima. Imena trgova i ulica bila su u upotrebi početkom 20. st., a poslije su mijenjana: Zrinski trg, Jelačićev trg, Florijanski trg, Jamborica, Duga ulica, Ivanska ulica, Dravska ulica, Banovec gornji, Svilarska ulica, Marovska ulica, Kaniška ulica, Futakovec, Bolnička ulica, Lenišće, Starogradska ulica, Plinarska ulica. Ulice u predgrađima, naseljene seljačkim življem, u svom su opisu prikazane samo djelomično.

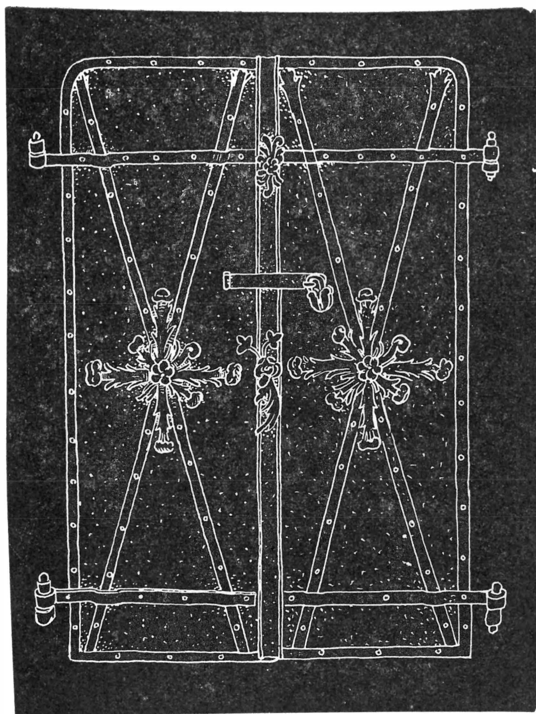
ZRINSKI TRG (danas Trg maršala Tita) nazvan je ovako g. 1866. povodom sigetskih svečanosti, koje su o 300-toj godišnjici pada Sigeta i smrti njegovog branitelja bana Nikole Zrinskog, održane diljem Hrvatske, pak i u Koprivnici.

Trg maršala Tita (tada Zrinski trg) oko 1860. godine

Željezna vrata na ulazu u trgovinu obitelji Kušević na Florijanskom trgu

Željezna vrata na trgovini muškom odjećom trgovca Hinka Švarca

Gradska vijećnica — od 1856. do 1892. ovdje je bila pučka škola

U vijećničkoj dvorani, u I. katu, do god. 1918. bile su na zidovima uljene slike nekih vladara i članova vladarske kuće. Godine 1939. ove slike su dane (gradski vijećnik Milivoj Somogji) na čuvanje u varaždinskom muzeju. God. 1946. vraćene su i dane u Muzej grada Koprivnice.

U vijećnici je bila izložena kopija karte gradskog teritorija iz g. 1766. dvorskog mjernika Leopolda Kneidingera. Izvornik ove karte pohranjen je g. 1927. (vijećnik Somogji) s drugim izvornim listinama u Državnom arhivu u Zagrebu.

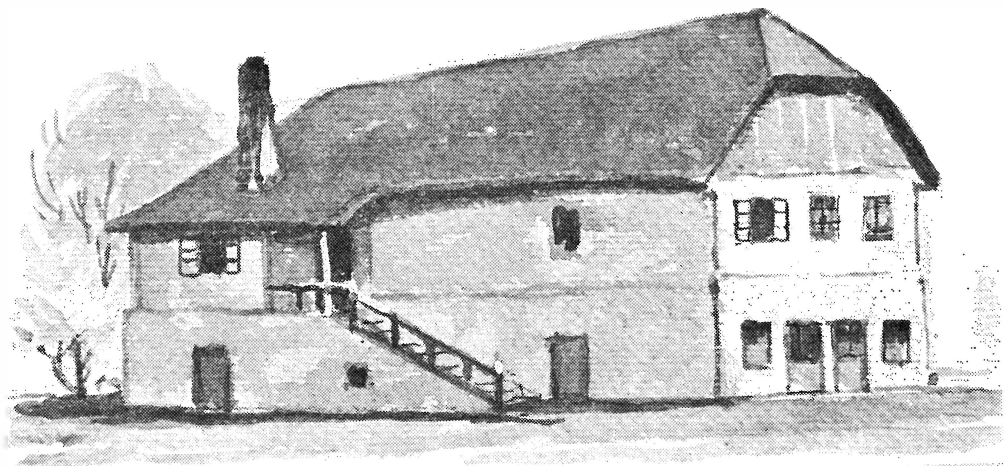
Uz zgradu gradske vijećnice prigrađena je (za vrijeme »vladinog povjerenika« Kolomana pl. Matačića) god. 1892. zgrada u kojoj je u prizemlju bilo smješteno **gradsko redarstvo** (črlena lampa) a u katu neki gradski uredi.

Izgled glazbenog paviljona u gradskom parku 1927. godine

ŠETALIŠTE — Još prije nego što je srušen Genebüllerov bastion i njegovom zemljom zasuta opkopna graba (varoška graba) na mjestu današnjega gradskog šetališta (parka) umirovljeni graničarski major Grigorije (Glišo) Roksandić c. k. kotarski predstojnik zasadio je na vanjskom rubu ove grabe, od pravoslavne crkve do gradske vijećnice, javorove drvorede (koji postoje još i danas). To je bilo g. 1863.

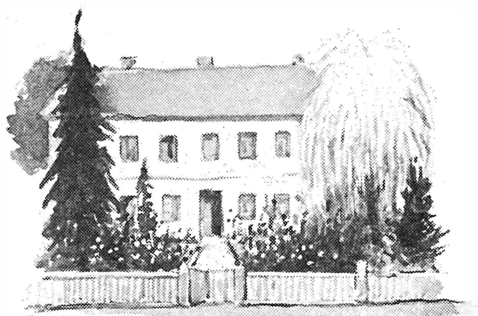
Ovo šetalište je uređeno za vrijeme uprave gradom vladinog povjerenika Kolomana pl. Matačića (g. 1891-93.). Tada je gradskim vrtljarem bio Dragutin Ruhl. U sredini parka g. 1896. postavljen je na podnožju od kamenja 1894. god. neke stare građevine (moguće i Kamengrada i franjevačke crkve B. D. Marije) drven paviljon, djelo domaćeg stolara **Antuna Rogine** (paviljon je bio izložen na tkzv. milenijskoj izložbi u Budimpešti). Paviljon je služio za koncertne priredbe gradske glazbe.[178]

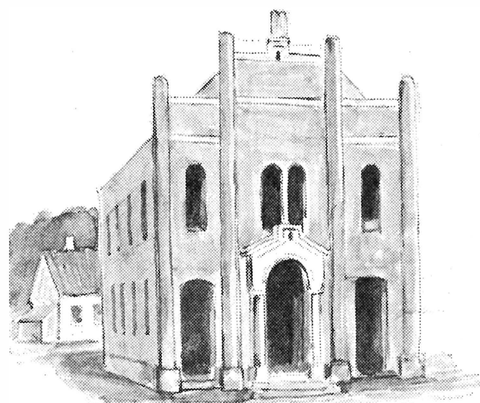

Kapucinska misija (samostan) — rekonstrukcija po predaji

Židovska sinagoga u Svilarskoj ulici, sagrađena 1875., a restaurirana 1937. godine (arhitekt Slavko Lövy)

Kuća Vargović u Svilarskoj ulici 1912. godine

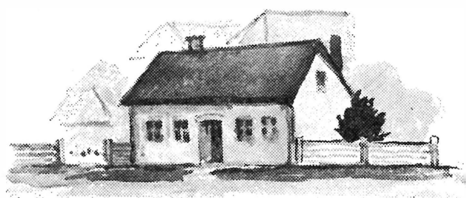

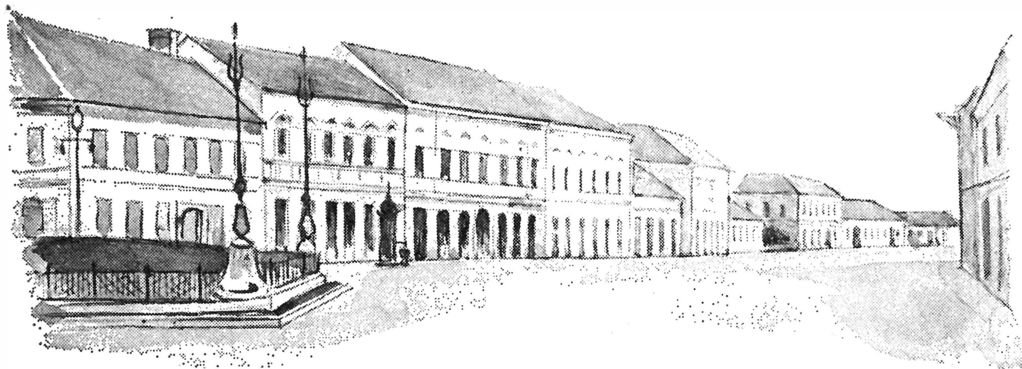
Kuća Brozović koncem prošlog stoljeća

SVILARSKA ULICA — Tlocrt svilarske ulice: 1. kapucinski samostan 2. kuća Brozović, 3. židovska sinagoga, 4. kuća Vargović, 5. svilana i 6. tiskara za tekstil.

Ova ulica je ime dobila po svilani, a prije se zvala Bezgova ili Klakova ulica. 1. Tu je bio (po predaji) kapucinski samostan (misija), zatim 2. kuća Brozović 3. židovska sinagoga, sagrađena g. 1875., a restaurirana g. 1937. (ing. arhitekt Slavko Löwy). Straga židovska vjerska škola, 4. kuća Vargović,[179] 5. svilana (dra Bastašića).

Svilana dr. Bastašića u Svilarskoj ulici

Trg Republike oko 1927. godine

JELAČIĆEV TRG (danas Trg Republike) — Ovaj trg nazivao se g. 1800. »Forum sancti Crucis«, po raspelu koje je do g. 1900. stajalo na raskršću pred svratištem »Zlatni križ«. (Crtež je po fotografiji (u M. G. K.) iz dobe prije pregradnje ovoga svratišta. Svratište je pregrađeno i modernizirano g. 1900.).

Svratište »K zlatnom križu» prije pregradnje 1890. godine

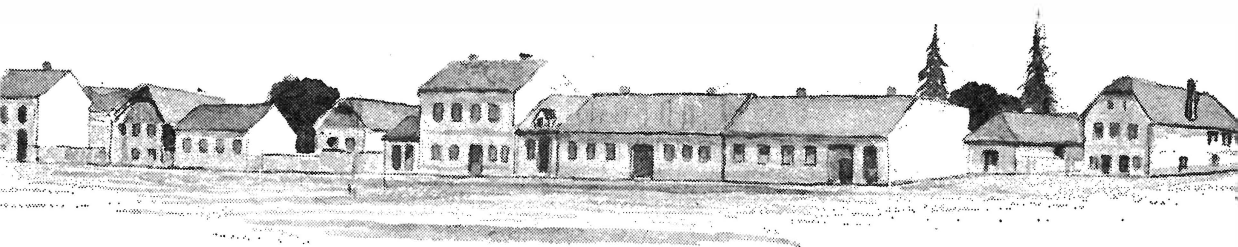
Florijanski trg (danas Trg bratstva i jedinstva) s kapelicom sv. Florijana (danas srušeno)

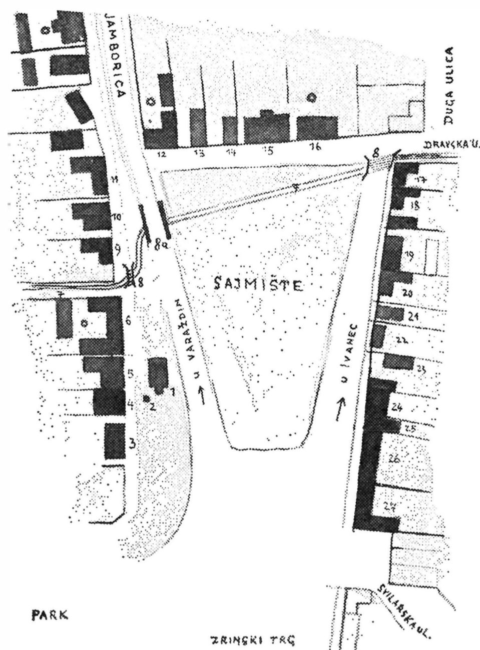
FLORIJANSKI TRG (danas Trg bratstva i jedinstva) — Florijanski trg, nazvan po crkvici sv. Florijana, u novije doba (g. 1970.) Trg se razvio krajem 17. i početkom 18. st. Radi blizine vode (u gradskom opkopu) na njemu su se smjestili koprivnički obrtnici kožari. Jak zadah neučinjenih i učinjenih koža doveo je kožare do spora s krajiškim pukovnikom Mikašinovićem, koji je imao kuću u blizini trga.

Južnu stranu trga presjecala je cesta iz tvrđe, odnosno iz Đurđevca u Varaždin. Sjevernom stranom vodio je put (kroz Dugu ulicu i Banovec) u Ivanec. Povremeni potočić iz »Vuličke« tekao je ispod zidanog mosta na Varaždinskoj cesti u Ivanec, u Dravsku ulicu.

Najstarije kuće bile su sagrađene od drva i pletera omazanog ilovačom, a krivene slamom. Jedna od njih, prizem-

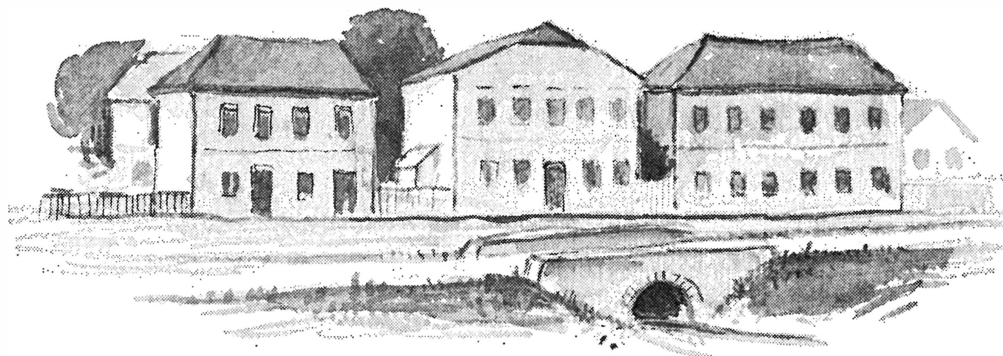
Florijanski trg 1904. godine

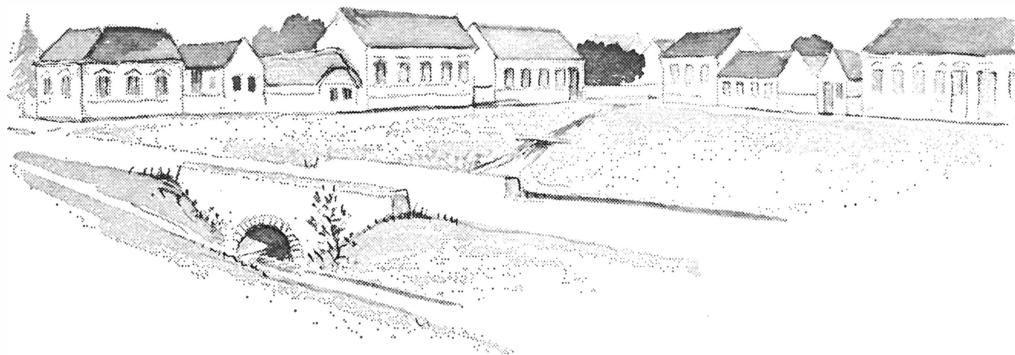

Tlocrt Florijanskog trga na prijelomu stoljeća (danas Trg bratstva i jedinstva)

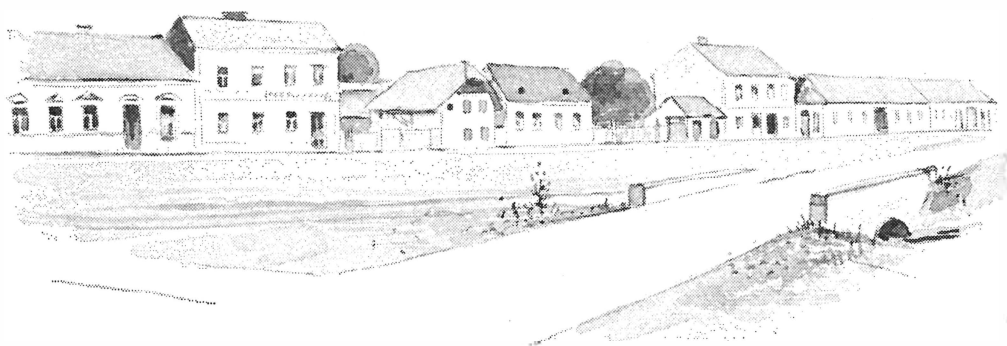
Detalj s Florijanskog trga koncem prošlog stoljeća (u sredini zgrada stare pošte)

Zapadna strana Florijanskog trga 1907. godine

Sjeverna strana Florijanskog trga 1907. godine

nica na zapadnoj strani trga, održala se do najnovijih dana (g. 1920.) Veće, jednokatne kuće bile su građene od cigle, drva i pletora omazanog ilovačom, a pokrivene šindrom (drvenim daščicama). Jedna od njih održala se do danas (kuća u »Vulički« nasuprot svratišta »K caru austrijskomu« — srušena je i ova kuća 1966. godine).

Zidanice su se počele graditi početkom 19. st. (»Pošta«, Svratište »Car« i dr.).

Na trgu je g. 1735. do 1937. sagrađena zidana crkvica sv. Florijana i podignut stup s kamenim likom toga sveca. Crkvica je porušena g. 1891. Na trgu su se održavali i sajmovi (sve do asfaltiranja cesta u Varaždin i Ivanec i uređenja parka između ovih cesta.)

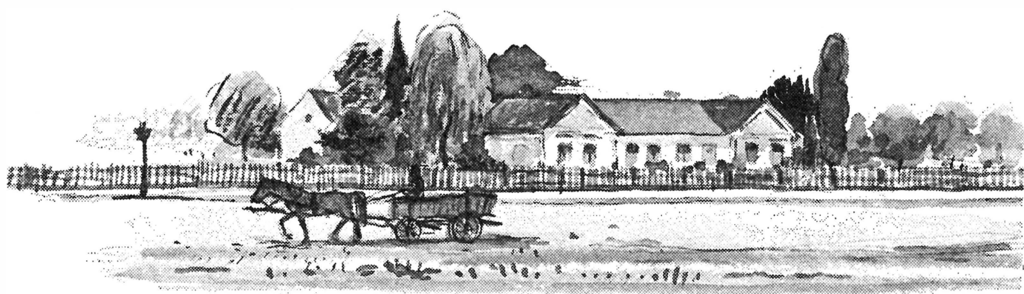
Na ovom trgu bila je i gradska ubožnica, porušena poslije g. 1742., a nova je postojala već u siječnju g. 1746. Ubožnica je g. 1765. preseljena u bivše vojno spremište (domus annovaria) u tvrđi.

Sjeverna strana Jamborice (danas Ulica Ive Marinkovića) početkom ovog sto-

Jamborica početkom ovog stoljeća ljeća

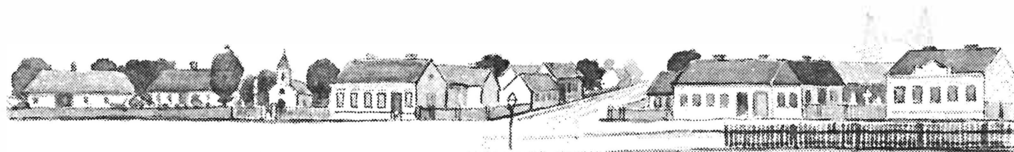
I ovako je izgledala Jamborica početkom ovog stoljeća (Toplakova kuća)

JAMBORICA — Uz cestu, koja iz Koprivnice vodi u Varaždin (danas Ive Marinkovića), u ulici nekad **zvanoj Jambrovica** (Varaždinska ulica), sagrađena je god. 1737. crkvica Žalosne Majke Božje u Grantulama. Neobično ime »grantule« dolazi od talijanskog »Santa Mariadi grande dolore« (gran dolore, grantule). Na mjestu crkvice bio je, oko god. 1706., postavljen kip Sedam žalosti Majke Božje. Ovome kipu hodočastili su Koprivničani i pravili zavjete. Kapelica je prvobitno imala drveni tornjić, koji je oko god. 1800. zamijenjen novim, zidanim.

Prothocolum civium lib. reg. civ. Caproncensis, svezak os 1639. — 1695. bilježi 20. kolovoza 1648.: ... najprvo poleg Rukleve okopnice i poleg Grantuli dve rali . . .«

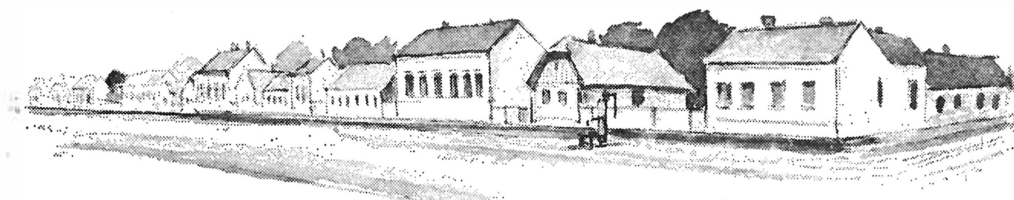
Sjeverna strana Jamborice početkom ovog stoljeća

Jamborica sa crkvicom (kapelicom) Grantule početkom ovog stoljeća

Marofska ulica početkom ovog stoljeća

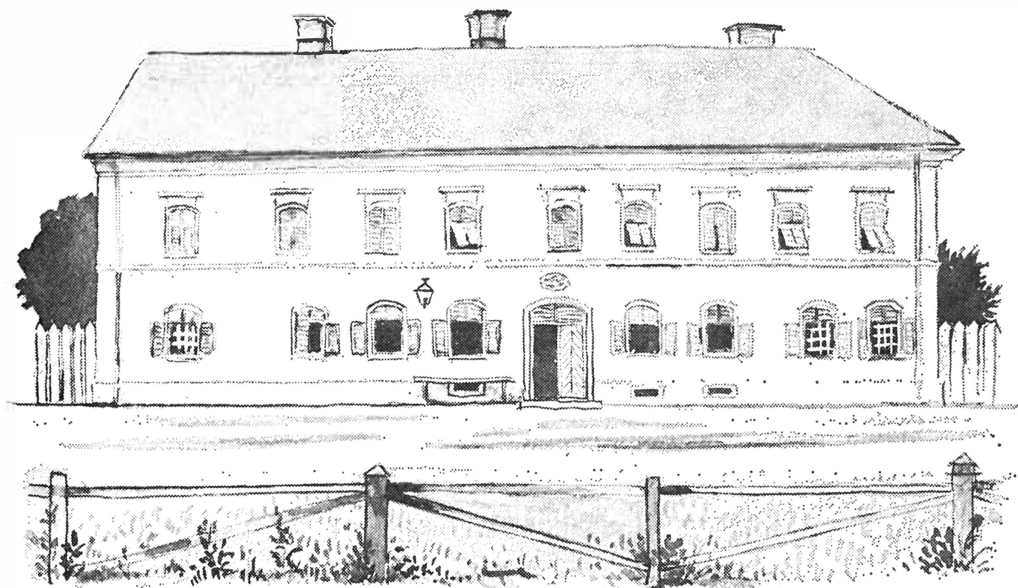

Duga ulica početkom ovog stoljeća

Gornji Banovec 1915. godine

Gradska vijećnica do 1892. godine

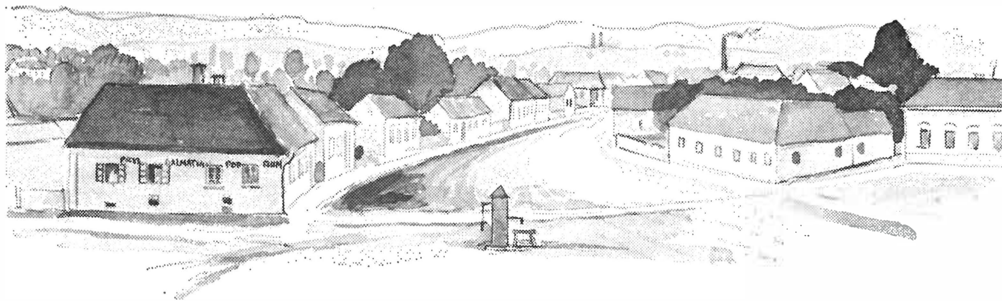

ŠETALIŠNA ULICA (danas Nemčićeva) — Zgrada gradske vijećnice je srušena, da se na njezinom mjestu sagradi »gradski hotel«, gdje bi se usredsredio sav kulturni život grada. Već je u dvorištu bila sazidana zgrada s velikom dvoranom, ali je g. 1894. srušena na nalog bana Khuena, radi opozicionalnog stava koprivničkih građana.

Na mjestu vijećnice (srušene g. 1892.) sagrađena je g. 1900. zgrada kotarske oblasti. Graditelj je inž. Carnelutti iz Zagreba.

Treća kuća od Kotarske oblasti, bidermajerska je prizemnica, nekad vlasništvo obitelji Nemčić. Kada je 20. svibnja 1838. umro Ivan pl. Nemčić, gradski vijećnik (senator) u Koprivnici, ovu je kuću naslijedio njegov sin, pjesnik Antun pl. Nemčić. U toj kući Antun je proveo svoju mladost i ovdje su nastale nekoje njegove pjesme, a sigurno je da je svoje »Putositnice« pisao u svome vinogradu u Starom Gradu (vilegiaturi) kako to sam navodi u predgovoru toga djela. Nakon pjesnikove smrti, njegova sestra Elizabeta Baiš (Paiš) prodala je kuću Antunovu drugu Ivanu Vrančiću, poštaru u Koprivnici.

Na ovu kuću postavljena je spomen ploča s ovim natpisom:

»Pod pikom« — Banski trg početkom ovoga stoljeća

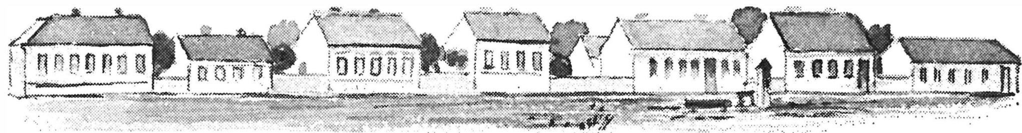
U ovom drevnom domu
za mladih je dana
pjesnik
ANTUN pl. NEMČIĆ GOSTOVINSKI
stihove pravio i Hrvatsku slavio
Viteški red hrvatskoga zmaja i
građani grada Koprivnice
15. VIII. 1943.

BANSKI TRG (danas Trg mladosti) — Prije nego što se izgradilo sajmište na »Lenišču« (bivšem rajtšulu) ovdje su se održavali stočni sajmovi. Koprivnički sajmovi od davnine su bili poznati i na glasu kao najjači sajmovi u Podravini.

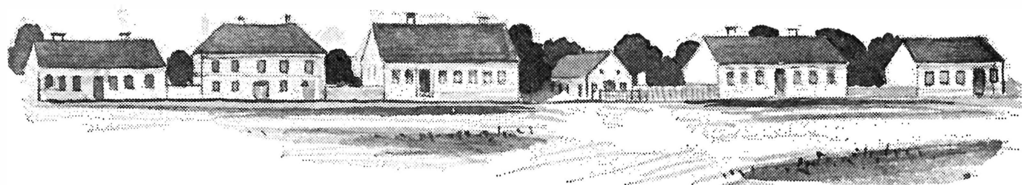
Do najnovijeg je vremena grad Koprivnica imao pravo održavanja šest godišnjih sajmova.[180] Sajamsko pravo izda-

Sajam na Banskom trgu oko 1890. godine (danas Trg mladosti)

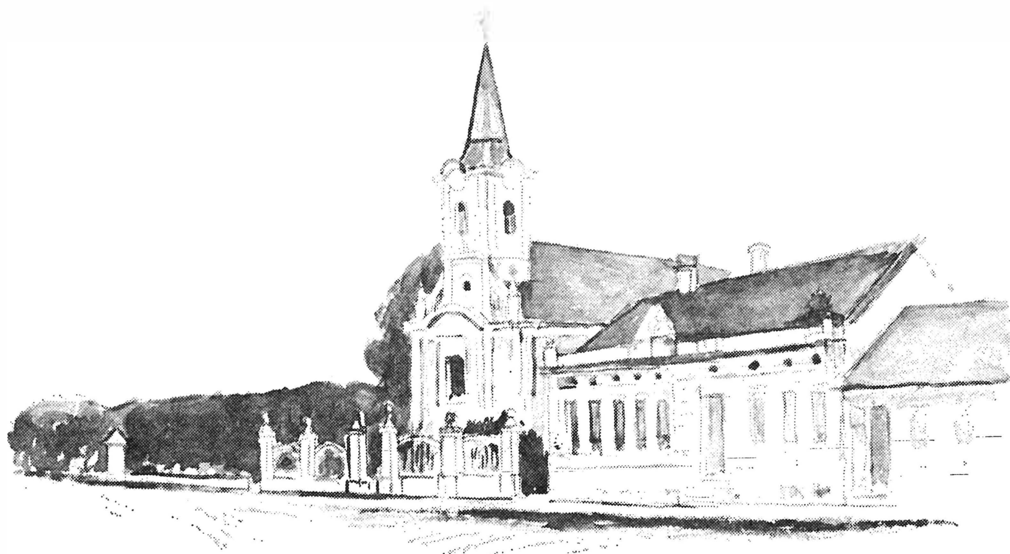

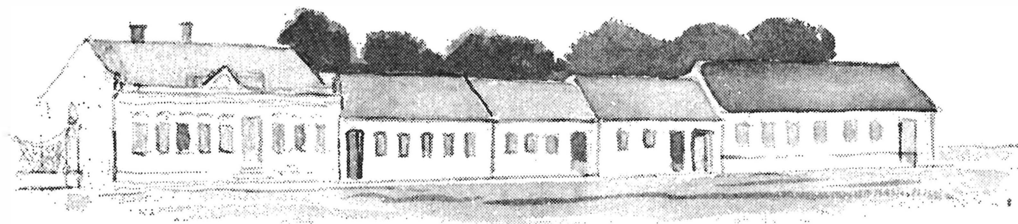
Južna strana Banskog trga početkom ovog stoljeća

Zapadna strana Banskog trga na prijelazu stoljeća

Istočna strana Banskog trga — pravoslavna crkva i stara pošta

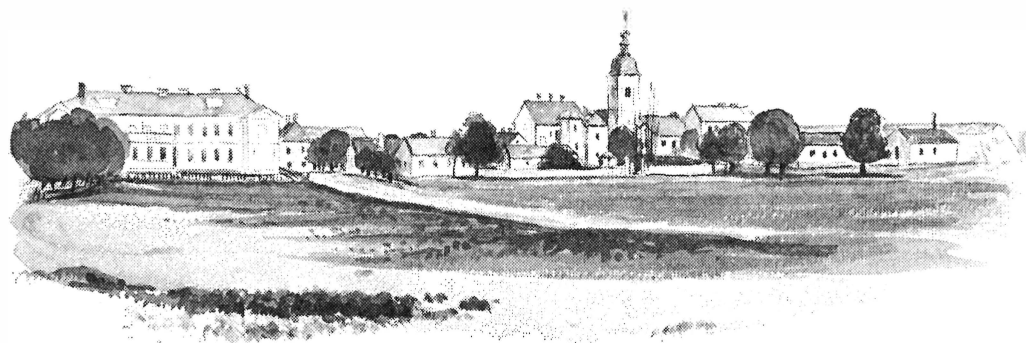
vali su im kraljevi. Osim ovih šest »godišnjih« sajmova, svaki treći ponedeljak u mjesecu održavali su se »mjesečni« sajmovi, robom i stokom. »Tjedni« sajmovi održavali su se svakog ponedeljka.

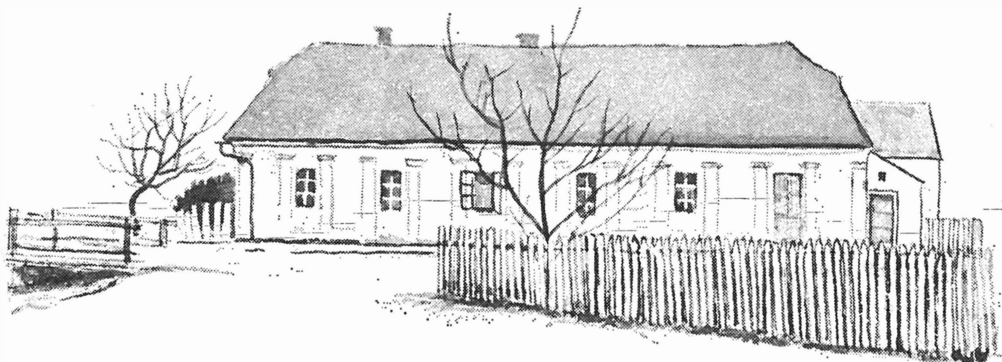
U kanonskim vizitacijama od g. 1700. se spominje da su ovdje stanovali »šizmatici« (pripadnici pravoslavne crkve), a god. 1738. se spominje da su na tom trgu (Pod Pikom), šizmatici imali dvije kuće. Pravoslavna crkva sv. Trojstva sagrađena je g. 1794., u bavarskom stilu.

U gradskoj pismohrani sačuvao se je popis darovatelja za gradnju ove crkve. Popis potječe iz g. 1784., a u njemu je zabilježeno četrnaest porodica, koje su darovale 5.730 forinta: Petar Stojanović 1000 for, Tomo Lacković 1000 for, Pavao Vasiljević 1000 for, Bogdan Kostić 300 for, Agora Janković 300 for, Stevan Petrović 300 for, Ladislav Vasiljević 300 for, Ivan Dimitris 200 for, Đuro Malin 100 for, Mihael Jurković 50 for, Dimitrije Mitrović 20 for, Ivan Vasiljević 10 for i Andrija Mesalović conniarista ex Ivanić 150 for. Crkva je bila parohijalna, a uz nju je bila kuća parohije (u kojoj je poslije ukinuća parohije bila pošta).

Istočna strana Banskog trga početkom ovog stoljeća

Pogled na Banski trg 1907. godine

Bidermajerska prizemnica u Mosnoj ulici (do 1927. »javna kuća«)

STAROGRADSKA ULICA — naselje je obrtnika na putu u selo Starigrad podno ruševina staroga grada u Bilogori, na tkzv. Kolomanovoj cesti (u Jagnjedovec, Rovišće i Čazmu), pogrešno smatranog jezgrom grada Koprivnice. Romantično ime ova je ulica dobila u 19. st., a prije se je zvala Ciglenica, po ciglani iz 17. st. ubiciranoj na mapi iz Ratnog arhiva u Beču. Ulica Ciglenica spominje se već g. 1659., dakle, malo nakon gradnje crkve sv. Nikole u Koprivnici.

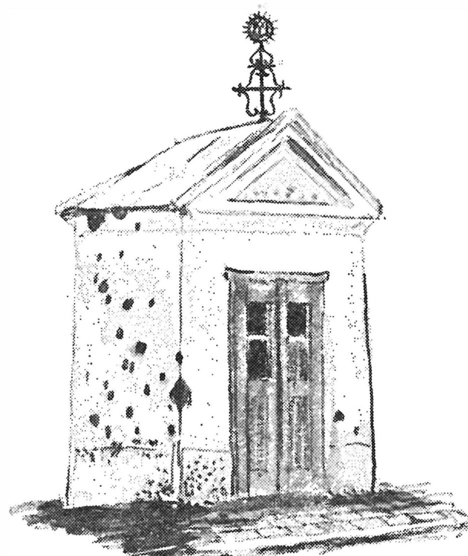
Na groblju kod crkvice sv. Magdalene (nedaleko današnje gradske ciglane) sahranjivani su umrli žitelji Brežanca, Ciglenice, Bakovčica i sela Starigrad.

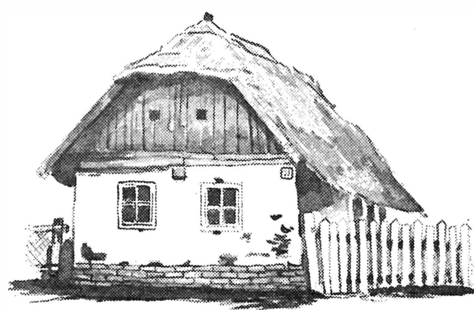
U sklopu ove ulice (u Mostnoj ulici, spojnici s Brežancem) građevno je značajna velika prizemna zidanica sagrađena početkom 19. st., te bidermajerska zidanica u Mostnoj ulici. Most je preko kanala, kojim se je iz potoka Koprivnice dovodila voda u tvrđavne opkope. Put preko mosta vodi na Brežanec. Tokom prvog svjetskoga rata, pa sve do g. 1927. u toj je kući bila »javna kuća«.

Odvajkada su većinu koprivničkog stanovništva sačinjavali seljaci — mali posjednici. Njihova staništa bila su u predgrađima,[181] pak su i ta predgrađa u urbanom smislu imala sasvim seoski lik. Ovi su seljaci — i u feudalno doba — bili slobodni posjednici zemlje, koji su imali izborno pravo kod biranja gradskog suca. U 19. i 20. st. ovi su seljaci (kao većina) mogli znatno utjecati na gradsku politiku.

Uz ove seljake bilo je na području Koprivnice i seljaka kmetova. Tako je gradska općina imala svoje kmetove u Herešinu, koje je početkom 18. st. prodala vlastelinu Czinderu (na Kneidingerovoj karti TERITORIUM CZINDERYANA). Posljednji vlasnik ovog kmetovskog posjeda bio je klemić Andrija Brebrić.

Kmetove je na području Koprivnice imao i župnik sv. Nikole u Koprivnici, u Velikom i Malom Popovcu (Pavline, Krupčina — Kmetija). U ovom prikazu izneseni su samo najznačajniji primjeri (i sačuvani) seljačke arhitekture i kućnog inventara.

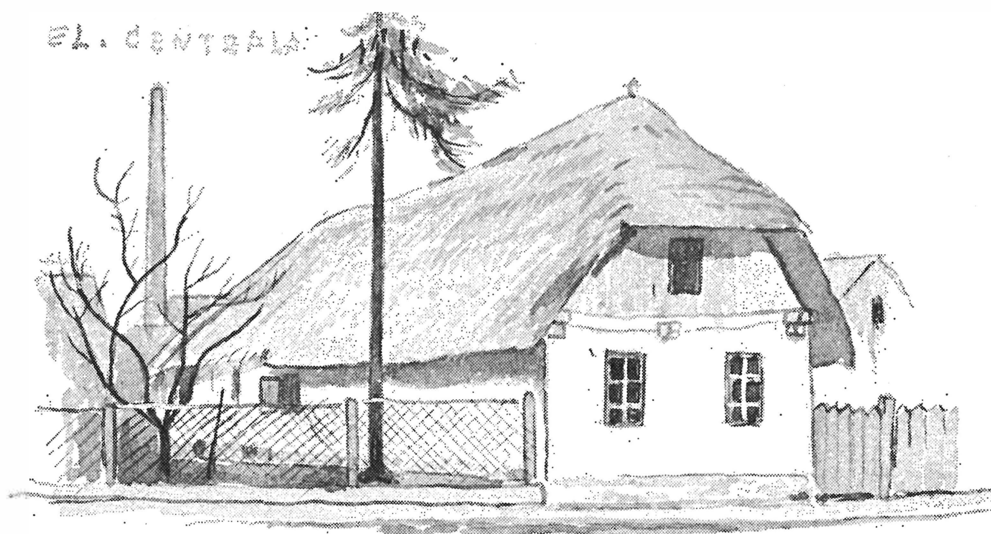

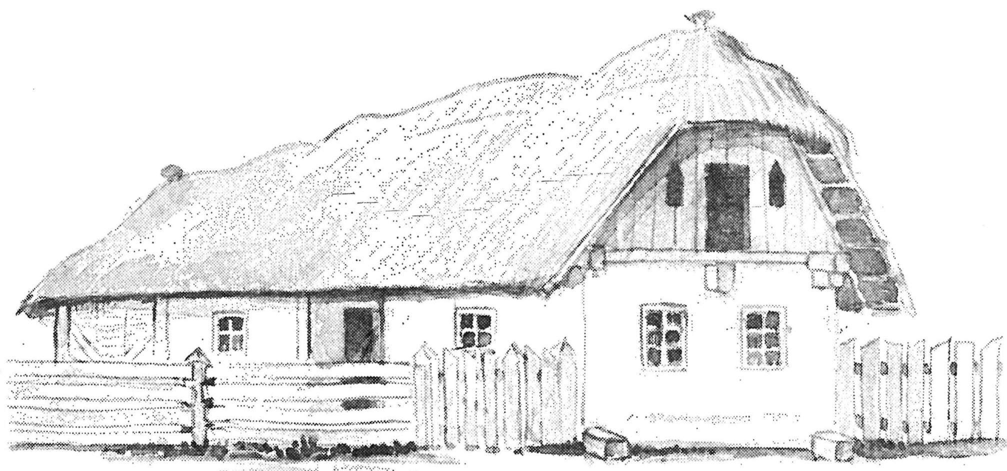

Pil Blažene djevice Marije u Starogad-skoj ulici

Rodna kuća povjesničara dr. Rudolfa Horvata

Kuća u Starigradskoj ulici (crtež iz 1947. godine)

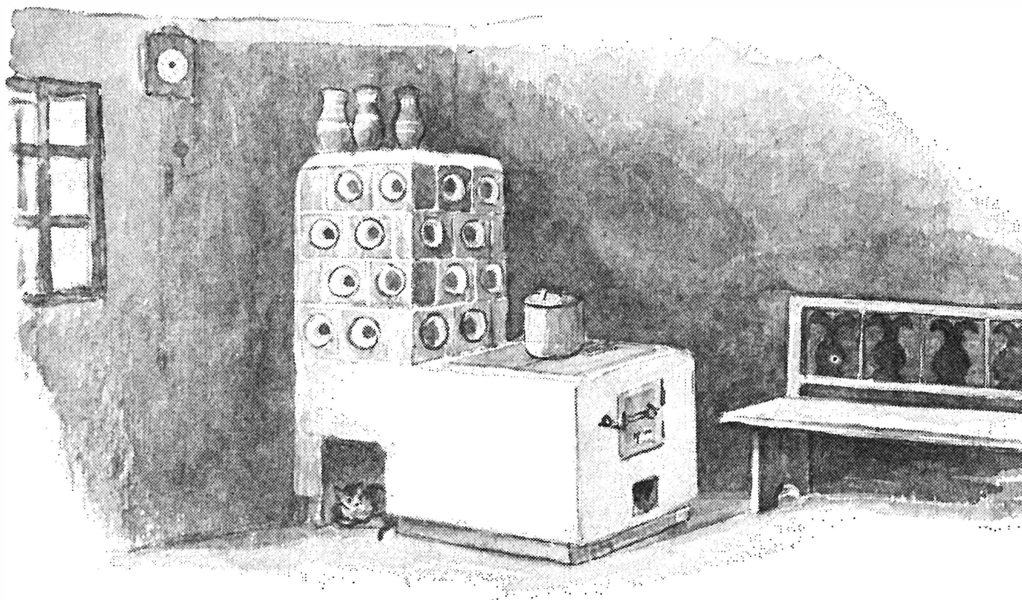

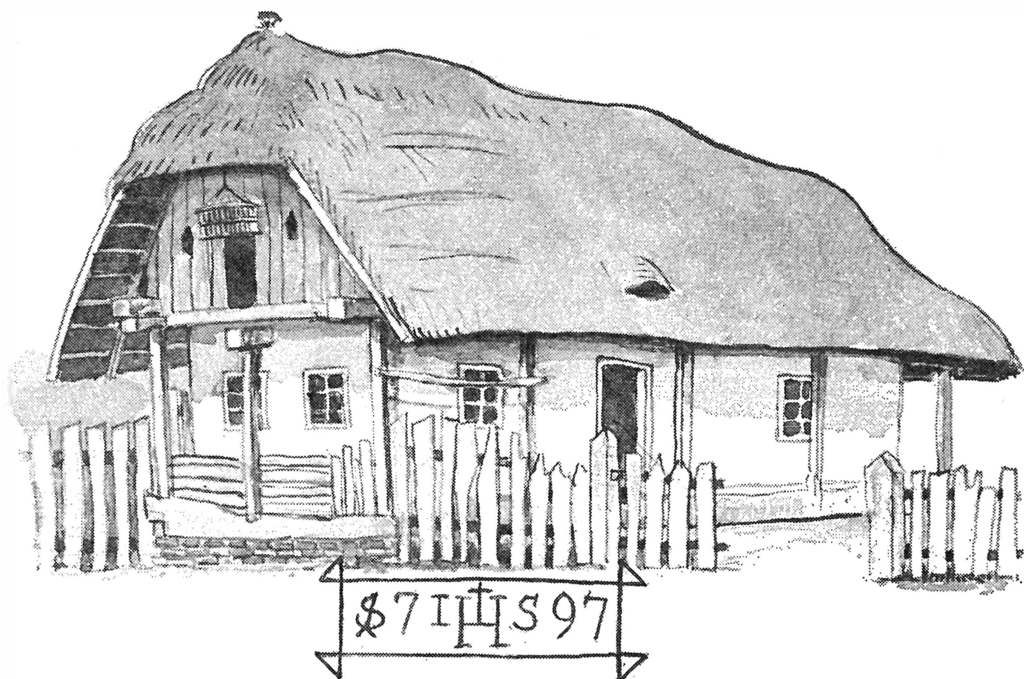

ANDREAS 1776 IHS PLANDL FECIT

Kuća u Špoljarskoj ulici (na tramu urezana godina 1776.)

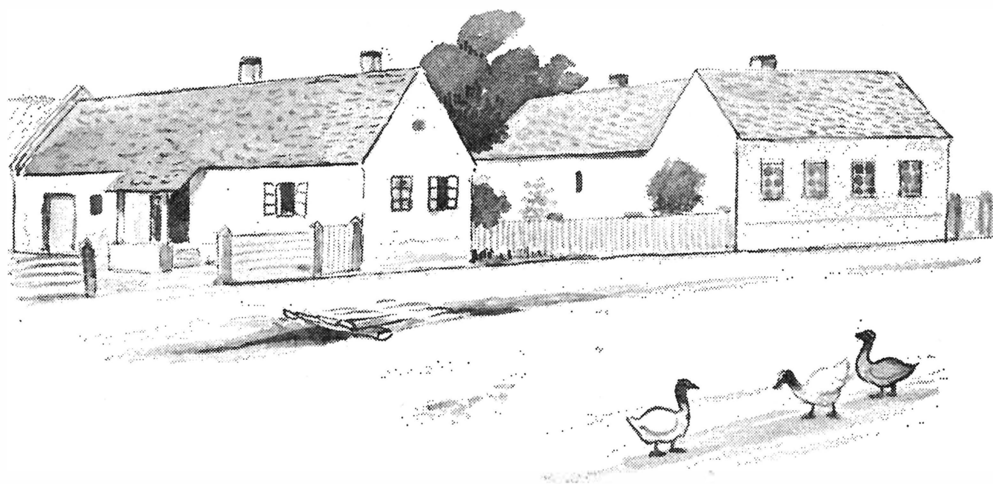
Zemljana peć u kući Samobor-Majdak u Marovskoj ulici oko 1914. godine

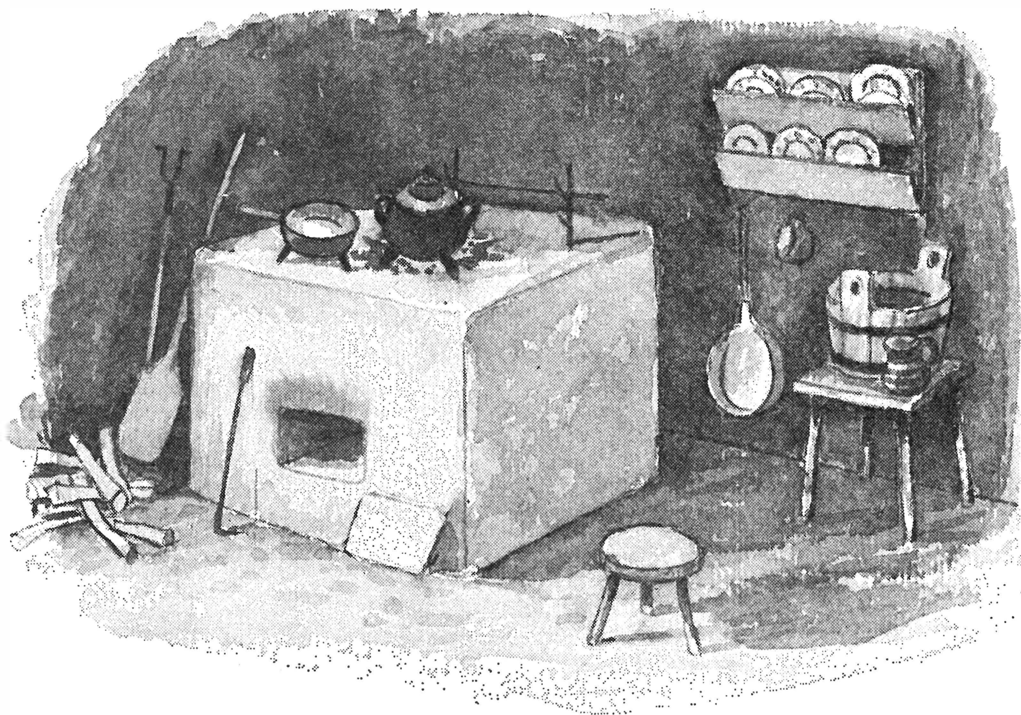

Kuća u Miklinovcu — crtež iz 1947. godine — urezana godina na tramu 1797.

Iz Marofske ulice 1914. godine

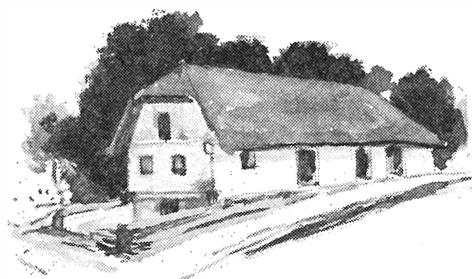

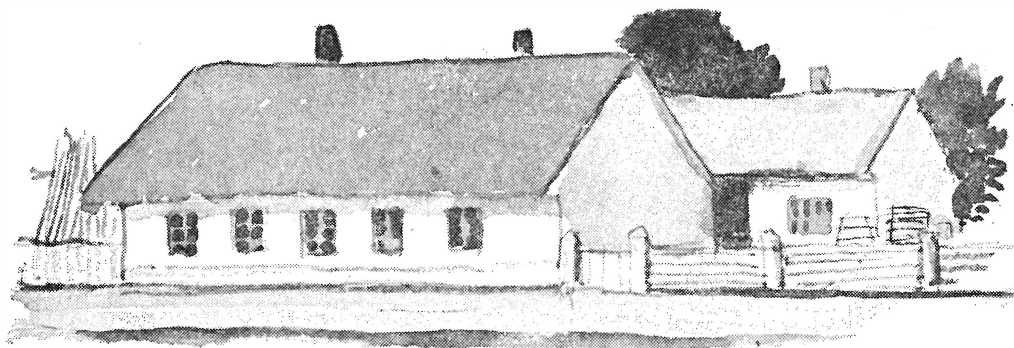
Kuhinjski kamin u kući Imbre pl. Višaka, kalničkog šljivara, na Močilskom bregu 1908. godine

Seljak Petar Ostriš sa suprugom u svetrgu

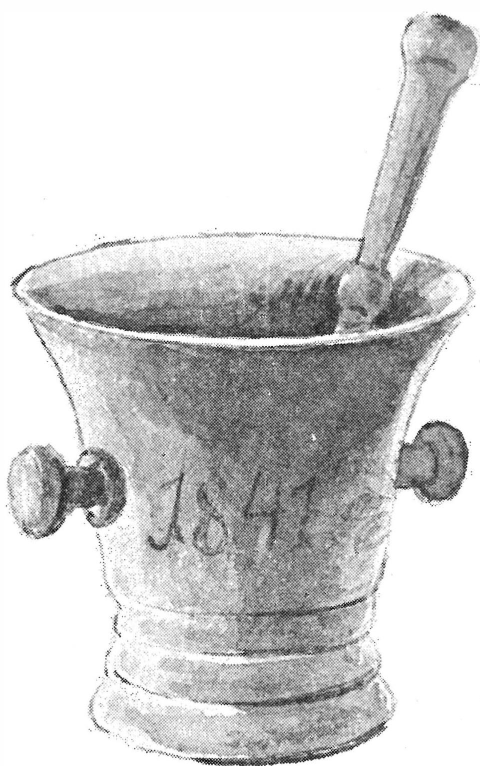
»Hiža« Imbre pl. Višaka na Močilskom tačkom ruhu 1900. godine

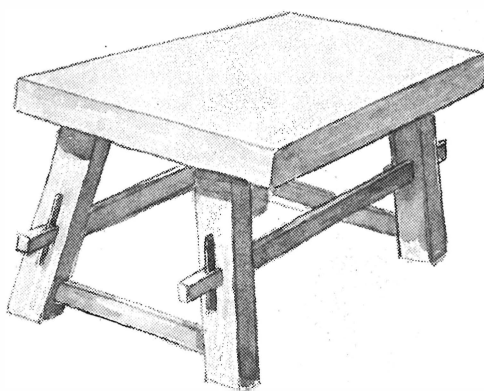

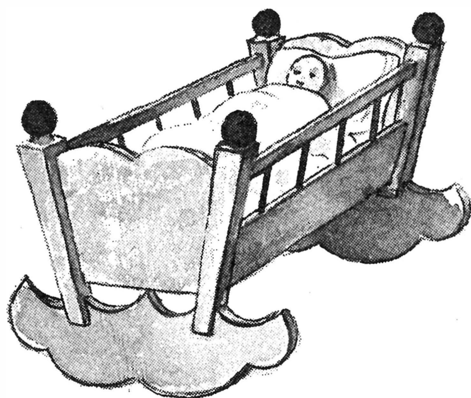
Kuća bačvara Majdaka u Marovskoj ulici 1914. godine

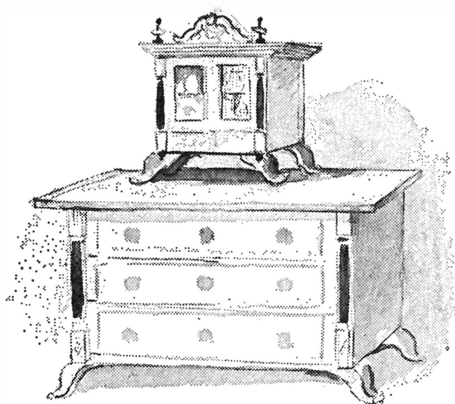
Mjedeni mužar u kući Ostriš u Dubovcu broj 17

Hrastov stol iz kuće Ostriž, početkom ovog stoljeća

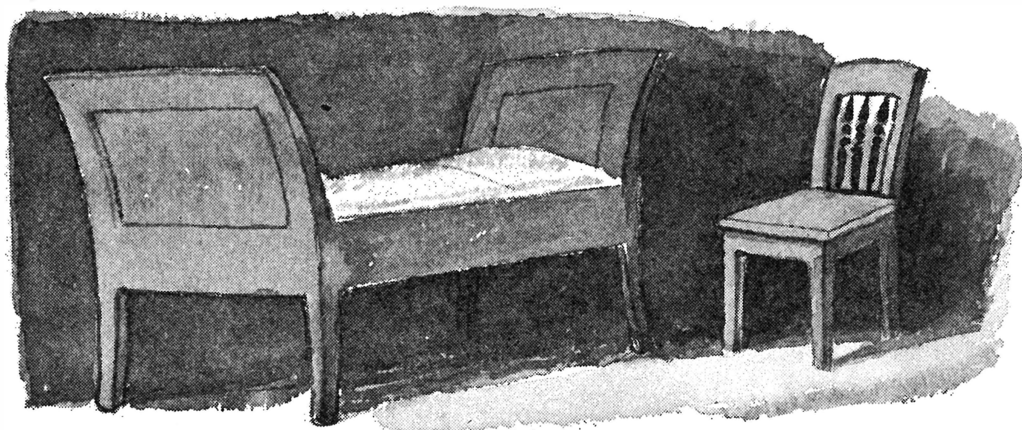

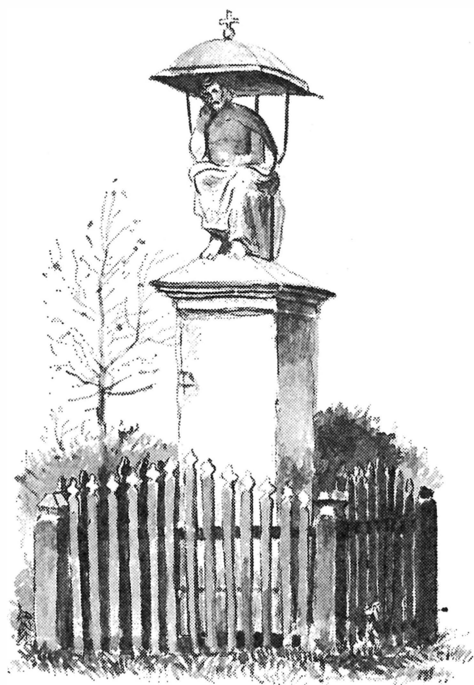
Trešnjeva zipka iz kuće Ostriš

Bidermajerska komoda u kući Ostriš — rad stolara Josipa Weltingera iz Koprivnice (1857—1902)

Bidermajerska postelja i stolac s početka ovog stoljeća

Pil »Trpljivi Krist« uz put za Starigrad

BREGI — Predgrađe Bregi leži u ravnici 4 km istočno od Koprivnice. To je naselje posvema seosko. Spomen o njemu seže u g. 1334. (popis župa zagrebačke biskupije od g. 1334.), a spominje se i u ispravi koprivničkog suca Ladislava literata od 19. siječnja 1424., kao **Breg kraj potoka Koprivnice.**

Za turske najezde u 16. st. naselje je bilo napušteno. Tek g. 1636. javili su sudac, prisežnici i svi žitelji koprivnički zagrebačkom biskupu, vlasniku Brega, da su mu na posjedu polja i sjenokoše iskrčili i »kruto lepo ucsinili«. God. 1638. javio je koprivnički župnik Matija Sumer zagrebačkom biskupu Benku Vinkoviću: »U Bregima pak ne stanuje baš nitko, već tamošnje zemlje obrađuju koprivnički građani i vlaški seljaci iz susjednog sela Vlaislava«. God. 1659., povodom pregleda koprivničke župe, javlja kanonik A. Vinković biskupu Petretiću, da »mjesto Bregi ima četrdeset kuća«. God. 1677. spominje se **Ivan Podunajec,** seoski sudac predgrađa Bregi.[182]

God. 1686. podignuli su Bregovci malu crkvicu sv. Roka. Crkvica je bila od pletera. Pred ulazom je imala predvorje, a nad ulazom drven tornjić. Usred sela bila su na drvenom stupovlju dva zvona. Oko crkvice bilo je groblje.[183]

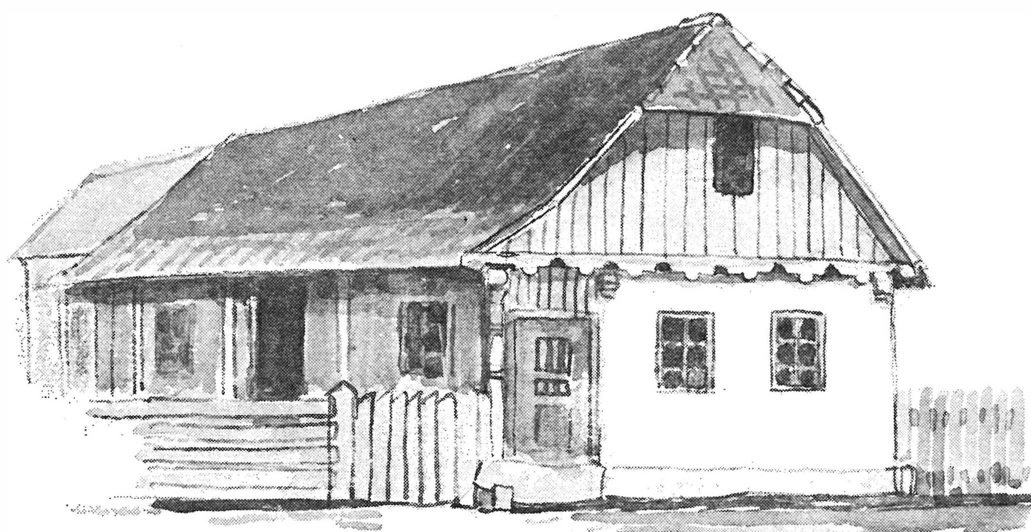
God. 3. III. 1706. navodi se, da su Bregi u jurisdikciji grada Koprivnice.[184] God. 1733. do 1750. sagrađena je u Bregima nova crkvica, iz drva i pletera.

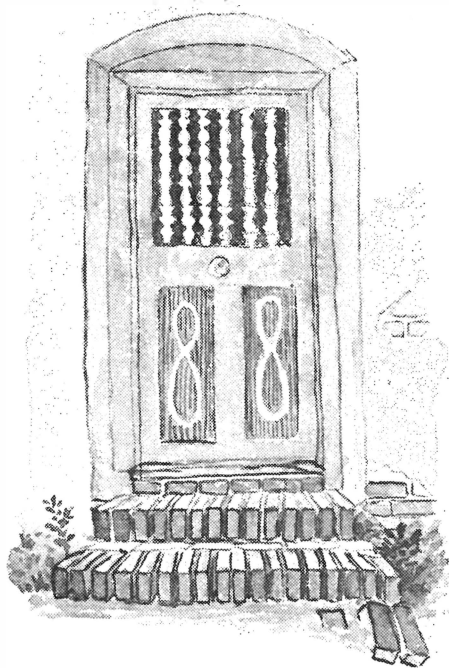
God. 1790. Bregovci su se odijelili od koprivničke župe i osnovali župu u Bregima. Ove godine počeli su i s gradnjom župne crkve i dovršili je g. 1805. (od baroknog namještaja ove crkve sačuvana je samo propovjedaonica. Među uništenim inventarom bile su i barokne orgulje, djelo koprivničkog župnika Adama Žuvića.) God. 1810. imali su Bregi 1501 žitelja, a god. 1847. — 1371 žitelja.[185] Prema ovim navodima broj je žitelja u Bregima znatno opao. Bit će da je tome uzrokom bila želja (i praksa) žitelja Brega da imaju samo jedno dijete.

Školska zgrada u Bregima izgrađena je 1858. godine

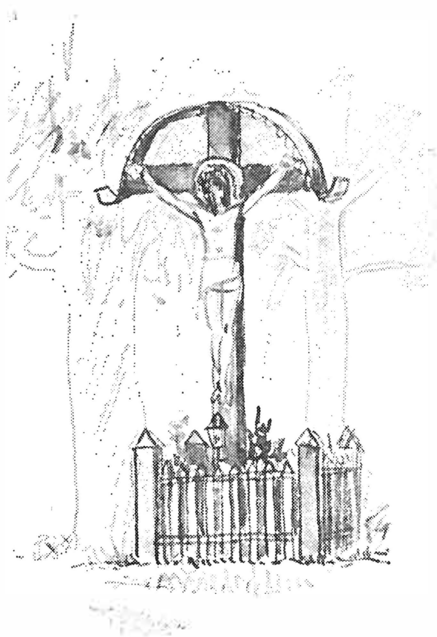
Ganjčec na kući Pavla Krapinca u Bregima (crtež iz 1947. godine)

Vrata na ganjčecu kuće Jakoba Varmuža Parokovog u Bregima (crtež iz 1947. godine)

Raspelo u Močilama

Kanonska vizitacija koprivničkih župa g. 1878. navodi, da predgrađe Bregi ima 159 kuća sa 181 bračnim parom sa 300 djece. U Bregima stanuje 998 žitelja. Velik broj djece mogao bi se pripisati doseljenicima iz Hrvatskog zagorja u prvoj polovici 19. st. Škola je u Bregima osnovana g. 1798., a školska zgrada sagrađena g. 1858.

Na istočnoj strani sela Bregi je Ulica **Novo Selo** nastalo, navodno, od doseljenika iz susjednih sela Delova i Jeduševca. Uz »staro« selo ovi su doseljenici osnovali ulicu Novo Selo.

Današnji nazivi bregovskih ulica su ovi: Trčkovec, Trnovec, Petrovec, Kardok i dr. U rukopisnom urbaru župe sv. Nikole u Koprivnici uz »Novoszelczy« spominju se u Bregima samo Polanczy i Sztara vulicza. Žitelji Brega su radini i marljivi seljaci, ratari i stočari.

MOČILE — U šumi zvanoj Močile, podalje lijevo od ceste Koprivnica — Varaždin (na 4 km) stoji zavjetna i proštenišna crkva B. D. Marije. Nedaleko od nje, na brežuljku i danas su još župnikovi vinogradi.

Prve vijesti o ovoj kapeli potječu iz g. 1548. Ove je godine, naime, kralj Ferdinand potvrdio darovnicu Ivana Ernušta Čakovečkog ovoj kapelici. U ovoj se darovnici spominje da je kapelu osnovao kanonik Andrija.[186]

Godine 1659. opisao je kanonik Andrija Vinković, koji je obavio pregled župe, kapelicu ovako: kapelica je pod brežuljkom u vinorodnom kraju, drvena je i dobro pokrita, a ima i dostojan oltar. Kapelicom upravlja župnik (koprivnički) onoga kraja kao vremeniti gospodar onoga zemljišta«.

Prigodom pregleda župe g. 1680. spose da je nad krovom drven tornjić, da kapelica ima predvorje, a u crkvi oltar B. D. Marije i da su stijene ukrašene slikama.

Dvadeset godina nakon ovoga pregleda, g. 1700., u Močilama se gradi nova kapelica, koja postoji još i danas. Budući da je nova kapela bila znatno veća od stare i zidana (od cigle i kalničkog kamena), nova se je kapela gradila oko stare, koja je porušena tek kada je nova bila pod krovom.

Godine 1716. Crkva u Močilama još nije bila posvećena, jer je gradnja sporo napredovala (uslijed otpora građana za dovoz građe). Zagrebački kanonik Stjepan Vučetić povodom pregleda ko

Crkva u Močilama sagrađena u XVIII. stoljeću

privničke župe g. 1731. našao je uz kapelu i novosagrađeni zvonik. Godine 1864. izvršeni su popravci na kapeli, jer je grom spalio drven krov zvonika. Krov je tada imao dva bubnja, a te je godine zamijenjen krovom novoga, jednostavnijeg oblika, koji se održao do danas.

U sakristiji ove kapele sačuvan je barokni kalež s ovim napisom: Calin S. Luciae Martinus Plavecich F(rater) F(ranciscanus) Anno 1678. Ovaj je kalež, dakle, bio poklonjen kapelici sv. Lucije, a kada je ova srušena, dospjeo je u kapelu B. D. Marije u Močilama.

Kapela je popravljena i g. 1880., a kada je g. 1885. porušena kapelica sv. Vida, prodajom njezine građe prenapravljen je u kapeli u Močilama oltar sv. Ivana Nepomuka u oltar sv. Vida. Župnik Beruta kupio je od bečkog slikara Josipa Keplera sliku sv. Vida i stavio je na oltar sv. Ivana Nepomuka. Blagoslov obnovljene kapele u Močilama izvršen je dne 15. lipnja 1885.

Do rekviracije crkvenih zvonova u prvom svjetskom ratu (1914—1918) u zvoniku ove kapele bila su tri zvona: zvono promjera 45 cm saliveno g. 1725., zvono promjera 63 cm saliveno g. 1732., i zvono promjera 76 cm saliveno g. 1748.

Rekonstrukcija dijela koprivničke utvrde 1857. godine

Školstvo, društva, obrt, trgovina, industrija, poljoprivreda i drugo

Kao prvi školovan imenom poznat Koprivničan je »Petrus Georgii de Caproncha, canonicus zagrabiensis« spomenut u listini od 6. siječnja 1331. u Avignonu (tada sijelu Svete Stolice), a u listini od 25. travnja 1332., također u Avignonu spomenut je »Gregorio filio Georgii de Kapruncha« ... praeposito s. Laurentii in Hay, colocensis diocesis ...

Koprivničan je bio i Grgur Kapronczay, biskup čanadski (u Ugarskoj), koji je 16. listopada 1345. osnovao hospital s crkvom sv. Ane u Koprivnici.

U 15. st. bilo je razmjerno mnogo Koprivničana na naukama u inozemstvu. Tako se na bečkom sveučilištu školovalo (od Hrvata) 13 Koprivničana (20 zagrebčana, 9 Požežana, 6 Ivaničana, 5 Osječana i 4 Varaždinca). Jedan Koprivničan je g. 1455. postao profesor na bečkom sveučilištu. Bio je to magister Valentinus de Kaproncza, a predavao je »Libros de **generatione** et corruptione« (knjige o stvaranju i razaranju).[187]

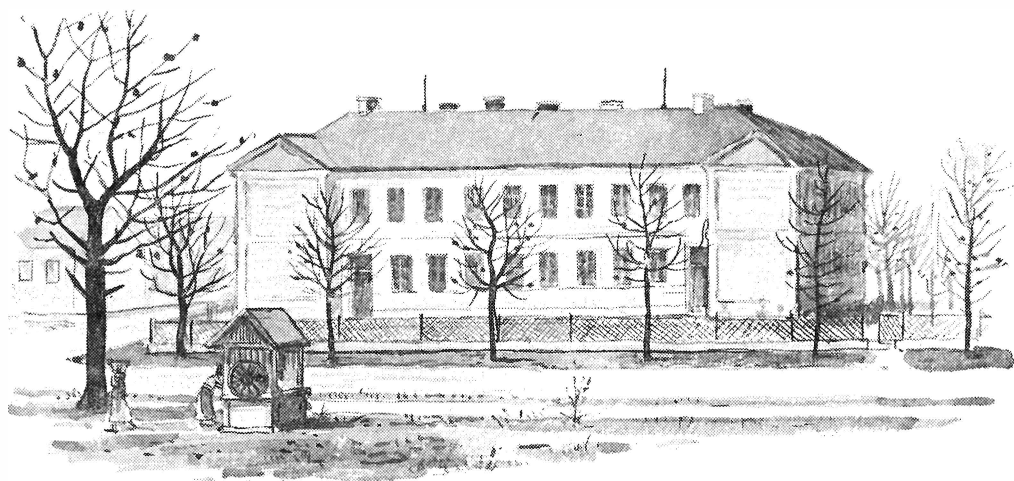
Na bečkom sveučilištu po Bojničiću bili su tokom 15. stoljeća upisani: Petrus de Caproncza, g. 1416., Emericus de Caproncza, g. 1431., Valentinus de Caproncza, g. 1447., Emericus de Capruncza, g. 1454., Georgius de Caproncza, g. 1455., Johannes de Kapronca, g. 1466., Petrus de Capruncza, g. 1469., Michael de Kapruncza, g. 1486., Stephanus de Kaprontza, g. 1488. (literatos Kovachich?), Antonius de Kaproncha, g. 1489., Petrus de Kapruncza, g. 1490. i Stephanus de Kaproncza, g. 1494.

Iz matrikula bečkog sveučilišta pribrao je (g. 1958.,) **dr D. Grmek** ova imena: Jacobus Petri de Koperuncia (g. 1401.), Thomas de Kapruncza (g. 1421.), Georgius de Capruncza (g. 1427.), Clemens Solarith de Kapruncza (g. 1428.). Emericus de Capruntza (g. 1429.), Stephanus de Kapruncza (g. 1429.), Blazius de Capruncza (g. 1437.), Ambrosius de Kapruncha (g. 1442.), Valentinus Mathie de Kapruncia (g. 1444.) i Andreas de Capruntza (g. 1448.).

U Tkalčićevim Povjesnim spomenicima Zagreba spominju se: Klement Solarić iz Koprivnice, bilježnik u Zagrebu (g. 1434.), . . . filio Blasic Zolarych de Kapruncha . . . (8. siječnja 1443.), . . . Georgio, litteratus. de Kaproncza . . . (25. listopada 1451.) Franjo Koprivnički (1474.).

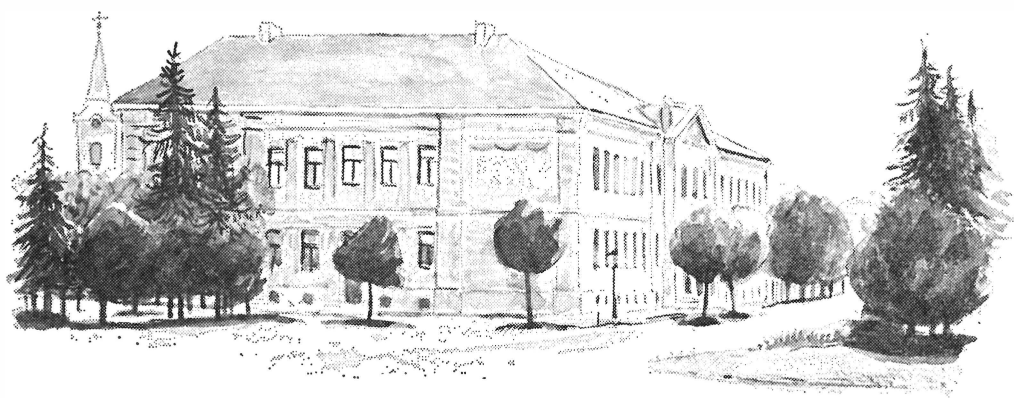
Ljetopis Jugoslavenske akademije u Zagrebu, knjiga 62, str. 355. bilježi, da je u Padovi promoviran za doktora kanonskog prava Petrus dericus Kapronczensis Ungarus, filius Mathei Parczich (28. travnja 1480.).

U bratovštini sv. Duha u Rimu (23. svibnja 1493.) upisani su: magister Andreas de Kapronza kanonik pećujski i župnik u Đurđevcu u zagrebačkoj biskupiji, te Dimitrije i Blaž, laici iz Koprivnice.

Pučka škola u Koprivnici 1901. godine

Mala realna gimnazija pred prvi svjet-ski rat

Iz 16. st. (era Ernušt-Keglević i era gradnje tvrđave) nema vijesti o školovanim Koprivničanima. Tek iz g. 1551. poznat je »Martinus Marthynowych Kapronczay dictus iuratis notarius . . . . . . primi indicatus egregii domini Martini literati Kapronczay iudex.

Krajem 16. i početkom 17. st. u tadanjem kulturnom i političkom životu Hrvatske istaknuo se je Baltazar Dvorničić — Napuly, rođen g. 1561. u Koprivnici, doktor prava i teologije.

U saborsku komisiju za pregled privilegija kraljevstva ušli su (21. veljače 1629. u Zagrebu) Franjo ErgheIyi, biskup zagrebački, Benko Vinković prepozit zagrebačkog kaptola, Ivan Somogji i Jakov iz Koprivnice, kanonici, a 29. listopada 1629. sabor je za prisjednika »oktavalnog suda«, među inima, imenovao kanonika Jakova iz Koprivnice.

Prothocolum civius bilježi 27. kolovoza 1651. . . . Miklouš Caproncai vnuk pokoinoga Ivana Crupeza . . .

God. 1680. Petar Kapronczay bio je kapelan u Koprivnici.

Iz sačuvanih isprava može se ustanoviti, da se škola u Koprivnici prvi put spominje g. 1590. i da je bila smještena u trošnoj zgradi, južno od župne crkve, do tvrđavnih (malih) vrata, kraj župnog dvora.

God. 1612. u Zagrebu među svjedocima u sporu zagrebačke općine i zagrebačkog kaptola — radi sajmovi — kao svjedok se spominje Stjepan Vrbski, građanin, notar i rektor škole u Koprivnici.

Godine 1659. u Koprivnici je bio učitelj i orguljaš u župnoj crkvi sv. Nikole Grgur Šimunčić. On je učio, u svemu, dvanaest učenika i dobivao plaću u novcu, a na uživanje bila mu je dana i zemlja.

Iako su podaci škrti ipak se može zaključiti, da je u Koprivnici veoma rano postojala škola i školska obuka za djecu (scuola trivialis). Tako se g. 1660. navodi: »Kraj župnog dvora je škola«, a obje zgrade (škola i župni dvor) veoma su stare. Prothocol. civ. 16. ožujka 1678. bilježi:

»Michael Mornarich pervo toga mnoga let buduchy Plemenitoga Varassa nassega školnik za sada pako odbira se za Suonara (zvonara) na Mesto Mike Sokolla.«

Mikula Sokol bio je 27. travnja 1699. osuđen »na galge«.

Godine 1725. koprivničkoj školi dano je pravo javnosti. Poduku su vršili franjevci iako su se građani tužili da u školi nema reda i da ju učenici nemarno polaze (12 dječaka i 10 djevojčica).

Godine 1738. u Koprivnici je bio učitelj, svjetovnjak Michael pl. Gudić.[188]

U rukopisnom urbaru župe sv. Nikole u Koprivnici g. 1737., na str. 183, navodi se da u tvrđavi stanuje »nemški« učitelj.

Godine 1773. bile su u Koprivnici dvije škole: jedna kod franjevaca, u samostanu, a druga u gradskoj vijećnici (Velika vrata!?.). U ovoj školi učitelj je bio Anton Salvator. Djeca su učila i njemački jezik.

Godine 1777. svoju školu su imali i trgovci grčkoistočne vjere (šizmatici), kako je to u svojem izvješću naveo nadzornik narodnih škola Anton Mandić.[189]

Početkom 19. st. škola je bila u zgradi gradskih tvrđavnih vrata (velikih), a kada su se u nju smjestili uredi gradskog poglavarstva (magistrata), škola je bila preseljena u neku kuću, gdje je bila do god. 1848.

Nova školska zgrada sagrađena je god. 1856—57., izvan tvrđave.[190]

Svečanom polaganju kamena temeljca dne 17. travnja 1856. prisustvovao je ban Jelačić. Podizanjem ove zgrade htjelo se proslaviti 500-tu godišnjicu postanka Koprivnice slobodnim i kraljevskim gradom. Građenje se otegnulo pak je obuka u novoj školskoj zgradi započela 12. listopada 1857. Koprivnička škola je u ono doba bila jedna od najljepših školskih zgrada u Hrvatskoj. Na pročelju zgrade, gdje je danas sat, bilo je zvono, koje je zvalo učenike na obuku.

Nacrt za ovu zgradu izradio je Građevinski ured križevačke županije.

Godine 1858.—59., polazilo je školu 230 djece, od toga muške 134, a ženske 96. Broj učenika rastao je iz godine u godinu tako da je, npr. godine 1942.——43. bilo svega 790 polaznika, a od toga 403 muških i 387 ženskih.

Godine 1892. ova je zgrada preuređena za gradsko poglavarstvo (magistrat, vijećnicu), a u tornjić mjesto zvona postavljen je javni sat.[191]

Nova, tada suvremena, školska zgrada sagrađena je (unutar tvrđave) g. 1892., dok je školska zgrada iz g. 1857. pretvorena u gradsku vijećnicu.

U zgradi je bila i velika dvorana za tjelesno vježbanje opremljena većim brojem gimnastičkih sprava.

Nastava u pučkoj školi proširena je g. 1901. četverogodišnjom »višom pučkom školom (5—8 razred).

Ova je škola bila smještena u zgradi pučke škole istisnuvši učenike nekih njezinih razreda u Oružanu.

Viša pučka škola je 25. VIII. 1906. pretvorena u malu realnu gimnaziju sa tri razreda, a god. 1907. otvoren je i četvrti razred.

Za malu realnu gimnaziju sagrađena je nova zgrada na tadašnjem Banskom trgu (na tlu zapadnog ravelina nekadašnje tvrđave). Kamen temeljac za ovu zgradu položen je 17. XI. 1907., a svečano otvorenje bilo je 15. IX. 1908. za načelnikovanja Josipa Vargovića, ravnatelja Vjekoslava Pachera i banovanja Pavla baruna Raucha (vlastelina u Martijancu).

Mala realna gimnazija pretvorena je g. 1918. u veliku realnu gimnaziju (s 8 razreda). Prva matura (8 maturanata) održana je 23. i 24. lipnja 1921.

Velika realna gimnazija je g. 1931. (iz političkih razloga) ukazom kralja Aleksandra I. ukinuta, ali doskora opet uspostavljena.[192]

Tokom 19. i početkom 20. st. u Koprivnici su djelovali i obrtnici slikari.

U zapisniku prvog plemenitog ceha kovača, bravara, remenara 4. ožujka 1822.: »Potlamkom Kip na zastavu koteroga MALAR ALOYS BALLI je premalal . . . je se pogodil za fl. 40 v.v. ...

U matici umrlih dne 8. ožujka 1825. je zapisano: Aloysius Belly viduus profesione pictor, annor. cir. 50.

Dne 14. srpnja 1861. preuzeli su »malovanje« sanktnarija župne crkve Dragutin i Aloisius Machetti za 500 for.

Za ovaj posao su se natjecali još Ivan Gabirž i Alojzije Mayweser.[193]

Krajem 19. i početkom 20. st. u Koprivnici je djelovao Slovenac Antun Rihard, slikar, kipar i dekorater. I njegov sin Emanuel je bio drvorezbar.

ČITAONICE — God. 1846. osnovana je u Koprivnici čitaonica (kasino) koja nije bila duga vijeka. Predsjednik čitaonice bio je župnik koprivnički Adam Žuvić, a članova je bilo 32., jer su nadošle ratne godine 1848. i 1849., a poslije njih je slijedio tkzv. Bachov apsolutizam.

Tek nakon pada Bachovog režima, no ipak tek god. 1867., u Koprivnici je osnovana Narodna čitaonica. Članovi Narodne čitaonice osnovali su g. 1874. pjevački zbor, iz kojega se je razvilo Hrvatsko pjevačko društvo »Podravac«

Nije poznato, da li su u Narodnoj čitaonici bili učlanjeni Židovi i trgovci pravoslavci. Međutim su trgovci i obrtnici (organizirani g. 1821. u Trgovački zbor ili gremij, a od g. 1851. i bez obzira na vjersku pripadnost) g. 1869. osnovali posebnu čitaonicu pod imenom Društvo trgovačko — obrtničke čitaonice. Tako su sedamdesetih godina 19. st. u Koprivnici bile dvije čitaonice.

Vrijedno je zabilježiti, da je u Narodnoj čitaonici dne 23. listopada 1877. znameniti violinist Franjo Krežma održao koncert u dupkom punoj dvorani svratišta »K caru austrijanskom« i da je umjetniku nakon koncerta podžupan Đuro pl. Kiš Šaulovečki, kao predsjednik Narodne čitaonice u Koprivnici, na spomen dao srebrnu čašu s napisom: »Hrvatskom umjetniku Franji Krežmi 23. X. 1877. štovatelji umjetnosti grada Koprivnice.«

Godine 1888. sjedinile su se Narodna čitaonica i Društvo trgovačko-obrtničke čitaonice u jednu čitaonicu, a pod imenom Čitaonica. Ova čitaonica, čini se, da je s djelovanjem prestala već g. 1894.

Prije prvog svjetskog rata u Koprivnici je postojala čitaonica, koje su članovi bili pristaše jugoslavenskog jedinstva.

Članovi »Podravca« osnovali su 15. ožujka 1896. »Hrvatsku čitaonicu«.

U doba hrvatskog (ilirskog) preporoda u Koprivnici je neko vrijeme boravio **Antun pl. Nemčić,** pisac i pjesnik. Svoje »Putositnice« napisao je »u svojoj villegiaturi u poznoj jeseni g. 1844.«

On je, ocu hrvatskog preporoda, Ljudevitu Gaju, pisao o prilikama u Koprivnici (i Križevcu): »Tko tisuć i jednu noć čitao i bi želio ideju okamenjenog grada ozbiljnu vidjeti, taj neka ide u Koprivnicu oli u Križevac, ovdje takodjer sve je mrtvo.«[194]

No, Nemčić je napisao i ovo:

»Koprivnica je vranokut, gdi nitko star, nitko bogat ne postane, gdi se nalaze ljudi, kojih pamet je tako kratka, kanoti šiljak od varganja, kojih unutarnje (duše) tako su blatna, kao što hiže u kojih obitavaju i koliko u ovih stenicah, toliko u njima smradljivih strastih . . .« i t.d.[195]

I zagrebački je kanonik Andrija Vinković još 20. ožujka 1659. povodom pregleda koprivničke župe, napisao u svo-

me izvješću biskupu u Zagreb: »Narod je surov, lijen i nasilan, i neprestano nastoji svoga župnika lišiti njegovih dohodaka. Ako li župnik ozbiljno zatraži svoje, narod je pripravan da ga napadne pogrdnim riječima.«[196]

Članovi društva za poviestnicu i starine Jugoslavenah u Koprivnici su god. 1852. bili Janko Car, podžupan i Martin Ožegović, perovodni pomoćnik, a god. 1857. Dragutin Pejanović, c. k. kotarski pristav i Glišo Roksandić, c. k. kotarski predstojnik.

Pretplatnika »Vienca« g. 1876. bilo je svega 1430, a toga iz Koprivnice šest.

GLAZBA — Prvi spomen o glazbi u Koprivnici potječe iz g. 1659. Te je godine učitelj Grgur Šimunčić bio orguljaš crkve sv. Nikole u Koprivnici.[197]

Mikula knez Natulija (1640-1685.) oporučno je ostavio 1000 forinti kao zakladu za plaćanje orguljaša župne crkve sv. Nikole u Koprivnici.

Kanonička vizitacija g. 1702. spominje orguljaša »Ivanues Liczitarij Germanus«. Njega plaćaju tvrđavno zapovjedništvo i gradski magistrat, jer je zaklada kneza Mikule Natulije bila pod sudskom parbom.

Godine 1706. orguljaša je, iz svoje blagajne, na račun Natulijine zaklade, plaćao gradski magistrat.

Kanoničke vizitacije g. 1733. spominju: »Organista habet ex cassa civitatis annuntim 24 renenses, item 6 curus lignorum per grossos 5, fokista habet etiam ex cassa civitates 6 renenses.« Dakle, grad je g. 1733. plaćao orguljašu godišnje 24 forinta i 6 vozova drva po 5 groša, dok je mjehogazac dobivao godišnje 6 forinta.

Uobičajeni sastav mužikaša u Koprivnici početkom stoljeća

Godina 1836. do 1863. kao graditelj orgulja djelovao je u Koprivnici Adam Žuvić, župnik sv. Nikole u Koprivnici.

Godine 1841. djelovala je glazba Purgerskoga kora. Dne 16. kolovoza 1845. proputovao je kroz Koprivnicu (iz Virovitice u Križevce) grof Pejačević, kao novi veliki župan križevački. Na ulazu u grad dočekan je »slavolukom« oko kojega su stajale djevojčice opasane crvenom vrpcom i četa građanske narodne vojske (Bürgerkhor) s barjakom i glazbom.[198] (Novine hrvatsko-slavonsko-dalmatinske br. 66/1846.)

Godine 1868. djelovao je kao orguljaš i kapelnik **Čop,** a god. 1869.—1874. čeh **Ivanelli.**

Pročelnikom Gradske glazbe bio je **Slavoljub pl. Koosz** Kolarečki, posjednik i podbilježnik, dobrotvor Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu, kojoj je oporučno ostavio 20.000 forinti. Akademija mu je postavila spomenik (kararski mramor) na grobu kod sv. Duha (nestao).

Godina 1866. i 1867. gvardijanom franjevačkog samostana u Koprivnici bio je o. Fortunat Pintarić, istaknut stvaralac crkvene glazbe.

Godina 1874.—1921. u Koprivnici je djelovao Tomo Šestak, kao kapelnik gradske glazbe i orguljaš u župnoj crkvi i židovskoj sinagogi, kao skladatelj i zborovođa pjevačkog društva »Podravac«, te nastavnik glazbe na koprivničkim školama.

Sabiranjem narodnog melosa u Koprivnici su se bavili Franjo Kuhač (g. 1869.), Čeh Ludvig Kuba (krajem 19. st.), učitelj Zlatko Špoljar (početkom 20. st.), Vinko Žganec (g. 1947.) i drugi.

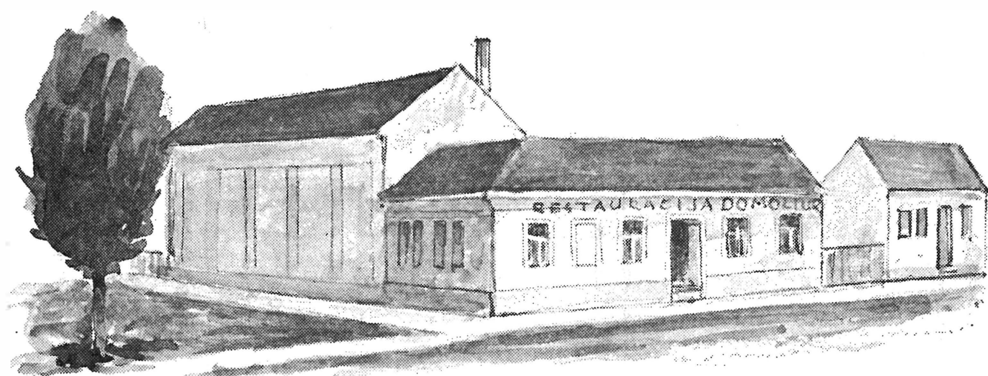
Od glazbala narod se Koprivnice još i početkom 20. st. služio piščalkama (glinenim), frulama i šaltvama (drvenim), hegedama (guslama), dudama (gajdama), cimbalama, bajzom itd.

HRVATSKO PJEVAČKO DRUŠTVO »PODRAVAC« — Podstrek za osnutak ovoga društva dali su zagrebački sveučilištarci, koji su g. 1874. u Koprivnici priredili koncert. Za osnutak društva osobito je bio zaslužan tadanji gradski kapelnik i skladatelj Tomo Šestak.[199] Društveni barjak društvu je poklonila barunica Ludmila Inkey, vlastelinka u susjednoj RASINJI. Svečana posveta barjaka izvršena je 7. listopada 1888.[200]

HRVATSKO OBRTNIČKO, RADNIČKO, OBRAZOVNO I PJEVAČKO DRUŠTVO »DOMOLJUB« — Ovo društvo osnovano je g. 1909., a nastojanjem, sposobnostima i marom svoga tajnika **Josipa Novačića** (upravitelja Gradske opće bolnice u Koprivnici) već je nakon desetgodišnjeg opstanka g. 1919. uselilo u svoj dom, koji je postao središtem mjesnih društvenih priredaba.[201]

HRVATSKO PJEVAČKO DRUŠTVO »DANICA« — Ovo je pjevačko društvo djelovalo g. 1928. u koprivničkoj tvornici »Danica«.

Zgrada »Domoljuba« izgrađena 1919. godine

KAZALIŠTE — Prvi tragovi kazališnog života sežu u godinu 1824. Te je godine unešen u »Bürger Militz Kasse« iznos od 155,28 for. kao prihod od kazališnih predstava. Godine 1892. nadzornikom kazališta (Theater Inspektor) bio je Ludvig Schiketanz, apotekar i gradski asesor. Predstave su se davale u gradskoj ubožnici (ksenodohiju). Navedene godine je upravitelj putujuće kazališne družine Kluger dao u gradsku blagajnu iznos od 6 for, a kazališni direktor Roth 18 forinta. Godine 1847. spominje se predstava Fridolin (28. studena), a godine 1848. Wirwar (2. siječnja) na njemačkom jeziku. Ove godine davao se igrokaz »Stjepan Šubić« i »Gebesserte Lorenz«. Ove igrokaze prikazalo je »Dobrovoljno društvo«, a čisti prihod bio je 58,4 for.[202]

Godine 1847. dne 6. veljače bila je u gradskom kazalištu praizvedba kazališnog komada »Engleska roba«. »Novine hrvatsko-slavonsko-dalmatinske« donijele su u svome broju 14 kritiku ove predstave od svoga dopisnika iz Koprivnice. Iz ove kritike vidi se da su u komadu glumili: apotekar Šiketanc, gospođa pl. Cekuš, Fridrik pl. Hržić, pravdopravnik, Janko Demetrović, trgovac, Stevo Reškovac i Jovo Vuđan.

U istom broju navedenih novina pisao je, s ushićenjem, i pjesnik Ferdo Rusan iz Virja.

U broju 28 istih novina Ferdo Rusan pieš o kazalištu da dobro napreduje, a svoju zimsku sezonu da je završilo 25. ožujka. Predstave su se davale izmjenično na hrvatskom i njemačkom jeziku.

Godine 1864. davalo je Pozorišno društvo ravnatelja Gustava Smidta od 22. listopada do 22. studena u gradskom kazalištu (ubožnici?) 18 predstava i prema pogodbi uplatilo u gradsku blagajnu 18 for. a.v.

Poslije Schiketanza osnovao je g. 1864. dobrovoljnu kazališnu družinu koprivnički učitelj, komediograf Đuro Ester. Njegova komedija »Redateljske neprilike« nastala je povodom neprilike sa svojim diletantima. Esterova družina davala je svoje predstave u bivšoj svilani u Svilarskoj ulici (nasuprot židovskog hrama) i u dvorani svratišta »K caru austrijanskome«.

Gostionica Ganzer u Frankopanskoj ulici imala je (od god. 1907.) plesnu dvoranu s pozornicom. U toj dvorani je 14. I. 1919. održan veliki ples koprivničkih neženja.

Nakon prvog svjetskog rata sav se kazališni život usredotočio u dvorani pjevačkog društva »Domoljub«.

Godina 1920, 1921. i 1922. gostovalo je u Koprivnici Varaždinsko gradsko kazalište, po mjesec dana. Ono je, osim drama, davalo i operete.

Veoma aktivne djelatnosti bila je kazališna družina koprivničkog učitelja Rudolfa Žličara (od g. 1923. do njegove smrti g. 1925.).

KINO — Prve kino predstave oko 1904. u Koprivnici su davali putujući kinematografi, u šatorima.

God. 1911., u jesen, dana je prva kino predstava u dvorani, koju je sagradio Ivan Jilk, u Varaždinskoj ulici. Od g. 1920. kino predstave davale su se u »Domoljubu«, a od g. 1931. i u dvorani bivšeg hotela Zrinski — kino **Velebit.**

BOLNICA — Popis župa zagrebačke biskupije iz g. 1501. spominje u Koprivnici rektora hospitala (gostinjca, bolnice ksenodohija, ubožnice). Godine 1556. kralj Ferdinand naložio je tadanjem zapovjedniku koprivničke Vojne Krajine Luki Sekelju da vrati posvojene zemlje i dohotke koprivničkog hospitala.[203]

Godine 1600. u Koprivnici je harala kuga, a tako i u razdoblju godina 1738. —1745.

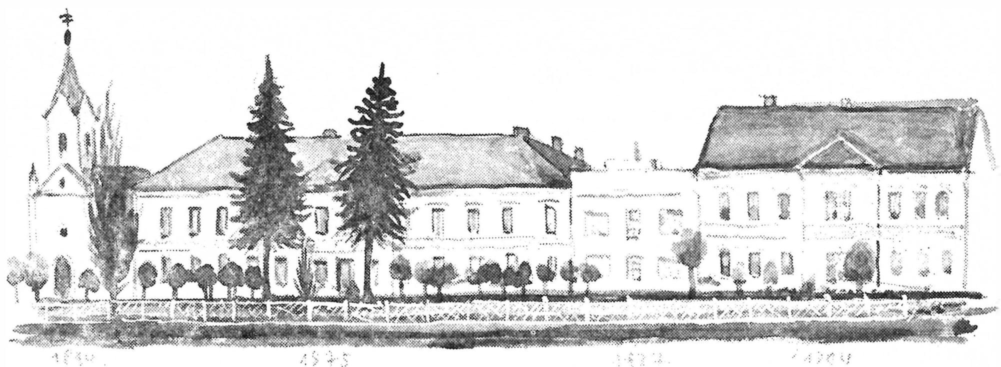
Najstarija vijest o liječniku (kirurgu, ranarniku, vračitelju) u Koprivnici potječe iz god. 1767. Tada je u Koprivnici djelovao kirurg Feichtinger. Poslije njega u 18. st. poznata su imena više kirurga, tako god. 1777. Antona Schneidera, god. 1786. Antona Kestnera, god. 1790. Nikole pl. Rattaicha, magistra chirurgiae et obstetritiae, a god. 1796. Antona Davida.

God. 1785. izabran je za gradskog kirurga s plaćom od 200 forinta Johann Schmuck, kirurg virovitičke županije.

Godine 1804. umro je u Koprivnici Georgius de Pauli, kirurg, a iste se godine spominje i Josephus Marinkovich, chyrurgos sitti & Nationalis Militae Civice capitaneus.

Godine 1823.—1848. spominje se u Koprivnici dr Pavel Bastasich (rodom iz Karlovca), »slob. i kr. Varaša koprivničkog vračitel«.

Pedesetih godina 19. st. gradski fizik u Koprivnici bio je dr. Andrija Ivanović (rođen u Pećuhu).

Bolničke zgrade početkom ovog stoljeća

God. 1848.—1850. postojala je u Koprivnici bolnica za vojnike, a smještena je bila u djevojačkoj školi.

Iz god. 1863. potječe vijest da se bivša oružana pregradi u bolnicu (Gradska pismohrana, kazalo 1863., broj 734.— **Reš** Vjekoslav dobi 10 forinta nagrade za prigotovljeni nacrt iz oružane bolnicu stvoriti).

God. 1868. u ksenodohij su smješteni (od dizenterije?) oboljeli radnici sa gradnje željezničke pruge Žakanj-Koprivnica-Zagreb. To je bio povod da je tadašnje gradsko vijeće odlučilo osnovati novu bolnicu. Tadanji gradski ranarnik Jakov Winter bio je postavljen za upravitelja ove bolnice, koja je počela s radom 1. studena 1869. (u zgradi ksenodohija). Uz Jakoba Wintera u bolnici je radio (povremeno) i privatni liječnik dr. Josip Prenner.

God. 1871. za ravnatelja bolnice i gradskog fizika bio je postavljen dr Šime Švrljuga, a god 1872. dr Franjo Herman. Nepovoljne prilike u tadanjoj bolnici održane su u izvještaju o pregledu gradske bolnice gradskog fizika dra. Švrljuge iz g. 1871.

Još prije proglašenja bolnice u Koprivnici javnom ustanovom, gradsko je vijeće pripremalo gradnju nove zgrade gradske bolnice. Na prijedlog graditelja Adolfa Felbingera, za gradnju bolnice određeno je zemljište napuštenog groblja kod sv. Lucije.

Gradnju zgrade preuzeo je Antun Cibulić, posjednik, u zajednici s trgovcem Mijom Popovićem i graditeljem Josephom Heubergerom. Tadašnji gradski načelnik Martin pl. Ožegović (poslije koprivnički podžupan) zaslužan je za prikup sredstava potrebnih za gradnju bolnice. Nova bolnica otvorena je u prvoj polovici g. 1875., a prvi njezin ravnatelj bio je dr. Franjo Herman.

Stanje u bolnici nije bilo povoljno sve do dolaska dra **Nike Selaka.** Za njegove kratke uprave 1889.—91. bila je poboljšana prehrana bolesnika, a njegu bolesnika preuzele su sestre milosrdnice (reda sv. Vinka Paulskog) iz Zagreba. U bolnici su uređene prve kupaonice, uveden vodovod, uređena mrtvačnica, praonica i kuhinja, a nabavljene postelje s noćnim ormarićima, posteljina i dr.

Značajno je bilo za gradsku bolnicu odjeljenje za trahom, rasprostranjen u okolini Koprivnice, a još više u nedalekom Međimurju.

Nesređenost pitanja prostitucije i širenje zaraznih veneričnih bolesti potaknulo je dr. Selaka da se prostitucija u Koprivnici sanitarno sredi. Jedna mje-

ra za sređenje prostitucije bilo je i uređenje javne kuće (u Varaždinskoj ulici) uz obavezan liječnički nadzor prostitutki.

Poslije dra Selaka ravnatelj bolnice bio je dr. Franjo Labaš (1891.—1894.), dr Ivan Torizer (1895.—1896) i dr Janko Jambrišak god. 1897. i 1898.

Godine 1894. uz bolnicu je sagrađena posebna zgrada za ubožnicu, ali i za smještaj bolesnika venerično oboljelih.

God. 1899.—1940. ravnateljem bolnice bio je dr Mirko Kasumović, a uz njega kao upravitelj i ekonom. Josip Novačić.

Za njihovog upravljanja bolnicom sagrađen je god. 1909. paviljon za zarazne bolesti, god. 1911. uvedena je plinska rasvjeta, god. 1912. nabavljen prvi parni dezinfektor, god. 1913. sagrađen paviljon za duševne bolesnike, uređen park pred bolnicom, a podovi zamijenjeni parketom. God. 1924. sagrađena je mrtvačnica, god. 1926. uvedena električna struja i zahodi na ispiranje vodom. God. 1927. sagrađen je spojni trakt između bolničke zgrade i zgrade ubožnice (operaciono odjeljenje), uvedena topla i hladna voda u kupaonicama, a god. 1930. centralno grijanje.

God. 1931. nabavljen je rentgen aparat, soluks i dr., a god. 1936 i 1937. sagrađena trokatna zgrada za internistički odjel s praonicom rublja.

God. 1899. bilo je u bolnici 107 bolesničkih postelja, u tri odjeljenja, a god. 1940. 240 postelja.

Uz bolničku službu bio je vezan gradski fizikat. Djelokrug ove javne ustanove bio je vezan uz neke upravne poslove iz područja zdravstva (izdavanje zdravstvenih svjedodžba, pregled i liječenje siromašnih i sl.).

Razvoj službe gradskog fizikata započet je prije nego što je uspostavljena javnost gradske bolnice (dr Andrija) Ivanović, gradski fizik pedesetih godina 19. stoljeća).

Od god. 1908. postojala je u Koprivnici ambulanta Okružnog ureda (socijalnog i zdravstvenog osiguranja radnika i službenika).

Školska poliklinika otvorena je 18. ožujka 1928. (za osnovnu, šegrtsku i stručnu školu i gimnaziju) u podrumskim prostorijama gimnazije (ambulanta opće prakse i zubarstva). Prvi njezin liječnik (i osnivač) bio je dr. V. Halavanja (do g. 1939.), poslije njega dr. Stanko Sulimanović, a prvi zubni liječnik školske poliklinike dr Mirko Lendvaj (god. 1937).

Bolnička kapelica sv. Florijana izgrađena 1891. godine

Uz bolnicu, gradski fizikat, ambulantu Okružnog ureda i Školsku polikliniku, postojala je i ustanova službe kotarskih i općinskih liječnika. Ovi su liječnici, uz redovnu liječničku praksu, obavljali i zdravstvenu preventivu (protiv boginja, tifusa, dizenterije i sl.), provodili izolaciju od zaraznih bolesti, držali predavanja i higijenske tečajeve i sl.

Prvi zubar (tehničar) u Koprivnici bio je Beno pl. Klobučarić, god. 1913.—1915., prije toga šef gradskog redarstva. Prvi liječnik zubar bio je dr. Mirko Lendvaj (god. 1920.—1937.), a poslije njega dr. Slavko Hirschler. Prvi liječnik za dječje bolesti bio je dr. Scheyer. U zvoniku bolničke crkvice sv. Florijana bila su dva zvona, jedno promjera 37 cm saliveno 1738. g. i jedno promjera 44 cm, a salio ga Medardus Reig u Grazu g. 1690. Ova su zvona bila prenesena u novu crkvicu sv. Florijana, gdje su bila do prvog svjetskog rata, kada su rekvirirana za ratne svrhe i uništena.

PURGERSKI KOR — Građanska milicija bila je vojnički ustrojena i uniformirana. Njezini članovi na području grada obavljali su službu sigurnosti, a bili su »purgeri i drugi stanovnici gradski«.

Nije poznato kada je osnovana, ali se 4. svibnja 1809. spominje »Josephus Marinkovich chyrurgos Citti & Nationalis Militive Civice Capitaneus«. **Regule illiti Naredbe po Szlavnomu Magistratushu Szlobodnoga y Kralyevzkoga Varasha Koprivnickoga poleg kotereh vzsaki pri Khoru iztoga Varasha z orusjem Szkusechi pod kastigu dole napiszanu odszeh dob vezda y napotlam ravnatisze ima, napravlene, y van dane vu Letu 1814 om.**

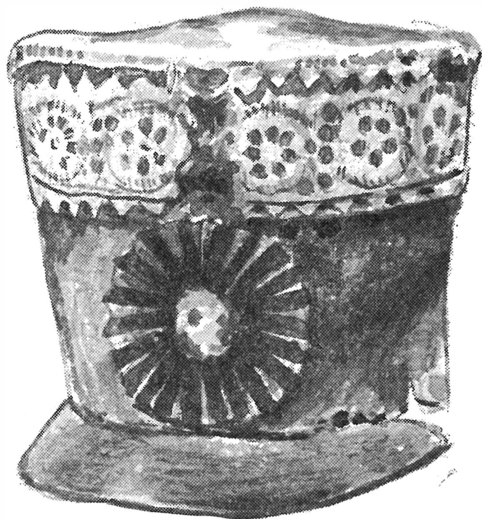
Ove regule imaju u svemu šest paragrafa, od kojih prvi doslovce glasi:

»Pokehdob Szvetloszt Czeszvarszka Kralyevzka potrebuhavati bi doztojala, da po vszeh Szlobodneh y Kralyevzkeh Varasheh za szegurnozto domachu najmre vu Vremenu Taborov, Khori od Purgarov y drugeh Ztanovnikov Mezta, vu broju, kaj najvishe moguche taksze podignuti, da zjednakum Opravum y potrebnem Orusjem obzkebleni biti imaju, zbog kojega zroka vu Varashu niti Tergovecz, niti Mester, josti manye Purgar poztati, ali prebivati moguch bude, doklam szebe Opravum potrebnum neopzkerbi, dapache ova zapovedana Naredba vu Zkupnom Orszaga Zpravischu potverdyena y za vekovechnu van dana je zato najpredi potrebno je, da vszaki Modre hlache zsnorum belum, prepiszani kratki Kaffebraun farbe Reklecz i modre farbe Aufschlage, bele gumbe na Rekleczu, dobro napravlen cherni Klobuk, Cherni Navratek, to je Halsbindl, ktomu takaj zpodobnu obutev prizkerbi y prez odvlachenya napraviti, kotera Oprava akosze chuvala bude vnoga Letta terpeti more, druga pako kajsze dotische Orusja, ova na kulikom josche faliju, Varash obzkerbeti zvremenom terszilsze bude.«[204]

U matici umrlih župe sv. Nikole zabilježeno je da je dne 21. ožujka 1819. umro perillustris dominus Nicolaus Flach civico Cohortis Capitaneus, gradski assesor ex Forro S. Crucis, kapetan purgerskog kora.

Godine 1841. postojala je u Koprivnici »Musik Bande des Bürgerkhor« s 21 glazbenikom.

Na tavanu gradske vijećnice nađene su prije prvog svjetskog rata dvije kape, koje bi mogle pripadati glazbenicima ove Musik Bande, jer se bojom (plavom) razlikuju od kape (klobuka) opisane u prvom članu Regula Purgerskog Kora.

Kapa glazbenika prve koprivničke limene glazbe iz 1841. godine

Godine 1847. satnikom gradske čete bio je Anton Lebek.[205]

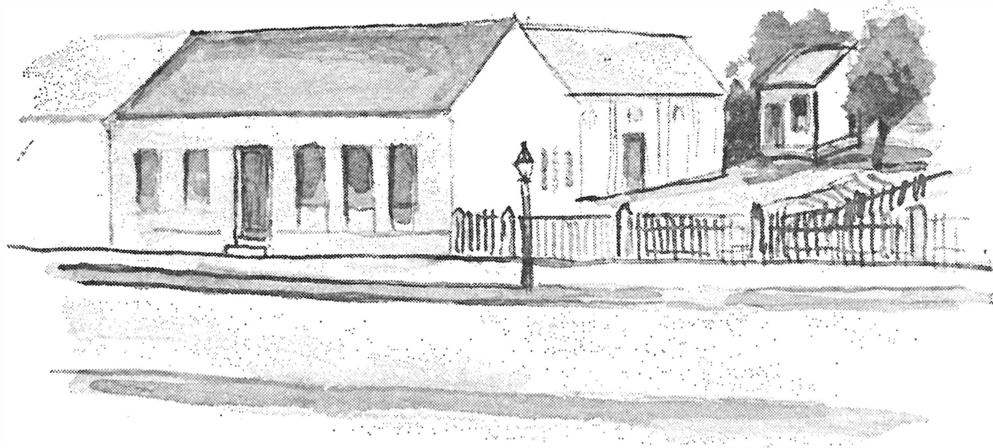
Godine 1848. ova se je građanska četa »većom stranom sama razišla bila«, a god. 1850. nastojalo se da se ponovno ustroji. Poslije g. 1875. nema joj više traga.

Ostala je samo glazba. God. 1869. pročelnik ove glazbe bio je Slavoljub pl. Kos Kolarečki, posjednik u Koprivnici i podbilježnik.

Među spisima sačuvanim u gradskoj pismohrani ima račun iz g. 1834.

Conto Zverhu 3 1/2 vedra vina, koje zdola podpiszani na ztean Purgar-Kohco Szlobodnoga y kraly. Varsha ovoga dalszem y najmre.

1 ch Na dan 12. Febr. I. t. 1834. slliti na Dan Szvetloga Kralja Narodyenye poleg Dispozitie G. perveshega Kapitana Ignaczia Katho dalszem 1 1/2 veder vina po 10 f. V. V. vchin 15 f.

Gostionica Ganzer u Frankopanskoj ulici, gdje su se održavale i brojne kulturne i druge priredbe

2 ch Na Telovo pako illiti l Iuniusha takaj I. t. poleg Dispositie vezdassnyega G. Kapitana Martina Segecz dalszem 2 vedra vina takaj po 10 f. vedro vchini 20 f.—x. illiti in Summa 35 f.

Sig. Vu Koprivniczi dan 21. juniussa 1834. Georg. Diakovich Purgar. Vidi Segertz mp. Capitan.

D O B R A Š I N — društvo za podupiranje siromašne školske mladeži pučkih škola koprivničkih. Ovo je društvo osnovano g. 1884.

HRVATSKO UČITELJSKO DRUŠTVO — za grad Koprivnicu i okolinu — Ovo je društvo osnovano g. 1892. kada je započela obuka u novoj zgradi pučke škole u Koprivnici.

JUGOSLAVENSKO UČITELJSKO DRUŠTVO B R A T S T V O — Ovo je društvo osnovano g. 1922.

DOBROVOLJNO VATROGASNO DRUŠTVO — Ovo društvo je osnovano g. 1874., a postoji još i danas. Za načelnikovanja Josipa Vargovića, nadvojvode (predsjednika) ovoga društva, sagrađen je u Frankopanskoj ulici vatrogasni dom sa spremištem. Dom je posvećen 18. kolovoza 1906.

U predgrađu Bregi vatrogasno društvo osnovano je 1909. godine.[206]

H R V A T S K I S O K O L — Godine 1893. osnovano je u Koprivnici gimnastičko društvo po imenom PODRAVSKI SOKOL. Osnutak toga društva bio je vezan na gimnastičku dvoranu PUČKE ŠKOLE koja je bila dobro opremljena gimnastičkim spravama. Ovo društvo nije bilo duga vijeka.

Godine 1906. osnovan je u Koprivnici HRVATSKI SOKOL, koji se pročuo po gimnastičkoj djelatnosti po cijeloj zemlji. Društvo je djelovalo osobito za vrijeme svoga staroste (predsjednika) dra Milivoja Javanda, liječnika Gradske opće bolnice u Koprivnici.

Vrijedno je spomenuti pothvat koprivničkog HRVATSKOG SOKOLA iz g. 1912., koji je imao i međunarodni značaj. Na sjednici upravnog odbora od 12. siječnja 1912. zaključeno je, da se starješinstvo Hrvatske Sokolske župe »PRERADOVIĆ« u Bjelovaru[207] pozove na zastupanje stanovništva, da se na budući sokolski slet u Pragu ne pozovu Talijani i Mađari, budući da su oni krvni neprijatelji Slavena. Ne učini li to starješinstvo, HRVATSKI SOKOL u Koprivnici ne će prisustvovati tome sletu. Nakon mnogih sjednica, prijetnje otstupom saveznog starješine i dr., konačno je dana izjava Hrvatskog sokolskog saveza u Zagrebu, da ova dva naroda nijesu pozvana na slet u Pragu i da ne će na njemu sudjelovati.

Za uspjeh na Sokolskom sletu g. 1909. osobito su bili zaslužni gimnastički vođe Hrvatskog sokola u Koprivnici Vilko Mahorić (profesor male realne gimnazije u Koprivnici) i Branko Reš,[208] koji su osvojili i nagrade u raznim gimnastičkim natjecanjima. Uz njih se je proslavila i fanfara podmlatka koprivničkog Sokola.[209]

SPORTSKA DRUŠTVA — Hrvatski sportski klub »Koprivnica« osnovan je g. 1907. od studenata raznih sveučilišta i učenika srednjih škola, jedan je od najstarijih nogometnih klubova u Hrvatskoj .

Djelovanje ovog kluba vršilo se u glavnom za vrijeme školskih praznika. Toga radi imao je, u svom početku, naziv »Ferijalni đački nogometni klub«.

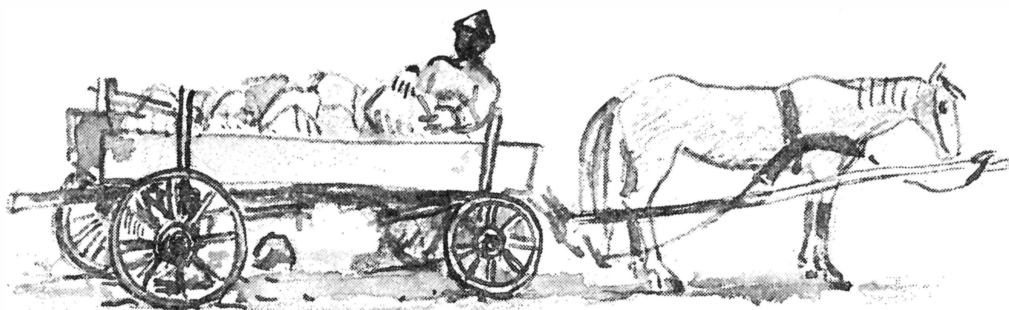
Nogometni klub »Slaven« osnovan je g. 1912. od dijela članstva kluba »Koprivnice«.

Drugi nogometni klubovi bili su: VIKTORIJA, SLOGA, DANICA, BOSONOGI ZVONIMIR.

Od sportskih klubova djelovali su Teško atletski klub »ZRINSKI«, GRAĐANSKI KOTURAŠKI KLUB (prije njega, oko 1900., postojao je u Koprivnici BICIKLISTIČKI KLUB).

Ostala društva (neka od njih već i ne postoje) — Dobrotvorno gospojinsko društvo osnovano je 1878. god. Izraelitsko gospojinsko društvo, Chewre Kadiša (1907), Hathia, židovsko omladinsko društvo (1918), Cionistička organizacija (1913), Herut, Isr. Kranken Unterstützungs und Beerdigungs Verein, Kopreinitz.

Mjestna obrtna organizacija Saveza Hrvatskih obrtnika, Udruženje trgovaca, Obrtni zbor za grad i kotar Koprivnicu, Društvo lovaca, Hrvatsko podravsko pčelarsko društvo, Hrvatski radiša, Klub akademičara (1926) na sekcijom Tenisko društvo, Esperantsko društvo (Godine 1934. održan je u Koprivnici, VII. esperantski kongres), Udruženje rezervnih oficira i ratnika, Udruženje ratnih invalida, Mjesni odbor Crvenog križa (1927.), Udruženje hrvatskih katoličkih žena, Hrvatsko katoličko društvo »PROSVJETA«, Podružnica Hrvatskog planinarskog društva, (1928) Podružnica hrvatskog turističkog društva »Prijatelj prirode«, Podporno društvo za podupiranje siromašnih učenika realne gimnazije, Društvo sv. Vinka Paulskog, Kazališni klub (R. Žličar), Sv. Cecilija, Srednjoškolsko udruženje za populariziranje prirodnih nauka, Hrvatski skaut, Četničko udruženje, Klub esperantista (Bregi 1924. Koprivnica 1928.), Mjesni odbor Jadranske straže Bregi (1931.) Narodna knjižnica i čitaonica Bregi (1925.), Šahovski klub, Klizačko društvo (1904).

Kola kakva su najčešće početkom ovog stoljeća upotrebljavali seljaci

S razvitkom obrta u Koprivnici su se razvili i **sajmovi.** Iako je Koprivnica imala pravo održavanja tjednog i dnevnog trga (sajma) već g. 1356., s vremenom je nastala potreba, da se uz ove sajmove uvedu i drugi sajmovi.[210] Tako je Koprivnica g. 1638. i g. 1652. (od kralja Ferdinanda III.) dobila pravo održavanja triju »godišnjih« sajmova, dok je pravo ubiranja »maltarine« dobila g. 1651. Maltarinu su na ulazu u grad plaćali svi koji su u grad dolazili ili prolazili, od kola, stoke, robe. Maltarinu nisu plaćali koprivnički građani. Prihodi od maltarine bili su namijenjeni uzdržavanju cesta na gradskom području.

TRGOVINA — Da je Koprivnica bila i trgovački grad svjedoči prosvjed grada protiv zaključka Hrvatskog sabora da 1 talir vrijedi 100 soldina, a 1 dukat 150 soldina. Kralj Maksimilijan II. 8 svibnja 1570. je odbio taj prosvjed i zapovijedio da se Koprivnica mora pokoriti saborskom zaključku.[211]

Trgovina se u Koprivnici razvila u drugoj polovini 18. st., kada je napuštena koprivnička tvrđava. U grad su se tada naselili i trgovci Grci, a poslije i Židovi. U popisu gradskih stanovnika god. 1785. nije bilo Židova.

Trgovalo se za domaće potrebe, ali i sa zemljama habsburške monarhije. Iz njih se je uvozila industrijska roba, a u njih izvozili poljoprivredni proizvodi, stoka-goveda, svinje i konji, žitarice, kukuruz, drvo, orasi, jabuke, perad, jaja i sijeno.

U Koprivnici su se održale dvije gospodarske izložbe g. 1882. i g. 1929.

Iz Koprivnice se izvozilo u 18. st. i vino u Osijek.

C E H O V I — Cehovi su u Koprivnici postojali i prije turske najezde, ali se pisani spomen nije sačuvao. Jedino što je od cehova toga doba sačuvano pečatnjak kožarskog ceha s napisom SIG C OPID CIVIT CAPRON.

Izvornik toga pečatnjaka je u Zagrebu, a voštani otisak u Muzeju grada Koprivnice.

Prema napisu taj ceh nije bio u slobodnom i kraljevskom gradu Koprivnici, nego u trgovištu (naselju) koje je spadalo Kamengradu.

I taj pečatnjak jedan je od dokaza o dvojnosti Koprivnice, pravne i privredne.

Cehovska pravila uglavnome su bila usmjerena da svoje članove zaštite od konkurencije i vanjske i mjesne. Ta pravila su najstrože zabrinjavala prodaju obrtničkih proizvoda uz cijenu nižu od cijene određene propisima.

Pomoćnik (kalfa) morao je, prije nego što je mogao otvoriti svoju radionicu, udovoljiti cehovskim propisima. Tako je morao na dvije-tri godine u strani svijet (u »frent«) na usavršavanje. Tek nakon »vandrovanja« po tuđini mogao je postati »majstor« izradivši prije toga uzoran uzorak iz svoga zanata (remek ili majsterštik).

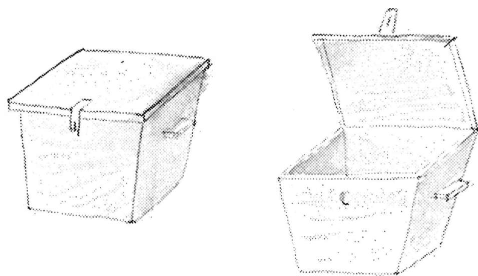
Posljedica »vandrovanja« po tuđini (gotovo isključivo po njemačkim zemljama) bila je da su se u Hrvatskoj i Slavoniji uvriježili njemački nazivi za alat i proizvode).

Pojavom industrijskih proizvoda cehovi su izgubili svoje privredno značenje, pak su se raspali. Ipak su još prije prvog svjetskog rata koprivnički obrtnici održali tradiciju da pod svojim starim cehovskim zastavama sudjeluju u svečanim povorkama.

U Koprivnici je bilo devet obrtničkih cehova. U četiri od njih bili su obrtnici jedne struke, a u ostalima obrtnici raznih, ali srodnih struka. Cehovske ladice, pečatnici, tablice, spisi i t.d., osim nešto malo, uništeni su ili propali. Do danas su se sačuvale zastave sviju koprivničkih cehova (u Muzeju grada Koprivnice).[212]

CEH KOVAČA 1635. — Nakon skoro stotinu godina borbi, nevolja, pljačke i nesigurnosti zbog Turaka, započeo je u Koprivnici mirniji život i obrtnici su pregnuli srediti svoje staleško stanje.

Godine 1635., kako svjedoči sačuvana isprava, zamolili su izaslanici koprivničkih kovača, bravara, mačara, remenara,

Sajmarske ladice

Glineni zeleno pocakljeni sud (od 25 litara) — rad lončara Josipa Daniela iz Duge ulice 1786. godine (MGK)

sedlara i zlatara: kovač Matej Kaceuš, te bravari Juraj Manduk i Pavao Lukarić, zagrebački ceh kovača, bravara, mačara i zlatara u gradu na brdu Gradec da im izdaju prijepis svojih cehovskih povlastica. Svoju su molbu obrazložili time da žele stvoriti novi ceh ili bratovštinu u Koprivnici, a budući da ne znaju kako su sastavljene takve cehovske povlastice ni kakvi su uvjeti pod kojima se njima mogu koristiti, potreban im je prijepis zagrebačkih povlastica da se njima posluže.

Zamoljeni zagrebački ceh rado je to dozvolio, ali su zagrebački remenari i sedlari, koji su imali poseban ceh, prosvjedovali protiv toga i protivili se da se Koprivničanima izda zatraženi prijepis.

Razlog tome protivljenju bio je u tome, što su povlastice zagrebačkih kovača i srodnih obrtnika bile mnogo detaljnije razrađene nego povlastice remenarskih i srodnih obrtnika, s više pojedinačnih uredaba, kojima se regulirao život u cehu i odnos majstora prema pomoćnicima i šegrtima, kao i prema obrtnicima izvan ceha, te prema kupcima i vlastima. Prema tome bi koprivnički majstori remenari i sedlari udruženi s kovačima i srodnim obrtnicima dobili bolje uredbe i uvjete nego su ih imali zagrebački remenari i sedlari.

Iz sačuvane (koprivničke) povelje vidi se, da su zagrebački remenari i sedlari ipak pristali da se prijepis povelje izda ne samo koprivničkim kovačima, bravarima, mačarima i zlatarima, nego i remenarima i sedlarima.

Tako su g. 1635. Nikola Kraljić i Stjepan Sušić, cehmeštri kovača, bravara, mačara i zlatara u slobodnom i kraljevskom gradu na zagrebačkom brdu Gradecu izdali koprivničkim majstorima povelju, koja uz uvodni historijat sadrži i zatraženi prijepis.[213]

Povelja je pisana latinskim jezikom na pergameni velikoj 62 x 74,5 cm, te je providena pečatom zagrebačkog ceha, koji ju je izdao. Pečat je o povelju pričvršćen smeđom pletenom vrpcom, a smješten je u okrugloj drvenoj kutijici s poklopcem i potpuno je sačuvan: u crven, tanak sloj voska na masi smeđeg voska, kojim je ispunjena kutijica, utisnut je uokolo napis: SIG (illum) AURIFAB (rorum) POLIT (orum) SERATOR (um) ET FABROR (um). U sredini pečata prikazani su znakovi obrtnika to-

Pečatnjak obučarskog ceha iz 1679. godine

Pečatnjak klobučara koprivničkih iz 1820. godine

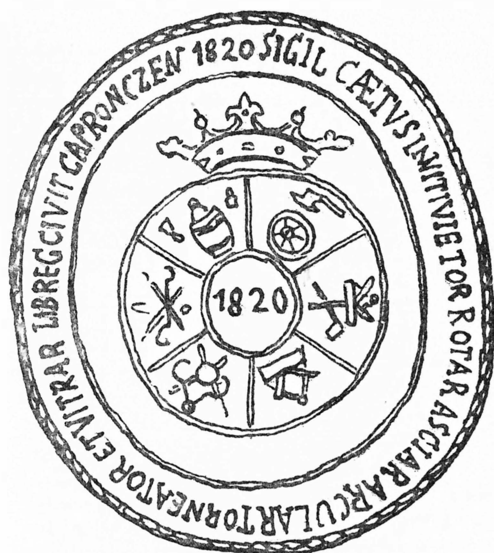
ga ceha. U gornjem dijelu zlatar na trotronošcu iskucava na nakovnju neku posudu, ispod njega, na štitu, lokot, potkova i ruka s mačem.

U Arhivu Hrvatske u Zagrebu čuva se prijepis povelje kojom je kralj Ferdinand III. 16. lipnja 1655. koprivničkom cehu potvrdio povlastice preuzete od Zagrepčana. Iz toga prijepisa vidi se da ih je već prije potvrdio koprivnički sudac Ivan de Sancta villa (g. 1637.).

U koprivnički ceh kovača, bravara, mačara, zlatara, remenara i sedlara poslije su ušli i neki drugi obrtnici, kako se vidi iz povlastice iz g. 1766. i djetićke povlastice iz g. 1795. i to krznari, stolari, staklari i sapunari.[214]

Godine 1809. kralj Franjo I. dao je povlastice cehu bravara, kovača, nožara, sedlara i puškara.[215]

Uza sve promjene, koje je ceh proživjeo tokom vremena, on je u Koprivnici uživao poseban ugled kao najstariji ceh, zvan »stari ceh«, a njegovi su članovi imali pravo da u svečanim povorkama idu na posljednjem počasnom mjestu.

Pečatnjak drvodjelaca koprivničkih iz 1820. godine

ČIZMARI — Od sačuvanih cehovskih listina jedna je prijevod pravila pod naslovom:

CZESKI ARTIKULUSSI PLEMENITOGA CZEHA CHIZMESINSKOGA NA HORVATSKI JEZIK PREOBERNJENI ZNACHINOM KAK ZNUTRA.

Iz ovih se artikuluša vidi, kada i kako je došlo do osnutka čizmarskoga ceha u Koprivnici.

Koprivnički čizmari, kada su g. 1672. htjeli osnovati svoj ceh, uputili su se u Varaždin i »vu pondelek najbližeši po nedele pred fašenkom« navedene godine izjavili su »da su oni dokončali stanoviti red med sobum napraviti i poleg zapovedih njegovih živeti« i umolili su tamošnji čizmarski ceh, da smiju prepisati pravila njihovoga ceha. Varaždinski čizmari su im to dopustili.

Prepis pravila varaždinskog čizmarskog ceha koprivnički su čizmari »vu pondelek po nedele druge korizme« predložili gradskom sucu Antonu Večetiju (Vechety) i ostalim senatorima grada Koprivnice i umolili da im pravila potvrde, što su ovi i učinili. Od grada potvrđena pravila koprivnički su čizmari »vu pondelek po druge nedele korizme leta 1681.« predložili kralju Leopoldu I. s molbom da ih potvrdi, što je ovaj učinio u Bečkom Novom Mjestu na dan 7. srpnja 1681.

Pečatnjak mlinara koprivničkih iz 1821. godine

Od kralja potvrđena pravila budući da nijesu bila »suprotivna pravicam i navade oršaške kak takai biskupie zagrebačke, prieta su vu spravišću stališev i redov orsaga« na dan 10. maloga Travna 1682.«

CEH MESARA — Koprivnički mesari obratili su se varaždinskom mesarskom cehu, da im dopusti prepisati njihova cehovska pravila. O tome su sačuvane kratke bilješke u zapisnicima varaždinskog mesarskog ceha iz g. 1697. Prva je zabilježena u primcipima za tu godinu.

»Item prielszem od Koprivnicheh Meszarou za priuilegiume illiti prauice cheske . . . flor. hung. 32.«

Prema tome koprivnički su mesari došli u Varaždin po pravila i za prijepis varaždinskom mesarskom cehu platili prilično veliku svotu, 32 ugarska forinta.

Samo prepisivanje i pergamena nisu mogli toliko stajati, nego je ceh sebi zaračunao oveću odštetu, jer su i izdali daleko veću svotu, kada su dali pisati i potvrđivati svoja pravila.

Druga bilješka iz iste godine veli: **»Item kadaszu bili Koriunichanezi zarad liston yliti prauicz y kadaszu opraualiali zaradi humerouoga deticha dalszem teda na uino . . . f. h. 2 den. 30.«**

Ovaj događaj i susjedski sastanak bio je zalit vinom.

Izvornik pravila mesarskog ceha u Varaždinu je izgubljen, a tako i prijepis ovih pravila za koprivničke mesare.

U gradskoj pismohrani sačuvan je spis (bez broja) pod naslovom: **Tabella Conscriptionis Animarum, De — item & Accrescentiae earum, nec non Matrimoniorum Liberae, Regiaeque Civitatis Kapronczensis pro Anno 1783.**

Na prvoj stranici je tabela iz koje se vidi, da je Koprivnica g. 1783. imala 2677 stanovnika. Od toga bilo je muških 1322, a ženskih 1355. Iste godine rodilo se 117 djece, a umrlo 130 osoba. Protestanata i Židova nije bilo na području grada, a »šizmatika« (pravoslavnih Grka i Srba) bilo je 103 osobe.

Pečatnjak licitara koprivničkih iz 1821. godine

Pečatnjak mesara koprivničkih iz 1821. godine

Uz ovaj popis žitelja nalazi se i popis obrtnika:

— stolara	2 obrtnika	1 pomoćnik	— šegrta
— zlatara	1 obrtnik	— pomoćnik	— šegrta
— pivara	1 obrtnik	— pomoćnik	— šegrta
— kožara	3 obrtnika	2 pomoćnika	1 šegrt
— licitara	2 obrtnika	2 pomoćnika	— šegrta
— kirurga	2 obrtnika	2 pomoćnika	— šegrta
— čizmara	26 obrtnika	13 pomoćnika	11 šegrta
— užara	7 obrtnika	1 pomoćnik	— šegrta
— kotlara	2 obrtnika	2 pomoćnika	1 šegrt
— sedlara	1 obrtnik	— pomoćnika	— šegrta
— kovača	3 obrtnika	2 pomoćnika	3 šegrta
— bravara	4 obrtnika	2 pomoćnika	5 šegrta
— tesara	13 obrtnika	— pomoćnika	— šegrta
— lončara	5 obrtnika	2 pomoćnika	4 šegrta
— krojača za kepenjke	1 obrtnik	1 pomoćnik	3 šegrta
— mesara	5 obrtnika	2 pomoćnika	3 šegrta
— remenara	2 obrtnika	1 pomoćnik	2 šegrta
— mlinara	3 obrtnika	— pomoćnika	— šegrta
— zidara	— obrtnika	6 pomoćnika	— šegrta
— krznara	7 obrtnika	4 pomoćnika	2 šegrta
— klobučara (njem.)	2 obrtnika	3 pomoćnika	1 šegrt
— pekara	4 obrtnika	3 pomoćnika	2 šegrta
— kolara	3 obrtnika	3 pomoćnika	2 šegrta
— krojača (mađ.)	12 obrtnika	3 pomoćnika	2 šegrta
— krojača (njem.)	4 obrtnika	4 pomoćnika	1 šegrt
— sapunara	2 obrtnika	— pomoćnika	— šegrta
— postolara (njem.)	4 obrtnika	3 pomoćnika	1 šegrt
— postolara (slavon.)	5 obrtnika	2 pomoćnika	1 šegrt
— tkalaca	16 obrtnika	6 pomoćnika	2 šegrta
— tokara	2 obrtnika	— pomoćnika	— šegrta
— bačvara	3 obrtnika	3 pomoćnika	— šegrta
— grobara	2 obrtnika	2 pomoćnika	— šegrta
— zubunđija	1 obrtnik	— pomoćnika	— šegrta
Svega je bilo	151 obrtnika	69 pomoćnika i	44 šegrta

gostioničara 8 (nekatolika), trgovaca 5 (katolika), trgovaca 8 (nekatolika) s 4 pomoćnika i 4 šegrta.

Početkom 20. st. u Koprivnici su postojali ovi obrti: kožarski, opančarski, čizmarski, postolarski, remenarski, sedlarski, krznarski, krojački, klobučarski, tkalački, užarski, brdarski, čohaški, tokarski, stolarski, tesarski, kolarski, bačvarski, sitarski, kefarski, bravarski, kovački, kotlarski, limarski, zlatarski, urarski, puškarski, mehaničarski, lončarski, zidarski, klesarski, staklarski, zdenčarski, dimnjačarski, mesarski, mlinarski, pekarski, slastičarski, licitarski, sapunarski, svječarski, krčmarski, brijački, ranarnički, apotekarski, zubarski, optičarski, grobarski, živoderski.

tiskarski, knjigoveški, farbarski (tekstil), ličilački, soboslikarski, kiparski, slikarski, fotografski i pozlatarski.

TISKARSTVO — Prvu tiskaru u Koprivnici je osnovao Tito Kostinčer[216] godine 1885. Ta je tiskara bila smještena u jednoj staroj kući, na uglu Svilarske ulice i Jelačićevog trga (nasuprot tekstilne tiskare Grünwald), a zatim — do god. 1930. — na Florijanskom — Starčevićevom trgu.

Tito Kostinčer štampao je prve koprivničke novine, »Koprivnički glasnik«. Bio je to tjednik, a izlazio je od ljeta 1896. do sredine godine 1897. Urednici su bili koprivnički učitelj **Josip Kirar** i **Ivan Lepušić** učitelj i književnik.

Glavna djelatnost (i unosnost) Kostinčerove tiskare bila je u tiskanju nabožnih knjiga (molitvenika), koje je on prodavao na sajmovima i prošteništima.

Drugu tiskaru u Koprivnici osnovao je g. 1897. Milan Neugebauer. Tiskara je bila na Banskom trgu (u kući Guteša).

Neugebauer je svoju tiskaru g. 1914. preselio u Đurđevac, a poslije u Križevce (g. 1932.).

U Dugoj (Gajevoj) ulici oko g. 1900-2. imao je tiskaru Ivan Kuzmić, ali je bila kratka vijeka.[217]

U povijesti koprivničkog tiskarstva značajna je godina 1909. Ove je godine Čeh **Vinko Vošicki,**[218] izučeni knjižar (u zajednici sa svojim sunarodnjakom Jaroslavom Merhautom) otvorio knjižaru i papirnicu. On je godine 1911. izdavao modni list »Zora« (urednica Marija Kumičić), a te godine osnovao i tiskaru. U toj tiskari štampano je nekoliko stotina knjiga (među njima i najviđenijih književnika — Miroslav Krleža, August Cesarec, Begović i dr.), a uza to i nekoliko časopisa (Zagrebački ilustrovani list, Književna republika, Vinogradar i voćar i dr.), te obilje literature za djecu. Tiskara, knjižara i papirnica V. Vošicki bila je do g. 1920. u kući mesara i trgovca stokom Neufelda na (Florijanskom) Starčevićevom trgu.

Proširivši djelatnost Vošicki je tiskaru, knjižaru i papirnicu preselio u prostorije bivšeg hotela Zrinski na Zrinskom trgu, gdje je ostao do g. 1932.

Zahvaćen posljedicama svjetske privredne krize tridesetih godina Vošicki ej smanjio svoju djelatnost i svoje po-

Pečatnjak užara koprivničkih iz 1821. godine

Pečatnjak pekara koprivničkih iz 1821. godine

duzeće smjestio u bivši kino u Varaždinskoj ulici.

Vinko Vošicki bio je knjižar, tiskar i nakladnik u Koprivnici, koji je u dane »obmane« otvorio svoju tiskaru Miroslavu Krleži. Vošicki je prvi tiskar Krležine »Književne republike«, u njegovoj se tiskari slaže i u njegovoj nakladi izlaze Krležin »Vučjak« i »Novele« i Cesarčeva »Careva kraljevina« i »Zletni mladić« i sve to u dane neprijatnog tlaka političkog barometra u dvadesetim godinama ovoga vijeka.

»Prkoseći bezbrojnim neprilikama Vinko Vošicki je odlučno prestupio stiješnjeni krug svoje okoline i svome novome zavičajnome gradiću pribavio tu čast, da su na njegovu tlu najveći hrvatski književnici mogli štampati svoja djela u vrijeme i dane, kad su se zagrebački nakladnici kao po komandi od njih okretali. Ta činjenica neposredno je utjecala i na podravske mozgove, te nije čudno ni neobično da je koprivnička gimnazijska omladina derala slike šestojanuarskog diktatora Aleksandra Karađorđevića, a u dane epohalne borbe dobra i zla u drugom svjetskom ratu, da su Koprivnica i srednja Podravina dali odlučnih boraca za pobjedu istinskoga demokratizma i naprednih načela novoga socijalističkog svijeta. Olovo i valjci Vošickove tiskare nisu uzalud umnožavali književna djela Cesarca i Krleže.«[219]

Vremenski petu po redu tiskaru u Koprivnici otvorili su g. 1927. bivši tipografski radnici tiskare Vošicki braća Valko i Đuro Loborec i Ivan Rast (u kući Neufeld, gdje je do g. 1921. bila tiskara Vošicki).

Poslije njih otvorio je, g. 1931., na Banskom trgu tiskaru Viktor pl. Se-

GOSTIONICE — Točenje (kupljenoga) vina u Koprivnici se spominje u listini od 5. XII. 1427. odobrenoj od zagrebačkog biskupa Ivana Albena, koji je u zakupu držao regalija od gradskih prihoda.

Gostionice i svratišta spominju se tek od god. 1818. Te se godine, naime, navodi svratište »Križ«, a god. 1849. svratište »K caru austrijanskom«.[220]

Godine 1930. bilo je u Koprivnici oko 40 gostionica (vinotočja).

Građanska gostionica obitelji Jembrek na Lenišču, bila je u svoje doba

Pečatnjak sapunara koprivničkih iz 1821. godine

poznata po »bermetu« (pelinkovcu), vlastitom delikatesnom proizvodu iz vlastitog vinograda, u Bilogori.

Po navodu župnika Brdarića iz Koprivničkog Ivanca jedno je svratište bilo vlasništvo baruna Inkeya, vlastelina u susjednoj Rasinji. Krajem 19. st. to je svratište bilo vlasništvo **Franza Pichlera** a od njega je prešlo na **Samuela Schwatza.** Svratište je godine 1920. pregrađeno i dobilo ime »CAR«.

Hotel »K caru austrijanskomu« 1900. godine

POŠTA — Poštanska služba uvedena je u Koprivnici 31. svibnja 1787. (a moguće i već g. 1768. ili još ranije).

Iz Koprivnice je prometala pošta s konjskom zapregom u tri smjera: Koprivnica — Ludbreg — Varaždin, Koprivnica — Đurđevac — Bjelovar, a dolazila je i iz Legrada (Nagy Kanisze — Beč, Budimpešta). Godine 1809. spominje se Michael Decker, postae magister nec in lib. reg. Cittis Capronczensis.[221]

Gdje je bila prva pošta pravo se ne zna, ali je moguće da je bila na Florijanskom trgu, u kući kraj »zidanog mosta« preko potočića, koji je povremeno iz »Vuličke« tekao u Dravsku ulicu. Ta kuća (pregrađena oko 1905. god.) postoji i danas.

U prvoj polovini 19. st. pošta je bila »Pod pikom« (na Banskom trgu), u kući, nekad generalovoj, a postoji i danas.

Pošta je bila ugovorna.

God. 1823. (i 1834.) spominje se poštar Franciscus Pros (Bross), god. 1834. Julija Drašković, god. 1852. Julija Vrančić (Ivan Vrančić administrator).

Brzojav je koprivnička pošta dobila 6. rujna 1866. Godine 1883. koprivnička pošta postala je vlasništvo države.

Neko je vrijeme pošta bila u kući (advokata dra Wolfa) na uglu Frankopanske ulice, nasuprot ljekarne »K orlu«, a zatim, još prije prvog svjetskog rata, u kući bivše srpsko-pravoslavne parohije na Banskom trgu.

U predgrađu Bregi (ugovorna) pošta otvorena je 21. ožujka 1928.

CESTE, PUTOVI — Kroz Koprivnicu vodio je državni put Varaždin — Virovitica. Taj put, djelomično slijedi trag rimske ceste Ptuj-Osijek (Poetovio-Mursa). Uz taj put nađeni su ostaci rimske civilizacije: kod Kuzminca mitrej (sada u Zagrebu), konjska potkova u Koprivnici (sada u MGK), ostaci temelja rimske kuće i kupališta u Novigradu i dr. Mjesto nalaza konjske potkove u Koprivnici daje naslućivati da je tu, moguće, bila rimska mansija — postaja za izmjenu poštanskih i putničkih konja. I sam tlocrt starih gradskih utvrda 14. stoljeća ukazuje na sličnost s tlocrtom rimskog kastra (malih razmjera), a i Kamengrad kao da je bio smješten na mjestu rimskog oppida.

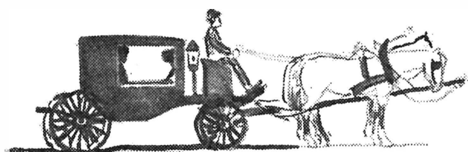
Drugi put kroz Koprivnicu vodio je iz Ugarske kraj »starog grada« prema Čazmi (put hercega Kolomana iz 13. stoljeća, prije mongolske provale).

Vojna Krajina sagradila je put od Koprivnice preko Križevaca do Ivanića. Taj je put vezao ova mjesta na obranbenoj liniji Koprivnica — Križevci — Ivanić.

Poštanska kočija iz prošloga stoljeća (prije željeznice)

Model poštanskih kočija iz prošloga stoljeća

Ovi putovi su na zemljanoj podlozi imali sloj šljunka i tucanika. Kamen za tucanik (u novije doba, krajem 19. i početkom 20. stoljeća) dovozio se željeznicom, a razvozio po putevima seljačkim kolima.

U sitno su taj kamen tucali tucači, ljudi s umanjenom radnom sposobnošću (starci, defektni, prosjaci i sl.). Njihov su rad nadzirali i mjerili cestari (državni službenici).

Usitnjeni kamen, tucanik, slagao se kraj puta, a odavde su ga cestari raznosili na oštećene ili istrošene dijelove puta.

Značajka ovih puteva bili su jablani zasađeni uz oba ruba puta. Jablani su početkom 20. st. zamijenjeni voćkama (jabukama, kruškama, orasima, dudovima, trešnjama — za osvježenje prolaznim putnicima). Ovim voćkama nema više ni traga.

Zrinski, Jelačićev i Florijanski trg, Bolnička, Šetališna, Gospodska i Varaždinska ulica asfaltirani su g. 1910. i 1911.

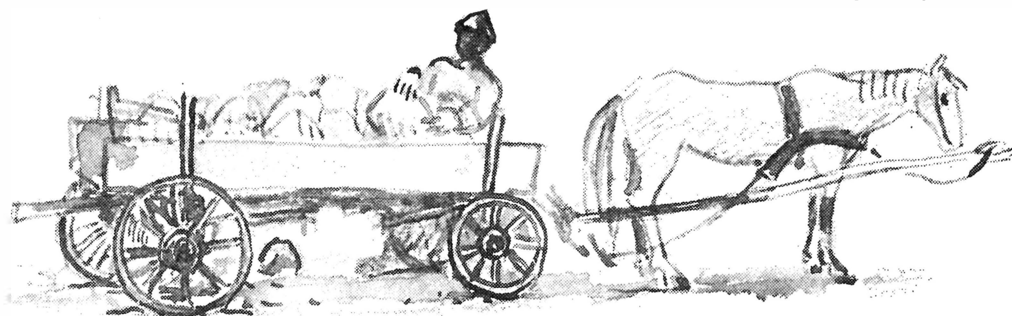
ŽELJEZNICA — Željeznička pruga Žakanj (u Ugarskoj) — Koprivnica — Križevci — Zagreb predana je prometu 5. siječnja 1870. Za vrijeme građenja ove pruge poduzeće, koje ju je gradilo (g. 1868. i 1869.), za svoje je radnike uredilo bolnicu u bivšem tvrđavnom skladištu, tada gradskoj ubožnici u Koprivnici.

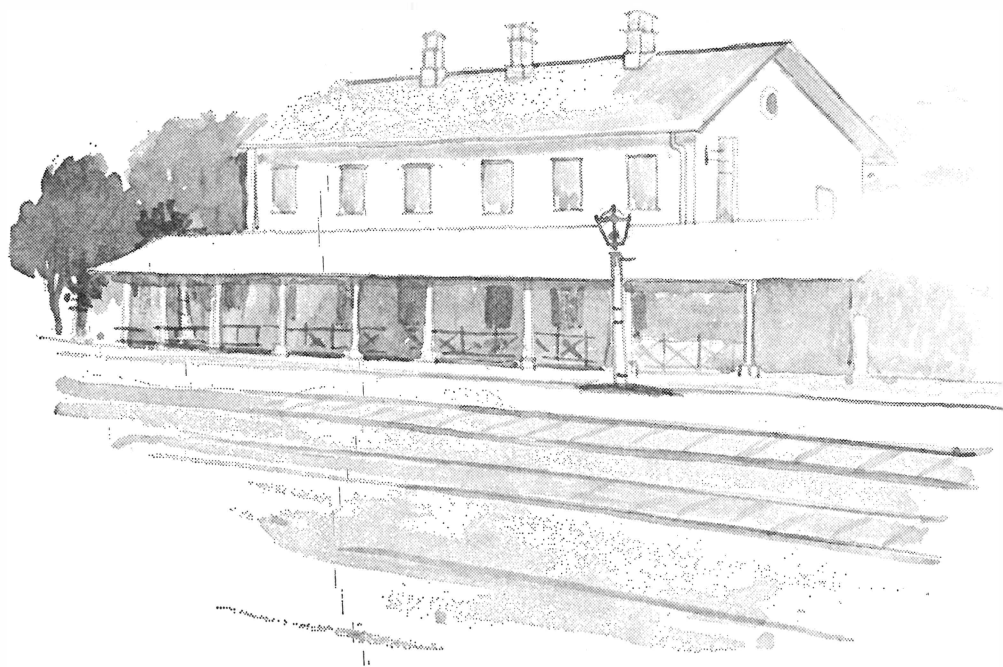
U sklopu željezničke stanice sagrađena su god. 1920. Javna skladišta i carinarnica (jer je Koprivnica g. 1918. postala pogranično mjesto).

Željeznička pruga Koprivnica — Kloštar predana je prometu 9. studena 1912.

Željeznička pruga Koprivnica — Varaždin predana je prometu 16. prosinca 1937.

Razvoženje kamena po podravskim cestama početkom ovog stoljeća

Izgled koprivničkog željezničkog kolodvora početkom ovog stoljeća

AUTOMOBILIZAM — Prvi automobil pojavio se je u Koprivnici g. 1900. To je bio automobil grofa Marka Bombelessa, vlastelina u Opeki i Vinici (kod Varaždina). Šofer, prvi u Hrvatskoj, bio je Juraj Devčić, bravarski pomoćnik, sin željezničkog stražara, Ličana, na željezničkoj rampi na kraju Varaždinske ceste.

Automobil je bio crven, a kretao se brzinom od 20 km i velikom bukom vitlajući oblak prašine. Zbog buke čulo ga se na kilometre. Zaprežni konji i druga stoka veoma su se plašili toga automobila, pogotovo u pokretu. Nekoliko nezgoda i nesreća od poplašenih konja izazvalo je opasno ogorčenje onih koji su se sretali s »vragom«, automobilom.

Motorna vozila s prikolicom i bez prikolice, pojavila su se u Koprivnici g. 1911. (sin gradskog načelnika Vargovića), a osobni i teretni automobili tek poslije prvog svjetskog rata.

AVIONI — Prvi avioni sletjeli su u Koprivnici g. 1919. za vrijeme vlade Bele Kuna u Mađarskoj. To su bili avioni ratnog zrakoplovstva tadanjeg Kraljevstva Srba, Hrvata i Slovenaca.

Improvizirani aerodrom bio je na Toplakovoj sjenokoši na Generalskom.

Eskadrila se sastojala od jednog izviđačkog biplana i 2 lovačka monoplana. Piloti su bili bivši austrijski avijatičari (Uzelac, Švarc — poslije generali jugoslavenskog ratnog zrakoplovstva, a promatrač Machiedo, poslije, do g. 1941. maršal kraljičinog dvora u Beogradu.)

Mjesto stare pivovare u Jamborici u XVIII. i XIX stoljeću

BANKARSTVO — Gradska štediona osnovana je godine 1872. s dioničkom glavnicom od 600.000 kruna. (Betlheimova banka u općoj financ. krizi ostala likvidna).

Pučka štedionica osnovana je g. 1894. Dionička glavnica 975.00 kruna, pričuve 225.000 kruna (Samuel Hirschler).

Hrvatska štedionica osnovana je god. 1898. Dionička glavnica 1,000.000 kruna, pričuve 63.000 kruna (Šemper).

Koprivnička banka osnovana je god. 1905. Dionička glavnica 1,000.000 kruna (Vargović).

INDUSTRIJA — Tragovi industrijske djelatnosti u Koprivnici sežu u 18. stoljeće.

Godine 1753. spominje se u Koprivnici **pivovara.** Vlasnik ove pivovare, obrtnički ustrojene, bio je god. 1861. A. Kalivoda. Ova pivovara prestala je s radom sedamdesetih godina 19. st.[222]

Pivovara je bila smještena u dvorišnoj zgradi na uglu male uličice (zapravo poljskog puta s Taraščica — Doktorščica) i Jamborice (Varaždinske ulice), nasuprot crkvice ŽMB Grantulske.

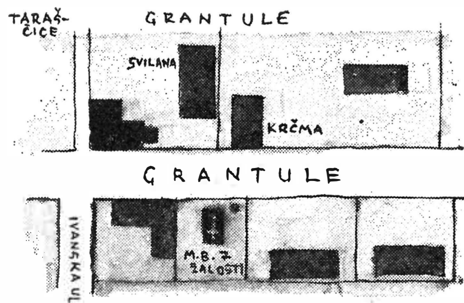
God. 1861. spominje se i tvornica cigara. Vlasnici ove tvornice bili su **Juraj Vuković** i **Slavoljub pl. Koosz** Kolareški.

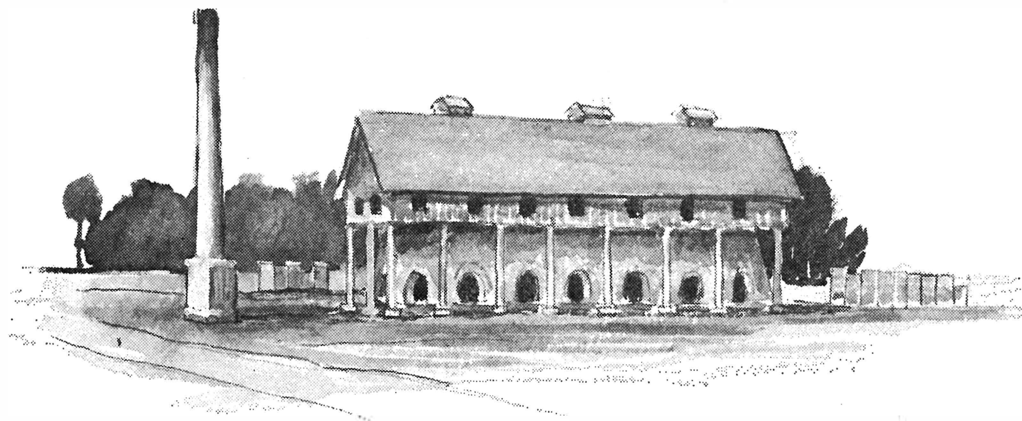
Tvornica je bila, vjerojatno, u Kosovoj kući u Kaniškoj ulici (dvorišna zgrada).

Duhan se prevozio iz Debrecina i Segedina u Ugarskoj lađom Dunavom i Dravom do Barča, a odavde kolima preko Koprivnice, Zagreba i Karlovca izvozio u Italiju, a odavde u Francusku.

U istoj ovoj zgradi na veliko se je proizvodio ocat, pak je ova zgrada nosila naziv octenka.

Položaj svilane (tu je bila i pivovara) u Jamborici (Grantule)

Koprivnička ciglana pred prvi svjetski rat

U uličnoj zgradi bili su uredi nekadanje koprivničke podžupanije.

Nakon prvog svjetskog rata u toj je kući bila neko vrijeme tvornica suhomesnate robe (švicarski kapital).

Potaša (pepeljika) proizvodila se u gradskim okolnim šumama i iz Koprivnice izvozila na zapad.[223]

CIGLANE — Sve do polovine 17. st. uglavnom nema ni traga, da se je u Koprivnici gradilo ciglom. Ono malo građevnih ostataka iz srednjeg vijeka pokazuje na upotrebu drva i kamena. Gradske utvrde bile su drvene i zemljane, stambene zgrade od drva, pletera ili naboja, franjevački samostan i crkva od kalničkog kamena, a tako i Kamengrad.

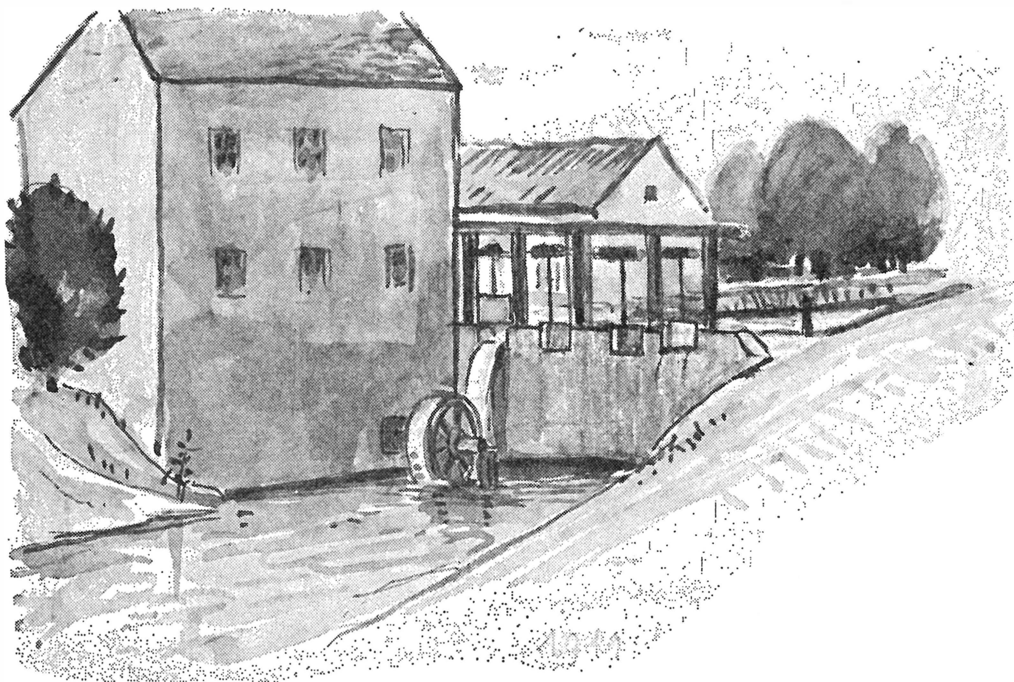
»Stari grad«, tobožnji Kamengrad u Bilogri, sagrađen je bio samo od cigle (rimske?).

U 17. st. ciglom je pregrađena i dograđena (na kamenim ostacima franjevačke crkve) župna crkva sv. Nikole i njezin zvonik i (nova) franjevačka crkva i samostan.

Gdje je bila ciglana, koja je proizvodila ciglu za ove građevine, danas se ne zna. Jedino toponim na mapi iz Ratnog arhiva u Beču upućuje na lokaciju ciglane.

»Octenka« na Futakovcu u drugoj polovici prošloga stoljeća

Krkačev mlin na potoku Koprivnici 1910. godine

U 18. st. ciglom je sagrađena gradska vijećnica (na Zvonimirovom trgu), velika vrata, župni dvor, »domus annonaria«, oružana i temelji i prizemlja stambenih kuća, u tvrđavi i izvan tvrđave.

Cigla se proizvodila u kupolastim pećima, kakvima se i danas služe seljaci.

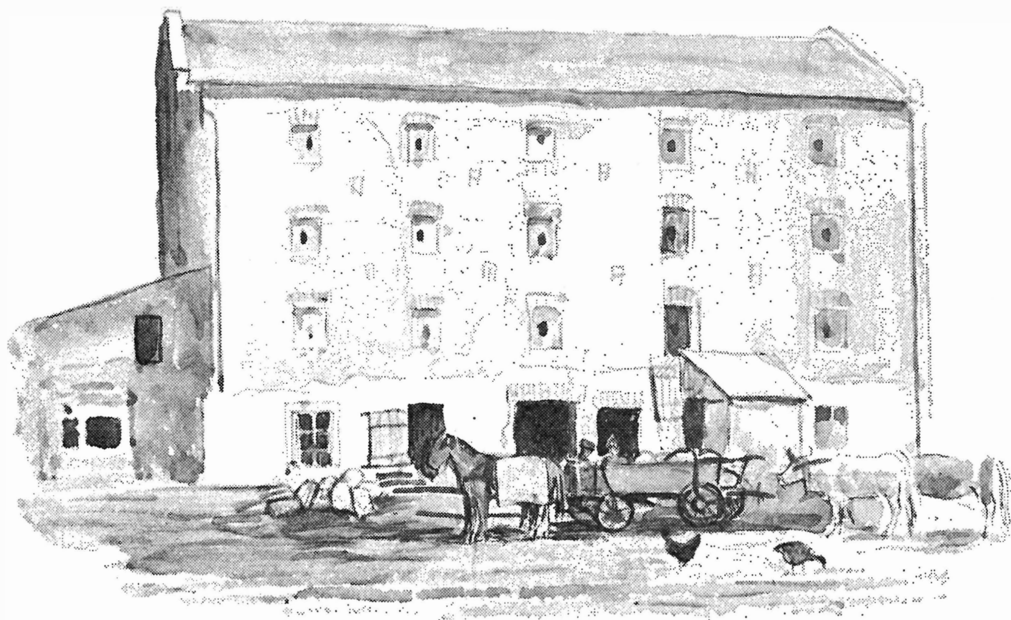
U 19. st. podignute su u Koprivnici dvije ciglane. U gradskom inventaru iz g. 1834. spominje se »hiža ciglarska nova, još nedogotovljena, štagel ciglarski, peć zidana ciglarska na šest oblukih s črepom pokrita«. Ovo je bila gradska ciglana (postoji još i danas).

S industrijskom proizvodnjom cigle započela je i intenzivnija gradnja javnih i stambenih zgrada u Koprivnici, a početkom 20. st. razmahala se u sve širim razmjerima (gradnja paromlina, »Danice« i dr.), pa i upotrebom strojeva.

Krajem 19. st. radnici — ciglari bili su Talijani (Detoni, Fantoni i dr.). Na većim zgradama radili su talijanski zidari, npr. kuća Seiwerth-Šemper na uglu Šetališne ulice i Florijanskog trga.

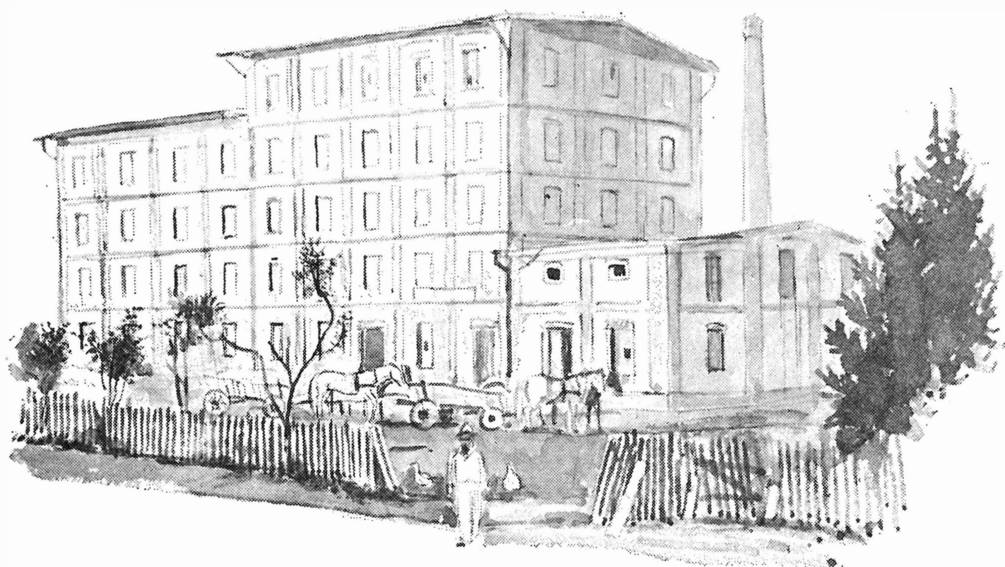
TOPLAKOVA CIGLANA — Ovu ciglanu je uz cestu u Novigrad krajem 19. st. podigao veleposjednik Antun Toplak. Poslije njega vlasnik ove ciglane bio je njegov sin Ljudevit, umirovljeni carski kapetan, a nakon njega inženjer Stanko Toplak, sin Ljudevitova brata Šandora (Aleksandra). Nakon njegove tragične smrti ciglana je došla u vlasništvo obitelji Krčmar, gostioničara i zemljoposjednika u Koprivnici.

MLINOVI — Na potoku Koprivnici od davnine sve do naših dana bilo je mlinova vodenica (naljevača). Tako se

Fribenom mlin na potoku Koprivnici pred prvi svjetski rat

Novi parni mlin u Koprivnici izgrađen 1903. godine

već u 15. st. spominje mlin Salomonšćak.

Mapa u Ratnom arhivu u Beču (fotokopija u M G K) s kraja 18. st. bilježi na potoku Koprivnici uzvodno od grada tri mlina, a nizvodno dva. Treći mlin uzvodno, na samoj granici gradskog teritorija, označen je kao gradski mlin (nekad Salomonšćak).

Godine 1858. koprivnički je građanin Ivan Đurkan iz Beča doveo strojara, da mu uredi paromlin na potoku Koprivnici (prvi mlin uzvodno od grada) nedaleko današnje klaonice, kako je to u katastralnoj mapi grada iz g. 1859. navedeno. Prema tome je Koprivnica imala parni mlin prije Varaždina (g. 1860) i Zagreba (g. 1862).

Iako uređen na pogon parom mlin je zadržao i pogon vodom.

Mlin je višeput mijenjao vlasnika, pak je prema imenu vlasnika mijenjao svoje ime (Đurkanov, Krkačev, Kamenarov, Fribenov).

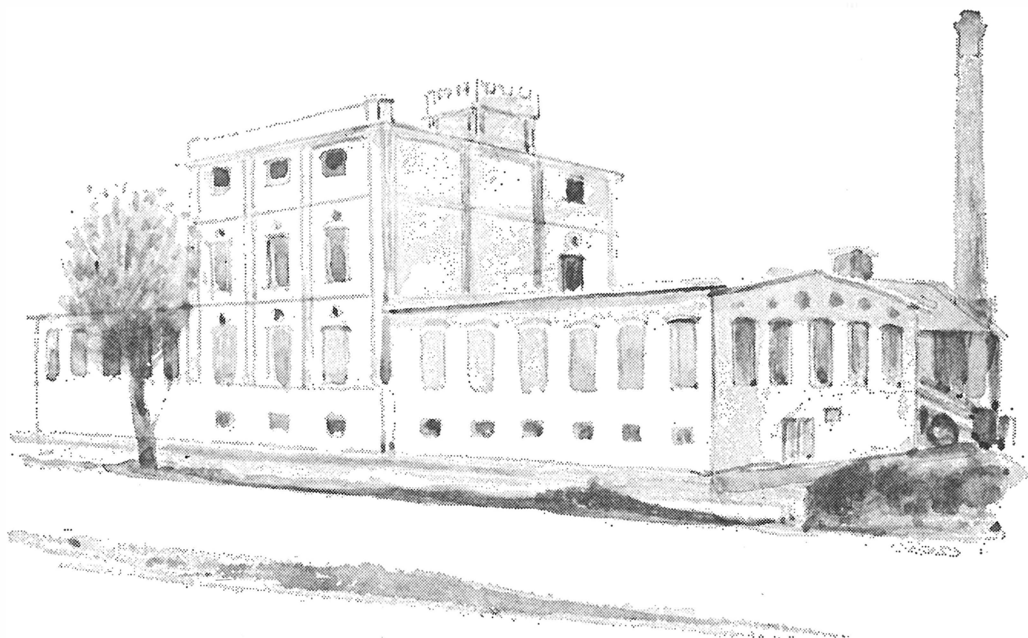
KRKAČEV MLIN G. 1910. — Na sabiralištu vode (u ljetnim mjesecima) iznad brane bilo je uređeno kupalište s drvenim kabinama. Za kupanje bili su određeni dani i sati, posebno za muškarce, posebno za žene. Kupalište je s ovakvim rasporedom radilo od g. 1903. do g. 1910.

Mijenjanjem vlasnika mlin je mijenjao i svoj oblik i kapacitet mljevenja.

U predgrađu Bregi Martin Dlaka je god. 1908. preudesio vodenicu na potoku Koprivnici na parni pogon. Ovaj paromlin mogao je dnevno samljeti 10 tona žita.

Fotokopija karte iz Ratnog arhiva na istome mjestu bilježi mlin.

Tvornica ulja u Koprivnici izgrađena u prvim godinama nakon prvog svjetskog rata

PLINARA — Gradska plinara sagrađena je g. 1910. od tvrtke Julius Pintsch iz Beča. Plin se u toj plinari dobivao iz kamenog ugljena, a služio je, uglavnom, za javnu rasvjetu.

Krajem prvog svjetskog rata ova je plinara preuređena za dobivanje plina od domaćeg lignita (i drva, gasmeister Lichtenberg), a s radom je prestala g. 1925.

ELEKTRIČNA CENTRALA — Gradska električna centrala uređena je u zgradama bivše gradske plinare i dne 30. rujna 1925. g. puštena u pogon.

Strojevi ove centrale bili su na pogon vodenom parom. Kao nerentabilna ova je centrala obustavila svoj pogon i priključila se na električnu centralu u Fali, u Sloveniji.

Uz električnu centralu (prije plinaru) bila je uređena gradska vrtljarija, koja je ukrasnim biljem snabdijevala nasade u gradskom šetalištu i ulicama.

Prije ove vrtljarije gradska vrtljarija je (sa staklenicima) bila na istočnom ravelinu nekadašnje tvrđave.

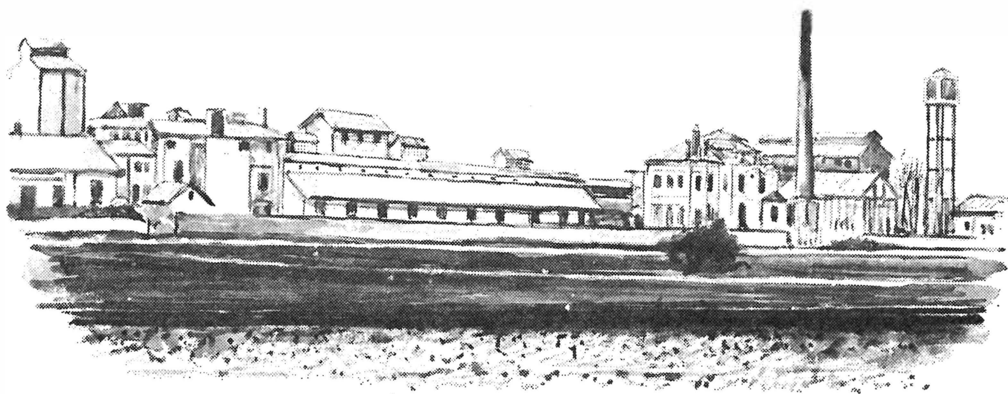
TVORNICA ULJA — Tvornica ulja razvila se iz sićušnog pogona uz paromlin. U tom pogonu prerađivale su se bundevske sjemenke (koštice) u ulje (jestivo) i pogače za hranu stoke.

D A N I C A — »Danica« tvornica sumporne kiseline, superfosfata i vijaka d. d. u Koprivnici sagrađena je g. 1906. i 1907. izvan grada (na putu u Legrad).

Tvornica je bila vlasništvo Komercijalne banke u Budimpešti. Dionička glavnica do god. 1931. bila je 12.000.000 dinara, a od god. 1931. 24,000.000 dinara. Produkcija superfosfata iznosila je oko 5.000 vagona godišnje, a zapošljavala je oko 600 radnika.

Godine 1925. je djelomično izgorjela (veličajni požar!).

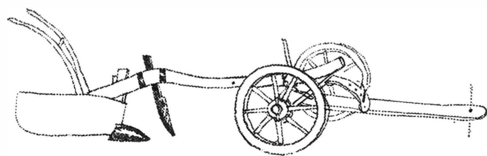
Kemijska tvornica »Danica d.d.« izgrađena 1907. godine

RUDARSTVO — Na užem (samo aluvijalnom) gradskom području nema nikakovih ruda za industrijsku upotrebu. Tragovi ozokerita primijećeni su na Gradskoj ciglani, a god. 1902. na tadašnjem pašnjaku — općinskom (sada naselje između groblja kod sv. Duha i Vinice) izvršeno je sondiranje u potrazi za naftom. Na dubini od oko 120 m nađen je samo dravski pijesak i šljunak.

U neposrednom susjedstvu gradskog područja kopao se ugljen, lignit, u Glogovcu (»Mirna« — ugljenokopno društvo Bregi), Subotici, Lepavini i dr.

Početkom 20. st. kopao se lignit i u Žlebicu.

Plug

POLJOPRIVREDA — Mjernička (geometarska) služba uvedena je u Koprivnici u drugoj polovini 18. st. Podaci o njoj vrlo su škrti.

Nakon Leopolda Kneidingera, u Koprivnici je kao geometar djelovao njegov suradnik Sebastijan Hochmayer, koji je i umro u Koprivnici g. 1803.

U matici krštenih župe sv. Nikole u Koprivnici 4. listopada 1799. spominje se Perillustris dominus Fabian Hütler geometro Inclity Comitatus eris.

U matici umrlih župe sv. Nikole u Koprivnici zabilježeno je da je 26. svibnja 1810. umrla Amalia filia Magnifici domini Friderici Schulz supremi vigiliarum praefecti Cohortis Geometrarum.

Iz godine 1841. potječe mapa Delineatio geometrica Teritory Lib. Reg. Cittis Capronczensis koju je izradio Joannes Klement lib. et. reg. Citt. Capronez. Geometro.

Od Josipa Nagya križevačkog geometra potječe mapa Fundi intravillani in Villa Bregi.

God. 1850. voditelj gruntovnice u Koprivnici bio je Janko Demetrović (Johann Demetrovich Städt. Ingenieur. Žena mu je bila Helena pl. Kušević). On je god. 1863. bio gradski načelnik.

Prve katastrofalne mape Koprivnice potječu iz g. 1859. i 1861.

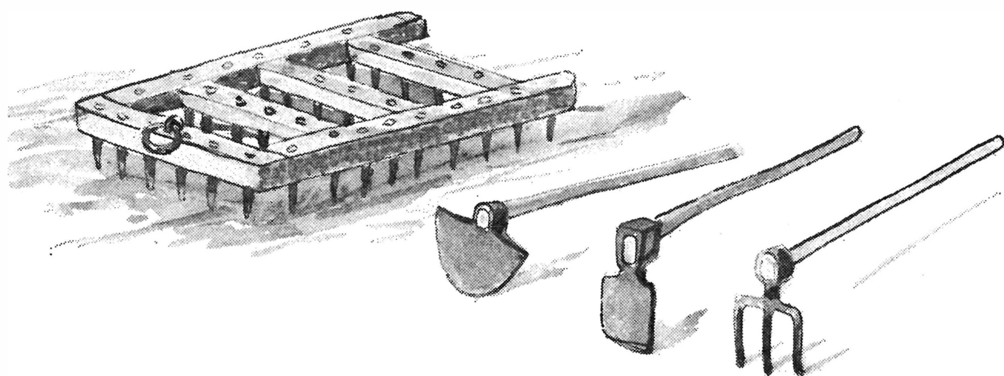
Prvi regulatorni građevni plan Koprivnice izradio je gradski mjernik A. Poici god. 1904.[224]

Ručno sijanje

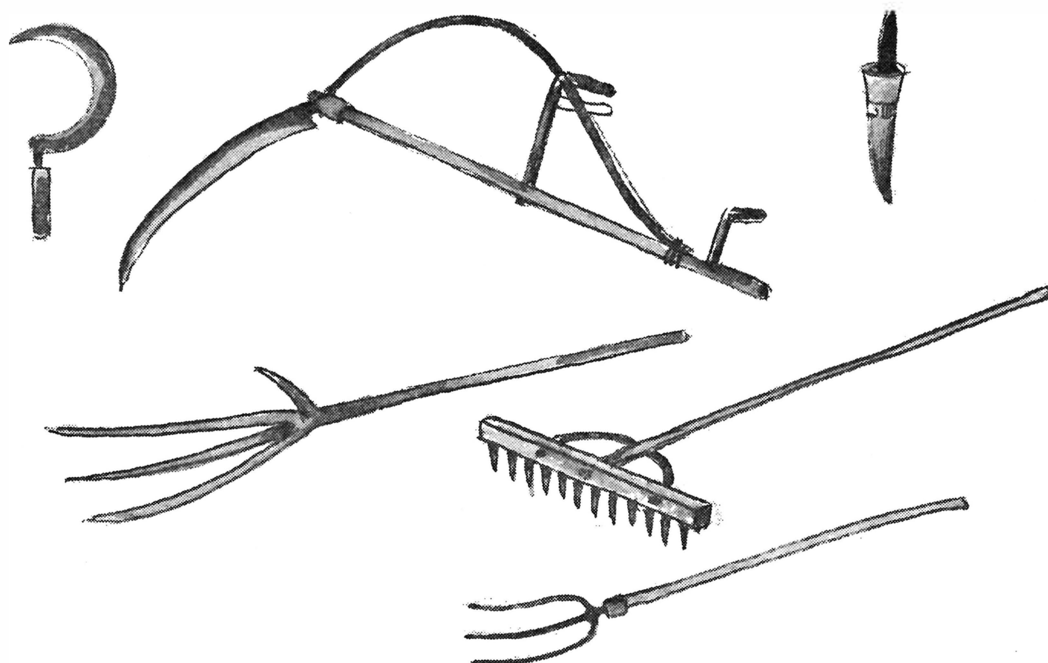
Žitelji Koprivnice od davnine su se bavili ratarstvom i stočarstvom. Tome je pogodovala aluvijalna ravnica i klima s razmjerno obilnim padavinama u zimskom dijelu godine i nepresuhim ljetom.

Od žitarica uzgajala se raž, pšenica, ječam, proso, sirak i heljda, a od polovine 18. st. i kukruz.

Ratarski alat

Alat za spremanje sijena i žita

Od povrća uzgajao se bob, grašak, grah, zelje, kelj, mrkva, peršun, repa i tikve te luk i cikla, a od 18. st. i krumpir, rajčica i paprika.

Intenzivnije povrćarstvo, nove kulture i nove načine unijeli su u Koprivnicu Bugari povrtljari. Oni su (oko) g. 1903—1912. na zakupljenom zemljištu, s dense strane potoka Koprivnice u Špoljarskoj ulici, na svoj način (i navodnjavanjem) proizvodili povrće dobre kvalitete.

Oralo se drvenim plugom sa željeznim lemešom i crtalom. Vlačilo se trnjem i drvenom branom, okopavalo se motikom, krčačom i trnokopom. Trava se kosila kosom, prevrtala i kupčala rasohama, zubačala zubačama.

Žito se je žnjelo srpom i kosilo kosom.

Gnoj, stajski, grabio se i rastresao vilama.

Vršidbu su (pogotovo nakon ukinuća kmetstva polovinom 19. st.) u Koprivnici (i diljem Podravine) obavljali seljaci iz Hrvatskog Zagorja. Družine Zagoraca unajmile bi se kod »gospodara« da mu ovrše žito.

Kao plaću dobivali su hranu, noćenje u štaglju ili na sjeniku i ugovoren dio ovršenog žita. Družina bi radila, mlatila, rešetala, vijala i punila vreće, pravila »ritak« i »šop« od raževe i pšenične omlaćene slame.

Ritkom su se pokrivali krovovi tako da su vlati slame klasom okrenute gore, a šopom da su vlati slame okrenute dolje. Pokrivanje ritkom obavljali su (posebnim alatom) samo neki seljaci.

Slama za ritak mlatila se na klasu i uredno složena i povezana, dok se slama za šop vezala u gomile.

Zagorci su mlatili i onda, kad je bilo mjesečine. Krajem kolovoza vraćali bi se svojim domovima kolima natovarenima žitom.

Oko g. 1900. počelo se u Koprivnici vršiti žito »geplom« s konjskom zapregom, a malo poslije i vršalicama s parnim lokomobilom. Jednu od prvih takvih vršalica imao je bravarski obrtnik Ljudevit Brozović (otac dra Leandra Brozovića).

Uvođenjem suvremenih strojeva nestala je iz Koprivnice i »zagorska romantika vršidbe«.

Nije utvrđeno kada se na području Koprivnice pojavio kukuruz (u puku zvan kuruza i prema tome izvedenice kuruzni i kuružnjak — kruh i spremište za kukuruz u klipu, kuruzni žganci, kuruzna pogača i zlevanjka). Svakako da se uzgajao već u 18. st., premda ga sačuvani »protokoli« ne spominju.

Kukuruz se je sadio »na jamice« bez pravoga reda ili u redove pomoću pluga, što je omogućavalo ogrtanje plugom. Osim za ljudsku hranu kukuruz u zrnu služio je za hranu peradi, stoke i svinja. U oskudici sijena i drugih krmiva, suhe stabljike kukuruza služile se kao (slab) nadomjestak hrane za stoku.

L A N — Uz prije spomenute žitarice i povrće dosta se sijao lan za dolivanje prediva za tkanje platna, za konac i ulje. U kućnoj, domaćoj radinosti, tkalo se malo, jer je u gradu poslovao veći broj obrtnika tkalaca.

Lan su za predivo prerađivale žene (močenje, sušenje, trenje, grebenanje i predenje).

Mak se sijao radi (jestivog) sjemena. Suncokret se sadio radi sjemenaka (za hranu peradi) i ulja iz sjemenaka, koje se upotrebljavalo (kao i ulje iz lanenih sjemenaka) za rasvjetno gorivo u uljanicama.

Za mrvljenje uljanih koštica (od bundeve), sjemenaka suncokreta i kukuruza služila je drvena stupa.

Veće drvene stupe imali su obrtnici kožari i opančari za mrvljenje jalšove (johine) kore, iz koje su dobivali štavilo (tanin).

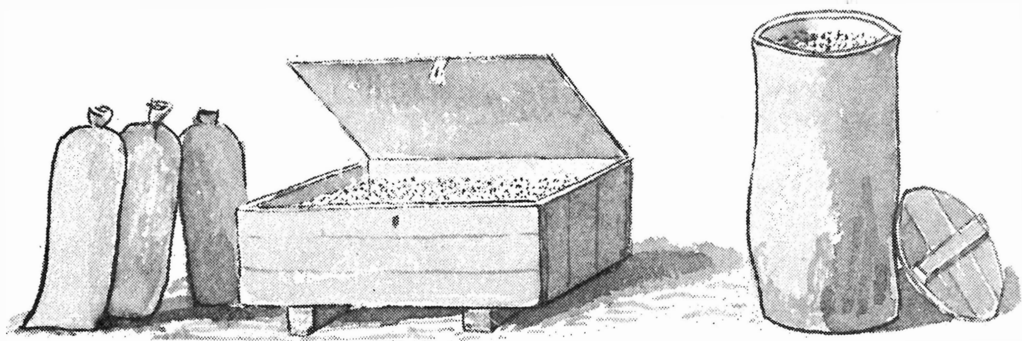
Od voća uzgajala se (sadila) jabuka u nekoliko vrsta (ječmenika, ljetna, zelenika i pogačona, zimaka). Od krušaka važnija je bila tepka (za sušenje, rakiju i pića), zatim oskoruša, trešnje (za sušenje, rakiju i piće), orah, kesten, breskva, ribiz itd.

Na Vinici je još početkom 20. st. bilo kestenovih stabala s promjerom i preko 2 metra.

Vinova loza (samosadnu, bez kalemljenja) uzgajala se na diluvijalnim obroncima Topličke gore (Vinica, Dubovečki breg, Zvirišče, Močilski breg) i Bilogore (Draganovec, Hajdučki breg).

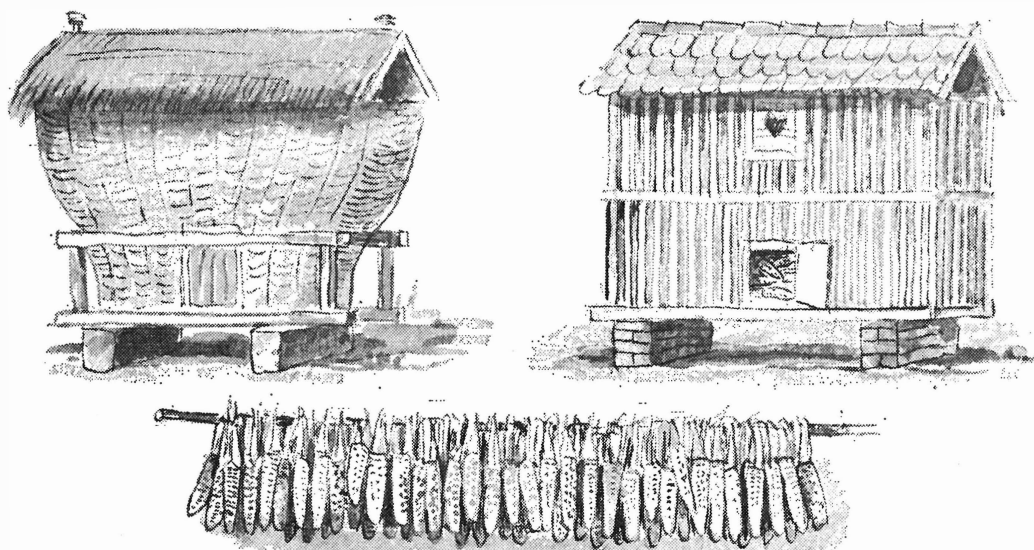
Pojavom filoksere krajem 19. i početkom 20. st. počelo je propadanje stare vinove loze. Posljednji vinogradi s nasadom starinskih vrsta vinove loze (beline, imbrine, crnine, kadarske) rodili su g. 1908.

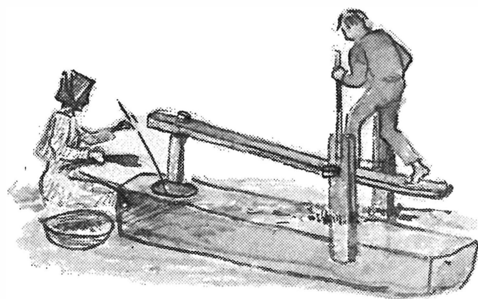
Stari vinogradi sadili su se na redove (do 70 cm razmaka) i na brajde. Dotrajali trsovi nadomještali su se korenjacima. Za uzgoj dosta je bilo okapanje,

Načini spremanja žitarica

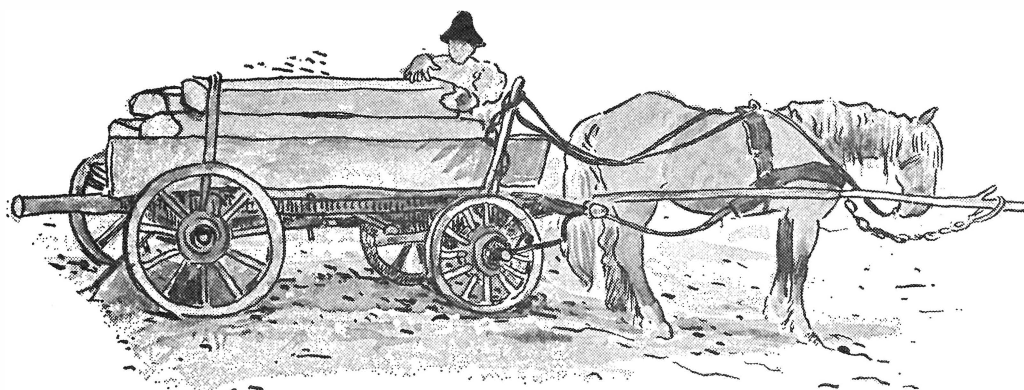
Spremanje kukuruza

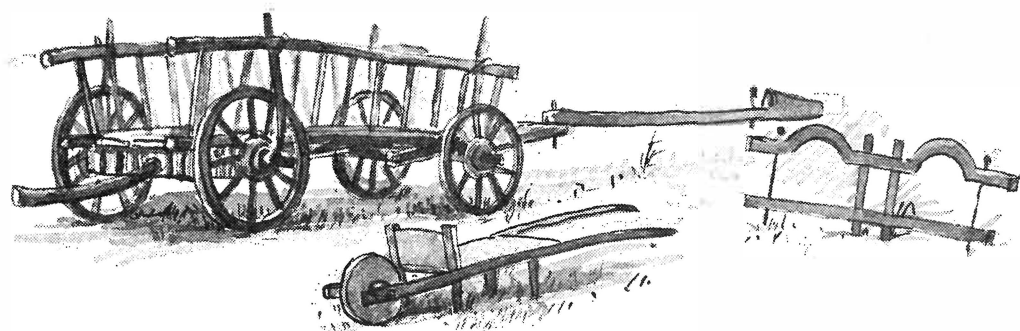

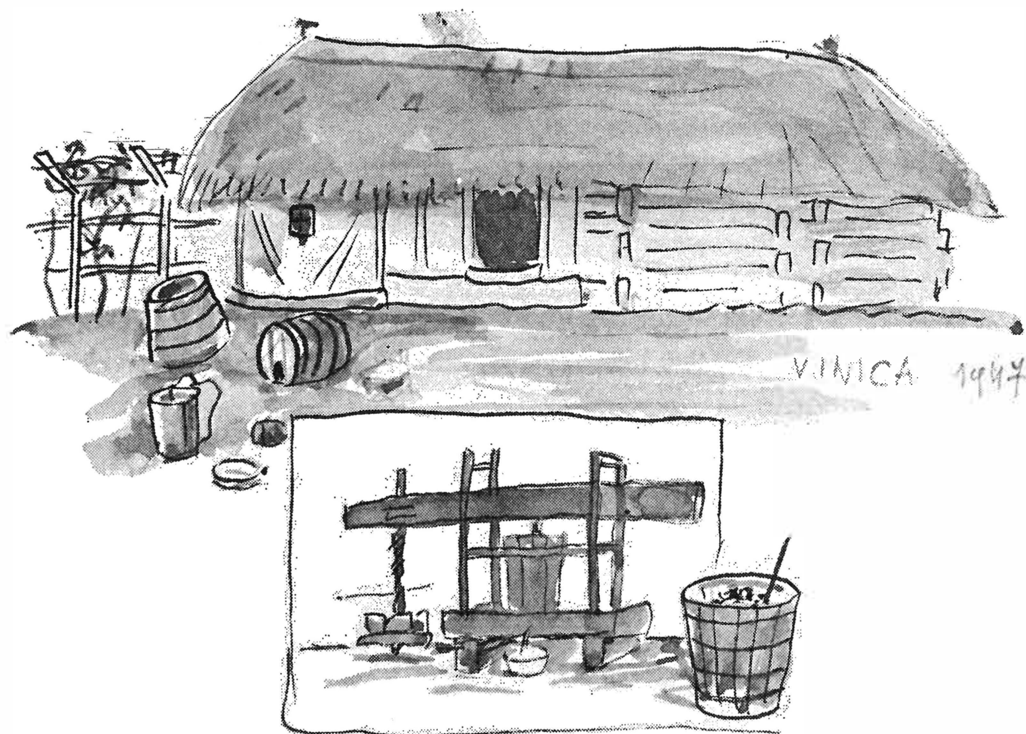
Dobivanje ulja na primitivan način

Prijevoz drvene građe

Zaprežna kola i tačke

Klijet na Bilo-gori s alatom (crtež iz 1947. godine s Vinice)

Klijet na Kozarnjaku (crtež iz 1947. godine)

gnojenje i uklanjanje korova, a nepotrebno sumporenje i polijevanje galicom i sl.

Regeneracija vinograda započela je još krajem 19. st. uvođenjem hibridnih vinovih loza, izabele, seksarda iz Mađarske, a poslije i drugih hibrida, noah, otelo i dr. i američkih sadnica (otpornih na filokseru) cijepljenih plemenitim starinskim i novim, uvezenim vrstama vinove loze.

O goricama mnogo je pjevao Fran Galović:

Bregi so se zlatom pozlatili,
V crlenem listju rosno grozdje spi,
Grozdi so se zmed redov poskrili,
Čehulka samo gdegde vun gledi.
Kraj brajdašev stara je imbrina,
A šipelina dole pod črešnjom,
Kraj steze debela je belina,
I preplečo se tri muškati s njom.
Vsaki trs je ščvrkanjem i prigible
Sto let vre staro glavo do zemle,
Lozje se nad koljom lehko zible
I listi komaj se na njem drže.
Nabral sem škrilaka vre ponoga,
I med crninom muškat se žoti . . .
Dale idem, steza je još doga,
V škrilaku grozdje vu rose još spi . . .

STOČARSTVO — Stočarstvom su se bavili ratarski žitelji koprivničkih predgrađa, a sporadično i obrtnici (za dopunu kućnih prehrambenih potreba).

Od goveda uzgajala se buša i veliki bijeli podolci.

Početkom 20. st. uvedeno je crveno pincgavsko govedo i blijedo šareno teško simentalsko govedo.

Simentalsko govedo uzdržalo se do danas.

Uz bušu se uzgajala, radi vune za kućne potrebe, velika ovca, zvana birka.

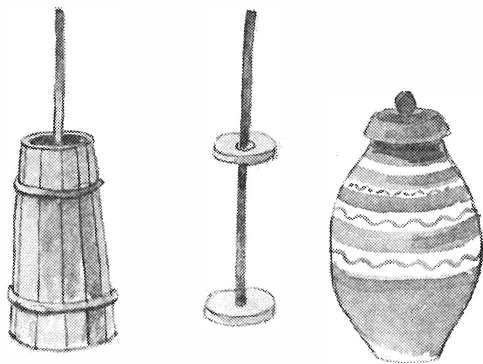
Goveda (krave i volovi) upotrebljavali su se za obavljanje ratarskih poslova (oranje, vlačenje, vuču kola).

Mlijeko, svježe i kiselo, služilo je kao svakodnevna hrana, a tako i sir, mlad, sušen i dimljen.

Vrhnje, slatko i kiselo, služilo je za hranu, a tako i maslac. Višak maslaca prerađivao se u maslo, a ovo spremalo u maslenku.

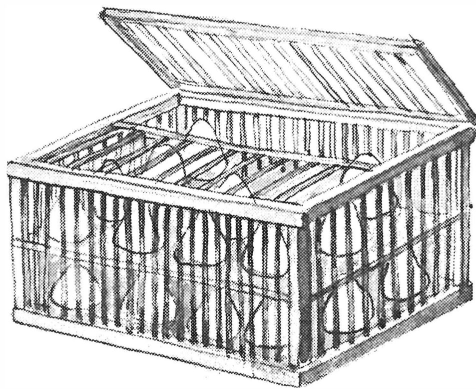
Konji međumursko — podravske rase uzgajali su se za obavljanje ratarskih poslova: oranje, vlačenje i za vuču, te za prodaju.

God. 1909. gradska je općina iz Belgije nabavila rasplodne ždrijebce belgijske teške rase.

Spremanje i dobivanje putra

Sušenje sira

Svinje su se uzgajale za domaće potrebe mesa i masti, nekada rase baguna, a poslije g. 1900. i drugih, uvezenih rasa. Ljeti su svinje pasle na pašnjacima, u jesen se žirile u gradskim šumama, a zimi tovile u svinjcima.

Meso od svinja sušilo se, dimljenjem na tavanu, a mast se spermala u zemljane ćupove i drvene posude.

P E R A D — Od peradi uzgajala se kokoš (mala), štajerska, a u 20. st. i kokoši velikih uvezenih rasa.

Od druge peradi uzgajala se patka (raca), guska i puran. Puran je bio udomaćen već u 17. st. (Prothocol. iudicatus zabilježio je 18. prosinca 1680. ... unum Gallum Indiacum ... (što znači indijski kokot . . . puran.)

Od ukrasnih kokoši imućniji su građani u 19. i 20. st. uzgajali biserku i pauna (župnici u župnom dvoru i na župnom marofu na Lenišču, posjednik Š. Toplak u Jamborici, gradski načelnik Vargović u Svilarskoj ulici).

Poslije prvog svjetskog rata osnovane su u Koprivnici dvije izvozne veletrgovine jajima (Finci i Eisenstädter, u Varaždinskoj ulici).

L O V — U gradskim šumama bilo je vjeverica, lasica, kuna, lisica, jazavaca, divljih mačaka, vukova,[225] srna, divljih svinja, zečeva, ježeva i vidre u potoku Koprivnici i u gradskim tvrđavnim opkopima.

Na područje Koprivnice oko g. 1900. naseljen je fazan, a g. 1932. pojavila se kanadska nutrija.

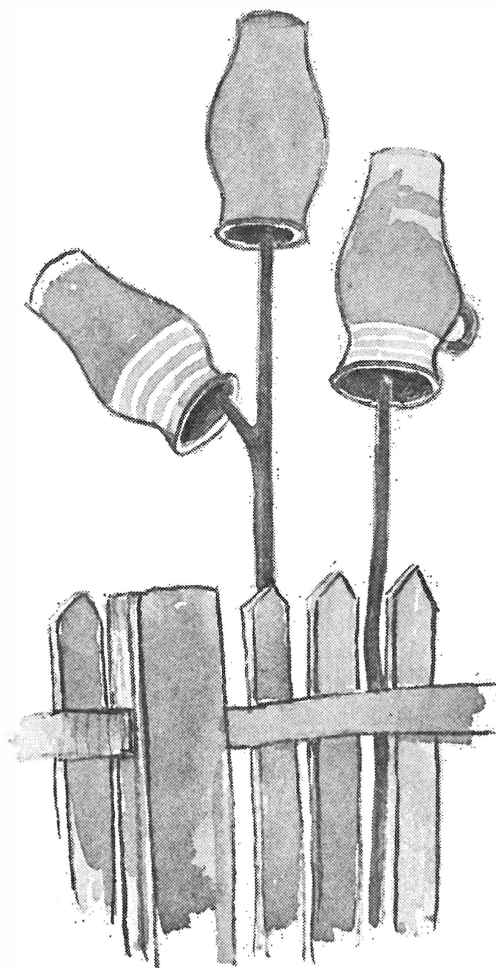
Uslijed začepljenja odvodnog kanala s močvarnog pašnjaka Gospinje razvila se na tom pašnjaku, oko g. 1925., prava močvara s bujnom močvarnom florom i faunom. Na Gospinju ljetovalo je, pak i gnijezdilo, nekoliko vrsta divljih pataka i gusaka, vivci, rode, čaplje i dr.

Ova neobična pojava je nestala, čim se obnovio odvodni kanal (u Bikeš).

Lovom i uzgojem lovne divljači (fazana, zečeva i srna) uspješno su se bavila koprivnička lovačka društva.

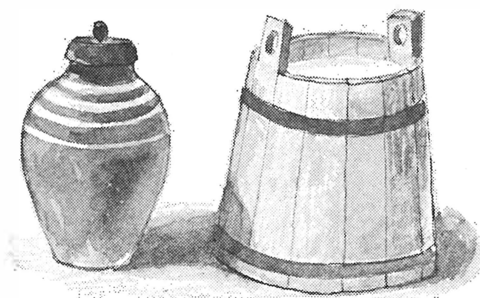
Pčela se primitivnim pčelarenjem uzgajala radi meda i voska. Med se je iz košnice uzimao dušenjem cijeloga roja, a iz saća se vadio cijeđenjem, a tek u novije doba vrcanjem. Vosak se iz saća vadio kuhanjem.

Svilac (dudov) uzgajao se je već krajem 18. st., pak sve do prvog svjetskog rata. U to doba nasađeno je dosta dudovih stabala (radi lišća, jedine hrane dudovog svilca).

»Štubli« na dvorišnoj ogradi

Spremanje svinjske masti

Vlasti Vojne krajine nastojale su da se uzgajaju dudovi svilci. Tako se, u kalendarima, pod kraj 18. st. često spominju »nadzornici svilaca«. U Koprivnici postoji (i danas) Svilarska ulica (prije Klakova i Bezgova) nazvana po svilani, koja je bila smještena u jednoj zgradi u toj ulici. Druga svilana bila je preko puta crkvice Grantule, u sklopu nekadanje pivovare.

Kalendar za puk iz g. 1848. spominje se u Koprivnici i dvije predionice svile i to: Reichweinovu i dra Bastašića. Godine 1830. i 1831. sam je Reichwein sakupio 280 centi galeta (čauha).

Uzgajanje dudovog svilca prestalo je g. 1914. Uzgojnu i otkupnu svilarsku stanicu g. 1907—1914. vodio je Mihovil Tomac (u Starogradskoj ulici).

ŠUME — Šumom je bio obrastao znatan dio koprivničkog zemljišta. Tako Krčelić u svojim Annuama spominje ove gradske šume: Kamenica, Žlebic, Mala Mesarica, Bašića Brdo, Šušnjar, Razbojišče, Vučja jama, Crna gora, Bukova greda, Stipanića, Bilo Škopara, Dražića, Vrabornički breg, Petrov dol, Pestovec, Miholanska straža.

U 18. st. vodila se (i krvava) borba sa susjednim Peterancem za šumu Šalovicu.[226]

Velike gradske šume na obroncima Topličke gore i Šalovica, posječene su za načelnikovanja Josipa Vargovića, a dobiven novac upotrebljen za izgradnju gradskih komunalija (asfaltiranje cesta, plinaru, Vatrogasni dom, gimnaziju i dr.).

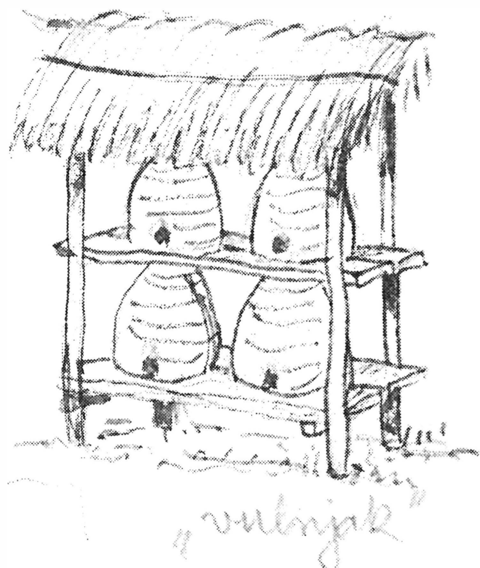
Uz sve haranje i neracionalno gospogarenje šume još i danas pokrivaju preko 1000 ha gradskog zemljišta.

VODA — Stanovnici Koprivnice oduvijek su trpjeli oskudicu pitke vode, vode za stoku, kao i vode za gašenje požara.

Vodu za piće, kuhanje i pranje, kao i vodu za napajanje stoke, dobivali su iz zdenaca (nekada veoma malobrojnih) i graba iskopanih u blizini kuća. Jednim zdencem služilo se više, pa i mnogo, domaćinstava. »Grabe« je vodom punila kišnica. Ta je voda služila za zalijevanje vrtova (povrtnjaka), za pranje rublja i napajanje stoke, te za gašenje požara.

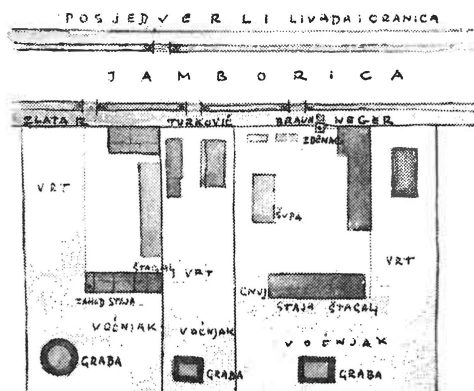
Ove su grabe bile pravi žabnjaci i komarnjaci.

U drugoj polovini 19. st. gradska je općina donekle riješila opskrbu stanov-

Primitivni »vulnjak« (pčelinjak)

Rješavanje kanalizacije u Jamborici kopanjem graba u dvorištu (plan iz početka ovog stoljeća)

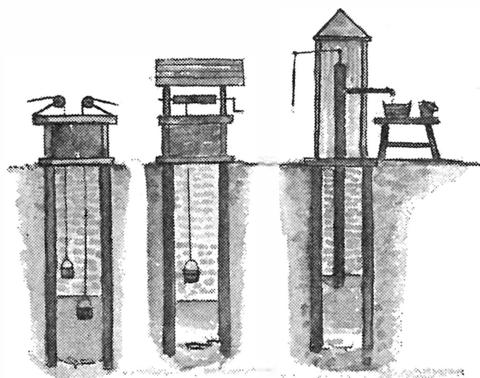

nika pitkom vodom iskopavši veći broj (zidanih) javnih zdenaca, kako u gradskim tako i u prigradskim ulicama.

Kanalizacija je bila oskudna. Kišnica je iz tvrđave odlazila kanalima ispod tvrđavnog nasipa u tvrđavni opkop (kanal ispod samostana i kanal iz oružanske ulice — sačuvani?), a odavde odvodnim kanalom kraj bolnice prema Herešinu. Drugi odvodni kanal vodio je Vuličkom i Florijanskim trgom u Dravsku ulicu.

Mali potok Koprivnica za velikih se kiša razlijevao i plavio niže dijelove grada (velika poplava g. 1926. zalila je podrume, pak i prizemlja).

Kupališta. Na potoku Koprivnici javno kupalište bilo je uređeno već g. 1427. Kupalište je bilo još kod **Krkačevog** mlina god. 1910—1913. U gradskoj plinari bilo je javno kupalište, od njezinog postanka, pak do kraja.

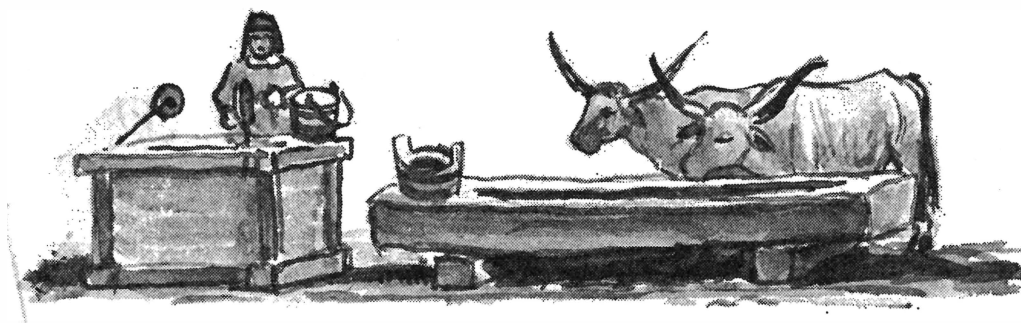

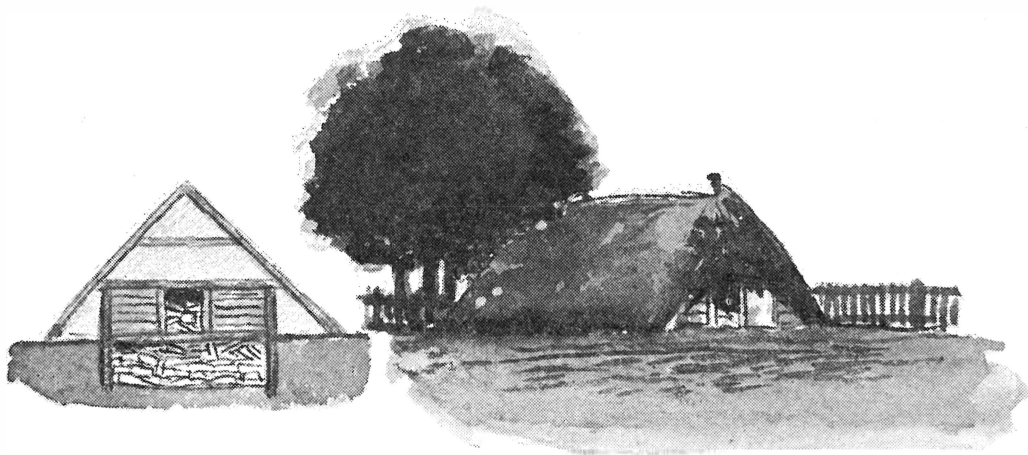
Načini vađenja vode iz zdenca (bunara)

L E D A N E — Koprivnički gostioničari i mesari zimi su spremali led u posebno građene tzv. ledane, u kojima se led mogao sačuvati i preko ljeta.

Ledane su bile do 2 m duboke u zemlju iskopane jame, čije su stijene bile obložene hrastovim daskama, a dno slamom. Jame su bile pokrivene debelim slamnatim krovom. Jedini otvor u ledanu bila su drvena vrata na pročelju, kroz koja su se zimi u ledanu utrpale sante leda. Ljeti se led vadio i umetao u posebne ormare, hladionike, ledenjake. Vrata su bila posebno obložena snopovima kukuruzovine.

Zdenac i pojilo za stoku

Dva osnovna tipa koprivničkih ledana

Led se za ledane sjekao u »varaškoj grabi« (tvrđavnom opkopu), na iskopima na gradskoj ciglani, na Gospinju (pašnjaku iza groblja) i drugdje.

Ledane su imale samo veće gostionice za rashlađivanje pića i jela ljeti. One su ga prodavale i drugim gostionicama, mesnicama i građanima.

JAVNI RED — U protokolima se već u 17. st. spominje »varaški hajduk«, koji je stanovao u Miklinovcu. Vjerojatno je da je vršio službu pandura, noćobdije, bubnjara i sl. Po svoj prilici bilo je i više »hajduka«, haramija koji su vršili stražarsku službu u tvrđavi.

U Draganovcu sačuvan je toponim »Hajdučki breg«, po svoj prilici po nekom gradskom »hajduku«, koji je tamo imao vinograd.

U 19. stoljeću[227] uređeno je autonomno gradsko redarstvo. Njegovo djelovanje bilo je ograničeno na teritorij grada i podloženo banu (podbanu).

Na čelu gradskog redarstva bio je gradski viječnik, senator, pravnik. Redarstvenom stražom zapovjedao je gradski kapetan i njemu podređeni »stražmeštar«, isluženi podoficir. Straža se sastojala od 13 redara. Ured, kasarna i zatvor bili su u prizemlju g. 1892. prigrađene (južno) od gradske vijećnice (bivše škole). Nad ulazom u kasarnu noću je gorjela crvena svjetiljka (»črlena lampa«).

Modernizacija gradskog redarstva započela je za načelnikovanja Josipa Vargovića. Modernizaciju je proveo »kapetan gradskog redarstva« Beno pl. Klobučarić.

Državno redarstvo-oružnici ili »žandari« — stacioniralo je u Koprivnici (1 stražmeštar i 6 oružnika), ali je službu vršilo samo na teritoriju koprivničkog kotara.

Oružnička postaja bila je najprije u Dugoj ulici, a poslije na Banskom trgu.

U kućnoj rasvjeti stanovnicima Koprivnice služila je luč, uljanica (lečprda), svijeća (lojena i voštana) i lampaš, na loj ili na ulje. Mjesto staklenog lampaša služila je i izdubena tikva.

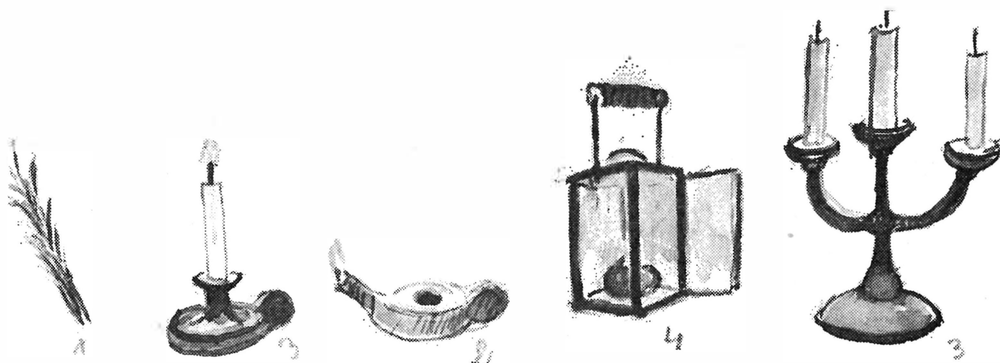
Još šezdesetih godina 19. st. uvedena je u Koprivnici javna i kućna rasvjeta pomoću petroleja.

Skladište rasvjetnog goriva, petroleja, bilo je u Oružani za javnu rasvjetu. Građanima su petrolej prodavali trgovci.

Petrolejska rasvjeta zamijenjena je 1908. plinskom rasvjetom, a ova 1925. električnom.

Za uličnu rasvjetu brinuo se gradski »lampašar«, koji je čistio, punio, palio i gasio svjetiljke.

Svjetiljke su bile smještene na zidovima kuća ili na stupovima u tolikoj visini da se do njih moglo doseći samo ljestvama.

Osnovni oblici starinske kućne rasvjete

ŽIVODERNICA — Za uklanjanje strvina uginule stoke i fekalija u Koprivnici je još u 17. st. postojala ustanova. Djelatnost ove ustanove vršio je gradski živoder (šinter), koji je uz ovo vršio i dužnost krvnika, izvršitelja osuda na tjelesnu kaznu prekršitelja javnog morala i zločinaca (šibanje, mučenje, vješanje, sječenje glave, spaljivanje).

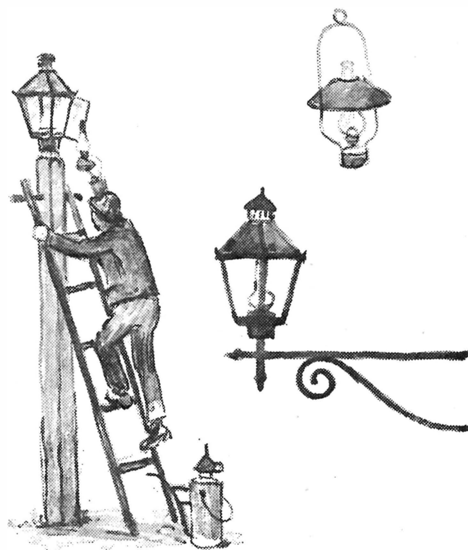
Živodernica ili strvinište bilo je nekad na cesti u Križevce, kraj šume (još i danas zvane) Crna gora. U 19. st. živodernica je bila premještena na kraj Lenišća nedaleko mosta preko potoka Koprivnice. Živoder nije bio više krvnik, jer se bavio samo odvoženjem strvina i smeća, te hvatanjem i tamanjenjem pasa lutalica u svrhu suzbijanja pasje bjesnoće.

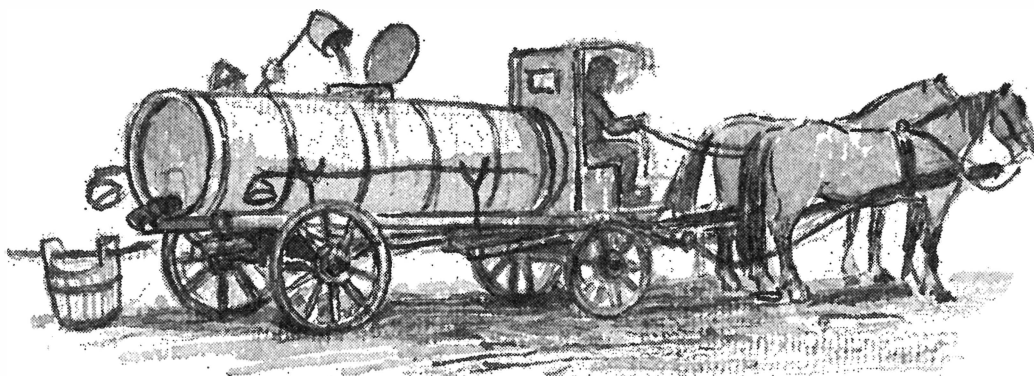
U urbanijim dijelovima grada smeće se bacalo na otvoreno smetište ili u nepokrivene (rjeđe slabo pokrivene) jame u dvorištima. Ta su smetišta bile leglo smrada, muha i zaraznih bolesti. Za ljudske fekalije bile su u kućama ili blizu njih posebne jame, zahodi. Ove fekalije odvozio je — posebnim kolima i obično noću — gradski živoder na polja (kao gnojivo) van grada.

Zanimanje živodera bilo je precizirano »nečasno ali unosno«.

Seljaci su ljudske i stočne fekalije skupljali na gnojišta, često u neposrednoj blizini staje i odvozili ih kao (tada jedino) gnojivo na svoja polja i vrtove i vinograde.

Javna rasvjeta uvedena je u Koprivnici još šezdesetih godina prošloga stoljeća

Odvoženje fekalija i gnojnice

GROBLJA — U Koprivnici danas postoje četiri groblja u javnoj uporabi:

— rimokatoličko (na 2. km od ceste u Varaždin)
— židovsko (na 3. km od ceste u Varaždin)
— pravoslavno (na cesti u Križevce, poviše predgrađa Dubovec) i
— rimokatoličko u predgrađu Bregi.

Nekada su postojala još i ova groblja:

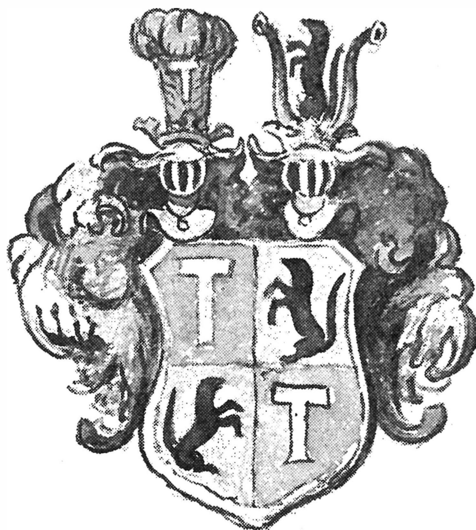
1. u tvrđi: nedaleko franjevačkog samostana, u kripti franjevačkog samostana i u kripti crkve sv. Nikole;

2. izvan tvrđe: kod crkve sv. Mihajla, uz crkvicu sv. Ivana (protestantsko), uz crkvicu sv. Tri kralja.

GROBLJE KOD SV. DUHA — Na ovom groblju još u davna vremena postojala je crkvica sv. Duha.

Za nju zagrebački kanonik Andrija Vinković, kada je u Koprivnici obavljao kanonsku vizitaciju, 8. ožujka 1659. piše, da je »tako propala, da izgleda kao da će se sama srušiti«. Navedeni kanonik javlja biskupu Petru Petretiću i ovo: »Stara kapela ima kraj sebe novu kapelu, gotovo triput veću. To nedovrešno djelo podignuto je darežljivošću pokojne žene nekog njemačkog plemića Vuhera (Wucherera) i žitelja susjednih ulica Benovca i Duge ulice. Nedavno je pokrita šindrom, a na vrh limom pokrivenog tornjića stavljeni su križ i kugla (jabuka). Stijene još nisu omazane, a načinjene su od pletera. Kapela nema oltar, nego samo sliku sv. Duha, koja privremeno služi kao oltar.

Grb iz grobljanske kapelice sv. Duha

Groblje oko kapele okružuje gotovo već zatrpan jarak. Za sada nema nikakovih stvari (klupe, odijela, rubeninu, kalež i dr.). U talirima kapela ima vrijednost od 14 ugarskih forinti i 50 denara, a u domaćem novcu 7 ugarskih forinta i 40 denara.«

U novoj kapeli bila je postavljena slika s grbom i ovim napisom:

DER VOL EDL GESTRENGEHERR JOHAN IACOB WUCHERERVON GR-VEB UND DRASENDORF AUF PRON-SPERG: ROM: KAIJ: WACHTMAIS-TER ZU COPREINIZ HAT DISE CA-PELEN HEILI: GEN GEIST ALDA GOTT ZU EHRN VON NEVEN ERRA-VEN LASSEN IM 1657.

Ova slika je izgorjela mjeseca lipnja 1937. prigodom provale u crkvicu sv. Duha (iz g. 1873), kamo je bila prenesena iz stare, porušene crkvice iz 17. st.[228]

Uz crkvicu sv. Duha od davnine je bilo groblje. Godine 1869. ono je prošireno, ali nije bilo uređeno.

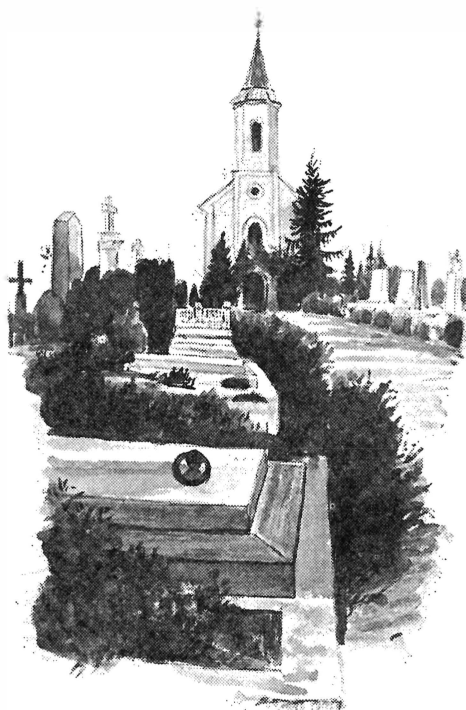
Tek devedesetih godina 19. st. počeo ga je po nekoj osnovi uređivati gradski vrtljar, Dragutin Ruhl.

Na ovom groblju su grobovi komediografa učitelja Đure Estera, skladatelja Tome Šestaka, pjesnika Đure Sudete i grob seljaka Ignaca Petrana, koji je u pobuni u Kunovcu protiv silnika bana Khuena g. 1903. ranjen i od zadobivenih rana umro u koprivničkoj bolnici. Sadašnji hortikulturni lik ovo je groblje dobilo, kada ga je, samoinicijativno (i o svom trošku) uredio gradski grobar Ivan Maček.

PRAVOSLAVNO GROBLJE — Desno, uz cestu iz Koprivnice u Križevce, iznad Dubovca, smješteno je groblje za pripadnike pravoslavne vjeroispovijesti. Ovo se groblje spominje već g. 1788.[229] Prije te godine sahranjivani su pravoslavni žitelji Koprivnice na groblju u Mučni.

Na groblju su sačuvani nadgrobni spomenici i iz vremena postanja groblja.

ŽIDOVSKO GROBLJE — Židovsko graberje nalazi se na 3. kilometru ceste Koprivnica — Varaždin. Na njemu su pokopani Židovi od pedesetih godina 19. st. kada su dobili slobodu nastanjivanja u Koprivnici.

S koprivničkog rimokatoličkog groblja

Na groblju je mrtvačnica, zidanica za stan grobara, a kraj groblja ovelik prostor za grobareve gospodarske zgrade.

Na groblju ima i skupocjenih nadgrobnih spomenika, a u novije doba (poslije prvog svjetskog rata) sagrađen je niz grobnica imućnih Židova.

Groblje je god. 1941. bombardirala njemačka vojska.

CRKVA SV. MIHAJLA (Ecclesia sancti Mychaelis de Kaproncha) — Ova se crkva spominje u popisu župa zagrebačke biskupije 1334. g. Do najnovijeg vremena o njoj se nije znalo gotovo ništa. Međutim, povodom kopanja obrambenih jaraka na području Koprivnice g. 1945., naišli su kopači na zapadnom rubu katastar. čestice br. 4177 poreske općine Bregi (uložak br. 708) na oranici zvanoj »na zidu«, u Širovicama, na ostatke temelja zgrade (cigle)[230] i ljudskih kostiju kao znak da je na tome mjestu nekada postojala crkvica (kapelica) oko koje je bilo i groblje. Mjesto ovoga nalaza je blizu sjecišta ceste i željezničke pruge Koprivnica — Novigrad.

Na mapi Leopolda Kneidingera »Delineatio teritorii liberae ac regiae civitatis Capronczensis« iz g. 1766. mjesto ovoga nalaza zove se »Miholjansko polje«, po čemu se može zaključiti da je na ovome mjestu nekada bila crkvica sv. Mihajla (arhanđela).

Spomen na ovu crkvicu sačuvan je do danas u oltaru sv. Mihajla arhanđela u župnoj crkvi sv. Nikole u Koprivnici.

Sv. Mihajlo iz g. 1334. bio je sav od drva (i vjerovatno spaljen od Turaka u 16. st.).

Tradicija u Bregima može se odnositi samo na crkvu iz 17. st., budući da su Bregi u 16. st. bili pusti, bez stanovnika.

CRKVA SV. ANE — O toj crkvi sačuvala se vijest od 16. listopada 1345. Po toj vijesti je Grgur Koprivničanin, biskup čanadski (Čanad, grad i županija u Mađarskoj) osnivač crkve sv. Ane i hospitala u Koprivnici.

Biskup Grgur Kapronczay zamolio je sv. Stolicu (u Avignonu) da podijeli ispovjednicima na smrti (in mortis articulo) pravo podjele potpunog oprosta: Ivanu, njegovoj ženi i Petru, sinovima Jurja iz Koprivnice, Dominiku sinu Stjepana iz Koprivnice, a za svoga nećaka Jurja sina Pavla iz Koprivnice, svećenika zagrebačke biskupije kanonikat u Đuru (Jaurinum, u Ugarskoj) uz prebendu, koja će biti spojena s njegovom čašću i službom.[231]

Kao i druga veća mjesta u Hrvatskoj onoga doba imala je i Koprivnica svoj hospital. Hospital je bio pod nadzorom svećenika.

U sklopu koprivničkog hospitala bila je i crkvica sv. Ane. U popisu župa zagrebačke biskupije g. 1501. spominje se »rector hospitalis« Nikola od Koprivnice, ali se crkvica sv. Ane ne spominje, jer, bit će, vieš nije postojala. Kao spomen na ovu crkvicu postoji još i danas, na lijevom oltaru B. D. Marije u župnoj crkvi sv. Nikole kip sv. Ane.

CRKVICA SV. MIRKA (EMERIKA) — Ova crkvica stajala je podno ruševina Starog grada uz potočić. Sagrađena je bila od pletera, a nad vratima (sa zapadne strane) imala je tornjić. Neko vrijeme njezina su zvona bila na susjednom brežuljku »da ih kradomice ne odnesu Vlasi, koji su se ovuda danomice skitali«. Pred ulaznim vratima crkvica je imala predvorje, a okolo je bilo i malo groblje (u kojemu su se pokapali stanovnici iz okolnih vinograda).

Crkvica se spominje g. 1356, kao filijala župne crkve sv. Nikole u Koprivnici. Poslije 1356. pripala je kamengradskoj župi sv. Emerika.

Od godine 1741. crkvica je, s okolnim zemljištem pripadala Vojnoj Krajini, pak je njezine račune vodio za to određen krajiški časnik.

Poslije godine 1758. brigu o ovoj crkvici vodio je pustinjak (eremita) Antun Zerhaver, a 6. veljače 1774. spominje se fra Antonio eremita de Starigrad.

Budući da je crkvica postala ruševna, a nije se popravljala, srušena je g. 1823. Kao spomen na nju njezin oltar sv. Mirka prenesen je u crkvicu sv. Trojstva u nedalekoj Reki, a oltar Uzašašća Gospodinovog u crkvicu sv. Vida (u Draganovcu).

CRKVICA SV. LADISLAVA — Navodno je g. 1659. bila nedaleko crkvice sv. Mirka (Emerika), podno ruševina Starog grada, podignuta crkvica sv. Ladislava. Godine 1680. više nije postojala, jer je stradala od groma ili požara. Na spomen te crkvice bio je na oltaru sv. Mirka u crkvici (podno Starog grada) postavljen kip sv. Ladislava.

CRKVICA SV. MARIJE MAGDALENE — Ova je crkvica sagrađena g. 1649. južno od predgrađa Brežanec. Oko nje(je bilo groblje, na kojemu su sahranjivani stanovnici Brežanca, Ciglenice, Bakovčica i (sela) Staroga grada. Crkvica je bila od drva i pletera. Na pročelju je imala tornjić sa zvonom. U crkvici je bio oltar sv. Marije Magdalene. Sredinom 18. st. bila je zapuštena, a onda popravljana i obnovljena. Godine 1784. bila je toliko ruševna da ju je župnik Beruta dao porušiti. Na spomen ove crkvice u (novoj) crkvici sv. Duha (na groblju) postavljen je oltar sv. Marije Magdalene.

CRKVICA SV. VIDA — Ova se crkvica prvi put spominje povodom pregleda koprivničke župe g. 1680. Građena je bila od pletera, omazanog ilovačom. Nad vratima je imala tornjić sa zvonom, a pred vratima drveno predvorje.

Crkvica je stajala na brežuljku Pribislavec (u Draganovcu) među vinogradima.[232] Kada je Pribislavec g. 1741. pripao Vojnoj Krajini, crkvica je propala.

Oltar »Uzašašća GOSPODINOVOG« prenesen je u ovu crkvicu g. 1823. iz crkvice sv Mirka.

Oko g. 1885. dao je koprivnički župnik Beruta srušiti, a za njezin spomen u crkvici B. D. Marije u Močilama (na prijašnji oltar sv. Ivana Nepomuka) postaviti sliku sv. Vida (od bečkog slikara Josipa Keplera).

CRKVICA SV. TRI KRALJA — Ova se crkvica spominje povodom pregleda župe sv. Nikole u Koprivnici g. 1680. Crkvica je bila sagrađena od drva i pletera na zidanim temeljima. Pred vratima (na zapadnoj strani) imala je drveno predvorje, a nad vratima drven tornjić sa zvonom. Poslije je crkvici prigrađena sakristija. U svetištu je bio oltar sv. Triju Kraljeva, a uz sjevernu stijenu oltar sv. Franje Ksaverskog. Crkvica je imala i orgulje nabavljene g. 1807. iz crkvice sv. Lucije.

Ova je crkvica bila smještena kraj ceste Koprivnica — Križevci, kraj šume Crna Gora. Nedaleko, na maloj uzvišici ponad ceste bila je kuća gradskog krvnika (i živodera), henkara ili frajmana (nazivlje u narodu: Frajmanova hiža), a do nje vješala i strvinište (polja pod ovom kućom nazvana »pri galgeh«).

Tu je u blizini bio i »gheto« u kojem su neko vrijeme stanovali koprivnički židovi.

Uz crkvicu bilo je i groblje, na kojem su sahranjivani stanovnici Špoljarske ulice (vila ferrea), Dubovca i iz sela Reka.

Crkvica je, radi ruševnosti, zatvorena g. 1870., a godine 1874. srušena. Na spomen ove crkvice postavljen je u (novoj) crkvici sv. Duha (na groblju) novi oltar sv. Triju Kraljeva.

CRKVICA SV. IVANA KRSTITELJA — Ova crkvica bila je izvan tvrđave, na mjestu gdje je danas bolnica. Narod je ovu crkvicu zvao »njemačka«, jer ju je sagradila njemačka posada koprivničke tvrđave, a prvi put se spominje u izvještaju zagrebačkog kanonika Ledera g. 1680. Uz crkvicu je bilo groblje za njemačke vojnike (od kojih su mnogi bili protestantske vjeroispovijesti).

Poslije g. 1765. (godine odlaska generala u Bjelovar) o crkvici su se brinuli koprivnički građani. Međutim, crkvica je g. 1796. bila toliko zapuštena i ruševna, pak ju je župnik sv. Nikole Franjo Trščanski dao srušiti.

CRKVICA SV. LUCIJE — Nedaleko crkvice sv. Ivana Krstitelja bila je crkvica sv. Lucije a uz nju groblje katolika iz tvrđave Miklinovca, Klakove ili Bezgove — danas Svilarske — ulice, Futakovca (Kaniške ulice) i Gibanične ulice te Herešina.

Crkvica je, troškom triju koprivničkih građana, sagrađena g. 1685., od pletera omazanog ilovačom.

Nad ulaznim vratima crkvica je imala tornjić sa zvonom. Godine 1807. kupljena su (za 100 for.) orgulje iz crkve B. D. Marije u Močilama i smještene u crkvicu sv. Lucije, dok su stare orgulje ove crkvice prodane crkvici sv. Triju Kraljeva.

Groblje uz crkvicu sv. Lucije ukinuto je g. 1845. i premješteno na prošireno groblje sv. Duha.

Posljednji koji je pokopan na tome groblju bilo je jednogodišnje dijete, Rozalija Kazlorić iz Herešina, 28. travnja 1845.

Ova crkvica je porušena još prije gradnje nove gradske bolnice. Spomen na nju sačuvan je na oltaru sv. Marije Magdalene u crkvici sv. Duha.

Slika sv. Lucije s Oltara u crkvici sv. Lucije danas je na pijevnom koru sv. Florijana (u sklopu bolnice).

Pil TRPLJIVI KRIST, u puku zvan sveti Job, stajao je uz put u Starigrad (nedaleko gradske klaonice). Postolje bilo je od cigle, a sam lik od kamena natkriven limenim krovićem. Kada je pil radi trošnosti porušen, dr. Leander Brozović je kameni lik sklonio u dvorištu svoje kuće, a sada ne nalazi u lapidariju muzeja grada Koprivnice.

Izvori i literatura

ARHIV KOPRIVNICE u Arhivu Hrvatske u Zagrebu

ARHIV MUZEJA GRADA KOPRIVNICA

ARHIV HISTORIJSKI u Varaždinu

ARHIV MUZEJA u Samoboru

ARHIV STREZZA u Budimpešti

ANTOLJAK Stjepan: Bune pučana i seljaka u Hrvatskoj. Zagreb, 1956.

BARBARIĆ o. Milivoj: Die Muttergottesstatue Maria Jud in Osijek. Osijek, 1927.

RIDERMANN H. J.: Die Serben Ansiedlung in Steiermark und im Varasd. Grenz Generalate (Mitteilungen d. hist. Vereins f. Steiermark, XXXI, 1883.

BOJNIČIĆ dr. Ivan: Der Adel von Croatien, Nürnberg, 1899.

BOJNIČIĆ dr. Ivan: Series Nobilium

BÖSENDORFER Josip: Agrarni odnosi u Slavoniji, Zagreb 1950.

BÖSENDORFER Josip: Crtice iz slavonske povijesti, Osijek 1910.

BRDARIĆ, F.: Arhiđakonat komarnički 1334. 1934. (Časti i dobru zavičaja), Zagreb 1937.

CALENDARIUM ZAGRABIENSIS, 1781., 1797., 1799., 1809., 1843.

CODEX DIPLOMATICUS REGNI CROATIAE. DALMATIAE ET SLAVONIAE: XI/1913, XII/1914, XIV/1916 i XV/1917.

CODEX DIPLOMATICUS HUNGARICUS ANDEGAVENSIS, Sv. I — VIII., Budapest 1878.

COPIA PRIVILEGIORUM CLAUSTRI OMNIUM SANCTORUM DE ZTREZZA, u arhivu J. A. u Zagrebu.

CSANKY dr Deszö: Körösmegye a XV--ik szàzàdban, Budapest 1893.

CUVAJ Antun: Građa za povijest školstva Zagreb 1907-1912.

ĆUK Juraj: Povijest grada Zagreba do g. 1350.

ĆUK Juraj: Zagrebačka županija oko XIII. st., Zagreb, 1942.

DABINOVIĆ dr. Ante: Hrvatska državna i pravna povijest. Zagreb, 1940.

DAS EHEMALS GEDRUCTE VON TURKEN etc., Frankfurt, Leipzig, 1688. Landesbibliothek in Dresden, H. H. 831. Fotofaksimil u Muzeju grada Koprivnice.

DEFINITIVNI REZULTATI POPISA STANOVNIŠTVA, 31. III. 1931.

DESPOT dr. Miroslava: Privreda Hrvatske XVII-XIX. stoljeća. Zagreb, 1957.

DEŽELIĆ dr. Velimir: Pisma pisana dru Ljudevitu Gaju, (Građa za povijest književnosti hrvatske, Zagreb, 1909.)

DOBRONIĆ dr. Ljelja: Listina kralja Emerika

DOČKAL dr. Kamilo: Kamengrad u svijetlu Streze (Zbornik muzeja grada Koprivnice).

DOČKAL dr. Kamilo: Srednjevjekovna naselja oko Streze (Starine JA, sv. 46.)

ENCIKLOPEDIJA JUGOSLAVIJE, Sv. 3.

FRANCEV dr. F.: Hrvatski đaci gradačkog sveučilišta 1586 — 1828.

FILIĆ Krešimir: Franjevci u Varaždinu, Varaždin, 1914.

GOLNER Julije: Koprivnica (članak u Danici, koledaru i ljetopisu Društva Svetojeronimskog za prostu godinu 1898.)

GRUBER Dane: Borba Hrvata s Turcima od pada Sigeta do mira u Žitva Dorogu, Zagreb, 1879.

HARTINGER JOSIP: Hrvatsko-slovenska seljačka buna g. 1573., Osijek 1911.

HORVAT dr. Rudolf:
- Bilješke iz ostavštine.
- Crtice iz hrvatske povijesti I. Zagreb, 1933.

— Poviest slobodnog i kraljevskog grada Koprivnice, Zagreb, 1943.
— Spomenica na kaptolske obrtne cehove u Zagrebu, Zagreb, 1936.
INSTRUCTIO IUDICIS LIBERAE ET REGIALE CIVITATIS CAPRONCZENSIS COMISSIONALITER ELABORATUM, 1783.
IZVJEŠĆE O STANJU PUĆKIH I ŠEGRTSKE ŠKOLE SLOB. I KRALJ. GRADA KOPRIVNICE, 1897.—1898.
JUTARNJI LIST, Zagreb, 20. IV. 1924.
KANONSKE VIZITACIJE g. 1680. i 1706.
KATALOG POLJOPRIVREDNO-KULTURNE I STOČARSKE IZLOŽBE U KOPRIVNICI, 1929.
KATASTRALNA MAPA KOPRIVNICE g. 1859. i 1861.
KEGLEVIĆ, portret u mapi crteža u Muzeju grada Koprivnice
KLAIĆ Nada: Prilog pitanju postanka slavonskih varoši ,(Sbornik radova Sveučilišta u Zagrebu).
KLAIĆ Vjekoslav: Opis zemalja u kojih obitavaju Hrvati, Zagreb, 1880.—1881.
KLAIĆ Vjekoslav: Poviest Hrvata, I—V., Zagreb, 1899.
KLEMENT J.: Delineatio Geometrica Territorii Lib. Reg. Cittis Copronczensis. 1841.
KNEIDINGER A.: Delineatio territorii lib. regiaque civitatis Capronczensis, Posony, 1766.
KNEIDINGER — HOCHMAYER: Delineatio geometrica territorii libera regiaque cittis Crisiensi, Posony, 1766.
KNJIGA ZAPISNIKA SJEDNICA MAGISTRATA SLOB. i KRALJ. GRADA KOPRIVNICE, 1796.

KOPRIVNICA URBO DELA VII. JUGOSLAVA ESPERANTO KONGRESO, 1934.
KORESPONDENCIJA RAČKI — STROSSMAYER, Zagreb, JA.
KRAMBERGER E.: Koprivnica (Kalendar za g. 1888, Bjelovar) Po uputama Ivana Tkalca, koprivničkog velikog bilježnika.
KRASIĆ V.: Manastir Lepavina.
KRČELIĆ B. A.: Annuae ili historija 1748—1767. Zagreb, 1952.
KRČELIĆ B. A.: Notitiae praeliminares.
KRONES dr F.: Die Freien von Saneck.
KUBA Ludvig: Cesty za slovansku pisni, 1885—1929. Slovanski jih, Praze, 1935.
KUKULJEVIĆ Ivan: Nadpisi sredovječni i novovjeki na crkvah, javnih i privatnih zgradah . . . u Hrvatskoj i Slavoniji, Zagreb, 1891.
KUPELWIESER: Der Feldzug 1537. Armee Zeitung, Wien 1899.
KUPOPRODAJNI UGOVOR od 27. veljače 1613. za gradnju franjevačke crkve u Koprivnici.
LIBER DEFUNCTORUM SAECULARIUM APUD NOS INSCRIPTATORUM ab anno 1747., (Franjevačka biblioteka u Koprivnici i prijepis u Zborniku muzeja grada Koprivnice.)
LIBER MEMORABILIUM ECCL. SCTI NIKOLAI KAPRONCZ.
LOPAŠIĆ Radoslav.: Hrvatski urbari
LOPAŠIĆ Radoslav: Spomenici hrvatske krajine, Sv. 1 — 3.
LOSERT Johann: Junenösterreich und di militärischen Masnaimen gegen die Türken im 16. Jaherhundert, Graz, 1934.
LÖWY arh. S.: Tlocrt ostataka starog grada 1946.
MAGJER B.: Časti i dobru zavičaja, Zagreb, 1937.
MAPE KRAJIŠKIH OFICIRA (Muzej grada Koprivnice).
MAPA iz Ratnog arhiva u Beču o parnici o alodijalnim dobrima Vojne Krajine. (Fotos u Muzeju grada Koprivnice.)
MAPPA SITUATIONIS L. AC R. CIVITATIS VARASDINENSIS, 1791.
MAPPA L. AC. R. CIVITATIS VARASDINENSIS, prilog 1792.
MATICE krštenih, vjenčanih i umrlih župe sv. Nikole u Koprivnici.
MATICE krštenih, vjenčanih i umrlih župe sv. Roka u Bregima.
MAŽURANIĆ V.: Prinosi za pravno prosvjetni riječnik, Zagreb, 1908.—1922.
MILETIĆ dr Žarko: Servitutna prava, Zagreb, 1936.
MONTECUCCOLI: Vierzig zwei saubre Abrisse verschidener Gränzfestungen, Schlossern u Städte, (Wien, Kriegsarhiv.)
MONUMENTA J. A. XLI. Zagreb, 1917. (Šišić F.: Acta comitialia Regni Croatiae, Dalmatiae, Slavoniae.)
NARODNA STARINA, glasilo muzeja grada Zagreba, 16.
NASTAVNI VJESNIK, Zagreb, 1918. — 1928.
OBZOR, 1931. (1941.) (Horvat R.: Ban Jelačić u Koprivnici 1856.)
ORAŽEN I.: Celska kronika. Celje 1854.

PISMOHRANA. GRADSKA: Spisi 22. VI. 1800., 22. II. 1805., 17. i 24. IX. 1816, 1622, 1821, 1758
1581., 1833., 2470, 1834., 1873, 1865., 1641, 1863., 4195., 1850., 1884., 1849.

POIĆI — gradski mjernik: Građevni plan Koprivnice 1904.

POLITIČKO I SUDBENO RAZDIELJENJE KRALJEVINA HRVATSKE I SLAVONIJE, Zagreb, 1889.

POPIS GRADSKE IMOVINE g. 1834.

POVELJA O ZAVIČAJNOM PRAVU ANTONA DELOSTHA, 1611.

PRAVILA ČIZMARSKOG CEHA 1677., 1681. i 1773.

PROTHOCOLUM CIVIUM LIBERAE REGIAE CIVITATIS CAPRONCZENSIS 1639. — 1695.

PROTHOCOLUM JUDICATUS (JUDICIS) LIB. REG. CIVITATIS CAPRONCZENSIS

RAČKI dr. Franjo: Pokret na slavenskom jugu koncem XIV. i početkom XV. stoljeća.

RAD JA, I., (Klaić V.: Hrvatski hercezi i bani za Karla Roberta i Ludovika I., 1301. — 1382.)

RAD JA, 1920. (Pavičić S.: O govoru u Slavoniji do turskih ratova i velikih seoba u 16. i 17. st.)

RATKAY G.: Memoria regum et banorum.

REVIJA ZAGREB, Zagrebom 1938.

RUBIĆ dr. Ivo: Geografija svijeta I., 1931.

SABLJAR Mijat: Miestopisni riečnik. Zagreb, 1866.

SABORSKI SPISI.

SAVREMENIK, Zagreb, 1915. (Šišić F.: Koprivnica, Cetin, Dubrava, 1526 — 1527.)

SELAK dr. Niko: Izvješće o javnoj bolnici obćoj gradskoj bolnici slob. i kr. grada Koprivnice od g. 1890.

SELJAN D.: Zemljopis pokrajina ilirskih, Zagreb, 1843.

SOKLIĆ I.: Biljni sviet podravskih piesaka, Zagreb, 1943.

SPOMENICA ŽUPNE CRKVE U DRNJU, 1770.

SPOMENICA ŽUPNE CRKVE U KOPRIVNICI

STARINE, IV, (Rački dr. F.: Popis župa zagrebačke biskupije g. 1334. i 1501.)

STARINE, XXX (Lopašić R.: Slavonski spomenici, 18. vijek.)

STARINE, XXXIV. (Horvat pl. Karlo: Prilozi za hrvatsku povijest iz arhiva rimskih.)

STARINE, XXXVI.

STATUTUM LIBERAE REG. CITTIS KAPRONCZENSIS 1753.

STIER Martin: Abrisz und Relationen über Windsche und Banalische Gräantzen, wie sich solche anietzo befinden vor lines Feindes Gewalt in etwas verbersert und dann Realiter konnten fortifiziert werden mit darüber fornirten Landkarten und angehencter Tabellem, dass in jeden Orth vorhandenen Geschitz, Munition desz anderen Leugs Requisiten auch wasz zur Austzhung einer dreymonatlichen Belägurung noch darinen zu verschaffen vernöten.
(Hof-Bibliothek, Wien. br. 8608. — Vjesnik zem. arkiva u Zagrebu, X, 197.)

STROHAL Rudolf: Kmetovi kod Hrvata, (Kolo, XV.)

SV. CECILIJA (časopis), 1913. (Barle Janko: Župnici graditelji orgulja — Adam Žuvić).

SV. CECILIJA (časopis), 1925. (Graditelj orgulja Adam Žuvić.)

SZABO Đuro: Sredovječni gradovi u Hrvatskoj i Slavoniji, Zagreb, 1920.

ŠIROLA dr. Božidar: Pregled povijesti hrvatske muzike, Zagreb, 1922.

ŠIŠIĆ dr. Ferdo: Hrvatska povijest I.— III. Zagreb, 1906—1913.

ŠIŠIĆ dr. Ferdo: Hrvatska povijest. Zagreb, 1918.

ŠIŠIĆ dr. FERDO: Povijest Virovitice

ŠIŠIĆ dr. Ferdo? Vojvoda Hrvoje Vukšić Hrvatinić.

ŠVARC dr. Krešo: Bilten o gradskoj bolnici u Koprivnici.

ŠULEK dr. BOGOSLAV: Naše pravice. Zagreb, 1868.

TABULA PEUTINGERIANA, (Kopija u M. G. K.)

TANODI dr. I.: Povijesni spomenici Varaždina.

TERRITORIUM LIB. ET REG. CIVITATIS CAPRONCZENSIS, sectio I, II, V. Dimensurata per Ivannem Kleurent bib. reg. citt. Capronczensis jur. Geometram.

TERRITORIUM LIB. AC REG. CIVIT. KAPRONCZENSIS, 1841.

THALLER dr. Lujo: Povijest medicine u Hrvatskoj i Slavoniji od god. 1770. do god. 1850., Karlovac, 1927.

TKALČIĆ Ivan: Monumenta episc., II. Zagreb.

TKALČIĆ Ivan: Povjesni spomenici slob. i kr. grada Zagreba

TORČEC: Slobodnjačka općina, (Spis u M. G. K.)

UJEVIĆ M.: Gradiščanski Hrvati i naše veze s njima, Obzor, 1860.—1935., str. 97.

URBAR CRKVE SV. NIKOLE U KOPRIVNICI.

URBAR PAVLINSKOG SAMOSTANA U STREZI.

VIESTNIK HRVATSKOGA ARHEOLOŠKOGA DRUŠTVA, 1895. (Laszowski E.: Prilog hrvaskoj sfragistici)

VJESNIK KR. HRV. SLAV. DALM. ZEMALJ. ARKIVA, Zagreb II., 1900 (Laszowski E.: Podaci o Koprivnici u srednjem vijeku.)

III., 1901. (Schwarz dr. Gavro: Prilozi k povjesti Židova u Hrvatskoj u XVIII. st.)

VI., 1904. (Bučar dr. Franjo: Prilozi protestantizmu u Hrvatskoj u Nadbiskupskom arhivu u Zagrebu.)

VIII., 1906. (Bojničić pl. Ivan: Kraljeske darovnice odnoseće se na Hrvatsku.)

XVI., 1914. (Horvat dr. R.: Koprivničke listine XVI. vijeka.)

XVIII., 1916. (Ćuk Juraj: Podravina od Bednje do Voćinke i susjedna područja do polovice šesnaestog vijeka.)

VJESNIK ZEMALJSKOG ARHIVA, IV. 1929. (Laszowski E.: O koprivničkom arhivu pohranjenom u zemaljskom arhivu u Zagrebu).

VJESNIK ŽUPE SV. NIKOLE U KOPRIVNICI, 1925.—1927.

VRELA I PRINOSI, 1 — 12.: Vanino dr. M., Misijska izvješća iz 17. i 18. vijeka.

WANIČEK F.: Specialgeschichte der Militärgrenze, Wien, 1875.

WARASDINER SCHREIBKALENDER, g. 1859.

WENZLER arc. F.: Generalni urbanistički plan Koprivnice, 1862.

ZAKLJUČCI HRVATSKOG SABORA, 1631.—1693. i 1693.—1713. Zagreb, 1958.

ZAPISNIK GRADSKIH SJEDNICA GOD. 1849.

ZBORNIK HISTORIJSKOG INSTITUTA JA, Vol. 2.

ZBORNIK MATICE HRVATSKE O TISUĆOJ GODIŠNJICI HRVATSKOG KRALJEVSTVA, I. Zagreb, 1925.

ZBORNIK MUZEJA GRADA KOPRIVNICE, Koprivnica 1946—1953.

NOVINARSTVO (kompleti koji se uz ostale nalaze u MGK):

— Koprivnički glasnik 1896. — 1897.
— Hrvatska straža 1906. — 1913.
— Demokrat 1919.
— Podravski glasnik 1921.
— Hrvatski narod 1922. — 1923.
— Koprivničke novine 1924. — 1927.
— Domaće ognjište 1926. — 1927.
— Hrvatsko kolo 1928.
— Koprivnički Hrvat 1929. — 1933.
— Podravske novine 1931. — 1940.

POPIS VAŽNIJIH ČLANAKA O KOPRIVNIČKOJ POVIJESTI ODŠTAMPANIH U KOPRIVNIČKOJ ŠTAMPI OD 1918. DO 1939. GODINE

Demokrat 1919:

Horvat dr. Rudolf: Borba za Šalovicu kod Koprivnice godine 1749., Broj 2, 3 i 4.

Podravski glasnik 1921:

X: Nešto iz povijesti koprivničkih cehova. Broj 13. Ožegović Dušan: Tomo Šestak, Broj 21. R. D.: Iz povijesti crkvenoga tornja, Broj 39.

Podravski glasnik: 1922:

B/rozović L/eander/: Iz povijesti grada Koprivnice, Broj 16. Našud /Dušan Ožegović/: Iz prošlosti našega vatrogasnog društva, Broj 36.

Hrvatski narod: 1922.

Gjurin Vilko :Povijest dobrovoljnog vatrogasnog društva u Koprivnici, Broj 36 do 43.

Koprivničke novine 1924:

Ožegović Dušan: Tomo Šestak /Povodom koncerta u korist podignuća njegovog spomenika), Broj 6.

Hrvatski narod 1924:

Iz stare Koprivnice, Broj 15.

Iz stare Koprivnice /Artikuluši mladencev iliti detičev plemenitoga ceha mesarskoga varaša Koprivničkoga/, Brojevi 17, 18. i 19.

Koprivničke novine 1926:

Sudeta M: Kratak prikaz o životu i radu koprivničkog učitelja Đure Estera, Broj 1.

Brozović Leander: Svečano polaganje temeljnog kamena, danas gradske vijećnice u Koprivnici, Broj 1.

Loewy S: Zaboravljeni koprivnički muzičari, Broj 1.

Horvat dr. Rudolf: Četovanja Turaka kod Koprivnice godine 1586., Broj 9.

Franjevci u Koprivnici, Broj 10.
Nekadašnja tvrđa u Koprivnici, Broj 12.
Brozović Leander: Pitanje arhiva grada Koprivnice, Broj 26.
Estote Sunto (Sudeta M.): Iz povijesti koprivničke škole, Br. 33.

Domaće ognjište: 1926.
O prošlosti našega grada, Broj 1.
Domaće ognijšte: 1927.
Estote Sunto (Sudeta M.): Iz stare Koprivnice, Broj 9.
Sudeta M: Iz povijesti našega samostana, Broj 13-17.
Toranj franjevačke crkve, Broj 12.
Sudeta M: Iz povijesti naše škole, Broj 20-22.
Estote Sunto (Sudeta M): Crtica iz povijesti franjevačkog samostana, Broj 21.
Brdarić F.: Kunovec, Broj 27.
Hrvatska Podravina 1927:
/Brdarić Fran/: Odlomak iz slavne povijesti grada Koprivnice, Broj 2.
Koprivničke novine: 1927.
M/ate/ S/udeta/: Iz povijesti koprivničkih novina, Broj 7.
Hrvatsko kolo 1928:
25 godišnjica pogibije hrvatskih seljaka u Kunovcu, Broj 1.
Koprivnički Hrvat 1928:
Brozović Leander: Dvadeset i pet godišnjica kunovečke bune, Broj 10-12.
Brozović L.: Prilozi povijesti kunovečke bune 1903., Broj 19.
Koprivnički Hrvat 1929:
Kratki historijat nekadanjeg »Hrvatskog sokola« u Koprivnici, Broj 46.
L. B/rozović/: Predmeti iz kamenog doba nađeni u Koprivnici, Broj 46.
Koprivnički Hrvat 1930:
Löwy ing. S.: Koprivnica kao pionir hrvatskog sporta, Broj 5.
Gradski muzej, Broj 45.
Koprivnički Hrvat 1931 :
Ožegović Dušan: K desetoj obljetnici smrti Tome Šestaka, Broj 27.
Podravske novine 1931:
E. S. /Sudeta M./: Povijesni podaci o postanku i razvitku osnovne škole u Koprivnici, Brojevi 17—28, 30, 31, 34, 35 i 51.
Medved I.: Majalis u Koprivnici pred pola stoljeća, Broj 20.
Podravske novine 1932:
M. S/udeta/: Povijesni podaci o postanku i razvitku osnovne škole u Koprivnici, Brojevi 1, 3, 4, 7, 8, 10, 12, 13, 14.
M. S/udeta/: Prilozi za historijat koprivničkog novinstva, Broj 15—26, 33.
M. S/udeta/: Građa za povijest osnovnih škola sreza koprivničkog, Broj 21, 26, 27, 34, 36, 38, 42, 47, 48.
Podravske novine 1933:
Kipovi svetaca pred sreskim sudom, Broj 25.
Podravske novine 1935:
Vargović dr. Zvonimir: Zar zbilja rušenje gradskih bedema, Broj 25.
Vargović dr. Zvonimir: Uspomene na Stjepana Zagorca, Br. 33.
I/lija/ P/uhalo/: Bregi nekoč i sada, Broj 25.
Podravske novine 1937:
I/lija/ P/uhalo/: Bregi, nekoć i sada, Broj 1—13.
Brdarić F.: Koprivnica u prošlosti, Broj 32.
Eto kako je bilo nekoć (sličice iz prošlosti Koprivnice), Broj 51.
Podravske novine 1938:
T-in: Eto tako je bilo nekoč, Broj 1—3.
Jedan 50 godišnji jubilej u Koprivnici sestara milosrdnica reda sv. Vinka Paulskog, Broj 3.
Zatluka Ivan: Prvi pravaški pioniri, Broj 5.
Podravske novine 1939:
xxx: Što su Koprivničanci učinili za procvat hrvatske kulture, Broj 8.
Vargović dr. Zvonimir: Koprivničani na varaždinskoj gimnaziji, Broj 14—15.
Vargović dr. Zvonimir: Iz galerije koprivničkih tipova, Broj 22—44.
xxx: Čuvajmo koprivničke starine.

Bilješke ispod teksta

[1] Ove kamene sjekire čuvaju se u Muzeju grada Koprivnice.

[2] Sjekiricu čuva obitelj Lendvaj u Zagrebu, vlasnici vinograda u Starigradu, koja ej i rušila svoju staru klijet, pa je tom prilikom ova sjekirica i pronađena.

[3] Peutingerova karta, latinskim jezikom zvana »Tabula Peutingeriana«, je srednjovjekovna kopija iz XIII. stoljeća jednog antičkog rimskog itinerara, dakle karta velikog broja rimskih puteva, postaja — stanica na tim putevima, koje su označene u svojim nastajanjima, kraj toga što su na toj karti označena i nacrtana u znatnom broju i druga geografska imena. Karta obuhvaća s jedne strane čitav teritorij rimskog carstva, a jednako i prostranstva od Velike Britanije do Hindustana, do obala Indijskog oceana. Nedostaje list na kojem se nalazila ucrtana Španjolska (Hispania) i Velika Britanija. Općenito se smatra da je original te karte — kopije oko 340. godine izradio nepoznati rimski kartograf, vjerojatno Castorius. Sama ova karta srednjovjekovna kopija, dakle »Tabula Peutingeriana«, je nacrtana na 11 pergamenskih listova 34 cm širine i 6,82 m ukupne dužine s oko 3.500 raznoraznih geografskih nazivlja. Ime je dobila po humanisti Konradu Peutingeru (1465—1547) koji ju je, dobivenu od pronalazača iste Konrada Celtis-Pickela (1459—1508.), mislio objaviti. Pronađena je u benediktinskom samostanu Tegernsee u Bavarskoj, a danas se čuva u Nacionalnoj biblioteci u Beču. Na karti je sve prikazano shematski, no zbog pogrešnog ucrtavanja puteva i imena, teško je utvrditi sama mjesta i pravce puteva, ali je ipak uza sve nedostatke veoma važan izvor za poznavanje topografije i komunikacija rimskog carstva, a u njegovim okvirima i naših krajeva (Literatura: K. Miller, Weltkarte des Castorius, genannt Die Peutingersche Tafel, Ravensburg 1888., dosta opširno za naše potrebe: Enciklopedija Jugoslavije 6, pod P — str. 495: »Peutingerova Tabla«; isto Enciklopedija Leksikografskog zavoda, 6, str. 33: »Peutingerova karta«.)

[4] Poznatija mjesta u tim sjeverozapadnim krajevima Hrvatske iz rimskog perioda su svakako Aquae Iassa — Varaždinske Toplice, zatim Iovia — Ludbreg, gdje je bio rimski vojni tabor, te Aqua Viva — Petrijanec. Glede imena Ad Piretis reći ćemo da Kukuljević u svome radu »Panonija rimska« — Rad JAZU knj. XXII, Zgb. 1873.: str. 93, iznosi naziv »Piretis«, te ga locira »kod Koprivnice« i smatra da je to današnji Lunkovec. U tom kraju rimsko mjesto »Lentulis« veže uz Gradišće kod Virja (str. 92/93), »Jovia — Botivo« je Bukovec ili sv. Petar Botovo, a Ludbreg je za njega rimski Populos. Govoreći o tome u svome radu o putevima i cestama u Panoniji rimskoj Kukuljević utvrđuje i cestu kroz ove naše krajeve iz Ptuja za Osijek.

Mi ćemo ovdje najprije upozoriti na stare rimske zemljovide, rimske »Tabulae«, odnosno »Itineraria picta«. Tu su bila označena sva mjesta uz dotičnu rimsku cestu, svratišta — počivališta — odmorišta, te razdaljine između pojedinih mjesta mjerom rimskom — miljom — od tisuću koraka (Mille passum). Takva rimska milja iznosila je 24 minute hoda. Rimski itinerari, koji su nam sačuvani su »Itinerarium Antonini« iz 211—217. godine (doba cara Karakale), drugi je »Tabula Peutingeriana«, o kojoj smo već govorili, a treći »Itinerarium Hierosolomytanum« iz kraja IV. stoljeća — dakle jeruzalemski itinerar. Kukuljević donosi sva tri itinerara od Ptuja do Osijeka, pa ćemo ih i mi prema njemu prenijeti.

Itiner. Hierosol.	Milja
Petovione	—
Mutatio Ramista	IX
Mansio Aqua viva	IX
Mutatio Popolis	X
Civitas Jovia	IX
Mutatio sunista	IX
Mutatio Peritur	XII
Mansio Lentolis	XII
Mutatio Cardano	X
Mutatio Cocconis	XII
Mansio Serota	X
Mutatio Bolenta	X
Mansio Maurianis	IX
Intras Pannoniam superiorem	
Mutatio Serena	VIII
Mansio Vereis	X
Mutatio Jovalia	VIII
Mutatio Mersella	VIII
Civitas Mursa	X

Tab. Peut	Milja
Petavione	—
Ramista	X
Aqua Viva	XI
Populos	VIII
Botivo	
(Jovia)	IX
Sonista	XII
(hic sinistra)	
Piretis	XI
Luntulis	VIII
Jovia Cardano	X
—	—
Sirotis	
(Ptol Soroga)	X
Bolentio	
Marinianis	IX
Seronis	X
Berberis (Vereis)	IX
Jovallio	IX
Mursa Minor	X
Mursa Maior	XII

Itin. Ant.	Milja
Petavione civitas	—
—	—
Aqua Viva	XX
—	—
—	—
Jovia	VIII
Hic sinistra	
—	—
Lentulis	XXXII
—	—
—	—
Serota	XXXI
—	—
Marinianis	
—	—
—	—
Vereis	
Mursa	XXVI

Naše mjesto
Optuj
Zavračje ili Babinec
Tuhovec i Toplice
Ludbreg
Bukovec
Sv. Petar
Botovo
Lunkovec kod Koprivnice
Gradišće kod Koprivnice
Gradišće kod Virja
Turnašica (ili Bukovica)
Bukovica
Gradina (iznad Virovitice)
Orešac
Slatina
Moslavina
Podgajci
Tiborjanci kod Petrijevaca
Osijek

Dakle najstariji Antoninijev itinerar nema mjesta »Piretis«, Peutingeriana ima »Piretis«, a Juralemski itinerar također samo nešto drugačiji naziv — »Peritur« (»Mutatio Peritur«). Istovremeno kad utvrđuje današnji lokalitet »Piretis«, odnosno »Peritur« po Jeruzalemskom itineraru, Kukuljević tvrdi da je to Lunkovec kod Koprivnice, a odbacuje Bakovčicu, ranijih topografa rimskih, budući da mu nije poznato da bi Bakovčica imala neke rimske iskopine (Rad XXIII, Kukuljević, Panonija rimska, strana 103—110).

5 Ovi se predmeti danas čuvaju u MGK

6 Danas se čuva zajedno s oruđem u MGK

7 Prema podacima iz MGK

8 Izgled utvrda srednjovjekovne Koprivnice sačuvan je na tlocrtu koji se čuva u Nacionalnoj biblioteci u Beču — Österreichische Nationalbibliothek, Wien, Handschriften.

9 Katastarska čestica br. 2269, katastralne općine Jagnjedovac, gruntovni uložak broj 195.

10 Brozović na ovom mjestu u svojim bilješkama kaže da je »sličan tlocrt kao što je ovaj Slavka Lövy za Stari grad, koprivnički sačuvan i za Stari grad Slanja kod Ludbrega — nekad u koprivničkoj župi«. Treba reći o tom Starom gradu kod Slanja, da je isti bio južno od samoga Slanja, na brdu Gradiću, a govori se da su tu bili stari Grci. Čuk smatra da je taj Stari grad bio nekad sijelo župe. Isprava kralja Bele IV. iz 1259. od 1. srpnja upoznaje nas da je na brdu »Gradich« bila stara tvrđava (grad) — »per quandam baram (u latinskom tekstu hrvatska riječ »bara« — močvara) — ad viam et ad mantem Gradich, in quo castrum autiquitus fuerat«. Tu se isto tako govori da je granica išla »per bercz« tj. »po bereku« — dakle opet močvara. Belin dokumenat iz 1259. godine je darovnica, kojom ovaj ponovno vraća posjed Slanje županu Tomi i bratu mu zagrebačkom biskupu Filipu, koji je posjed njihov otac Ivačinus (Ivachinus) dobio od kralja Andrije na ime velikih zasluga u Andrijinom pomaganju Bugarima (bugarskom caru Assanus Burulu). CD, V, br. 641, str. 132/3, 1259. 1. 7.—

11 Brozović u svojem rukopisu, komentirajući Čuka za »Kolomanov put« kaže da je »to bio put hercega Kolomana iz doba prije provale Mongola u Hrvatsku u 13. stoljeću«. Kad je ovdje u Čukovoj »Podravini« riječ o »Kolomanovom putu«, onda je potrebno odbaciti ovakvo mišljenje. Svakako jedan dio, jedan krak tog Kolomanovog puta je dio poznate »via magna« ili »via exercitus«, ili »via exercitualis«, dakle velika ili vojna cesta kralja Kolomana (1095—1116), sina kralja Gejze (1074—1077), brata kralja Ladislava (1077—1095), koji je prvi učinio pohod na Hrvatsku, dok je Koloman postao 1102 kraljem hrvatskim. To je dio te Kolomanove vojne ceste, kojom je on došao i do Gvozda, gdje mu se suprotstavio na Petrovoj Gori (Gvozdu) posljednji kralj narodne hrvatske krvi Petar i tu je poginuo 1097. godine, to je cesta Kolomanovih pohoda sve do Jadranskog mora. Treba reći da je riječ o cesti, koja je pretežno sagrađena na temeljima stare rimske ceste. Ista se kretala iz stolnog Biograda u Ugarskoj (Alba regia, Szekesfehérvár) na Šegežd (Szegesd), a kod Vaške (Dravafok i Revfaln) na madžarskoj je strani dolazila do Drave. Prešavši Dravu kretala je uz Dravu dalje do Virovitice pa sve do Varaždina. Nastavljala se u Varaždinske Toplice, te dalje Zagorjem do Zagreba. Druga je iz Varaždina (Toplica) preko Kalnika (Kozji Hrbet) išla do Križevaca, gdje se jedan krak odvajao preko Bilogore do Koprivnice, pa je prelazio Dravu kod Zákánya put Ugarske; drugi je krak od Križevaca vodio za Zagreb, gdje se sastajao s onom prije spomenutom podravsko-zagorskom cestom. Iako nas ne zanima u okviru našega predmeta i ovog djela Kolomanove ceste, o kojoj je ovdje riječ kod Stari grada, od Zagreba je vojna kolomanova cesta išla preko Odre, pa dalje naglo skreće na jug preko Kravarskog do Kupe, kraj Taborišta, Čemernice, Topuskog dalje do Petrove Gore, put Kladuše, Cetinja, Drežnika na Bihać, te dolinom Une do Lapca i Srba, do Knina — odnosno put Zadra ili Splita. (O tome vidi Šišić, Priručnik izvora hrvatske povijesti, dio I. /do godine 1107/, Zagreb 1914., str. 394—396). Dodajmo i to, da se ta cesta s tim krakom o kojem je ovdje riječ, spominje i ranije od onog slučaja iz 1351. godine, kao primjerice 1255. u svome toku oko rijeke Čazme (CD, IV, broj 526, str. 610), odnosno 1270. (CD, V, broj 997, str. 536/ CD, V, broj 24, str. 575).

[12] Pred zagrebačkim Kaptolom je plemić Juraj, sin Fiachov, a unuk Jurja Kamarničkog, prodao dio posjeda na istoimenom dobru donedavnom banu slavonskom Nikoli, a tada 1351. godine županu Županije Zala za iznos od 72 marke denara, računajući marku po 5 pensa. Po propisima toga vremena Kaptol zagrebački je izaslao svoga predstavnika kanonika Mihalja, koji je trebao utvrditi međe toga posjeda i izvršiti tzv. »reambulaciju«, pozvavši istovremeno sve susjede međaše radi eventualnog prigovora tih i takvih međa. Nitko nije »kontradicirao«, nije bilo protivljenja granicama toga prodatog posjeda županu zaladskom Nikoli. Tu se kod toga omeđivanja u dva navrata spominje »via dicta Colomani regis«, koja ide između sela »Jagnedowc« i »Rouische«, a po njoj se dolazi do »magnam viam«, dakle do velike, glavne ceste tada 1351. godine koja vodi za »Kaproncham« — dakle za Koprivnicu. Još jednom skrenuvši pri omeđivanju taj kanonik zagrebački Mihajlo kaže da je ponovno međom prodatog posjeda došao do Kolomanove ceste — »ad dictam viam Colomani regis«, pa je dalje kretao na istok do doline »Draganwelg«, do rijeke Velika, pak do doline »Mala Belohouschina«, odnosno do rijeke »Velika Belohouschina«, te do brdašca zvanog »Chazlo«, odnosno do rijeke zvane Potevna, Velika i Bozovech. — Smičiklas, Codex diplomaticus regni Croatia, Dalmatiae et Slavoniae (citiram: CD, sv. XX, br. 39. str. 47/49). Za 72 marke denara u vrijednosti 5 pensa za 1 marku, kaže se da je taj dio posjeda prodan, 5. 12. 1351. godine: 1 »marca« ima 5 pensa, a 1 pensa 40 denara, što znači da 1 marca ima 200 denara, ili da je taj posjed prodan za 14.400 denara. Inače jedna ova marka, koja se naziva i marka slavonska od 5 pensa, vrijedi 3 ugarska florena. Do zaključno sa 14. stoljećem glavna novčana računska jedinica je upravo ta »marca«, dok od 15. stoljeća sve više prevladava ugarski floren.

[13] Ćuk jednostavno kaže da »Koprivničko plemstvo pripada sve, ili bar većinom Belušina, ali je tamo naseljeno«. (Ćuk, Podravina, Vjesnik Zemaljskog arhiva, god. XVIII, str, 187). Prethodno je razradio niz razdoblja Beluša, iznijevši kao osnovni podatak da je Župa Gušće — Virovitica kolijevka slavnoga bana i vojvode Beluša. Ćuk misli da on po rodu potječe odavde, premda se kaže da je porijeklom iz Dalmacije. To Ćuk obrazlaže sinonimom Hrvatska = Dalmacija, ili Dalmacija = Hrvatska, pa je to »Kraljevstvo Hrvatske i Dalmacije«, pa se događa da Dalmacija znači i predjele Hrvatske, dakle i sjeverne — Podravinu također, budući da je tada u 12. stoljeću »Kraljevina« bila toliko i na sjever, odnosno na jug. Govoreći o »Belušama«, Ćuk nalazi da se sinovi »Beluša« nazivaju »plemići od Grbovnika«, tj. Kloštra. — Isto djelo, str. 184-187.

[14] Juraj Ćuk, Podravina od Bednje do Voćinke i susjedna područja do polovice četrnaestoga vijeka: plemstvo — posjedi — uprava. (citiram: Ćuk, Podravina, Vjesnik kr. Hrvatsko-slavonsko-Dalmatinskoga zemaljskog arhiva), (citiram: Vjesnik zemaljskog arhiva) godina XVIII, str. 169-232. (Zagreb 1916.). Ćuk inače tu spominje »Stari grad« kad govori o »zemljama koprivničkog skupa« kaže da su te zemlje opsizale Sigetec, Brege, zemlje južno od Jagnjedovca do Rovišća i neposrednu okolicu Koprivnice. Središte im je bila Koprivnica, a prije Stari grad kod Koprivnice.

[15] Dr. Kamilo Dočkal: Kamengrad u svjetlu streze, Zbornik MGK, Koprivnica 1946-1953, str. 113

[16] Rudolf Horvat: Poviest slobodnog kraljevskog grada Koprivnice, Zagreb 1943.

[17] Prema podacima iz MGK

[18] Dočkal, o. c., str. 113-124

[19] Fotokopija karte čuva se u MGK

[20] Ovi se nalazi danas čuvaju u MGK.
Ekspertiza dr. Ivana Bacha, znanstvenog i muzejskog stručnjaka iz Zagreba je utvrdila da željezna ostruga potječe iz razdoblja 14/15. stoljeća. Opisujući tu ostrugu Bach kaže da je to »gotički tip ostruge« upotrebljavane kod neoklopljenih jahača. — Zbornik Muzeja grada Koprivnice, godina II, svezak 3. (6) str. 83, Koprivnica 1947.

[21] Književna Republika, god. II, broj 11/12-1925., urednik Stjepan Kukec.

[22] Višebojni bakrorezni otisak u ostavštini dr. Leandera Brozovića.

[23] Gjuro Szabo, Srednjovječni gradovi u Hrvatskoj i Slavoniji, Zagreb 1920., str. 118.

[24] »Au porro Kuwar et Kukaproncza sive vetus Caproncza idem sint? aut distincta extiterint castra, cum castrorum non examinemus historiam . . .« pita se Krčelić u »De Regnis Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniae praeliminares« — Balthasaris Adami Kercselich de Corbavia (Citiram: Krčelić, Notitiae, Zagreb, str. 445.)

[25] Szabo, Srednjovječni gradovi u Hrvatskoj i Slavoniji, Zagreb, 1920, str. 99.

[26] Tako Brozović locira Kamengrad, Kuwar, Kukapronza, Köwar, znači u današnjoj Koprivnici. Nadovezuje da proizvodnja cigle ne postoji sve do 17. stoljeća. Iznoseći zatim stav Rudolfa Horvata o Kamengradu, Brozović kaže: »Historičaru dr. Rudolfu Horvatu nije bilo poznato gdje je bio Kamengrad, te je Starigrad u Bilogori proistovjetio s tim gradom, a po njemu u novije doba i svi koji su se bavili poviješću Koprivnice«. — Rudolf Horvat, Povijest slobodnog i kraljevskog grada Koprivnice, Zagreb 1943., str. 279-285.

Da bismo bili poptuniji treba ovdje iznijeti i ostala mišljenja o lokaciji Kamengrada, odnosno odgovoriti na pitanje što je to u 13. stoljeću »tvrđava, grad, castrum, Koprivnica«. Ćuk govori o »Starigradu« van Koprivnice i o drevnoj njegovoj starosti zbog Kolomanove ceste, koja je kroz njega prolazila. O »Kuwar« — Kamengradu ništa ne govori izričito, niti o nekoj drugoj tvrđavi, već koristi naziv »Koprivnica«, kad opisuje 13. stoljeće i tadašnje događaje vezane uz »castrum Kopurnycha« (Ćuk, Podravina, str. 194). U novije doba Đurić i Feletar u djelu »Stari gradovi i dvorci Sjeverozapadne Hrvatske«, Čakovec 1971., kažu: »Slavenska Koprivnica spominje se prvo kao Kamengrad, koja se je utvrda nalazila nešto južnije na prvim obroncima Bilogore, tamo gdje danas koprivničko podgrađe Stari grad. I spomenuta povelja Ludovika I. namijenjena je stanovnicima Koprivnice i Kamengrada. Kamengrad nije bio dugoga vijeka. Povijesna povelja od 8. svibnja 1462. godine nam govori, da je udovica Katarina Celjska prodala Koprivnicu s razvaljenim Kamengradom banu Ivanu Vitovcu. Prema tome već u 15. stoljeću središte života prelazi u potpunosti na današnje tlo grada Koprivnice«. (str. 114. Đurić — Feletarova djela), Feletar u svojem opsežnom djelu »Podravina« (Koprivnica 1973.) također postavlja dilemu ubikacije Kamengrada.

Treba ovdje međutim naglasiti drugi momenat, ne samo lociranje i vlasnike Kamengrada, već odgovoriti i na pitanje šta je to uz, odnosno podno Kamengrada? Tko tu živi, kakav je to društveni sloj feudalne formacije? O tome nešto kasnije u našim bilješkama uz Brozovićev tekst.

[27] Vjesnik Kr. Hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog zemaljskog arhiva, god. II, Zagreb 1900., str. 1-11 i Prilozi str. 170-183.

[28] Laszowski, v. d., str. 1. Tu se kaže osim toga da je Koprivnica grad, koji je daleko stariji od pismenih spomenika, koji o njemu govore, u koliko se nam do danas sačuvaše.

[29] Prvu tvrdnju Brozović ne dokumentira nekim kodeksom isprava. Ova isprava međutim hrv. ug. kralja Emerika iz 1201. godine nigdje ne govori ni o Kamengradu ni o Koprivnici, što svakako ne znači da ova tvrđava, odnosno naselje Koprivnica ne bi postojali. (Vidi CD, III., str. 7-13, broj 8). Dokumenat pak iz 1272. godine sa kastelanom knezom Bogodarem, gdje se Brozović poziva na Klaićevu Povijest Hrvata — jest isprava kralja Ladislava (Vladislava Kumanca 1272-1290.), kojom ovaj daruje te 1272. godine Bachaleru (Bogodaru), kaštelanu tvrđave Koprivnica (»Bachhaler castellanus castri Kapurnicha«) jednu zemlju zvanu Zarakad u Željeznoj županiji u Ugarskoj. To čini radi privrženosti i velikih osobnih zasluga, pa i uz cijenu vlastite krvi, koje je isti Bachaler (Bogodar) njemu Vladislavu učinio kao koprivnički tvrđavski kaštelan, kad su istoga velikaši (na čelu sa hrvatskim banom Joakinom sinom hrv. bana Stjepana, u doba kralja Bele IV) silom smjestili i zarobljenoga držali u tvrđavi Koprivnica, pa je vojska kralja Stjepana (1270-1272), morala opkoljavati i zauzimati Koprivnicu. U tom se je času istakao rečeni kastelan tvrđave Bogodar. (CD, VII, str. 415, isprava br. 369 iz 1272. godine). Smičiklas se dvojio u početku da li se ova isprava odnosi na nas — riječ je naime o zemlji Zarakad u Ugarskoj Željeznoj županiji — danas »Vas« sa sjedištem u Szombathelle-u nekoć u današnjem gradu »Vaswar«. Smičiklas je propustio prvotno povezati »castrum Kapurnicha« ((Kapurnicha) s tvrđavom — tvrdim gradom Koprivnica, iako se original te darovnice čuva u Arhivu JAZU Zagrebu. Zato

isprava nije bila unesena na svome mjestu kronološki u CD V, ili CD VI, već je naknadno donesena u CD VII (str. 415, pod brojem 369). Kako vidimo mi ovdje u toj ispravi iz 1272. godine nemamo zapisan naziv »Kamengrad« (Kuwar, Kewar, Köwar i sl.), već »castrum Kopurnicha« (Kapurnicha), što ne isključuje da je Vladislav stvarno bio zatočen po ugarskim velikašima u Kamengradu, koji eto međutim ovdje dolazi kao »Castrum Kopurnicha«. Dakle, ne možemo tvrditi da se »Kamengrad« dokumentirano, pisanim dokumentom spominje nazivima Kuwar, ili Kewar, ili Köwar, tj. nazivom »Kamengrad« izravno 1272. godine. Trebat će nam taj naziv potražiti kasnije u nekom drugom dokumentu.

»Castrum Kopurnicha — Kapurnicha« u ispravi o kojoj je bilo riječi iz 1272. godine, se tek 1353. (10. ožujka) u ispravi hercega cijele Slavonije Stjepana naziva »Castrum Keukaproncha« za razliku od naselja građana, od slobodnog i kraljevskog grada imenuje samo sa »Kapruncha«, tj. grad, varoš, općina (»civitas«, »communitas Kaprucha«). (CD, XII, br. 107, str. 149; Laszowski, Podaci o Koprivnici u srednjem vijeku, str. 3, te Prilozi 2., str. 172 — Vjesnik Kr. Hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog zemaljskog arhiva, godina II, Zagreb 1900.). Jednako naziv za tvrđavu — castrum Koprivnica nalazimo opet odmah 1354. god. (7. siječnja) u ispravi istoga hercega Stjepana kod »hospitibus« — građanima u Koprivnici daje pravo korištenja tvrđavske šume — »castri nostri Kukappronchaj«, a tom se prilikom i tvrđavski kaštelan naziva »castellanus noster de dichta Kukaproncha«. (Laszowski, n. d. str. 3, te Prilozi br. 4, str. 173). Taj različiti naziv se jednako izvanredno uočava u ispravi kralja Žigmunda iz 1407. godine (12. prosinca, izdanoj u Ludbregu), gdje se hospites i susjedni naseljenici »civitas nostre Kaproncha et castri Kukaproncha« pozivaju kao svjedoci u pitanjima obaveza varoši i varošana koprivničkih u novcu, a na ime vinograda i vina što ih ovi tu imaju. (Laszowski n. d., Prilozi br. 14, str. 182-183). Naredne 1408. godine (17. siječnja) u ispravi Kaptola čazmanskog s jedne je strane riječ »civitas Kaproncha«, a kraljevska tvrđava nosi sada naziv »Castrum Kuwar«, ali i Castrum Kupakroncha. (Laszowski, n. d., Prilozi br. 15, str. 215-217.). Kako iznosi Laszowski dalje, Sigismund je varoš Koprivnicu i Kamengrad (Kuwar) zajedno sa Peterancem i 300 kmetova založio zagrebačkom biskupu Ivanu Albenu 1427. Kamengrad — Kuwar se i dalje tako naziva u oporuci biskupa zagrebačkog Albena, kojom između ostalog polovicu Kamengrada zapisuje bratu Rudolfu Albenu medvedgradskom, a polovicu crkvi zagrebačkoj. Nakon izvjesnih višegodišnjih natezanja čitava Kukaproncha podpadne pod knezove Celjske, a po smrti posljednjeg Celjskog grofa Ulrika drži posjed udovica njegova Katarina Brankovićka. Nominalno je Brankovićka Koprivnicu (uz Medvedgrad, Rakovac, oba Kalnika, sv. Juraj, Čakovec, Štrigova i Varaždin) 10. 3. 1460. Ugovorom u Beču prodala s Postojnom u Kranjskoj za 29.000 forinti njemačkom caru Fridriku, a 8. 5. 1461. i stvarno za 62.000 ugarskih zlatnika u Zagrebu sve uz varoš Koprivnicu i razvaline Kibra-Kwuara Ivanu Vitovcu. Znači tu imamo ne samu Kwuar u nešto iskrivljenoj formi kao »Kibar«, već i fakat dokumentarno zabilježen te 1461. godine da je Kwuar — bivša Kukaproncha ruševan grad — tvrđava. (Laszowski, u. d. str. 9-11.).

[30] Ovdje bi trebalo reći nešto o razvitku naselja hospites Koprivnica i o sucima toga naselja prije no što je 1356. kralj Ludovik dao Koprivnici privilegij slobodnog i kraljevskog grada. Međutim, to ćemo ostaviti za kasnije kad ćemo se osvrnuti i komentirati u bilješkama Brozovićev tekst o varoši Koprivnica.

[31] Što je to »suburbium« — podgrađe i konkretno ovaj naš »sub castro Kywar«?
Na to ćemo pitanje odgovoriti kad budemo kasnije obrađivali »Oppidum sub castro Kuwar«, odnosno »cives et hospites de sub castro Kuwar«.

[32] Vidi djelo Johan Loserth Junenösterreich und die militärischen Massnahmen gegen die Fäsken in 16. Jahrhundert, gdje piše Das Schlos Kopreinitz ist, wie die varzdnete den Erzherzog an 19. juni 1579. melden, so baufällig, das dasin mit zu bleiben.

[33] Brozović time završava opisivanjem Kamengrada i njegove povijesti, kojeg je locirao, kako smo vidjeli, za razliku od svih drugih povjesničara, u samoj Koprivnici, pa zaključuje da su nova koprivnička utvrđenja — Dvorski bastion — sagrađena na njegovoj lokaciji, a ruševine »Kwuara« da su samim tim nestale, odnosno da su uklonjene. Ovdje je također potrebno istaći, da je Brozović u ovoj svojoj »povijesti Koprivnice« ovu i ovakovu lokaciju Kamengrada dao, dok je svojevremeno i on smatrao da je Kamengrad i Stari grad jedan te isti »tvrdi grad — castrum Kukaproncha«, tj. da Kamengrad treba locirati van naselja Koprivnica. Vidi Brozovićev članak u Zborniku Muzeja grada Koprivnice, god. I, svezak 1, strana 16. pod naslovom »Velika i mala Koprivnica«. Tu Brozović kaže: »Na mjestu gdje se danas nalaze mršavi ostaci nekadašnjeg grada (utvrde) na obroncima Bilogore uz staru cestu Kolomana, a koje se mjesto danas naziva »Stari grad« bio je nekada grad (utvrda), koji se zvao Köwar, Kökaproncza, Kiwar (Kamengrad)«. Ova drugačija lokacija »Kuvara« na mjestu kasnijeg »Dvorskog bastiona« u samoj Koprivnici, dovodi u povratnom smislu do konačnog zaključka u ovoj njegovoj povijesti Koprivnice da Stari grad (Övar) u Bilogori nije ni po svojoj neznatnoj veličini, ni gradnji, ni udaljenosti od Koprivnice — mogao biti Kamengrad — Kywar, on taj fakat dokazuje i Tlocrtom koprivničkih utvrda prije pregradnje u 16. stoljeću (Österreich Nationalbibliothek, Wien, Handschriften Sammlung, № 8609-20), kojeg se Tlocrta fotokopija nalazi u Muzeju grada Koprivnice. Brozović postavlja uz taj Tlocrt svoju tvrdnju da je taj Tlocrt najvažniji dokumenat o Kamengradu (Kwuaru). Uz ovu je lokaciju Kuvara svakako vezana i pretpostavka Brozovićeva da je »Ad Piretis«, dakle svojevremeni rimski lokalitet bio vojni rimski tabor — Castrum romanum, na čijim je ostacima kasnije sagrađen Kamengrad, pa na njegovim ruševinama — temeljima — Dvorski bastion — dakle nova koprivnička utvrđenja. Brozović u ovoj svojoj povijesti Koprivnice na temelju takvog lociranja Kamengrada, u samoj Koprivnici, vidi jednu tradiciju utvrđenja na istom mjestu kao vojnih i političko-gospodarskih centara od rimskog tabora, preko kraljevskog Kamengrada do vojnih koprivničkih utvrđenja prije i u eri Vojne krajine. Najvjerojatnije je upravo pretpostavka da je rimski »Piretis« u samoj Koprivnici, pak zamamnost starine i tradicije navela Brozovića da mijenja mišljenje o lociranju Kamengrada, stavljajući ga na temelje takovog Brozovićevog »Piretis«, koji se nalazi »na tlu buduće Koprivnice«, a da bi u toj i takvoj tradiciji bio ostvaren i povijesni kontinuitet svih koprivničkih utvrđenja na jednom te istom mjestu, pa da bi se naselje »hospites«, budući slobodni i kraljevski grad Koprivnica u datom času i sama smjestila uz taj »Castrum Kwuar«, kao što je to bio slučaj s Varaždinom i većinom drugih srednjovjekovnih varoši i u onovremenoj Kraljevini Slavoniji.

[34] CD, III, 1207., br. 64, str. 73

[35] CD, III, 1209., br. 74, str. 87.

[36] CD, III, 1217., br. 131, str. 151.

[37] CD, VIII, 1317., br. 349, str. 425.

[38] Pojam »villicus« znači »maior villae« /Du C.), tj. onaj viši, veći, na čelu sela, naselja. »Villici dicebantur villarum provisores, aut potius praetores, judices, qui hominibus in villis commorantibus praeerant«. Dakle »villici« se nazivaju provizori naselja (sela, gradića), ili bolje reći to su suci koji stoje na čelu onim ljudima koji naseljavaju selo — gradić. Bartal, Glossarium medicee et infimae latinitatis, Budapest 1901., str. 198, pod »villicus«. Dolazi od latinske riječi »villa« koja znači i selo i naseljeno mjesto uopće, ali i plemićki dvor sa selom zajedno, kao i skupinu naseljenih slobodnih ljudi, bratstva, občinu, ali i naselje podanika uopće kao i skupinu, naselje kmetova. (Mažuranić, Prinosi, str. 1543, pod 2. »vas«, »ves«). U našem slučaju »villicus« u Koprivnici znači »Koprivnički sudac«, ali ne u današnjem smislu riječi, već ono što je svojevremeno značio pojam »općinski načelnik«, koji je u prošlosti imao i sudske i upravne prerogative.

[39] Najprije da objasnimo ovo posljednje pojam »curia«. a) Curia = mansio, sessio. Dakle, »prebivališće«, »sjedište«, kad bismo to doslovce prevodili s latinskog. Znači stvarno »selište«, u našim srednjovjekovnim izvorima »kmetsko selište«. U arhivskoj građi — ispravama koje se tiču kmetova, naići ćemo na ovakve i slične tekstove: . . . . . quod quilibit (od kmetova) habet unam integram sessionem seu curiam . . . . de quibus sessionibus seu curiis quilibet et singulus eorum circa festum exaltationis sancte crucis soluere leneatur . . . . octuaginta wie-

nenses . . . .« (CD, XV, 1374., br. 12, str, 18). Tu se izvanredno vidi da 1374. godine »svaki kmet posjeduje jedno kmetsko selište ili kuriju, te da od svoje »kurije« o blagdanu uzvišenja svetoga križa treba da plaća 80 »beča«. To jedno kmetsko selište predstavlja kuću i kućište odnosno okućnicu sa kućom, te zajedno sa zemljištem koje se nalazi pod kućom i okućnicom, odnosno pripadajućim zemljištem kmetskoj kuriji.

Nije dakle uputno ostaviti samo Brozovićevo poimanje kurije »Kmetsko dvorište«. Ako bismo već htjeli nekako pojam »curia«, koji može značiti i »dvor« — recimo »plemički« bliže takovom značenju u prijevodu izreći, onda ne bismo to mogli poistovjetiti s »kmetskim dvorištem«, već nazvati »dvorno mjesto«, ili »dvor«, pa taj pojam znači svekoliko zemljište, kuću i okućnicu kmeta ili građana. Dakle »curia« = fundus curialis = »dvorno mjesto«. I na latinskom jeziku, a i na starohrvatskom imamo takove primjere: »Curias vel fundos curiarum volumus aefuales habere in latitudine salten videlicet triginta duarum brachiorum silvestrium . . . .« (Tkalčić, Monumenta historica civitatis) Zagrabiae (citiram MCV, Zagreb 1889., god. 1344, br. 196, str. 174). Ili na starohrvatskom: »Vsakoteri na punom dvor, funduš, ali stran selišća, na siročiju petnadeset lakat medeneh, s katerima znovič sada ovde v Zagrebu sukno od kramarov — meri se, hoće se suzdržati«. (Vidi Mažuranić, Prinosi, str. 293., pod d. »fundus curialis, curia«, te pod 15, 16., 17. i 18.). Inače »curia« je mogla značiti i odgovarajuću površinsku mjeru, ali po našem mišljenju uvijek različitu, kad je riječ o različitim »dvorovima« — »selištima«. Znači iste je mjere samo na istom većem posjedu, ili teritoriju, uzmimo jedne varoši (grada). Na pr. Andrijina (1209), te Belina isprava — privilegij sl. i kr. grada Varaždina utvrđuje da »hospites« Varaždina »tenentur soluere comiti eiusdem castri in festo sancti Martini de qualibet curia XII denarios, quos iudex eorundem debet colligere«., dužni su da plate županu kraljevskog kastra (tvrđave Varaždin) o blagdanu sv. Martina 12 denara od »kurije« (tj. od čitavog svog gruntišta, dvora, kuće i okućišta sa gospodarskim zgradama na tom svom varoškom posjedu), a taj je novac dužan sakupiti varoški sudac. — HAV, AGV, Radikalni arhiv kutija I. br. 1 i 2. — b) Ovdje bi trebalo osim ovog objašnjenja pojma »curia« nešto više reći o Gissingovcima, odnosno o prilikama — neprilikama u Hrvatskoj i Ugarskoj iza posljednjih Arpadovića, odnosno u tzv. eri kraljeva iz različitih kuća — za Anžuvinaca, doba Karla Roberta (1301-1342), te Ludovika I. Velikog (1342-1382). To posebice stoga, što je i sama Koprivnica proživljavala sve ono što i Slavonija: u to doba doživjela je svoj uspon, postala je i slobodni kraljevski grad upravo u to vrijeme. Ovdje ćemo o toj vladavini i o Gisingovcima reći nešto iz tog perioda krije no što je Koprivnica stekla privilegij slobodnog kraljevskog grada, dok ćemo se na ostale prilike iza Gisingovaca. osvrnuti kasnije, govoreći o Koprivnici kao slobodnom kraljevskom gradu. Gisingovci, braća Henrik i Ivan, vladali su gotovo i zapovijedali najsilovitije — Henrik Šimeškom, tolnanskom, baranjskom i bodruškom županijom u Ugarskoj, Ivan šopranskom i mošonskom, dok su preko Drave u Hrvatskoj posjedovali prostrana imanja, a i grad Koprivnicu. Dok je još živio posljednji Arpadović Andrija Mlečanin (1290-1301.), u eri borbe s Anžuvincima za ugarski prijesto, Gisingovci su se priklanjali jednom ili drugom prema časovitim interesima, ali po smrti Andrije Mlečanina potpuno su stali na stranu protivnika Karla Roberta, kojima je na čelu stajao ugarski palatin Matija Čak Trenčinski. Otonu vojvodi bavarskom. kojem je majka bila Elizabeta, kći kralja Bele IV, pak kralju Češke Većeslavu (Václav) II., kojem je majka bila unuka Bele IV., sestra kralja Stjepana V. bila je nuđena ugarska kruna. Napokon je za kralja Ugarske češki kralj Većeslav dao svoga 12 godišnjeg sina također Većeslava prozvanog kod krunidbe 27. VIII. 1301. Ladislav!

c) Anžuvinca Karla Roberta doveo je na ugarsko-hrvatski prijesto najmoćniji unutar hrvatsko-dalmatinske feudalne aristokracije u drugoj polovini XIII. stoljeća, ban Pavao Bulvinski plemena Šubićeva, »ban svih Hrvata i Bosne ponosne«. Tu su i Gusići te knez Kurjak (Cyriacus), u Krbavi, po Snačići (Svačići), istočno od Krke, kasnije Nelipići, zatim Krčki knezovi, zvani Frankopani, koji iako protivnici Pavla i roda bulvinskog uopće, prvotno su na strani Anžuvinaca (knez Dujam je sa Radislavom Babonićem 6. VI. 1211. bio u Napulju da pomogne na prijestolje Karlu Martelu).

d) Sjeverno od Gvozda do Kupe i Save imadu posjede knezovi Babonići, koji su težili u tim sjevernijim krajevima vlasti, kakovu je na jugu imao knez Pavao. U početku su i Babonići bili čas na jednoj, čas na drugoj strani, ali od vremena krunjenja Karla Roberta, ostadoše vjerni njemu.

U istočnoj Slavoniji na sjedištem u Gorjanu kod Đakova bili su knezovi Gorjanski ono, što su Babonići za južnu i zapadnu Slavoniju. Bili su vjerni Anžuvincima sve do Matije Korvina, banovali su Mačvom, čuvajući Mačvu i Beograd, koje su krajeve težili osvojiti za sebe u to vrijeme Srbi.

e) Međutim Uroš II. Milutin, kralj srpski, lišio je srpskog prijestolja starijeg brata Stjepana Dragutina, koji je inače po svojoj ženi Katarini rođak izumrlih Arpadovića, pa i Anžuvinca Karla Roberta u to doba okrunjenog za hrvatskougarskog kralja. Tako je ovaj raskralj došao još prije u Ugarsku svome rođaku Ladislavu Kumancu (1272-1290.), pa je od njega dobio na upravljanje Mačvu, Bosnu, Srijem, Beograd i Braničevo. Znade se da je njegov sin Vladislav bio pristaža Anžuvinaca — Karla Martela, kao što se je i mladi Gorjanski — Pavao, kastelan grada Požege, poklonio i prisegao vjernost Karlu Robertu, na njegovom obilasku Slavonije poslije posjeta Zagrebu.

f) Ipak u Slavoniji moćni Gisingovci, gospodari i Koprivnice, godine 1301., kad jedni krune Karla Roberta kraljem, jesu i ostaju mu najžešći protivnici pristaše okrunjenog dječačića češkog kraljevića Većeslava, ugarskom krunom pod imenom Ladislav. Henrik Gisingovac je imenovan i »banom čitave Slavonije« za tu i takovu svoju privrženost ovome Ladislavu, za stalnu oporbu Anžuvincima. Tako se je zapravo i u Ugarskoj i u Slavoniji rasplamsao građanski rat, pa je kralj Ladislav Ivana Gisingovca postavio i za ugarskog palatina. Na strani Karla Roberta je čvrsto stajao rimski papa, bilo je tu i izopćavanja iz crkve, papinskih ili biskupskih, proklestava, anatemiziranja protivnika Karla Roberta, no Gisingovci su bili sve žešći, naročito boreći se protivu knezova Gorjanskih u Savoniji, kao pristaža Anžuvinaca. Gisingovci su odigrali presudnu ulogu i u krunjenju 6. prosinca 1305. protukralja Otona bavarskog ugarskom krunom u Stolnom Biogradu, kamo je ovaj tajno preobućen u trgovca došao po smrti češkog kralja Većeslava II., kad mu je dotadašnji protukralj Ladislav — sin Većeslavov, inače također Većeslav, u Brnu sporazumno ustupio prava na Ugarsku. Gisingovci su ga naime kradomice proveli i doveli najprije u Budim, pak zatim u Stolni Biograd radi te krunidbe. No Otona je minula volja za ugarskom krunom, nakon što se mislio oženiti kćerkom Erdeljskog vojvode Ladislava Apora, a ovaj ga umjesto da mu postane tastom baci u tamnicu, otevši mu i kraljevsku krunu, mač i plašt kralja sv. Stjepana. Gisingovci su ustrajali i nadalje protivu Anžuvinaca, pa i onda, kad je srpski raskralj Stjepan Dragutin, po ženi rođak, kako rekosmo, izumrlih Arpadovića, namislio za sina steći ugarsku krunu, kad ga je srpska potpuno mimoišla, pa je zbog toga od pristaše Anžuvinaca postao njihov ljut protivnik. Gisingovci su se ipak 1308. godine priklonili Karlu Robertu, koji je sada bio ponovno 15. lipnja 1309. u Budmiu okrunjen novom posvećenom ugarskom krunom, po papinskom legatu Gentilisu, budući da erdeljski vojvoda Ladislav Apor nije nikako htio predati još tada kraljevske insignije otete svojevremeno Otonu bavarskom. Predao je krunu tek 1310., pa je Karlo Robert ponovno okrunjen tom »pravom« Stjepanovom kraljevskom krunom 27. VIII. 1310. godine ovaj puta u Stolnom Biogradu.

g) Kad je Henrik Gising umro 1309., kralj Robert je imenovao banom (1310-1316.) Stjepana Babonića, velikog kneza Slavonije, te se je doista »umorna« Slavonija za kraće vrijeme primirila. Više je naime ugarskih velikaša ustajalo protivu Karla Roberta, a godine 1316. opet se digoše i sinovi pokojnoga Henrika, bana Slavonije, Ivan i Petar, dok je taj Ivan Gisingovac pravi zulumčar. Istina uspješno u Slavoniji toga Ivana Gisingovca suzbija ban Stjepan Babonić, pak po očevoj smrti sin Ivan Babonić pošto je imenovan banom cijele Slavonije (1316-1322), a napose na haraciji Ivana Gisinga u Križevačkoj županiji. Zdenci, pak Moslavina bile su tvrđave Ivanove, koje je ban osvajao i napokon nekako ponovno, suzbivši Ivana Gisinga, doveo Slavoniji i Karlu Robertu u tim krajevima mir, te je ovaj bio u stanju da se

ogleda sa svojim neprijateljima u Ugarskoj. Napose mu je neprijateljem bio Matija Trenčin, a smrt je ovoga velikaša, kojeg je posebno zapamtio po željeznoj i silovitoj ruci slovački puk, riješila kralja Karla Roberta tih teškoća i briga.

h) Poslije Ivana Babonića, banom Slavonije je kraće vrijeme Nikola Omodejev (1323-1324), a zatim Mikac Mihaljević (Prodavić) od plemena Akus (1324--1342.), koji se je prozvao »Prodavić« po gradu istoga imena u Križevačkoj županiji (danas Virje), a banovao je i poslije Karla Roberta za sina mu Ludovika I. Velikog. Mikac je od kralja Karla Roberta ishodio 1325. godine ispravu, edikt o vraćanju banskoj časti sve upravne i sudske vlasti u Slavoniji i Hrvatskoj. Među inima je najprije Gisingovce stišao, oduzevši im još i to malo vlasti što su uspjeli zadržati ovdje u Slavoniji, opsadom i osvajanjem tvrđe Koprivnica. Mikčevi su postali i ostali gradovi Gisingovaca u Podravini, Koprivnica, Novigrad i Prodavić (Virje). Prodavić (Virje) i Koprivnica su postali, uz Zagreb, stalna boravišta bana Mikca, a sam ban je bio ostao u Slavoniji glavno uporište mladome kralju Ludoviku (1342-1382.).

i) — Ludovik I., zvan Veliki, nije u Slavoniju niti poslao svog najmlađeg brata Stjepana, kojem je otac Karlo Robert namijenio hrvatsko herceštvo. Po smrti Mikčevoj 1343. godine, bude po Ludoviku I. banom čitave Slavonije imenovan Nikola Banić (Banffy), gospodar D. Lendave, inače sin nekadanjeg bana Stjepana. Gisingovci su Banffy-ima svojevremeno oteli Lendavu, koju im je po padu Gisingovaca već kralj Karlo Robert ponovno vratio, imenovavši Nikolu Banića ujedno županom Zaladske županije. Ovoga je naslijedio ban Nikola Szechy od roda Balog (1346--1349.), za čijeg je banovanja u zamjenu za Ostrovicu knez Grgur Bribirski — Šubić sa sinovcem Jurjem primio 1347. godine od Ludovika grad Zrin, po kojem se i rodiše Zrinski. Već 1349. godine Nikola Szechy prepušta banovanje mlađem kraljevu bratu Stjepanu, koji tako postaje hercegom Slavonije, Hrvatske i Dalmacije, a upravljao je i Ugarskom sa majkom Elizabetom dok je brat kralj Ludovik I. Veliki polazio na vojne u Italiju. Stoga je Stjepanov zamjenik u Hrvatskoj, Slavoniji i Dalmaciji — ban Pavao od Ugla (1350-1351.). Po povratku Ludovika I. iz Italije, brat Stjepan pođe u Erdelj u svojstvu vojvode Erdeljskog, a banom Slavonije i Hrvatske imenuje kralj Stjepana Lackovića, bivšeg erdeljskog vojvodu, a prethodno ga je Ludovik nagradio Štrigovom i Čakovcem u Međimurju. Bilo je to 1351. godine, ali banom je samo do 1352., kad je ponovno brat Ludovikov Stjepan postao herceg hrvatski, a ban mu je ponovno donedavni ban Stjepan Banffy (Banić) od Lendave. (1352-1356). Herceg Stjepan je ovaj puta međutim preselio 1353. u Hrvatsku, u Zagreb, na Gradec, gdje je još od oca mu kralja Karla Roberta postojala kraljevska palača građena po banu Mikcu 1335., koji je tada odmah i sebi na Gradecu sagradio kuću. Tu je banom do 1354., do smrti u svojoj 22. godini, a do 1358. se je u Zagrebu zadržavala »herceginja« i vršila odgovarajuće državne poslove njegova udova Margareta, sve do ponovne udaje i odlaska u Njemačku. Nakon Stjepana Banffy od Lendave, banom bude imenovan Leustahije (1356—1361.), koji je i župan ugarskih županija Šimeške, Stolnobiogradske i Tolnanske, ali mu kralj doda i drugoga bana za Dalmaciju i Hrvatsku — Ivana Čuz (1356-1358.), vlastelina međimurskog, a zatim i gospodara Ludbrega, pa će Leustahije upravljati čitavim Kraljevstvom, a Ivan Čuz će voditi vojsku, stalno ratovati, otimati Mlecima Dalmaciju i po njima zauzete hrvatske gradove.

j) — Kroz čitavo to vrijeme zbili su se značajni događaji po naselje »hospites« u Koprivnici, bilo za pojedince bilo za samu varoš. To je počelo s onim dokumentom koprivničkog suca Benka iz 1308. godine, ide dalje preko isprava Henrika Gisingovca (1309), sina mu Ivana (1315.), kao i isprave bana Mikca o izborima sudaca u Koprivnici godine 1338., te teče sve do značajnog dokumenta od 10. ožujka 1353. hercega Stjepana, koji regulira cjelovito uređenje Koprivnice na način slobodnih varoši, odnosno 1354. godine, kad herceg Stjepan 7. I. Koprivničancima daje pravo korištenja šume »Kukapronczе«, što je po hercegovoj smrti odobrila im i 1355. (27. IV.) u Budimu njegova udova Margareta, te napokon završava samom »poveljom slobode« izdatom po kralju Ludoviku I. Velikom 4. prosinca 1356. godine. Bilo je neophodno iznijeti, istina makar veoma sumarno, ranijih par podataka o događajima u Slavoniji, Hrvatskoj i Ugarskoj, nešto o dobi Anžuvinaca i slavonskih banova tog koprivničkog razdoblja, a da bismo uz taj naš komentar neposrednije i lakše razumjeli koprivničke prilike date po Brozoviću, kako u odnosu na Gisingovce, tako i bana Mikca, ostale banove čitave Slavonije, pak zatim hercega Stjepana, brata kralja Ludovika I., odnosno i eru samog kralja Ludovika I., koji je Koprivnicu svojom poveljom godine 1356. uvrstio među slobodne kraljevske varoši.

k) Treba na ovome mjestu urediti još komentar Brozovićeva rukopisa, gdje on kaže — »Svakako da je Juraj, sin Kuzme, (kao predčasnik u funkciji koprivničkog suca Benka (Benedikta) prema ispravi iz 1308. godine) bio ugledan čovjek, jer ga Ivan Gising nazivlje županom (comes). Po tome bi bilo, da je Koprivnica u to doba pribrajana županiji Šimeškoj (u Ugarskoj), koje je župánije Ivan Gising bio župan, te je tako za Koprivnicu postavio županom rečenoga Jurja«. — Ivan Gising je 1315. i župan šimeški, i tolnanski i baranjski i bodroški. U Koprivnici on uopće ne djeluje kao župan tih nabrojenih ugarskih županija. Koprivnica je jednostavno jedan njegov posjed i on kao vlasnik Koprivnice potvrđuje svojom ispravom nekadanjem koprivničkom sucu Jurju ono, što je njegov otac potvrdio 1309. godine. Koprivnica dakle nije u sklopu Šimeške županije s jedne strane. Glede naziva »comes« uz toga suca Jurja, te da je taj nekadašnji sudac koprivnički bio postavljen od Ivana Gisinga, ili oca mu bana Henrika Gisinga još ranije, županom Koprivnice, kao građanin i podanik varoši Koprivnica, kako to misli Brozović, također ne mora stajati. Titula »Comes« u ovome slučaju sigurno dolazi u značenju comes = iudex; na mađarskom biro, jer »comitis nomen pro illo, qui potestate iudiciaria instructus erat . . .«, dakle naziv »comes« išlo je onoga, koji je izobražen da vrši sudsku vlast«. Jednako tako naziv »comes« može da dolazi uz jedno feudalno lice — kao »praefectus comitatus« ili kao Burgravius, Burggraf, ali i uz jednu osobu koja vrši dužnost »gradonačelnika« uvjetno to tako kažimo, »praefectus urbis«, na mađarskom, »a városok fejei és comesek«. Dakle, titula »comes« uz Jurja, bivšega suca varoši Koprivnica, je jednostavno podjednaka kao da stoji riječ »iudex«, ili »villicus«, ili praefectus wilis (civitatis, villae). Tako bi i taj problem postavljanja Jurja za župana Koprivnice po Gisingovcima kao nepotrebno otpalo. (Glede »comes« i sve gore izneseno o značenju te riječi u srednjovjekovnoj latinštini i terminologiji titula onoga vremena vidi kod »Bartal, Glossarium mediae et infiniae latinitatis, pod riječ »comes« i to 2., 3., 4. i 5.).

[40] Smičiklas CD, VIII, godina 1316., br. 349, str. 425. — Ova crkva nije u Koprivnici, već u Komarnici, a spominje graničnu zemlju koja pripada toj crkvi. Nije uobičajeno da se bilježi kod graničnih lokaliteta »villa« ili »civitas« uz ime mjesta, jer se to samo po sebi razumijeva. Stoga tu i stoji »circa magnam uiam in qua itur uersus Kaproncham« — dakle oko velike ceste (misli se građene ceste) po kojoj se ide u Koprivnicu«.

[41] Smičiklas, CD, IX, godina 1321., br. 31 str. 39-41. — Ovdje je važno iznijeti da kralj Karlo Robert naglašava da je umrli u Budimu Jakob sin plemića »de ultra Drabam«, upravo kao što su to uvijeke i svi raniji i budući ugarsko-hrvatski kraljevi naglašavali. Drugo je način utvrđivanja valjanosti testamenta u ono vrijeme, posebice, kad netko umre ovako u gostima, na putu, kao što je to u ovome slučaju taj prekodravski plemić Jakob iz Zagrebačke županije. Taj je Jakob već pokojan u franjevačkom samostanu u Budimu. Dva su izaslanika kanonika budimskog Kaptola trebala utvrditi vjerodostojnost njegova testamenta te što se ostavlja i kome. Došli su »in hospicium« — dakle u »gostinjac« gdje je bio odsjeo, obolio i umro taj Jakob, te su tamo saslušali dva fratra budimskog samostana, zatim dva građana budimske tvrđave i prisežnika naselja tvrđavskog, pa su tek tada, vrativši se u Kaptol, dali odgovarajuće svoje mjerodavne izjave, da je taj plemić Jakob iz Zagrebačke županije, bolestan tijelom, ali punoj svijesti pred tim svjedocima i pred župnikom Grgom crkve Marije Magdalene iskazao svoju posljednju volju glede svoje ostavštine, tj. testamenta.

[42] Godine 1327. taj kaštelan Ivan prisustvuje odluci slavonskog bana Mikca, koju donosi na prijedlog velikog broja prisutnog plemstva u Steničnjaku, dakle sjedištu tvrđavi iznevjerenih kralju Karlu Robertu Babonića, u to doba sinova Stjepana Babonića, biv-

šeg bana, i to Jurja, Ivana, Dionizija i Pavla, da se tim sinovima u zamjenu za po njemu vojskom osvojeni Steničnjak dade kastrum — tvrđava »Monozlou«, tj. tvrđava Moslavina sa svim pripadnostima tome kastru. Jer su ti sinovi bivšeg bana Stjepana Babonića napokon bili Steničnjak predali banu Mikcu, dobivaju u zamjenu tvrđavu Moslavina, ali i oprost za sva krvava i druga silovita djela, te ih se niti po kralju, niti banu, a niti bilo po kojem drugom sucu neće za sve to do tada učinjeno privoditi na sud. Podjedno im se ostavlja tvrđava Lipovec sa pripadnostima napose sa »Duorian«, »Belchych«, »Sclauetiz«, »Rena«, »Gurcham«, i »Debrouch« s kastrenzima Županije Podgorje; zatim posjed Gradec na Kupi (Grech), kojeg drže po darovnici kralja Bele, pak Brezovica, Sv. Petar na zagrečakim predjelima, a zadržat će i sva kupljena dobra u Kriljevini Slavoniji, osim onih za koja se utvrdi da su već ranije vraćena kralju, ili su pripadala crkvi, odnosno plemstvu, ali su ih Babonići prisvojili, kao što su to neka dobra bili svojevremeno pripojili Steničnjaku. (Smičiklas, CD, IX, god. 1327., br. 296, str. 358-360.). Što se tiče 1331. godine i koprivničkog kaštelana Ivana, sina Pavlova, nalazimo da njegov podsudac Leonard vodi sudsku raspravu u predmetu posjeda Hedrikovac (Smičiklas, CD, IX, god. 1331. br. 458, str. 567.), zatim u srpnju 1331. izdaje namiru Hedriku i Dioniziju, sinovima Doroslava, u predmetu dugovanja, te napokon Ivan, sin Pavlov, župan rovinšćanski i kaštelan koprivnički, daruje nenaseljeni i zapušteni »predij«, nekoć posjed Iskera, Nikoli, Urbanu i Bartolomeju sinovima Beludovića zbog njihove vjernosti i zasluga. (Smičiklas, CD, IX, god. 1331., br. 462, str. 570/571).

43 — Smičiklas, CD, X, god. 1332-1337., br. 34, str. 48, 55. Taj Martin je sigurno koprivnički župnik što zaključujemo prema ostalima popisima svećenstva, odnosno mjesnih župnika u toj listi računa o naplati papinske desetine na području crkve (biskupije) zagrebačke.

44 — Smičiklas, CD, X, god. 1341. br. 433, str. 614; br. 446, str. 630; u Koprivnici se 1334. spominje župna crkva sv. Nikole, na širem području sv. Mihajla (Tkalčić, Monumenta historica episcopatus Zagrabiensis, II, 91), dok se franjevci spominju 1290. godine (Zbornik Muzeja grada Koprivnice, Koprivnica 1946, god. I, sv. 2, str. 19.).

45 Vidi bilješku 39, posebice odlomak h), gdje je riječ o banu cijele Slavonije Mikcu, te njegovom zauzimanju gisingovskih gradova u Slavoniji — Virja (Prodavić), Novigrada i Koprivnice.

46 Smičiklas, CD, X, godina 1333, br. 57, str. 97/98.

47 Smičiklas, CD, X, god. 1335. br. 152, str. 210/211.

48 Smičiklas, CD, X, god. 1335. br. 155, str. 213/214.

49 Smičiklas, CD, X, god. 1336. br. 213, str. 282/283.

50 Smičiklas, CD, X, god. 1337. br. 230, str. 302.

51 Već i čin i sudski postupak župana križevačkog Stjepana, pa i ovaj sud bana sa plemstvom u Koprivnici, u mogućnosti je da nas upozna ne samo sa veoma ozbiljnom procedurom suda u to doba, ne samo sa strogim kaznama, već i s presudama kao posljedicama zločina i razbojstva. Najposlije, zapljena posjeda osuđenika bila je u dva dijela u korist glavnoga suca — bana Mikca, a u trećini će ga dobiti oštećeni muž Lade — župan Mika i nasljedno njegovi potomci. Svakako je zanimljivo insinuiranje ovoga Luke već na procesu pred županom križevačkim u Križevcima, da je on »ranio i išibao svoju ljubavnicu, te da nije silom uzeo haljinu Lade i tri svinje«. Bilo je dokazano kao što je optužen, pa je i bio osuđen na gubitak posjeda do banskoga suda, koji će uskoro uslijediti. Župan križevački i njegov je sud osim posjeda Poljana dosudio županu Miki još i 10 jutara zemlje u okolini Dubovca. (Smičiklas, CD, X, god. 1340. br. 405, str. 576/578). Ban Mikac je u svome sudu u Koprivnici u potpunosti potvrdio presudu županovog suda u Križevcima, time da je dva dijela posjeda osuđenog sud dosudio banu, a trećinu oštećenima. Ipak, veoma je interesantan daljnji prijedlog Mikca osuđenom: opominjao ga je da od njega, sada banu dosuđene 2/3, taj osuđeni »Lucasius« otkupi! I to je Mikac u više navrata ponavljao. Kad pak taj Luka to nije htio (ne znamo da li i nije mogao, da li je imao novaca), Mikac je ovako dobiveni dio Poljane priključilo onoj 1/3 dosuđenoj županu Miki, ali prodajući ga istome, kako sam u toj istoj presudi kaže, za 27 maraka denara! Doista zanimljiv način sticanja novca po banu sucu Kraljevine (Smičiklas, CD, X, god. 1340. br. 410, str. 582/584).

52 Smičiklas, CD, X, godina 1339. br. 351, str. 499/500. Treba ovdje objasniti »desetinu«, ukazati općenito na bana Mikca i njegov odnos prema naplaćivanju desetine s jedne strane, a s druge na te njegove proglase o naplaćivanju desetine. Ban Mikac je već 1327. godine izdao jedan proglas u tom smislu, a pismo je uputio svome križevačkom županu, gdje kaže da mu je i usmeno i pismeno sam kralj Karlo Robert naložio da će kraljevi i banovi ljudi zajedno s prokuratorima zagrebačkog biskupa Ladislava obavezno ubirati istom biskupu njegovu desetinu od svih ljudi na području zagrebačke biskupije u vrijeme koje je na području svih drugih nadbiskupija i biskupija za to utvrđeno. (Smičiklas, CD, X, god. 1327, br. 287, str. 346/347). »Desetina« o kojoj je ovdje riječ u proglasima bana Mikca je »decima ecclesiastica«, ili »decima episcopalis«, »decima mensurae episcopalis«, u hrvatskim izvorima »desetina crkvena«, »desetina popovska«. To je »tributum decimae partis ex certis bonis vel rebus praelatis et aliis personis ecclesiasticis seu ecclesiis quotannis praestandum«. Dakle »davanja (daća) desetoga dijela određene imovine ili stvari, koja se svake godine daje prelatima (crkvenim visokodostojanstvenicima i ostalim crkvenim osobama, odnosno crkvama)«. Više manje nije bilo mjera prisile za to podavanje, a održalo se i do 1848. godine. Ili je to bio običaj, ili posebno data povlastica, recimo u gradovima Dalmacije, pa i na području Hrvatske, a mnogo je određenija, vezana uz ugarsko zakonodavstvo u Slavoniji i to već u 12. stoljeću. Crkva je tumačila da je to »ius divinum«, po božanskom pravu da ima pravo na deseti dio svega dobra, svih prirodnina, pa i rada, odnosno da svaki deseti dan njoj i u radu naroda pripada! U starije doba, uz desetinu u žitu, daje se i desetina jaganjaca, jarića, pčela, svinja; desetina se je tražila od nanovo obrađenog (iskrčenog) zemljišta. Međutim sve je više pravo crkve na desetinu bilo ograničavano na posve određene prirodnine — žitarice, vino i pčele (med.) Crkvena se desetina u pravilu daje u naravi, ona na jagnjad, jariće i svinje se je otkupljivala u gotovini, ako nema životinja dovoljan broj. U ranije doba ta se je desetina opet dijelila na četiri dijela :dio biskupu, dio kleru, treći dio siroitnji, a četvrti za gradnju crkava. Pomalo je tu crkvenu desetinu počeo ubirati za svoje odgovarajuće područje zemaljski gospodar, ali je zato on trebao i uzdržavati crkvu, on je bio dužan davati 1/4 od te desetine sada od po njemu ukupno ubrane. Uređivajući i uvodeći red pri ubiranju desetine, postavljaju se »decimatores«, »desetničari«, »dižmari«, koji »popis« izrađuju, tj. »registrum decimalis«, »legisstar dižmeni«. Ta se je desetina od žita primjerice uzimala u snopićima (»decima manipularis«, »decima in capeciis«), najprije za crkvu, zatim za zemaljskog gospodara, ali je uvijek osam desetina moralo ostati kmetu. Međutim »desetničari« su veoma nametali narodu za svoje usluge crkvenih ubirača neke takse, podavanja, tražili su besplatno ugošćivanje i konak, neke sporedne daće (žetvena daća, snopna daća, daća od preše, koštalska pinta i sl.), u narodu su omraženi kao i svi drugi poreznici, veoma često nasilnici. (Herkov, Građa za financijsko pravni rječnik feudalne epohe Hrvatske, Zagreb, 1956., svezak prvi, pod »Desetina« i »Decima«, odnosno »Decima ecclesiastica«, str. 275-281, napose 282-287, te 317.). Imali smo i na jednom mjestu, da je papinski legat ubirao »papinsku desetinu«. To je »decima papalis«, koja se od strane popa ubirala od crkvene imovine i svih crkvenih prihoda za pokriće troškova križarskih ratova. Na području Hrvatske papa takovu desetinu ubire već u 11. stoljeću, dok je »decima papalis — anualis (jednogodišnja), biennalis (dvogodišnja), sexanualis (šestogodišnja)«. Glavni ubirač je papinski izaslanik (vidjeli smo i u ovom slučaju da je tako, kad se je u takovom popisu papinske desetine spominjao koprivnički župnik Martin), a treba reći da i on ubire dodatne daće — collecta provisionis, praesentatio, procuratio, provisio, subsidium procurationis, a to su troškovi papinskog izaslnika, dodatna daća za njegovo uzdržavanje. (Vidi: Herkov, o. c. pod »Decima papalis (Papae), str. 288/9).

Vidjeli smo da je 1327. godine po nalogu kralja Karla Roberta, Mikac izdao proglas glede naplate desetine općenito, a da je 1339. to posebno naredio i građanin svoje Koprivnice. Ban je naime s jedne strane takove proglase i naredbe pisao, a s druge niti on sam, a niti njegovi posjedi (kao Koprivnica) istu daću biskupu nisu davali. Godinu 1327. je Zag-

repčanima i banu to posebno naredio kralj Karlo Robert (Smičiklas, CD, X, god. 1327. br. 292, str. 352/354), a 1328., 10. travnja, je na zamolbu zagrebačkog biskupa Ladislava i potvrdio nalog bana Mikca o ubiranju biskupske desetine (Smičiklas, CD, X, god. 1328., br. 320, str. 389/390), što je uopćeno o ubiranju crkvene desetine kralj ponovio i u svom nalogu od 24. svibnja 1328. (Smičiklas, CD, X, god. 1328., br. 325, str. 395). Svakako da je u neku ruku vrhunac te aktivnosti u pogledu biskupove desetine Mikčeva odredba po kraljevoj naredbi izdana od 25. X. 1328. glede vremena odredba po kraljevoj naredbi izdana od 25. X. 1328. glede vremena (rokova) i načina naplaćivanja, ubiranja te desetine kao i od čega se ona ubire na području zagrebačke biskupije. Ban Mikac kaže da bi mogao sve koji su dužni davati biskupu desetinu natjerati na davanja u naravi, ali međutim biskup zagrebački Ladislav po želji sviju je dogovorio sa Kaptolom da se ista davanja mogu naplaćivati i u novčanoj protuvrijednosti. Ta protuvrijednost iznosi za snop pšenice, raži, ječma, zobi, proje i sirka, kad se naplati do Martinja šest banskih denara, računajući jedan po dvanaest malih bagatina; od vedre vina toliko denara po koliko će se vedro novog vina prodavati u to vrijeme u većim gradovima (naseljima). Onaj koji do Martinja svoje ne naplati, platit će dva denara više po snopu žita odnosno vedru vina. Kod ubiranja desetine jednogodišnjih svinja i odojaka, ako ne budu drugačije oporezivani desetinom, procjenit će se tom zgodom i ta se cijena ima novcem naplatiti. Po košnici pčela i po ovci desetina se naplaćuje sa jedan denar, a jare pola denara. Onaj koji ništa nema kod vršidbe, daje dva denara po dimnjaku, a od drugih stvari koje su ovdje bile navedene da se od njih ubire desetina, duguju davanja desetine. U slobodnim gradovima sve stvari koje potpadaju pod desetinu, decimatori — desetničari će na licu mjesta, po viđenju procijeniti, utvrditi desetinu, kao za vino u podrumima (kletima), a za žito u hambarima (žitnicama). Ne budu li svi koji duguju desetinu istu sami biskupu davali, na to će ih u skladu s ovom odredbom prisiliti župani, suci, kaštelani odnosno drugi oficiali. (Smičiklas, CD, X god. 1328., br. 351, str. 425/426.). Međutim ponovno niti sam Mikac a niti njegovi podložnici ne naplaćuju desetinu, kako se to vidi iz kraljevog pisma svome banu od 14. 6. 1329., a na osobnu pritužbu zagrebačkog biskupa Ladislava. (Smičiklas, CD, X, god. 1329., gr. 380, str. 465/466.). Mišljenja smo da su te posebne akcije glede ubiranja i naplaćivanja ove crkvene daće posljedica znatnih i uvijek sve većih i većih potreba u novcu papa u to vrijeme u Francuskoj u Avignonu u svrhu stalnih pokrića troškova za ratovanja s hereticima. Ti su se naime ratni papinski izdaci podmirivali »papinskom desetinom« ubiranom od crkvenih dostojanstvenika i same crkve, pa su zato biskupi i crkva opet ta svoja davanja papi morali namiriti ovom svojom daćom i ubiranjem desetine pod svaku cijenu na svom području.

Novac o kojem je ovdje bilo riječi, a još ga nismo protumačili (marku jesmo), »denarius banalis«, odnosno »bagatinus«, treba razjasniti, pa to i činimo. »Bagatinus«, odnosno »parvulus bagatinus« je inače vrsta veoma sitnog novca u Italiji, imaginarnog, ne dakle kovanog, kaže »Du Cange« da stoji u »Glossarium italicum«. To prenosi i Bartal na str. 64 pod »Bagatinus«, ali u citatu stoji: »...nobis debet denariorum banalium quadraginta, quorum singuli valeant duodecim parvulos bagatinos«. Slično i Mažuranić u svojim »Prinosima«, str. 13. Svakako taj »bagatin« dolazi od riječi bagattino u talijanskom — bagattella, koja se je i kod nas donekle udomila u značenju nikakve, neznatne vrijednosti. Herkov, Građa za financijsko-pravni rječnik feudalne epohe Hrvatske — str. 81 — tvrdi da je to svakako kovani sitni novac (21 Bagattinus), a ne samo računski pojam. Pod 6. Bagatinus ili parvulus bagatinus je i temeljna novčana vrijednost banovca Kraljevine Slavonije. Bagatina 12 = 1 banova »Denarius banalis«, to je »banovac«, »banski denar«. Kovao se je do potkraj 14. stoljeća u vlastitoj kovnici hrvatskog (slavonskog) novca, pa se zove i »slavonski banovac«. Taj je banski hrvatski novac po kvaliteti i težini bio bolji od kraljevskog ugarskog, pa je i više vrijedio. Osim toga Kraljevina Hrvatska i Slavonija su za Arpadovića ne samo imali pravo kovanja svog vlastitog novca, već i odbijanja primanja kraljevskog, a to je i posebnim poveljama utvrđeno i potvrđivano.

Kad je uzmimo kralj Andrija II potvrđivao povlastice crkve zagrebačke 1217. godine među inim kaže: »istud specialius adiciendo statuimus, quod licet nunquam moneta regalis in reguo banatus siue ducatis facta fuerit ab alicuo rege ... populus ecclesie tam episcopi üuaus capituli, mercimonia sua uendendo uel emendo, dare uon compellatur pro eadem, nec eciam monetarii ad aliquod forum episcopi, causa exercende monete, accedere aliquomodo presumant et si inuenti fuerint, per quodraginta dies capti ab oficialibus episcopi in carcere detineantur, omnes res quas tune erga se habent amittentes«. Dakle — odredili smo dodajući posebno i to da se nikad neće izrađivati kraljevska moneta u Kraljevini Banata, odnosno herceštva (Kraljevini Slavoniji, Hrvatskoj i Dalmaciji) od bilo kojeg kralja Ugarske ... pa da narod crkve, bilo biskupov ili kaptolski, ne može se prisiliti (natjerati) da za taj kraljev novac prodaje ili kupuje robu; niti pak da bi se usudili kraljevski novčani ljudi doći na bilo koji trg biskupski s tim kraljevskim novcem. Ako pak bi se zatekli ipak, zarobit će ih biskupovi oficiali i držati u zatvoru 40 dana uzevši im (uz gubitak) sve stvari koje će kod sebe imati tom prilikom. (Smičiklas, CD, III, god. 1217., br. 130, str. 148). Vidi o tome i: Herkov, Građa za financijsko-pravni rječnik feudalne epohe Hrvatske, str. 83 pod »Banalis« — »Denarius banalis«, odnosno pod »Bagattinus«, »Bagatinus«, ili »parvulus bagatinus«, str. 81, i 82.

[53] Dakle, ne samo da je tu riječ o »Koprivničkom trgu«, već su i »Peturkegoricha« posjed u blizini Koprivnice, međašni lokaliteti su rijeka (potok) Koprivnica, pak eto cesta kojom se »vodit de Breg ad Kaproncham directe ad septemtrionem per veterem viam«, tj. kraj velike ceste »kojom se ide od Koprivničkih Brega izravno na sjever a po staroj cesti«. Tu se spominju dva mlina zapravo: »molendium Peturke« i »molendium Racus« (Ratuš); tu je »Vizoki Laz«, »Mlaka Cekutnia«, zatim »Vulztidol«, »Pritoka Mlechincha«, »Grobischa«, do kojih se dolazi glavnom cestom; tu je »Potok Zumurdeki«, te opet se ide po »glavnoj gradjenoj cesti« na sjever, pak na zapad pokeaj »Selišta Vulxa ad Kaproncham«. Na kraju je lokalitet ili naseljenik »Dobruch«. Korisno je ova imena iz 1337. godine u okolici Koprivnice ovako pribilježiti, kako to čini ban Mikac na svom banskom sudu u Zagrebu s plemstvom slavonskim vodeći parnice parničara (causas causancium). — Smičiklas, CD, X, god. 1337., br. 265, str. 353/354.—

Nas ovdje zanima razumljivo i ono Brozovićevo da Koprivnica tada, a podrazumijeva se i ranije od 1337. godine, ima »privilegium fori« — pravo trga. Naime, jedna stranka se nije pojavila na ranijem sudu bana Mikca. Ne želeći jednostavno radi nepojavljivanja pred sudom donijeti presudu, odnosno osuditi zbog neposluha, ogluhe, ban Mikac je naredio svome banskom čovjeku i Kaptolu čazmanskom da pođu i Nikolu, sina Pavlova, sina Benka javno pozovu na banski naredni sud — to je ovaj u Zagrebu kad je taj dokumenat i izdan — i to »in tribus foris, videlicet in Crisio, in Kaproncha et in Zredahel«. (Smičiklas, CD, X, god. 1337., br. 265, str. 355.)

Ponajprije treba ovdje objasniti pojam »Forum«. Bartal u svome »Glossarium mediae et infiniae letinitatis« pod »Forum« (str. 280.), kaže da ta riječ znači »nundinae«, tj. »sajmeni dan«. »Bela omnia fora die sabbati esse volnit pro vendendo et emendo« »Kralj Bela je htio da svi sajmovi budu subotom da se tada prodaje i kupuje«. Osim toga kod Bartala negdje gotovo pedesetak pojmova uz »forum« znači jedan od sudova, od kraljevskog pa sve do nekog seoskog ili varoškog. Kad je Brozović spomenuo »Privilegium fori«, pa je ustvrdio da je to »pravo trga«, ako je taj pojam vezao uz »sajmeni dan«, ili ako uz ono što mi danas zovemo trg, tržnica, onda je to u srednjovjekovnoj terminologiji netočno. »Privilegium fori« znači zapravo, kako to i Bartal kaže na strani 525., moć izricanja presude, pravo sudovanja, ili uopće sud, službena vlast suca. I Mažuranić u »Prinosima« pod »Sudište« (str. 1396.) na prvom mjestu kaže, da je to »forum«, pak »tribubal«, mjesto gdje se sudi. Inače i u klasičnom latinskom jeziku »forum« jest najprije »Pijacz«, »forum nundinarium = tszenjmeni pijac« i sl., a odmah u drugom svom značenju = »vechnicha« odnosno »varaske, orszachke pravdene hise«. Tako »in forum vocare« znači »na szud zvati«, »agere forum« znači »szud dersati«, »forum competens« = dosztojen szud na kojega dusen je gdo doyti« (vidi pod »Forum«, str. 579,

Bellosztenecz, Gazophylacium latino — illyricorum onomatum, Zagreb 1740.) A što je to u sudskom postupku onoga vremena »in tribus foris, videlieet in Crisio, in Kaproncha et in Zredahel ipsum Nicolaum, filium Pauli, filii Bank publice faceret proclamari — ili više puta — »evocari« — tj. »pozvati ga na sud »in tribus foris«? Kod toga svakako treba posegnuti za pravnim propisima i formama sudovanja onog vremena. Uzmimo Decretum VI. iz 1486. kralja Matije Korvina, član 17, pod naslovom »Trinae forenses proclamationes aboleantur« — Trostruki sudski pozivi neka se dokinu«. U prijevodu taj član 17. spomenutog dekreta glasi: »Naređeno i zaključeno je da se pozivi na sud — objave u tri navrata o sudskom postupku, koje su do tada u predmetu posjeda, i posjedovnih prava, zatim sa svrhom iskazivanja dokumenata, pak u stvarima obligacija, pa i u drugim parnicama, bile uobičajene, unaprijed dokinu, te da ih više ne bude. Glede obligacija se taj običaj eventualno može zadržati«.

Dekret II. iz 1495. godine kralja Vladislava II. u članu 7. ispravlja njegov Dekret I. iz 1492. godine (taj je isti kao i Matije Korvina) u toliko da se »umjesto trostrukog objavljivanja sudskog spora, određuje poziv sa objavom (oglasom)«. Bartal kaže u svome Glosaru »Evocatio cum insinuatione« = in ius vocatio praecedente notificatione«, tj. »Poziv s oglasom«, ili Poziv s davanjem na znanje znači »pozvati na sud (raspravu, parnicu) uz prethodno oglašivanje«. (Bartal, Glosarium pod Evocatio cum insinuatione, str. 248.). Tripartit Werböczijev (Corpus juris Hungarici, Tyraviae, 1751., str. 67, Dio II. tit. 18), koji govori »De evocationibus« — O pozivima na sud — u paragrafu 7. kaže: In causis etiam lougo litis processu motis, tertiario insimuationes, loco trineforensis proclamationis subseüuuntur«. (Umjesto trostrukog objavljivanja sudskog procesa, poziva na sud) Treba da se koristi u pokrenutim parnicama koje dugo traju trostruke prethodne objave (oglašivanje). Dakle, Werböczy također odbacuje tamo 1655. godine objave sudskog procesa, pozive na sud trostruke, u tri mjesta, te umjesto takve procedure utvrđuje prethodno oglašivanje, ali samo u slučajevima parnica dugoga hoda. (Glede Dekreta Matije Korvina u pitanjima dokidanja trostrukog pozivanja na sud — »in tribus foris« — vidi isto izdanje Werböczijevog Tripartita iz 1751. godine, str. 239, articulus 17, a glede Vladislava II str. 284, articulus 7, § 1, odnosno str. 265, articulus 38.). U Tripartitu dio II prava i običaja Kraljevstva ugarskoga u članu 2, § 5 Werböczi utvrđuje da običajno pravo tamo uređuje one odredbe, koje su u potpunosti odbačene, pa tu jednako ubraja i »Trineforensis proclamatio«, da se u svim budućim sudskim procesima to trostruko objavljivanje — pozivanje na sud više ne smije koristiti. Ali u ranije započetim predmetima, dakle onima u toku, koristit će se stari način. (Isto izdanje Tripartita iz 1751. godine str. 53 titulus 2, § 2 i § 5 i 6.).

Dakle, ako gledamo u proceduarlnom pravnom smislu onoga vremena »in tribus foris« jest formalno pravni termin, kao kasnije i »proclamatio trina forensis«, odnosno »Evocatio trina forensis«, koji u običajnom pravu znači samo trostruki poziv na sud ili trostruka objava nečijeg sudskog procesa, a to nema stvarno veze s pravom trga, odnosno tržnog sajmenog dana, kako je to mislio Brozović. Međutim, istina je da se poziv na sud eventualno i oglašivao na sajmeni dan u takvom mjestu koje je imalo tržnicu, sajam, pa i tjedni trg. No ne radi sajma, već radi javnosti objave poziva na sud javno, pred javnošću, pred narodom.

[54] Smičiklas, CD, X, god. 1338., br. 287, str. 388/389. Pojam »villicus« smo već objasnili u bilješci 38. Inače nam se čini da je ban Mikac bio ne samo veoma oštar, posebno strog, da je kao ban bio u velikoj mjeri poput svojih gospodara Anžuvinaca centralist, ali da je mogao biti i zajedljiv, pa i upravo prema svojoj Koprivnici veoma informativno govori i ova njegova isprava — odredba glede načina izbora koprivničkog viliccusa — mjesnog glavara i suca. Već njegove riječi »inter se mirabiliter diseordabant«, da su se, naime, stanovnici Koprivnice svake godine pri izboru svoga suca »čudovito neslagali«, ili da su »do čuda bili nesložni«, jasno ukazuje na njegovu »do čuda« zajedljivu konstataciju. Tu nesložnost pri izborima svih građana ban Mikac svojom naredbom svodi na izbore predstavnika, na delegatski kolegij izbornika građana, koji će zatim morati biti mnogo discipliniraniji u izboru koprivničkog suca i odgovorniji zapravo pred banom nego li pred svima »cives et hospites«. Da će građani koprivnički u stilu Anžuvinaca, a sada i bana čitave Slavonije, ostati bez izbornosti, pa još i više bez prava da se i ne slože eventualno s ovim posrednim izborom svoga »prvog građanina«, kad ga ti »prali i idonei viri« o blagdanu Filipa i Jakoba jednom izaberu, očito govore užasno restriktivne mjere protiv nezadovoljnika. »Amissis omnibus bonis suis capitalis sententie vindicta puniatur«. Bit će naime »osuđeni na smrt (gubitak glave) uz zapljenu svekolike imovine«.

To će jednako tako čekati i one građane Koprivnice, koji bi eventualno za zagrebačkog biskupa ili za njegove službenike radili ili otkupljivali biskupsku desetinu. — »Sentencia capitalis« = presuda na gubitak glave, koja je u pravilu značila i zapljenu svekolike imovine osuđenika. — Vidi o tome Bartal, »Glossarium«, pod »Sentencia capitalis«, str. 607; jednako Werbeczi, Tripartit, 1751., dio I. str. 13, tit. 16, dio II. str. 81, tit. 55 i još na mnogo drugih mjesta i slučajeva. — Ipak ovdje treba reći i to, da se po dekretima sudskog značaja vladara hrvatsko-ugarskih nije za ovakve slučajeve, koje ban Mikac ovdje navodi, a nije se niti po Tripartitu trebala gubiti glava i plijeniti imovina. I to također govori o Anžuvincima i njihovom banu Mikcu, kao o centralistima i silnicima.

[55] Kralj Ludovik I. kaže na karju ovog Ugovora pred njim sklopljenog o načinu naplaćivanja desetine biskupu da će se Koprivničanci samim tim u slučaju neizvršavanja dogovorenog kazniti, a jednako to vrijedi i za biskupove podrumare kao i za sakupljače desetine. — Smičiklas, CD X, god. 1346., br. 205, str. 270.

[56] I Nikola, ban Slavonije i Hrvatske, u tom svom nalogu, koji izdaje na osobnu molbu zagrebačkog biskupa Jakoba i uz predočenje ugovora učinjenog s građanima Koprivnice pred kraljem Ludovikom I. Velikim 29. I. 1346., da koprivnički — svakako kamengradski — kaštelan svakog prekršitelja ove naredbe o naplati desetine biskupu, ima natjerati da tu biskupsku desetinu ipak naplati, a osim toga ga treba kazniti onom kaznom koja ide prekršitelje naloga (kraljevog) i kao svakog drugog razbojnika (rebela). — Smičiklas, CD, XI, god. 1346., br. 241, str. 321.

[57] Smičiklas, CD, XI, god. 1347., br. 297, str. 391. Ovdje ćemo obzirom na kronološki tok podataka o Koprivnici prije sticanja privilegija sl. i kraljevskog grada, iznijeti po našem shvaćanju jedan veoma značajan slučaj vezan uz dva koprivnička građana. Brozović nije zapazio taj dokumenat, možda i stoga, što ga i Smičiklas nije u hrvatskom kratkom sadržaju tako dao da bi bio od prve vidljiv. Trebalo je dokumenat čitati, pa da se nađe na to, da je u njemu riječ o dva koprivnička građana iz 1344. godine, a možda prije još o četiri, koji su zajedno s jednim iz Zagreba (Gradeca, Greča) uzeli 1344. godine na godinu dana u zakup sve banske prihode u Kraljevini Slavoniji — »lucrum camerae banalis, marturinu (mardurina, census marturinalis Kunovina), te od banske Kovnice novca i svega što je vezano uz izradu novog banskog denara, te nadzor nad zlatom i srebrom, kao i uz »mjenjačnice« banovog novca toga vremena. Sam taj podatak je veoma važan, napose radi izravnog upoznavanja s posebnom vlastitom monetom i vlastitom Kovnicom novca Kraljevine Slavonije, koju je također ban dao u zakup ovim građanima Koprivnice.

Godine 1344., 11. studenoga, ban čitave Slavonije Nikola u Saboru sa svekolikim plemstvom Kraljevine Slavonije u Zagrebu donosi odluku da bansku Komoru Slavonsku s punim pravima i s dobiti (prihodom) koji ide bana Slavonije od Martinja do Martinja naredne godine za 300 maraka denara novih banske trogodišnje monete, računajući marku po 5 pensa, te da se plati svaki mjesec banu 25 maraka, prepušta i radi stalne vjernosti građanu Greča (Zagreba) Jakobu, sinu Ulfordi, te Nikoli, sinu Pavla, Zvetku (Zuetk) sinu Staulen, građanima Koprivnice kao i braći Koprivničanca Nikole Rafaelu i Mihajlu. Budu li ovi građani Koprivnice i Zagreba kao zakupnici banske Komore propustili koji termin utvrđenog plaćanja (onih 25 maraka mjesečno), trebat će naplatiti sudski 10 maraka povrh. Iz daljnjeg teksta se jasno razabire da su Nikola i Cvetko, građani Ko-

privnice kao i braća ovog Nikole Rafael i Mihajlo, te Zagrepčanin Jakob, »comites camerarum«, da oni »fabricabun obulos et parvos denarios«. Dakle, ti su Koprivničanci i onaj Zagrepčanin »praefeci monetae«, koji pojam objašnjava Bartal u svome Glosaru pod »comes camerae« = praefectus monetae (str. 143), tj. rukovodioci banske monete, banske kovnice novca u našem slučaju. Pa, eto, oni će izrađivati i te »obule« i »male denare«. Od jedne marke srebra izrađivati će 9 pensa i 12 denara. Zatim na svakih 9 maraka srebra jednu će marku izraditi u obolima, kojih će 72 ići u jedan florenus; ti će se novi denari bana Nikole mijenjati za tri stara denara, a 4 stara obula će vrijediti 1 novi denar banske kovnice. Jednako tako će 4 bečka, ili zagrebačka denara vrijediti 2 nova banska, dakle ovaj novi denar bana Nikole je dvostruko vredniji. Budući da se banovac — novi dinar bana Nikole mora mijenjati za tri stara, to je istovremeno ban odredio da se zlato, srebro, ili stari denari, ne smiju iznositi s područja Kraljevine Slavonije. Tko bi to ipak činio, gdjegod bi to zlato, srebro ili stare denare pronašli ovi rukovodioci banske Kovnice novca iz Koprivnice i Zagreba dužni su zaplijeniti sve zlato, srebro i stare denare, a posjedi i druga dobra tih prekršitelja bit će također konfiscirana. Taj banski novi denar mijenjat će se na javnim mjestima koja imaju svoje tržne i sajmene dane. Ban će ujedno prvu količinu tih svojih novih denara kod sebe pospremiti i čuvati zapečaćene svojim banskim pečatom, a da bi se usporedbom onih u kolanju moglo nadzirati eventualno falsificiranje novca. I ovi nadzornici — rukovodioci kovnice i svatko drugi bit će strogo kažnjen u skladu sa zakonom, ako se ogriješi o valjanost banovca, ako umanji količinu srebra, odnosno bilo kojeg od metala, iz kojih se banski novac lijeva. Također će i trgovci svoju trgovinu odmah novim dinarima tjerati, priznavajući tri stara za jedan novi. Nitko ne može kupovati srebro niti zlato, a kad bi u tome učinio prekršaj, zaplijenit će mu se nađeno zlato i srebro. Utvrđuje se da su trgovci dužni plaćati porez banskoj blagajni po običaju za određenu trgovačku robu. Ako bi im se u takvom prekršaju zaplijenila određena roba, dva će dijela pripasti banu, a jedan dio će primiti ovi rukovodioci banske blagajne i kovnice novca, kao svoj prihvat. Ban ujedno pridržava jedini pravo suda kako nad tim rukovodiocima njegove Komore i Kovnice, tako i nad njihovim pomoćnicima i slugama. Istim građanima koprivničkim i onome Zagrepčaninu, kao svojim rukovodiocima i odgovornima za bansku blagajnu i Kovnicu banskog novca, ban Slavonije Nikola za narednu 1345. godinu prepustio je i pravo ubiranja marturine u Kraljevini Slavoniji za protuvrijednost koju će mu naplatiti u visini od 1350 maraka banskih novih denara. Dakle, dao im je u zakup i ubiranje marturine.

Smatrali smo da je kako za povijest Koprivnice, tako i općenito uzevši, obzirom na banske prihode, obzirom na samostalno kovanje novca u Kraljevini Slavoniji i Hrvatskoj, obzirom na način rada banske Komore i banske kovnice novca, a i obzirom na sabiranje marturine u Kraljevini Slavoniji, ovaj podatak i taj dokumenat bana čitave Slavonije Nikole, te ovaj slučaj Nikole, Cvetka, Rafaela i Mihajla građana koprivničkih kao zakupaca i te kako bilo važno i korisno ovdje pribilježiti i komentirati. — Smičiklas, CD, XI, god. 1344., br. 125, str. 166/169. — Ukratko ćemo razjasniti na kraju i tu Marturinu, koju će sabirati također za bana ovi građani Koprivnice. »Marturina« = krzno kune, daća nekada u koži (krznu) kune, a zatim u novcu (Mažuranić, Prinosi, pod »marturina«, str. 633/634). To je »tributum Slavonicum medii aevi« — srednjovjekovna daća u Kraljevini Slavoniji. Kako Andrija II. 1222. u svojoj »Zlatnoj buli« spominje da se je marturina u Slavoniji ubirala još za kralja Kolomana, to je sigurno da ju je Koloman ovdje već i zatekao. Taj se tribut plaća od selišta (u Andrijino vrijeme 12 prizatika), ali to nije ujednačeno, a i mijenja se. Godine 1231. je ozakonjena naplata marturine po selištu kmetskom 80 denara. Podaci postoje i za marturinu bansku u banskim denarima — 17-18 banskih denara. Inače je marturina kraljevska daća, ali na području srednjovjekovne Slavonije je i herceška, odnosno banska. Kad je feudalac ubirao za kralja — bana seosku marturinu (plaćaju je i gradovi), 1/3 je ostajala njemu, a 2/3 su dospjele do kralja. Pomalo je ta stara hrvatska daća nestala kao pojam, ali razumljivo porez je ostao, samo je naziv uklonjen pod utjecajem ugarskog poreznog sistema i njegovih termina. (Vidi o tome Herkov, Građa za financijsko-pravni rječnik feudalne epohe Hrvatske, sv, II, str. 128/131. Jednako tako, Klaić, Marturina slavonska daća u srednjem vijeku (Rad JAZU, knj. 157, Zagreb 1904.)

Propušten je po Brozoviću i dokumenat iz 1345. godine, iz kojeg saznajemo da je u Koprivnici tih godina, svakako prije 1345., osnovan i darovan »hospital«, kao da je tada sagrađena i crkva svete Ane. I tu crkvu i rečeni hospital osnovao je Koprivničanac Gregorije, inače biskup Čanadski, a da je to on učinio upoznaje nas njegova prošnja različitih oprosta. Među tima za koje moli oproste nalaze se Ivan i Petar, sinovi Jurja, te Dominik sin Stjepana iz Koprivnice, dok za svoga nećaka Jurja, sina Pavla Koprivničanca, klerika diuere zagrebačke moli taj biskup čanadski, inače Koprivničanac, Gregorije, da taj nećak kklerik Juraj u očekivanju župe dobije neku župu zadarskog kanonikata. Van sumnje je taj podatak o hospitalu u Koprivnici i crkvi sv. Ane značajan za vrijeme koje ovdje obrađujemo. (Smičiklas, CD, XI, god. 1345., br. 185, str. 240/241). »Hospital, Hospitale = Nosodochichium, Xenodochium = Nemoćnica, ubožnica, prisztanische za nemochnike; rjeđe Špital, bolnica«. (vidi: Bartal, Glossarium, pod »hospitale«, str. 311, isto Xenodochium = Est locus, quo mendici accipiuntur et aluntur, dakle to je mjesto, gdje se primaju i hrane siromasi (bogci), nemoćni — ubožišće, ubožnica, nemoćnica. (Bartal, Glossarium, pod »Xenodochium«, str. 705).

Godina 1347. nas upoznaje sa koprivničkim građaninom Valentinom, koji pred magistrom Emerikom, sinom Pavlovim daje svoju polovicu vinograda »Subotišće« županu Dionizu, sinu Petra de Chanow, u zamjenu za vinograd istoga župana, koji se nalazi do vinograda Nikole, sina Petra de Chanow. (Smičiklas, CD, XI, god. 1347., br. 275, str. 362.).

[58] Ban je ovome Benediktu — zvanom Bela — iz Koprivničkog Ivanca, dao u zamjenu taj vinograd doplavši još 25 maraka denara, a primio je ona dva dijela posjeda Ledenice u Međimurju, koji su se dijelovi inače nalazili unutar većeg zemljišta istoga bana Stjepana. To je teritorij »inter Drawam et Muram«, odnosno »de Drawa Murakuz« — dakle u Međimurju. — Smičiklas, CD, XI, god. 1352., br. 87, str. 126/128.

[59] Vidi: Tavernikalni sud.

[60] Smičiklas, CD, XII, god. 1353., br. 107, strana 149/150.

[61] Smičiklas CD, XII, god. 1353., br. 161, strana 215/216.

[62] Smičiklas, CD, XII, god. 1354. br. 163, strana 218/219.

[63] Smičiklas, CD, XII, god. 1355. br. 217, strana 288/289.

[64] Prije no što donesemo tekst Koprivničke povelje slobode iz 1356., osvrnimo se malo na ove ranije isprave od one hercega Stjepana iz 1353. do konačno Margaretine iz 1355. godine radi boljeg objašnjenja stvari.

Najmlađi brat kralja Ludovika I Velikog Stjepan u to vrijeme herceg Kraljevine Slavonije, Hrvatske i Dalmacije, od 1352. godine je u Zagrebu i stoluje u palači, koju je ban Mikac gradio za oca mu Karla Roberta. Tu su mu došli u ožujku 1353. »cives et hospites de Kapruncha« tužeći se da su potpuno osiromašili zbog raznoraznih i često mijenjanih oficiala. Istovremeno su ga Koprivničanci molili da njihov status zbog tih nepodopština i nevolja riješi, da ga podigne, popravi. Herceg Stjepan kaže da je naklonjen Koprivničancima, te da im zbog toga i dopušta odgovarajuće slobode. Koje i kakve vidjeli smo u tekstu.

Nakon rane smrti hercega Stjepana za vrijeme svoga banovanja u Budimu udova herceginja Margareta bila je informirana od Koprivničanaca da njezin koprivnički kaštelan Ladislav, sin Petrov, protivno sloboštinama, koje je Koprivnici podijelio njezin pokojni muž herceg Stjepan, iste građane maltretira — uznemirava, te da im ne dopušta korištenje šuma i pašnjaka kojima su se služili od davnine. Margareta kaže da varoš Koprivnica je za nju isto što i kastrum, tj. Kamengrad — utvrđenje kraljevo — herce-

treba da se poštuju date slobode po pokojnom hercegu, te dapače da je kaštelan dužan Koprivničance štititi od bilo čijeg i bilo kakvog smetanja. (Smičiklas, CD, XII, god. 1355., broj 217, str. 289).

[65] Latinski tekst ove povelje objelodanio je Emil Laszowski u Vijesniku kr. hrv. slav. zemaljskog arhiva 1900. godine — god. II, str. 184/176. Prijevod kako ga Brozović ovdje donosi je također od E. Laszowskog, publiciran u Zborniku Muzeja grada Koprivnice 1946., god. I, sv. 1, str. 3/4. Latinski tekst donosi Smičiklas u »Codex diplomaticus« XII, god. 1356., br. 280, str. 373/375). Original povelje se čuva u Arhivu Hrvatske u Zagrebu.

[66] Pred zagrebačkim su se Kaptolom pojavili građani varoši »de Kapruncha« sudac Filip, notar Andrija, te varošani Benedikt, Martin i Pavao, te su pokazavši Ludovikov privilegij iz 1356. godine zamolili prijepis iste povelje. Kaptol je taj ovjerovljeni svoj prijepis i izdao 2. veljače 1372. godine. (Smičiklas, CD XIV, god. 1372., br. 290/392).

govo. Da su u pravima tretirani podjednako. Zato

[67] Na ovome mjestu je najpogodnije reći nešto o poveljama — privilegijama kr. slobodnih srednjovjekovnih varoši uopće, kao i o samim naseljima »hospites« Kraljevine Slavonije u času kad pojedina od njih stiču taj privilegij. Nešto i o međusobnoj komparaciji tih privilegija. Tu je potrebno uopće i objasniti pojavu »hospites« — u prijevodu »gosti«, te njihovu ulogu u stvaranju srednjovjekovnih varoši u Kraljevini Slavoniji.

Kad je riječ o postanku srednjovjekovnih varoši u Kraljevini Slavoniji onda treba govoriti o »hospites«. O njihovom pak pravno-društveno-gospodarskom položaju nismo u stanju započeti naša razmatranja, ne pođemo li od zakonskih odredaba ugarskog kralja Stjepana I. Svetog, njegove »prve knjige dekreta« namijenjene sinu mu Emeriku. U glavi šestoj tih Stjepanovih »zakonskih odredbi«, koja ima naslov »De acceptione exterorum et nutrimento hospitum«, dakle o primanju stranaca i hranjenju (bolje gajenju, održavanju, podržavanju) gostiju — došljaka. Ta odredba kralja Stjepana kaže: »In hospitibus et adventitiis viris, tanta inest utilitast, ut dique sexto in regalis dignitatis loco possit haberi.

§ 1. Unde imprimis Romanum crevit inperium, Romanique reges sublimati fuerunt et gloriosi, nisi quod multi nobiles et sapientes ex diversis illuc confluebant. Roma vero, usuue hodie esset ancilla, nisi Aeneades ipsam fecisset liberam.

§ 2. Sicut enim ex diversis partibus provinciarum veniunt hospites, ita diversas linguas et consuetudines diversaque documenta et arma secum ducunt, quae omnia Regiam ornant et magnificant aulam et perterritant exterorum arrogantiam.

§ 4. Nam unius linguae, uniusque moris Regnum imbecille et fragile est.

§ 4. Propterea jubeo te fili mi, ut bona voluntate illos nutrias et honeste teneas ut tecum libentius degant, quam alibi habitent. Si enim tu destruere, üuod ego aedificavi aut dissipare quod congregavi studueris, sine dubio maximum detrimentum tuum patrietur Regnum. Quod ne fiat, tuum quotidie auge Regnum, ut tua corona ab omnibus augusta habeatur. (Stjepan Werböczy, Corpus juris hungarici, Trnava 1751., Sancti Stephani regis Ungariae decretorum Liber primus ad sanctum Emericum ducem — Očinske napomene i nalozi, glava 6., str. 125.).

Dodajmo da je kralj Andrija II. u svojoj poznatoj »Zlatnoj buli« 1222. godine, koju izdaje kao zakonsku odredbu, a da bi se u uređenju države te na političko-društveno-gospodarskom položaju plemstva i drugih društvenih slojeva ono silovito, nakon kralja Stjepana I, učinjeno po samim kraljevima, dokrajčilo, za »hospites« tu kaže: »Similiter et hospites cuiuscunque nationis secundum libertatem ab initio eis concesam, teneantur«. To je § 1. člana 19. Zlatne bule, koji se naziva »De libertate rusticorum et hospitum«. (Werböczy, Corpus juris hungarici, Decretum anni 1222. Andreae sequndi regis, Articulus 19 § 1., str. 157).

Dakle iz vremena ugarskog kralja Stjepana I. Svetog postoji zakonska odredba, koja je istina data sinu njegovu savjetodavno, kao uputa za buduće vladanje,

1 — da je velika korist od »hospites« i ljudi stranaca koji nadolaze,

2 — da niti rimsko carstvo ne bi se uzdiglo kad se ne bi tu našli sa različitih strana mnogi plemeniti i mudri ljudi; Rim bi još bio sluškinja, da ga nije Enej (dakle stranac) učinio slobodnim.

3 — da upravo to što sa različitih strana i krajeva nadolaze »hospites« tako donose sa sobom i različite jezike i običaje i oružje, što sve ukrašava i uzveličava Kraljevski dvor, a plaši oholost,

4 — da je naime kraljevstvo koje poznaje samo jedan jezik i jedan narodni običaj i nemoćno i krhko;

5 — to je razlog kaže kralj Stjepan I. Sveti da zapovijeda svome sinu da »hospites« gaji (hrani, da ih podržava) s mnogo dobre volje, te da dolično s njima postupa, a da bi radije s njima isti živjeli, kod njega prebivali, nego negdje drugdje stanovali (boravili).

6 — opominje otac kralj sina nasljednika »da će van sumnje kraljevstvo mu veoma mnogo štetovati, bude li on rušio što je otac kralj sagradio, ili rasipao, što je otac kralj skupio«. Da do toga ne dođe, »uveličavaj kraljevstvo tvoje svakodnevno, a da bi tvoja kruna od svih bila smatrana za časnu«, završava upute i odredbe otac kralj sinu nasljedniku — Stjepan Emeriku.

Kao što to ovdje vidimo na samim izvorima — dekretima kraljevskim Stjepana I. (995—1035), — tako nalazimo da »cives« Varaždina u 15. stoljeću točno 28. veljače 1455. godine, uzvikuju u svome sudu »Daz Recht haben wir von dem heyling Kunig Sand Steffan«! (Historijski arhiv Varaždin (HAV), Arhiv grada Varaždina (AGV), Libri civitatis (Gradski zapisnik) 1454—1464, str. 19./ Dakle varoško pravo njih kao »cives« 1455. godine povezuju sa zakonskim odredbama kralja Stjepana I. o »hospites« iz 10/11. stoljeće.

Kralj Koloman ih znade kao zemljoradnike koji mu za oslobođenje od vojnih dužnosti godišnje plaćaju 8 denara (Endlicher, Rerum Hungaricarum monumenta Arpadiana, str. 304), a Zlatna bula Andrijina govori o istima kao nosiocima nekih viših časti u kraljevstvu, (Smičiklas, CD, III, str. 463). Andrija ih ostavlja osim toga na pravnom položaju, koji su imali od svoga početka. Vidjeli smo da »hospites« bilo koje nacije na tlu hrvatsko-ugarskom treba da zadrže onaj status koji im je bio dopušten od početaka njihove pojave u ovim zemljama.

Istina, u načelu su jednaki, slobodni ljudi, ali sloboda je i onda bila u pravnom smislu veoma rastezljiv pojam nešto dosta širokog diapazona. U prvome se redu to odnosilo na ono Stjepana kralja da »kad netko s dobrohotnošću primi došljaka (gosta — hospitem) i kad mu omogući življenje kod sebe (na svom posjedu), da taj »hospes« ne smije da napusti svoga hranitelja, ne smije da prima od nekog drugog gostoprimstvo dok god ga prema dogovorenom ovaj hrani (omogućava mu dogovoreno življenje)«. Bio je to zakonski članak 22. Druge knjige zakonskih dekreta kralja Stjepana I. svetog iz 1035. godine. (Werböczy, Corpus iuris hungarici, str. 129).

Pravo ima u tom pogledu Kostrenčić, kad kaže: »Stojeći pod zaštitom kralja . . ., odnosno pod zaštitom župana u županijama, »gosti« se već rano počinju organizirati, ali su te organizacije još uvijek bile pod neposrednom vlašću župana . . .« (Historija naroda Jugoslavije I, Zagreb 1953, str. 686).

Godine 1116. ugarsko-hrvatski kralj Stjepan potvrđuje samostanu sv. Ivana kod Belgrada darovanje Rogova, Vrbice i Kamenjana što mu ih darovaše nekoć hrvatski kraljevi Krešimir i Zvonimir. (Ego Stephanus Geyce regis filius . . . monasterio sancti Johannis . . . confirmamuf . . ., ut integre fratres . . . habeant omnes terras illas, quas olim Cresimir et Suennimir, üuondam Chroatie reges . . . dicto monasterio . . . tradiderunt . . . terram in Rogoua et Virbiczam . . . et in Chameniane . . . CD II, br. 100, str. 106). Kralj pušta da se na te zemlje, darovane samostanu, slobodno nasele »hospites«. Potpadat će međutim pod sud samostanaca, kao nadarbenika. (»Preterea ab peccatorum nostrorum remissionem nos eis concedimus, ut quoscumque hospites ad inhabitandas terras illas de quibuscunque locis adducere poterint, a nemine nisi a fratribus et eorum prepositis iudicentur, ad neminem cum sigillo vel homine determinati ire cogantur«. CD II, br. 100, str. 106). Kad je kralj Emerik godine 1200. ponovno potvrdio tu Stjepanovu ispravu, »hospites« ostavlja pod sudom opata, odnosno fratara tog samostana. (Beneficium üuoque, quod sepe iam dictum monastirium a Stephano rege Geyche filio sub robore pri-

uilegii est adeptum ratum habentes decernimus, ut quantacumque hospitum multitudo terras quarum meminimus inhabitauerit, abbatis uel fratrum siue prepositorum suorum astet iudicio . . .« CD II, br. 331, str. 358). I u Županiji gorskoj nalazimo »hospites« u pogledu sudovanja u istom položaju, kad ju je godine 1205. upravo kralj Andrija gotovo čitavu poklonio cistercitima. (CD III, br. 49, str. 54§5). Njegova isprava (CD III, br. 84, str. 103§6) iz 1211. i ona iz 1213. godine (CD III, br. 95, str. 116/8) jednako podvrgavaju »hospites« sudu cistercitskoga opata, odnosno suca, kojeg ovaj za to ovlasti, (»Abbas vero plenariam et irrefragabilem habeat potestatem universum populum suum vel per se vel per suum comitem curialem iudicare . . .« CD III, br. 84, str. 106), premda se kaže za tog došljaka »sicut autem liber intravit, ita quando voluerit liber discedat«. (CD III, br. 84, str. 105).

Tu u Gorskoj županiji nalazimo dvije vrste »hospites«. Jedne nastanjene rastepeno diljem županije, a druge skupno naseljene u Topuskom (Forum Toplice). Iako se o ovima u Topuskom govori posebno s obzirom na njihove dužnosti, (»Homines de foro Toplice preter marturinas reddere debent tonellam vini, bovem unum et de singulis domibus panem unum et hoc ter in anno, scilicet: in natali domini, in pasca, in assumpcione beate virginis«. CD III, br. 84, str. 105. »Preterea sciendum est, üuod homines de foro Toplice singulis annis decem pensas frisaticorum eidem ecclesie solvere tenentur: in nativitate domini quinque pensas et in pascha quinque pensas, preter marturinas üuas sicut alii solvant«. CD III, br. 95, str. 117), ipak nigdje nije riječ o njihovu nekom drugom položaju glede suda. I njima dakle sudi cistercitski opat.

»Hospites« dakle po svome nastanjivanju u našim krajevima nemaju odmah svoga vlastitog suca. A još manje bi taj tada imao pune ovlasti sudovanja u svim slučajevima.

Isprave-privilegije slobodnih gradova, koje dobivaju naša naselja »hospites«, spominju njihove predstavnike i kao suce. Tako u Perni, (CD III, br. 225, str. 252/3.) Vukovaru, (CD III, br. 304, str. 346§7), Petrinji, (CD IV, br. 113, str. 123§5), Samoboru, (CD IV, br. 149, str. 164/6), Jastrebarskom, (CD IV, br. 577, str. 51§2), i Križevcima (CD IV, br. 426, str. 489/91) je to »maior ville«; »villicus« je u Virovitici, (CD III, br. 367, str. 422§3), Krapini, (CD XI, br. 261, str. 344/5.), na otoku »Cluch«, (CD IX, br. 389, str. 478§80) kod »hospites de Sancto Ambrosio« (CD V, br. 978, str. 516/17) i u kaptolskom naselju »Lepa ves« (CD XI, br. 114, str. 152§4). »Iudex« je sudac u naselju »in monte Grech«, (CD IV, br. 155, str. 172/6), Koprivnici (CD XII, br. 107, str. 149/50) i Varaždinu. Ali eto, u Perni će suditi po kralju imenovani »defensor«; (». . . nec aliquis ipsos preter defensorem ipsorum a domino rege statutum audeat iudicare . . .« CD III, br. 225, str. 252), u Vukovaru »maior ville« u parnicama zbog »effusio sanguinis« donosi presudu s kraljevskim tvrđavskim vukovarskim službenikom zvanim »ianitor castri« (»Ad universorum igitur volumus pervenire notitiam, quod nos hospitibus iuxta castrum Valkow commorantibus, videlicet Teutonicis, Saxonibus, Hungaris et Sclavis, consilio et consensu omnium iobagionum nostrorum libertatem talem constituimus, ut omnem causam inter ipsos ortam praeter effusionem sanguinis maior villae eorumdem, quem ipsimet exposuerint, iudicare tenetur. Effusionem tamen sanguinis non per se sed per ianitorem castri possit iudicare, cum quo iudicium habeat commune . . .« CD, III, br. 304, str. 346); slično vrijedi i za Krapinu, gdje njezin »villicus« dijeli sudsku vlast s tamošnjim kastelanom, kad je sud o grabežu, nasilju i umorstvu. (». . . Item castellanus noster tres causas in medio ipsorum iudicare possit, videlicet causam furti, causam homicidii seu sanguinis, in üuibus tribus causis duss partes bisagii castellaneus noster et terciam partem villicus ipsorum percipient. Alias omnes causas inter eos emarsas et emergentes villicus eorum, quem communiter eligent et preficient, iudicandi habeat facultatem . . .« CD XI, br. 261, str. 344). Tako je i u Kluču, (» . . . item uillicum inter se eligant annualem quem uoluerint, qui omnes causas per reuolucionem anni inter eos iudicet, determinet et discernat, exceptis hys, videlicet furta, homicidao, incendia et factum potenciale, quas causas idem uillicus et uniuersitas de eadem insula iudicabunt . . .« CD IX, br. 389, str. 479.), a slično je ograničenje kaptol odredio i za villicusa u svojem naselju »hospites« Lepa ves. (». . . Ipsos autem hospites libere ville nostre volumus ante omnia hac prerogativa gaudere, concedentes, ut ipsi annuatim kalendis maii, ante prandium, per suos quatuor compromissarios sibi valeant eligere villicum, qui eos et ipsorum singulos ac alios habitatores ibidem in casibus a iure non discrepantibus habeat et possit iudicare in omnibus causis civilibus et criminalibus civiliter motis, adhibitis secum duobus civibus assessoribus ibidem commorantibus. In causis autem criminalibus, sicut sanguinis, latrocinii, furti, incendii et similibus cum nostro iudice seculari . . .« CD XI, br. 114, str. 152). Dakle sudska vlast kod »hospites« i u njihovim skupnim naseljima poznaje određenu razvojnu liniju. Ona je počela od sudovanja kraljevskih predstavnika ili crkvenih nadarbenika, te je dalje nastavila svoj razvoj preko ograničenog prava sudovanja, pa nastavno se sva upravno-sudska vlast u skupnim naseljima »hospites« u slobodnim kraljevskim varošima našla u osobi varoškog suca i njegovih prisežnika.

Takva je, eto, situacija bila prije stjecanja privilegija slobodne i kraljevske varoši za »hospites«. Van sumnje je da je za razvoj čitavog društva, te za postanak i razvoj varoši posebice, od velike važnosti bilo izdvajanje »hospites« iz položaja kruto za zemlju vezanih podanika (kao kmetova primjerice), kao i davanje, od prvih dana uređenja ugarske države, jednog posebnog statusa istima i u samim zakonskim dekretima kraljevskim od Stjepana I. unaprijed.

Za slobodu, u daljnjem višem stupnju, od nedokučivog i nedorecivog je značaja onaj Andrijin mali umetak glede položaja »hospites« na početku 13. stoljeća, »Sicut antem liber intravit, ita quando voluerit, liber discedat«. Kao što je »hospites« — gost, stranac, slobodan ušao na posjed Topuskih cistercita, podjednako tako, kad to bude htio, slobodan neka ode, neka napusti posjed Topuskih cistercita i njihovu gorsku županiju. Bilo je to 1. siječnja odnosno 29. svibnja 1211. godine. (Smičiklas, CD, III, br. 84, str. 105).

Iako »hospites«, kao stranci i došljaci svih mogućih narodnosti dolaze i ne donose samo sa sobom različite jezike, i oružje, iako se je slikovito Stjepan I. Sveti izrazio da će oni oružjem raznovrsnim pridonijeti sjaju kraljevskog dvora, ponajvažnije je bilo u znanju njihova mozga i sposobnostima kako uma, tako i ruku. Njihov je najveći prilog u tome, što su na tlo Hrvatske i Ugarske donijeli raznorazne zanate, ovdje se, izgrađujući skupna naselja — buduće varoši — stalno nastanili, što su svoje zanatske proizvode diljem zemlje, jasno i u svome naselju, prodavali, što su njima trgovali. Trgovali su i kao trgovci stranom i domaćom robom, jer su pojedinci to i u prvome redu bili. A svima je, čim su se negdje skrasili, bila neophodna zemlja, i ne samo za kuću i okućnicu. Zemlja da rodi plodine, da ih hrani, da prehranjuje stoku i ostale domaće životinje njihovih novosagrađenih na novom mjestu štala, svinjaca i drugih gospodarskih zgrada. Zemlju i stoku su obrađivali i gajili i zanatlije i trgovci tih novih srednjovjekovnih slavonskih naselja, koja su sve više i više poprimala fizionomiju varoši.

Već samim aktom naseljivanja, uzmimo »hospites« uz »Castrum Varasd« — varaždinski kraljevski utvrđeni grad — moramo naglasiti da je povezano i stjecanje nekih dijelova ovdašnjeg kraljevskog teritorija po tim došlim novim stanovicima. No, kako »hospites« nisu bili prvi stanovnici teritorija varaždinske tvrđe, to nam se nužno nameće pitanje njihova uklapanja među »iobagiones castri«, vojnike kraljevskog utvrđenog grada, među »castrenses« kmetove kraljevskog utvrđenog grada, kao i među ostale starosjedioce s obzirom na njihove zemljišne jedinice.

Kad se rješavao taj problem kod »hospites de Jaztrabarcka«, zbog pomanjkanja zemlje ovi su dobili »tria aratra« posjeda »filiorum Kundis«, i zatim »generacionis Draguzlay, iobagionum castri, de Podgorja«. Isto su tako oduzeti dijelovi zemalja tamošnjim castrensima, te su dani na iskorištavanje tim strancima. Šuma je ostavljena svima na zajedničku upotrebu. (Smičiklas, CD v, br. 577, str. 51/52.).

Oduzeti dijelove posjeda pripadnika teritorija kraljevskog utvrđenog grada i dati ih stvaraocima tih građanskih naselja, to je dakle jedna mogućnost.

Drugu nam pruža primjer Petrinje. Neki bi posjedi zbog »defectum seminis« nekih rodova prešli

u kraljevske ruke, a ovaj ih predaje na uživanje Petrinjčanima. (Smičiklas, CD IV, br. 113, str. 123/5).

Treću nam mogućnost otkriva stjecanje zemalja po hospites uz »castrum Valkow«. Slobodna i nekorištena zemlja tvrđe »T. . . .«, kao i šuma istoga imena, predana je stanovnicima Vukovara. (Smičiklas, CD III, br. 304, str. 346/7).

Kojim su načinom ta tri skupna naselja hospites stekla svoje zemljišne posjede, upoznavaju nas njihove povelje slobode. Varaždinska, istina, donosi opis granica teritorija grada, ali nam ništa ne govori izravno o načinu zadobivanja tog teritorija. Znademo da su Varaždinci jednom dobili neke zemlje Križara, kojih je vlasnik bila »Cruciferatus domus hospitalis de sancto Johanne«, dok su ovi u zamjenu od kralja dobili druge; (Monumenta historica civitatis Varasdini (MCV), Varaždin 1942, I, br. 37, str. 37); nisu zemljište stekli niti od kastrenza, niti od jobagiona kastra, niti nakon nekih izumrlih rodova, već onu slobodnu, nezaposjednutu ni po kome, ali zemlju kraljevskog utvrđenog varaždinskog grada.

Ono što nas osim toga veoma mnogo vezano uz »hospites«, kao stvaraoce slobodnih kraljevskih varoši zanima, to je njihov pravni status — položaj u času stjecanja privilegija slobodne kraljevske varoši, pa ćemo nekoliko podataka i o tome donijeti, onih najkonkretnijih.

Ako je X/XI. stoljeće u doba Stjepana I. zakonskim odredbama utvrdilo i usmjerilo položaj »hospites«, učinilo ih veoma poželjnim stanovništvom na tlu Ugarske, ako im je prvotna sloboda nešto uzvisila ovim »sicut liber intravit, itd quando voluerit, liber discedat« — dakle sloboda kretanja, selenja, van svake je sumnje da prva povelja slobode, koju ti stvaraoci varoši dobivaju uopće, v a r a ž d i n s k a, od hrvatskougarskog kralja Andrije II 1209. (?) godine i one riječi vrhovnog zakonodavca »Libertas praenomina forum hospitum nostrorum haec est: quod comes, vel suus somes curiales, non habeant potestatem eos iudicandi, set inter eos quemcunque volunt, iudicem constituant, quem richtardum solseut afellare«, predstavljaju izvjestan vrhunac u onovremenom feudalnom društvenom poretku za te »hospites«. Ne podliježu feudalnom sudu, sami po svojoj volji, između sebi ravnima, biraju svoga rukovodioca i uprave i suda. Tako su »hospites de villa Varasd« prvi, na početku 13. stoljeća poveljom kralja postali i prva kraljevska i slobodna varoš, u pravno-društvenom smislu potpunoma slobodni i samostalni. U gospodarskom smislu obzirom na odgovarajuće obaveze prema kralju, odnosno njegovim feudalnim predstavnicima, vojno-gospodarskim rukovodiocima kastra i kraljevskog županijskog ovdašnjeg posjeda. Te su obveze slijedeće:

1 — Sudac varoški od kurije o Martinju treba da sakupi po 12 denara, koji pripadaju kraljevskom varaždinskom županu,

2 — kad dođe do izmjene kraljevskog župana u varaždinskom kraljevskom kastru dužni su županu varošani dati tom zgodom 20 vedri vina, 100 kruhova i jednog vola.

3 — Od svoje trgovine, kad idu za Njemačku (tj. susjednu Sloveniju, jer tu je granica), plaćaju od natovarenih kola 3 denara po konju kojeg tjeraju na prodaju 2 denara, od 2 vola 1 denar, od 3 svinje 1 denar;

4 — na pristaništu, odnosno skeli, na Dravi od kola 1 denar. Od prava i sloboda valja spomenuti i slijedeće:

1 — Nisu Varaždinci dužni plaćati druge daće (poreze), a niti tridesetinu (dakle porez na trgovinu domaću; naplaćuju samo onaj izvoz u drugu državu!)

2 — Naglašeno je izričito pravo slobodnog raspolaganja imovinom po varošaninu — bilo rodu, bilo crkvi, kad »hospites«, varošan umre bez potomstva,

3 — Izričito i tu kralj Andrija proglašava za Varaždince na početku 13. stoljeća s l o b o d u s e l e n j a, kad kaže »si quis uero voluerit de villa recedere, uenditis omnibus suis edificiis, libere possit abire«. Dakle slobodno može prodati zgrade. Međutim, iako ovdje to nije napisano, zemlju koju ima, ne, jer ona je dana slobodnoj i kraljevskoj varoši, a ne varošanu. Zemljišni posjed je »hospes« iako samo na uživanju — korištenju on ne može biti predmet prodaje van varoši.

4 — Dato je pravo varoškom sudu, da kroji pravdu i u slučaju kad jedan varošan pretrpi neku štetu od nekog stranca.

Ima tu još veoma važan moment, a da bi se ispravno shvatilo kako status hospites tako i njihovo organiziranje u takovu ipak novu društveno-gospodarsku jedinicu — zajednicu, koju i kakovu mi onda zovemo srednjovjekovnom varoši. Naime, na samom početku ovog razmatranja pravnog položaja varaždinskih »hospites« u času stjecanja kraljevske povelje slobode, ispisali smo onaj najvažniji i najviši uspon u pravima na slobodu, vlastiti izbor varoškog suda i pravo da on jedini sudi svojim suvarošanima. Tom pravu u poveljama slobode kralj dodaje i slijedeće riječi, slijedeću veoma važnu činjenicu. A nemojnmo zaboraviti da je to na početku 13. stoljeća, da je dakle tako to bilo barem i u 12. ako ne i u 11. stoljeću vezano uz počeke neastanka naselja »Villa Warasd«, kraj tvrđave kraljevske »Castrum Warasd«. Tu posebno značajnu činjenicu izražavaju slijedeće riječi kraljevskog privilegija: ». . . sed inter eos quemcumqu uolum iudicem constituant, q u e m r i h t a r d u m s o l e u t a p p e l l a r e.«

». . . već između sebe kagagod žele određuju za suca, k o j e g o b i č a v a j u n a z i v a t i R I H T A R«.

To što je sudac za njih »rihtar«, znači da je u Varaždinu u znatnoj mjeri došlo do izražaja onaj momenat da sve narodnosti »hospites« su dobro došle, pa je tu prevladavao njemački elemenat i naziv za varoškog suca na njemačkom jeziku. Međutim, to da suca kojeg slobodno biraju između sebe, kako to donosi povelja Andrijina (1209(?)), odnosno originalna Belina (1220.), i koje pravo je tom poveljom ozakonjeno, da toga o b i č a v a j u n a z i v a t i r i h t a r o m, znači izuzetno nešto važno, samim riječima kralja dokazuje činjenicu, koja direktno ulazi u bit postanka i razvoja takovih skupnih naselja »hospites«, koja onda mi nazivamo slobodnim srednjovjekovnim varošima. Ako naime »hospites de Villa Warasd«, kad na početku 13. stoljeća stječu svoju povelju slobode, o b i č a v a j u već svoga suca nazivati rihtarom, onda su ga već i ranije imali, i ranije su ga već između sebe birali! Dakle, Andrija II. je kao kralj na početku svoga kraljevanja u tom dokumentu samo formalno pravno već priznao ono što su »hospites« Varaždina, već imali, što su i ranije činili. Kraljevska povelja slobode je dakle samo jedna potvrda stvarnog pravno-društveno-gospodarskog stanja ovih varaždinskih »hospites«, ali istina i osnovni izravni dokumenat, koji formalno-pravno sada te »hospites« uvodi na pozornicu feudalnog pravno-društveno-gospodarskog uređenja, čini baš te varaždinske »hospites« pravnim **osobama tog uređenja**. Kolikogod bez takove isprave nema ulaznice među pravne slobodne subjekte, tog onovremenog društva za »hospites« Varaždina na početku 13. stoljeća, sve to što im kralj tu priznaje, oni su već imali u vlastitim pravnim društveno-gospodarskim međusobnim odnosima. Valjalo je te njihove odnose staviti u međusobne sa ostalim društvom početaka 13. stoljeća, to je mogao učiniti formalno pravno jedino hrvatsko-ugarski kralj, pa je iz zahvalnosti, što su Andriju kao hrvatskog hercega pomagali, kad je po bratu kralju Emeriku bio zatvren u Knegincu kraj Varaždina u tamnici, eto, kad je on postao kraljem, izdao Varaždincima kao prvim »hospites« povelju slobodne kraljevske varoši.

Imalo bi smisla uspoređivati eventualno privilegije kr. sl. varoši tog 13. stoljeća, neke su kasnije detaljnije, kao zagrebačka, ali nikako nije znanstveno u redu, kad bismo možda pokušali poistovječivati položaj jednog Varaždina sa prvom takovom poveljom na samom početku 13. stoljeća i uzmimo Krapine i Koprivnice sa poveljama polovice 14. stoljeća. Razvoj je i tada prisutan, 100 godina nije niti tada bilo malo, mada je sve teklo sporije. Ima smisla da ovdje nabrojimo i poredamo naselja »hospites« redom kojim su stekla kraljevski privilegij slobodne varoši Varaždin 1209. (?) (Smičiklas, CD, III, br. 75, str. 89/90) Perna 1225. (Smičiklas, CD III, br. 225, str, 252/253). Vukovar 1231. (Smičiklas, CD III, br, 304, str. 346/347), Virovitica 1234, 1248. (Smičiklas, CD III, IV, br. 367, 332, str, 422/423, i 374/376), Petrinja 1240. (Smičiklas, CD IV, br. 113, str. 123/125), Samobor 1242. (Smičiklas, CD IV, br. 149, str. 164/166), Zagreb (Civitos Montis Graecensis) 1242. (Smičiklas, CD IV, br. 155, str. 172/173), Križevci 1252. (Smičiklas, CD IV, br. 426, str. 489/491), Jastrebarsko (Jaska) 1257, (Smičiklas, CD V, br, 577, str. 52/52), Libera villa sancta Ambrosii 1269, (Smičiklas, CD V, br. 879, str. 517/517); u XIV stoljeću Libera villa Ključ sob castio Ozol — danas mjesto Trg — 1329, (Smičiklas, CD IX, br. 389, str. 478/480), Krapina 1347, (Smičiklas, CD

XI, br. 261, str. 344/345), te Koprivnica 1356. (Smičiklas, CD XII, br. 280, str. 373/376). Na crkvenim posjedima sličnog su položaja »hospites« u Novoj Čazmi 1232. (Smičiklas, CD III, br 324, str. 369/375), u Ivaniću (1246 se spominje Villa Iwanch (Smičiklas CD IV, br. 271, str. 308/309); Ivanić biskup Ivan naziva 1288. »Libera villa nostra de Iwanch (Smičiklas, CD VI, br. 529, str. 625.). Ugro, Vugra (Vugrovec), glede Vugrovca Stjepan biskup zagrebački 1237. kaže da mue je potreban kao i Zelina, pa Kaptolu zagrebačkom umjesto tih daje predij Podgorje i dva otoka na Savi. (Smičiklas, CD IV, br. 39, str. 43.). (1266. 20. 8, spominje se Villa Chynna, Smičiklas, CD, V, br. 870, str. 392; Godine 1293., 23. III. je Gubjermo glavar Ivanovaca u Ugarskoj i Slavoniji dao povelju slobode za Libera villa de Chichau — Smičiklas, CD, VII, br. 113, str. 133/135). Toplice (Topusko), Homines de foro Toplice — Smičiklas, CD, III, br. 84, str. 103/106); tu stoji »da slobodni ljudi kao i »hospites« mogu ovamo doći, te kao što bi i došli mogu slobodno i otići, str. 105), te Bakuša (krahj Andrija II je cca 1213. odobrio održavanje trga u Bakuši — Smičiklas, CD, III, br. 99, str. 121).

O postanku srednjovjekovnih slobodnih varoši u Slavoniji vidi: Nada Klaić: Prilog pitanju slavonskih varoši, Zbornik Filozofskog fakulteta, III, Zagreb 1955, str. 41-59; Mirko Andrović, Pitanje autentičnosti takozvanog Andrijinog Varaždinskog privilegija iz 1209. godine. Arhivski Vjesnik I, Zagreb 1958, str. 447-485; Androić, Prilozi poznavanju društvenih i gospodarskih prilika grada Varaždina u 18. stoljeću, Varaždin u 18. stoljeću i Političko — kameralni studij 1769—1969, Varaždin 1972, str, 16-21, te bilješke str. 66-69; Androić, Ekonomika srednjovjekovnog Varaždina, Varaždin 1948./1950.

68 I pečat kožarskog ceha iz 15. stoljeća potvrđuje postojanje »naselja pod tvrđavom Kuwar — oppidum de sub castro Kuwar«.

69 Brozović ima pravo kad ovako govori o slobodnom i kraljevskom gradu, a samo djelomično kad govori o »oppidum de sub castro Kuwar«. Općinari suburbija Kamengrad jesu pod jurisdikcijom kralja, hercega ili herceginje, odnosno bana cijele Slavonije, ili pak nekog tko je u izvjesno vrijeme posjednik — vlasnik Kamengrada i njegovih svih teritorijalnih zemljišnih i inih pripadnosti. Međutim, i taj »građanin tvrđave Kamengrad« bira, odnosno ima svoga »villicus de sub castro Kuwar«, kojega svakako potvrđuje posjednik dobra Kamengrad, ali taj »villicus« ima odgovarajuće upravno-sudske ingerencije prema stanovnicima podgrađa Kamengrad, a vrši ih u ime zemaljskog gospodina Kamengradskog, bilo da je taj kralj, bilo herceg, bilo ban ili feudalni gospodin pojedinac izvjesne velikaše obitelji u čijim se rukama dobro Kamengrad nalazi. Takvih suburbija ima više, pa ćemo o njima nešto reći, kad ćemo govoriti o toj općini Kamengrad ili Podkamengradskoj općini.

70 Nije ta dva doba umjesno povezivati ili općenito komparirati, dovoditi u bilo kakvu vezu. U potpunosti su druge pa i vojne prilike, vojna organizacija u eri kad je Koprivnica postala slobodna i kraljevska varoš, od one kad dominira Vojna Krajina. Niti je tu riječ — kod »oppidum de sub castro Kywar« o samoj vojnoj organizaciji stanovnika te komune. O čemu se tu radi, već nas je upoznao naš komentator u bilješci 69, gdje smo se upoznali s takovim sličnim općinama, nastalim u podgrađima, tj. »subrubia« — stanovništvo pripadno tvrđavama, koje ali tijekom vremena zbog svog zanimanja te skupne naseljenosti u prvome redu također stiče u malome slična prava varošima sa poveljama slobodnih kraljevskih gradova.

71 O tome ponajprije vidi raspravu E. Laszowski, »Podaci o Koprivnici u srednjem vijeku« str. 6, Vjesnik Kraljevskoj Hrvatsko-Slavonsko-Dalmatinskog Zemealjskog arkiva, godina II, Zagreb 1900.; zatim u istoj raspravi — II Prilozi, str. 177/78, isprava br. 7 iz 1367., 19. 7. izdata u Zagrebu, gdje se općina Koprivnica pred banom Nikolom poravnava — uređuje svoje obveze u daćama i porezima prema Stjepanu, sinu bivšeg bana Mikca Prodavića.

Budući da su upravo za trgovinu Koprivničana ti podaci toga dogovora varošana i Mikčeva sina Stjepana, veoma važni, neophodno je potrebno nešto više reći o tome na ovome mjestu.

Naime ban cijele Slavonije Nikola de Szechy od 1358. ponovno po drugi put banuje (prije je banom bio 1346-1349.), dakle godinu dana ranije no što je i kralj Ludovik I. Veliki 29. kolovoza 1359. morao u Višegradu izdati znamenitu povelju o sudačkoj vlasti bana: . . . »Ni jedan čovjek ne može se pozvati na sud na naš dvor ili pred kojega stranoga suca s ove strane Drave, već ako tko imade kakovu parnicu s kojim čovjekom Kraljevstva Slavonije, neka ga po zakonu pozove pred bana iste Kraljevine Slavonije, ili pred njegova zamjenika.« (Ova je znamenita povelja na zahtjev slavonskog plemstva ponovno bila potvrđena 1377. godine). I glede novca (hrvatskog slavonskog banovca) i vlastite kovnice banske, moralo je sve ostati po starome premda je kralj Ludovik I. Veliki namislio zabraniti kovnice i banski novac, te uvesti samo ugarski. Od srpnja 1366. se iz Dalmacije i Hrvatske ban Nikola preselio u Zagreb, gdje je banovao do 1368., kad je banom postao Petar Cudar (Zudar) (1368-1380.). Za vrijeme tog svog boravka u Zagrebu ban Nikola Szechy 1367. (19. srpnja) primio je informacije da su Koprivničani izjavili da Stjepan, sin bivšeg bana Mikca ubire od njih i njihove robe nepravedan porez, koji bi prema uobičajenom trebao iznositi samo dva denara, a on ubire i do 40 i više denara. Kralj je banu Nikoli naložio, ne želeći da varošani Koprivnice ne budu uznemirivani — opterećivati ovakovim porezima i daćama, koje nisu navodno dužni davati, da se Stjepan Mikac iskaže dokumentima temeljem kojih si daje pravo na ovakove daće — poreze. Pozvan pred bana, Stjepan Mikac se dugo raznoraznim dosjetkama služio a da bi odgađao svoju obvezu pojavljivanja pred banom sa zatraženim dokumentom na kojem gradi svoja prava takvoga ubiranja od Koprivničana u njihovoj prodaji produkata uopće. Kad se je konačno pojavio, ban je predložio da se prisutni, bivši sudac Koprivnice Mihael, zatim Ivan, sin Petrov, Benedikt sin drugog Petra, Andrija notar, Stjepan sin Vuka, Martin sin Pavla, Ivan sin drugog Pavla, te Toma sin trećeg Pavla, kao varošani Koprivnice s jedne strane i Stjepan sin nekadašnjeg bana Mikca s druge strane sporazumiju i mirno dobrovoljno dogovore u pogledu ovoga tributa. I došlo je do dogovora: od velikih kola (povezanih zajedno) natovarenih bilo kakvom robom plaćat će 10 denara, od malih kojima idu na trg 4 denara, od kola na dva kotača jednako s bilo kakvom trgovačkom robom — 2 denara, te od kola za sol — 2 (valjda mjere) soli; po čovjeku koji nosi na prodaju robu — 1 denar. Naplaćivat će također Koprivničani 1 denar, kad vode vola ili kravu na prodaju, a od ovce 1 obul, do »Martinja«, od krmače ili svinjčeta 1, a po »Martinju« 1 denar. Tribut će naplaćivati takav i nikada veći i Stjepanu i njegovim nasljednicima. Svakako da se tu radi, kad je riječ o kolima, ili čovjeku pojedincu sa robom, o poljoprivrednim proizvodima, eto o stoci i svinjama, a van sumnje i o zanatlijskim produktima uz sol, koja se izravno spominje.

72 Vidi E. Saszowski, n. d. — II Prilozi, br. 8., str. 178 i 179, Vjesnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog Zemaljskog arkiva, Zagreb 1900., god. II. Ovaj dokumenat je veoma značajan, jer izravno govori o širokim prostranstvima, kojima se je kretala koprivnička trgovina i trgovci Koprivnice. Kralj tu doslovce kaže, da Koprivničani zbog dobave živežnih namirnica i drugih potreboća odlaze u sve krajeve njegove Kraljevine. Međutim, premda im se po privilegiju, kao varošanima slobdnog kraljevskog grada, može suditi samo po njihovome koprivničkom sucu, ipak veoma često budu zatvarani ili sprečavani u svojoj trgovini. Svakako da je to važno podvući, obzirom na trgovinu i kretanja Koprivničana diljem Ludovikovog Kraljevstva u prvom redu, a tek u drugome je ovaj nalog kralja da im sudi samo njihov sudac u Koprivnici. Kad bi pak taj bio nemaran, onda imaju pravo da ga pozovu pred kraljev ili tavernikov sud na odgovornost.

73 Brozović citira ovdje Mažuranića i njegovo tumačenje — objašnjavanje pojma »rok« i to pod 3. (str. 1259), već nam poznati slučaj Nikole Banka i posjeda Peturka Gorica. Vidi našu bilješku broj 53. Vidi Mažuranić, Prinosi, Zagreb 1902-1922. pod rok, str. 1259!

[74] Brozović tu citira rad dr. K. D. (Dočkala) »Kamengrad u svjetlu Streze« (Zbornik Muzeja grada Koprivnice, 1953., god. IV, sv. 1 (8), str. 113-126.), gdje se na strani 124. kaže: »Petar iz Gudovca utvrdio je da je godine 1477. Mihajlo Kerhen iz Beloševca kaštelan iz »Kapronceze po nalogu biskupa pečuhskog na dan sv. Emerika vojvode ubirao od Gudovčana, koji su išli na sajam u Koprivnicu, po jednom kmetu jednu osminu forinte što da je protiv svakog prava.«

[75] O tome vidi E. Saszowski, »Podatci o Koprivnici u srednjem vijeku«, Vjestnik kr. hrv. slav. dalm. Zemaljskog arkiva Zagreb 1900., god. II, strana 7, a isprava o tome isto djelo, str. 179, br. 10. Laszowski kaže da je ta odluka iz 1376., 1. svibnja koprivničkog suca Stjepana, prisežnika i svih građana Koprivnice gotovo istovjetna sa onom iz 1382. donesenom u zagrebačkom Greču . . . »si aliquis ex civitatensibus aliquem hominem extraneum, inimicum videlicet, extra murum civitatis et eius territorio quomodocunque in sua defensione interfecerit, extunc talis interfector seu interemptor exul civitatis non sit neque civitatem perdere possit, nec in persona nec in rebus ledatur«. (Tkalčić, Monumenta civitatis Zagrabiae, V, str. 159.).

[76] O tome u opširnoj formi vidi navedeno djelo E. Laszowski str. 7/8, odnosno, II Prilozi istoga djela isprave br. 11, godina 1391., 22. travnja, str. 180, te br. 13., godine 1405. 16. listopada — Žigmundov oprost svih daća kroz 4—5 godina — str. 181/182. (Vjestnik kr. hrv. slav. dalm. Zemaljskog arkiva, Zagreb 1900, god. II). Ovdje je korisno spomenuti i upozoriti na slučaj sina negdašnjeg bana Mikca Stjepana Wrdwgh (Stjepan zvan Vrag) Prodanić, koji je prisvojio kraljevsku tvrđu »Kukapronсza« i stao od stanovništva ubirati umjesto četiri dvanaest denara od vinograda, te mjeru zobi. Kralj Sigismund je izado u Ludbregu 1407., (12. prosinca) nalog da se pred Čazmanskim kaptolom dade izjava i zakletva od strane suca, prisežnika, građana, naroda, te sveg stanovništva varoši Koprivnica, da je prije povišenja te zemljarine od vinograda pojedinac naplaćivao 4 denara, ne više, i to od davnine. Istovremeno će o tom saslušanju Kaptol trebati službeno pismeno javiti se kralju, a jednako tako reći će se pravo stanje stvari, kolika je obaveza naplate po vinogradu, objaviti javno na javnim mjestima i trgovima, koja su u blizini Koprivnice, odnosno tvrđe, tako da s time budu svi upoznati. (O tome vidi, Prilozi E. Laszowski u Vjestniku kr. hrv. dalm. Zemaljskog arhiva, Zagreb 1900, god. II, br. 14, str. 182/183). Treba reći da je Čazmanski kaptol već 17. siječnja 1408. izdao dokumenta o svojoj misiji u pitanju visine naplaćivanja zemljarine za vinograde, koje Koprivničani imadu u okolici tvrđave (Kukapronсha — Kamengrada), utvrdivši da je ta iznosila svega 4 denara po vinogradu. Tako je to najprije potvrdio Nikola, zvan Delija, sin Franje od Ravna uz zakletvu. On je u vrijeme bana Petra Cudor (Zudor), kad je vršio, 8 ili više godina, čast oficiala kastra (Kamengrada), ubirao samo 4 denara. Isto su tvrdili, svjedočili uz zakletvu svi prisutni u velikom broju i županici, i neki velikaši, (seoski suci), i građani podložnici Rasinje, i Bednje, i naselja sv. Ladislav, i Đurđevčani i oni iz Subotice, kao i jobagioni (kmetovi) tvrđave Đurđevac, te neki iz Prodanića (Virja). Sve u svemu varošani i stanovnici Koprivnice, koji u okolici tvrđave Kamengrad (Kwkapronсha) imadu svoje vinograde u prošlosti su naplaćivali samo 4 denara po vinogradu, a kad je Kamengrad uzeo Stjepan zvan vrag (Wrwgh) zahtijevao je tu novu višu daću. (Vidi isto djelo E. Laszowski, II Prilozi, br. 15, god. 1408, str. 215/217).
Posebno ovdje valja naglasiti i podvući riječi: quod semper et ab antiquo predicti ciues, hospites et habitatores ipsius ciuitatis Kapronche in tenutis (predicti) castri Kwkapronсha vine as habentes . . . »jer to da su Koprivničani posjedovali u okolini Kamengrada vinograde, posredno precizira i lokaciju same tvrđe Kwkapronсhe — Kamengrada«. Tu ispravu — dokaznicu o nižoj naplati (4 denara, a ne 12) po Koprivničanima od vinograda potvrdio je najprije kralj Žigmund 1411. godine, zatim kraljica Barbara 1412, kralj Matija 1459., te kralj Ferdinand 1547. godine. (Vidi E. Laszowski, II Prilozi br. 17, str. 219/220), br. 18 (str. 220/221) 22 (str. 224/225), te 23 (str. 225/226).

[77] Na temelju povelje Ivana Albena sadrži »Joannes IV de Alben« bio je nasljednik svome bratu Eberhardu Albenu i na biskupskoj zagrebačkoj stolici i na mjestu vrhovnog kraljevskog kancelara, a često u dokumentima stoji »i kraljičinog — et reginae«. (Per manus Joannis episcopi zagrabiensis, regis et reginae summi cancellarii, 1426. godina). Iz njegovog testamenta vidimo kako je taj kraljev vrhovni kancelar i biskup zagrebački došao u posjed Kuvara i varoši Koprivnica. Imao je te posjede u zalogu od kralja Žigmunda za 10.000 forinti. — Vidi o tome: Historiarum cathedralis ecclesiae zagrabiensis, partis primae, tomus I Balthasaris Adami Kercselich de Corbavia, Zagrabiae, str. 160 i 165.

[78] Brozović tu govori o uređenju varoških podavanja koja su stanovnici dužni dati Koprivnici od svojih vinograda na području varoši. Kao mjeru podavanja iznosi »kabao«. Ostaviti a da se ne objasni ta mjera, dovodi čitaoca u zabunu, jer danas kabao je bilo koja posuda. Istina u starohrvatskom jeziku, kad je ta mjera bila u upotrebi, napose kao mjera za vino, Belostenec nam je donosi kao »kebel« ili »kabel«, pa kaže »isto što i vedro (hydria)« — Belosztenecz Illyrico-Latinum, Zagreb 1740, pod »Kebel« str. 163 — Ima ga više vrsta kao »Kebel Posoniensis«, »Kebel mensurae Varasdiensis« (vidi Herkov, Građa za financijsko-pravni rječnik, sv. II, pod »Kabao« str. 31). U latinskom pod »Cubulus«, hydria. Godine 1316. se kaže da je »media vini octava pors cubuli«, tj. 8 »media« = 1 cubulus. To nije, kaže Bartal, ništa drugo nego vedro. (Bartal, o. c. pod »Cubulus« str. 186). Vidi o »vedru« i u bilješci 95.

[79] Upravo nešto iza toga vremena — godine 1430. je kralj Žigmund odredio vrijednost novca u tečaju i to: »ut 100 maiores denar, noviter cusi, valeant unum florenum auri« — dakle da novokovanih 100 većih denara ima vrijednost 1 zlatnog forinta. (Krčelić, »Historiarum cathedralis ecclesiae Zagrabiensis« dio I, tom I, str. 164/165.)

[80] Bellostenec u »Gazophylacium Illyrico-Latinum« pod »Fertaly« kaže da je to »cheterti del mere« (str. 95). Radi se o mjeri mljevenog žita, koju mlinari moraju dati općini, a zove se u narodu »fertal«. Kad Mažuranić govori o mjeri »Kvarta« kaže da je to mjera žita, da je nešto manja od 50 litara (»Prinosi« pod »kvarta«, str. 577); Herkov pod »Quadrans« kaže da je to »quarta pars«, tj. četvrtina (»Građa za financijsko-pravni rječnik, sv. III, str. 314), a pod »Quarta« (str. 317) kaže »praestationis agrariae species, Quarta pars de omnibus in terra nascentibus — dakle, vrsta zemljišnog podavanja, svega što zemlja rodi 1/4; tu će biti zatim moguće od svega i svih davanja da se 1/4 nekome drugome daje (»quarta canonica«, »quarta decimalis«, »quarta interstatorum«, quarta pars piscium«, tj. 1/4 kanoničke — biskupske desetine, 1/4 crkvene desetine koja ostaje županu, 1/4 dijela ostavštine nekog koji je umro bez oporuke, koji ostaje crkvi, te 1/4 od riba (na pravo ribarenja). I dalje: »quartalista« je kmet na četvrtini selišta — četvrtinjak, npr. (vidi Herkov, »Građa« str. 317/320).

[81] Kupalište, bit će, da je bilo na potoku Koprivnica, manje iz higijenskih razloga, već više iz vjerovanja onoga doba da vode tekućiće odnose (ispiru) neke ljudske bolesti. (Laszowski E.: Podaci o Koprivnici, Viestnik zem. arh. II. 1900. str. 222.)

[82] »Pinta« je mjera za tekućinu, koja drži dvije »medije« (Bartal, pod »pinta«, str. 492.). Mažuranić kaže da je to stara mjera, napose za vino u Francuskoj (oko današnje 1 litre), a u Češkoj (i do 2 litre). U 18. stoljeću kod nas »1 pinta = 2 holbe ili polića«. U požunsko vedro išle su 32 pinte. Ugarsko vedro drži 73,32 l, u sjev. Ugarskoj 56,89 l. (Mažuranić, »Prinosi« pod »pinta« 916, kao i pod »vedro« str. 1553.)

[83] Ovu je ispravu o uređenju podavanja koja i kakva je utvrdila općina sl. i kr. varoši Koprivnice, Ivan biskup zagrebački, izdao kao vrhovni kancelar ugarskog kralja i svetog rimskog carstva, te u ime i uz odobrenje hrvatskougarskog kralja Žigmunda. On to nije učinio kao vlasnik sl. i kr. varoši Koprivnica, ili još manje kao vlasnik Kukapronce — Kamengrada. A izdao je ispravu na zamolbu varoškog suca Fabijana, sina Jurjeva, te Petra, sina Grandova, varošana Koprivničkih, a da bi se prihodi varoši uredili i radi buduće procvati Koprivnice. (Laszowski, oc. Prilozi, br. 20, str. 222 Viestnika zem. arhiva II, god. 1900).

[84] Ovaj međunaslov nema Brozovićeva »Građa«. Stavio sam ga kao nužan zbog razumijevanja, zbog potpunog različitog poimanja, što se međutim često brkalo, slobodne kraljevske varoši Koprivnice s jedne strane i naselja stanovnika podgrađa Kamengrad (cives seu jobagiones de sub castro = Kuwar). Brozović, nakon uređenja dohotka po sl. i kr. varoši Koprivnica u ispravi vrhovnog kraljevskog kancelara ujedno biskupa zagrebačkog Ivana Albena u godini 1427., nastavlja tekstom o darovanju kraljice Barbare Celjske, žene kralja Žigmunda 15. 2. 1417. predije »Kameno«, koji pripada Kamengradu, donosi zatim podatak o pečatu »magistrata de sub castro Kywar« iz 1466. godine, pak niže isprave Arhiva pavlinskog samostana u Strezi spominjući »cives seu iobagiones de sub castro Kuwar«, ili »villicus de sub castro Kuwar«, upravo kao što je naročito dragocjene podatke za tu »Kamengradsku općinu« dao i dr. K. D. u radu »Kamengrad u svijetlu Streze« (Zbornik Muzeja grada Koprivnice, Koprivnica 1953. god. IV, sv. 1. (8), str. 113-126), ali ipak uzmimo »Breko, sin Lukačev, građanin de sub castro Kuwar«, ostaje g r a đ a n i n k o p r i v n i č k i. (Dr. K. D., o. c. str. 113). Treba razlikovati pripadnika Kamengradske općine, od pripadnika sl. i kraljevske varoši Koprivnica. Prvi su »iobagiones«, pa »cives«, dakle, kamengradski kmetovi (jobagio), koji su u svome razvoju postali nešto kao građani (varošani). Stanovnici slobodne i kraljevske varoši Koprivnica su međutim p r a v i v a r o š a n i. To je i razlog, što i s ovim posebnim naslovom želim istači tu diferencijaciju i posebice na ovome mjestu donijeti neke podatke, paralelno sa varoši Koprivnica, i o toj Kamengradskoj komuni. Dodajmo da slična posebna takva općina kao što je ova »de sub castro Kuwar«, egzistira uz tvrđavu Varaždin, kraj slobodne i kraljevske varoši Varaždin. Razvila se podjednako od »castrensis«, dakle kmetova pripadnika varaždinskog kraljevskog kastra, koji su najprije podjednako bili zvani »iobagiones castri Warasd«, a napokon »libertini Comunitatis Arcis Warasd«, tj. slobodnjaci Općine tvrđave Varaždin. Ista komuna dolazi pod nazivima »Comunitas lebertinorum Arcis Warasd«, ili u starohrvatskim dokumentima »Obchina Grada Warasd«. Stanovnici te Starogradske općine se u starohrvatskim ispravama zovu »purgeri gradski«, za razliku od »purgera varoških«, tj. pripadnika slobodne i kraljevske varoši Varaždin. (O tome oveće rasprave Mirka Androić »Starogradska varaždinska općina«, Varaždin 1952., odnosno »Monumenta historica Comunitatis Arcis Warasd« Varaždin 1953., koji su radovi još neobjavljeni rukopisi.)

Korisno je ovdje dodati, da takve prigradske ili općine kmetova podgrađa, nisu rijetka pojava, a u pravilu ih nalazimo tamo gdje su se razvile i varoši-sl. i kraljevske varoši. Kao da je »sloboda«, koju imadu »hospites« — dakle ti došljaci obrtnici i trgovci, stvaraoci slobodnih varoši, bila uzorom, nekom »zarazom« i za druge društvene slojeve feudalizma skupno nastanjene uz neki kraljevski posjed, ili posjed kojeg drugog feudalca. I ne samo svjetovnog nego i crkvenog. Recimo uz biskupske, odnosno kaptolske posjede. Izvanredan primjer takove »slobodarske zaraze« — slikovito rečeno je »Communitas vici latinorum« — »Vlaškovulična obchina« na biskupskom posjedu u Zagrebu, odnosno Novoveška občina« — na zagrebačkom Kaptolskom posjedu. (O Vlaškovuličnoj općini vidi i »Deželić, Zagrebačka Vlaškovulična općina, »Narodna starina« br. 5, str. 101-119). Mi ćemo se tu morati još malo zadržati, a da bismo dokumentima objasnili razvoj ovakvog podgrađa, koje nije niti bilo, a niti postalo negdje kasnije slobodna kraljevska varoš, uzmimo poput Koprivnice, ili 150 godina ranije kao Varaždin. Jedino tako ćemo moći potpuno razumjeti taj »Oppidum de sub castro Kuwar«, odnosno »jobagiones«, pa »cives de sub castro Kuwar« — tj. stanovnike općine podgrađa Kamengrada.

Odmah treba reći, čim su oni »de sub castro«, da su vezani u svojim počecima za kraljevsku tvrđavu Kamengrad, u eri poznatog vojno-gospodarskog uređenja zemlje na temeljima niza tu i tamo porazmještenih kraljevskih vojnih utvrda — castra, u kojima stoluje u ime kralja vojnik i političko-gospodarski upravitelj i pripadnika kastra i kraljevskog ovećeg županskog zemljišnog posjeda — »comes castri«, tj. župan županijskog kraljevskog utvrđenog grada i dotične kraljevske županije. Kad kažemo vojno-gospodarska jedinica kao kraljevsko dobro, onda iz samih riječi razumijevamo da je to stacionar kraljevske vojske, koji se sam prehranjuje na tokovom županijskom zemljišnom posjedu. Tu su »castrenses« — kmetovi kastra, koji uglavnom obrađuju taj kraljevski posjed, a jednako i rade na raznoraznim, danas bismo rekli, zanatskim uslugama. Ovdje su »jobagiones castri« — kraljevska vojska — u svim činovima i rangovima, od komandanata do vojnika. Svima je na čelu »comes castri«, pa zatim »comes curialis«, a nadoći će i drugi raznorazni »oficiales« i slično. Ti »jobagioni kastra« — kraljevski vojnici su razasuti na tom županijskom kraljevskom posjedu po svojim rodovima — familijama, a »Kastrenzi« jednako prema potrebama gospodarstva — poljoprivrede. Oni međutim Kastrenzi, koji rade za potrebe same centralne tvrđave u našem slučaju Kastra Kamengrad — prema zanatlijskim i drugim potrebama raznoraznih radova (zidarskih, stolarskih, oružarskih, postolarskih, krojačkih, brijačkih, brijačko-zubarskih, alatničarskih, kolarskih itd.) nastanjivani su uz, ili podno kraljevske tvrđave, kojoj pripadaju, baš tako kao i »hospites« — budući varošani. No, »Kastrenzi« su izravni pripadnici kraljevskog posjeda, to su starosjedioci ugrađeni kao jedan društveni sloj dosta krutog društvenog feudalnog uređenja i te organizacije kraljevskih kastra, kao kmetovi tog kraljevskog posjeda. No, ipak i među njima, tim kastrenzima, prema poslovima, što ih obavezno obavljaju u toj organizaciji i podjeli rada, postoji izvjesna razlika. Upravo po toj različnosti zadataka biti će određeni u razvoju, napose, kad bude došlo do raspada te »vojno — gospodarske organizacije kraljevskih kastra«, u različitim pravcima. Nadvladat će, odigrat će glavnu rolu njihov rad, dakle taj moment razlike u načinu privređivanja. Oni kastrenzi, pa i neki »jobagioni kastra« često, koji su dijelom tog županijskog posjeda naseljeni, a bavili su se poljoprivredom i svim vezanim uz nju, postat će k m e t o v i, dok ovi drugi »kastrenzi«, skupno nastanjeni uz tvrđavu, ili podno iste, a rad im je »zanatskog i sličnog značaja, imat će šansu da postanu »mala varoš«, nešto kao slobodne varoši, ali ipak ne to i s takvim pravima. To je eto i primjer naše općine Podkamengradske, tog »Oppidium de sub castro Kuwar«. U takav je položaj dospio onaj »Castrensis castri Kuwar« (Kukapronche) u svome daljem razvoju, dobivši naziv »iobagio« ili dapače »civis de sub castro Kuwar«. Reći ćemo ovdje, da su jobagioni kastra — oni kraljevski vojnici, uglavnom postali plemići, a gdjegdje i kmetovi, ako su osiromašili isuviše. Bit razlike jednog varošana koprivničkog u ranijoj prošlosti »gosta« — »hospites«, odnosno nešto kasnije pripadnika slobodne i kraljevske varoši i onog jobagiona, ili građanina kraljevskog podgrađa je u tome, što je onaj prvi od početaka kao društveni sloj — vidjeli smo zakone kralja Stjepana — slobodan, a ovaj drugi je »kastrensis«, tj. kmet, neslobodan. Tek to što je skupno s vremenom činio jedno naselje uz tvrđavu i što je u podjeli rada među kmetovima bio orjentiran na zanatstvo, a ne na poljoprivredu, to mu je omogućilo da, iako ostavljen kao podložnik kastra, stekao neki viši stupanj na ljestvici tadašnjeg feudalnog društva među podložnicima. On nije niti kmet, a nije niti varošanin, već je u svojim pravima i dužnostima negdje između.

O »iobagiones castri« i o »castrenses« vidi Mirko Androić, Pitanje autentičnosti takozvanog Andrijinog privilegija iz 1209. godine, Arhivski Vjesnik I, 1958. str. 463-467, Prilozi I — 3 (str. 479/481); Androić, Prilozi proučavanju društvenih i gospodarskih prilika grada Varaždina u 18. stoljeću (Varaždin u 18. stoljeću i Političko-kameralni studij 1769-1969., Varaždin — Zagreb 1972, str. 16/17); napose glede jobagiona kastra i kastrenza, Androić, Starogradska varaždinska općina, rukopis str. 2-20.

Inače pojam »iobagiones castri« je u našoj pravnoj i povijesnoj literaturi našao čitav niz termina. Već Mažuranić u svom Pravno-povijesnom rječniku stavlja »iobagiones castri« pod riječ »gradokmet«, te tumači, da su »slobodni posjednici zemljišta, ... dužni da vojuju za kralja, naročito da brane grad kraljev, pod kojim stoje.« Veli, da ih zovu i »prediales et nobiles jobagiones castri«. (Mažuranić, Prinosi za hrvatsko-pravno-povijesni rječnik, Zagreb, 1908-1922, pod »gradokmet«).

Dok ovdje imamo jedan naziv (gradokmet), i to krivi za tri u stvari različita pojma (1. iobagiones castri, 2. prediales, 3. nobiles iobagiones castri) u društvenoj ljestvici ugarsko-hrvatskog feudalizma, te približno točno tumačenje dužnosti »iobagiones castri«, dotle nam drugi pravni historičar daje opet drugu terminologiju.

Dabinović (Hrvatska državna i pravna povijest, I, Zagreb 1940), govoreći o sličnosti i rangovanju društva Ugarske i Slavonije Srednjeg vijeka, točnije XIII. stoljeća, utvrđuje, da su prvi na društvenoj ljestvici »comites et principes«, drugi članovi plemena s vojničkom službom »milites«, a na trećem mjestu su tek bili doduše »slobodni ljudi, ali ipak pridruženi zapovjedniku pojedine tvrđave, a to su baš »jobagioni«. Pojam »jobagioni« za taj društveni sloj upotrebljava Dabinović i onda, kad govori o slučaju »iobagiones sancti regis de Gorica«, prigodom darovanja posjeda Kloloč od strane mladog kralja Bele godine 1224. (CD, III, br. 213, str. 238/240 — Dabinović n. d., str. 247). On ih tako zove i onda, kad govori, da se »kunovina tražila čak od jobagiona, tih najbjednijih vojnih proletaraca, koji su načelno kao vojnici, bili od nje oslobođeni. (Dabinović, n. d., str. 251).
Dabinović se dakle dosljedno služio terminom »jobagion« za »jobagiones castri«. Činio je to usprkos tome, što je kojih stotinjak stranica dalje utvrdio, da pojam »jobagio« ima mnogo šire značenje. »Jobagiones regni«, kaže sam, jesu »knezovi, grofovi, baruni, palatini, dvorski sudac, ban, tavernik . . . . . . i drugi«. To su i biskupi, dodajemo mi; sam pojam »jobagio« za sebe značit će i uslugu i kmeta i svakog podanika, tamo dakle od sluge i kmeta do prvog čovjeka iza kralja-palatina, odnosno bana. (Mažuranić, n. d. pod »jobagio« »vox generica apud Hungaros, qua famulus vel minister cujusvis ordinis et conditionis significatur«).

I Dabinović dobro razabire položaj i dužnosti »iobagiones castri« (Dabinović, d. d. str. 374/5), ali opet i tu završavajući misao, nadovezuje »uz ove za vojničku službu određene jobagione . . . .« (Ibidem, str. 375), čime ostaje i dalje kod svog termina.

I naša najnovija historiografija jednako se služi različitim terminom za pojam »jobagiones castri«. Primjerice dr. Josip Bösendorfer (Agrarni odnosi u Slavoniji, JAZU, Zagreb 1950, str. 39) zove ih »građani« i veli da su »po svoj prilici podanici županskog grada«.

Nada Klaić (»O nekim pitanjima feudalne formacije u srednjovjekovnoj Slavoniji«, Historijski Zbornik IV, str. 110, 111, i u ocjeni J. Bösendorfera »Agrarni odnosi u Slavoniji«, HZ, V, str. 326) zove ih samim latinskim nazivom »iobagiones castri«.

Marko Kostrenčić (Historija naroda Jugoslavije I, 1953.) upotrebljava za »iobagiones castri« tremin »tvrđavni službenici« str. 691), ali i »iobagiones castri« (str. 696), dok u istom djelu Jaroslav Šidak koristi za njih termin »službenici kraljeva grada« (str. 723, 727), utvrđenog grada, među »castrenses« kmetove kraljevskog utvrđenog grada, kao i među ostale starosjedioce s obzirom na njihove zemljišne jedinice.
Kad se rješavao taj problem kod »hospites de Jaztrabarcka«, zbog pomanjkanja zemlje ovi su dobili »tria aratra« posjeda »filiorum Kundis«, i zatim »generacionis Draguzlay, iobagionum castri de Podgorja«. Isto su tako oduzeti dijelovi zemalja tamošnjim castrensima, te su dani na iskorištavanje tim strancima. Šuma je ostavljena svima na zajedničku upotrebu.

Oduzeti dijelove posjeda pripadnika teritorija kraljevskog utvrđenog grada i dati ih stvaraocima tih građanskih naselja, to je dakle jedna mogućnost.
Drugu nam pruža primjer Petrinje. Neki bi posjedi zbog »defectus seminis« nekih rodova prešli u kraljevske ruke, a ovaj ih predaje na uživanje Petrinjčanima.

Treću nam mogućnost otkriva stjecanje zemalja po hospites uz »castrum Valkow«. Slobodna i nekorištena zemlja tvrđe »T . . . .«, kao i šuma istoga imena, predana je stanovnicima Vukovara.

Kojim su načinom ta tri skupna naselja hospites stekla svoje zemljišne posjede, upoznavaju nas njihove povelje slobode. Varaždinska, istina, donosi opis granica teritorija grada, ali nam ništa ne govori izravno o načinu zadobivanja tog teritorija.
No pobliže i opširnije podatke o tome nalazimo u nekoliko dokumenata iz XIII. odnosno XIV. stoljeća. Veoma mnogo će nam tu pomoći isprava bana Stjepana iz godine 1258., pa stoga i uzimamo njezine podatke kao prve.
Prema tome za »iobagiones castri« kod nas postoje termini: gradokmeti, jobagioni, građani, jobagioni kastri, tvrđavni službenici, službenici kraljeva grada.
Ne bismo ovom zgodom ulazili u raspru oko ovih termina. Smatramo, da postoje dva nekako najprihvatljivija rješenja: jednostavno protumačiti njihovu ulogu, dužnosti i prava, pa ih nazivati jobagioni kastri; ili pak njihovo zanimanje povezati s mjestom službe, te ih zvati vojnici kraljevskog utvrđenog grada.

Mi ćemo ih dosljedno nazivati jobagioni kastri. Upotreba tog termina čini nam se najjednostavnijom. On naime čuva izvorno značenje, koje će teže nadomjestiti bilo koji drugi opisani izraz.

Dabinović (n. d., str. 375) ih zove »gradske sluge« navodeći, da su vezani uz »tvrde gradove i da su im dužnosti ratarske na kraljevskim dobrima u blizini same tvrđave«. Za Bösendorfera su gradukmeti (n. d., str. 39), a Nada Klaić i kod njih zadržava izvorni latinski naziv castrensi (gradukmeti). (HZ IV, str. 110). I ovdje nam se čine pogodna dva termina: zvati ih ili kastrenzi ili kmetovi kraljevskog utvrđenog grada.

Dovedemo li te »castrenses« XII/XIII. stoljeća u vezu sa »Iuqulilni«, »iobagiones« seu coloni Arcis Warasd XV ili XVI. stoljeća, odnosno samo »Iuquilini Arcis Warasd« kad ustanovimo da među njima egzistira »iudex Arcis«, da žive uz samu tvrđavu i slobodnu i kraljevsku varoš Varaždin, da se bave zemljoradnjom i stočarstvom, ali i obrtom, onda eto i ti »suborboni« uz tvrđavu Varaždin su istog statusa kao i »podgradsko kamengradsko stanovništvo kraj slobodne i kraljevske varoši Koprivnice«. (HAV, AGV, Libri seu prothocolla civitatis Varasdini, 1587/9, str. 136, 139). Ungna je dao tom starogradskom stanovništvu varoške zemlje na obrađivanje — iuquilinis huius Arcis ex manipult decimo«. Naime, ima zemalja, koje drže ti »iuquilini« tvrđave, a koje su unutar varoških, za koje ti starograđani tvrde da su ih jednako od varošana kupili, odnosno po rodbinstvu sa varošanima stekli, te ne žele da dođu pred varoški sud! A i takvih, koje je slobodna i kraljevska varoš Varaždin dala istima iz desetine, ali su ih opet na sličan način ti starograđani prisvojili, tuži se slobodna i kraljevska varoš Varaždin novom vlasniku Varaždinskog kastra Tomi Erdödy-u, kad je ovaj ženidbom sa Ungnadovom kćeri stekao putem miraza Varaždin. Kod predaje posjeda tvrđe Varaždin Erdödy-u od strane Ungnada su sve te zemlje označene kao starogradske, pa sada slobodna kraljevska varoš Varaždin kod smjene vlasnika od Ungnada na Erdödy-a reagira! — HAV, AGV, Liber civitatis 1587/ /1589, str. 138. — Evo zanatlija starogradskih: »Andreas soztar«, »Andreas laurator«, »textor Poztarych«, »Ianussich kerznar« (HAV, AGV, L. c. 1587/9, str. 139).

Slobodna i kraljevska varoš je zabranila napasanje stoke na dravskim varoškim otocima stoci koja pripada tvrđavi i njezinim podanicima, kao što i nikada na to nisu imali pravo — HAV, AGV, Liber civitatis 1587/1589, str. 221. — Time se lijepo utvrđuje da se ti »jobagiones«, odnosno »inquilini Arcis Warasd« bave zemljoradnjom, stočarstvom i zanatima, kad i zanatima onda se ti zanatski proizvodi prodaju, pa dijelom i poljoprivredni.

Budući da se tu ne radi o nekom udaljenom naselju od slobodne i kraljevske varoši Varaždin, ulice jedne općine i druge se dodiruju, dapače su im s jedne strane jedne te iste ulice kuće jedne općine, a s druge strane one druge — tj. dvije jurisdikcije u jednoj te istoj ulici.

Njihov društveno-gospodarski položaj je u času primopredaje varaždinske tvrđave i ondašnjeg tvrđavskog posjeda iz ruku Ungnadovih u ruke zeta mu Erdödy-a viši od onog što ga imadu castrenses — jobagiones — coloni Trnovca također posjeda tvrđave Varaždin.

85 Vidi o tome spominjano djelo Dr. K. D. »Kamengrad u svijetlu Streze«, Zbornik MGK, sv. 1 (8), god. IV, Koprivnica 1953. str. 114 (pod 2). Nadarbenik Nikola, sin Matijin »de Lopyna« je »comes terrestris districtus de Rewcze« — dakle zemljišni župan rovinšćanski, dok je isprava Barbarina sačuvana u prijepisu bana Dionizija 16. 11. 1421. (Arhiv Streze, II sv., br. 21 (D. L. 34844).

Ne znamo zašto Brozović nije pribilježio ovdje i ranije podatke o stanovnicima općine Kamengrad, koje donosi rad dr. K. D. »Kamengrad u svijetlu Streze«. Uzmimo kad 1414., 15. studenoga Breko, sin Lukačev, stanovnik općine »de sub castro Kuwar« zalaže svom sugrađaninu Emeriku Schceich (Šćejiću) polovinu mlina na rijeci Koprivnici za 5 maraka novih kraljevskih denara. Druga polovica mlina pripada već b. vilicusu Stjepanu. Taj je zalog učinjen pred kamengradskim kaštelanom gosparom Ratimpergerom. Tu upoznajemo kao svjedoke daljnje su-

građane Kamengradske općine — bivše vilikuse Jurja i Stjepana, tadašnjeg Valentina, suca Rothova, kao i sugrađane Ivana Sikulića, Tomu Barganuch, Iliju sina Gosićeva, Tomu Dulšića, Dijanka, te Matiju Muletića. (Arhiv Streze, II sv. br. 9), (D. L. 34840).

[86] Ova isprava, jer je izdana po sucu slobodne i kraljevske varoši Koprivnica, u svakom slučaju je treba smatrati posebno vrijednom. Pisana je na pergameni. Čuva se u Arhivu Streze, sv. II, pod br. 25 (D. L. 34854).

[87] Isprava je pisana »in castro Kuwar«. Čuva se u Arhivu Streze sv. II, br. 28, (D. L. 34855).

[88] Zagrebački biskup Ivan III. nije Alben, već »de Gara II«, a taj Alben, o kojem je ovdje riječ je Ivan IV. Vidi Krčelićevu Historiarum cathedialis ecclesiae zagrabiensis, dio I, tom I, strana 144 (za Ivanues III. de Gara« odnosno str. 160), (za Ivanues IV. de Alben).

[89] Vidi o tome rad dr. K. D., Kamengrad u svijetlu Streze, Zbornik MGK, 1953, god. IV, sv. 1. (8), str. 115/116, pod 5.; Isprava se čuva u Arhivu Streze, sv. II, br. 29. (D. L. 34857).

[90] Onaj Nikola Lypynschak, je umro bez potomaka. Posjed »Kameno« je vraćen time Kamengradu, kojeg drži u zalogu po kralju Žigmundu vrhovni kancelar Kraljevine biskup zagrebački Ivan IV. Alben. On i raspolaže predijem Kamen, pa ga tako i daruje Hansu uz obavezu da će gospodaru Kamnegrada godišnje plaćati 3 zlatna forinta »in signum domini«, tj. u znak gospoštije, priznanja gospodara Kamengrada. Nije često inače upotrebljavana formula, koja je zahtijevala vjernost nadarbenika. Većinom se u darovnici samo isticala vjernost, odanost te zasluge nadarbenika. Tog Hansa i ženu mu Margaretu je Ivan Alben obavezao na vjernosti ili »će izgubiti predij Kamen«. Klauzula u darovnici o tome glasi: »Hoc etiam adiecto, quod idem Hans Walpoth Margaretaque consors eiusdem et heredes eorum suprodicti a nota infidelitatis et vitio ingratitudinis se idempuiter nobis et successoribus nostris universis studeant praeservare, alioquin a iure et profrietate praedicti praedii et suarum pertinentiarum praedictarum codent et destiluantur eo facto«. Isprava je izdata u Koprivnici 12. 5. 1429., dakle Ivan Alben je tada osobno boravio u Koprivnici. (Vidi o tome Dr. K. D. o. c., str. 116/117, Zbornik MGK sv. 1(8), 1953., god. IV). Dokumenat se čuva u Arhivu Streze, sv. II, br. 33 (D. L. 34862).

[91] Dr. K. D. u svome radu »Kamengrad u svijetlu Streze« iznosi dvostruku prodaju. Jedna je ova Tome Horvata Dragonji, a oba su »civis de sub castro Kuwar«, dok je u tom slučaju u pitanju kupnja »quandam vineam suam simul cum tribus dietis terrae sub eadem vinea viam sitam in monte Vincha«, a Dragonja te tri ralj zemlje i vinograd kupuje za 2 marke novih kraljevskih denara, dotle je drugi prodavalac Petar, sin Petričića, šurjak onog prodavaoca Tome Horvata, koji prodaje zapušten vinograd sa 2 jutra oranice, od kojeg se je u ime »gornice« plaćalo 1 1/2 akov vina (ad unum cum media akouum pro terragio ixistentem«. Tu su kod tih kupoprodaja pred kaštelanom kamengradskim Ivanom kao svjedoci (probi ivu) pošteni — dobri muževi bili prisutni Ivan Kranar, oficial — valpot kamengradski, Valentin Roth vojvoda kamengradski i brat mu Emerik Toth, koji je »villicus« »općine de sub castro Kuwar«. (Huic autem venditioni seu victimae bibitionis interfuerunt probi viri: Johanes Cranar, officialis esa walpoth castri praedicti, Valentinus, filius Roth, voyuoda castri dicti, Emericus villicus frater eiusdem«. Isprava je pisana »in castro Kuwar«, čuva se u Arhivu Streze, sv. II, (D. L. 34864).

Ima tu nekoliko pojmova, koje treba objasniti. Ponajprije Dragonja kupuje od Tome Horvata vinograd, ali »cum tribus dietis terrae«. »Dieta« po Du Cange-u znači »put što se ga učini kroz 1 dan (III/110), odnosno »dieta terrae« = zemlja što se je izore za jedan dan. To je 1 ral, ili 1 jutro (vidi Bartal, oc. pod »dieta«, str. 214). To je stalna mjera oranja, koja se može 1 dan izorati jednim plugom. Nadalje se spominje »gornica«, u ime te gornice da se plača 1 1/2 akov vina — ad umu cum media akouum pro terragio«. Tu je i pojam victiua domino terrae preisalvitur, odnosno »terragi-onalis ad regulationem praeslatioum promontorialium«. Dakle, Dakle, dužnosti uopće, koje se plaćaju zemljaljskom gospodinu (gospodaru zemlje), odnosno dužnosti vinogradske (tj. gorno pravo, ius montarum, gornica). (Vidi Bartal pod »terragium«, »terragialis« str. 660; Mažuranić u »Prinosima« pod »gornica«, str. 328, kaže da je to »daća od gornoga zemljišta«. Može biti i »gorščina«. Mjera za tekućinu — »Aco«, ili »Ako« = chibrio = mjera za tekućinu, napose za vino, a riječ dolazi od slavenske riječi »čeber«, kaže Bartal pod »Chibrio« str. 123. Godine 1291. kralj Andrija III kaže »Ordinamus . . . ut de vineis . . . antiquis . . . nullum delstum, scilicet nee akones qui vulgariter chibriones dicuntuc . . . soluere teneantur«. Naređujemo da od starih vinograda ne duguju podavanja, tj. niti akove, koji se narodski zovu čebrovi (misli na akove — čebre vina — podavanja u vinu od vinograda). Herkov u »Građi za financijsko pravni rječnik«, sv. I, str. 50 »Akov« kaže da je to neka mjera, a zatim vinogradska daća. U 13. stoljeću drži 5 srijemskih kablova. U 14. stoljeću da su to 5 kablova (cubulus — vedri), dok svaki kabao ima 3 »polonchae (polovne) ili 2 »cazones«. Teško bi se na ovaj način moglo utvrditi koliko je litara taj akov ili čeber imao. Tu dolazi zatim »victimae bibitio«. Po Bartalu pod »victimam alicuius bibere« (str. 697) stoji piti u zdravlje nečije, tj. »blagoslovljeno piće« na ime nekog svjedočanstva, da je pravni neki posao završen. »Aldomaš« je riječ, koja se je u tome smislu jednako upotrebljavala nakon kupnje i prodaje, kad se je »zalilo« u ime svetog kupa zemlje, stoke, na sajmu i slično. To je ona riječ »victima« u latinskom jeziku, ali i mercipotus.

[92] Iz oporuke vrhovnog kancelara Kraljevine i zagrebačkog biskupa Ivana Albena smo vidjeli da je polovicu posjeda Kamengrad Ivan Alben ostavio bratu Rudolfu, a polovinu biskupiji (zagrebačkoj crkvi). Stoga i ova dva kastelana u Kamengradu tada 1433. Oporuka je od 14. 3. 1433, a ova isprava dvaju kastelana od 2. travnja 1433. Pisana je u Kamengradu. Čuva se u Arhivu Streze sv. II, br. 40 (D. L. 34865).

[93] Isprava Urlikova je izdana u Varaždinu, a čuva se u Arhivu Streze sv. II, br. 44, (D. L. 34872).

[94] U već poznatom nam radu »Kamengrad u svijetlu Streze« (Zbornik MGK, 1953., sv. 1(8), godina IV, str. 119). Dr. K. D. nas upoznaje da je isti taj sudac Kamengradske općine, zvan samo Georgius Zotianich, iste 1441. godine 19. 5. izdao ispravu o kupoprodaji 1/4 mlina Salomonšćak na rijeci Koprivnici. Prodavalac je Stjepan, sin Tome, dok je kupac Margareta, udova poznatog nam također bivšeg i pokojnog oficiala Kamengrada Luke. Ona je kupila tu četvrtinu, ali ne za go tovinu, već za dva vola. Međutim na tom istom mjestu dr. K. D. povezuje privilegij slobodne i kraljevske varoši Koprivnice, dobiven 1356. godine od kralja Ludovika I. Velikog s naseljem — villa de sub castro Kuwar«, odnosno miješa stanovnike varošane slobodne i kraljevske varoši Koprivnica sa ovim građanima — pripadnicima »Kamengradske općine«, koji uopće nisu dobili povelju slobode, niti su pripadnici slobodne i kraljevske varoši Koprivnica. Isprava »Gradskog poglavarstva u Koprivnici od 19. 5. 1431. niej se sačuvala u izvorniku, nego u prepisu zagrebačkog Kaptola od 28. I. 1459«, kaže dr. K. D. — Arhiv Streze, sv. II, br. 36, (D. L. 34781). Treba korigirati ovu tvrdnju u tom smislu, da to nije »gradsko poglavarstvo slobodne i kraljevske varoši Koprivnice«, već predstavništvo Kamengradske općine — naselja nekadašnjih podanika (iobagiones) »de sub castro Kuwar«. No, i ta je općina imala svoju odgovarajuću upravu i uredsko poslovanje, ali je njihov sudac u parnicama ostao ili sam gospodar Kamengrada, a u pravilu je to kamengradski kaštelan. U toliko je bilo potrebno korigirati povijesnu interpretaciju dr. K. D. glede Kamengradske općine. Obzirom na misli Brozovića, kad kaže »U popisu župa iz 1334. godine se ne spominje župa sv. Emerika u Koprivnici, već »ecclesia b. Nicolai de Kaproncha« i »ecclesia s. Michaelis de Kaproncha«, treba jednako upozoriti, da »Villa sub castro Kuwar« (ili subkywar) nije »Civitas Kaproncensis«, slobodna i kraljevska varoš Koprivnica, pa je i normalno da u varoši Koprivnica nije crkva sv. Emerika, koja je u toj Kamengradskoj općini. Brozović donosi i podatak da je u toj crkvi općine Kamengrad 1501. »Nicolaus rector Cakellae in Owár«, dok je Marcus cakellanus euisdem«. Tu nadovezuje

Brozović i pučku predaju o župnom dvoru sv. Emerika na brdašcu nedaleko ruševina »Starog grada« (vinograd Sulimanović), kao i da je tu bila crkvica sv. Emerika (Mirka), koja je godine 1823. porušena. Arhiv Streze sv. III, br. 2 (D. L. 34783).

95 Međutim, potrebno je naglasiti, da je to bilo po izričitom nalogu posjednika u to vrijeme Kamengrada Urlika Celjskog.

96 Iako dr. K. D. i dalje provodi misao da je »sub castro Kywar« isto što i »Kaproncha«, tj. Koprivnica, korisno je što je u cjelosti u znanom nam radu interpretirao taj sud i presudu suca i prisežnika Kamengradske općine. Taj Stjepan slijepi (Cekuš) je naime trebao od procijenjene po sudu vrijednosti mlina na 18 forinti platiti 6 forinti Margarti udovi Luke, pa će mlin biti njegov, ako pak ne plati udova će morati njemu 3 bečke marke. No Stjepan nije htio niti jedno niti drugo. Niti platiti, a niti primiti novac od Margarete. Sud presuđuje mlin Margareti, proglašava Cekuša krivcem, a novac Margareti, te tri marke rekvirira za sebe — consuetudine provinciae nostrae requirente una cum castellano nostro praedicto«, kaže sud u presudi. Isprava nije sačuvana u izvorniku, već u prijepisu zagrebačkog Kaptola od 21. 8. 1459. godine. (Arhiv Streze, sv. III, br. 6, D. L. 781).

97 Bilo je to zajedno sa 10 kmetskih selišta uz sve gore izneseno. (Arhiv Streze, sv. III, br. 27. (D. L. 34807). Ispravu je izdao Čazmanski kaptol 6. 3. 1458., dok je prior pavlinskog samostana u Streze o. Dimitrije. Uvedeni su pavlini u posjed 28. 4. 1458. po Čazmanskom kaptolu, a po nalogu tadašnjeg bana Jana Vitovca i Nikole Iločkog. (Arhiv Streze sv. III, br. 28, (D. L. 34809).

98 Treba i tu upozoriti, da se radi o pripadnostima Kamengrada i općine Kamengrad, a ne varoši Koprivncie, slobodne i kraljevske varoši. Ako su pavlini u Strezi i postali nečiji sugrađani, onda je to bilo tih »građana naselja Subkywar«, ako je uopće sretno u tom smislu za ono vrijeme tretirati samostance pavline u Strezi. Brozovića je u takvoj interpretaciji ovog Margaretinog darovanja povukao rad »Kamengrad u svijetlu Streze« (Zbornik MGK 1953, sv. 1 (8.), god. IV, str. 121), gdje se kaže i to da »možemo mirne duše predmijevati da su postali (pavlini) najimučniji građani Koprivnice«. Svakako da nisu bili građani, varošani slobodne i kraljevske varoši Koprivnica, niti su bili iobagiones, cives seu hospites de sub castro Kywar. Arhiv Streze, sv. III, br. 37, (D. L. 34814).

99 Arhiv Streze, sv. IV, br. 28 (D. L. 34904).

100 O tome vidi Tkalčić, Urbar samostana Streze, Vjesnik zemaljskog arhiva, V, str. 210. Jednako tako dr. K. D., Kamengrad u svijetlu Streze, Zbornik MGK, 1953, sv. 1.(8.), str. 123/124. Taj se Urbar samostana Pavlina čuva u Strezi.
Samostan Pavlina u Strezi — danas Kloštar kraj Kapele u Bilogori, općina Bjelovar, koji daje preko svoga Arhiva, kako smo vidjeli, znatan broj podataka o »Castrum Kuwar« — tvrđavi Kamengrad, vlasnicima tog tvrdog grada, kamengradskim kaštelanima, oficialima itd., osnovan je 1374. godine. Njegove isprave — dokumenti, spisi sižu međutim sa svojim anteaktima unazad do 1279. godine. Kraj svega o »Kywaru«, »Kuwaru«, ili »Kuuaru«, te slično i njegovim pripadnostima i ljudima, veoma su nam važni podaci u tom Arhivu Streze oni, koji govore o podgrađu Kamengrada, o »iobagiones«, pak »cives seu hospites de sub Kywar«, tj. o toj Kamengradskoj, ili »Podkamengradskoj općini«, koja je, kako smo zapazili od gotovo svih svojih povijesnih obrađivača stalno bila brkana, poistovjećivana dapače, sa »civitas de Kaproncha«, sa slobodnom i kraljevskom varoši Koprivnica.

101 Poznato je da je Petar Keglević bio i inače veoma silovit čovjek. Bio je vojnik otvrdnuo u stalnoj borbi s Turcima, a vršio je 1533. godine do 1535. dužnost komesara i zamjenika bana (commissarius, locumteneus) za Hrvatsku i Slavoniju, pa 1535-1537. kapitana kraljevskih gradova Bihača i Ripča na Uni. Osim djedovskih posjeda između Une i Save, u Križevačkoj je županiji imao grad Bijelu Stijenu, te gradove Lobor i Kostel u Zagorju. Sin mu Franjo je 1534. od kralja Ferdinanda primio opatiju Topusko, a kći Ana mu je žena Gašpara Ernušta, koji je imao posjede Đurđevac, Koprivnicu, te čitavo Međimurje s Čakovcem. Banom je bio s Tomom Nadardom, u vrijeme 1538-1542. godine, kad ga je kralj Ferdinand skinuo s banske časti. Kad je naime Gašpar Ernušt 1541. godine umro bez potomka kao posljednji nasljednik ovdašnjih posjeda Đurđevca, Koprivnice i čitavog Međimurja založenih svojevremeno po kralju Žigmundu Ivanu Ernuštu zvanom Hampo, ti su posjedi trebali biti vraćeni kralju Ferdinandu — kruni. Vidjeli smo da je Keglević najavio »posrmče«, da će naime kći mu Ana roditi nasljednika po smrti Gašpara Ernušta, ali nije puštao Ferdinandove »ugledne dame« poslate kao da će pomoći pri porodu, međutim zapravo da utvrde stvarno činjenično stanje. On je uskoro svoju kćer, Gašparovu udovu, ponovno udao za Ladislava Banffy (Banića), nakon čega i na najoštriji zahtjev Ferdinandov ipak nije htio vratiti imanja Ernuštovih kralju. A da se takvi vrate kruni pokraj poznatih zakonskih propisa od davnina, bio je upravo tada kao prvi članak zajedničkog sabora u Banjskoj Bistrici od 19. veljače 1542. godine donesen poseban zaključak. Budući da Petar Keglević to nije učinio, najprije je odmah skinut po Ferdinandu s banske časti, a zatim je u Saboru požunskom (Bratislava) 9. studenoga iste 1542. godine članom 43. zaključeno da se Petar Keglević, bivši ban, osuđuje na gubitak života i zaplijenu svih imanja, ukoliko se kroz dva mjeseca ne izmiri sa kraljem Ferdinandom i ako ne vrati posjede Čakovec i Štrigovu, kao i Đurđevac, te Koprivnicu kruni. Ferdinand je 24. prosinca 1542. imenovao hrvatskim banom kneza Nikolu Zrinskog, izdavši o tome slijedeći proglas u Beču: »Zveličenim, zmožnim, odličnim i plemenitim podanicima Kraljevina Hrvatske i Slavonije, ljubljenim vjernima, pozdrav i milost. Hoćemo da znate, kako smo mi, uzdajući se u vjernost, neporočnost i sposobnost zveličenoga i zmožnoga kneza Nikole Zrinskoga i želeći podjedno udovoljiti potrebama vašim i kraljevstvu tako u pogledu vršenja zakona kao glede obrane tih kraljeva, rečenoga kneza Nikolu izabrali, imenovali i proglasili za bana tih kraljevina, podijelivši mu svu onu jurisdikciju, ugled i potpunu vlast, koje je od davnih vremena ovo dostojanstvo na svakojaki način po pravu ili po običaju izvršivalo. Stoga vas svekolike ovim sadanjim (pismom) pozivamo i nemanjej strogo vam zapovijedamo da rečenoga kneza Nikolu za svoga bana priznate i držite, da mu iskazujete dužni posluh, da njegove pravedne i uobičajene zapovijedi tako u ratu kao i u drugim poslovima poslušno izvršujete, da se osudama njegovim i njegovih banovaca podvrgavate, a da inače (drugo) ne radite. Dato u Beču, dvadeset i četvrtoga prosinca godine Gospodnje tisuću petsto četrdeset i druge«.

Iste 1542. godine 27. prosinca Ferdinand izdaje i slijedeći dekret banu Nikoli Zrinskom u prijevodu na hrvatski jezik. »Mi Ferdinand itd. dajemo na znanje ovim pismom svojim kako su naše Kraljevine Hrvatska i Slavonija kroz nekoliko minulih mjeseci bile bez stanovitoga vođe i bana, pa je mnogo toga ludo propušteno što bi se tako za upravu i obranu onih (kraljevina), kao i za vladanje nad podanicima u onim kraljevinama učiniti moralo. I tako su sve prilike tih kraljevina već tražile da im stavimo na čelo vođu i bana. Potaknuti dakle vrlinom i čestitošću našega vjernog, zveličenog i zmožnog kneza Nikole Zrinskoga, za kojega smo razabrali da je nadaren i duhom i valjanom ratnom vještinom, što je nedamput već i dokazao (quarum etiam non semel iam specimen de se praebuit), to smo njega izabrali za bansku čast u rečenim našim Kraljevinama Hrvatskoj i Slavoniji, te ga i ovim pismom (dokle nas volja bude) izabiramo i imenujemo. Podjedno mu dajemo i podjeljujemo tu čast sa svima pravima (iurisdictionibus), koja su izvršavali njegovi predšasnici banovi, ali tako da tu čast obavlja najprije na diku i slavu svemogućega Boga, i, koliko je do njega, da što većim trudom svojim brani te Kraljevine od svakoga neprijateljstva, da drži podanike u miru i pokoju, da ih brani od otimača, da ni od koga ne podnosi grabeža, da vrši pravdu bez obzira na osobe i da napokon sve ono čini i izvršuje što na dobroga i vjernoga bana ovih Kraljevina spada.

Da bi pak isti knez Nikola znao točno za svoju godišnju plaću, učinili smo s njim pogodbu za šesto lako oružanih konjanika, te će za svakoga od njih dobivati godišnju plaću po dvadeset forinti. Kad pak bude u službi našoj i naših Kraljevina, dat ćemo njemu u ime mjesečnine svakoga mjeseca za svakoga konjanika po dva forinta; uz to morat će on držati četiristo pješaka, za koje će mu se svaki mjesec plaćati po dva forinta. A za uzdržavanje njegova stola, za držanje uhoda i slanje poklisara, kako potreba vremena traži, dat će se njemu kroz godinu četiri

tisuće ugarskih forinti. Za potkrepu ove naše odredbe izdali smo i dajemo ovaj naš list knezu Nikoli Zrinskom. U Beču, dvadeset i sedmoga prosinca godine Gospodnje 1542., kraljevanja našega rimskoga dvanaeste, a u ostalim kraljevinama šesnaeste«.

Znade se da je kralj stalno dugovao banu Nikoli Zrinskom godišnje plaće. Već 1544. je obećao da će mu ili u gotovini isplatiti dug, ili da će mu ustupiti gradove i posjede Vuka i Gašpara Ernušta, čim ta imanja dođu njemu u ruke, jer je, rekli smo i vidjeli, te posjede zadržao na prijevaru i silom Petar Keglević. Na taj je način ban Nikola Zrinski ostajao i bez plaće i bez tih obećanih gradova i imanja. Godine su se nizale, pa je kralj Ferdinand 1546. već banu dugovao 50.000 forinti. Tada je napokon Ferdinand učinio ugovor sa banom Nikolom da mu na ime 50.000 forinti njemu i potomstvu ustupa za sva vremena Čakovec i Štrigovu u Međimurju, time da će Zrinski savladati i uništiti Petra Keglevića, da mu oduzme sve diljem Hrvatske i Slavonije što drži u rukama bilo silom, bilo darovanjima, bilo po baštini. To su Bužin, Lobor, Krapina, Topusko, pa Čakovec i Štrigova, te još i neke druge. Čakovec i Štrigova će postati posjedi Zrinskih, a preostala imanja da preda kralju. Keglević je ponovno »manifestus et notarius infidelis et rebellis noster nunciatus« — dakle »proglašen očitim i poznatim nevjernikom i odmetnikom od kralja«. Sam stari vojnik i bivši ban pun silovitosti Petar Keglević je bio spreman da se ovoj sili odupre silom, te je obranu stao organizirati sa sinovima Gašparom i Matom u Čakovcu, upravo tako kako je Zrinski najprije smjerao, a da bi si otkupio kraljev dug od 50.000 forinti. Koprivnicu je povjerio u toj obrani Jurju Šiško, a Đurđevac i Prodaviće (Virje) Nikoli Kerljevačkome. Stariji Keglevići sinovi Juraj i Franjo branit će Topusko. Obratio se čak i Turcima radi pomoći. U srpnju 1546. Zrinski je stigao pod grad Čakovec, opasan jakim zidinama i dubokim vodenim jarkom. Započela je opsada. Tada su pomalo Petra Keglevića ostavljali i najprivrženiji, a kad je namislio pobjeći šumicom iz tvrđave, koja je spajala sam grad i samostan Pavlina u sv. Jeleni, bio je izdan, pa uhvaćen zajedno sa sinovima. Tako se je 1. rujna predala posada Čakovca banu Nikoli Zrinskom, a i sam Keglević mu je kao zarobljenik sve u Međimurju odmah predao. Pisma što ih je Zrinski odmah izdao, govore nam da Petrove sinove sa blagom, konjima i ljudima otpreme u grad Kostel u Zagorju, da se ni Petru ni njegovim sinovima neće ništa dogoditi, te da Petrovi sinovi u Topuskom mogu obići kroz mjesec dana sva imanja Keglevićeva. Osim toga trećim je pismom Keglevićima obećao da će se kod kralja zauzeti da budu oslobođeni. Znade se da je dapače na zamolbu Petra Keglevića sinove mu Matu i Gašpara pustio na slobodu. Iz toga je izbio sukob između zemaljskog kapetana Luke Sekelja i vrhovnog komandanta Salika s jedne strane, te Zrinskog s druge, jer su ovi zahtijevali Keglevića za sebe. Optužili su bana kralju, ali je ovaj, primivši pismeno obrazloženje Nikolino odobrio njegov postupak također pismeno.

I sve je krenulo u pravcu nastojanja bana i sinovi su Petrovi predali gradove Koprivnicu, Đurđevac i Prodavić (Virje) s pripadnim posjedima, najstariji sin Juraj je izmolio milost Ferdinandovu u Litomežicama, pa su Juraj, Franjo, Gašpar, Mato, Nikola Petar i Šimun Keglević ponovno stekli gradove, imanja i posjede djedovske, kupljene i darovane, osim već po kralju darovane polovice Krapine Luki Sekelju, kojemu je kralj kao kapitanu dugovao 2.000 forinti. Na kraju je Ferdinand pomilovao, vratio slobodu i starom Petru Kegleviću, naredivši da se smjesti u jedan od gradova sinova, te da odande ne izlazi. Bilo je to 1548. godine.

Zrinski je 1. i 2. siječnja 1547. bio službeno uveden u posjede Čakovec i Štrigovu u Međimurju, što je taj rod koji je tu dospio iz Bribira preko Zrina podiglo do vrhova, ali ga je ujedno i geografski približilo Ugarskoj, što se je pak baš u odnosima sa Austrijom i naposе samim kraljevima, carevima sudbonosno u budućnosti odrazilo na opstojanje roda Zrinskih.

102 ». . . . . . nostri iobagiones sine numero in regna maistatis vestre trasferuntur et abducuntur . . . . et deducuntur de terra nostra . . . . supplicamus vt maiestas vestra iubere ac indicere . . . . dignaretur, vt . . . iobagiones et colonos nostros ne transferri facerent, immo illos eciam homines et iobagiones nostros qui exhnc ad illas partes translati sunt, remitti et restitui facere dignaretur«. (Šišić, Hrvatski saborski spisi, knjiga I. — Monumenta historiam Slavorum meridionalium, vol. XXXIII, Zagreb 1912., dok. br. 250, str. 341.).

116 Kralj Ludovik I. Veliki nije 3. 5. 1371. bio u Koprivnici zbog suđenja varošanima. On je tu u Koprivnici (in Kaproncha) tada saslušao varošane u predmetu njihovih kretanja za trgovinom, ili kupovinom kojekakve robe diljem njegovog kraljevstva. Naime, da se tada događa da ih se zatvara ili smeta osobno odnosno sprečava glede roba, dok se uopće, u skladu s poveljom slobode Ludovika I. iz 1356. godine ne omogućava priziv na njihovog koprivničkog suca. Zbog toga kralj naređuje prelatima, baronima, županima, kastelanima, plemstvu, službenicima, pak obznanjuje slobodnim varošanima i naseljima i njihovim rektorima, sucima, seoskim starješinama — sucima da ih nitko od ovih ne smije smetati niti osobno, a niti u stvarima (robi). Bude li pak koprivnički sudac nemaran u vršenju svojih dužnosti u ovakovim slučajevima, bit će pozvan pred kralja ili pred tavernika. (Laszowski, Podaci o Koprivnici u Kred. njem vijeku, Prilozi II, dok. br. 8 od 3. 5. 1371., str. 178/179, Vjestnik Zemaljskog arhiva, Zagreb 1900., godina II).

117 Vidi Dr. Moritz Wertner, »Itinerar des Königs Ludwig I.«, Vjestnik Zemaljskog arhiva, Zagreb 1903, god. V, sv. I, str. 132 (za 1364. g.) i str. 140 (za 1375. g.).

118 I majka joj Elizabeta u to vrijeme boravi u Kraljevini Slavoniji — 20. 12. 1383. u Križevcima, 3. 1. 1384. u naselju Sušica kod Đurđevca. Ovi su boravci obiju kraljica u Hrvatskoj povezani uz nemire i bune u Hrvatskoj nakon smrti Ludovika I, a da bi primirile Hrvate.

119 Poslije obračuna s Karlom Dračkim i po njegovoj smrti (ubojstvu) u Višegradu 24. veljače 1386. opet je pomoću palatina Nikole Gorjanskog i kraljice majke Elizabete Marija proglašena kraljicom. Hrvatska je na čelu s banovima Ivanom Paližnim i Ivanom Horvatom spremala osvetu, u namjeri da sina Karla Dračkog Ladislava dovedu na prijestolje. Kod grada Gorjana, kad su 1386. i Nikola Gorjanski i kraljice se tu našle da obračunaju s hrvatskim »buntovnicima«, 25. supnja izvode tu kraljevsku vojsku Ivan i Ladislav Horvat, te Iivan Paližna te i palatina Gorjanskog i Blaža Forjača, koji je kumovao ubojstvu Karla Dračkoga, sasijeku pred kraljicom. Kraljice odvedoše u zarobljeništvo, najprije u Ivanićgrad, zatim u Gumnik (Bosiljevo), pak u Novigrad kod Zadra. Na ove događaje u Hrvatskoj, Žigmunda progla-

103 (Rudolf Horvat, Prilozi za povijest Podravine i to dokumenat broj IX od 28. III. 1549., str. 19/20 u Vjesniku Zemaljskog arhiva, Zagreb 1913., godina XV.)

104 (Rudolf Horvat, Koprivničke listine XVI stoljeća, dokumenat br. 2 od 16. III. 15556. str. 266/267, Vjesnik Zemaljskog arhiva, Zagreb 1914., godina XVI.)

105 (Rudolf Horvat, n d. dok. br. 3 od 13. III. 1556., str. 267/268).

106 (Rudolf Horvat, n. d. dok. br. 4, str. 268/269).

107 (Rudolf Horvat, n. d. dok. br. 7 od 22. III. 1956, br. 8. od 31. III. 1556., br. 15 od 8. IV. 1560., str. 272-284).

108 (Rudolf Horvat, n. d. dok. br. 6 od 17. III. 1556. str. 271/272).

109 (Rudolf Horvat, n. d. dok. br. 16, str. 285).

110 Donosimo ih nepromijenjene kao što ih daje Brozović.

111 »Ius viate et necis«, tj. pravo nad životom i smrti (zadavanjem smrti, usmrćivanjem) — Bartha', n. d. pod »Jus gladii«, str. 359.

112 Ovo je dr. Leander Brozović zapisao prema informaciji bregovskog župnika dr. A. Klobučeka.

113 (Smičiklas, CD XIII, br. 93, str. 139/140).

114 Fran Zwitter, Starejša kranjska mesta in meščanstvo, Ljubljana 1929.

115 Ivan Kukuljević, Grad Veliki Kalnik, »Leptir«

se Ugri »regni Hungariae capitaneus« u rujnu 1386. godine, a krajem godine i sam Žigmund krene put Slavonije i Hrvatske. Tako ga 10 siječnja 1387. nalazimo u Koprivnici gdje je pisao pismo Čazmanskom kaptolu (Klaić, Povijest Hrvata, knjiga druga, Zagreb 1972., str. 260), odnosno gdje je primio poslanike lmetačke republike, koji su mu donijeli poruku od dužda da će upotrijebiti svu svoju silu da oslobodi kraljice ropstva — zatočeništva u Novigradu. (Smičiklas, Povijest Hrvata, dio prvi, Zagreb 1882. str. 444.). Međutim poznato je da je pred očima Marije majka joj Elizabeta bila zadavljena. Žigmund s Marijom su međutim u Saboru Ugarske izabrani za kralja, te je u otsuću kraljice Marije on okrunjen 31. ožujka 1387. za kralja. Uz pomoć pomorske vojne sile Mlečana 4. lipnja 1387. je kraljica Marija bila oslobođena, ali zapravo neposredno od kneza Ivanu Frankopanu modruškom i krčkom. Nakon zadržavanja u gostima na moru kod modruškog i krčkog kneza, nađe se 4. srpnja 1387. sa Žigmundom po prvi puta prijateliski kao mužem u Zagrebu. Znade se da ga uopće nije voljela, gotovo niti podnosila.

120 Žigmund je naložio Kaptolu zagrebačkom da uvede u te posjede varošane Zagreba, koje im je posjede darovao zbog vjerne službe. — Tkalčić. Monumenta historica civitatis Zagrabiae I, dok. br. 330, str. 308/309.

121 Zadržao se tu u Slavoniji oko dva mjeseca (srpanj, kolovoz 1387.). Boravi 3. 8. u Grabrovnici, 6. 8. u Križevcima, 13. 08. je zauzeo Bosiljevo, a 23. 8. je u Čazmi. (Klaić, Povijest Hrvata. knjiga druga, Zagreb 1972., str. 276; Zbornik Historijskog instituta JAZU, Zagreb 19, II, str. 322.)

122 Boravila je u Koprivnici kraljica Barbara i 2. listopada 1412., kad je potvrdila Koprivničanima Žigmundov privilegij iz 1411. godine od 29. kolovoza, odnosno od 1408. 17. siječnja Kaptola Čazmanskog, ili Žigmundov od 12 prosinca 1407. izdanog u Ludbregu o nasilju Stjepana sina Mikčeva zvanog »Vrag«, te naplaćivanju povišenih daća za vinograde. — Laszowski, n. d., Prilozi, dok .br. 189, str. 220/221. Vjestnika Zemaljskog arkiva, Zagreb 1900., god. II; Za Barbarin boravak u Koprivnici 1413. godine.

123 »Imperator Josephus szecundus in forma privata Capronizam advenit« — Liber analium Parocliae Kapronczensis.

124 Smičiklas, CG XII, br. 107., 1353., 10. ožujka str. 149/150. ..... qui si in reddenda iusticia capiam querulanti negligeus affuerit, extune ipsenet iudex civitatis ad duchalem vel m a g i s t r i t a v a r n i c o r u m presentiam legitime euocetur ....«. Tavernicus = praefectus thesauri regü = vrhovni rukovodilac kraljevske blagajne (riznice); tavernicatus = magistratus tavernici seu cameraij = ured, uredovanje tavernika ili blagajnika (rizničara) — Barthal, n. d., str. 665. — Dakle, koprivnički varoški sudac će zastupati nezadovoljnika ili pred hercegom ili pred tim vrhovnim rizničarom Kraljevine — upraviteljem (kao ministrom) financija Kraljevine i svih kraljevskih prihoda uključujući i kraljevska dobra (imanja). Varoši su kao kraljevske upravo njemu podređene. Vidi i Herkov, »Građa« pod »Tavarnicus«, tavernicarum regalium magister«, str. 159/470).
Treba reći da u doba Anžuvinaca brigu o kraljevskim prihodima preuzima »thesaurarius regius« — kraljevski rizničar, dok tavernik ostaje samo sucem slobodnih varoši.

125 Meštar tavernika Krsto Banffy pozvao je iz kaštela Beltinca 24. studenoga 1638. gradove na sijelo tavernikalnog sudišta na osmicu dana Preobraženja Pavla apostola, tj. na dan 30. siječnja 1639. u Požunu. Poslove rasprave povjerio je vicemeštru Keresztury. Koprivnicu je upozorio da pravovremeno izda parničarima potrebne spise. Ovi spisi obično su bili na hrvatskom jeziku, ali je uz njih morao biti i latinski prijevod. Legati su trebali znati latinski ili mađarski, providjeni ispravnom punomoći i naputkom, vješti pravu i razboriti da mogu sudjelovati u raspravi.

126 Ovaj ih nije vratio.

127 Tako su nastali protokoli ili zapisnici, od kojih su se neki sačuvali (u Arhivu Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu) uzmimo pod imenom »Prothocollum civium liberae regiae civitatis Capronczensis« i »Prothocollum judicatus«. Ovi protokoli pisani su mješavinom latinštine i hrvatske kajkavštine i odraz su života i prilika u Koprivnici onoga doba.
Iz godine 1669. sačuvane su ustanove za sudovanje pod imenom »Prepisani priviliegijumi polag koch plemeniti varaš Koprivnički pravde suditi ima«, a latinski: »Privilegia penes quae civitas Capronczensis judicia celebrare debet, descripta anno Domini MDCLXIX, die 13 mensis novembris«.
Privilegijumi su pisani latinštinom i hrvatskom kajkavštinom.

128 Vjesnik Zemaljskog arhiva u Zagrebu, Zagreb 1929., str. 95.

129 Podigniema be pravda Poštuvanoga Mihalja Lončarića Fiskusa at A. suproti Gurchy Bresztovszkomu velut I. radi toga daie na samo Ivanje (bit će drveni ugljen) vozil .... deliberatum est: Gori napiszani I. buduch daije na recheno Ivanie vuglavie vozil, kaije szuproti Bogu y Zapovedi Czinkvenoj vuchinil, zato obtersuiesze recheni I. zbirsaghem 12 unger. dukath na Czirkvu szvetoga Mikloussa Farnu na obchinszki pako sztol denara 100 naplatiti.

130 Vidi Mažuranić, Prinosi, str. 1197.

131 Čuva se u Historijskom arhivu u Varaždinu, Arhiv grada Koprivnice.

132 Za ovaj popis Brozović se je poslužio slijedećim diplomatorima, zbornicima publicirane arhivske građe, te dielima: Codex Audegovensis I; Smičiklas CD XII, XIII, XIV. XV i XVI; Vjesnik Zemaljskog arhiva god. II i IV; Arhiv Streze; Tkalčić, MCZ; Šišić, Hrvatski saborski spisi (Monumenta Spectanta Historiam Slavorum Meridionalium, knjiga XXXVII — XXXX); Horvat, Povijest Koprivnice; Cehovske listene GMK; Matice krštenih, vjenčanih i umrlih Župe sv. Nikole, Dokumenti iz jabuke tornja Župe sv. Nikole; Statut Koprivnice 1753.; Lber defunctorum Franjevačke crkve; Šišić. Povijest Hrvata. Zbornik Historijskog instituta JAZU II, Dijelovi Arhiva grada Koprivnice.

133 Sa Sabora u Koprivnici 1526. uputili su se do Ferdinanda predstavnici Sabora, a da bi ga osobno upoznali sa potrebama Kraljevine. Na čelu izaslanstva su zagrebački biskupi Šimun i Krsto Frankopan. (Šišić, Hrvatski saborski spisi vol. I, Zagreb 1912., MSH SM. knjiga XXXIII., dok. br. 5 str. 9/10).
Ovaj Sabor 1682. godine održan je u taboru četa bana Nikole Erdödy-a, gdje je on sazvao i Sabor. To su bile vojne pripreme za obranu eventualnog prelaza preko Drave Tökölyevih četa — njegovih kuruca.
Od godine 1678. je mladi grof Mirko Tököli na čelu ustaških kuruca. sin oca koji je s Rakoczyem kovao urotu. (Zaključci Hrvatskog sabora I. 1631-1693., Zagreb 1958., dok. XCII, str. 424/425.). Glede nastavnih akcija »kuruza« korisno je vidjeti Fritz Posch, Flaumende Grenze (Die Steiermark in den Kuruzzenstürmen, 1704-1711., Graz, Wien, Köln 1968.)

134 Godine 1650. Isusovci su u Kuzmincu držali misije. Iz njihovog izvještaja vidi se stanje stanovnika (seljaka) toga kraja. U nestašici ulja pobožni svijet je u korizmi jela začinjao orasima. Perina i postelja nije bilo. spavalo se na slami, a pokrivalo čohama. — Brdarić: Arhidjakonat komarnički. — Brozović donosi ovaj podatak, a da bi se vidio standard seljaka u 17. stoljeću.

135 Podatak iz dokumentacije MGK

136 ». . . kurvin vlaški sin vrag ti matere, ovde ga ne, hodi ga gledet ....«, kako se već to i u ono vrijeme »lijepo i ugodno krstilo« pred varoškim sudom.

137 Ovo groblje i danas postoji, a na njemu su spomenici s grčkim natpisima.

138 Sličan je slučaj i iz 20. stoljeća, kad je trgovac (mesar) Fuchs da izbjegne plaćanje poreza obmanuo više vlasti, da koprivnički željeznički kolodvor nije na varoškom teritoriju, nego na teritoriju susjedne općine Sokolovac.

139 HAV, AGK, spisi 1084/1849, pismo od 7. srpnja 1849.;

140 HAV, AGK, Zapisnici od 18. i 27. 06. 1850. godine.

[141] Brozović donosi u svome prikazu jedan niz koprivničkih župnika i onih sv. Nikole, a i onih Kamengradskog podgrađa i to od 1334. do 1919. godine. Mi ćemo ih ovdje pobrojati. Nikola (1334.), Nikola (1341.), Petar (1355.), Albert (1414.), Martin (1458.) kad i Antun, plebanus ecclesiae s. Emerici de Kywar; slijede Gregorius (1501.), Baltazar (1505.), Matija Sumer (1636.), Dobrilović (1682.), Petar Capronczay (1691-1693), Matija Šantičić (1693.), Adam Čegetek na Čegle (1722-1728.) Juraj Igrčić (1728-1750.), Juraj Stepanić (1754.), Josip Grličić (1764.), Martin Ožegović (1770.), Franjo Tersztyansky (1773-1796), Gregor Lunjević (1823.), Adam Žuvić (1826-1863.), Josip Beruta (1865-1891.), Anutun Kovačić (1891-1904.), Stjepan Zagorac (1905.), te Stjepan Pavunić (1919.).
Glede reformacije, odnosno protestantizma u ovome kraju, svakako se to ne može toliko pojednostavniti te svesti samo na Trautmansdorfa i propovjednika Ivana Šejbića. O reformaciji i protureformaciji u Hrvatskoj (i Međimurju) vidi: Franjo Bučar, Širenje reformacije u Hrvatskoj u XVI. stoljeću (Vjestnik Zemaljskog arkiva, godina II, Zagreb 1900. str. 5-77; 201-214; godina III, Zagreb 1901, str. 218-236;) Bučar, Prilozi protestantizmu u Hrvatskoj u Nadbiskupskom arhivu u Zagrebu (Vjestnik Zem. arkiva, godina VI, Zagreb 1904., str. 192-220; DJ. Šurmin, Hrvatski prilozi povijesti reformacije (isti Vjestnik, str. 185-191); Franjo Bučar, Račun Stjepana Konzula Istranina za put iz Uracha na jug u godini 1563. i 1564. (Vjestnik Zem. arkiva, godina XV, Zagreb 1913., str. 35-47); posebno izdanje dr. F. Bučar, Povijest reformacije i protureformacije u Međimurju i susjednoj Hrvatskoj, Varaždin 1913.

[142] Kralj Matija Korvin po prvi puta vezano uz naše krajeve spominje rat sa Turcima 4. kolovoza 1464., kad upozorava nadležne sudske vlasti da odgode sudske sporove između Ivana Vitovca te njegovih slugu i pratioca bilo s kim bi ih imali, jer grof od Zagorja Vitovac s njima odlazi u kraljevoj vojsci u rat protiv Turaka. (HAV, AGV, R. a. fasc. 4). Godine 1516., 31. listopada, je pak kralj Ludovik II obavijestio Petra Berislavića, hrvatskog bana i biskupa Ladislava de Zalka, rizničara — blagajnika Kraljevine da je varaždinskog suca, varoške prisežnike i sam slobodni i kraljevski varoš Varaždin, o s l o b o d i o naplate »lucrum camerae«, jer su to i inače oslobođeni bili; sada to napose, jer »munire et muro cingere debeant, quonium in faucibus ferine Turcorum et infidelium existit et adiacet«. Naime, da se Varaždin mora utvrditi i opasati zidom, jer već na pragovima se nalazi i leži zvijer turska — nevjernička. (HAV, AGV, R. a., fasc. 4). Dakle, tek se 1516. godine pokušava Varaždin opasati zidom, pa je iste 1516. i markgrof Juraj Brandemburški oslobodio Varaždin od daća, a da bi podigao varoške zidine! (HAV, AGV, R. a., fasc. 4)

[143] Missimus ad vestram maiestatem (tj. kralju Ferdinandu Habsburgovcu) . . . Christophorum de Frangepanibus veglie, Sequie, Modrusieque comitem ac tutorem et defensorem huius regni« — Acta comitialia Regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae, vol. I; Monumenta spectantia historiarum Slavorum meridionalinum, Zagreb 1912., spis br. 5, str. 9/10.

[144] Umjesto drugog komentara, taj kratki opis Koprivnice donosimo u izvornom tekstu.
»Kopreinicz — Erstlich ist der Zaun am Slosz daselbs zum Thail pawfelling, den muess man pessern und von neuem deckhen. Dergleichen ist die Wonnung darinnen gar abkhomen, das ain Notturfft wird sein, ain Stockh, darinnen man wonen mag, von neuem Holczwerch, aufzerichten. So ist auch ob dem Thor ein Stöckhl, das am Dackwerck gar verdorben, zubedeckhen von Nöten. Dass alles ungefärlich in dreyhundert Gulden Reinisch costen wirdet.
Umb das Stättl ist noch ain züblicher guter Zaun, aber unbedeckht, und wo er also lennger gelassen, in khurczer Zeit zu Drimern geen wirdt. Derhalben ain Notturfft zu lennger Erhaltung, das manss deckhen lasz, das ungefärlich mit vierhundert Gulden Reinisch verricht wirdet.
Es ist auch im Stättl ain Kirchen, darinnen man die Profanndt und ander Noturfft halten mag, aber zum Thail unbedeckht. Die man ungefärlich mit ainhundert Gulden Reinisch deckhen und zuerichten möcht.
Und nachdem umb das Stättl zwen Graben sein, und darzwischen ain groczen Erdtrich beliben und ain Plenk ist, zum hinauschiessen und von Nöten veckhzunemen, das mag auch mit vierhundert Gulden Reinisch verricht werden.«
— R. Horvat, Prilozi za povijest Podravine, dok. br. X, str. 20/24, Kopreinicz str. 23/24, Vjesnik Zemaljskog arkiva god. XV, Zagreb 1913.

[145] R. Horvat, Koprivničke listine XVI vijeka, dok. br. 13 od 23. XII. 1559., kojim u Beču kralj Ferdinand oslobađa Koprivničane »ab omni solutione censuum et contributionum nostrarum, tam ordinarium quam extraordinarium, subsidiorumque lucri camerae nostrae intra integrum nouem annorum spacium«. (Vjesnik Zem. arkiva god. XVI, Zagreb 1914., str.

281/2); podjedno je 24. XII. 1559. u Beču kralj Ferdinand ponovno izdao privilegij Koprivnici od 29. IV. 1558., jer je isti bio nagorio povodom ovog požara učinjenog po turskom prebjegu. (Dok. br. 14, str. 282/283. istoga Vjestnika u istom radu R. Horvata).

[146] Enciklopedija Jugoslavije III, Zagreb 1958., pod »Gradišćanski Hrvati«, str. 533/536. Pisac M. U. (dr. Mate Ujević). Ujević, Gradišćanski Hrvati i naše veze s njima — Obzor 1860-1935, str. 97; Rubić dr. Ivo, Geografija svijeta I, 391 (Gradišće).

[147] Hrvatski sabor sazvan u Zagrebu za 21. rujna 1567. zasjedao je do 26. rujna 1567., kojeg je dana protonotar Kraljevine izdao dokumenat sa zaključcima toga zasjedanja. (Nije 27. IX-1567.!) Glede Koprivnice, odnosno varoši Koprivnica, tu stoji slijedeće: Premda hrvatski staleži i redovi veoma dobro znadu da u graničnim predjelima (prema Turcima jasno) postoje mnoga i mnoga trgovišta, tvrđave i varoši, i sve bi se to trebalo resaurirati i utvrditi, a staleži i redovi ujedno ne namrjevajau nijekati svoje obveze prema restauraciji svih varoši i utvrđenja, odakle će im (jer neće biti utvrđena) naići najveće zlo, odlučuju da makar »Opidum Kapronczа«, ne štedeći svoje kmetove koji su u najvećoj bijedi, »in maximo periculo positium, ex comitatu Varasdiensi per duos processus iudicum nobilium, videlicet Christophori Palffy et Georgii Madaraz, item ex processu Joannis Kwskoczy, iudicis nobilium comitatus Orisiensis, per colonos dominorum et nobilium statuumque et ordinum in praescriptis tribus processibus bona habentium fortificetur et restauretur ita ut a singulis portis seu fumis laboratores pedestres sex. robora quercina cubitorum duodecim, quatour item a singulis duabus portis seu fumis virgultorum currum bene oneratum, unum ad fortificationem prefati oppidi sew ciuitatis Kapronczensis praestore debeant.« (Šišić, Acta comitialia, knjiga treća, dok. broj 119, od 26. IX. 1567. str. 169 — Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium vol. XXXIX, Zagreb 1916.).

[148] Doista, 1571. godine, kad je Hrvatski sabor, sastavši se 30. listopada u Zagrebu i u svrhu izbora izaslanika za naredni Sabor u Požunu (Bratislavi), morao je u naputak dati svojim poslanicima za taj Sabor u Požunu da se kaže kralju i glavnokomandujućem Vidu Halleku glede zlorabe njegovih kmetova od strane koprivničkog kapetana slijedeće: ». . . cum fideles regnicolae et miseri coloni ipsorum maximis laboribus in erectione et munitione arcium et fortalitiorum finitimorum in annos onerati sint in tantum, vt miseri coloni fidelium regnicolarum sibi ipsis vel dominis illorum terrestribus aliquam agriculturam vix exercere possunt, dominus vero capitaneus seu praefectus castelli Kapronczа ad castellum praefatum et nunc ad colonos fere ducentos, excepta ciuitate seu oppido Kapronczensi, possidet, quibus quidem colonis et etiam ciuibus nunquam ad castellum praefatum aliquid fortificat, sed tantum pro se **agriculturas** et allodiaturas colonis ipsis singulis annis et temporibus exercere curat . . .«. Staleži i redovi zatim traže da kralj naredi Halleku, te da ovaj po tom, kao vrhovni komandant najstrože zabrani »capitaneo Kapronczensi . . . , et labores praefatorum colonorum et ciuium Kapronczensium non in proprios vsus et quaestus . . . sed ad fortificationem castelli Kapronczensis de caetero conuertere debeat«. — Šišić, Acta commitialia, knjiga treća, Zagreb 1916., dok br. 263, str. 332, Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium, vol. XXXIX.

[149] Koprivnica i spomenute tvrđice tvorile su Koprivničku kapetaniju, a ova s Križevačkom i Ivanićom Varaždinski generalat Vojne Krajine. Vidi i Horvat pl. Karlo dr, Prilozi za hrvatsku povijest iz rimskih arhiva, Starine XXXIV.

[150] Prema Isthvanfy-u, Hyst. regni Hung, Liber XXIV, pog. 323/324. Ladislav Ebner u svojoj »Historisch statisch topographische beschreibund der Koeni-

glischen freystadt Varaždin«, Varaždin 1827., str. 56/57 kaže: »In nächsten Monathe war Zwar der Tumult schon gestilt — doch die Türken benutzten diese Unruhen, und überfielen den unter Commando des Kaspar Alapi stehenden Flecken Canisa, streifte dann bis in diese Gegenden, die Stadt Varasdin wurde zwar einen Einfalle verschont, doch in ihren Umgebungen wurde demordet, gebrannt und verwüstet«.

I za ranije razdoblje se može utvrditi koješta u pogledu turskih planova ili ostvarenih provala oko Koprivnice i okolnih krajeva. Godine 1539., 11. svibnja, iz Križevaca u 9 sati prije pola noći Nikola Jurišić saopćava Gašparu Paradeiser, upravitelju u Ptuju namjeru Turaka da u jačini od 5000 turskih konjanika navale na Koprivnicu i Varaždin. (Radoslav Lopašić, Prilozi za povijest Hrvatske XVI i XVII vijeka iz štajerskog zemaljskog arhiva u Gradecu, str. 156, — Starine, knjiga XVII, Zagreb 1885.). Dalje, 1540., 5. travnja, iz Ptuja barun Ivan Ungnad kao komandant Varaždinskih i Donjoautsrijskih zemalja javlja austrijskim staležima o turskim provalama, prilažući i pismo Krištofa Međurječkoga o sakupljenim Turcima kod Požege te o namjeravanoj provali prema Virovitici, odnosno na posjede Zrinskog. Njih 700 je navalilo na Raču, a konjanici pak na biskupov Garić. Narod — seljaci — kmetovi na tisuće su odvedeni po Turcima, a još više ih bježi preko Drave obezglavljeno i luta. (Isto djelo str. 160). Godine 1540. 12. svibnja, iz Varaždina javlja Adam od Holleneka da su turski četnici — Martolozi popalili Varaždinske Toplice, te da su odveli 500 ljudi i 800 goveda. (Isto djelo str. 161).

Godine 1543. štajerski staleži informiraju kralja Ferdinanda o 6000 sakupljanih Turaka kod Križevaca i Koprivnice (Isto djelo, str. 178).

Da će Turci opsjedati Varaždin, iz Varaždina javlja poručnik Juraj Wildenstein štajerskim staležima 20. 5. 1544., i to Ulan i Murat beg, koji su u tu svrhu prešli Savu. Varaždinu je odobreno 200 strijelaca za pojačanu obranu. (Isto djelo str. 189/190).

Svakako da je zanimljivo ovdje pribilježiti i podatak iz 1557. godine od 22. kolovoza — izvještaj Ivana Lenkovića štajerskim staležima o njegovoj pobjedi nad 4000 Turaka kod sv. Jelene kraj Rakovca, te o pobjedi baruna Krištofa Unganada nad turskom četom kod Koprivnice — ». . . herr Christof Vngnadt, freiherr etc. gleich auf denselben tag in die hundert vud funffzig Türkhen zu ross, so vzder Khopreinctz gerendt . . .«. (Isto djelo str. 221)

Iz Novog dvora na obali Mure Juraj Zrinski, 4. rujna 1575., piše staležima Štajerske o turskom pustošenju oko Kaniže i Koprivnice od strane četiriju sandžaka (pečuhski, koprivnički (?), mohački i sigetski), a o sličnom je napadu još 23. veljače 1574. javljao i Gašpar Alapić iz Kaniže. (Isto djelo, Starine knjiga XIX, Zagreb 1887., str. 38/39).

Uporedo s ovim podacima o turskim pohodima oko Koprivnice, važan je svakako i onaj pod kraj 1578. godine da je Koprivnica utvrđena i to uz znatnu pomoć okolnih kmetova. (Isto djelo, str. 43).

I godine 1581. imamo jednu informaciju o veoma često spominjanom koprivničkom kapetanu Ivanu (Hans) Globizeru. Ovaj put piše Vid Hallek da se koprivnički kapetan Globizer sa svojih 40 vojnika sukobio sa četom Turaka, da je izgubio 9 momaka, ali da je u turskim redovima ubijen i Usruf-aga, čija je glava donesena u Đurđevac. Ova se bitka odigrala kod sv. Petra kod Katalene. (Isto djelo, str. 46).

Usred tog stalnog ratnog i krvavog obračunavanja eto nam i jedan koprivnički podatak o veselici — svatovima. Protestantski prodekator u Koprivnici Ivan Šajbić (Scheibitz) poziva štajerske službenike (zapovjednike) u svatove. (Isto djelo str. 47). Glede protestantizma i reformacije u ovim krajevima, to je jedan od podataka, kao uzmimo i u Vizvaru i u Ivaniću su također it protestantski prodekatori godine 1582. (Isto djelo str. 47). Iz veljače 1582. nam je sačuvano izvješće o ostavini prodektora Ivana Gerlacha iz Ivanića. Ta je ostavina pospremljena kod Ivana od Kumersea, »Baumeister-a« u Koprivnici, dok se sastoji od 12 knjiga u jednoj škrinji (Isto djelo str. 47).

Iz Varaždina među ostalim Hallekovim izvještajima Zemaljskom štajerskom odboru od 6. 4. 1586. godine imamo i dva koja se odnose na Koprivnicu. Ponajprije jedno je dijete skrivilo požar u varoši. Na strani prema Đurđevcu izgorjelo je 9 kuća. Zatim između Koprivnice i Topolovca došlo je do sukoba između vojvode pri sv. Petru (Čvrstecu) Nikole Ožegovića i njegovih 18 ljudi, te 37 martoloza. Te je vlahe predvodio harambaša Zuko i Ostoja. Ostoju je Ožegović rasjekao, poznatog prebjega zulumčara cijele Slavonije. Glavu je Ostojinu odvezao zatim u Cirkvenu, gdje ej prije bjegstva taj Ostoja bio zastavnik. A uhvatio je i tri ranjena Turčina i tri Vlaha, koji su služili u Virovitici kod Turaka, pa je od njih saznao da je iz Bosne Ferhat-paša pošao na vojnu u Perziju. (Isto djelo, str. 50).

Za nas je važna vijest Hallekova od 1. listopada 1586. o turskom napadu na Koprivnicu, te da je tom zgodom odvedeno 150 konja i drugog blaga. Iz sv. Ivana kod Koprivnice popaljene su 4 kuće i Turci su odveli više osoba (isto djelo, str. 51), a eto zalijetanja je turskih bilo i do samoga Zagreba — negdje prije 5. rujna 1593. je do 12.000 Turaka u takvoj provali učestvovalo. (Isto djelo, str. 66).

Glede Vlaha svakako je značajan izvještaj i prijedlog generala baruna Sigismunda Herberšteina odboru štajerskom i nadvojvodi Ferdinandu od 5. listopada 1595. iz Varaždina. U Križevce je stigao »Wallachischer bischof«, dakle biskup Vlaha, poglavar tih svojih vjernika u Požeškom i Cerničkom sandžaku (Sansiakve Boschega, Sansiakbe Boschega und Zernikh). General Herberstein kaže da se taj biskup Vlaha veoma loše izjašnjava o životu Vlaha pod Turcima. Vlahe Turci smatraju dounšicima i uhodama. Zatražio je da se nastani tu on i još 40 osoba njegovih. Herberstein iznosi da je taj biskup Vlaha imao u Orahovičkom manastiru (zvanom Remete) veliki lijepi stan i dobar dohodak, kao i od svake vlaške kuće u požeškom i cerničkom kraju po nekoliko aspera. (To je vršta turskog novca u vrijednosti od 1/3 pare; 3 pare (turske) = 1 groš ili 1 para = 1 1/2 krajcer (cruci ferus, cfuciger) = 75 krajcera čini 1 florenus Rhenensis. — O tome vidi Herkov, Građa za financijsko-pravni rječnik feudalne epohe Hrvatske sv. I i II, Zagreb 1956. str. 69, 226 (sv. I); str. 212 (sv. II.). Inače sve je to sitan novac.) Herberstein nastavlja da se taj biskup Vlaha izjašnjava da je s turskog područja prebjegao samo zbog svoje kršćanske vjere, jer da je inače dobro tamo s gledišta standarda prolazio.

Na kraju general Herberstein predlaže nadvojvodi Ferdinandu da se svakom prebjegu Vlahu, koji će ovdje služiti kao voditelj po turskom području, dade deputat vojvode. Treba osim toga reći da je Ferdinand odobrio tom biskupu Vlaha 15. X. 1595. stanovanje u Hrvatskoj, a podjedno i plaću vojvode. Isto je tako data suglasnost za potporu 40-torici prebjega Vlaha. (Isto djelo str. 67/68. Taj je biskup po našem mišljenju Pavao Zarčić).

Naredne 1598. godine 3. listopada sačuvano je pismo baruna Schrottenbucha upućeno generalu Herbersteinu iz Križevada, kojim ga ovaj obavještava da ima pouzdanu vijest o namjeri bosanskog paše da sa 30.000 Tatara udari na Koprivnicu i varaždinsko polje. (Isto djelo, str. 71).

Iz Koprivnice se uputio Alban Grasswein, veliki kapetan koprivnički, na četovanje, uništavanje i robljenje, kako sam izvještava generala Herbersteina, 27. siječnja 1600. godine, a po nagovoru vojvode Pavlića, put Slatine, te za virovitičko — brezovački kraj. Opustošio je noću u Slatini 5 sela, zarobio Murat-agu te oko 1500 komada blaga. (Isto djelo str. 72/73).

151 Ovdje se radi o onim zemljišnim posjedima i dobrima hrvatskog plemstva na području Županije križevačke, koja su prema ispravnim dokumentima isti posjedovali, ali su u ratnom razdoblju s Turcima morala biti napuštena, pa su na njih uglavnom vlasti i zapovjednici Vojne Krajine smjestili prebjegle Vlahe. Nakon čitavog niza molbi plemstva, te zahtjeva Hrvatskog i Ugarskog sabora ugarski palatin grof Nikola Ezterhazy u ime kralja u Kraljevskom sudu 19. prosinca 1628. donosi presudu da se temeljem posjedovnih dokumenata vlasteli u Križevačkoj županiji vraćaju sva dobra i zemlje, na kojoj su naknadno bili smješteni prebjegli Vlasi. Inače je riječ o veoma velikom broju takvih posjeda u toj presudi Kraljevskog suda, koji se vraćaju svjetovnom i crkvenom plemstvu. Vidi: Lopašić, Spomenici Hrvatske Krajine, knjiga II, Zagreb 1885. (Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium vol. XVI, dok. br. 96, strana 150/153.)

152 I kmetovi koji su od straha pred Turcima prebjegli u razne sjeverne i zapadne krajeve mogli su se vratiti na stara prebivališta. Zapisnik Hrvatskog sabora održanog 22. veljače 1607. godine u Zagrebu sadrži ovu odredbu:

»Oni kmetovi koji su radi straha turskoga prošlih burnih vremena bili prisiljeni bježati sa svojih sjedišta, mogu se sada vratiti odasvuda, gdjegod se sada nalaze, ali ipak sa znanjem sadašnjeg zemaljskog gospodina, na čijem se imanju nalaze, te plativši sve na što su se obavezali. Tko pak od gospode nebi htio pustiti ovakove kmetove, neka se globi kaznom od- clusum praeterea est, ut coloni . . . convincantur«. —

ređenom člancima o kmetskim bjeguncima.« — (»Con-Šišić, Acta comitialia, vol. IV, — Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium, vol. 41 (Zagreb 1917, dok. br. 222, str. 478/479).

Ovdje donosimo i Brozovićeve bilješke »o turiskim upadima« po godinama:

Godine 1532. mjeseca listopada prošla je kraj Koprivnice turska vojska sultana Sulejmana Veličanstvenog vraćajući se iz neuspjele opsade Kisega u zapadnoj Ugarskoj na putu prema Beču.

Godine 1538. Turci iz Bosne i Srijema došli su noću 20. lipnja do Koprivnice, a odavde jedni pošli prema Križevcima, a drugi prema Dravi, gdje su pohvatali mnogo ljudi i stoke. (Šišić Acta Comitialia regni Croatiae, Dalmatiae Slavoniae, vol. II. (Monumenta spectanitia historiam Slavorum meridionalium, vol. 36, Zagreb 1915), dok br. 146 od 20. VI 1538., str. 238).

Godine 1542. Gaspar von Herberstein, fryherr javlja 10. srpnja 1542. iz Koprivnice, da je »die thausent Türkhen zu ros und fues vmb Khopreinicz perg gesehen haben.« (»Starine«, Zagreb 1885., knjiga XVII. str. 173, Lopašić, Prilozi za povijest Hrvatske).

Godine 1543. štajerski staleži javljaju kralju Ferdinandu 7. veljače, da je šest tisuća Turaka sakupljeno pri Križevcima i Koprivnici.

Godine 1586., 6. travnja, nabasao je Nikola Ožegović, vojvoda u sv. Petru (Čvrstecu) na 37 Vlaha (martoloza) između Toplovca i Koprivnice. (Starine XIX. str. 50).

Godine 1589., 1. ožujka, Turci su između Novoga grada i Drnja ugrabili deset osoba. (Starine XXXV, str. 340).

Godine 1591. 15. rujna u Koprivnici, vrhovni kapetan koprivnički Štefan Grasswein odgovara Hasanpaši bosanskom, da mu neće vratiti zahtijevani top i da se ne boji njegove prijetnje. (Starine XXXV, str. 331).

Godine 1593. 16. travnja navalili su Turci na kaštel u Legradu, ali ih je Zrinski porazio. (Starine XXXII, str. 168). Iste godine 31. prosinca vrhovni kapetan Slavonske krajine Grasswein javlja o provali i plijenu koprivničkog kapetana na turskom području oko Virovitice. (Starine XXXII, str. 235.).

Godine 1595. Turci i vlasi provalili su do Koprivnice. (Horvat: Poviest Koprivnice).

Godine 1597. Turci i Vlasi ugrabili su oko 70 koprivničana. (Horvat: Poviest Koprivnice).

Godine 1602., 20. svibnja, . . . ne ide ni inženjer u Koprivnicu, koja je u velikoj pogibelji zbog okupljanja Turaka pod Kamižom. (Starine XXXIV, strana 152.). Iste godine, 5. kolovoza . . . o utvrđenju Koprivnice za koju ne sumnja, da će se moći održati od Turaka. (Starine XXXIV, str. 154.).

Godine 1604. 10. svibnja, u Grazu. Poslat će se 120 vojnika generalu radi Turaka, koji se spremaju na Koprivnicu. (Starine XXXIV, str. 160.).

Godine 1603. u travnju su (krimski) Tatari, koje su Turci doveli u Južnu Ugarsku, poharali sva sela od Koprivnice do Vinice.

Godine 1620. 23. listopada u Koprivnici Juraj Mandić, podkapetan koprivnički, javlja zagrebačkom biskupu Petru Domitroviću, da kaniški paša nije dao Gabri Betlenu zimovati s vojskom oko Kanjže. Zatim: da »su nam od Koprivnice varoša pred včerakom troje dece odpeljali, jučeraka takajše dece od Sigeca odpeljaše . . . vsak dan nam Turci kvar i sramotu čine . . .« (Lopašić: Spomenici Vvojne Krajine III, str. 99.)

Godine 1621., 20. svibnja, četa je Turaka iz Gradiške provalila prema Koprivnici, ali je kod Virja potučena, a glave triju harambaša i dvaju Turčina nataknute na koplje izložene su na koprivničkoj tvrđavi. (Lopašić: Spomenici Vojne Krajine II, str. 111). Iste godine, 8. lipnja, Turci su iz Virovitice prodrli do Poganca, a 15. lipnja su provalili do Glogovca (Glogony Sdenez), dok su Turci iz Breznice (Presenizes) prodrli u Repaš (preko Drave). I nastavno, 10. srpnja, provaljuju Turci iz Šegezda (Ugarska) do Sigeca, a 18. srpnja iz Virovitice do Virja, 8. kolovoza iz Šegezda do Sigeca, kao i 15. rujna iz Breznice do Koprivnice, 16. rujna iz Virovitice do Virja, 21. rujna iz Breznice i Šegezda do koprivničkih sela Starigrad. a 26. rujna iz Virovitice do Glogovca.

Godine 1622. 4. lipnja Turci iz Breznice i Šegezda noću navaljuju na konjare ispod Koprivničke tvrđe, 15. lipnja iz Virovitice na topolovačkom putu kraj Koprivnice napadaju Cigane (bit će u Bakovčicama), 8. kolovoza su iz Virovitice prodrli do (Varaždinskih) Toplica, 14. kolovoza iz Virovitice do Plavšinca (Plavschadorf), 16. kolovoza Turci iz Breznice (Presenzer Türggen) do Sigeca, 27. kolovoza iz Virovitice do Komarice (Novog grada), 5. rujna iz Virovitice do Mučne (Motschnä), 7. rujna iz Breznice do Sigeca, 12. rujna iz Breznice i Šegezda do Kunovca, 16. rujna iz Virovitice i Vučina do Koprivnice (Draganerthall — Draganovec), 25. rujna iz Kaniže do Repaša (bay den castel Dernia), 28. rujna iz Breznice do Koprivnice, 10. listopada iz Virovitice do Poganca, a 16. listopada Turci su iz Baboče provalili do Virja (Weissenthurna). (Lopašić, Spomenici Vojne Krajine III, str. 113.).

153 Horvat R. Povijest sl. i kr. grada Koprivnice, Zagreb, 1943.

154 Spominje se na tim posjedima Helinchevich, »soldat koprivničke festunge«, ili »Nyer Ivan iz Kunovca, podložnik koprivničke obstarije«. Glede parnica, 7. VI. 1647., saznajemo da je Tomo Mikulić od kralja Ferdinanda III. na dar dobio ova sela. Budući da su ona nekad pripadala Kamengradu, pripala su i koprivničkoj kapetaniji za uzdržavanje tvrđe; došlo je do spora, koji je 19. svibnja 1648. riješen tako da je Mikulčiću dana naknada, odnosno da mu se plaća zakupninu od 1200 forinti godišnje.

155 Lopašić: Spomenici Vojne Krajine, II, str. 283 i 284.

156 Waniček F.: Special. geschichte der Militärgränze I, str. 143. i 144.

157 Dr. M. Stahuljak, Baltazar Dvorničić — Napuly, Civitatis Caproncensis decus, Koprivnica 1946., god. I, sv. 1., str. 7 — 11.

158 Bojničić: Der Adel von Croatien . . ., o. c.

159 Lopašić: Spomenici Vojne Krajine, o. c., II., str. 312

160 Prema podacima iz Liber memorabilium župe sv. Nikole u Koprivnici

161 Bojničić: Der Adel . . ., o. c.

162 R. Horvat: Povijest Koprivnice, o. c.

163 Vjesnik zem. arh. Zagreb, VI., 1904., str. 914

164 O. M. Barbarić: Dieo Muttergottesstatue Marie Jud in Osijek, Osijek 1927. godine. (Franjevac Barbarić bio je neko vrijeme kateheta u Koprivnici).

165 6 Lopašić: Spomenici Vojne Krajine, II., str. 252

166 Ugovor o ovoj kupoprodaji zemljišta franjevcima sačuvan je u MGK

167 Anđela Horvat: Osvrt na urbanizam Koprivnice, Bulletin VII. odjela JAZU, Zagreb 1960., str. 89

168 Đuro Bedenik se rodio u Koprivnici 3. travnja 1803. god. U Varaždinu je svršio 4 razreda gimnazije i stupio u kapucinski red god. 1824. Poslije svršenih nauka 1832. god. zaređen je za svećenika. Prvu misu odpjevao je u Koprivnici iste godine. U Varaždinu je bio izabran 8. svibnja 1848. god. prvim provincijalom novo utemeljene hrvatsko-primorske provincije. Iza toga je bio izabran za gvardijana u samostanu na Rijeci. Kao takav odputovao je god. 1853. u Rim na izbor generala kapucinskog reda. Tu je bio izabran za generala savjetnika. Svoju novu službu vršio je samo jednu godinu, a zatim je otputovao u Bombay kao misionar. Nakon kratkog vremena se povratio u Trst, gdje je udario temelj obitelji kapucinskoj u gradskoj bolnici, kojoj bi imenovan prvim predsjednikom. Poslije se vratio u svoju provinciju i živio je u samostanu u Varaždinu dvije godine. Godine 1861. poslao ga je general reda u Irsku kao generalnog vizitatora. Iste godine imenovao ga Papa Pijo IX. biskupom leucenskim in partibus infidelium i apostolskim vikarom u Agri u istočnoj Indiji gdje je i umro 2. studenoga 1865. godine. Bedenik je pisao u Katol. listu 1862. o Himalaji i o kraju u kojemu je obitovao.

169 Zvona pod c) i e) postoje još i danas

170 Josip Kukuljević: Nadpisi sredovječni i novovjeki, Zagreb 1891.

171 Adam Žuvić rodio se je 23. prosinca 1780. u Belcu kod Zlatara. Do g. 1836. bio je župnik u Ko-

privničkom Ivancu, a zatim u Koprivnici, gdje je i umro 6. studena 1863. (kao začasni kanonik).
Adam Žuvić bavio se je gradnjom orgulja, pak je sagradio orgulje za crkve u Ivancu, Đelekovcu (g. 1832.), Biškupcu i Bregima.
Župniku Adamu Žuviću posvećena je pjesma pod naslovom: Pesma blagorodnom i velečastnom gospodinu Adamu Žuviću od Bribira slobodnog i kraljevskog varoša Koprivničkom župniku . . . u znak zahvalna serda njegovi odvetovnici. U Zagrebu 1838.
Josip Beruta rodio se je 22. siječnja 1833. u Sigecu kraj Koprivnice. Bio je župnik u Biškupcu kod Varaždina, a od 1. lipnja 1865. župnik u Koprivnici. Kao pristaša Strossmayerove narodne stranke bio je narodni zastupnik u saboru i delegat sabora zajedničkom ugarsko-hrvatskom saboru u Budimpešti. Kao političar pisao je članke u »Obzoru«.
»Moj rad na saboru hrvatskom u god. 1875. i 1876. Posvećuje svojim izbornikom kotara koprivničkoga Josip Beruta, župnik i narodni zastupnik. U Zagrebu. s. a.«
»Govor Josipa Berute narodnog zastupnika kotara peteranečkoga govoren u saborskoj sjednici od 9. prosinca 1886. prigodom rasprave o proračunu za god. 1887. Preštampano iz »Obzora«. U Zagrebu 1886.«.
Josip Beruta umro je u Zagrebu, u bolnici milosrdnih sestara dne 3. lipnja 1891., a pokopan je u Zagrebu, na Mirogoju.
Anton Kovačić rodio se u Koprivnici, u Starogradskoj ulici, g. 1841. Kao kapelan službovao je u Legradu i Ludbregu, te kao župnik u Rasinji. Župnikom sv. Nikole u Koprivnici postao je g. 1891. Za njegovog župnikovanja pregrađena je župna crkva sv. Nikole.
Župnik Anton Kovačić umro je 1. rujna 1904. u Krapinskim toplicama.

172 Lopašić: Spomenici Vojne Krajine, III. str. 344. Selo Jagnjedovac (villa Jagnedowch) u listinama se spominje već 1351. godine. Codex diplomaticus, XII., str. 48

173 Codex diplomaticus, IX., str. 39—41

174 Liber defunctorum, franjevački samostan u Koprivnici

175 Fortunat Pintarić rodio se u Čakovcu g. 1798. U franjevački red je stupio u Varaždinu, gdje je učio i orguljanje. U Zagrebu je bio gvardijan franjevačkog samostana (na Kaptolu), a u Varaždinu profesor retorike. Autor je više misa i kompozicija za orgulje, a g. 1866. završio je veliki kantual »Crkvena lira«. Napisao je i nabožnu knjigu »Knjiga blagoljubnosti kerstjanske«, Beč, 1849. Umro je u koprivničkom samostanu 24. veljače 1867. od kapi.
Više o Pintariću u knjizi Dragutina Feletara: Glazbeni život Koprivnice, Koprivnica 1977.

176 Mijat Sabljar: Miestopisni riečnik . . ., Zagreb 1866.

177 Kalendar Danica, Zagreb 1898. (Julije Gollner, koprivnički učitelj)

178 Vidi članak Slavka Lövya o koprivničkom parku u »Koprivničkim novinama«, Koprivnica 1926.

179 Josip Vargović rodio se 26. veljače 1866. u Peterancu (kraj Koprivnice) od seljačkih roditelja. Dva, tri razreda gimnazije polazio je u Varaždinu. Kao i mnogi njegovi suseljani, koji su se zaposlili u javnoj ili privatnoj kancelarijskoj službi, i on se je zaposlio u pisarni odvjetnika. Odsluživši vojni rok (kao podčasnik), oženio se i stupio kao činovnik i dioničar u Gradsku štedionu u Koprivnici.
U proljeće g. 1906. izabran je za gradskog načelnika. Za njegova načelnikovanja podignuta je u Koprivnici tvornica »Danica« (g. 1907.), Viša pučka škola pretvorena je u Malu realnu gimnaziju (god. 1906.), Vatrogasni dom 1906., sagrađena je zgrada male realne gimnazije (g. 1908). God. 1910. uvedena je plinska rasvjeta, uređeno sajmište, gradsko šetalište, sagrađena mrtvačnica na groblju kod Sv. Duha, asfaltirani trgovi i neke ulice u središtu grada, a po svim ulicama uređeni nogostupi (ali su posječene i prodane velike gradske šume).
Josip Vargović načelnikovao je do jeseni g. 1913. a umro je u Koprivnici 13. travnja 1919. Njegova slika stajala je u vijećničkoj dvorani Gradske vijećnice.

180 Blaževski (3. veljače), sodovenički (26. ožujka), florijanski (4. svibnja), na srpnicu (2. srpnja), šimunovski (28. listopada) i nikolinjski (7. prosinca).

181 To su predgrađa zvana Banovec, Severovec, Krupčina, Gibanična vulica, Futakovec, Brežanec, Dubovec, Špoljarska vulica, Bregi, Vinica, Močile i Draganovac.

182 Protochol. civ. od godine 1675., str. 86: iudicus villae in suburbiis civitatis Capronezensis.

183 Prothocol. civ., str. 339, 24. XII. 1704.: . . . iudicus Bregensi . . .

184 Prothocol. civ., str. 410

185 R. Horvat: Poviest Koprivnice, o. c., str. 17

186 Vjesnik zemaljskog arhiva . . ., 1906., VIII., str. 5

187 Ivan Bojničić: Hrvati na bečkom sveučilištu u XIV. i XV. vieku, Vienac, Zagreb 1879., str. 368

188 Prema navodu Bojničića. Potomci Gudića i danas žive u Koprivnici.

189 Antun Cuvaj: Gradja za povijest školstva, Zagreb 1905., I.

190 Antun Kukec (otac slikara Stjepana Kukca) polazio je školu u Velikim vratima, pa se dakle obuka obavljala ne samo u novoj školskoj zgradi. Kukec Antun (1860—1930).

191 Povodom svečanosti polaganja temeljnog kamena ispjevao je Ferdo Rusan spomen — pjesmu pod ovim naslovom:
Svetkovnica pevana na dan polaganja temeljnog kamena za glavnu učionu u Koprivnici, dne 17. travnja 1856. U Varaždinu. Tiskano kod Josipa pl. Platzera, c. k. povl. knjigotiskar.
Povodom ove svečanosti krasnoslovio je **Jurica Ester**, učenik trećeg razreda pjesmu »Slavni Bane, Slavnoga naroda«.
(Jurica) Đuro Ester rodio se u Koprivnici 2. ožujka 1844. Preparandiju je polazio u Beču i Zagrebu. God. 1865. postao je učiteljem, a poslije i ravnateljem koprivničke pučke škole. God. 1874. preveo je Bernsteinow »Pogled u lučbu«, lektorirao Pintarićevu »Gitaru«, a u hrvatskoj je književnosti poznat kao komediograf. Napisao je komedije »Pravnički ples«, »Redateljske neprilike«, »Penzionatkinja« i »Šoštar i ašešor«. Umro je u Koprivnici 29. ožujka 1892., a sahranjen na groblju sv. Duha u Koprivnici.
O Jurici Esteru vidi napise u Koprivničkim novinama 1/1926. te u Podravskim novinama broj 14-16/ /1932.

192 Podrobnije podatke o šoklstvu u Koprivnici u člancima objavljenim u koprivničkim lokalnim novinama: Koprivničke novine, 1926, 33., Podravske novine, 1931., 17—28, 30, 31, 34, 35 i 51., tePodravske novine, 1932., br. 1, 3, 4, 7, 8, 10, 12—14, 15—26, 33, 21, 26, 27, 34, 36, 38, 42, 47, 48.

193 Pismohrana grada Koprivnice, 1861., spis broj 754

194 Šišić: Povijest Hrvatske, III., str. 212

195 Velimir Deželić: Pisma pisana dru Ljudevitu Gaju, Zagreb 1909., str. 143

196 R. Horvat: Hrvatska prošlost, II., str. 37

197 Opširniji podaci o prošlosti glazbe u Koprivnici mogu se naći u knjizi Dragutina Feletara: Glazbeni život Koprivnice, Biblioteka Podravskog zbornika, Koprivnica 1977.

198 Novine hrvatsko-slavonsko-dalmatinske, Zagreb 1846., broj 66

199 **Tomo Šestak** rodio se je 18. prosinca 1852. u Pragu, gdje je svršio konzervatorij. U Koprivnici od g. 1873. je bio kapelnik gradske glazbe i orguljaš u župnoj crkvi. Jedan je od osnivača pjevačkog društva »Podravac«. Skladao je mnogo kompozicija, muških i mješovitih zborova. Umro je u Koprivnici 16. svibnja 1921., gdje je i pokopan. Pjevačko društvo »Podravac« podiglo mu je dostojan nadgrobni spomenik.

200 Spomenica prigodom proslave tridesetgodišnjice

Hrvatskog pjevačkog društva »Podravac« u Koprivnici. U Koprivnici 1904. Knjigotiskara M. Neugebauer.

201 Spomenica desetgodišnjice i posvete doma Hrvatskog obrtničkog, radničkog, obrazovnog i pjevačkog društva DOMOLJUB u Koprivnici dne 14. i 15. kolovoza 1920. Knjigotiskara Vinka Vošickog u Koprivnici.

202 Pismohrana grada Koprivnice, fascikli 1847. i 1848.

203 Detaljnije o povijesti zdravstva u Koprivnici u radu dr. Krešimira Švarca: Od nekadašnjeg hospitala do današnje bolnice, Koprivnički liječnički zbornik, Koprivnica 1973.

204 Pismohrana grada Koprivnice, 1814—1844

205 Novine hrvatsko-slavonsko-dalmatinske, Zagreb 1847., broj 55

206 Opširnije o povijesti vatrogastva vidi u člancima objavljenim u »Podravskom glasniku« broj 36 od 1922., zatim u »Hrvatskom narodu« brojevi od 36 do 43 iz godine 1922, te u »Podravskim novinama« broj 20 iz 1931. godine.

207 Prvi slet sokolske župe »Preradović« održan je u Koprivnici 4. i 5. srpnja 1908. godine

208 Branko Reš je na II. svesokolskom sletu u Zagrebu 1911. bio sletski prvak, a od 1924. do 1929. vođa Hrvatskog sokolskog saveza

209 Hrvatski sokol u Koprivnici, prigodom proslave dvadesetgodišnjice (Spomen broj (novina), Koprivnica, 27. lipnja 1926.
Dr. Milivoj Javand rodio se je 21. studena 1872. u Zagrebu.
S četvoricom saučesnika bio je odstranjen od mature na dva mjeseca radi toga što je demonstrirao proti Khuenovoj prizepini Spevcu. Naknadno položivši maturu otišao je u Prag, gdje je tri semestra bio upisan na Carl Ferdinandovu sveučilištu. Nakon odsluženja vojnog roka otišao je u Beč, gdje je promoviran za liječnika g. 1897. U Beču je bio podpredsjednik i predsjednik đačkog društva »Zvonimir«.
U Koprivnici je 30. srpnja 1901. nastupio mjesto kotarskog liječnika i zamalo postao veoma cijenjen u gradu. Bio je duša Hrvatskog Sokola u Koprivnici. U prvom svjetskom ratu, na ratištu u Srbiji, zarazio se crnim boginjama od kojih je 20. prosinca 1914. umro u Koprivnici.

210 Godine 1477. spomenut je i sajam na dan sv. Emerika (u kamengradskoj Koprivnici).

211 Vjesnik zem. arh., Zagreb 1914., XVI., 292

212 Pobliže o koprivničkim cehovima vidi u napisima objavljenim u »Podravskom glasniku« broj 13 od 1921., zatim u »Hrvatskom narodu«, brojevi 17 do 19 od 1924., nadalje u knjizi Dragutina Feletara: »Podravina«, Koprivnica 1973.; u radovima objavljenim u »Zborniku Muzeja grada Koprivnice« (osam brojeva izdanim od 1946. do 1953.) i »Podravskom zborniku« (godišta 1975., 1976. i 1977.).

213 Prijepis dokumenta čuva se u MGK

214 Povelja se čuva u MGK

215 Povelja se čuva u MGK

216 Tito Kostinčer rođen je u Bjelovaru 1856., gdje je kod oca izučio tiskarski zanat. Nakon »frenta« u Beču oženio se Koprivničankom i od 1885. do svoje smrti 1930. godine radio u ovom gradu kao tiskar.

217 Prema dokumentaciji iz MGK

218 Vinko Vošicki rođen je 1885. u Ledeču u Češkoj, a umro je u Koprivnici 1957. godine

219 Izvadak iz članka dr. V. Blaškovića objavljenog u Zborniku muzeja grada Koprivnice (1946—1953). Opširnije o tiskarstvu još u »Podravskom zborniku«, Koprivnica 1976. (također dr. Vladimir Blašković), te u feljtonu Dragutina Feletara: »Povijest koprivničkog tiskarstva«, tjednik »Podravka«, brojevi od 30. prosinca 1977. do konca veljače 1978. godine.

220 Gradska pismohrana Koprivnice, broj 881 od 1849. godine

221 Gradska pismohrana Koprivnice — Liber copulatorum ab anno 1722., te Liber defunctorum u koprivničkom franjevačkom samostanu, gdje je Decker sahranjen 19. V. 1817., star 62 godine.

222 Prema podacima iz MGK. Opširnije o starom koprivničkom pivovarstvu u knjizi Dragutina Feletara: Podravina, Koprivnica 1973.

223 Gradska pismohrana Koprivnice, Tabella Consciptiones Animarum 1783.

224 Opširnije o razvoju geometarske službe (razvoju gruntovnice) vidi u radu mr. Vojislava Kučekovića u »Podravskom zborniku«, Koprivnica 1977.

225 Prothocol. civ. II, 337, 10. XII. 1704. bilježi . . . tak daszusze konij rechenogha A szplassili y sdrebe tulikase od nijh odbesalo, koieszu (ždrijebe) potlam VUKI zaklali i poielli . . .
Gradska pismohrana, registar 1852. sv. I. br. 41—42 bilježi:
»Nemcu Iliji pošto jest s Filipom Podunajcem jednog kurjaka ubio dopitani su iz gradske blagajne 2 fl srebra«.
Vukova je bilo još i poslije. Tako je Antun Kukec g. 1878. kao mlad krojački kalfa iz šume Razbojište doniou grad četiri vučića.
Poslije toga vukovi su samo za jakih zima preko zaleđene Drave dolazili iz Madžarske.

226 Rudolf Horvat u koprivničkom »Demokratu«, brojevi 2, 3 i 4, 1919. god.

227 Političko i sudbeno razdieljenje kraljevina Hrvatske i Slavonije 1889.

228 Fotokopija ove slike očuvana je u MGK

229 Prema matici umrlih župne crkve sv. Nikole u Koprivnici

230 Prema tomu crkvica je građena najranije u 17. stoljeću, a na Kneidigerovoj mapi iz 1766. više nije obilježena

231 Codex diplomaticus, XI., str. 240

232 Ubikacija prema karti iz Ratnog arhiva u Beču (fotokopija u MGK)

Bibliografia Caproncensis

BIBLIOGRAFIJA KNJIGA, TISKANIH U KOPRIVNICI OD 1885. DO 1959. GOD.

UVOD — Odlučio sam se na težak posao i pristupio sabiranju podataka o tiskopisima (knjigama, novinama i časopisima) štampanim u koprivničkim tiskarama. Naravno da sam nastojao da ovaj rad bude što potpuniji, pa unatoč toga ne smatram da su ovi skupljeni podaci potpuni, ali sam uvjeren da sadrže veliki dio gradiva. Ovi su podaci povijesni i kulturni prilozi s područja tiskarske djelatnosti na hrvaskom jeziku, tamo od godine 1885., kada je u Koprivnici proradila prva tiskara. Osim toga, ova je bibliografija dio opće hrvatske bibliografije i ona je dokaz našeg kulturnog stvaranja, a namijenjena je da bude pomoćna knjiga našim radnicima.

Nastojao sam da sastav bude čim manje kompliciran, bez raznih zagrada i kratica. Gdje nisam mogao pouzdano utvrditi godinu izlaženja, poslužio sam se podacima iz kartoteke zagrebačke sveučilišne knjižnice.

Čovjek ne bi vjerovao da su neka izdanja, unatoč kratkom vremenskom razmaku od njihova postanja postala danas nedokučiva. Tako je na pr. u tiskari Vošicki štampana između dva rata velika količina kalendara pod raznim naslovima, od kojih nam se sačuvao jedan manji dio, pak su podaci o kalendarima manjkavi. Isti je slučaj sa molitvenicima štampanim kod Kostinčera i neposredno prije rata u Senjanovoj tiskari, kao i s godišnjim pučko-školskim i gimnazijalnim izvještajima.

Godine 1860. spominje se u Koprivnici Jochan Ester Schul und Gebeth-Bücher, Kalender und Bilder Verschleis. Bila je to papirnica i trgovina školskim knjigama, molitvenicima, kalendarima i slikama. Znanstvene i zabavne knjige nisu se prodavale.

Već se u ovo vrijeme osjećala potreba da se u Koprivnici osnuje tiskara za područje Srednje Podravine koja bi izrađivala tiskanice za urede i privatnu potrošnju, ali je toj potrebi udovoljeno tek god. 1885. kada je u novoosnovanoj tiskari Tita Kostinčera štampana prva knjiga na hrvatskom jeziku. Kostinčer

je štampao u svojoj nakladi molitvenike (na kajkavskom narječju) i prodavao ih na raznih prošteništima sjeverne Hrvatske.

Pod konac minulog stoljeća, godine 1897.. proradila je u Koprivnici i druga tiskara, Milana Neugebauera. Osim raznih tiskanica kod njega je štampano nekoliko knjiga, a god. 1901/2. štampan je časopis »Anđeo čuvar« i lokalne novine »Podravska hrvatska straža«.

U jednom kraćem vremenskom razmaku radile su u Koprivnici tri tiskare, jer je uz navedene dvije osnovao treću 1906. domaći sin Ivan Kuzmić, ali je naskoro obustavio rad.

Godine 1909. otvorio je knjižaru i panove tiskarske strojeve i osnovao tiskaru, koju je stalno povećavao tako da je svršetkom prvog svjetskog rata njegova tiskara bila jedno veliko i poznato poduzeće.

Izdavao je u svojoj nakladi: Zbirku glasovitih djela (6 svezaka), Svjetsku biblioteku (66 svezaka), Tako vam je bilo nekoć (56 svezaka), Putne pustolovine Kurta Gafrana (20 svezaka), Petar Juranić-petnaestgodišnji pomorac (21 svezak), Romane Karla Maya itd. Godine 1922. počeo je izdavati kalendare, koji su poplavili našu zemlju (Veliki obiteljski, Veliki šareni svjetski, Veliki narodni, Mali šareni svjetski, Matija Gustražu« od 12—57 broja god. 1914., »Napred«, »Podravac«, »Demokrat«, »Podje mjeseca veljače godine 1911. preuzeo bec, Vinogradar i voćar itd.). Štampao je lokalne novine (»Podravsku hrvatsku ravski glasnik«, »Domaće ognjište«, Vinko Vošicki izučeni knjižar.
pirnicu Jaroslav Merhaut, čiju radnju

Nakon nekoliko mjeseci nabavio je »Hrvatsko kolo« i »Hrvatsku Podravinu«), »Književnu republiku« (urednik Miroslav Krleža) štampao je dva godišta (1923—1925). Još je štampao od Miroslava Krleže »Novele« i »Vučjaka«, a od Augusta Cesarca »Carevu kraljevinu« i »Zlatni mladić«. Svoju tiskaru s bogatom nakladom knjiga je predao godine 1946. državi, a godine 1952. stupio je kao poslovođa u knjižarsko poduzeće »Drava«, gdje je radio do stupanja u mir.

Godine 1927. osnovali su Rast i braća Loborec tiskaru, koja je radila do godine 1943. (Rast je istupio iz poduzeća god. 1931., a Đuro Loborec god. 1939). Ostao je vlasnikom Valko Loborec. U ovoj je tiskari štampano nekoliko knjiga pjesama i romana, a od lokalnih novina štampane su »Koprivničke novine«, »Koprivnički Hrvat« i »Podravske novine«.

Viktor Senjan osnovao je tiskaru godine 1931., a radio je sa strojevima koje je nabavio od Tita Kostinčera, kada je on napustio ort. Senjan se uglavnom posvetio štampanju raznih molitvenika, koje je raspačavao u cijeloj državi do svoje smrti godine 1943. Štampao je lokalne novine »Koprivnički Hrvat«.

Pod konac drugog rata preselio je tiskaru iz Ludbrega u Koprivnicu Đuro Loborec, ali je koncem rata podržavljena proradila jedno vrijeme pod imenom Državna tiskara Koprivnica.

Kada se Valko Loborec vratio iz partizana, njegova je tiskara nanovo proradila u Koprivnici, ali samo do 1947, koje godine je podržavljena i proradila pod imenom »Tiskara Mihovil Pavlek-Miškina«. Novo je poduzeće razvilo intenzivnu djelatnost, sagradilo novu zgradu za pogon (uselili god. 1955), nabavilo nekoliko novih najmodernijih strojeva, među inima i dva Lynotipe slagača stroja. Jedno vrijeme je radila pod imenom Gradska tiskara, a sada konačno Koprivnička tiskara u Koprivnici. Broj zaposlenih 1961. u poduzeću je 67 (sa učenicima u privredi). Do sada je u ovoj tiskari odštampan veliki broj knjiga i časopisa, a od lokalnih novina štampa se »Glas Podravine«.

U Koprivnici, rujna 1961.

Leander BROZOVIĆ

KRATICE

Knj. JAZU	=	Knjižnica Jugoslaven. akademije znan. i umjet. Zagreb
MgK	=	Muzej grada Koprivnice
Sv. knj. Zgb	=	Sveučilišna knjižnica Zagreb
bez god.	=	bez godine
m 8	=	mala osmina
n p	=	ne paginirano
sk	=	sveučilišna knjižnica
str.	=	strana

Veličina (visina hrpta knjige):

16°	=	do 15 cm
m8°	=	15 — 18,5 cm
8°	=	18,5 — 22,5 cm
v8°	=	22,5 — 25 cm
4°	=	25 — 35 cm
2°	=	35 — 45 cm
v2°	=	od 45 cm dalje

ABU el Senusi progonitelj kršćana. Fanatici pustinje. II. dio. Izdanje (i tisak) nakladne knjižare Vinka Vošickog u Koprivnici (1925.) v8°, 33 str. Putne pustolovine Kurta Gafrana: 15. sv.

Na omotnici slika u boji. Dvostupačni tisak.
MgK

Afanasjev, Aleksander Nikolaevič — Ruske priče I. S ruskog preveo: Mijat Pribanić. Izdanje (i tisak) knjižare V. Vošicki, Koprivnica (1924 Sk.) m8°, 37+3np str.

Sa slikama u tekstu, i slikom u boji na omotnici. Na zadnjim dvijema ne paginiranim stranama: Popis nagradnih knjiga.
MgK

Afanasjev, Aleksander Nikolaevič — Ruske priče II. Preveo: Mijat Pribanić. Izdanje (i tisak) knjižare Vinka Vošickoga, Koprivnica. Bez god. m8°, 31+1np str.

Sa slikama u tekstu, i slikom u boji na omotnici.
MgK

ALIGATORSKA, — Aligatorska splav. Naklada (i tisak) knjižare Vinka Vošickoga u Koprivnici. Bez god. 8°, 30+2np str. Na zadnjim dvijema ne paginiranim stranama: Popis knjiga.
Petar Juranić: 2 sv.
Na omotnici slika u boji.
MgK

ARCYBAŠEV, Mihail Petrovič — Uspomene. Roman jedne siromašne djevojke — Misli pale djevojke — Mali Oto — S ruskog preveo: Vladimir B(abić). Izdanje (i tisak) V. Vošickoga, Koprivnica 1919. m8°, 105+ +7np str. Na zadnjih 6 ne paginiranih strana popis knjiga.
Svjetska biblioteka: 25—26.
Crtež na omotnici: Stjepan Kukec.
MgK

ARCIBAŠEV, Mihail — Smrt Ivana Landea. Roman. Preveo s ruskog: Vladimir Babić. Izdanje (i tisak) knjižare Vinka Vošickog u Koprivnici (1922. sk) m8°, 155 str.
Svjetska biblioteka: 47.
MgK

ARCYBAŠEV, Mihail — Žena. Roman. S ruskog preveo: V. Nikolajev (Vladimir Babić). Izdanje (i tisak) nakladne knjižare Vinka Vošickog u Ko-

privnici 1927. m8°, 164 str.

Svjetska biblioteka: 63.

Na omotnici slika u boji: Stjepan Kukec.
MgK

AMUNDSEN, Roald. — Osvajanje sjevernog pola. (Preveo: Vladimir Blašković). Naklada (i tisak) knjižare Vinka Vošickog u Koprivnici. Bez god. 8°, 68 str.

Sa mnogo slika.
MgK

AUTOMOBILA — Model automobila Porsche. Tisak Gradske tiskare »MPM« Koprivnica 1958. Narodna tehnika. Omot. nasl. 20np str.
MgK

AVERČENKO, Arkadije — Plemenita djevojka i druge satire. Izdanje (i tisak) knjižare Vinka Vošickoga u Koprivnici (1924Sk) 8°, 34+4np str.
Svjetska biblioteka: 51.
Na 4np str. Popis knjiga.

BAČI, Valko. — Zadatci Jedinstvene narodne fronte. Državna štamparija, Koprivnica 1945. 16°, 12np str.
Izdao Gradski odbor J. N. O. F.-e Koprivnica.

Moto: Svaki svijestan čovjek mora biti članom Jedinstvene narodne fronte.
MgK

BALZAC, Honore de. — Žrtva žene. (Pukovnik Chabert). Tisak i naklada V. Vošickoga, Koprivnica (1919.) m8°, 113 str.

Svjetska biblioteka: 17—18.

Na 3. str. kratka biografija pod naslovom: Honore de Balzac.
Sv. knj. Zgb.

Drugo izdanje god.: 1922.
MgK

BANOVIĆ, Stjepan. — Učitelj u gospodarstvu, kućanstvu i zdravstvu. (Tisak i) naklada knjižare Vinka Vošickog u Koprivnici. (1927. Sk.) 8°, 169 str.
MgK

BARBARIĆ, Mladen. — Sabrane pjesme Mladena Barbarića. (Tisak i) naklada M. Neugebauer, Koprivnica (1900//1901.) 16°, ne pag.
MgK

BARDAJSKI. — Bardajski krvnik kod razbojnika u Sahari. III. dio. Izdanje (i tisak) nakladne knjižare Vinka Vošickog u Koprivnici. Bez god. v8°, 30+1np str.
Putne pustolovine Kurta Gafrana: 15. sv.

Na omotnici slika u boji. Dvostupačni tisak. Na ne paginiranoj strani Popis knjiga.
MgK

BARRES, Maurice. — Neprijatelj zakona. Preveo: Filip M. Dominković. Izdanje (i tisak) knjižare Vinka Vošickoga u Koprivnici (1924. Sk.) m8°, 117+3np str.

Svjetska biblioteka: 56.
MgK

BELČIĆ, Josip. — Pčelarski kalendar. Priručnik za pčelare i početnike. Poljoprivredni nakladni zavod. Zagreb.

Štamparija »MPM« Koprivnica 1956. 8°, 127+4np str.

Crteži i naslovna strana: Petar Franjić.

Prvo izdanje: 1940. Zagreb.
MgK

BELAMARIĆ, Šime Stojdrag. — Trsna pliesan ili pepeo (Oidium Tuckeri) i razni načini tamanjenja. Tisak: Milana Neugebauera. Koprivnica (1899). 8°, 82+2 np str.

Sa 12 običnih slika i jednom bojadisanom tablom. Nakladom pisca. Posvećeno Presvietlom gospodinu Radoslavu pl. Rubidu-Zichy-u od Zagorja i Zicsa.
MgK

B(ANOVIĆ), S(tjepan) — I. Hrvatstvo starih Dubrovčana i bosansko-hercegovačkih muslimana. Napisao: S. B. (Preštampano iz »Obzora«). Tisak Vinka Vošickoga u Koprivnici 1927. 8°, 71 str.

Politička knjižnica
MgK

B(ANOVIĆ). (S(tjepan). — II. Kratki pregled hrvatskog idealizma i veliko srpske ideje od Vuka Karadžića do naših dana. Napisao: S. B. (Pretiskano iz »Obzora«). Tisak Vinka Vošickoga u Koprivnici 1927. 8°, 22 str.
Politička knjižnica.
MgK

BELOVIĆ, Jelena Bernadzikowska. — Bijelo roblje. Naklada i tisak (knjižare Vinka Vošickog. Koprivnica 1923. 8°, 149+1np str.

Na 3. strani: V.: Život i rad Jelene Belović-Bernadzikowske. Posvećeno: Sinu Vladku.

Slika na omotnici: Stjepan Kukec.
MgK

BENEŠ, Vaclav -Trebiszky. — Zabludjele duše. Roman u dva dijela. Preveo: Selim Rakošev. Izdanje (i tisak) knjižare V. Vošicki, Koprivnica 1920. m4°, 334+2np str.

Zbirka glasovitih djela: 3
MgK

BENET Arnold — Ljubav i prijestolje. Izdanje (i tisak) nakladne knjižare Vinka Vošickog, Koprivnica 1924. 8° 271 str.
Svjetska biblioteka: 59.
MgK

BIJEG — Bijeg na Orinoku. Izdanje (i tisak) nakladne knjižare Vinko Vošicki, Koprivnica. Bez god. 8°, 32 str.
Petar Juranić: sv. 8.
Na omotnici slika u boji.
MgK

BIR. — Bir Meštru, Smrtni izvori. Kod razbojnika u Sahari. I. dio. Izdanje (i tisak) nakladne knjižare Vinka Vošickog u Koprivnici. Bez god. v8°, 29 str.
Putne pustolovine Kurta Gafrana: 5 sv.
Na omotnici slika u boji. Dvostupačni tisak.
MgK

BISER. — Biser Antila. Tisak i naklada knjižare Vinka Vošickog u Koprivnici. Bez god. 8°, 32 str.
Petar Juranić: sv. 10.
Na omotnici slika u boji.
MgK

BJÖRNSON, Björnstjerne. — Synnöva Solbakken. Pripovijest. Preveo: V. Nikolajev (Vladimir Babić). Naklada (i tisak) V. Vošicki, Koprivnica (1918. Sk.) m8°, 163 str.
Svjetska biblioteka: 11—13.
MgK

BLAGO. Blago Cascavelle. Kod Indijanaca od Gran Chaco. I. dio. Izdanje (i tisak) nakladne knjižare Vinka Vošickog u Koprivnici. Bez god. v8°, 30°3 np str.
Putne pustolovine Kurta Gafrana: 10 sv.
Na omotnici slika u boji. Dvostupačni tisak.
MgK

BLAGO. — Blago indijanskog kralja. Naklada (i tisak) knjižare Vinka Vošickoga u Koprivnici. Bez god. 8°, 30+2 str.
Petar Juranić: sv. 3.
Na omotnici slika u boji.
MgK

BLAŽEKOVIĆ, Karlo. — Knez mira. Božićni igrokaz u 4 čina, za križarske i druge katoličke organizacije. Omot. nasl. Tiskara V. Senjan, Koprivnica Bez god. 8°, 28 str.
MgK

BLUMENTAL, M. dr. — Spavanje i san. Popularna razjašnjenja i pouke. Preveo s njemačkog: B. Knjigotiskara V. Vošicki, Koprivnica 1921 m8°, 78+2np str.
Svjetska biblioteka: 42.
MgK

BOBI. — Novi Bobi. Omot. nasl. Tiskara i knjigovežnica »MPM«, Koprivnica (1954). Sa mnogo slika. 16°, 64 str.
MgK

BOBI, — Novi Bobi. Omot. nasl. Tiskara i knjigovežnica »MPM« u Koprivnici (1954) 16°, 64 str. Sa mnogo slika.
MgK

BOBI. — Bobi i Rudi. Omot. nasl. Tiskara i knjigovežnica »MPM« u Koprivnici (1954.) 16°, 64 str. Sa mnogo slika.
MgK

BOBI. — Bobi i Rudi. Omot. nasl. Tiskara i knjigovežnica »MPM« u Koprivnici 1955. 16°, 64 str.
MgK

BRDARIĆ, FRANJO — Povijest škole u Koprivničkom Ivancu. Povodom stogodišnjice 1825 — 1925. (Tisak) Grafičkog zavoda Vinka Vošickoga u Koprivnici 1926. 16°, 16np str.

Pod naslovom: Stogodišnjica Ivanečke škole, bez navoda pisca, štampan je gornji, izmijenjeni prikaz u Koprivničkim novinama II/1925. br. 10. III/1926. br. 2, 3i 4.
MgK

BROZ, Josip-Tito. — Nacionalno pitanje u Jugoslaviji u svjetlosti Narodno-oslobodilačke borbe. Državna štamparija, Koprivnica 1945. Omot nasl.

Izdanje Prop odjela kotarskog

JNOF3a Koprivnica. 16°, 15 str.
MgK

BROZOVIĆ, Leander. — Josip Ubl 1844—1925. Prilog povijesti veterinarstva u Hrvatskoj i Slavoniji. Tisak V. Vošickog, Koprivnica. 1928. Omot. nasl. v8°, 20 str.

Sa slikom Josipa Ubla u prilogu.
Drugo izdanje: 1929. 20 str. Bez slike.
MgK

BUDŽETA, — Prijedlog budžeta Narodnog odbora kotara Đurđevac za 1953. godinu. Tisak: Gradska tiskara u Koprivnici 1953. 4°, 31 str.
MgK

BURNETT, Frances Hodgson — Sara Crewe. (Tisak i) naklada knjižare: Vinka Vošickog u Koprivnici 1920. m8°, 68 str.
Sa slikom na omotnici.
Sv. knj. Zgb

BUSCH, Wilhelm. — Maks i Moric. Sedam šala i magareština dvaju tepčeta. (Tisak i) naklada knjižare Vinka Vošickog u Koprivnici. Bez god. 8°, 48 str.
Na omotnici iznad naslova: Drugo ispravljeno izdanje.
MgK

CESAREC, August. — Careva kraljevina. Roman o nama kakovi smo bili. (Tisak i) naklada knjižare V. Vošickog u Koprivnici (1925. Sk.) 371+1 str.
MgK

CESAREC, August. — Zlatni mladić. Roman o svijetu na stramputici. (Tisak i) naklada knjižare Vinka Vošickog u Koprivnici 1927. m8°, 243 str.
Svjetska biblioteka: 66.
MgK

CJENIK. — Tvornica elektrotehničkih proizvoda. Cjenik 1957. (Tisak: Koprivnička tiskara. Koprivnica 1957.) 8°, 7+3 np. str. Omot. nasl.
Omotnica u boji.
MgK

CENTAR. — Centar za stručno usavršavanje učitelja i nastavnika i pedagoški centri NR Hrvatske. Zimski semestar školske godine 1958/59. Zagreb 1958. (Tisak Koprivničke tiskare 1958.) 8°, 28 str. Omot. nasl.
Sa slikom u boji na omotnici.
MgK

CJENICI. — Cjenici premija imovinskih osiguranja. Zagreb 1956. Iznad naslova: Državni osiguravajući zavod. Direkcija za NR Hrvatsku u Zagrebu. (Tisak: Koprivničke tiskare u Koprivnici 1956.) m8°, 156 str.
Izdanje: III.
MgK

C(EROVSKI), N(epomuk) Ivan. — Katolički svećenici svojemu narodu. Tisak: V. Vošicki. U Koprivnici 1920. v8°, 23 str.
MgK

CHARLESTONSKI zatočenik. — Izdanje (i tisak) nakladne knjižare Vinka Vošickog u Koprivnici (1946) 8°, 23+(1)
Petar Juranić 16. sv.
Sv. knj. Zgb

COWBOY. Izdanje (i tisak) nakladne knjižare Vinka Vošickog u Koprivnici (1946.) 8°, 23 str.
Petar Juranić 19 sv.
Sv. knj. Zagb.

CIENIK, — Cienik i naredbenik za uvozninu i potrošarinu od žestokih pićah u sl. i kr. gradu Koprivnici. Brzotiskom T. Kostinčera 1895. 8°, 15 str.
MgK

CIGANSKE. — Ciganske priče. (Tisak i) izdanje knjižare V. Vošickog, Koprivnica. (1924?). 8°, 33 str.
Tako Vam je bilo nekoć: 32.
Sa slikom u boji na omotnici, i sa više slika u tekstu.
MgK

CIVIDINI, Ante. — O obrazovanju učitelja sa stajališta nacijonalne pedagogike. Tisak Ivana Kuzmića, Koprivnica 1908. 8°, 16 str.
MgK

CIENIK. — Cjenik laboratorijskog stakla i toplomjera. Tisak: Koprivnička tiskara, Koprivnica 1957. 8° 12 str.
MgK

CRIKVENICA. — Crikvenica 1. i 2. V. 56. zonsko prvenstvo svijeta u speedwayu. Redakcioni odbor: Z. Gržičić, V. Knez, I. Ivančić (Tisak: Koprivnička tiskara »Mihovil Pavlek Miškina« u Koprivnici 1956.) 8°, 35 str.
Jedna tabela. Više slika.
MgK

CRNA. — Crna vučica. Llana Estacada Tisak i naklada knjižare Vinka Vošickoga u Koprivnici. Bez god. v8°, 36 str.
Putne pustolovine Kurta Gafrana: 16. sv.
Sa slikom u boji na omotnici.
MgK

CRNAČKE. — Crnačke priče i druge pripovjetke. Tisak i naklada knjižare V. Vošickoga u Koprivnici. Bez god. 8°, 37+3np str.
Tako Vam je nekoć bilo: 23 sv.
Sa slikom u boji na omotnici, i više slika u tekstu.
IV. izdanje.
MgK

CRNJAKOVIĆ, Dragutin. — Kako ću proizvesti rajčice, papriku, krastavce,

mahune i grašak za tržište i preradbu. Izdanje: Zadružni ratarsko-sjemenarski poslovni savez NRH. Zagreb. Tisak: Koprivničke tiskare, Koprivnica 1957. 8°, 20 str.
Crteži: Ing. D. C. Naslovna slika u boji.
MgK

CROSBY, Ernest Hovard. — Tolstojeva nauka. Preveo: Branimir Pekarić. (Tisak i) naklada V. Vošicki, Koprivnica 1919. m8°, 85+3np str.
Svjetska biblioteka: 19—20.
MgK

CVIJETNI. — Cvijetni lančić. Tisak i naklada knjižare V. Vošicki. Bez god. 8°, 40 str.
Tako Vam je bilo nekoč: 20.
Sa slikom na omotnici.
II. izdanje.
MgK

ČAROBNI. — Čarobni izvori (Tisak i) naklada V. Vošickoga u Koprivnici. Bez god. 8°, 38+2np str.
Tako Vam je nekoč bilo: 22.
Sa slikom na omotnici.
MgK

ČAROBNJAK. — Čarobnjak. Zbirka pokusa s aparatima i bez njih. Čarolije s kartama. Čitanje ili pogađanje misli. Male šale. Naklada (i tisak) knjižare Vinka Vošickog u Koprivnici. II. izdanje. 16°, 114 str.
Crtež na omotnici: Stjepan Kukec.
Izgleda, da je knjižar Vošicki izdao u svemu tri izdanja Čarobnjaka. Kao sastavljači navedeni su inicijali: A. Y. i X. Y. Na jednom izdanju je naslov: Hrvatski čarobnjak. Nijesam mogao utvrditi koje izdanje je izašlo 1921., a koje 1926.
MgK

ČEHOV, Anton Pavlovič. — Seljaci. (Mužici). Preveo: Pavao M. Rakoš (Selim Rakošev). Knjigotiskara V. Vošicki, Koprivnica. (1918. Sk.) m8°, 62 str.
Svjetska biblioteka: 8
MgK

ČEHOV, Anton Pavlovič. — Na krilima ljubavi. Pripovijesti. Preveo s ruskog: Vladimir Babić. (Tisak i) naklada V. Vošicki, Koprivnica 1920. m8°, 160 str.
Svjetska biblioteka: 38 — 40.
Zaglavna vigneta: Tomislav Kolombar.
MgK

ČESTITAR. — Najnoviji čestitar za djecu, mladež i odrasle u vezanom i nevezanom slogu. Priredio i nadopunio: Rudolfo Maldini Wildenheimski. Tisak i naklada knjižare V. Vošickog u Koprivnici (1940. Sk.) m8°, 164 str.
Slika na omotnici u boji.
Knjižara V. Vošickog je izdala više izdanja Čestitara, ali nam ista nijesu bila pristupačna radi obradbe.
MgK

ČISTOL. — Čistol specijalno ulje za čišćenje motora i diferencijala. Tisak: Koprivnička tiskara »MPM« — Koprivnica 1958. 8°, 8. str. Omot. nasl.
Na kraju teksta na zadnjoj str.: Ing. I. Z.
Drugo prerađeno izdanje: 1958.
Omot u boji.
MgK

ČUDOTVORNA. — Čudotvorna trublja. (Tisak i) naklada knjižare Vinka Vošickog, Koprivnica. Bez god. 8°, 41 str. III. izdanje.
Tako Vam je nekoč bilo: 13.
Sa slikom na omotnici.
MgK

DAUDET, Ernest. — Za vrijeme carstva. Preveo: Jakov Tomasović. Knjigotiskara V. Vošicki, Koprivnica 1921. 8°, 323 str.
Zbirka glasovitih djela: 5.
MgK

DEFRANCESCHI, Ante. — Dječji samorad. (Praktična predavanja). (Tisak i) naklada knjižare Vinka Vošickog u Koprivnici (1925. Sk.) v 8°, 129+3np str.
MgK

DERAČ. — Derač lubanjskih koža. sa Fort Lavalla. Kod Indijanaca Grand Chaca. Izdanje (i tisak) nakladne knjižare Vinka Vošickog, Koprivnica (1925?). v8°, 34 str.
Dvostupačni tisak.
Putne pustolovine Kurta Gafrana: 12 sv.
MgK

DIK. — Dik i njegova mačka. (Tisak i) naklada knjižare V. Vošicki, Koprivnica. Bez god. 8°, Manjkav primjerak, str. 40. II. izdanje. Omot. nasl.
Tako Vam je bilo nekoč: 14.
MgK

DJECA. — Djeca i patuljci. (Tisak i) naklada knjižare V. Vošicki, Koprivnica. Bez god. 8°, 40. str. Omot. nasl.
Tako Vam je bilo nekoč: 16
MgK

DOBRAŠIN. — Dobrašin družtvo za podupiranje siromašne školske mladeži pučkih školah koprivničkih. Tiska-

ra T. Kostinčera u Koprivnici 1886. 8°, III. str. Omot. nasl.
MgK

DOROŠEVIĆ. — Istočne priče. S ruskoga preveo: Mijat Pribanić. (Tisak i) naklada knjižare V. Vošickoga u Koprivnici 1926. m8°, 39 str.
Sa slikom na omotnici.
MgK

DVADESET. — Dvadeset godina Industrijsko-zavodskog dobrovoljnog vatrogasnog društva »Varteks« — Varaždin. 1935 — 1955. Koprivnička tiskara Koprivnica 1956. 8°, 16 str.
MgK

DŽARABUBSKI. — Džarabubski gušitelj. Fanatici pustinje I. dio. (Tisak i) izdanje nakladne knjižare Vinka Vošickog u Koprivnici. Bez god. v8°, 32 str. Dvostupačni tisak.
Putne pustolovine Kurta Gafrana: 14. sv.
Na omotnici slika u boji.
MgK

ECKSTEIN, Ernest. — Afrodita. Roman. Knjigotiskara V. Vošicki, Koprivnica 1919. m8°, 210 str.
Svjetska biblioteka: 21 — 24.
Crtež na omotnici: Stjepan Kukec.
Sv. knj. Zgb

ESTER, Gjuro. — Redateljske neprilike. Izvorna šala u jednom činu. Tiskara T. Kostinčera, Koprivnica 1885. 16°, Na manjkavom primjerku samo strana 34.
Posvećeno: Velemožnom gospodinu Janku Jurkoviću.
MgK

DRUGO. — Drugo zasjedanje antifašističkog vijeća Narodnog oslobođenja Jugoslavije. Izdanje AVNOJ-a 1943.
Iznad naslova: Predsjedništvo Antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Jugoslavije. (Tisak: V. Vošicki, Koprivnica 1943.) 8°, 72 str.
MgK

DOMOVIĆ, Franjo — Proljetni oblaci. (Pjesme. Tisak: V. Vošicki, Koprivnica. Vlastita naklada. Godina nepoznata.)
Podatak iz jednog Popisa knjiga knjižare V. Vošicki, Koprivnica.

DOMOVIĆ, Franjo — Prvi pupoljci. (Pjesme. Tisak: V. Vošicki, Koprivnica. Vlastita naklada. Godina nepoznata.)
Podatak iz jednog Popisa knjiga knjižare V. Vošicki, Koprivnica.

ESTER, Gjuro — Ašešori. Šaljiva pučka igra u tri čina. Tiskara T. Kostinčera, Koprivnica 1886. Na omotnici godina 1887. 16°, 112+4 str.
Posvećeno: Presvijetlom gospodinu Budislavu Budisavljeviću Priedorskomu.
Sv. knj. Zgb.

ESTER, Gjuro. — Komedije I. Omot. nasl. (Tisak i) naklada knjižare Vinka Vošickoga, Koprivnica 1927. 8°, 89 str.
Za tisak priredio: L. Brozović.
Kazališna djela: sv. 1.
Sadržaj: Pravnički ples. Izvorna šala u dva čina. Str. 1 — 54.
Redateljske neprilike. Izvorna šala u jednom činu. Str. 55 — 89.
MgK

ESTER, Gjuro. — Komedije II. Omot. nasl. (Tisak i) naklada knjižare Vinka Vošickog u Koprivnici 1927. 8°, 91 str.
Za tisak priredio: L. Brozović.
Kazališna djela: sv. 2.
Sadržaj: Penzionetkinja. Izvorna šala u jednom činu. Str. 1 — 29.
Šoštar i ašešor Hoće silom da bude ašešor. Pučka šala u 2. čina. Str. 31 — 91.
MgK

ESTER, Gjuro-ŠESTAK, Tomo: Kuga. Šaljiv četverospjev uz pratnju glasovira. Rieči od Gj. Estera. Glasba od T. Šestaka. Tisak T. Kostinčera, Koprivnica. Bez god. 16°, 15 str.
MgK

ESTER, Gjuro.: Naslov nad tekstom: Mlinar i dimnjačar. (Od Gjure Estera.) (Tisak: T. Kostinčera u Koprivnici. Bez god.) 340+210 mm. 2 str., sa ukupno 39 kitica libreta sa ne jednakim brojem stihova.
Tekst 1. kitice: Pravica:

Vi ste ovdje pred visokim sudom
Da istina iz Vas teče čista,
Jer inače s vašom glavom ludom
Bit će biesa i jadova trista!

Tekts 39. kitice: Zbor:

1. 2.
I »Picoki i Mudlini«
Jesu podravački sini
Čvare, Cvirek slanina
Obadva su nevina.

1. Picoki su žitelji srednje hrvatske Podravine, osobito oko Virja i Đurđevca.

2. Mudlini su žitelji sela Peteranec, udaljenog 6 km na sjeveroistoku od Koprivnice.

ESTER Gjuro-ŠESTAK, Tomo. — Naslov nad tekstom: Kuga. Šaljiv četve-

rospjev uz pratnju glasovira. Rieči od Gj. Estera. — Glasba od T. Šestaka. Tisak T. Kostinčera u Koprivnici. Bez god. Vel.: 420 + 260 mm. 1 str., sa ukupno 38 kitica libreta.

Tekst I. kitice: Gvatan:

Kaj vidiš ti, brate Toma,
Kaj to mora bit za stvar?
Pet me let ni bilo doma,
Nis ju videl još nigdar.

Tekst 38. kitice: Svi:

Hanžek dragi, ti si tuge,
Ti si od zla rešil nas;
Medjimorje si od kuge
Ti zveličil v dober čas.
Tvoj meč v zlato nek se kuje,
Celi svet nek ov zna čin;
Svaki tebe nek poštuje,
Živel medjimorski sin!
Ime tvoje nek se slavi
Vu Legradu i Dobravi,
Popevejmo sve do zorje:
Živilo nam Medjimorje!

MgK

ESTER, Gjuro. — Nos selskoga suca. Libretto od G. Estera. Omot. nasl. (Tisak) M. Neugebauera, Koprivnica. Bez god. v8°, 5 str., sa ukupno 35 kitica.

Tekst 1. kitice. Sudac:

Vi magarci što to biva s vami,
Kakve to komedije pravite,
Kak se mene bunit usudite?
Recte, sad pred sudom stojite!

Tekst 35. kitice. Zbor:

Za muža je plug i brana,
Zabava vjek' izabrana;
S gospodom se nek ne druži,
Nek gospodski nos ne ruži.
S gospodom se šalit ni,
Nos imamo velik svi.

MgK

ESTONSKE. — Estonske narodne priče. (Tisak i) izdanje knjižare Vinka Vošickoga u Koprivnici. Bez god. 8°, 34 str. Omot. nasl.

Tako Vam je bilo nekoć: 35.

Sa slikom u boji na omotnici, i više slika u tekstu.

MgK

FANTONI, Raimondo. — Death and life before and after the death. Tisak: Koprivnička tiskara »MPM«? Koprivnica 1957. Vlastita naklada pisca. m8°, 56 str.

Na poleđini naslovnog lista: This book I wrote in Italian and Croatian language and was translated in English.

R. Fantoni.

MgK

FERENCE. Terence Rooney. Irska narodna pripovijetka. Iznad teksta. (Tisak i) naklada knjižare Vinka Vošickog, Koprivnica. Bez god. 8°, 23+1 str.

Tako Vam je bilo nekoč: 51.

Slika na omotnici, i više slika u tekstu.

MgK

FILIPOVIĆ, Marijan— Odakle su leteći tanjuri? Izdavač: Tiskara i knjigovežnica »MPM«, Koprivnica 1954. 16°, 64 str. Slika u boji na omotnici.

MgK

FILIPOVIĆ, Marijan — S.O.S. Humoreske. Tisak: Koprivnička tiskara, Koprivnica 1956. m8°, 48 str. Vlastita naklada.

Sa više slika u tekstu. Sa slikom u boji na omotnici.

MgK

FRANIĆ, Krstoslava. — Nadzornikova deca, oliti huncmutarije gradske dece na ladanju. Izdanje (i tisak) nakladne knjižare Vinka Vošickog u Koprivnici. (1919.) v8°, 23 str.

Sa slikom na naslovnoj strani i slikama u tekstu.

Sa posvetom kajkavskoj dečici.

MgK

GENEÉ, R. — »Konj bez mane«, šaljivi dvopjev od R. Genee-a. (Tisak: M. Neugebauer, Koprivnica. Bez god. 340+105 mm. 1 str. Nasl. nad tekstom.

Ukupno 11 kitica libreta.

Tekst 1. kitice:

Leutnand:

Čuj Šmule-Šroli bi lijepa konja bezpogrešnoga rado kupit htjel,
Al preskup nebi smio biti, već brz ko soko,
a i ko oro smjel.

Tekst 11 kitice:

Šmule-Sroli:

Da novac moram vratit ja,
To je i za me nesreća!

MgK

GJURIN, Vladimir. — Hrvatsko kolo. Tiskom M. Neugebauera. Koprivnica 1899. 4°, 3np str.

Omot. nasl. u boji.

MgK

GOETHE Jochan Wolfgang — Clavigo, Tragedija u pet činova. Preveo: Viktor D. Sonnenfeld (Tisak i) izdanje knjižare Vinka Vošickog u Koprivnici (1922. Sk.) m8°, 60+np str.

Svjetska biblioteka: 50.
Na trima ne paginiranim str. Cjenik knjiga izdavačke knjižare Vinka Vošickog u Koprivnici.
MgK

GOLLNER, Julije: — Crtice za puk. Po njemačkom priredio: Julije Gollner. Koprivnica 1897. 34 str.
Svezak I. 1. Seoski pastiri
2. Maćeha i djeca
3. Radino veselje
Sv. knj. Zgb.

GOLLNER, Julije. — Spomenica na primljenu svetu potvrdu ... Tisak: M. Neugebauera, Koprivnica. (1899.) m8°, 22 str. Vlastita naklada.
MgK

GRUBER, Maks. — Zdravstvo spolnog života. (Tisak i) izdanje knjižare Vinka Vošickog, Koprivnica (1922.) m8°, 115+1np str. sa dva priloga na četiri str. Preveo: Vladimir Hranilović.
Podravski glasnik I. od 26. II. 1922. br.: 9. najavljuje ovu knjigu: »Novo izašle knjige u nakladi knjižare V. Vošickog u Koprivnici«: Dr. Gruber: Zdravstvo spolnog života.
MgK

GLAVNA. — Glavna godišnja skupština podružnice Hrvatske narodne straže u Koprivnici, 1913. Tisak M. Neugebauer, Koprivnica (1913.) 16°, 20 str.
Omotni naslov.
MgK

HAMSUN, Knut. — Ruža. Roman. (Tisak) i izdanje nakladne knjižare Vinka Vošickog u Koprivnici 1927. Preveo: V. Nikolajev. m8°, 211 str.
Svijetska biblioteka: 65.
MgK

HAMSUN, Knut. — Glas života, novele. Knjigotiskara V. Vošicki. Koprivnica Bez god. m8°, 106 str.
Svijetska biblioteka: 1.
Sv. knj. Zgb.

HAGGARD, H. Rider — Salamonovi rudnici. Afrička pripovijest. (Tisak i) izdanje knjigotiskare V. Vošicki 1919. m8°, 295 str.
Svijetska biblioteka: 27 — 31.
Crtež na omotnici: Stjepan Kukec.
Demokrat I./1920. br. 6. najavljuje ovu knjigu pod naslovom: Upravo izašlo.
MgK

HAGGARD, H. Rider — Rudnici kralja Salamuna. Afrička pripovijest. (Tisak i) naklada knjižare V. Vošickog u Koprivnici (1929?) 8°, 212 str.
II. izdanje. Prvo izdanje izašlo pod naslovom: Salamonovi rudnici u Svetskoj biblioteci br. 27 — 31.
Omot sa slikom u boji. Više slika u tekstu.
MgK

HAGGARD, H. Rider. — Djevojka s bisernim đerdanom. Pripovijest iz Neronovog doba. Preveo: Branimir Pekarić (t. j. Pavao M. Rakoš) Naklada knjižare Ivan Horvat, Virovitica. (Tisak Valko Loborec, Koprivnica) Bez god. m8°, 324 str.
Sv. knj. Zgb.

HAGGARD, H. Rider. — Maiwina osveta. (Tisak i) izdanje knjižare Vinka Vošickog u Koprivnici (1922. Sk.) m8°, 120 str.
Svijetska biblioteka: 49.
Slika u boji na omotnici: Stjepan Kukec.
MgK

HERMAN, Ignat. — Dvanaesta zapovijed i druge zanimljive i vesele pripovijesti. Naklada (i tisak) knjižare V. Vošicki, Koprivnica. Bez god. Omot. nasl. v8°, 140 str.
MgK

HORVAT, Rudolf. — Nekadašnja tvrđa u Koprivnici. (Tisak Vinka Vošickog u Koprivnici. 1925.) m8°, 6 np str.
MgK

HRVATSKI. — Hrvatski narode! Braćo sugrađani! Tiskara V. Vošicki, Koprivnica (1914.) 293+440 mm., 1 list.
Podružnica Hrvatske narodne Straže u Koprivnici poziva na proslavu Narodnog blagdana, dne 5. srpnja 1914. i najavljuje sabirnu akciju za hrvatske škole u Istri, Slavoniji, Međimurju i Rijeci.
MgK

HRVATSKI. — Hrvatski narode! Tisak Rast i braća Loborec, Koprivnica (1928) 270+400 mm., 1 list.
Poziv na proslavu 25. godišnjice Kunovečkih žrtava — u danima narodnog odpora u vrijeme tiranske, podle vladavine bana Khuena god. 1903.
MgK

HRANILOVIĆ, Vladimir. — Higijena prve bračne noći i braka uopće. (Tisak) nakladne knjižare Vinka Vošickog u Koprivnici 1926. 8°
Zdravstvena biblioteka 4. sv.
Omot ilustriran u boji
Sv. knj. Zgb.

HUGO, Victor. — Bug-Jargal. Preveo: Milan Drvodelić. (Tisak i) izdanje Vinka Vošickog u Koprivnici 1920. m8°, 256 str.

Svjetska biblioteka: 34—36.
Linorez na omotnici: Tomislav Kulombar.
MgK

HURA. — Hura, vijor! (Tisak i) naklada knjižare Vinka Vošickog u Koprivnici. Bez god. 8°, 30+2 np str.
Petar Juranić: 13.
MgK

HYPENOL. — Hypenol. Hipoidno ulje. Tisak: Koprivnička tiskara »MPM« — Koprivnica 1957. Omot. nasl. 8°, 7 str.
Na kraju teksta: Ing. I. Z.
MgK

IVANČAN, Dubravko. — Slobodna noć. Lykos novinsko izdavačko štamparsko poduzeće. Zagreb MCMLVII. Tisak: Koprivnička tiskara, Koprivnica 1957. m8°, 103+4 np str.
Mala biblioteka poezije: 29.
Na str. 103. prikaz: O pjesniku.
Ovitak izradio: Miljenko Stančić.
MgK

IVANČAN, Mara. — Čudnovata priča. (Tisak i) izdanje knjižare Vinka Vošickoga, Koprivnica (1924. Sk.) 8°, 84 str.
Svjetska biblioteka: 55.
MgK

IZ. — »Iz 1001 noći«. (Tisak i) naklada knjižare V. Vošickog, Koprivnica. 8°, 36+4 np str.
Tako Vam je bilo nekoć: 40.
MgK

IZVJEŠĆE. — Izvješće o stanju obćih pučkih i šegrtske škole slob. i kr. grada Koprivnice koncem školske godine 1891—92. Brzotiskom T. Kostinčera, Koprivnica 1892. 8°, 40 str.
Na str. 3—5 prikaz Franje Kovačevića: Potreba zabavišta u gradu Koprivnici.
MgK

IZVJEŠĆE. — Izvješće o stanju obćih pučkih i šegrtske škole slob. i kr. grada Koprivnice koncem školske godine 1888—9. Brzotiskom T. Kostinčera, Koprivnica 1889. v8°, 37 str.
Str. 3.: +++: Kratka poviest o razvitku obće pučke mužke i ženske škole u slob. i kr. gradu Koprivnici.
MgK

IZVJEŠĆE. — Izvješće o stanju obćih pučkih i šegrtske škole slob. i kr. grada Koprivnica koncem školske godine 1890—91. Knjigotiskara: T. Kostinčera, Koprivnica 1891. 8°, 30+1np str.
Str. 4.: +++: Sramotna pjesma Njegovoj Preuzvišenosti hrvatskom banu tiraninu grofu Dragutinu Khuen Hedervary-u o njegovom posjetu zavodu, dne 7. svibnja 1891.
MgK

IZVJEŠĆE. — Izvješće o stanju općih pučkih i šegrtske škole slob. i kr. grada Koprivnice koncem školske godine 1894—95. Brzotiskom: T. Kostinčera, Koprivnica 1895. 8°, 38 str.
Str. 3.: (Židovec M.) Jantar (po njemačkom.)
MgK

IZVJEŠĆE. — Godišnje izvješće više i niže pučke dječačke, djevojačke i šegrtske škole slob. i kralj. grada Koprivnice. Koncem školske godine 1901—902. Brzotiskom: T. Kostinčera, Koprivnica 1902. 8°, 46+2 np str.
Str. 12.: Ljetopis više i nižih pučkih škola.
MgK

IZVJEŠĆE. — Izvješće o stanju općih pučkih i šegrtske škole slob. i kr. grada Koprivnice koncem školske godine 1892—93. Brzotiskom T. Kostinčera, Koprivnica 1893. 8°, 44 str.
Na str. 3—6 prikaz J. Gollnera: Na svršetku školske godine!
Na str. 7—13 Ljetopis niže pučke dječačke i djevojačke škole. (Sa važnim podatcima o novo podignutoj školskoj zgradi.)
MgK

IZVJEŠĆE. — Izvješće o stanju općih pučkih i šegrtske škole slob. i kr. grada Koprivnice koncem školske godine 1895.—96. Tiskom T. Kostinčera 1896.) 8°, 39 str.
Na str. 3. Ljetopis niže pučke dječačke i djevojačke škole.
MgK

IZVJEŠĆE. — Izvješće o stanju općih pučkih i šegrtske škole slob. i kr. grada Koprivnice koncem školske godine 1896.—97. Tiskom T. Kostinčera (1897.) v8°, 38+1 np str.
Na str. 3. prikaz: Mije Židovca: Dužnosti roditelja napram vlastitoj djeci i napram školi.
Na str. 8—10 Ljetopis niže pučke dječačke i djevojačke škole.
MgK

IZVJEŠĆE. — Izvješće o stanju općih pučkih i šegrtske škole slob. i kr. grada Koprivnice koncem školske godine 1897.—8. Brzotiskom T. Kostinčera, Koprivnica 1898. v8°, 37+1 np. str.

Na str. 3—7 prikaz ne poznatog pisca: Iz prošlosti naše škole.
Na str. 8—10: Ljetopis niže pučke dječačke i djevojačke škole.
MgK

IZVJEŠĆE. — Izvješće o stanju općih pučkih i šegrtske škole slob. i kr. grada Koprivnice koncem školske godine 1898—9. Brzotiskom T. Kostinčera 1899. v8°, 36+1 np str.
Na str. 3—7: Ljetopis niže pučke dječačke i djevojačke škole.
MgK

IZVJEŠĆE. — Izvješće o stanju općih pučkih i šegrtske škole slob. i kr. grada Koprivnice koncem školske godine 1900—901. Brzotiskom T. Kostinčera 1901. v8°, 34+2 np str.
Na str. 3—6 Ljetopis niže pučke dječačke i djevojačke škole.
MgK

IZVJEŠĆE. — Godišnje izvješće više i niže pučke dječačke, djevojačke i šegrtske škole slob. i kralj. grada Koprivnice. Koncem školske godine 1902.—1903. Tisak T. Kostinčera, Koprivnica 1903. 8°, 54+2 np str.
Na str. 3—10: Naučna osnova za više pučke škole realnoga smjera.
Na str. 10—11: Važnije naredbe i otpisi.
Na str. 11: Ljetopis više pučke škole.
MgK

IZVJEŠĆE. — Godišnje izvješće više i niže pučke dječačke, djevojačke i šegrtske škole slob. i kralj. grada Koprivnice. Koncem školske godine 1903—904. Tisak T. Kostinčera, Koprivnica 1904. v8°, 52+1 np str.
Na str. 10: ljetopis više pučke škole, a na str. 22. Ljetopis niže pučke dječačke i djevojačke škole
MgK

IZVJEŠĆE. — Godišnje izvješće više i niže pučke dječačke, djevojačke i šegrtske škole slob. i kr. grada Koprivnice. Koncem školske godine 1904.—1905. Tisak T. Kostinčera, Koprivnica 1905. v8°, 54+1 np str.
Str. 9.: Važnije naredbe i otpisi. Str. 10.: Ljetopis pučke škole. Str. 23 Ljetopis niže pučke dječačke i djevojačke škole. Str. 40.: Ljetopis šegrtske škole.
MgK

IZVJEŠĆE. — Godišnje izvješće više i niže pučke dječačke, djevojačke i šegrtske škole slob. i kralj. grada Koprivnice koncem školske godine 1905 — 906. Tisak T. Kostinčera, Koprivnica 1906.
Str. 9.: Važnije naredbe i otpisi. Str. 23.: Ljetopis niže pučke dječačke i djevojačke škole. Str. 40.: Ljetopis šegrtske škole. Str. 52.: Ljetopis niže pučke škole u Bregima.
MgK

IZVJEŠĆE. — Godišnje izvješće niže opće pučke dječačke, djevojačke i šegrtske škole slobodnog i kr. grada Koprivnice koncem školske godine 1907.—8. Knjigotiskara M. Neugebauera 1908. v8°, 43+1 np str.
Str. 4.: Ljetopis niže pučke dječačke i djevojačke škole. Str. 12.: Jurković Fran: Nekrolog Miji Židovcu. Str. 27.: Ljetopis šegrtske škole. Str. 39.: Ljetopis niže pučke škole u Bregima.
MgK

IZVJEŠĆE. — Godišnje izvješće više i niže pučke dječačke, djevojačke i šegrtske škole slob. i kralj. grada Koprivnice koncem školske godine 1908—909. Tiskara T. Kostinčera u Koprivnici 1909. v8°, 50+2 np str.
Radi ne podpunosti primjerka izvješća ne možemo navesti priloge.
MgK

IZVJEŠĆE. — Godišnje izvješće niže opće pučke dječačke, djevojačke, ženske stručne, šegrtske i obospolne niže opće pučke škole u predgrađu Brege. U slobodnom i kr. gradu Koprivnici. Školska godina: 1911.—12. Knjigotiskarski zavod M. Neugebauera (1912.)
Omot. nasl. v8°, 63 str.
Str. 3.: Učiteljski jubileji. Josip Kirar. Str. 6.: Ljudmila Kinder.
MgK

IZVJEŠĆE. — Godišnje izvješće niže opće pučke dječačke, djevojačke, ženske stručne, šegrtske i obospolne niže opće pučke škole u predgradju Bregi u slobodnom i kr. gradu Koprivnici. Školska godina 1912.—13. Tisak T. Kostinčera u Koprivnici (1913.) v8°, 59+4 str. Omot. nasl.
Ne pag. str. 2.: Fran Jurković: Dječji izleti.
MgK

IZVJEŠĆE. — Godišnje izvješće niže opće pučke dječačke, djevojačke, ženske stručne, šegrtske i obospolne niže opće pučke škole u predgradu Bregi u slobodnom i kr. gradu Koprivnici. Školska godina 1913.—14. Knjigotiskara V. Vošicki, Koprivnica 1914. 8°, 64+1 np str.
Str. 4.: J(urković) F(ran): Izlet u Križevce.
MgK

IZVJEŠĆE. — Izvješće gradskog načelnika Franje Poljaka o djelovanju zastupstva i poglavarstva slob. i kr. grada Koprivnice godine 1887. Knjigotiskara T. Kostinčera Koprivnica 1888. 8°, 42 str. Omot. nasl.
MgK

IZVIEŠĆE. — Izviešće gradskog načelnika Franje Poljaka o djelovanju zastupstva i poglavarstva slob. i kr. grada Koprivnice godine 1888. Brzotiskom T. Kostinčera Koprivnica 1889. v8°, 96 str.
MgK

IZVJEŠTAJ. — Izvještaj o radu Narodnog odbora kotara i njegovih organa. Iznad naslova: Narodni odbor kotara Virovitica. Tisak: Koprivnička tiskara. Koprivnica 1957. 8°, 108+2np str.
MgK

IZVJEŠTAJ. — Izvještaj o radu saveza komunista i kotarskog komiteta saveza komunista podnešen na drugoj redovitoj konferenciji saveza komunista kotara Koprivnica. (Tisak) Koprivnička tiskara Koprivnica 1957. 8°, 77+1 np str.
MgK

IZVJEŠTAJ. — Izvještaj privremene male realne gimnazije u Koprivnici za školsku godinu 1906.—7. Knjigotiskara M. Neugebauera Koprivnica 1907. 8°, 20 str.
Sv. knj. Zgb.

IZVJEŠTAJ. — Izvještaj odbora kotarskog zadružnog poslovnog saveza u Zagrebu, odobren na desetoj sjednici Upravnog odbora od 26. veljače 1948. za Glavnu redovitu godišnju skupštinu . . . 4°, 20 str.
MgK

IZVJEŠTAJ. — Izvještaj centralnog odbora o radu sindikata metalurgiskih radnika Jugoslavije za period od 1950 — 1955. Beograd 1955. Tisak: Koprivnička tiskara, Koprivnica (1958). 8°, 176 str.
Sa slikama u tekstu.
MgK

IZVJEŠTAJ. — Izvještaj privremene male realne gimnazije u Koprivnici za školsku godinu 1907.—8. Knjigotiskara M. Neugebauera 1908. 8°, 49 str.
Omot. nasl.
MgK

IZVJEŠTAJ. — Izvještaj kr. male realne gimnazije u Koprivnici za školsku godinu 1908.—9. Knjigotiskara M. Neugebauera 1909. 8°, 52 str.
Str. 32.: Ljetopis zavoda.
MgK

IZVJEŠTAJ. — Izvještaj kr. male realne gimnazije u Koprivnici za školsku godinu 1909.—10. Knjigotiskara M. Neugebauera 1910. v8°, 52 str. Omot. nasl.
Str. 30.: Ljetopis zavoda.
MgK

IZVJEŠTAJ. — Izvještaj kr. male realne gimnazije u Koprivnici za školsku godinu 1910.—11. Knjigotiskarski zavod M. Neugebauera. Koprivnica 1911. 8°, 79 str.
Str. 5.: Zlatko Kolander: Timotej. (1264.—1287.) Biskup zagrebački. Str. 58.: Ljetopis zavoda.
MgK

IZVJEŠTAJ. — Izvještaj kr. male realne gimnazije u Koprivnici za školsku godinu 1911.—12. Knjigotiskarski zavod M. Neugebauera. Koprivnica. 1912. 8°, 54 str. Str. 31.: Ljetopis zavoda.
MgK

IZVJEŠTAJ. — Izvještaj kr. male realne gimnazije u Koprivnici za školsku godinu 1912.—13. Knjigotiskarski zavod M. Neugebauera Koprivnica 1913. 8°, 62 str.
Str. 38.: Ljetopis zavoda.
MgK

IZVJEŠTAJ. — Izvještaj kr. realne gimnazije u Koprivnici za školsku godinu 1919.—20. Knjigotiskara V. Vošicki, Koprivnica 1920. 8°, 13 str.
Sv. knj. Zgb.

IZVJEŠTAJ. — Izvještaj za školsku 1929—30 god. Iznad naslova: Državna realna gimnazija u Koprivnici. Tiskara V. Vošickog u Koprivnici 1930. 8°, 38+6 np str.
Str. 8.: (Dragutin prof. Galijan): Kratka pregledna historija državne realne gimnazije u Koprivnici.

IZVJEŠTAJ. — Izvještaj za školsku 1930—31 god. Iznad naslova: Državna realna gimnazija u Koprivnici. Tiskara V. Vošickog u Koprivnici 1931. 8°, 60+2 table np.
Str. 8.: Ljetopis zavoda.
MgK

IZVJEŠTAJ. — Izvještaj za školsku 1931—32 god. Iznad naslova: Državna realna gimnazija u Koprivnici. Tisak: Vinko Vošicki u Koprivnici (1932.) 8°, 59+4 np str.
Str. 6.: Ljetopis zavoda.
MgK

IZVJEŠTAJ. — Izvještaj za školsku 1932—33 godinu. Iznad naslova: Državna realna gimnazija u Koprivnici Tisak Vinko Vošicki u Koprivnici (1933.) 8°, 55 str.
Str. 10.: Školski ljetopis.
MgK

IZVJEŠTAJ. — Izvještaj za školsku 1933—34 godinu. Iznad naslova: Državna realna gimnazija u Koprivnici. Tisak Vinko Vošicki u Koprivnici (1933.) 8°, 61 str.
Str. 9: Školski ljetopis.
MgK

IZVJEŠTAJ. — Izvještaj za školsku 1934—35 godinu. Iznad naslova: Državna realna gimnazija u Koprivnici. Tisak Vinko Vošicki u Koprivnici 1935.) 8°, 70 str.
Str. 12.: Školski ljetopis.
MgK

IZVJEŠTAJ. — Izvještaj za školsku 1935—36 godinu. Iznad naslova: Državna realna gimnazija u Koprivnici. Tisak Vinka Vošickog u Koprivnici (1936.)
8°, 59+1np str.
Str. 8.: Školski ljetopis.
MgK

IZVJEŠTAJ. — Izvještaj za školsku 1936—37. godinu. Tisak Vinka Vošickog u Koprivnici 1937. Nadpis iznad teksta: Državna realna gimnazija u Koprivnici. 8°, 83 str.
Na omotnici slika zgrade gimnazije.
Sv. knj. Zgb.

IZVJEŠTAJ. — Izvještaj za školsku 1937—38. godinu. Iznad naslova: Državna realna gimnazija u Koprivnici. Tisak Vinka Vošickog u Koprivnici (1938.) 8°, 100 str.
Str. 13.: Školski ljetopis. Str. 100: Nekrolog: Roškar Draga.
Na omotnici slika zgrade gimnazije.
MgK

IZVJEŠTAJ. — Izvještaj za školsku 1938—39 godinu. Iznad teksta: Državna realna gimnazija u Koprivnici. Tiskara Vinka Vošickog u Koprivnici 1939. 8°, 90 str.
Str. 8.: Školski ljetopis.
Na omotnici slika zgrade gimnazije.
MgK

IZVJEŠTAJ. — Izvještaj za školsku 1939—40 godinu. Iznad teksta: Državna realna gimnazija u Koprivnici.
Tisak Vinka Vošickog u Koprivnici 1940.) 8°, 63 str.
Str. 5.: Nekrolog: Dr Branko Kostinčer. Str. 10.: Školski ljetopis.
MgK

IZVJEŠTAJ. — Izvještaj za školsku 1946—47. Iznad teksta: Niža gimnazija u Ludbregu. Tisak: Podružnica okružne štamparije u Koprivnici 1947. 8°, 20 str.
MgK

JIRASEK, Alois. — Filozofska historija. (Preveo: Trstenjak dr. Rudolf). Knjigotiskara V. Vošicki, Koprivnica 1921. m8°, 162 str.
Svjetska biblioteka: 43—44.
Str. 162: Vignetu: »Finis« izradio: Tomislav Kolombar.
MgK

JOHLER, Ivan. — Diktati u osnovnoj školi. Tisak i naklada Vinka Vošickog Koprivnica (1923 Sk.) v8°, 48 str.
Str. 3.: Svojoj djeci posvećuje: Otac.
MgK

JUBILARNA. — Jubilarna godina našeg sportskog društva 1946—1956. Naslov iznad teksta. Tisak: Koprivnička tiskara u Koprivnici 1956, m8°, 11+1 str.
MgK

JACK. — Jack i jezero očaja. Engleska narodna bajka. Naslov iznad teksta. (Tisak i) izdanje nakladne knjižare Vinka Vošickog, Koprivnica. Bez god. 8°, 27 str.
Tako Vam je bilo nekoč: Sv. 53.
Sa slikom u boji na omotnici; i slikama u tekstu.
MgK

JAPANSKE. — Japanske priče. Naslov iznad teksta. (Tisak i) izdanje nakladne knjižare Vinka Vošickog u Koprivnici. Bez godine. 8°, 40 str.
Tako Vam je bilo nekoč: Sv. 25.
Sa slikom u boji na omotnici, i slikama u tekstu.
MgK

JASTREB. — Jastreb. Porob dijamanta od Puri-a III. dio. (Tisak i) izdanje nakladne knjižare Vinka Vošickog u Koprivnici. Bez god. v8°, 27+1 np str.
Dvostupačno.
Putne pustolovine Kurta Gafrana: Sv. 8.
Sa slikom u boji na omotnici.
MgK

JEDNOOKI. — Jednooki kralj. Naslov iznad teksta. (Tisak i) izdanje nakladne knjižare V. Vošickog, Koprivnica. Bez god. 8°, 31+1 np str.
Tako Vam je bilo nekoč: Sv. 42.

Sa slikom u boji na omotnici, i slikama u tekstu.
MgK

JUGOTON. — Repertoar: Strani, domaći. Standard 78 okr/min. Koprivnička tiskara u Koprivnici 1958. 8°, 10 np str. Omot. nasl. Siječanj 1958.
MgK

JURJEVSKI, Dobroslav. — Leteća lada. Pripovijest. (Tisak i) izdanje knjižare Vinka Vošickoga u Koprivnici. Koprivnica 1924. 8°, 134+2 np str.
Na omotnici slika u boji.
MgK

KAKAV. — Kakav mora biti Komsomolac. (Prevod s ruskog). (Tisak Tiskare Vinka Vošickog u Koprivnici) 1945. Izdanje »Omladinske borbe«, 8°, 45 str.
MgK

KALENDAR. — Džepni kalendar za prostu godinu 1926. (Tisak i) izdanje knjižare V. Vošickog u Koprivnici. Koprivnica (1925.) 16°, np.
MgK

KALENDAR. — Pučki ilustrovani kalendar Matija Gubec za prostu godinu 1925. (Tisak i) izdanje knjižare Vinka Vošickog u Koprivnici (1924.) 8°, np. Sa slikama.
MgK

KALENDAR. — Pučki ilustrovani kalendar Matija Gubec za prostu godinu 1926. (Tisak i) izdanje knjižare Vinka Vošickog u Koprivnici. Koprivnica (1925.) 8°, np. Sa slikama.
Sv. knj. Zgb.

KALENDAR. — Pučki ilustrovani kalendar Matija Gubec za prostu godinu 1927. Tisak i naklada Vinka Vošickoga u Koprivnici. Koprivnica (1926.) 8°, 80 str.
Kalendarij, sajmovnik np. Sa slikama.
Prilog: Popis knjiga knjižare V. Vošickog i prvi sv. Princesa u prnjama od Margarete pl. Lebrun.
MgK

KALENDAR. — Pučki ilustrovani kalendar Matija Gubec za prijestupnu godinu 1928. Tisak i naklada Vinka Vošickog u Koprivnici. Koprivnica (1927.) 8°, np. Sa slikama.
Prilog: Kroz pustoši Guayane. Petar Juranić sv. 5. i Popis knjižare V. Vošickoga u Koprivnici.
MgK

KALENDAR. — Pučki ilustrovani kalendar Matija Gubec za godinu 1929. V. godište. Tisak i naklada knjižare Vinka Vošickog u Koprivnici. Koprivnica (1928.) 8°, np. Sa slikama.
Prilog: Popis knjiga nakladne knjižare V. Vošickog.
MgK

KALENDAR. — Pučki ilustrovani kalendar Matija Gubec za godinu 1932. VII. godište. Tisak i naklada Vinka Vošickog u Koprivnici. Koprivnica (1931.) 8°, np. Sa slikama.
Prilog: M. Arcybašev: Smrt Ivana Landea. Roman. Preveo s ruskog: Vladimir Babić.
Svjetska biblioteka: sv. 47. 155 str.
MgK

KALENDAR. — Pučki ilustrovani kalendar Matija Gubec za godinu 1934. IX. godište. Tisak i naklada knjižare Vinka Vošickog u Koprivnici. Koprivnica (1933.) 8°, np. Sa slikama.
Prilog: Mara Ivančan: Čudnovata priča.
Svjetska biblioteka: sv. 55. 84 str.
MgK

KALENDAR. — Pučki ilustrovani kalendar Matija Gubec za godinu 1937. XII. godište. Tisak i naklada knjižare Vinka Vošickog u Koprivnici. Koprivnica (1936.) 8°, np. Sa slikama.
Omotnica u boji: Stjepan Kukec.
MgK

KALENDAR. — Novi šareni svjetski kalendar za prijestupnu godinu 1924. Tisak i naklada knjižare Vinka Vošickog u Koprivnici. Koprivnica (1923.) v8°, np. Sa slikama.
Omotnica u boji: Stjepan Kukec.
MgK

KALENDAR. — Novi šareni svjetski kalendar za prostu godinu 1925. Tisak i naklada knjižare Vinka Vošickog u Koprivnici. Koprivnica 1925. v8°, np. Sa slikama.
Prilog: Književni vjesnik izdavačke knjižare Vinka Vošickog u Koprivnici.
MgK

KALENDAR. — Ilustrovani kalendar za godinu 1941. Godišnjak za zabavu i pouku. Virovitica. Izdanje tiskare Horvat. Virovitica. (Tisak: Brača Loborec 1940). Omotni naslov: Ilustrovani domaći kalendar sa sanjaricom i sajmovnikom. 8°, ne pagin.
Sa slikama u tekstu i na omotnici.
MgK

KALENDAR. — Novi veliki šareni svjetski kalendar za prijestupnu godinu 1928. Tisak i naklada knjižare Vinka

Vošickog u Koprivnici. Koprivnica (1927.) v8°, np. Sa slikama.
Prilog: Popis knjiga nakladne knjižare V. Vošickog u Koprivnici.
Omotnica u boji: Stjepan Kukec.
MgK

KALENDAR. — Novi šareni svjetski kalendar za godinu 1929. Godište VII. Tisak i naklada Vinka Vošickog u Koprivnici. Koprivnica (1928.) v8°, np. Sa slikama.
Prilog: Popis knjiga nakladne knjižare V. Vošickog u Koprivnici.
Omotnica u boji: Stjepan Kukec.
Sv. knj. Zgb.

KALENDAR. — Novi šareni svjetski kalendar za godinu 1930. VIII. godište. Tisak i naklada nakladne knjižare V. Vošickog u Koprivnici. Koprivnica 1929.) v8°, np. Sa slikama.
Prilog: Popis knjiga nakladne knjižare V. Vošicki u Koprivnici.
Omotna slika u boji: Stjepan Kukec.
MgK

KALENDAR. — Novi šareni kalendar za godinu 1931. IX. godište. Tisak i naklada knjižare V. Vošickog u Koprivnici. Koprivnica (1930.) v8°, np. Sa slikama.
Popis knjiga nakladne knjižare V. Vošickog u Koprivnici.
Omotnica u boji: Stjepan Kukec.
MgK

KALENDAR. — Novi šareni Kalendar za godinu 1932. X. godište. Tisak i naklada knjižare V. Vošickog u Koprivnici. Koprivnica (1931.) v8°, np. Sa slikama.
Prilog: Džarabuski gušitelj. Fanatici pustinje.
Putne pustolovine Kurta Gafrana sv. 14. 32 str.
Omotnica u boji: Stjepan Kukec.
MgK

KALENDAR. — Mali šareni kalendar za godinu 1933. XI. godište. Tisak i naklada knjižare V. Vošickog u Koprivnici. Koprivnica (1932.) v8°, np. Sa slikama.
Prilog: Rakja. Indijac. III. dio.
Putne pustolovine Kurta Gafrana. sv. 3. 29+1 np str.

KALENDAR. — Mali šareni svjetski kalendar za prijestupnu godinu 1928. Tisak i naklada Vinka Vošickog u Koprivnici. (1927). v8°, 72 str. Sa slikama.
Prilog: Popis knjiga nakladne knjižare V. Vošickog u Koprivnici.
Omotnica u boji: Stjepan Kukec.
MgK

KALENDAR. — Mali šareni kalendar za godinu 1939. XVI. godište. Tisak i naklada knjižare V. Vošicki u Koprivnici. Koprivnica (1938.) v8°, np. Sa slikama.
Primjerak ne podpun i manjkav.
MgK

KALENDAR. — Pikantni kalendar za godinu 1929. Tisak i naklada Vinka Vošickog u Koprivnici. Koprivnica (1928.) v8°, np. Sa mnogo slika.
Prilog: Popis knjiga naklad. knjižare V. Vošicki Koprivnica.
Na omotnici slika u boji: Stjepan Kukec.
Sv. knj. Zgb.

KALENDAR. — Stoljetni kalendar. I. dio. (Tisak i) naklada knjižare Vinka Vošickog u Koprivnici. Koprivnica 1923. 8°, 92 str.
Sliku na omotnici izradio: Stjepan Kukec.
Nakladna knjižara V. Vošicki štampala je više izdanja stoljetnog kalendara, samo ih sastavljač ove bibliografije nije mogao registrirati.
MgK

KALENDAR. — Veliki narodni kalendar za godinu 1922. Tisak i naklada knjižare V. Vošicki u Koprivnici. Koprivnica (1921.)
Omotni list u boji izradio: Stjepan Kukec.
MgK

KALENDAR. Veliki narodni kalendar za prostu godinu 1923. Tisak i naklada Vinka Vošickoga. Koprivnica 1922.) v8°, np. Sa slikama.
Prilog: Književni vjesnik izdav. knjižare V. Vošickog, Koprivnica.
Omotni list u boji: Stjepan Kukec.
MgK

KALENDAR. Veliki narodni kalendar za prostu godinu 1927. (Tisak i) naklada knjižare V. Vošickoga u Koprivnici. Koprivnica (1926) v8°, Kalendarij np., ostali zabavni dio: 80 str. Sa slikama.
Omotni list u boji: Stjepan Kukec.
Prilog: Popis knjiga nakladne knjižare Vinka Vošickog u Koprivnici. Priklopljen sv. 1. Princese u prnjama.
MgK

KALENDAR. Veliki narodni kalendar za prijestupnu godinu 1928. Tisak i naklada Vinka Vošickog u Koprivnici. Koprivnica (1927.) v8°, np. Sa slikama.
Omotni list u boji: Stjepan Kukec.

Priklopljen: Popis knjiga naklad. knjižare V. Vošickog u Koprivnici.
MgK

KALENDAR. Veliki narodni kalendar za prijestupnu godinu 1924. Tisak i naklada Vinka Vošickoga. Koprivnica (1923). v8°, np. Sa slikama.
Omotni list u boji: Stjepan Kukec.
MgK

KALENDAR. — Veliki narodni kalendar za godinu 1929. Godište VIII. Tisak i naklada Vinka Vošickog, Koprivnica (1928.) v8°, np. Sa slikama.
Omotni list u boji: Stjepan Kukec.
Prilog: Popis knjiga nakl. knjiž. V. Vošickog u Koprivnici.
MgK

KALENDAR. — Kalendar za godinu 1938. Omotni naslov: Veliki narodni kalendar. Tisak i naklada V. Vošickog u Koprivnici. Koprivnica (1937.) 8°, np.
Sa slikama.
Omotni list u boji: Stjepan Kukec.
MgK

KALENDAR. — Veliki narodni kalendar za godinu 1940. XVII. godište. Tisak i naklada V. Vošickog u Koprivnici. Koprivnica (1939.) v8°, np. Sa slikama.
Omotni list u boji: Stjepan Kukec.
Prilog: Smrtonosna prašina.
Putne pustolovine Kurta Gafrana sv. 18.
MgK

KALENDAR. — Veliki obiteljski kalendar za prostu godinu 1923. Tisak i naklada Vinka Vošickoga. Koprivnica (1922.) v8°, np. Sa slikama.
Omot u boji: Stjepan Kukec.
Prilog: Književni vijesnik izdav. knjiž. V. Vošickog, Koprivnica.
MgK

KALENDAR. — Obiteljski kalendar za prijestupnu godinu 1924. Tisak i naklada V. Vošickoga. Koprivnica (1923.) v 8°, np. Sa slikama.
Omot u boji: Stjepan Kukec.
Prilog: Popis knjiga naklad. knjiž. V. Vošickog u Koprivnici.
MgK

KALENDAR. — Veliki obiteljski kalendar za prostu godinu 1927. Tisak i izdanje knjižare V. Vošicki. Koprivnica (1926.) v8°, 152 str. Sa slikama.
Omot u boji: Stjepan Kukec.
Prilog: Popis knjiga naklad. knjiž. V. Vošickog u Koprivnici.
MgK

KALENDAR. — Veliki obiteljski kalendar za prijestupnu godinu 1928. Tisak i naklada V. Vošicki. Koprivnica (1927.) v8°, np. Sa slikama.
Omot u boji: Stjepan Kukec.
Prilog: Popis knjiga naklad. knjiž. V. Vošickog u Koprivnici.
MgK

KALENDAR. — Veliki obiteljski kalendar za godinu 1929. VII. godište. Tisak i naklada V. Vošickog, Koprivnica. Koprivnica (1928.) v8°, np. Sa slikama.
Omot u boji: Stjepan Kukec.
Prilog: Popis knjiga naklad. knjiž. V. Vošicki, Koprivnica.
MgK

KALENDAR. — Veliki obiteljski kalendar za godinu 1933. IX. godište. Tisak i naklada V. Vošickog u Koprivnici. Koprivnica (1932.) v8°, np. Sa slikama.
Omot u boji: Stjepan Kukec.
Prilog: Bardajski krvnik. Kod razbojnika u sahari.
Putne pustolovine Kurta Gafrana. Sv. 7.
Jastrijeb. Porob dijamanata od Puri-a.
Putne pustolovine Kurta Gafrana. Sv. 8.
MgK

KALENDAR. — Veliki obiteljski Kalendar za godinu 1934. XII. godište. Tisak i naklada V. Vošickog u Koprivnici. Koprivnica (1933.) v8°, np. Sa slikama.
Omot u boji: Stjepan Kukec.
Prilog: Syba proročica. Porob dijamanata od Pury-a.
Putne pustolovine Kurta Gafrana. Sv. 9.
Blago Cascavelle. Kod Indijanaca od Gran Chaco.
Putne pustolovine Kurta Gafrana. Sv. 10.
MgK

KALENDAR. — Veliki obiteljski Kalendar za godinu 1936. XIV. godište. Tisak i naklada V. Vošickog u Koprivnici. Koprivnica (1935.) v8°, np. Sa slikama.
Omot u boji: Stjepan Kukec.
Prilog: Kći poglavice Apaša.
Putne pustolovine Kurta Gafrana. Sv. 19.
Opium ubojica.
Putne pustolovine Kurta Gafrana. Sv. 20.
MgK

KALENDAR. — Veliki obiteljski Kalendar za godinu 1940. XVII. godište. Tisak i naklada V. Vošickog u Koprivnici. Koprivnica (1939.) v8°, np. Sa slikama.
Omot u boji: Stjepan Kukec.
Prilog: Kći poglavice Apaša.
Putne pustolovine Kurta Gafrana. Sv. 19.
Opium ubojica.
Putne pustolovine Kurta Gafrana. Sv. 20.
MgK

KALENDAR. — Veliki šareni kalendar za godinu 1927. IV. godište. Tisak i naklada V. Vošickog u Koprivnici. Koprivnica (1926.) Tisak i naklada V. Vošicki u Koprivnici. Koprivnica (1926). v8°, np. Sa slikama.
Prilog: Popis knjiga naklad. knjiž. V. Vošicki u Koprivnici. i prvi svezak Princese u prnjama.
Sv. knj. Zgb.

KALENDAR. — Veliki šareni kalendar za godinu 1933. XI. godište. Tisak i naklada V. Vošicki u Koprivnici. Koprivnica (1932.) v8°, np. Sa slikama.
Omotna slika u boji: Stjepan Kukec.
Prilog: Tajna mumije.
Putne pustolovine Kurta Gafrana. Sv. 17.
MgK

KALENDAR. — Veliki šareni kalendar za godinu 1934. XII. godište. Tisak i naklada V. Vošickog u Koprivnici. Koprivnica (1933.) v8°, np. Sa slikama.
Omotna slika: Stjepan Kukec.
Prilog: Smrtonosna prašina.
Putne pustolovine Kurta Gafrana. Sv. 18.
MgK

KALENDAR. — Veliki šareni kalendar za godinu 1936. XIV. godište. Tisak i naklada V. Vošicki u Koprivnici. Koprivnica (1935.) v8°, np. Sa slikama.
Omotna slika: Stjepan Kukec.
Prilog: Kći poglavice Apaša.
Putne pustolovine Kurta Gafrana. Sv. 19.
MgK

KALENDAR. — Veliki šareni kalendar za godinu 1940. XVII. godište. Tisak i naklada V. Vošicki u Koprivnici. Koprivnica (1939.) v8°, np. Sa slikama.
Omotna slika: Stjepan Kukec.
Prilog: Tajna mumije.
Putne pustolovine Kurta Gafrana. Sv. 17.
MgK

KALENDAR. — Vinogradar i voćar kalendar za prijestupnu godinu 1928. Tisak i naklada V. Vošicki u Koprivnici. Koprivnica (1927.) v8°, np. Sa slikama.
Omotna slika: Stjepan Kukec.
Prilog: Popis knjiga nakladne knjižare V. Vošickog u Koprivnici.
MgK

KALENDAR. — Vinogradar i voćar ilustrovani kalendar za godinu 1929. III. godište. Tisak i naklada V. Vošicki u Koprivnici. Koprivnica (1928.) v8°, np. Sa slikama.
Omotna slika: Stjepan Kukec.
Prilog: Popis knjiga naklad. knjiž. V. Vošickog u Koprivnici.
MgK

KALENDAR. — Ilustrovani vojnički kalendar za godinu 1929. Godište I. Tisak i naklada V. Vošickog, Koprivnica. Koprivnica (1928.) v8°, np. Sa slikama.
MgK

KALENDAR. — Ilustrovani vojnički kalendar za godinu 1937. Godište XV. Tisak i naklada V. Vošickog u Koprivnici. Koprivnica (1936.) v8°, np. Sa slikama.
MgK

KALINJIN, Mihail Ivanovič. — O omladini (prijevod s ruskog). Izdanje Prop. — odjela Kotarskog J.N.O.F.-e Koprivnica. Državna tiskara Koprivnica 1945. 16°, 72 str.
Omladinska borba.
MgK

KARDELJ, Edvard. — O današnjem glavnom zadatku pozadine. Izdanje Prop-odjela Kotarskog JNOF-a. Koprivnica. Državna tiskara Koprivnica 1945. 16°, 17+1 np. str. Naslov iznad teksta.
MgK

KARDELJ, Edvard. — Snaga narodnih masa. Izradnje Prop. odjela kot. JNOF-a Koprivnica. Državna štamparija Koprivnica 1945. 16°, 29+1 np str.
Naslov iznad teksta.
MgK

KAŠTELAN, Jure. — Malo kamena i puno snova. Zagreb 1937. Tisak Koprivnička tiskara »MPM« Koprivnica 1957. m8°, 62+2 np str.
Mala biblioteka poezije 33.
Ovitak izradio: Ivan Picelj.
Urednik: Slavko Mihalić.
MgK

KATALOG. — Poljoprivredno-kulturna i stočarska izložba u Koprivnici. 27. IX. — 2. X. 1929. Tisak V. Vošickog u Koprivnici. Koprivnica (1929.) 8°, np. Naslov iznad teksta. Sa slikama.
Sadržaj: Uvod
Gospodarsko stanje sreza i grada Koprivnice.
Sudeta M.: Izvadak iz povijesti grada Koprivnice.
MgK

KATALOG. — Livada sjemeruska centrala. Katalog 1954. Tisak: Tiskara »MPM« Koprivnica. Koprivnica. 1954. 8°, str. Omot. naslov.
Sa slikom na omotnici.
MgK

KATIĆ, Danijel. — Pravopisna obuka u nižoj pučkoj školi. (Tisak i) naklada knjižare V. Vošicki Koprivnica. Koprivnica. Bez god. v8°, 111+1 np. str.
MgK

KĆI. — Kći poglavice apaša. (Tisak i) naklada knjižare V. Vošickog u Koprivnici. Bez god. v8°, 33 str.
Putne pustolovine Kurta Gafrana: 19.
Omotnica sa slikom u boji.
MgK

KOLARIĆ, Mirko. — Kratka teorija o vatrogastvu. Sastavio i posvetio središnjemu odboru zajednice hrv. slav. dobrov. vatrogasnih družtava. Knjigotiskara T. Kostinčera. Koprivnica 1892. m8°, 16 str.
MgK

KOPRIVNICA. — Stara Koprivnica u slici. 27. VII. — 3. VIII. 1952. u Koprivnici.
Iznad teksta: Muzej grada Koprivnice. 8°, Karton savinut u tri dijela. 3 str. (Koprivnica 1952.)
(Izložbeni katalog).
MgK

KOPRIVNICA. — Koprivnica. Album crteža. Članovi društva mladih slikara gimnazije Ive Marinkovića. Koprivnica, 1953. Tisak: Tiskara »Mihovil Pavlek Miškina« Koprivnica (1953.) 8°, (19 slika) np.
Sudjeluju sa radovima:
Vignjević Gordana, Petrović Marija, Miklaužić Vera, Kralj Ivka, Kralj Zlata i Stanešić Ivan.
Predgovor: Juhas Mihajlo.
Slika na omotnici u boji.
MgK

KRALJ. — Kralj luđaka. Brajko i njegova braća. (Tisak i naklada) knjižare V. Vošickog u Koprivnici. Bez god. 8°, 54 str. Sa slikama.
Tako Vam je bilo nekoć: sv. 9—10.
Sa slikom u boji na omotnici.
MgK

KRALJEVNA. — Kraljevna i zmaj. Krum. (Tisak i) izdanje V. Vošickog u Koprivnici. Bez god. 8°, 55 str. Sa slikama.
Tako Vam je bilo nekoć: sv. 5—6.
Sa slikom u boji na omotnici.
MgK

KNJIŽEVNI. — Književni vijesnik izdavačke knjižare Vinka Vošickog u Koprivnici 1922. Jesen. Tisak: V. Vošicki, Koprivnica (1922.) Omotni naslov. v8°, 20 str.
MgK

KRALJEVNA. — Kraljevna Zlatokosa. Začarane postole. (Tisak) i izdanje knjižare V. Vošickog u Koprivnici. Bez god. 8°, 55 str. Sa slikama.
Tako Vam je bilo nekoć: sv. 7—8.
Slika u boji na omotnici.
MgK

KRALJICA. — Kraljica klokana. Omot. nasl. (Tisak i) izdanje knjižare V. Vošickog u Koprivnici. Bez god. 8°, 23 str. Sa slikama.
Tako Vam je bilo nekoć: sv. 49.
II. izdanje.
Sa slikom na omotnici.
MgK

KRANJČEVIĆ, Silvije Strahimir. — Život i probrane pjesme. Predgovorom popratio Lj. Dlustuš. Uredio R. F. Magjer. Knjigotiskara V. Vošickog u Koprivnici 1921. m8°, 196+2 np str.
Svjetska biblioteka: sv. 46.
Sa slikom pjesnika.
MgK

KRIŽANIĆ, France. — Zabavna matematika. Sa slovenskog prevela: Anđelka Martić. Tisak: Koprivnička tiskara Koprivnica (1956.) Za izdavača Ivan Paprika. Poduzeće za izdavanje, prodaju i distribuciju knjiga. Zagreb 1956.
4°, 53+2 np str. Sa slikama.
Zanimiva dječja biblioteka.
MgK

KRLEŽA, Miroslav. — Novele. (Tisak i) naklada knjižare V. Vošicki. Koprivnica 1923. Na omotnici: Vošicki, Koprivnica 1924. 8°, 270 str.
Sadržaj:
Smrt Florijana Kranjčeca
Hodorlahomor veliki
Veliki mešter sviju hulja
Mlada misa Alojza Tičeka
MgK

KRLEŽA, Miroslav. — Vučjak. Malogradanski dogadaj u tri čina sa predigrom i intermecom. Na omotnici: Vošicki 1923. 8°, 173 str.
Sabrana djela Miroslava Krleže. Knjiga: II.
Slika na omotnici: Lj. Babić.
MgK

KUDUMIJA, Mato. — Gavran. Pripovijest. Tisak i naklada tiskare i knjigoveznice »MPM« Koprivnica 1954. 8°, 128+1 np str.
Opremio: Boris Dogan. Sa slikom pisca.
MgK

KRLEŽA, Miroslav. — Pjesme I. (Tisak i) naklada knjižare V. Vošičkoga, Koprivnica 1926. 8°, 29+2 np str. II. izdanje.
Slika u boji na omotnici.
MgK

KROZ. — Kroz pustoši Guayane. (Tisak i) naklada knjižare V. Vošickog u Koprivnici. Bez god. 8°, 30 str.
Petar Juranić: sv. 5.
Slika u boji na omotnici.
MgK

KRSNIK, Janko. — Agitator. Roman iz slovenačkog života. Tisak i naklada V. Vošicki, Koprivnica (1918 Sk.) m8°, 135 str.
Svjetska biblioteka: sv. 14—16.
MgK

KRUGLOV, Aleksandr Vasil'evič. — Prvenac. Pripovijest za djecu (Sa slikama). Preveo: Mijat Pribanić. (Tisak i) izdanje knjižare V. Vošickoga, Koprivnica. Bez god. 8°, 87+1 np str.
Slika u boji na omotnici.
MgK

KRUNSKI. — Krunski dragulji. (Tisak i) naklada knjižare V. Vošicki. Koprivnica. Bez god. 8°, 37 str. Sa slikama. II. izdanje. Omot. nasl.
Tako Vam je nekoć bilo: sv. 15.
Slika na omotnici u boji.
MgK

KUPRIN, Aleksandr Ivanovič. — Olesja. Novela. S ruskog preveo: Selim Rakošev (Rakoš M. Pavao). Knjigotiskara V. Vošickog, Koprivnica. Bez god. m8°, 126+1 np str.
Svetska biblioteka: sv. 3.
MgK

LEAKEY, Louis Seymour Bazett. — Buna u prašumi. (Mau Mau i pleme Kikuju). Preveo: Miro Rajković. »IBI« poduzeće za izdavanje, prodaju i distribuciju knjiga. Zagreb 1954. Tiskara »Mihovil Pavlek Miškina«, Koprivnica 1954. 8°, 111 str.
Slika u boji na omotnici.
MgK

LOVAČKE. — Lovačke šale. Izdavač: »Koprive«, Zagreb. Tisak: Tiskara i knjigoveznica MPM u Koprivnici 1955). 16°, 64 str.
Sa slikom u boji na omotnici, i mnogo slika u tekstu.
MgK

LILEKORT. — Lilekort. Norveška priča. Naslov nad tekstom. (Tisak i) izdanje nakladne knjižare Vinka Vošickog, Koprivnica. Bez god. 8°, 31 str.
Tako Vam je bilo nekoć: Sv. 41.
Sa slikom u boji na omotnici, i slikama u tekstu.
MgK

LOVAC. — Lovac i kraljević patuljak. Dvorac zlatnog sunca. Crna žaba. (Tisak nakladne knjižare V. Vošicki, Koprivnica. Bez god. 8°, 34 str.
Tako Vam je bilo nekoć: Sv. 31.
Sa slikom u boji na omotnici, i slikama u tekstu.
MgK

MACELJSKI, Milan — ŠREKAJS, Antun. — Kako provesti mjere zaštite bilja? Upute za provodioce mjera za zaštitu bilja. Izdavač: Narodna tehnika Saveza agrotehničara i poljoprivrednih mašinista NRH, Zagreb 1959.
Tisak: Koprivnička tiskara — Koprivnica (1959). 8°, 51 str.
Sa slikama.
MgK

LEGENDA. — Legenda o Muhamedu. Preveo s talijanskog: prof. Pavičić Lav. Tiskara Braća Loborec, Koprivnica 1935. 16°, 43 str.
MgK

LJERMONTOV, Mihail Jurjevič. — Bjela. Pripovijest. S ruskog preveo: Vladimir. Knjigotiskara V. Vošicki, Koprivnica. Bez god. m8°, 60 str.
Svjetska biblioteka: Sv. 4.
MgK

MA. — Ma-ha — tha, indijanska senora. (Tisak i) naklada knjižare V. Vošicki Koprivnica. Bez god. v8°, 53 str.
Dvostupani tisak.
Putne pustolovine Kurta Gafrana: sv. 11.
Sa slikom u boji na omotnici.
MgK

MAGJER, Rudolfo Franjin. — Kolosjek i staroputine. Zapisi sa sela iz života hrvatskoga seljaka u Slavoniji. Knjigotiskara V. Vošicki, Koprivnica

(1918. Sk.) m8°, 78+2 np str.
Stjetska biblioteka: sv. 6.
MgK

MAJER, Vjekoslav. — Otvaram prozor. Tisak: Koprivnička tiskara. Koprivnica 1957. Lykos novinsko izdavačko štamparsko poduzeće Zagreb 1957. m8°, 69+2 np str.
Mala biblioteka poezije: 28.
Slika u boji na omotnici: Fedor Vaić.
MgK

MAKLIN. — Maklin-Čudnovata biljka. (Tisak i) naklada knjižare V. Vošicki, Koprivnica. Bez god. 8°,
Tako Vam je bilo nekoć: sv. 12.
Sa slikom u boji na omotnici.
MgK

MARKOV, Matija. — Isus dobri pastir. Izdala knjižara i tiskara: Viktor Senjan, Koprivnica 1937. 16°, 142+2 np str. + I-XXXII. Izdanje: III. Sa 14 kom. slika uz križni put.
MgK

MARKOV, Matija. — Kraljica Mira. (Regina Pacis). Izdanje knjižare i tiskare Viktora Senjana u Koprivnici. Koprivnica 1933. Prvo izdanje. 16°, 320 str. na nepotpunom primjerku.
Sa slikama.
Prvo izdanje : 1933.
Drugo izdanje : 1934.
Treće izdanje : 1936.
Četvrto izdanje : 1937.
Peto izdanje : 1937.
Šesto izdanje : 1938.
Sedmo izdanje : 1938.
Osmo izdanje : 1938.
Deveto izdanje : 1941.
Deseto izdanje : 1942.
Jedanajsto izdanje : 1942.
Dvanajsto izdanje : 1942.
MgK

MARKOV, Matija. — Zvončić svetoga Antuna pustinjaka. Izdanje knjižare i tiskare Viktor Senjan, Koprivnica 1937. Drugo izdanje. 16°, 286+2 np str.
Sa slikama.
Prvo izdanje : 1936.
Drugo izdanje : 1937.
Treće izdanje : 1942.
MgK

MATERIJAL. — Neki materijal sa X. zasjedanja Narodnog Odbora Kotara Đurđevac od 19. VII. 1952. godine.

+

Problemi razvitka poljoprivrede kotara Đurđevac. Referat predsjednika Narodnog odbora kotara Berta Martina.

+

Izvještaj i zadaci po komunalnim pitanjima. Referat predsjednika Savjeta za komunalne poslove Bartolić Duke.

+

Odluke i rješenja.
Đurđevac 1952. Tisak: Gradska tiskara Koprivnica (1952.) 8°, 38 str. Štampano kao rukopis.
MgK

MALETIĆ, Zlatko. — Burom šibani. Drama u dva dijela — četiri slike — Zagreb 1957. Tisak: Koprivnička tiskara — Koprivnica (1957.) v8°, 50 str.
Mala dramska biblioteka.
Izdanje Saveza amaterskih kazališta Hrvatske.
MgK

MAY, Karlo. — Kroz zemlju Šćipetara. (Tisak i) izdanje nakladne knjižare V. Vošickog, Koprivnica 1924. m8°. 448 str.
MgK

MAY, Karlo. — Putopisne pripovijesti. (Tisak i) izdanje nakladne knjižare V. Vošickog, Koprivnica (1925 Sk)
Sv. knj. Zgb.
Unešeno iz kartoteke Sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

MAY, Karlo. — Blago u srebrenom jezeru. (Tisak i) izdanje nakladne knjižare V. Vošicki, Koprivnica (1935. Sk.) 8°, 527+1 np str.
Slika u boji na omotnici.
MgK

MAY, Karlo. — Inkina oporuka. Pripovjetka iz južne Amerike. Tisak i naklada V. Vošicki, Koprivnica (1924. Sk.) 8°, 398 str.
Putopisni romani K. May-a. Knjiga: III.
Slika u boji na omotnici.
MgK

MAY, Karlo. — Kralj petroleja. Roman iz divljeg američkog zapada. (Tisak i) izdanje nakladne knjižare V. Vošickog, Koprivnica. 1926. m8°, 503 str.
Slika u boji na omotnici.
MgK

MAY, Karlo. — Satan i Iskariot. Pripovijest iz Mexica. (Tisak i) izdanje nakladne knjižare V. Vošickog u Koprivnici. Koprivnica 1929. m8°, 441 str.
Putopisne pripovijesti. Svezak 13. Knjiga: I.
Slika u boji na omotnici.
Knjiga II. str. 464. Putopisne pripovjesti. Svezak: 14.

Knjiga III. str. 515. Putopisne pripovjesti. Svezak: 15.
MgK

MAY, Karlo. — Old Surehand. (Tisak i) izdanje knjižare V. Vošickog u Koprivnici (1922.) m8°, 536 str. Knjiga: I. Na omotnici slika u boji.
Knjiga II.: 883 str.
MgK

MAY, Karlo. — Winnetou. (Tisak i) izdanje nakladne knjižare V. Vošickog u Koprivnici. (1925.) m8°, 488 str. Knjiga: I.
Slika u boji na omotnici.
Knjiga: II. iz god. 1946. Drugo izdanje.
Knjiga: III. iz god. 1929. Prvo izdanje.
MgK

MAY, Karl. — Winnetou. Tisak i naklada Gradske tiskare i knjigoveznice »Mihovil Pavlek Miškina« — Koprivnica 1953. Knjiga I. je sastavljena od 32 sveska koji su izlazili povremeno. 8°, 477. str.
Slika u boji na omotnici: Stjepan Kukec.
Knjige II. i III. nijesu izašle.
MgK

MAY, Karlo. — U balkanskim gudurama. (Tisak i) izdanje nakladne knjižare V. Vošicki, Koprivnica. (1924. Sk.) m8°.
Sa slikom u boji na omotnici.
MgK

MAY, Karlo. — Winnetouovi baštinici. (Tisak i) izdanje nakladne knjižare V. Vošickog, Koprivnica 1925. m8°, 399 str.
Sa slikom u boji na omotnici.
MgK

MAY, Karlo. — Žut. (Tisak i) naklada njižare V. Vošicki Koprivnica. (1924. Sk.) m8°.
Sa slikom u boji na omotnici.
MgK

MEDVEŠĆAK, Ivo. — Organizacija komercijalnog poslovanja u poduzeću. Zagreb (1958.) Štampala: Koprivnička tiskara i knjigovežnica »MPM« Koprivnica (1958.) 8°, 310 str. 12 priloga. Mala privredna biblioteka. Knjiga 3.
Naslovna strana u boji: Boris Dogan.
MgK

MENDES, Catulle. — Samostansko štivo. (Tisak i) izdanje nakladne knjižare V. Vošicki, Koprivnica (1925.) m8°, 93+1 np str.
(Svjetska biblioteka: sv. 62.)
MgK

MILORADOVIĆ, Radisav. — Elise za leteće modele. Izbor, konstrukcija i izrada. Tiskara i knjigoveznica »MPM« Koprivnica 1955. 8°, 20+2 np str. Sa slikama grafikonima.
Biblioteka-Aeromedolear: 1.
Sa crtežom na omotnici.
MgK

MIŠKO. — Miško, mladi div. Naslov iznad teksta. (Tisak i) izdanje nakladne knjižare V. Vošickoga u Koprivnici. Bez god. 8°, 31 str.
Tako Vam je nekoć bilo. Sv. 1.
Slika u boji na omotnici.
MgK

MLADI. — Mladi kraljević. Naslov iznad teksta. Tisak i naklada V. Vošickog Koprivnica 1946. 8°, 24 str.
Tako Vam je nekoć bilo. Sv. 56.
MgK

MODLY, Josip. — Sistem tolerancija Iso. Zagreb 1957. Tisak: Koprivnička tiskara — Koprivnica 1957. Izdanje autora. 8°, 32 str. Sa slikama, grafikonima i tabelama.
MgK

MORSKA. — Morska djevica i kralj gajdaša. (Tisak i) izdanje nakladne knjižare V. Vošickog, Koprivnica. Bez god. 8°, 24 str. Sa slikama.
Tako Vam je nekoć bilo. Sv. 48.
Slika u boji na omotnici.
MgK

SUĐE. — Vinsko suđe. Uputa u ovinjivanje novog suda i popravljanje pokvarenih bačava.

MOROVIĆ, Niko. — Vinsko suđe. Uputa u ovinjivanje novog suđa i popravljanje pokvarenih bačava. (Tisak i) naklada knjižare V. Vošickoga u Koprivnici (1925. Sk.) Omot. nasl. m8°, 31 str.
MgK

(MULIH), Juraj. — Hrana nebeska u pobožnih molitvah, litaniah i popevkah. Tisak i naklada T. Kostinčer. U Koprivnici 1910. m8°, 458+6 str. Sa slikama.
P. Juraj Mulih: Predgovor putnikom nebeskim.
MgK

MUZEJI. — Muzeji sjeverne Hrvatske. (Bjelovar, Čakovec, Krapina, Koprivnica, Križevci, Trakošćan, Varaždin, Var. Toplice). Izdanje Društva muz. konzervator. radnika NRH. Podružnica Varaždin. Urednik vodiča: Krešimir Filić. v8°, 24+2 np. str., sa 16 slika u prilogu, i više slika u tekstu.

Likovna oprema: Vilim Leskošek.
MgK

NA. — Na vražjem otoku. (Tisak) nakladna knjižara V. Vošickoga u Koprivnici Bez god. 8°, 30 str.
Petar Juranić: sv. 4.
Slika u boji na omotnici.
MgK

NAFTA. — Nafta 1956. godišnjak mjesečnika. Tisak: Koprivnička tiskara M. P. M.

NAGRADA. — Nagrada Jadrana. 1956. g. Program. Opatija 9. i 10. VI. Na omotnici: Nagrada Jadrana. Prix Adriatique. Koprivnička tiskara, Koprivnica 1956. Izdavač: Auto-moto savez Hrvatske, Zagreb. 8°, 28 str. Sa slikama.
MgK

NAKLADNA. — Nakladna knjižara i papirnica V. Vošicki, Koprivnica. Tisak: vlastitog grafičkčočg zavoda. Iznad omotnice: Književni oglas. 8°, 22 str.
MgK

NARODE. — Hrvatski narode! Naslov nad tekstom. Tisak: Rast i braća Loborec, Koprivnica (1928.) Vel.: 400 +248 mm, 1 str.
Poziv na proslavu 25 god. kunovečkih žrtava. (24. lipnja 1928.)
MgK

NARODE. — Hrvatski narode! Braćo sugrađani! Naslov nad tekstom. Tiskara: V. Vošicki, Koprivnica (1914.) Vel.: 444+293 mm, 1 str.
Poziv Hrvatske narodne straže o Narod. blagdanu, dne 5. srpnja 1914. na sabirnu akciju za hrvatske škole u Istri, Slavoniji, Međimurju i Rijeci.
MgK

NAUTA, Orolav. — Željeznicom kroz Sibiriju. Na oceanu. Iz dnevnika jednog Jugoslavenskog pomorskog kapetana. Knjigotiskara V. Vošickog. Koprivnica 1921. 8°, 240 str. Sa slikama u tekstu i na omotnici.
Orolav Nauta = Rukavina Josip. Sa slikom autora.
Posvećeno: Velikoj braći Rusima.
MgK

NEIMAREVIĆ, Ante. — Zbrka oko načelnika. Komedija u 1 činu s prologom. (Tisak i) izdanje naklad. knjižare V. Vošickog, Koprivnica 1946. 8°, 58 str.
Kazališna djela. Sv.: 11.
MgK

NEVIDLJIVI. — Nevidljivi kraljević. (Tisak i) izdanje knjižare V. Vošicki u Koprivnici. Bez god. 8°. 37+2 np str. Sa slikama. II. izdanje.
Tako Vam je nekoć bilo: Sv. 17.
Sa slikom u boji na omotnici.
MgK

NEZADOVOLJNI. — Nezadovoljni kunić. Naslov nad tekstom. (Tisak i) izdanje naklad. knjižare V. Vošickog u Koprivnici. Bez god. 8°, 32 str. Sa slikama.
Tako Vam je nekoć bilo: Sv. 26.
Sa slikom u boji na omotnici.
MgK

NORME. — Radne norme gradske tiskare i knjigovežnice »Mihovil Pavlek Miškina« Koprivnica. Koprivnica 1950. 8°, 13+3 np str. Omot. nasl.
MgK

NORME. — Radne norme koprivničke tiskare. Koprivnica 1957. 8°, 27 str. Omot. nasl.
MgK

PALMOVIĆ, Andrija. — Izabrane pjesme. Tisak: Braće Loborec, Koprivnica (1932.) Rasinja 1932. Uredio: Stjepan Banek. v8°, 30+1 np str.
U ime odbora za podignuće spomen ploče A. Palmoviću. Izdao: M. Wolf.
Na str. 3.: S. Banek: Nešto o pjesniku Andriji Palmoviću.
Na str. 2: Slika pjesnika.
MgK

PAPRIKA, Ivo. — Kad narod vlada. Komedija u 2 slike. (Tisak i) izdanje nakladne knjižare V. Vošicki, Koprivnica 1946. m8°, 21+2 np str.
Kazališna djela: Sv. 9.
MgK

PAPRIKA, Janko. — Dvije žetve. Događa se u žetvi 1945. godine u jednom slavonskom selu. (Tisak i) izdanje nakladne knjižare V. Vošickog, Koprivnica 1946. 8°, 20 str.
Kazališna djela: Sv. 10.
MgK

PAVIĆ, Stjepan — Odluka o izdavanju i najam poslovnih prostorija na području Kotara Zagreb s objašnjenjima. Omotni naslov: Najam poslovnih prostorija. »IBI« Poduzeće za izdavanje, prodaju i distribuciju knjiga Zagreb 1956. Koprivnička tiskara M. P. M. Koprivnica (1956) m8°, 72+5 str.
»IBI« Privredna biblioteka.
MgK

PAVLEK, Mihovil-Miškina. — Dva naša najveća pokojnika. (Tisak) Braća Loborec, Koprivnica 1936. 16°, 17+4 np str. Omot. nasl.

ODLUKA. — Odluka o društvenom planu i budžetu Kotara Koprivnica za 1953 godinu. Tisak: Gradska tiskara, Koprivnica 1953. v8°, 53 str. i više grafikona.
MgK

OSTVARIVANJE. — Ostvarivanje prava iz socijalnog osiguranja. Izdanje Zavoda za socijalno osiguranje NR Hrvatske Zagreb 1954. (Tisak: Koprivničke tiskare 1954). m8°, 132+1 np str. sa jednom tabelom u prilogu.
MgK

PAUK. — Pauk vještica. Naslov iznad teksta. (Tisak i) naklada knjižare V. Vošickog u Koprivnici. Bez god. 8°, 40 str. II. izdanje. Tako Vam je bilo nekoć: Sv. 18.
Sa slikom u boji na omotnici, i slikama u tekstu.
MgK

PAVLEK, Mihovil-Miškina. — Stara i nova gospoda. Tisak: Valko Loborec, Koprivnica 1939. 8°, 23 str.
MgK

PAVLEK, Mihovil-Miškina. — Stara i nova gospoda. Tisak: Valko Loborec, Koprivnica 1939. 8°, 23 str.
Sv. knj. Zgb.

PAVLEK, Mihovil-Miškina. — Gobcu. Tiskara Valko Loborec, Koprivnica Bez god. Nasl. nad tekstom. 40 1 str.
Sv. knj. Zgb.

PAVUNIĆ, Stjepan. — Majka božja Močilska. Tisak Vinka Vošickoga u Koprivnici 1925. 16°, 20 str. Sa slikama. Omot. nasl.
MgK

PAVUNIĆ, Stjepan. — Pasionske igre. (Tisak) grafičko naklad. zavod V. Vošicki Koprivnica (1925.) 8°, (7 str.) Omot. nasl.
MgK

PERIĆ, Mladen M. — Zakon o proizvodnji uvozu izvozu i prodaji baruta eksploziva i ostalih rasprskavajućih smesa municije i oružja u primeni kod carinskih vlasti. Tisak V. Vošicki, Koprivnica (1931.) 8°, 35 str.
MgK

PETROVIĆ, Zvonko. — Usklici mog srca. Tisak: Gradska tiskara, Koprivnica 1952. m8°, 41+1 np str. Štampano kao rukopis.
Posvećen mojoj sestri Danici.
MgK

PIJADE, Mošo — Ravnopravnost Srba i Hrvata u Hrvatskoj. Što znači odluka ZAVNOHA o ravnopravnosti Hrvata i Srba u Hrvatskoj. (Tisak državne tiskare u Koprivnici.) Bez god. m8°, 9 str.
MgK

PINTO, Oreste. — Lovac na špijune. Preveo: Konstantin Milles. Tiskara i knjigovežnica MPM u Koprivnici. 1954. Izdavač: »IBI« poduzeće za izdavanje, prodaju i distribuciju knjiga. Zagreb. 8°, 204 str. Predgovor: Lovac na špijune.
Slika u boji na omotnici.
MgK

PISMA. — Uzorci pisma Gradske tiskare i knjigovežnice Koprivnica. Koprivnica 1950. 8°, 32 str.
MgK

PJESMARICA. — Nova velika narodna pjesmarica. (Tisak i) izdanje knjižare V. Vošicki Koprivnica. Bez god. m8°, 304.
Crtež u boji na omotnici: Stjepan Kukec.
Na omotnici: Hrvatska velika narodna pjesmarica.
MgK

PJESMARICA. — Velika narodna pjesmarica. Zbirka najobljubljenijih narod. ljubavnih te bećarskih pjesama. Tisak V. Vošicki Koprivnica 1919. 8°.
Podatak: Sv. knjižnica Zagreb
Demokrat I. God. 1919. br: 42. od 30. XI. 1919. Tjednik koji je izlazio u Koprivnici pod naslovom: Upravo izašlo, obznanjuje ovu pjesmaricu. (Uredio: prof. Luka Golub).
MgK

PLAN. — Društveni plan i budžet kotara Koprivnica za 1954. godinu. Tiskara »MPM« Koprivnica 1954. Iznad teksta: Narodna Republika Hrvatska. Narodni Odobr Kotara Koprivnica. v8°, 71 str. sa više priloženih tabela.
MgK

PLAN. — Društveni plan i budžet kotara Koprivnica za 1955. godinu. Tiskara »MPM« Koprivnica 1955. Iznad teksta: Narodna Republika Hrvatska. Narodni Odbor Kotara Koprivnica. v8°, 72 str. sa više priloženih tabela.
MgK

PLAN. — Društveni plan i budžet za 1957. godinu. Tisak: Koprivnička tiskara (1957.) Iznad teksta: Narodna Republika Hrvatska. Narodni Odbor Kotara Virovitica. Prilog »Službenog vjesnika« broj: 14. v8°, 68 str. sa više priloženih tabela.
MgK

PLAN. — Društveni plan i budžet kotara Koprivnica za 1957. godinu. Tisak koprivnička tiskara (1957.) Iznad teksta: Narodna Republika Hrvatska. Narodni Odbor Kotara Koprivnica. Urednik: Tomislav Marković. 4°, 78 +1 np str. sa više priloga.
MgK

PLANA. — Prijedlog društvenog plana Narodnog Odbora Kotara Koprivnica. Sa dokumentacijom za diskusiju. (1952.) Tisak: Gradska tiskara u Koprivnici 1952. Iznad teksta: Izvršni odbor Narodnog Odbora Kotara Koprivnica 4°, 14+1 np str.
MgK

PLANA. — Prijedlog društvenog plana Narodnog Odbora Gradske Općine-Koprivnica za godinu 1953. Sa dokumentacijom za diskusiju. Tisak: Gradska tiskara Koprivnica 1953. Iznad teksta: Narodni Odbor Gradske Općine — Koprivnica. 4°, 12 str. sa nekoliko priloženih tabela.
MgK

PLANA. — Prijedlog društvenog plana Narodnog Odbora Kotara Koprivnica za 1953. godinu. Sa dokumentacijom za diskusiju. Tisak: Gradska tiskara Koprivnica 1953. Iznad teksta: Narodni Odobr Kotara Koprivnica. 4°, 15 str.
MgK

PLANA. — Prijedlog društvenog plana i budžeta za 1954 god. Tiskara i knjigovežnica »MPM« Koprivnica 1954. Iznad teksta: Narodna Republika Hrvatska. Narodni Odbor Kotara Garešnica. 4°, 51 str. sa tablama u prilogu.
GtK

PLANA. — Prijedlog društvenog plana i budžeta za 1955. g. Tiskara »MPM« Koprivnica 1955. Iznad teksta: Narodna Republika Hrvatska. Narodni Odbor Kotara Đurđevac. v8°, 58 str. sa tablama u prilogu.
MgK

POGLAVICA. — Poglavica Indijanaca lule. (Tisak i) naklada knjižare V. Vošicki Koprivnica. Bez god. 8°, 32 str. Sa slikom u boji na omotnici.
Petar Juranić: sv. 1.
MgK

POLJSKE. — Poljske narodne priče. (Tisak i) izdanje knjižare V. Vošickog, Koprivnica. Bez god. 8°, 30 str. Sa slikama.
Tako Vam je bilo nekoć: sv. 33.
Sa slikom u boji na omotnici.
MgK

PONAŠANJE. — Otmeno ponašanje ili Bon-Ton. Najvažnija pravila i nauke učtivosti o ponašanju u društvenom i obiteljskom životu. Tisak i naklada V. Vošicki-a Koprivnica. m8°, 98 str.
II. izdanje. Predgovor: X. Y.
I. izdanje : —
II. izdanje : 1918. Sk.
III. izdanje : 1921.
IV. izdanje : 1927.
V. izdanje : 1931.

POPIS. — Popis knjiga. Izdala knjižara, papirnica, knjigotiskara, knjigovežnica i trgovina muzikalija Vinka Vošickog u Koprivnici. Iznad napisa na omotnici: Književni vijestnik izdavačke knjižare Vinka Vošickog u Koprivnici. Sezona 1920. (Tisak: V. Vošicki, Koprivnica (1920.) m8°, 18 np str.
MgK

POPIS. — Popis knjiga Izdala knjižara, papirnica, knjigotiskara, knjigovežnica i trgovina muzikalija Vinka Vošickog u Koprivnici. Iznad napisa na omotnici: Književni vijestnik izdavačke knjižare Vinka Vošickog u Koprivnici. Sezona 1922. (Tisak: V. Vošicki, Koprivnica 1922.) m8°, 36 str.
MgK

POSLOVNIK. — Pjevački poslovnik pravih članova Hrvatskog obrtno-radničkog obrazovnog i pjevačkog društva »Domoljub« u Koprivnici. Tiskara V. Vošicki. Koprivnica 1914. Omotni naslov. 8°, 3 np str.
MgK

POSLOVNIK. — Poslovnik Narodnog Odbora Kotara Đurđevac. Tisak: Tiskara »MPM« Koprivnica-Poružnica Đurđevac 1953. Iznad teksta: Narodni Odbor Kotara Đurđevac. Omotni naslov. 8°, 15 str.
MgK

POSLOVNIK. — Poslovnik o radu organa radničke samouprave varaždinske tvornice stolica »Bobić Florijan«. Koprivnička tiskara, Koprivnica 1956. 8°, 20 str.
MgK

POTAPENKO, Ignatij Nikolaevič — TURGENJEV, Ivan Serejević — Pravica. Pripovijest. Kuc . . . Kuc . . . Kuc . . . ! Pripovijest. Knjigotiskara V. Vošicki, Koprivnica 1920. Pravicu I. N. Potapenka preveo je s ruskog: Vladimir Babić, a za Turgenjevljev Kuc . . . Kuc . . . Kuc . . . ! nije naveden prevodioc. m8°, 93 str.

Svjetska biblioteka: br. 41.
Vignetu na str. 45. sa napisom Finis: Tomislav Kolombar.
MgK

PRAŠUMSKI. — Prašumski jahač . . . Indijac. IV. dio. (Tisak i) izdanje nakladne knjižare V. Vošickog u Koprivnici. Dvostupačno. v8°, 31+1 np str.
Putne pustolovine Kurta Gafrana: sv. 4.
Slika u boji na omotnici.
MgK

PRAVILA. — Pravila Izrael. bogoštovne obćine u Koprivnici. Tisak T. Kostinčera, Koprivnica (1888.) Hrvatski tekst od str. 1 — 22.
Statuten der Israel. cultusgemeinde in Kopreinitz. Buchdruckerei T. Kostinčer, Kopreinitz (1888.) Njemački tekst od str. 23 — 48. 8°, 48 str.
Omotni list: Tekst na hrvatskom i njemačkom jeziku.
MgK

PRAVILA. — Pravila gospojinskoga dobrotvornoga družtva u Koprivnici. Tisak T. Kostinčera, Koprivnica 1889. m8°, 7 str.
MgK

PRAVILA. — Pravila koprivničkoga dobrovolj. vatrogasnoga družtva. Tiskom T. Kostinčera, Koprivnica 1890. 8°, 15 str.
MgK

PRAVILA. — Pravila pučke konsumtivno-eskomtne zadruge za prodaju vlastitih gospodarskih proizvoda svojih članova, te nabavu svih živežnih i obrtnih potrepština za svoje članove. Tisak T. Kostinčera. Koprivnica 1900. m8°, 20 str.
MgK

PRAVILA. — Pravila »Hrvatskog sokola u Koprivnici« (Tisak) M. Neugebauer, Koprivnica (1906.) 16°, 13+1 np str.
MgK

PRAVILA. — Pravila gospojinskog dobrotvornog društva u Koprivnici. Tisak T. Kostinčera Koprivnica 1909. m8°, 10+4np str.
MgK

PRAVILA. — Pravila društva za potporu siromašnih, a vrijednih učenika i učenica kr. male realne gimnazije u Koprivnici. Tisak T. Kostinčera u Koprivnici. Koprivnica (1909). v8°, 9 str.
MgK

PRAVILA. — Pravila gospojinskog dobrotvornog društva u Koprivnici. Knjigotiskarski zavod M. Neugebauera. Koprivnica 1913. nasl. m8°, 11+1 np str.
MgK

PRAVILA. — Pravila Hrvatskog obrtničko-radničkog obrazovnog i pjevačkog društva »Domoljub« u Koprivnici. Tiskara V. Vošicki, Koprivnica (1926). Omot. nasl. m8°, 24 np str.
Na omotnici slika društvene zgrade.
MgK

PRAVILA. — Pravila hrvatske marvogojske udruge u Hlebinama. Tiskara Vinka Vošickog u Koprivnici. (1927).
Omot. nasl. 16°, 14+1 np str.
MgK

PRAVILA. — Pravila »Prosvjetnog udruženja hrvatskih katoličkih žena« u Koprivnici. Tisak V. Vošicki, Koprivnica (1920.) 16°, 11+1 np str.
MgK

PRAVILA. — Pravila legradske štedionice dioničarskog društva u Legradu. Tiskara V. Vošicki, Koprivnica (1921). 8°, 21+1 np str.
MgK

PRAVILNIK. — Pravilnik . . . . ogranka opće poljoprivredne zadruge u . . . . Koprivnička tiskara — Koprivnica. Bez god. 8°, 10 str.
MgK

PRAVILA. — Pravila učiteljske kreditne zadruge u Koprivnici. Knjigotiskara Vinko Vošicki u Koprivnici. Koprivnica 1932. Omot. nasl. m8°, 29 str.
MgK

PRIČE. — Priče sa istoka i zapada. (Tisak i) izdanje knjižare V. Vošickog, Koprivnica. Bez god. 8°, 48 str.
Tako Vam je nekoć bilo: 28.
Sa slikom na omotnici.
MgK

PRIRUČNIK. — Priručnik za stručno upoznavanje sa kvalitetom, manipulacijom, otpremom i preradom voća i povrća. Iznad naslova: Bjelovarsko poduzeće za promet vinom, voćem i povrćem Bjelovar. Bjelovar 1950. Tisak: Gradska tiskara — Koprivnica. v8°, 130+2 np str.
MgK

PROIZVODNI. — Proizvodni program. Tvornica telefonskih uređaja »Nikola Tesla« (Tisak: Koprivnička tiskara — Koprivnica 1957.) 8°, 8 np str.
Slika tvornice i kalendar za god. 1957. na omotnici.
MgK

PROPISNIK. — Propisnik i cienik za pobiranje gradskih daća u slobodnom i kr. gradu Koprivnici. Tisak T. Kostinčera u Koprivnici 1911. Omot. nasl. v8°, 24 str.
Na omotnici otisnut grb slob. i kr. grada Koprivnice.
MgK

PRORAČUN. — Proračun potrebe i pokrića slob. i kr. grada Koprivnice za godinu 1910. Tiskara M. Neugebauera, Koprivnica (1909?) Omot. nasl. 4°, 35+3 np str.
Na omotnici iznad teksta grb slob. i kr. grada Koprivnice.
MgK

PRIJEDLOG. — Prijedlog budžeta Narodnog odbora Kotara Đurđevac za 1953. godinu. Tisak: Gradska tiskara u Koprivnici 1953. 4°, 31 str.
MgK

PRIJEDLOG, — Prijedlog budžeta Narodnog odbora Kotara Slav. Brod za 1957. godinu. Iznad omotnog naslova: Narodna republika Hrvatska. Narodni odbor Kotara Slavonski Brod. Savjet za plan i financije. 4°, 15+3 str.
MgK

PROGRAM. — Program proslave 15. godišnjice 32. divizije. Tisak: Koprivnička tiskara »Mihovil Pavlek Miškina«, Koprivnica 1958. Pripremila za štampu: Komisija za propagandu i štampu, v8°, 20 str.
Izdaje Odbor za proslavu 15-godišnjice 32. divizije.
MgK

PRAVILA. — Pravila Pučke štedionice dioničarskog družtva u Koprivnici. 1895. Statuten der Volks-Sparkasse Actien-Gesellschaft in Kopreinitz. Tiskara T. Kostinčera, Koprivnica 1903. 8°, 30+30+1 np str. Dvojezično.
MgK

PRAVILA. — Pravila Pučke štedionice dioničarskog društva u Koprivnici. Knjigotiskara: V. Vošicki, Koprivnica 1912. m8°, 35 str.
MgK

PRORAČUN. — Proračun potrebe i Pokrića slob. i kr. grada Koprivnice za god. 1906. Tiskara: T. Kostinčera, Koprivnica (1906.) Omotni naslov. 4°, 41 +1 np str.
Na omotnici grb slob. i kr. grada Koprivnice.
MgK

PTICA. — Ptica Dam. (Tisak) nakladne knjižare V. Vošickoga u Koprivnici. Bez god. 8°, 34 str.
Tako Vam je bilo nekoć: 47.
Omotnica u boji.
MgK

PUHALO, Feliksa Ilija. — I. F. P.: Bregi nekoć i sada. Tisak: Braće Loborec, Koprivnica 1937. 16°, 15 str.
Preštampano iz Podravskih novina. God. VIII. 1937. Br. 9. do uključivo br. 12.
MgK

PUPAVAC, Nikola. — Pjesme I. Iznad teksta. Tisak V. Vošickog u Koprivnici (1929) 8°, 16 str.
MgK

PUT. — Put u vilinsku zemlju. (Tisak i) izdanje naklad. knjižare V. Vošicki Koprivnica. Bez god. Omot. nasl. 8°, 45 str.
Omotnica u boji. Sa više slika u tekstu.
MgK

RAKJA. — Rakja Indijac. III. dio. (Tisak i) izdanje nakladne knjižare V. Vošickog u Koprivnici. Bez god. v8°, 30 str. Dvostupačno.
Putne pustolovine Kurta Gafrana: 3.
Omotnica u boji.
MgK

RAOS, Ivan .— Autodafe moga oca. Herojska tragedija u tri dijela. Zagreb 1957. Tisak: Koprivnička tiskara — Koprivnica (1957) m8°, 105 str.
Omotnica u boji. Vlastita naklada.
MgK

RAOS, Ivan. — Kako je New York dočekao Krista. Žalosna igra u tri čina. Zagreb 1956. Tisak: Koprivnička tiskara — Koprivnica (1956) m8°, 82 str.
Omotnica u boji. Vlastita naklada.
MgK

RAOS, Ivan. — Knjiga o Taquartima pjesni o trojici razapetih. Zagreb 1956. Tisak: Koprivnička tiskara — Koprivnica (1956) Lykos novinsko izdavačko propagandno štamparsko poduzeće Zagreb. Urednik: Slavko Mihalić Za izdavača: Nikola Dugandžija. m8°, 87+1 np str.
Mala biblioteka poezije: 19.
Na str. 85: Bilješka o piscu (T. B.)
Omotnica u boji.
MgK

RAŠAN, Đuro. — Lirika. Tisak: Braće Loborec, Koprivnica 1932. 8°, 30+1 np str.
Omotnica u boji.
MgK

RAZVITAK. — »Razvitak« veletrgovačko poduzeće import-eksport Metković Deset godina rada 1947-1957. Metković, 1957. Vlastita naklada. Koprivnička tiskara »Mihovil Pavlek Miškina«, Koprivnica 1957. v8°, 105+2 np str. sa 24 table.
Likovna oprema knjige: Miljenko Stančić.
Omotnica u boji.
MgK

REBAC, Lovro — Bez Jandre i druge pripovijetke. Tisak: Gradska tiskara Koprivnica 1952. 8°, 58+4 np str. Naklada piščeva.
Naslovnu stranu ilustrirao slikar: I. Generalić. Na str. 5.: L. Rebac: Iz biografije, sa slikom pisca u tekstu.
MgK

REDOVNIK. — Redovnik od Monte Zenta. Kod Indijanaca Grand Chaca. (Tisak i) izdanje nakladne knjižare V. Vošickog u Koprivnici. (1925). v8°, 32 str. Dvostupačno.
Sa slikom u boji na omot. listu.
MgK

ROBOVI. — Robovi panmskog prokopa. Tisak i naklada knjižare V. Vošickog u Koprivnici. Bez god. 8°, 32 str.
Omotnica u boji.
MgK

RASPORED. Raspored svečanosti proslave 60-godišnjice Hrvat. pjevačkog društva »Podravac« u Koprivnici, 29. VI 1935. Tiskara Viktor Senjan, Koprivnica (1935.) 4°, 4 np str.
Točka druga programa: Poslije sv. mise otkriće spomen-ploče velikom sinu Koprivnice biskupu + Anđeliku Jurju Bedeniku.
MgK

RAOS, Ivan. — Tri ljubavi. Drama u jednom činu. Zagreb 1956. Tisak: Koprivnička tiskara, Koprivnica (1956). m8°, 75 str. Vlastita naklada.
Omotnica u boji.
MgK

RUŽA Texasa. Izdanje (i tisak) nakladne knjižare Vinka Vošickog u Koprivnici (1946.) 8°, 23 str.
Petar Juranić 18. sv.
Sv. knj. Zgb.

ROLANDOV. — Rolandov grb. Omot. nasl. (Tisak i) izdanje knjižare V. Vošickoga u Koprivnici. Bez god. 8°, 32 str.
Sa slikom u boji na omotnici i sa više slika u tekstu.
MgK

RUKAVINA, Josip. — Radost mladosti. Izdanje i tisak nakladne knjižare V. Vošicki Koprivnica 1931. m8°, 95 str. Sa više slika u tekstu. Omot u boji: Stjepan Kukec.
MgK

RUNJIT. — Runjit Ben Akil. Indijac II dio. (Tisak i) izdanje nakladne knjižare V. Vošickog u Koprivnici. Bez god. v8°, 31 str. Dvostupačno.
Sa slikom u boji na omotnici.
MgK

SABLASNI. — Sablasni brod. Tisak i naklada knjižare V. Vošickog u Koprivnici. Bez god. 8°, 32 str.
Petar Juranić: sv. 12.
Sa slikom u boji na omotnici.
MgK

SABOLIĆ, Ivan. — I. Matija Gubec i seljačka buna
II. Seljačka dopisna škola
Izdanje knjižanice »Selo govori« Koprivnica.
Uređuje: Ivan Sabolić
Tisak: Braća Loborec, Koprivnica (1937). m8°, 31+1 np str.
Mala knjižnica: br. 1.
Sv. knj. Zgb.

SANJARICA — Sanjarica najnovija, najpotpunija i najveća zbirka tumačenja i značenja snova sabrana po najboljim izvorima svih vremena. (Tisak) nakladne knjižare V. Vošickog u Koprivnici. Koprivnica 1933. Sedmo izdanje. 8°, 144 str. Dvostupačno.
Sa slikom u boji na omotnici.
MgK

SCOTT, Walter. — Crni patuljak. Tisak knjigotiskare Vinka Vošickog u Koprivnici. Bez god.
Svjetska biblioteka: sv. 52.
MgK

SCOTT, Walter. — Crni patuljak. Poduzeće za izdavanje, prodaju i distribuciju knjiga. Zagreb 1956. Tisak: Koprivnička tiskara, Koprivnica (1956). 8°, 158 str.
S engleskog preveo: L. Držić.
Opremio: Petar Salopek prof.
Predgovor: Crnom patuljku i bilješka o piscu, od L. D.
MgK

SEDMOGRADSKE. — Sedmogradske narodne priče. Tisak nakladne knjižare V. Vošickoga u Koprivnici. Bez god. 8°.
Tako Vam je bilo nekoć: sv. 30.
Sa slikom u boji na omotnici.
Podatak uzet iz Popisa knjiga naklad. knjižare V. Vošickog u Koprivnici.

SENJE — Senje blažene djevice Marije. (Tisak i naklada Viktor Senjan, Koprivnica. Bez god. 16°, 22 str.
Sa slikom.
MgK

SELAK, Nikola. — Higijena i odgajanje djece u prvoj godini života. (Tisak T. Kostinčera) u Koprivnici 1891.
Podatak uzet iz Bibliografije za tjelesni odgoj na hrvatskom jeziku do godine 1922. od Franje Bučara. Str. 12.

SELAK, Niko. — Izvješće obće javne gradske bolnice slob. i kr. grada Koprivnice od god. 1869. do konca 1889. Brzotiskom T. Kostinčera, Koprivnica 1890. 4°, 72 str.
Sprijeda: foto slika stare bolnice, i slika u tisku nove bolnice. Na kraju 1 prilog.
MgK

SELAK, Niko. — Izvješće o javnoj obćoj grad. bolnici slob. i kr. grada Koprivnice od god 1890. Brzotiskom T. Kostinčera, Koprivnica 1891. v8°, 27 str.
MgK

SELAK, Niko. — Oči i zdravlje školske djece u Hrvatskoj i Slavoniji. Svezak I. Brzotiskom T. Konstinčera. Koprivnica 1890. v8°, 16 str. omotni nasl.
MgK

SELAK, Niko. — Prvi korak, da se umanji broj sliepih u Hrvatskoj i Slavoniji. Brzotiskom T. Kostinčera. Koprivnica 1889. v8°, 14+1 np str.
Predavanje preštampano iz »Liečnićkog viestnika« br. 6, 7. i 8 od god. 1889.
Sv. knj. Zgb.

SELAK, Niko. — Kratka sudska medicina. Praktični dio ili vademecum za sudsko-liječnićke poslove. Brzotiskom T. Kostinčera. Koprivnica 1889. 8°, 186 str.
MgK

SYBA. — Syba proročica. Porob dijamanta od Puria. III dio. (Tisak i) izdavanje nakladne knjižare V. Vošickog u Koprivnici. Bez god. v8°, 28 str. Dvostupačno.
Putne pustolovine Kurta Gafrana: Sv. 9.
Sa slikom u boji na omotnici.
MgK

SIENKIEWICZ, Henryk. — Razoreno. Novela iz kijevskog studentskog života. (Tisak i) izdanje knjižare V. Vošickoga u Koprivnici. Bez god. 8°, 162 str.
Svjetska biblioteka: Sv. 53.
MgK

SMRTONOSNA. — Smrtonosna prašina. (Tisak i) izdanje nakladne knjižare V. Vošickoga u Koprivnici. Bez god. v8°, 32 str.
Putne pustolovine Kurta Gafrana: Sv. 18.
Sa slikom u boji na omotnici.
MgK

SOFO, Zlatan. — Prirodni voćni sokovi kao hrana. Izdavač: »Orbis« novinsko izdavačko poduzeće. Zagreb. Tisak: Koprivnička tiskara — Koprivnica 1956. 8°, 53 str.
Sa slikom u boji na omotnici.
MgK

SOLOGUB, Aleksandrovič Vladimir. — Veliki svijet. Pripovijest. Knjigotiskara V. Vošicki, Koprivnica (1918 Sv. knj.) m8°, 140 str.
Svjetska biblioteka: Br. 9-10.
MgK

SORIJA. — Sorija Morija. (Tisak i) naklada knjižare V. Vošicki Koprivnica. Bez god. 8°, 32 str.
Tako Vam je bilo nekoč: Sv. 44.
MgK

SKRIPTA. — Skripta iz psihologije i pedagogije. Izvod iz predavanja koja su održana 1955 g. u garnizonu Zagreb. (Tisak Koprivničke tiskare u Koprivnici) Bez god. Iznad naslova: Samo za ličnu upotrebu Garnizona Koprivnica. 8°, 269 str.
Uprava Kopriv. tis.

SPOMENICA. — Spomenica prigodom dvadeset godišnjice Dobrotvornog gospojinskog društva u Koprivnici. Iznad naslova: 1874. — 1903. Brzotiskom T. Kostinčera Koprivnica (1903). m8°, 36 str.

SPOMENICA. — Spomenica prigodom tridesetgodišnjice hrv. pjev. društva »Podravac« u Koprivnici. Knjigotiskara M. Neugebauera. Koprivnica 1904. Iznad naslova: 1874 — 1904. i moto: Sve uz pjesme mili glas, Pjesmom naprijed svaki čas. Omot. nasl. 8°, 10+1 np str.
MgK

SPOMENICA. — Spomenica drž. grad. škole u Podravskoj Slatini prigodom deset godišnjice zavoda. Izdao: Nastavnički zbor. Tisak grafičkog zavoda Rast i braća Loborec, Koprivnica (1928?) Na omotnici: Spomenica Drž. grad. škole Podravska Slatina 1918 — 1928. 8°, 116+3 np str.
Linoreze izradio Vinko Grgić. Sa više slika u tekstu.
MgK

SPOMENICA. — Spomenica desetgodišnjice i posvete doma hrvatskog i obrazovnog obrtničko-radničkog pjevačkog društva »Domoljub« u Koprivnici dne 14. i 15. kolovoza 1920. Knjigotiskara V. Vošickog u Koprivnici (1920). v8°, 17 str. Na str. 4-10 prikaz: Domoljub od godine 1910.—1920.
Omot. nasl.
MgK

SRETAN. — Sretan put. Novele, Film. Humor, Zabava. Izdavač i tisak: Tiskara i knjigovežnica »Mihovil Pavlek Miškina« Koprivnica 1955. m8°, 95+1 np str.
Omot. nasl.
Sa slikom u boji na omotnici, i više slika u tekstu.
MgK

STALJIN, Josif Visarionović. — Iz pitanja Lenjinizma. I. O osnovima Lenjinizma. Izdanje »Borba« 1943. (Tisak V. Vošicki Koprivnica 1943.) 8°, 90 str.
MgK

STANKOVIĆ, Ivan. — Osnovni pojmovi o Ćilimarstvu. Knjiga I. Tisak: Tiskara i knjigovežnica MPM Koprivnica 1954. Naklada piščeva. 8°, 115+4 np str. i XXI priloga u slici.
MgK

STARA. — Stara mržnja. (Tisak i) naklada knjižare V. Vošickog u Koprivnici
Bez god. 8°, 22 str.
Petar Juranić: Sv. 14.
Sa slikom u boji na omotnici.
MgK

STARA. — Stara škrtica. (Tisak i) izdanje nakladne knjižare V. Vošickog, Koprivnica. Bez god. 8°, 23 str.
Tako Vam je bilo nekoč: Sv. 50.
Sa slikom u boji na omotnici.
MgK

STAROENGLESKE. — Staroengleske priče. (Tisak i) izdanje nakladne knjižare V. Vošickog u Koprivnici. Bez god. 8°, 32 str.
Tako Vam je bilo nekoč: Sv. 24.
Sa slikom u boji na omotnici.
MgK

STATUT. — Statut auto-moto saveza Hrvatske. Naslov iznad teksta. (Koprivnička tiskara MPM Koprivnica) 1956. 8°, 8 str.
MgK

STATUT. — Statut o organizaciji i nadležnosti zavoda za socijalno osiguranje kotara Koprivnice. Tisak: Gradska tiskara, Koprivnica 1953. 8°, 34 str.
MgK

STATUTEN. — Statuten des isr. Frauenvereines in Kopreinitz. Buchdruckerei von T. Kostinčer. Kopreinitz (1898?). 8°, 15 str.
MgK

STENOGRAFSKI. — Stenografski zapisnik VI. redovite Auto Moto Saveza Hrvatske, održane dne 25. III. 1956. sa izvještajima predsjedništva AMSH i nadzornog odbora. Priredio: Popović Pero. 8°, 102 str.
Jubilarno izdanje Auto Moto Saveza Hrvatske povodom 10-godišnjice rada i 50-godišnjice osnutka I. Hrvatskog Automobilnog kluba. Sa slikama.
MgK

SUDETA, Mate. — Erotika. Tisak Vinka Vošickoga. Koprivnica 1929. 8°, 62+2 np str. Vlastita naklada.
MgK

SUDETA, Zlata. — Savremena kuharica. Zbirka propisa i savjeta o pripremi najraznovrsnijih jela i pića, o konzerviranju mesa, povrća i voća, s dodatkom o pripremanju bolesničke hrane, te s mnogim za kućanstvo veoma korisnim uputama.
(Tisak i) izdanje knjižare Vinka Vošickoga u Koprivnici 1929. 8°, 311+19 np str.
Crtež na omotnici i vignete: Stjepan Kukec.
MgK

SVEN. — Sven. Norveška narodna bajka. (Tisak i) izdanje nakladne knjižare Vinka Vošickog. Koprivnica Bez god. 8°, 28 str.
Sa slikom u boji na omotnici i slikama u tekstu.
MgK

SVĚTLA, Karolina. — Poljubac. Planinska pripovijest iz češkog puka. Preveo: Pavao M. Rakoš (Selim Rakošev.) Knjigotiskara V. Vošicki. Koprivnica (1918 Sk.) 8°, 86 str.
Svjetska biblioteka: Br. 7.
MgK

SVOBODA, L. — Mlada majka. Ispravni savjeti našim ženama kod stupanja u brak, za vrijeme trudnoće. Kod porođaja i njega djeteta.
Pouka o periodi, toku trudnoće i o šestonedjelju. — Kako se može postići lak porođaj? — Šestonedjeljka. — Dijete i njegova njega. — Dojenje

i umjetna ishrana. — Dječje bolesti. (Tisak i) izdanje knjižare V. Vošickog u Koprivnici 1921. Prijevod sa češkoga. Sa mnogo slika. 8° 190+2 np str.
MgK

ŠAŠIĆ, Stjepan -Kirinski. — Serbe oder Kroate? Buchdruckerei des T. Kostinčer. Kopreinitz 1891. v8°, 22 str.
MgK

ŠIGNJAR, Franjo, Viktor. — Lov na duše. Tisak i naklada V. Vošicki, Koprivnica 1930. 8°, 36+1 np str.
Kazališna djela: sv. 6.
Sa slikom na omotnici.
MgK

ŠOLJAN, Antun. — Izvan fokusa. Zagreb 1957. Koprivnička tiskara Koprivnica 1957. Urednik: Slavko Mihalić. Lykos novinsko izdavačko štamparsko poduzeće — Zagreb. m8°, 34+4 np str.
Mala biblioteka poezije: 32.
Ovitak izradio: Miljenko Stančić
Na 3. np str.: Bilješka o piscu.
MgK

ŠPANOVIĆ, Ivan — Svatovska pjesmarica iliti zbirka raznih popjevaka što ih vrlo rado pjeva narod u Mariji Bistrici na svojim svadbenim svečanostima i inim prigodnim sastancima. (Tisak i) izdanje knjižare Vinka Vošickog u Koprivnici. (1922 Sk.). m8°, 167+7 np str.
Sa omotnicom u boji.
MgK

ŠPANOVIĆ, Ivan. — Pjesmarica i molitvenik Majke Božje Bistričke (Tisak i) izdanje knjižare V. Vošicki, Koprivnica (1923 Sk.). 16°, 536 str.
Sa slikom: Marja božja Bistrička.
MgK

ŠPOLJAR, Zlatko. — Priča o zelenom smaragdu. Priče, Pjesme i Pripovijetke za mladež. (Tisak i) naklada knjižare V. Vošickoga u Koprivnici. (1926 Sk.) m8°, 78 str.
Sa slikom na omotnici, i više slika u tekstu.
MgK

POTOČNJAK, Juraj i ŠPOLJAR, Zlatko. — Šumska škola. Pjesme za mladež. (Tisak) nakladne knjižare Vinka Vošickoga u Koprivnici (1926. Sk.) 8°, 24 str.
Ilustrirao: Juraj Potočnjak.
MgK

ŠTATUT. — Štatut slob. i kralj. grada Koprivnice ob uredjenju gradske uprave. Tisak T. Kostinčera u Koprivnici 1885. 8°, 113 str.
Sa grad. grbom na omotnoj i naslovnoj strani.
MgK

ŠTATUT. — Štatut slobodnog i kralj. grada Koprivnice ob uređenju gradske uprave. Tisak M. Neugebauera, Koprivnica 1908. 8°, str. 18. str.
Sa grad. grbom na omotnoj i naslovnoj strani.
MgK

STATUTEN. — Statuten der Oehlindustrie kroatischer Landesprodukte. Actien-Gesellschaft in Koprivnica. Buchdruckerei V. Vošicki, Koprivnica (1918?). 8°, 19 np str. Omot. naslov.
Štampano na lijevim polovicama stranica.
MgK

SCHNITZLER, Artur. — Ljubakanje. Drama u tri čina. Preveo: Viktor D. Sonnenfe 1d. Knjigotiskara Vinka Vošickog. Koprivnica 1921. 8°, 76+1 np str.
Zbirka (glasovitih) djela: Sv. 6.
MgK

SCHNITZLER, Arthur. — U Kolu (Reigen) Deset dialoga. Preveo: Dr E Dominković. Autorizirani prijevod. Knjigotiskara V. Vošicki. Koprivnica 1920. 8°, 105+2 np str.
Zbirka glasovitijih djela: Sv. 4.
Likovna oprema: Tomislav Kulombar.
MgK

SCHNITZLER. Artur. Umiranje. Roman. Tisak i naklada V. Vošicka Koprivnica 1918. 8°, 139 str.
Zbirka glasovitih djela: Sv. 2.
MgK

SCHOPENHAUER, Arthur. — O smrti. (Tisak i) izdanje nakladne knjižare Preveo: Viktor Sonnenfeld. m8°, 140 str.
Svjetska biblioteka: Sv. 64.
MgK

SCHOPENHAUER. Arthur. — O ženama. Preveo: Viktor Sonnenfeld. (Tisak i) izdanje knjižare Vinka Vošickog u Koprivnici (1922. Sk.) m8°, 18 str.
Svjetska biblioteka: Br. 48.
MgK

SMYTH, George H. G. — Pustolovine kanadskog poručnika G. H. G. Smytha. (Tisak i) izdanje nakladne knjižare V. Vošickog, Koprivnica 1925. 8°, 29+1 np str.

Svjetska biblioteka: Sv. 61.
Sa slikama u tekstu.
MgK

ŠVEDSKE. — Švedske narodne priče. (Tisak i) izdanje knjižare V. Vošickog, Koprivnica. Bez god. 8°, 33 str.
Tako Vam je bilo nekoć: Sv. 34.
Sa slikom u boji na omotnici i slikama u tekstu.
MgK

ŠVARC, Ivan. — Priručnik njemačkog jezika za ugostitelje. Zagreb 1958. Tisak: Koprivnička tiskara, Koprivnica (1958). 8°, 267 str.
Izdavač: Hotelska škola, Zagreb.
Sa slikama u tekstu.
Omotnica u boji.
MgK

TAJNA. — Tajna mumije. (Tisak i) izdanje nakladne knjižare Vinka Vošickog, Koprivnica. Bez god. v8°, 36 str.
Putne pustolovine Kurta Gafrana: Sv. 17.
Sa slikom u boji na omotnici.
MgK

TIBETIJSKI. — Tibetijski tiran. Kod razbojnika u Sahari. II. dio (Tisak i) izdanje nakladne knjižare Vinka Vošickog u Koprivnici Bez god. v8°, 28+1 np str. vostupačno.
Putne pustolovine Kurta Gafrana: Sv. 6.
Sa slikom u boji na omotnici.
MgK

TISUĆU. — Tisuću stuba. (Tisak i) izdanje nakladne knjižare V. Vošickoga u Koprivnici. Bez god. Naslov iznad teksta. 8°, 32 str.
Tako Vam je bilo nekoć: Sv. 27.
Sa slikom u boji na omotnici, i slikama u tekstu.
MgK

TOLSTOJ, Lav Nikolajevič. — Posmrtne pripovijetke. Djavo, Na plesu, Što sam vidio u snu. S ruskog preveo: Vladimir. Knjigotiskara V. Vošicki, Koprivnica. Bez god. m8°, 113 str.
Svjetska biblioteka: Br. 2.
Sv. knj. Zgb.

TOLSTOJ, Lav Nikolajevič. — Smrt Ivana Iljiča. Preveo: K. V. Knjigotiskara Vinka Vošickog. Koprivnica 1921. m8°, 90 str.
Svjetska biblioteka: Br. 45.
MgK

TOLSTOJ, Lav Nikolajevič. — Zapisi jedne lude. Posmrtne pripovijesti. S ruskog preveo: Vladimir. Knjigotiskara V. Vošicki, Koprivnica (1918 Sk.) m8°, 125+3 np str.
Svjetska biblioteka: Br. 5.
MgK

TRINIDADSKI. — Trinidadski farmer (Tisak i) izdanje nakladne knjižare Vinka Vošickog u Koprivnici. Bez god. 8°, 32 str.
Petar Juranić: Sv. 9.
Sa slikom na omotnici.
MgK

TRI. — Tri Petra. Engelska priča. (Tisak i) izdanje nakladne knjižare V. Vošickoga u Koprivnici. Bez god. 8°, 36 str. Naslov iznad teksta.
Tako vam je bilo nekoć: Sv. 19.
Sa slikom u boji na omotnici, i slikama u tekstu.
MgK

TRI. — Tri vojnika. (Tisak) nakladne knjižare V. Vošickoga u Koprivnici. Bez god. 8°, 32 str.
Tako Vam je bilo nekoć: Sv. 46.
Sa slikom u boji na omotnici, i slikama u tekstu.
MgK

TRI. — Tri psa — Bratac i sestrica. (Tisak) nakladne knjižare V. Vošickoga u Koprivnici. Bez god. 8°, 32 str.
Tako Vam je bilo nekoć: Sv. 2.
Sa slikom u boji na omotnici.
MgK

UKLETI. — Ukleti dvor. (Tisak i) izdanje nakladne knjižare V. Vošickog, Koprivnica. Bez god. 8°, 28+4 np str.
Tako Vam je bilo nekoć: Sv. 38.
Sa slikom u boji na omotnici, i više slika u tekstu.
MgK

UKLETI. Ukleti kraljević — Kraljevna Jutrenka. (Tisak i) izdanje nakladne knjižare V. Vošickog, Koprivnica. Bez god. 8°,
Tako Vam je bilo nekoć: Sv. 3—4.
Sa slikom u boji na omotnici.
MgK

UKRAJINSKE. Ukrajinske priče. (Tisak i) izdanje knjižare Vinka Vošickog u Koprivnici. Bez god. 8°, 32+4 np str.
Tako Vam je bilo nekoć: Sv. 37.
Sa slikom u boji na omotnici, i slikama u tekstu.
MgK

ULJE. — Ulje za hidraulične kočnice. Na str. 7. inicijali: Ing. I. Z. Tisak: Koprivnička tiskara »MPM« — Koprivnica 1957. 8°, 7 str. Dvostupačno. Oomotni naslov.

Sa slikom u boji na omotnici, i sa slikama u tekstu.
MgK

UPUTE. — Uputstvo za sjetvu djetelinsko-travnih smjesa. Naslov iznad teksta. Iznad naslova: Zadružni ratarsko-sjemenarski poslovni savez NRH, Zagreb. (Tisak: Koprivnička tiskara »MPM« — Koprivnica. Bez god. 8°, 11+1 np str.
Sa slikom.
MgK

UPUTSTVO. — Uputstvo za sjetvu i njegu hibridnog kukuruza. Naslov iznad teksta. (Tisak: Koprivnička tiskara »MPM« — Koprivnica 1956.) 8°, 10 str.
Na str. 10 napis: Iz Poljoprivredne stanice, Virovitica.
MgK

U. — U divovoj službi. Omotni naslov. (Tisak i) izdanje nakladne knjižare Vinka Vošickog u Kopravnici. Bez god. 8°, 31 str.
Tako Vam je bilo nekoć: Sv. 45.
Sa slikom u boji na omotnici, i slikama u tekstu.
MgK

U. — U tigrovoj močvari. Indijanac. I. dio. (Tisak i) izdanje nakladne knjižare Vinka Vošickog u Koprivnici. Bez god. v8°, 31 str. Dvostupačno.
Putne pustolovine Kurta Gafrana: Sv. 1.
Sa slikom u boji na omotnici.
MgK

U. — U vlasti Kariba. (Tisak i) naklada knjižare Vinka Vošickog u Koprivnici. Bez god. 8°, 31+1 np str.
Petar Juranić: Sv. 7.
Sa slikom u boji na omotnici.
MgK

UZORCI. — Uzorci pisma koprivničke tiskare 1957. (Tisak Koprivničke tiskare 1957.) 16°, 23 lista. Omotni naslov.
MgK

U. — U balonu iznad divljeg zapada. Naklada (i tisak) knjižare Vinka Vošickog u Koprivnici (1946) 8°, 23 str.
Petar Juranić 17. sv.
Sv. knj. Zgb.

VAZENOL. — »Vazenol« Žuto vazelinsko ulje. »Enol« Rafinerija mineralnih ulja. Omotni naslov. (Tisak: Koprivnička tiskara »MPM« — Koprivnica 1958).
Napis iznad teksta. 8°, 6 str.
Omotnica u boji, i slikama u tekstu.
MgK

VIANNEY sv. Ivan Marija. — Molite, bratje! Molitvena knjiga prevzeta iz spisov Sv. Ivana Marije Vianneya. arskog plebanoša. V prekmurščino prepisau Saković Jožef Tretja izdaja 1936. Záložo Ivan Zver knjigovezec v Murskoj Soboti. Tiskara V. Senjan, Koprivnica (1936) 16°, 396+3 np str.
MgK

VILIN. — Vilin dar. Engleska priča. Naslov nad tekstom. (Tisak i) izdanje nakladne knjižare Vinka Vošickog, Koprivnica. Bez god. 8°, 24 str.
Tako Vam je bilo nekoć: Sv. 55.
Sa slikom u boji na omotnici, i slikama u tekstu.
MgK

VJEŽBANICA. — Praktična njemačka vježbenica za početnike. (Tisak i) naklada V. Vošicki. Koprivnica. Bez god. m8°, 180 str.
I. izdanje: 1914.
II. izdanje: 1923.
III. izdanje: 1941.
Podaci o izdanjima uzeti iz kartoteke Sveučilišne knjižnice u Zagrebu.
MgK

VLAISAVLJEVIĆ, Vlado. — Balada o Tounjčici. Odabrao i priredio: Zlatko Tomičić. Zagreb 1957. Urednik: Slavko Mihalić, novinsko izdavačko štamparsko poduzeće — Zagreb. (Tisak: Koprivnička tiskara »MPM« — Koprivnica 1957) m8°, 121+2 np str.
Putovi: 4.
Tomičić Zlatko: O pjesniku Vladi Vlaisavljeviću.
Ovitak izradio: Ivo Gatin.

VUČINOVIĆ, Franjo. — I. Seljačka žena. II. Seljačka dopisna škola. Tisak: Braća Loborec, Koprivnica (1937.) 16°, 31+1 np str. Uređuje: Ivan Sabolić.
Mala knjižnica: Br. 2.
Sv. knj. Zgb.

VUKRES, Ivo. — Zadruge Hrvatskog Zagorja. Zagreb 1957. Izdavač: »Zadružna štampa« Zagreb. Tisak: Koprivnička tiskara — Koprivnica 1958. 8°, 117+2 np str.
Kroz zadruge NR Hrvatske.
Sa omotnicom u boji, i slikama u tekstu.

WALLACE, Edgar. — Tko je ubojica? Tisak i naklada Nakladne knjižare V. Vošickog u Koprivnici. Koprivnica 1929. 8°, 179+1 np str.
Omotnica u boji.
MgK

WILDE, Oscar. — Zločin lorda Artura Savilea. Preveo: Milan Drvodelić. Knjigotiskara V. Vošicki. Koprivnica 1920. m8°, 80 str.
Svjetska biblioteka: Br. 37 — 38.
Omotnicu izradio: Tomislav Kolombar.
MgK

ZAČARANA. — Začarana tapeta. Dva putnika. (Tisak i) izdanje Vinka Vošickog, Koprivnica. Bez god. 8°, 34 str.
Tako Vam je bilo nekoć: Sv. 21.
Sa slikom u boji na omotnici, i slikama u tekstu.
MgK

ZAČARANE. — Začarane dinje. Vodena vještica. (Tisak i) izdanje knjižare Vinka Vošickoga, Koprivnica. Bez god. 8°, 44 str.
Tako Vam je bilo nekoć: Sv. 11.
Sa slikom u boji na omotnici, i slikom u tekstu.
MgK

ZAČARANO. — Začarano brašno. (Tisak i) izdanje knjižare V. Vošickog, Koprivnica. Bez god. 8°, 30+4 np str.
Tako Vam je bilo nekoć: Sv. 39.
Sa slikom u boji na omotnici, i slikama u tekstu.
MgK

ZBIRKA. — Najnovija i najpotpunija Zbirka ljubavnih pisama. (Tisak i) izdanje nakladne knjižare Vinka Vošickog u Koprivnici. Bez god. m8°, 55 str.
Slika u boji na omotnici: Stjepan Kukec.
MgK

ZBIRKA. — Velika najnovija i najpotpunija Zbirka ljubavnih pisama. Savjetnik za sastavljanje ženidbenih ljubavnih, vojničkih i tajnih ljubavnih pisama. (Tisak i) izdanje nakladne knjižare Vinka Vošickog u Koprivnici. Bez god. 8°, 104 str.
MgK

ZAGORAC, Stjepan. — O postanku papinstva. Odgovor Rimikatol. bogoslovima u Sarajevu: ru I. Jablanoviću, O. fra M. Jakovljeviću i Dru Č. Čekadi. Zagreb 1927. Tisak: V. Vošickog, Koprivnica (1927). Naklada pisca. Omot. nasl. 8°, 46 str.
MgK

ZAKLJUČNI. — Zaključni račun Gradske štedione u Koprivnici za 50-tu poslovnu godinu 1922. Tiskara V Vošicki Koprivnica (1923) 4°, 8 np str.
Omot nasl.: Gradska štediona u Koprivnici 1922.
MgK

ZAKLJUČNI. — Zaključni račun Gradske štedione u Koprivnici za 55. poslovnu godinu 1927. Tisak V. Vošickog u Koprivnici. (1928). 4°, 8 np str.
Omotni naslov: Razmjera Gradske štedione u Koprivnici 1927.
MgK

ZEYER, Julije. — Andrija Černišev. Iz češkog preveo: Pavao M. Rakoš. Autorizirani prijevod. Tisak i naklada V. Vošicki-a, Koprivnica (1918 Sk.) 8°, 384 str.
Zbirka glasovitih djela: Sv. 1.
Pavao M. Rakoš: Julije Zeyer.
MgK

ZLATNI. — Zlatni naprstak. Narodna priča iz Velsa. Naslov iznad teksta. (Tisak i) izdanje nakladne knjižare Vinka Vošickog, Koprivnica. Bez god. 8°, 24 str.
Tako Vam je bilo nekoć: Sv. 52.
Sa slikom u boji na omotnici, i slikama u tekstu.
MgK

ZLATNO. — Zlatno siromaštvo. Omot. nasl. (Tisak i) naklada knjižare Vinka Vošickoga u Koprivnici. Bez god. 8°, 30 str.
Petar Juranić: Sv. 6.
Sa slikom u boji na omotnici.
MgK

ZAŠTITA. Zaštita bilja u NR Hrvatskoj u godini 1953. »Referati održani na plenumu sekcije zaštita bilja Društva agronoma«. Poljoprivredni nakladni zavod — Zagreb 1955. Tisak: Tiskara »Mihovil Pavlek Miškina« Koprivnica (1955). 8°, 130 str.
Specijalno izdanje redakcije »Agronomski glasnik«.
Sa slikama i grafikonima u tekstu.
MgK

ZAKLJUČNI. — Zaključni račun za 1933 god. XXVIII. Iznad naslova: Koprivnička banka dioničarsko društvo Koprivnica. Tisak: V. Vošicki, Koprivnica (1934). 4°, Arak savijen u četiri dijela.
MgK

ZAKLJUČNI. — Zaključni račun Hrvatske štedione dioničarskog društva u Koprivnici. 1928. Omotni naslov. Iznad istog: Godine XXX. (Tisak: T. Kostinčera u Koprivnici 1929?) 4°, 4 np str.
MgK

ZOGOVIĆ, Radovan. — Pjesma o biografiji druga Tita. Izdanje Prop. od-
Građa za povijest Koprivnice 6289
jela Kot. JNOF-a Koprivnica. Državna štamparija Koprivnica — 1945. 16°, 14+2 np str.
M. Đ.: Pjesma o biografiji druga Tita od Radovana Zogovića.
MgK

ZOLA, Emile & MAUPASSANT Guy de. — Novele Zole i Mopasana I. Smrt Olivier-a Becaille-a. — Veliki Michu. — Mala Roque. — Latinsko pitanje. Uredio i preveo: Vladimir Hranilović. Knjigotiskara V. Vošicki. Koprivnica 1920. 16°, 131+1 np str.
Svjetska biblioteka: Br. 32—33.

KAZALO

DESETOGODIŠNJI PLAN »BIBLIOTEKE PODRAVSKOG ZBORNIKA«

1. Dragutin Feletar: Glazbeni život Koprivnice (izašlo 1977.)
2. Vjekoslav Prvčić: Istinita lica (izašlo 1977.)
3. Dr. Leander Brozović: Građa za povijest Koprivnice (izašlo 1978.)
4. Josip Turković: Likovno narodno stvaralaštvo u Podravini
5. Božidar Pavleš: Zbirka novela
6. Vladimir Kostjuk: Alubm umjetničke fotografije o Podravini
7. Ivo Strahonja: Zbirka putopisa »Pozablene steze«
8. Povijest Ludbrega i okolice
9. Povijest Đurđevca i okolice
10. Sjećanja sudionika podravske revolucionarne prošlosti
11. Podravska poljoprivreda i zadrugarstvo
12. Podravsko slikarstvo i kiparstvo
13. Antologija podravske književnosti
14. Povijest školstva u Podravini
15. Dragutin Feletar: Podravina — monografija, drugo i prerađeno izdanje
16. Kulturno-povijesni spomenici Podravine
17. Drava u povijesti, sadašnjosti budućnosti
18. Podravci u znanosti kroz povijest
19. Zbirke poezije i proze starijih i suvremenih podravskih spisatelja
20. Monografije pojedinih podravskih naselja